

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

LILLIE-JUULERNES SLÆGTEBOG

VILHELM TRYDES BOGHANDEL
KØBENHAVN 1925

LILLIE-JUULERNES SLÆGTEBOG

TH. THAULOW

LILLIE-JUULERNES SLÆGTEBOG

VILHELM TRYDES BOGHANDEL
KØBENHAVN 1925

INDHOLDSFORTEGNELSE

I. DEL

	Side
I. SLÆGTEN JUUL, Oversigt, herunder Vaabnets og Navnets Historie.....	11
II. HOVEDLINIEN.	
Ældste Slægt Juul (1285—c. 1600)	30
Yngre Slægt Juul (1503—c. 1700)	55
Yngste Slægt Juul (1700—1924)	174

II. DEL

III. SIDELINIER.	
Støvringgaardlinien	309
Gunderstedgaardlinien.....	314
Hedegaardlinien	322
Viborglinien	325
Meilgaardlinien	326
Bjørnsholmlinien	358
Gjessinggaardlinien	377
Volstruplinien	392
Rysensteenlinien	405
IV. Henvisninger og Tilføjelser	457
V. Register over de vigtigste Navne	484
VI. Stiftelser og Legater, oprettede af Slægten Juul.....	496
VII. Billedfortegnelse.....	497
VIII. Fortegnelse over en Del paa Ravnholt værende malede Portrætter, som ikke er medtaget i Bogen.....	499

Nærværende Slægtshistorie og Memoirer er udarbejdet til Brug for Slægtens Juul og for dem, som maatte have Interesse for den.

Af Hensyn til Værkets Størrelse er den historiske Baggrund, hvorpaa Slægtens Liv er tegnet, gjort saa lidt omfattende som muligt, og af samme Grund er de indgiftede af det mandlige Køn kun omtalt kort. En mindre Undtagelse fra dette sidste er dog gjort med Geheimeraad Schack-Rathlow, fordi han ganske særlig følte sig knyttet til Ravnholt, hvad han bl. a. viste ved at testamentere sit Arkiv og sit Bibliothek hertil.

Som Hovedlinie er regnet nuværende Slægtsoverhoveds Afstammingslinie. Døtre samt de Sønner, der ikke har dannet nogen ny Linie, er omtalt umiddelbart efter deres Forældre. Sidelinierne er benævnedes efter den danske Gaard eller By, Linien er mest knyttet til. Ved Udarbejdelsen har Dr. Thises fuldstændige Slægtstavle i Adelsaarbog 1890 været mig en værdifuld Støtte, og ofte vil Kilden kunne søges her, hvor ingen Henvisninger er anført.

Bogens Udgivelse er bekostet af Kammerherre og Kammerherreinde Sehestedt Juul til Ravnholt.

København i Maj 1925.

TH. THAULOW.

FØRSTE DEL

SLÆGTEN JUUL

Om Slægtens første Oprindelse kendes intet. Andre gamle Slægter som Billerne, Rosenkrantzerne o. fl. har ærværdige om end mere eller mindre paalidelige Slægtebøger og Sagn, men i de Juulske Arkiver findes intet saadant.

Det maa ligge nærmest at antage, at Slægtens ældste Dokumenter har været samlede og opbevarede paa Slægtsgaarden Willestrup, men end ikke fra dennes Bygherre, Lensmand og Landsdommer Axel Juuls Tid eksisterer der her noget som helst. Først fra hans Børns Tid begynder der at findes ganske enkelte Papirer, der nu opbevares dels paa Ravnholt og dels paa Willestrup. Denne fik senere fremmede Ejere, som ikke havde Interesse for de Juulske Minder. Gaarden blev restaureret med haard Haand, og der blev rensset godt ud i Kælder og paa Loft. At der imidlertid alligevel helt op i Midten af det 19. Aarhundrede fandtes en Del Arkivrester fra Juulernes Tid fremgaar af den Fortegnelse, som Arkivar Becker har taget herover og som nu opbevares i det kgl. Bibliothek. (Ny kgl. Saml. 4 — 657 b, Willestrup). Mulig kan en Del af de ældste Arkivsager tænkes at have været opbevarede i Viborg Domkirke, hvor der tidligere gemtes Mængder af gamle Dokumenter fra de omliggende Herregaarde. Kirken brændte imidlertid 1501 og 1726, og herved gik næsten alle de der beroende Stifts- og Privatarkiver til Grunde med alle deres kostbare Oplysninger om Middelalderens Historie fra de nordjyske Egne.

Utvivlsomt hører Slægten Juul til de ældste danske Ætter, hvis Forfædre skaffede sig Respekt og Anseelse som Herrenes Mænd (Herremænd), altsaa som Krigere i Kongernes eller Bispenses Hird. Eller de var Storbønder, som hævede sig op over det jævne Lag som Folkets Tillidsmænd paa Ting, som Ombudsmænd eller som Styrismænd. Gejstligheden anerkendte jo dengang ikke nogen Fødselsforskell, og Adel som Stand eksisterede ikke. Stil-

lingen som Styrismand var vel arvelig, men ikke Stillingen som Hirdmand eller Herremand, om end den ofte beklædtes af Søn efter Fader, da det kun var de velhavende Bønder, der havde Raad til at være det. Senere blev den sidste det dog ogsaa, og under Paavirkning fra Udlandet begyndte Herremændene derefter at skille sig ud som en særlig Stand, men først langt senere forekommer Ordet Adel som Standsbetegnelse, nemlig 1. Gang 1523 i Kong Frederik den Førstes Haandfæstning.

De gamle Krøniker nævner vel Navne paa fremtrædende Personer i den ældre Middelalder, uden at det dog er muligt at henføre dem til nogen senere Slægt. Faste Slægtsnavne forekommer nemlig ikke før hen i det 16. Aarhundrede, da Frederik I 1526 fik Rigsraadets Tilslutning til en Henstilling til den danske Adel om at antage saadanne. Heller ikke Skikken at føre Vaabenmærke eksisterede dengang, idet den først kom til Danmark efter Aar 1200. Hvad der altsaa nu her i Landet findes af Slægter, hvis Stamtavler gaar længere tilbage i Middelalderen, er derfor alle indvandrede, naturaliserede eller ikke naturaliserede Slægter som Familieerne Staffeldt (Tyskland), Moltke (Tyskland), Fox Maule (Frankrig), Dompierre de Jonquières (Frankrig) o. fl.

Uhyre sparsomt forefindes de slægts-historiske Arkivalier fra Middelalderen, og fast Grund for Slægten Juuls Genealogi faar vi derfor ogsaa først med Søren Juul til Hedegaard, c. 1450, med hvem alle de nu kendte Ahnerækker i Ligprædikener og paa Epitaphier begynder. Stamtavlen før ham er derfor kun opstillet paa Formodninger, støttede paa Undersøgelser af Slægts- og Venskabsforhold til andre gamle Slægter i Forbindelse med Navneskikken og sparsomt forekommende Sigiller. Men saa mange forskellige Oplysninger, der passer ind i hinanden, mange genealogiske Overensstemmelser sammenholdt med spredte Facta giver disse Formodninger en vis Vægt.

Af de danske Adelsslægter før Aar 1600 er nu kun 11 tilbage, nemlig Slægterne Bille (Bille-Brahe), Brockenhuus, Juel (med Stjernen), Juul (med Lilien), Kaas, Rosenkrantz, Sehested, Skeel, Wind, Harbou og Rosenvinge. Af disse er endda kun de 9 uradelige, idet de to sidste er adlede henholdsvis i det 15. og 16. Aarhundrede.

Hvad Fornavnene angaar, er Navneskikken konsekvent gennemført i ældste Hovedlinie og siden i Gunderstedgaardlinien. Fra den første antages en ny Linie at bryde ud, nærværende Hovedlinie, med Iver Nielsen, der da efter Opkaldesystemet maa formodes at være næstældste Søn, opkaldt efter Morfaderen (Iver Lange?).

Slægtsnavnet Juul eller Juel har som Eenstavellesnavn Karakteren af at være af ægte gammel, dansk Oprindelse¹⁾, og en vis Bekræftigelse herpaa

er, at det ikke blot kendes som Navn paa flere af vore ældste Adelslægter, men ogsaa kan spores langt ned i Tiden som borgerligt Navn i Købstæder og paa Landet. I det 11. Aarhundrede levede saaledes i Hedeby en Møntpræger Jule¹⁾. Paa en Del af Magnus den Godes (1042—1047) Mønter staar paa Reversen²⁾ »Jule me fecit«, og utvivlsomt er denne »Jule« identisk med en »Joli«, som baade paa Magnus den Godes og Svend Estridsens (1047—1075) Tid var Møntpræger i Hedeby. Forskellen i Stavemaaden betød intet i de Tider. Allerede i Begyndelsen af det 11. Aarhundrede indkaldtes her til Landet mange engelske Mønthaandværkere, men i Magnus den Godes Tid³⁾ var der dog uddannet en Del danske, og utvivlsomt er Jule en af dem. Mellem alle de andre fra den Tid nævnte angelsachsiske Møntembedsmænd klinger hans Navn saa afgjort dansk, og han nævnes da ogsaa i O. Nielsen: Olddanske Navne.

1310 nævnes i Sorø Klosters Gavebog Munken Knud Juul (Canutus Iwl), procurator monasterii Sorensis, som ikke maa forveksles med den nedenfor nævnte Adelsmand af samme Navn. Han antages at være identisk med den Knud Juul, som har afskrevet Henrik Harpestrengs Lægebog og som, efter sit Sprog at dømme, menes at være fra Mols i Jylland. I 1314⁴⁾ nævnes i Roskilde en Borger, Johannes dictus Juul, 1352⁴⁾ en Laurids Juul paa Fyn, 1366⁴⁾ en Bonde i Jylland ved Navn Johannes Juul og 1390⁴⁾ en Præst i Nebel i Jylland af samme Navn (Dn. Johannis Iwl). Dette er kun Eksempler, og ingen af de hernævnte synes at have været »af Vaaben«.

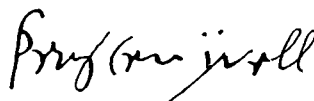
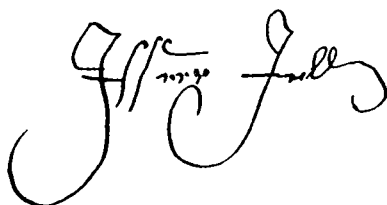
I oldgamle danske Stednavne finder vi Jul f. Eks. i Julby (Jølby i Jylland), Jullerup (Jyllerup i Jylland), Julækæ (Jyllinge paa Sjælland) og Julstrup (i Jylland).

Rimeligt nok har Juul eller Juel (Jwl) oprindeligt kun været et ikke ualmindeligt brugt, forklarende Tilnavn med Hentydning til Vedkommendes Karakter, Udseende, Livsforhold ell. lign., men Sprogforskere kender ikke Ordets Betydning. I Lillie-Juul Slægten træffes det første Gang med den ældste Niels Juul 1285, i hvis Segl der staar langs Randen: S'NICHOLAI DICTI IVL⁵⁾.

Som de fleste andre gamle Ætter førte Slægten Juul ingen fast Navn før hen i det 15. Aarhundrede, og Niels Sørensen Juul til Hedegaard nævnes endnu »Niels Sørensen, som kaldes Juul«. Mellem Niels Juul (1285) og Niels Sørensen Juul er der ikke fundet andre af Lillie-Juul Slægten, der med Sikkerhed vides at have baaret Navnet Juul end Niels Juuls Sønner og Niels Juul 1343 (II, Side 311) samt mulig Thomas Jul (Side 43). Medens man som Regel altid kan gaa ud fra, at Vaabnet er fast knyttet til Slægten, hænder det, at en Mand tager sin Hustrus eller sin Moders Slægtsnavn. Dette er for Slægten Juuls Vedkommende sket med Niels Munk (Side 46). 1304 nævnes paa lignende Maade i Merløse Herred paa Sjælland en Adelsmand Knud dictus Juul af Slægten Snubbe, der førte to Gulddrikkehorn i rødt Felt i

Haandskrifter.

Axel Juul 1539²⁾

Else Juul til Kærsholm 1613¹⁾

Kirsten Juul 1613¹⁾

Iver Juul til Willestrup 1613¹⁾

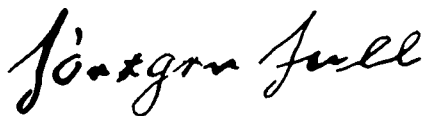

Malte Juul 1634⁴⁾

Ove Juul til Willestrup 1657³⁾

Axel Juul til Volstrup 1655⁶⁾

Tonne Juul 1657³⁾

Baron Christian Juel-Rysensteen 1687

Jorgen Juul til Aggersbol 1657³⁾

Frederik Juul til Willestrup

Haandskrifter.

Brigadier Frands Juul 1692³⁾

Generallojtnant Ove Juul

Marta Juul til Kragerup

Kmh. Christian Frederik Juul

Gehejmerraad C. Sehestedt Juul

Kmh. Ludvig Fr. Juul 1784

Kmh. O. Sehestedt Juul † 1815

Kmh. C. Sehestedt Juul † 1861

Kmh. O. Sehestedt Juul † 1882

Vaabnet¹⁾. Navnet Juul eller Juul bares i Middelalderen af flere andre adelige Slægter, og nogle af disse brugte samme Fornavne som Lillie-Juulene.

Nogen fælles Afstamning for alle disse Slægter kan ikke spores, om den end er mulig. Usandsynlig er i al Fald den Tanke ikke, at en mægtig Odelsbondefamilie Juul har skilt sig ud i forskellige Grene paa den Maade, at dens mandlige Medlemmer — da Vaabenskikken kom op — tog hver sit Mærke som personligt Vaaben, der efterhaanden blev Slægtsvaaben for paa-gældendes Efterkommere. Foruden Slægten Juul med Lillien fandtes i Middelalderen følgende adelige Slægter Juel²⁾:

Juel (endnu eksisterende). Vaaben: Syvoddet Stjerne over 3 hvide Bølger.

Juel I af Langeland (uddød). Vaaben: 3 liggende Pilejern.

Juel II af Langeland (uddød). Vaaben: Delt rødt og hvidt.

Juel af Sønderjylland (uddød). Vaaben: skraadelt.

Juel af Jellinggaard (uddød). Vaaben: tværdelt.

Juel af Bornholm (uddød). Vaaben: krydsdelt.

Navnet Juul skreves i Middelalderen og senere i Flæng Jwl, Jvl, Jvll, Jull, Juell, Juel og Juul. Niels Juul (1285) skrev vist nok Navnet Ivll, saa vidt det kan skønnes efter hans Segl.

Et Par Eksempler skal anføres:

Anders Juul i sit Segl Ivell eller Ivel.

Søren Juul i sit Segl Iwll og i Skrivelser fra den Tid og i Anne Krabbes Kopibog³⁾ ligeledes Jull.

Axel Juul i sit Segl Iwll, men i en Skrivelse af 2/11 1539 underskriver han sig Ivell.

Iver Juul til Willestrup staver Navnet i sit Segl Iwer Ivel. Paa en Del Dokumenter i Willestrups Arkiv har man hans egenhændige Underskrift, der viser, at han skrev sig Iffuer Jull ligesom Søsteren Else, Sønnerne Tønne og Malte, Broderdatteren Birgitte, Jørgen Juul til Aggersbæk o. fl. Paa samme Maade er Navnet stavet paa Epitaphiet i Astrup Kirke, i flere Skrivelser fra den Tid og f. Eks. i Lisbet Bryskes Slægtebog (II, Side 376) og i Tønne Juuls Rejseskildring. I de Tider betød imidlertid Seglet alt og Underskriften kun lidt. Seglet var den retsgyldige Bekræftigelse, og i den Grad tog man lidt Notits af et Navns Stavemaade, at en og samme Mand ofte skrev endog sit eget paa forskellig Maade.

Hyppigst ses altsaa i den ældre Tid Stavemaaden Iull eller Juell. Endnu i Iver Juuls Søn Ove Juuls ældre Segl staar der »Ivll«, paa hvilken Maade ogsaa hans Broder, Axel Juul til Volstrup endnu i 1655 skrev sit Navn. Paa sine ældre Dage anskaffede Ove Juul sig et nyt Signet, hvori kun staar Forbogstaverne O. I., men i Skrivelser i Willestrups Arkiv fra hans sidste Aar ses, at han da skrev sig Offue Juel. Begge hans Sønner, Christian og Frederik, skrev sig i deres yngre Dage Juell med 2 »l«, ligesom ogsaa Brød-

rene Jens og Hans Juul (II, Side 355—357), og saaledes vedbleves der gennem hele det 18. Aarhundrede og op i det 19., idet dog det ene »l« efterhaanden falder bort. Først Kammerherre O. Sehestedt Juul (1830—82) fastslog endeligt Stavemaaden Juul i nøjere Overensstemmelse med, hvad han mente havde været det almindelige i de ældre Tider¹). I Modsætning hertil skriver Slægten Juel med Stjernen vedblivende Navnet med »e« som Juel.

I Patentet af 15/12 1679 udnævntes Christian Juul (II, Side 408 f.) til Friherre, og Navnet skrives da Juel. Linien Rysensteen stavede ogsaa altid Navnet paa denne Maade. Først Minister, Baron Chr. Juul-Rysensteen (1838—1907) forandrede det til Juul, fordi han efter en Undersøgelse af Slægtens gamle Navne — ligesom Kammerherre O. Sehestedt Juul og formodentlig efter Aftale — fandt, at denne Stavemaade var den rigtige. Helt korrekt burde Navnet Juel-Rysensteen eller Juel af Rysensteen kun være ført af Besiddere og Successorer. Regelen blev imidlertid ikke overholdt, og da det derfor vilde være vanskeligt at skille ud, hvem der har føjet Rysensteen til Navnet og hvem ikke, er det her medtaget for alle af denne Linie.

Efter at Geheimeraad Christian Sehestedt og Hustru Charlotte Amalie, født Gersdorff, havde oprettet Stamhuset Ravnholt og Nislevggaard i Midten af det 18. Aarhundrede til Fordel for Slægten Juul, optog denne i Taknemmelighed Navnet Sehestedt som et Fornavn, der altid nævnes sammen med Efternavnet. Nogen skriftlig Forpligt hertil eksisterer ikke, men Navnet er antaget endnu, medens Geheimeraadinden levede og antagelig med hendes Billigelse, thi i et mindre Testamente²) af 15/8 1753 forærer hun efter sin Død General Juuls ældste Søn sin Mands Snustobaksdaase med Brillianter og kalder ham her Løjtnant Christian Sehestedt Juul³). Det samme kaldes han ogsaa i en Lønningsmeddelelse fra Rytterregimentet²) i Randers 2 Aar tidligere, nemlig den 20/5 1751. Fornavnet føres kun af Besiddere og Successorer samt i senere Tid tillige af Døtrene (jvnf. Side 179). I denne Afhandling er Slægtens Navn overalt skrevet Juul undtagen for Linien Juel-Rysensteen indtil Minister, Baron Chr. Juul-Rysensteen.

Som før nævnt, kom Vaabensegl og Skjoldmærker først til Danmark i Begyndelsen af det 13. Aarhundrede. Skikken stammer fra Udlandet, hvor den paa Korstogenes Tid, altsaa i det 11. og 12. Aarhundrede, var kommen i Brug ogsaa for ikke fyrstelige Personer. Omtrent samtidig eller lidt senere kom tillige den udenlandske Ridderslagning her til Landet, og den første kendte danske Ceremoni af denne Art er, da den purunge Kong Erik Menved blev slaaget til Ridder af sin Morbroder, Markgrev Otto af Brandenburg, paa Danehoffet i Nyborg 1287. De som ikke blev Riddere, var Væbnere, d. v. s. af Vaaben, og da Herremændene var den eneste krigsdygtige Klasse i Landet, fæstnedes

efterhaanden yderligere deres Følelse af at være en særlig Stand, og rundt omkring ombyggede de deres store Bøndergaarde til befæstede Borge.

Skjoldmærke og Hjelm blev dog aldrig nogen Særret for dem, og helt ned i det 15. Aarhundrede træffes baade Borgere og Bønder med Vaabenmærker ganske lig Herremændenes, ligesom man omvendt ogsaa ser Væbnere, som kun fører Bomærker¹).

Alle før Danske Lov (1689) og iøvrigt ogsaa en Del senere udstedte Adelsbreve lyder saaledes heller ikke paa Ret til Hjelm og Skjold, men paa Frihed og Frelse (Skattefrihed), den Løn, Herremanden fik for sin Pligt til Krigstjeneste. Var der senere Tvivl om en Mands Adel, forlangte Kongerne undersøgt — ikke hans Vaaben — men om vedkommende eller hans Forfædre havde svoret og hyldet som Adelsmand eller om han havde 16 Ahner af Adel baade paa mødrene og fædrene Side.

De første Vaabenmærker var personlige, og først efterhaanden gik de over til at blive Slægtens faste Mærke, uden at denne dog havde nogen Ejendomsret til det og i Særdeleshed ikke til det valgte Hjelmtegn. Et Par kendte Slægter fører saaledes begge den samme Lillie, og flere har ens Hjelmtegn, f. Eks. Vesselhornene.

Hvorledes de ældste, danske saakaldte uradelige Slægter er blevne adlet, vides ikke, da de første kendte Adelsbreve er udstedt 1398 og 1418. Man mener dog at kunne fastslaa, at deres Vaabenmærker er selvvalgt og altsaa ikke tildelt eller skænket. Slægten Juuls Vaaben er et af de først kendte her i Landet, den hvide Sølvllilie paa blaa Grund. Maaske er Niels Juul af 1285 den første af sin Slægt, der har ført den, thi hverken da eller senere kendes Personer af Navnet Juul med dette Vaaben, uden at de lader sig henhøre til hans Afstamning.

Den hvide Lillie var under en eller anden Form, hel eller halv, som Vaabenmærke almindelig og er i Danmark som overhovedet i Skandinavien og i alle germanske²) og romanske Lande en af de almindeligst forekommende heraldiske Figurer. Den enkelte, som Slægten Juuls, førtes i Middelalderen af en Del Adelsmænd, som ikke lader sig knytte til Slægten, f. Eks. Niels Mogensen paa Bornholm (II, Side 313), Peder Griis fra Skjern og Jacob Griis, der henholdsvis 1394 og 1401 førte den staaende Lillie³), Niels Papæ, der den 26/5 1367 var Tingsvidne⁴) for Hr. Bo Høg (II, Side 315) og ved denne Lejlighed forsegler med den liggende Lillie⁵), Jes Troelsen i Vesløgsgaard, der 1479 førte den staaende Lillie (II, Side 315 Fodnote 2—3) o. fl. Navnene Papæ, Griis o. s. v. var ofte kun Tilnavne, som findes i flere Slægter. F. Eks. beseglede en Jens Papæ 1405 et Vidne med Glob-Vaabnet. Udelukket er det derfor ingenlunde, at Niels Papæ er identisk med Niels Maltesen⁶), og at altsaa han og mulig ogsaa Peder og Jacob Griis er af Slægten Juul (se endvidere II, Side 318 f.). Tillige føres en Lillie ganske lig den Juulske af et Par Slægter, hvoraf den ene, Slægten Beck⁷) paa Sjælland, endog fører

Slægten Juuls Hjelmtegn, de to Lillier. Tidligere førte Slægten Beck dog et andet Hjelmtegn, nemlig en mellem to Vesselhorn staaende Lillie. Slægten Hvas af Gerholm¹⁾ (uddød) førte ligesaa den blaa Lillie paa Sølvbund og som Hjelmtegn to Vesselhorn, Slægten Skinkel (uddød) den samme Lillie og som Hjelmtegn en Lillie mellem to Vesselhorn. Den sidste Slægt stammer dog fra en odensiansk Patricierfamilie og menes at have sin Lillie²⁾ fra Odense Byvaaben³⁾.

Den heraldiske Lillie, Renhedens Symbol, er dannet af tre aflange Blade sammenholdt af en eller flere Ringe og er sikkert afledet af Blomsten den hvide Sværdlillie. I Modsætning til de andre Lillier, der stammer fra Syd-europa og Amerika, stammer den hvide Lillie fra Østerlandene. Det er da ogsaa derfra, at vi i de ældste Tider først kender den stiliserede Vaabenlillie som Prydelse paa østerlandske Industrigenstande som Stoffe o. l. I en udmærket Artikkel om Heraldik i Salomonsens Konversationsleksikon, 2. Udg., skriver Dr. Ernst v. d. Recke om den franske Lillie, et af de navnkundigste Skjoldemærker, at den kendes fra Orienten som Stofmønster og i Vaaben. I 781 findes den som Møntmærke i Ommeijader i Andalusien. Videre skriver han: »I det kristne Østen blev den tidligt Marias Symbol og brugtes som et Korset sidestillet Mærke. I Byzans bar Kejseren ved Julefester en lillie-smykket Hovedpryd, Krinonia, til hendes Ære. Netop paa Krone og Scepter viser den sig først hos Karolingerne; Karl den Skaldede optog Kongedragt og Insignier fra Byzans, og i byzantinsk Indvirkning ligger det nærmest at søge Spiren til det franske Kongevaaben. Men dens i Frankrig — dog ikke af Magny — antagne Udspring fra Loires gule Sværdlillie⁴⁾ eller fra en Have-lillie, som forfægtes af Demay, er i og for sig, hvis man ikke vil tiltro Tegnet nogen Betydning, lige saa lidt tænkelig. Ikke at tale om andre, længst op-givne Formodninger«.

Som den franske Kongeslægts Emblem spores vel Lillien lige ned til Karl den Skaldede (843—877), men først Philip August (1180—1223) knæsatte den som Kongsmærke, efter at de store Korstog havde fæstnet Brugen af Skjoldmærker, der efterhaanden gik over til Slægtsvaaben. Oprindeligt havde de franske Konger flere Lillier i Vaabenet, men Carl V (1364—80) indskrænkede Antallet til 3.

I Heraldikken kendes Lillien altsaa tidligst i Frankrig. Ligesom flere af vore ældste Kirkers Arkitektur og indre Udsmykning, f. Eks. Kalkmalerierne, vidner om fransk Paavirkning, saaledes maa da ogsaa den stiliserede Lillie tænkes at være kommen til Danmark Syd fra. Mange franske Munke kom jo dengang herop, og flere unge, danske gejstlige og verdslige rejste allerede i sidste Halvdel af det 12. Aarhundrede til Paris for at studere. Her har de da set den stiliserede Lillie, som netop paa den Tid saa hyppigt anvendtes i den rige, franske unggotiske Planteornamentik, fordi den baade var dekorativ og ikke svær at tegne eller at udføre i Relief.

Naturligvis blev baade den stiliserede og den naturlige Lillie ogsaa her-

oppe Jomfru Marias og Renhedens Blomst, og netop gennem Klosterhaverne naaede den sin store Anseelse som Blomsternes Blomst i Middelalderens Folkeviser. Den unge, ugifte Kvinde hyldedes med Benævnelsen »Lillievand« (vand = vaand = en tynd Gren), og galant greb den ædle Ridder dette fornemme og høviske Symbol for at sætte det i sit Skjold.

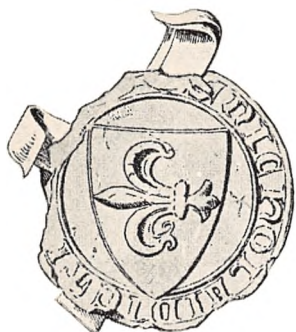
I Kirkerne benyttedes Lillierne her i Norden ofte i deres sindbilledlige Betydning ved Mariafremstillingerne og rent dekorativt bl. and. i de herlige Flisegulve endnu fra den senromanske Tid (c. 1250)¹). Paa Margrethe Snubbes Ligsten fra Aar 1311 i Sengeløse Kirke ses Himmeldronningen aftegnet med Kronen paa Hovedet og Lilliescepteret i Haanden, og atter møder vi Lillien paa flere af det 13. og 14. Aarhundredes Mønter. Endelig anvendtes den som Mønster til Tegningen af Hellebardjernene paa Grund af sin passende Form.

Slægten Juul førte i Begyndelsen Lillien liggende. Først sidst i det 14. Aarhundrede føres den oprejst af Fætrene Niels Maltesen (II, Side 314) og Jens Iversen (Side 45).

En Niels Krooc førte dog den oprejste Lillie 1318 (se senere). I Meklenborg førtes den liggende af en Conradus de Parem²) i sidste Halvdel af det 13. Aarhundrede, og saaledes har det vel ogsaa været det almindeligste. De to nævnte Juul'er, Niels Maltesen og Jens Iversen, førte ganske samtidig den oprejste Lillie, 1389 og 1392, hvad vel næppe kan tænkes at være nogen Tilfældighed. Den i og for sig ganske ligegyldige Forandring i Maaden at føre Lillien paa, kan ikke være besluttet paa noget Slægtsraad; dertil var Sagen for ubetydelig. En Mand har begyndt og derefter faaet den øvrige Familie med. Men hvem denne Mand er, kan ikke siges. Den sidste, der vides at have ført Lillien liggende, er Niels Maltesens Fader, Malte Nielsen (1355). Efter ham begynder de to ovennævnte, hans Søn og Brodersøn, samtidigt at føre Lillien rejst, som efter Aftale, en vis Bekræftigelse paa det nære Slægtskab og Bekendtskab mellem disse to Adelsmænd, som her er antaget. At Niels Krooc paa Sjælland allerede 1318 førte den oprejste Lillie giver ingen Anvisning, da der ikke foreligger nogen Mulighed for et Skøn over hans meget usikre Familieforhold til Slægten (Side 31).

Ligesom Lillien er Jomfru Marias Symbol, saaledes er ogsaa Vaabnets Farver, blaat og hvidt, hendes. I blaat og hvidt smykkes Kirkerne i de katolske Lande til hendes Ære, og da Jeanne d'Arc optoges i Adelsstanden, valgte hun naturligt ogsaa de jomfruelige Farver til sine. Naar den danske Adelsmand saaledes i Konsekvens med Valget af Vaabenmærket ogsaa valgte sig de hellige Farver, behøver dette selvfølgelig ikke at betyde noget i Retning af Deltagelse i Korstog ell. lign., men kun at han har været en kultiveret og kristen Mand, der stod i godt Forhold til Kirken.

Hjelmtegnet, de to Lillier, ses første Gang hos Niels Munk (Juul) af Ballebo

Niels Juul 1285¹⁾

Malte Nielsen 1355³⁾

Esger Juul som Provst
i Vardesyssel c. 1302²⁾

Jens Iversen 1392⁴⁾

Niels Maltesen 1389⁵⁾

Esger Juul som Ærkebiskop
c. 1310²⁾

Anders Juul⁶⁾
1493

Oluf Brandt⁶⁾
1493

Søren Juul til Hedegaard⁷⁾
1491

Axel Juul til Willestrup⁸⁾
1536

Axel Juul⁶⁾
1557

Axel Juul til Willestrup⁸⁾
1542—62

Iver Juul⁹⁾
til Willestrup

Kirsten Juul¹⁰⁾
∞ H. Sandberg

Ove Juul til Willestrup¹¹⁾
ældre og yngre Segl

Tønne Juul¹²⁾
1672

Hans Juul¹³⁾
til Staarup-
gaard
1672

Brigadier Frands
Juul¹⁴⁾
1683

Frederik Juul til¹⁵⁾
Willestrup

1701—03

Baron Chr. Juul-Rysensteen¹⁶⁾
1680

1689

Berndt Juul¹⁷⁾
1742

1720

1738

1755

1756

Generalløjtnant Ove Juul til Ravnholt¹⁸⁾

Slægten Juuls Segl.

Gehejmerraad
Chr. Sehestedt Juul¹⁹⁾

1743
Christian Frederik Juul²⁰⁾

1755

Kammerherre O. Sehestedt Juul († 1815)²¹⁾

Kammerherre Chr. Sehestedt Juul († 1861)²²⁾

Kammerherre O. Sehestedt Juul²³⁾
(† 1882)

Frk. Else Sehestedt
Juul²⁴⁾

Hr. Ove Sehestedt
Juul²⁵⁾

Hr. Mogens Juul²⁶⁾

1455 (Side 46) og derefter først igen hos Axel Juul af Willestrup. Alle Segl før disse viser ingen Hjelmtegn, ganske simpelt fordi Hjelmtegn i Seglene dengang ikke var i Brug i Slægten. Skjoldholdere forekommer hverken i de ældste eller yngre Segl undtagen hos den friherrelige Linie.

De ældste Segl bestaar kun af et Skjold med Lillien og udenom paagældendes Navn. I det 16. Aarhundrede begynder den heraldiske Udsmykning af Vaabnet med Turneringshjelm, hvorfra Hjelmlædet breder sig ud i pragtfulde Folder, aftegnede som bladlignende Forsiringer. Denne sidste Mode holdt sig helt

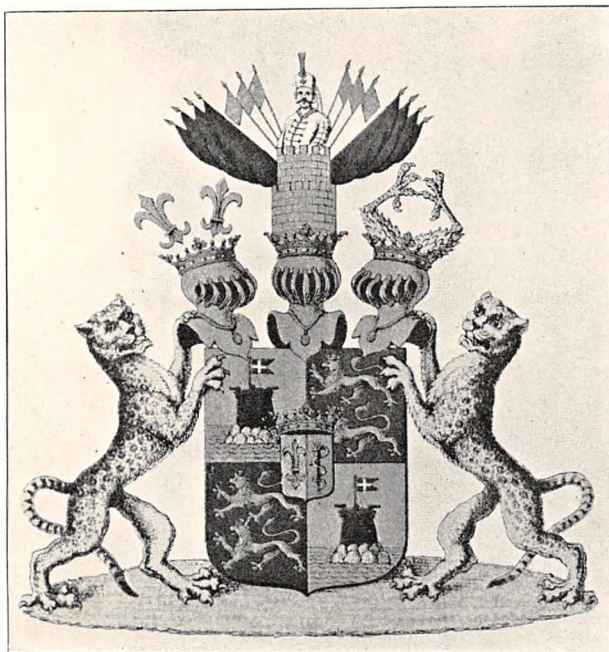

Fig. 1, Linien Juul-Rysensteens Vaaben.

op i Slutningen af det 18. Aarhundrede, da Klassicismens Trang til Enkelt-hed ogsaa gjorde sin Indflydelse gældende paa Vaabnene, hvor Hjelmen med Hjelmlædet veg Pladsen for den ganske vist stilfulde, men moderne Adelskrone baade med mange og faa Takker. De urgamle, danske Adelsætter opgav desværre herved deres historiske Skjoldemærkers middelalderlige Præg og bragte deres gennem Slægter nedarvede Vaaben i Niveau med de nykomponerede eller importerede.

Da denne Mode forsvandt i Begyndelsen af

det 19. Aarhundrede, og Hjelmen kom igen, havde man i Mellemtiden glemt, at en Hjelms altid skal være forsynet med Hjelmlæde, ligesom man i det hele i dette for Heraldik saa uinteresserede Aarhundrede lod ganske ligegyldig for alle gamle Regler for den historiske Vaabenkunst. De nyere Vaaben fra den Tid ses derfor ofte med Hjelmen, kun forsynet med Hjelmtegnet, en Fejl, som dog synes at være ved at rette sig i den allernyeste Tid.

Den Hjelms, som hyppigst ses i Vaabnene fra det 16. og 17. Aarhundrede, er den alm. Turneringshjelms, ogsaa kaldet Trallehjelmen. Den stammer fra Begyndelsen af det 15. Aarhundrede og ses første Gang anvendt af Axel Juul til Willestrup, derefter af Iver Juul, Ove Juul samt dennes Sønner og atter igen i Seglene fra det 19. Aarhundrede. Før Axel Juul førte Slægten

ikke Hjelm i Seglet. Alligevel kan Slægten selvfølgelig — som uradelig — med Rette anvende Middelalderens tøndeformede Hjelm (se Forsiden), der var uden bevægeligt Visir og kun med Sprække for Øjnene og Lufthuller for Næsen. Brugen af denne Hjelm i Forbindelse med det middelalderlige, trekantede Skjold vilde endog være en Finesse, som ingen nyere Slægt kunde tillade sig, langt mere talende end nogen adelig Rangkrones Antal Takker. Kammerherre Chr. Sehestedt Juul († 1861) antog som sit Valgsprog »Alt for Fædrelandet«, og da dette senere førtes af hans Søn og nu føres af hans Sønnesøn og Sønnesønnesøn, maa Valgsproget siges at være blevet Slægtsdevise.

Da Vicesatholder Ove Juuls ældste Søn, Christian Juul, den 15. Decbr. 1679 blev optaget i den danske Friherrestand, fik han samtidig for sig og sine Efterkommere, Rysensteinlinien, Tilladelse til at antage det hans Svigerfader, General Baron Henrik Rüse, forundte Vaaben i Forbindelse med sit eget Slægtsvaaben. Linien Juel-Rysensteens friherrelige Vaaben kom derefter til at se ud saaledes: Et Hovedskjold med delt Hjerteskjold, hvis første Felt har Lillien, andet Felt i Guld en guldskaftet Kaarde, omvunden af en kronet blaa Slange; Hovedskjoldet er firdelt af Sølv og Rødt; i 1. og 4. Felt ses et paa en graa Klippeø opført rødt Kastel med vajende Dannebrog og besat med Metalstykker, i 2. og 3. Felt to over hinanden kronede Sølv-Løver. Paa Hovedskjoldet staar tre kronede Hjelme: 1 med Baron Rüses Hjelmtegn, et Sølv-Kastel, hvorfra er udstukket otte røde Faner, derpaa et mindre Sølv-Kastel, der bærer Brystbilledet af en Janitschar i hvid Klædning med Guld-Besætning imellem 6 Guld-Rytterstandarter. 2 bærer Juulernes Lillier. 3 Christian Juels mødrene Slægt, de Urners to Ørnekløer. Skjoldholdere er to naturligt farvede Leopardere.

Om Niels Juul 1285 ved vi, at han hørte til de fornemste Folk i Landet (Side 32). Slægten var altsaa paa den Tid mægtig og stærk paa Gods, og dette tyder paa, at den allerede dengang var gammel og kendt og følgelig havde sin Rod i den danske Odelsbondestand. Sikkert har den beklædt de ypperste gejstlige og verdslige Embeder, og i sit Klagebrev over Esger Juul skriver Kong Erik Menved (se Side 40), at han havde givet dennes Slægtninge Slotte og Len.

Den Anseelse, Slægten Juul saaledes maa have nydt i Slutningen af det 13. Aarhundrede, kan næppe være naaet uden ved tidligere Generationers Dygtighed og Kraft. Efterforskninger i saa Henseende vil imidlertid paa Forhaand være uden Resultat, da jo hverken Slægtsnavn, Ahnetavle eller Vaabenskjold endnu var i Brug paa den Tid. Selv fra den mere kendte Del

af Middelalderen foreligger kun yderst sparsomme slægtshistoriske Oplysninger.

Sikkert maa Niels Juul (1285) have ejet betydeligt Jordegods. Fornemheden var jo dengang — hvor Værdipapirer ikke kendtes og rede Penge endnu var faa — i høj Grad tillige ensbetydende med Rigdom paa Jord. Og i alt Fald kan vi antage, at han har ejet Støvringgaard i Støvring Herred, tæt Nord for Randers Fjord, og Gods her omkring. Det ansaas jo dengang som en Hovedopgave indenfor Familierne at søge deres Slægtsgaarde bevarede i Hovedlinierne, medens man havde mindre Interesse for det tilgiftede Gods, det saakaldte Strøgods. Vi ved, at Niels Juuls Sønnesøn, Palne Jensen, ejede Støvringgaard, sikkert som sin fædrene Arv. Og naturligt er det derfor, at de fleste af de Adelsmænd, som kautionerede for Niels Juuls Søn, Ærkebispem Esger Juul, i Helsingborg 1316 (Side 38), netop er fra Eggen heromkring og altsaa Bekendte eller Naboer fra hans Barndoms-egn. Dem har han henvendt sig til og ikke til Adelsmænd i Vardesyssel, hvor han selv ejede Gods, men hvor han næppe har opholdt sig videre og derfor ikke var saa kendt, at han har ment at ville bede dem om deres Kaution.

Den i Nærheden af Støvringgaard tidligere beliggende, nu nedlagte Gaard Hvidsten ejedes 1343 af Palne Jensens Broder (?), Niels Jensen. Tillige ejede Niels Juul mindre Gods i Vardesyssel og i Skads Herred, men dette synes nærmest at have været Strøgods, som han havde arvet med sin Hustru af Slægten Kaas (med Sparre), som netop ejede Gods her paa den Tid. En Gaard i Vardesyssel, som Sønnen Esger Juul arvede, vides dog at være købt af Niels Juul (Side 35). Af Niels Juuls Sønner — vover vi at gisne — arvede den ældste, Jens Nielsen, de fædrene Gaarde Hvidsten og Støvringgaard med Gods heromkring. De yngste, Malte Nielsen og Ærkebiskop Esger Juul, arvede Gods i Vardesyssel. Malte Nielsens Efterkommere vandrede efterhaanden mod Nord op i Slet og Aars Herred, hvor de levede som Fogeder eller som Ejere paa smaa Gaarde. Det vides, at senere Led ejede Gunderstedgaard og en Tid Pandum, men disse Gaarde gik tabt før Aar 1500, og efter denne Tid synes denne nordligste Udløber af Slægten at være uddød. Skipper Clements Oprør kostede jo mange Adelsmænd Livet i det nordlige Jylland. Men Aars-, Slet- og Hornumherreder oppe ved Limfjorden er de Egne, hvor Slægten i kendt Tid mest har virket, og hvor den atter og atter søger op, lige til den for en Tid helt siger Farvel til Jylland.

Samtidig med at Gunderstedgaardlinien var gaaet fra Syd op i det nordlige og her begyndte at sætte sig fast, gik c. 1450 en Søn af Jens Iversen mod Syd og købte sig en lille Gaard, vel nærmest en Bondegård, i Hoved Syd for Skanderborg. Hernede begyndte Jens Iversens Sønnesøn, Niels Sørensen Juul, atter at samle Gods med en Energi, der fortsætter sig videre i Slægten. Og med den forøgede Rigdom steg dens Anseelse og Betydning, indtil den for en Tid kulminerede i Vicesatholder, Lensmand og hvid Ridder,

Ove Juul til Willestrup, 4. Generation efter fornævnte Niels Sørensen Juul.

Naar Slægten i Perioden efter Niels Juul 1285 saa hurtigt kunde gaa tilbage i Rigdom og Magt og i det hele synes at være tilføjet et Knæk, som den først forvandt saa langt senere, kan dette vel have sin øjensynlige Grund deri, at Erik Menved brød med den og ligefrem sigtede den for Deltagelse i Oprøret i Jylland. Hvorvidt denne Anklage var begrundet, ved vi ikke noget om, men Følgen blev, at Kongen ganske udelukkede Lillie-Juulerne fra alle Embeder og Forleninger. Deres fornemste Mand, Ærkebispes Esger Juul, mistænktes ydermere baade af Kongen og hans Broder, Christoffer II, for at have været med i S sammensværgelsen mod deres Fader, Kong Erik Glipping, og i det hele har vel den bitre Strid mellem Erik Menved og Ærkebispes sat den sidste Rest af det gamle Hengivenhedsforhold mellem Konge og Juul-Slægt overstyr. Helt fri for Forbindelse med Kongens Fjender kan Esger Juul dog næppe siges at have været. Ved det store Forlig i Helsingborg nævnes som Forlovere for Ærkebispes ikke blot hans Broder Peder Nielsen Juul og Brodersøn Palne Jensen, men ogsaa en Del andre, som vitterligt var nære Slægtninge af Fredløse (jvnf. Side 38). Ovennævnte Palne Jensen var tilmed gift med en Søster til de Fredløses Høvding, Anders Stigsens Kone, en Forbindelse, der nok kunde give Anledning til Mistanke. Senere virkede Ærkebispes aabenlyst baade paa Bornholm og i Sverrig Side om Side med de Fredløse, og omend han paa sine sidste Aar blev gindsat i sit Embede af Paven og officielt forligt med Kong Christoffer, blev Forholdet mellem dem dog ikke dermed godt.

Efter dette Afsnit fulgte de urolige Tider først under Christoffer II (1320—32) og derefter Interregnet 1332—40, og i de Perioder skulde der stærke Borge og kraftige Sværd til at hævde sig. Medens Støvringgaardlinien endnu i kort Tid sad stærke paa sine Gaarde for derefter helt at forsvinde, sank den yngre Linie efterhaanden ned i Lavadelens Rækker, hvor den — som før nævnt — maatte friste Livet paa smaa Gaarde eller i større og mægtigere Standsfællers Tjeneste. Fra den Tid foreligger kun yderst sparsomme Oplysninger om Slægten, og kun i fjerne og sjeldne Glimt faar man et yderst mat Omrids af en enkelt Personlighed. Oftest levede de i en historisk Ubemærkethed, hvorfra de kun nu og da træder frem, naar de skal vidne for en Slægtning eller Ven. Thi mellem den styrende Klasse, Højadelen, og dens mindre velhavende Standsfæller var Afstanden stor, skønt Højadelen levede i yderst beskedne Boliger og kun havde faa og smaa Fornødenheder. Lavadelens Livskaar var ikke stort bedre end Bøndernes.

Men efter at Slægten atter ved Dygtighed og ved rige Giftermaal var kommet til Velstand, erhvervede den sig Gaarde som Lundbæk og Pandum i Hornum Herred, Bjørnsholm i Aars Herred, Kvistrup og Volstrup i Hjerm Herred og er atter paa de samme Egne, hvor den med Afbrydelse havde levet lige fra Midten af det 14. Aarhundrede og indtil Niels Maltesen (c. 1500).

Mon dette er en Tilfældighed? Øjensynlig havde Axel Juul endog i 1576 til Hensigt at erhverve sig Støvringgaard, hvad imidlertid mislykkedes (Side 70).

Det har sluttelig sin Interesse at undersøge, saavidt det lader sig gøre, de Slægter, som Juulerne nævnes sammen med i den ældre Tid, og med hvem de synes at have staaet i nærmere Berøring. Hovedsagelig lader dette sig kun gøre ved at se, hvem de paa Tinge vidner sammen med eller for. I al Almindelighed betyder dette vel mindre. Oftest er de, som de nævnes sammen med, kun Venner eller Naboer. Men træffer man de samme Familier som Vidner for hinanden Generation efter Generation, tør man undertiden ane et Venskab, der endog kan have sin nøjere Tilknytning i et Slægtskabsforhold. Niels Juul (1285) kendes fra to gamle Aktstykker, og sidste Gang, 1299, nævnes han Side om Side med Erik Menveds Raad- og Hovedsmand paa Riberhus Niels Lændi, hvis Datter blev gift med Niels Juuls Sønesøn, Palne Jensen. Niels Lændi var af Slægten Kaas (med Sparre)¹⁾, hvortil man ogsaa henregner Niels Juuls Hustru (Side 32). Den i Vardesyssel levende Del af Slægten nævnes hyppigt sammen med den ligeledes der boende Slægt Lange, nemlig med Iver Ebbesen Langes Sønner Iver Iversen og Thomas Iversen. Med denne Slægt vandrer Juul'erne mod Nord, faar — mulig sammen med Børnene efter Esge Frost (Lange) — Hasselholt i Ginding Herred og naar helt op i Aars og Slet Herred, hvor Tilknytningen til Langerne fortsættes med førnævnte Iver Ebbesens Brodersønner og Brodersønners Sønner. En af disse, Bo Thomesen, omtales 1401 til Brøttrup i Slet Herred, hvor iøvrigt ogsaa begge Bo Ebbesen Langes Sønner hyppigt nævnes som Tingsvidner. Johannes eller Jens Magnusen af Støvringgaardlinien (II, Side 312) var tilmed gift med Marine Andersdatter Frost (Lange) (jvnf. S. 43 og 44). Oppe i Aars, Slet, Hornum og Hald Herreder nævnes Slægten Juul sammen med Tornekrandserne og den store, vidtforgrene Slægt Munk (baade med Vinranke og Bjelke), som fra de tidligets Tider var bosatte i disse Egne. Allerede Støvringgaardlinien kom hyppigt sammen med dem, og efter at Slægtsgrenen fra det sydvestlige Nørrejylland naar derop, fortsættes Samkvemmet med denne. Uden at kunne paavise noget bestemt sporer man Forbindelser og Indgiftninger mellem disse Slægter som en naturlig Følge af det lange og nære Naboskab. At Navne som Malte, Søren o. fl. findes baade i den ene og den anden Slægt, er næppe nogen Tilfældighed, og i al Fald maa Niels Munk (Juul) have sit Efternavn efter en Moder eller Hustru af Slægten Munk. Desuden kan vel en Del af det Gods, som Slægten Juul senere kom til at eje i Hellum og Hornum Herreder, antages at være Arvegods fra Vinranke-Munk'erne, f. Eks. Komdrupgaard i Hellum Herred (Side 74) og mere (Siderne 45 og 46). Endelig kaldte Axel Juul til Willestrup Peder Munk til Havbro sin Svoger, og han var Værge for Børnene efter Jesper Munk, der var gift med Dorthe Eriksdatter (?) Juul.

Slægten Juul tæller vel ikke blandt sine Medlemmer geniale Statsmænd,

fremragende Hærførere eller andre Berømtheder, som har formaaet at kaste historisk Glans over Slægtsnavnet langt ned i Eftertiden. Bortset fra enkelte meget dygtige Embedsmænd er Hovedindtrykket fremragende Landmænd, samvittighedsfulde, myndige og kloge Godsejere og Administratorer. Dens Interesser har ligget i det praktiske Liv og har her kunnet udfolde sig til Betydelighed. Men paa Ravnholt vidner dejlige gamle Møbler og Porcelain, smukke Malerier af Kunstnere som Wuchter, Jens Juel o. fl. og et gammelt værdifuldt Bibliothek om, at Livet ogsaa har været levet i et Niveau, hvor Tankerne har hævet sig op over dagligt Stræb og Slæb. Sluttelig og ikke mindst har en konservativ, national Understrøm som en rød Traad usvigeligt gaaet gennem den urgamle danske Slægts Liv. Trofasthed og Kærlighed mod det fædrene Land har i Aarhundreder fyldt dens Hjerter og givet dens Tanker Kurs.

HOVEDLINIEN

DEN ÆLDSTE SLÆGT JUUL

Kun som tvivlsomt hørende til Slægten maa først nævnes Niels Krooc. Han førte 1268 et Segl¹⁾ med den liggende Lillie, ganske som Niels Juul 1285. Seglet findes paa et Dokument²⁾, hvori Esbern Vognsen (Slægten Udsøn) 1268 samtykker i, at hans Hustru, Gro Gunnersdatter Wind, begiver sig i

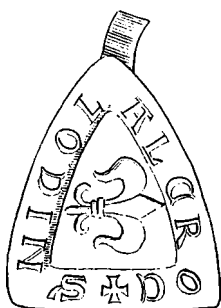

Fig. 2. Niels Crocs
Vaaben. 1268.

St. Clara Kloster med sit Gods i Stifring (Støvring i Hornum Herred). Samtykke hertil gives desuden af Biskop Tuco i Aarhus og flere af hendes Frænder, deriblandt hendes »kære Svigersøn« *Niels Crok* (Krooc). Nævnte Esbern Vognsen var gift 1. Gang med Margrethe Erlandsdatter Galen (Slægten Hvide) og 2. Gang med Fru Gro.

Samme Aar, 1268, døde Esbern Vognsen, og inden Fru Gro derefter begav sig i Klosteret, skænkede hun ved Testamente³⁾ af 18/11 1268 en Del af sit Gods til Sct Clara Kloster, nemlig 2 Gaarde og 1 Mølle i Støvring i Hornum Herred (altsaa ikke at forveksle med Støvringgaard⁴⁾, 1 Gaard i Bahrtpor (Borup) og to

Gaarde i Høstrid i Thy (Hørsted i Hassing H.?). Sin Søster Boetheld, Niels Crocs Hustru, gav hun en Gaard i Buderup, vistnok Buderupholm, dog at Aalborg Fruekloster fik det vestre Stuehus og Hundslund Kloster det østre. Til sin Svigerfader, Niels Croc, solgte hun 2 Gaarde i Buderup (Hornum H.) og Gravlev (Hornum H.), og sin Svigersøn, Niels Croc, betænkte hun med en aarlig Indtægt; desuden gav hun Gods til Klostre og forskellige Folk. Som en Halvbroder (germanus) til Fru Gro nævnes en Peder Palnesen. I dette Dokument nævnes saaledes ikke mindre end 3 af Navnet Niels Croc eller Krooc, hvoraf den ene er hendes Svigersøn og fører Lillievaabnet⁵⁾. Hendes Svigerfader, Niels Croc, maa vel være af et tidligere Ægteskab, da Esbern Vognsens Fader jo hed Vogn (Udsøn?), hvis hun da ikke med Udtrykket »min Svigerfader« mener Datterens

Svigerfader. Desuden hedder hendes Søsters Mand Niels Croc. Nogen Udredning af alle disse Niels Croc er ikke mulig, og Croc¹⁾ var vel dengang kun et Tilnavn. En Kalle Krooc nævnes f. Eks. 1327²⁾ af Stjerne-Juelernes Slægt, en Sivert Kroc³⁾ i Ribe 1409 som gift med en Datter af Peder Jull (af Sønderjylland) og en Esge Ebbesen Croch af Slægten Bild 1341.

Fru Gros Svigersøn, Niels Croc, kan vel antages at være af Juulernes Slægt og kan ses at have arvet Gods deroppe i Hornum Herred, hvor Slægten senere ejede Jord. Ligesaa kunde Navnene Peder Palnesen og Niels tænkes at være i en vis Forbindelse med de Juulske Navne, Niels Juul, Peder Nielsen Juul, Palne Jensen. Alt dette er imidlertid for lidt til at give noget Holdepunkt for et Skøn over et muligt Familieforhold. Identisk kan Niels Croc næppe være med Niels Juul 1285, til Trods for at Aldersforskellen vist ikke har været stor, thi deres Signeter er noget forskellige, og en Mand ejede næppe dengang to Signeter.

En Niels Krooc nævnes 1318 paa Sjælland og fører da den oprejste Lillie⁴⁾, men kan vel f. Eks. være en Beck, der jo netop var en sjællandsk Slægt.

Tæt ved Støvring i Hornum Herred ligger Juulstrup Præstegaard og Juulstrup Sø, og sikkert har der ligget en By af dette Navn i gamle Dage. Skulde den — saa nær Fru Gros Hovedgaard — mon have sit Navn efter Slægten Juul? En Ebbe Udsøn af Esbern Vognsens Slægt førte i Midten af det 14. Aarhundrede Tilnavnet Jul⁵⁾. I 1352⁶⁾ afstod Gødske Mogensen Drefeld til sin Svigersøn Oluf Olufsen Lunge al sin Arveret efter en Fru Elne Nielsdatter Krok — vel en Datter af sidstnævnte Niels Krooc (1318).

NIELS JUUL

(jvnf. Side 25—26).

I 1285 kom Kong Erik Glipping i aaben Strid med Hertug Valdemar, som Kongen s. A. havde forlenet med Sønderjylland. Thi Hertugen rejste straks den gamle Strid, om hvorvidt Øen Als og Krongodset tilkom ham eller Kongen. Spørgsmaalet blev forelagt paa Danehoffet i Maj 1285, hvor det skulde afgøres af 12 kyndige Mænd af Riget. De 10 af disse 12 Viise, udtagne blandt Rigets bedste Mænd, dømte ved Ed (Worthel), at Als ikke hørte med til Hertugens Len, og at saavel denne Ø som Krongodset i Hertugdømmerne skulde forblive hos Kongen. De to, som dømte imod, var Sønderjyder. Blandt de 10 Mænd var Niels Juul. Hans Segl paa Dokumentet⁷⁾ herom viser den liggende Lillie, og i Omkredsen staar s. NICHOLAI DICTI JWL. Endvidere nævnes Niels Juul som en af de 30 Riddere, der som Forlovere for Kong Erik Menved forseglede Lejdebrevet for Ærkebiskop Jens Grand, da denne i Juni 1299 skulde møde i København for at forhandle med Kongen og den pavelige Nuntius (se Side 33). I Lejdebrevet⁸⁾ hedder det, at de

30 Riddere »aflagde korporlig Ed paa, at Kongen uden Svig og List saavel som hans Undersaatter, Venner, Anhængere inden og udenfor Riget skulde ubrødeligen holde dette«. De 30 Riddere var af de store (barones) og myndige Mænd i Landet, og blandt dem nævnes foruden Niels Juul Folk som Niels Lændi (Kaas), Kongens Raad og Høvedsmand paa Riberhus, Niels Bille, Kongens Drost, Joan Nyst, forhen Drost, Peter Jonsen, Statholder i Norge o. fl. Samme Dag, som Kongen havde udstedt Lejdebrevet, underskrev de 30 Riddere et Brev¹⁾, hvori de erklærede, at »de redeligen havde lovet og aflagt korporlig Ed« paa, at de vilde holde, hvad der stod i Kongens Lejdebrev.

Sikkert er Niels Juul ogsaa identisk med den Ridder af samme Navn, som nævnes 1296 i Striden mellem Kong Erik og Hertug Valdemar, da han og nogle andre Adelsmænd tilkendte Kongen Hertug Abels Godser²⁾. Iøvrigt vides ikke noget nærmere om Niels Juuls Tilværelse eller Personlighed. Han var en af Kongens trofaste og betydelige Mænd, var Ridder, og Ridder-slaget var jo Belønning for Mod og krigersk Duelighed eller anden Fortjeneste.

Sandsynligvis har han, som den fornemme Mand han var, ejet en Del Jordegods, og det kan antages, at han bl. and. ejede Hvidsten og Støvringgaard i Støvring Herred som Hoved- og Slægtsgaarde (jvnf. Side 26). Men tillige ejede han betydeligt Gods i Vardesyssel, hvad man kan skønne sig til af Sønnen Esger Juuls Arvepart (jvnf. Side 35 og 41). Dette var dog maaske kun Strøgods, som han kan have arvet med sin Kone af Slægten Kaas (med Sparre), der netop ejede Gods hernede. F. Eks. baade testamenterede³⁾ og solgte⁴⁾ Provsten i Hardsyssel Christian Kaas, en Søn af ovennævnte Ridder Niels Lændi og altsaa Svoger til Niels Juuls Sønesøn, betydeligt Gods bort i Vardesyssel. Og naturligt er det derfor, at dette Gods hernede, som Strøgods, arvedes af den gejstlige Søn Esger og den yngre (?) Søn Malte. En Gaard i Alslev i Vardesyssel nævnes dog som købt⁵⁾ af Niels Juul. Her laa i Middelalderen den nu forsvundne Herregaard Visselbjerg, men om det drejer sig om denne, vides ikke.

At Niels Juuls Hustru var af Sparre-Kaasernes Slægt fremgaar ogsaa af, at Esger Juul som Provst i Vardesyssel førte et Vaaben⁶⁾ (se foran: Slægten Juuls Segl) med en Sparre over Lillien, altsaa sandsynligvis hans mødrene og fædrene Vaaben.

Niels Juul har antagelig 1285 været en ikke helt ung Mand, thi hans Søn Esger var allerede 1291 Kannik. Han eller hans Hustru er mulig død i 1299, samme Aar som Esger Juul skænkede noget af sit Gods — og vel Arvegods — bort til Kannikerne i Ribe. I alt Fald er begge døde før 1310, thi da skænkede Esger Juul alt sit Gods i Skads Sogn ved Esbjerg til Kannikerne i Ribe, mod at disse skulde holde Aartid til bedste for hans Forældres Sjele.

Sønner:

1. *Jens eller Johannes Nielsen* til Støvringgaard. Se II Del, Side 309. Støvringgaardlinien.

2. *Peder Nielsen Juul*. Han var Ridder¹⁾ og forseglede 1316 som Forlover for sin Broder, Esger Juul, Forliget i Helsingborg (Side 38). Hos Huitfeld nævnes paa den Tid flere Riddere af Navnet Peder Nielsen, uden at det er muligt at afgøre, om nogen af dem er identisk med Peder Nielsen Juul. En Peder Nielsen til Hørbylund nævnes 1319 som den ene af to Vidner i et Brev af 23/5, hvor en Stig Nielsen sælger Gods i Vanstedt i Slet Herred til Ridderen Henrik Nielsen Panter, der var en Slægting af Beatrix, Palne Jensens Søster (jvnf. II Del, Side 310). Det andet Vidne i Brevet er nævnte Stig Niensens Broder, Johannes Nielsen²⁾.

Dr. Thiset tænker sig Muligheden, at Niels Juul 1343³⁾ skulde være en Søn af Peder Nielsen Juul. Snarere er dog maaske denne Niels Juul identisk med Niels Jensen til Hvidsten, der nævnes samme Aar (II Del, Side 311).

3. *Esger Juul*, Ærkebiskop i Lund.

Han er født i Jylland, vist nok paa Hvidsten eller paa Støvringgaard (jvnf. Side 26), men noget Kendskab til hans Barndom eller Uddannelse har man ikke. Først 1291⁴⁾ nævnes han som Kannik i Ribe, og han havde da sit Præbende (kirkelig Indtægt) i Vesterbæk i Roager Sogn. 1294 fik han⁴⁾ til Kannikerresidens en Gaard i Skolegade i Ribe, som før havde været Residens for Præsten ved Niels Kanslers Alter, og Esger Juul maatte herfor betale denne Præst 8 Mark aarlig i Erstatning og forpligtede sig til, at alt, hvad han byggede af nyt ved Gaarden, skulde tilfalde Kapitlet.

I Danmark stod paa den Tid Kong Erik Menved i den alvorligste Strid med Ærkebiskop Jens Grand i Lund. Som bekendt havde Kongen fængslet ham paa Søborg Slot, men Jens Grand var flygtet og havde klaget til Paven. Denne sendte sin Prælat, Isarn, til Danmark og lyste i Februar 1299 Kongen i Band og Landet i Interdikt, men umiddelbart derefter indledte Isarn Forhandlinger med Kongen. Disse skulde finde Sted i København, og til at føre Sagen for sig udnævnte Kong Erik den 6/7 1299 Esger Juul til sin Befuldmægtigede. Jens Grand blev tilsagt til Mødet, og den 4/3 s. A. udstedte Kongen et Lejdebrev for ham. Nogle Bisper og 30 ansete Riddere, deriblandt Esger Juuls Fader, kautionerede for Lejdet.

Jens Grand forhalede imidlertid Sagen. Tilsidst mistede Isarn derfor Taalmodigheden og gav Ordre til, at Jens Grand skulde sende en Kannik til Ribe for der at forhandle med ham om den Bod, Kong Erik skulde betale. Ærkebiskoppens Kannik protesterede. Han nægtede at komme og forlangte Mødet afholdt i København, som oprindeligt bestemt. Dette har Esger Juul uden Tvivl faaet Nys om. Den 3/7 mødte han i Ribe og erklærede sig beredt til paa Kongens Vegne at betale den idømte Bod i kgl. Ejendomme og Indtægter til den, der maatte træde frem paa Ærkebiskoppens Vegne.

Snedigheden lykkedes ikke, og iøvrigt kom Tilbuddet for sent, thi Dagen i Forvejen havde Isarn udstedt nogle Breve, der dels fuldbyrdede Overdragelsen af Indtægterne i Lund Stift til Jens Grand, dels fornyede Bandlysningen af Kongen.

Denne vilde imidlertid ikke ydmyge sig. Vel appellerede han Sagen til Paven og sendte Esger Juul til Rom som sin Sagfører, men nogen Bedring i Situationen opnaaedes ikke udover, at Jens Grand 1300 blev forflyttet som Ærkebiskop til Riga, og at Isarn udnævntes til Ærkebiskop i Lund.

I Begyndelsen af Aar 1300 var Esger Juul i Riga for at repræsentere Kongen i Striden mellem Ærkebiskoppen her og de tyske Riddere. Paa Pavens Vegne afsagde Isarn Dommen den 4/3 1300, i hvilken Esger Juul nævnes som nærværende, og sikkert er det ogsaa hans Fortjeneste, at Rigas Domkapitel og By derefter gav sig under dansk Overhøjhed for at faa Beskyttelse mod Hedningerne og de tyske Riddere.

I Længden blev Stillingen dog ret ubehagelig for den bandlyste Konge, og atter sendte han Esger Juul og Jon Litle til Paven, denne Gang med et Brev, hvori Kongen vel fastholdt sine Angreb paa Jens Grand men dog i Ydmyghed lagde Sagen til Pavens Afgørelse. Denne Kongens Eftergivenhed og de to Udsendinges Klogskab tilvejebragte endelig den heldige Bilæggelse af Ærkebisperiden, og i sin endelige Dom af 23/2 1302 nedsatte Paven Bøden fra 40,000 Mark i Sølv til 10,000 Mark. Under denne Rejse udnævnte Kongen Esger Juul til Provst i Vardesyssel, hvor han efter sin Fader ejede en Del Gods. Sikkert har denne Stilling kun betydet en økonomisk Fordel for ham, thi efter sin Hjemkomst fra Rom synes han fremdeles at være bleven hos Kongen og nævnes for Eks. 1304 som Vidne i et Dokument¹⁾, udstedt af Kongen i Kallehave paa Sjælland. I 1305 viste Kong Erik sin Hengivenhed for Kirken ved at oprette et nyt Kanonikat ved Lund Domkirke, men Kongen forbeholdt sig selv Kaldsretten og skænkede det s. A. til Esger Juul for »de væsentlige« Tjenester, han havde ydet ham. 1306 blev han Biskop i Aarhus, og den 10/7 s. A. gav Kongen ham »af Hensyn til den stadige Tjeneste, Troskab, megen Besvær og store Udgift, hvormed han i lang Tid saavel ved det romerske Hof som andetsteds havde varetaget Kongens og Rigets Forretninger« alle de Friheder, som hans Forgængere og Aarhus Kirke hidtil havde haft. I 1307 var Esger Juul til Stede ved Hertug Christoffers Forlening med Sønderhalland²⁾. Som Biskop i Aarhus udvidede³⁾ han de unge Kannikers Studietid ved Kapitlet fra 2 til 3 Aar, hvilket selvfølgelig forøgede Kantoratets Udgifter til de unge Præsters Underhold. Dette er maaske derfor Grunden til, at Esger Juul under 18/1 1310 med Kapitlets Samtykke gav Aarhus Kanniker Hundslund Kirke med alle Rettigheder og Indtægter. Kirken hørte nemlig under Kantoratet, som nu afstod den til Kannikernes Fællesbord mod til Gengæld at faa en af Kapitlets større Indtægter.

Allerede i 1299 havde Esger Juul sammen med Præsten Trugil skænket noget Gods i Hee til Kannikernes Bord i Ribe, og den 23/7 s. A. gav Kongen dette Gods fri for alle Afgifter. Som Biskop i Aarhus gav han den 9/9 1310¹⁾ alt sit Gods i Skadst Sogn i Arndrup By ved Esbjerg med Undtagelse af een Gaard, som han havde henlagt til sit Alter i Ribe Domkirke, til »de fornuftige og hæderlige Mænd«, Kannikerne i Ribe, paa den Betingelse, at de skulde holde hans Aartid. I hans levende Live skulde denne Gudstjeneste dog holdes den 13/4 til bedste for hans Forældres Sjæle, men efter hans Død paa hans Dødsdag. Gaven kan dog ikke have været stor, thi Ejendommen gav kun 5 Ørtug²⁾. Af Gavebrevet fremgaar, dels at Kapitlet tidligere havde købt Gods af ham ved Estrup, c. 5 Mil øst for Esbjerg, og dels at han tidligere havde givet et Alter, men om dette er intet kendt. I 1312 (Gavebrev af 25/9 1312) skænkede han Domkirken i Ribe 3 Gaarde, den ene i Tofte-næs (Alslev Sogn), den anden i Hede (vistnok Sønderhede i Hastrup Sogn), den tredje i Alslev, alle beliggende Nordøst for Esbjerg i Vardesyssel. Den sidste af Gaardene havde hans Fader, Niels Juul, købt af Lave Rød (Høg). Disse Gaarde skulde tjene til Præbende for en Kannik, og snart efter blev dette gjort til et »Præbende janua«, d. v. s. det Præbende, hvormed hver tiltrædende Kannik skulde begynde. Indtægten af Præbendet var kun 50 Mark, og Esger Juul forbeholdt sig Ret til at ombytte Godset med noget andet, der gav samme Udbytte.

Foruden det alt nævnte har Esger Juul ogsaa haft andet og mere Gods i Ribeegnen, thi i »Ribe Oldemoder« Fol. 22 tales om Gods i eller ved Esbjerg, som han som Kannik havde solgt Kapitlet.

I 1310 forflyttede Paven Isarn fra Lund til Bispestolen i Salerno. Til den ledige Ærkebisppestol i Lund blev — for en stor Del ved Kongens Indflydelse — Esger Juul valgt og derefter den 15/6 s. A. udnævnt af Paven. Lunds og Trondhjems Ærkebisper stod direkte under Rom, og den første kaldtes »apostolisk Legat for Nordens og Sverriges Primas« (Fyrste). Under den stod alle Biskopper i hele Kirkeprovinserne, og Ærkebiskoppen stod ved Siden af Kongen som Landets ypperste Høvding. Næppe sad imidlertid Esger Juul paa Ærkebisppestolen, før den bitre Strid mellem ham og Kongen brød ud som en Fortsættelse af de gamle Stridigheder med Jens Grand og Jacob Erlandsen.

Kong Erik Menved var en Elsker af alt ridderligt, var energisk, kraftig og dristig som Regent, og han havde foresat sig intet mindre end at tilbagevinde Valdemarernes store Rige. Men for at naa disse Maal stillede han store Krav til Folkets økonomiske Ydeevne, og streng og herskelysten kunde han vel være mod dem, der ikke vilde hans Vilje. Konge havde han været fra Dreng, vant til at byde og til at lydes, men iøvrigt anerkendes han for sin retskafne Karakter.

I mange Aar havde han maattet finde sig i Ærkebiskop Isarns myndige

Optræden i Lund, men nu havde han endelig faaet en af sine fuldtro Mænd paa Ærkebispstolen, en af dem, der skyldte ham sin Ophøjelse og en Søn af en af hans gamle prøvede Tilhængere. Og han har vel nu overfor Esger Juul villet have Oprensning for alt det, han i de mange Aar havde maattet finde sig i fra Lund¹).

Mange har anset Esger Juul for en Mand, der — nu fast i Saddelen — vilde fortsætte Jacob Erlandsens og Jens Grands overmodige og trodsige Optræden²) overfor Kongemagten uden dog at have disses Begavelse. Heri tager man dog sikkert fejl. De ældre Krønikeskrivere skildrer ham som en from og gudfrygtig Mand³), og han berømmes af en anden Krønikeskriver, fordi »han gengav Ærkesædet dets gamle Ro og Værdighed«, og fordi han forsvarede sig med Ære og med et meget sjældent Maadehold mod Kongens Troløshed⁴). Hans mange, tidligere omtalte Gaver til Kirken er vel ogsaa et Vidnesbyrd om hans Kærlighed til den.

Fra første Færd havde Esger Juul — utvivlsomt i den ærligste Hengivenhed og i den mest absolutte Overensstemmelse med sin Faders og sin Families Kongetroskab — sluttet sig til Erik Menved i den store Kirkestrid, og saa ung han var, havde hans ubestridelige Dygtighed og Trofasthed vundet ham Landsherrens Gunst. Den Strid og Bitterhed, som derefter avledes mellem dem, maa da formodentlig for Størstedelen lægges den unge, ærgerige Konge til Last. Erik Menved har villet mere, end Esger Juul kunde forsvare at følge ham i, thi han vilde ikke være det lydige Redskab, som Kongen maaske havde ventet at finde i ham. Hans Ansvar og Kirkens Værdighed satte Grænser for, hvad Erik Menved i ungt Overmod mente at kunne kræve af ham. Ganske vist — Esger Juuls senere Optræden i Oprørernes Rækker har ikke stillet ham i et gunstigt Lys i Historien. Men datidige Begreber om Pligter mod ens Land kan ikke maales udfra Nutidens nationale Følelsesliv og Synspunkter. Esger Juul var jo endelig heller ikke Kongens, men den romerske Kirkes Embedsmand, og hans hele Optræden rokker derfor ikke ved de gamle Krønikeskriveres Beretninger, at han var sin Kirke en nidkær Tjener, som først af alt tænkte paa at værne den, om det saa end var hans Velynder og Danmarks Konge, der vilde træde den under Fod.

Esger Juuls hele første Optræden som Landets ypperste Prælat giver Indtryk af Mildhed. Maaske har det været hans Ønske at søge udjævnet den Bitterhed, som der dengang var mellem den højere og lavere Gejstlighed, omend han selvfølgelig forlangte Disciplinen indenfor Kirken tilfulde opretholdt. Vi ser hans Bestræbelser herfor senere paa Møderne i Aarhus og i Kalundborg 1312 og 1314, og straks efter sin Tiltræden i Lund forbedrede han Korvikarernes Stilling. Tidligere blev disse lønnet under et i et Antal af 12. Nu bestemte han, at fraværende Kanniker, nemlig Præster, Degne og Underdegne, som var lønnede, hver skulde holde en Vikar til Kortjenestens Forrettelse, hvorved deres Antal forøgedes, og de blev bedre lønnede. Samtidig

fastsatte han, at fraværende Kanniker skulde have en Befuldmægtiget i Kapitulet¹). For Domkirkens Vedkommende befalede han, at de i Lund boende Tyskere, som ikke boede i hele Gaarde, d. v. s. de fattigere, skulde holde sig til Krypten som deres Sognekirke¹).

I 1311 lod Pave Clemens V udgaa Opfordring til alle Prælater om at møde til et Koncilium i Vienne. Esger Juul rejste derved og modtog den ærkebiskoppelige Vielse af Paven selv. Tillige udvirkede han en Del pavelige Buller²), der gik ud paa at skaffe Kirken alt det Gods tilbage, som med Urette var bleven den berøvet, og i den Anledning skulde der anstilles Undersøgelser rundt om i de danske Stifter.

Kong Erik Menved var vel ikke udtrykkelig nævnt i Bullerne, men med en vis Ret kunde han alligevel opfatte denne Esger Juuls Handling som rettet mod sig, og han blev opbragt mod ham. Den 1/9 1312 kom Ærkebiskoppen tilbage over Ribe og foretog ved samme Lejlighed en Visitationsrejse i Jylland. I Aarhus opholdt han sig en Tid og overværede her Forhandlingerne om Stiftsstyrelsen, Reglerne for de forskellige, gejstlige Embedsmænds og Præsters Forpligtelse. De Præsteregler, der vedtoges, bærer hans Navn, omendskønt det kun var en Opfriskning eller Præcisering af ældre Bestemmelser. Sidst paa Aaret var han tilbage i Lund.

Den 14/9 1314 afholdt han i Kallundborg sit første Nationalkoncilium, og han optraadte her mildt og venligt mod Bisper og Prælater og erklærede, at det ikke var hans Agt at paalægge dem nye og svære Forpligtelser, men at han i Kærlighed vilde søge at hjælpe enhver, der var betroet til hans Forsorg.

I 1311 og 1313 var det i Nørrejylland kommet til voldsomme Oprør baade af Herremænd og Bønder, mulig rejste af de Fredløses talrige Skarer. I Oprøret deltog endog flere af Rigets Bisper, men efter et Slag ved Kolding 1313 blev Oprøret slaaet ned, og de oprørske Bisper maatte hver for sig atter love Kongen Troskab. Erik Menved beskyldte nu Esger Juul for Deltagelse i Oprøret og for Forrædderi. Efter at have modtaget sit Pallium i Vienne og være kommen tilbage til Jylland skulde han være traadt i Forbindelse med de oprørske Herrer (se senere Kongens Klage til Paven), blandt hvilke der var flere af hans Slægt. Nogen bestemt Beskyldning kunde Kongen vel ikke fremkomme med, men han sagde, at Esger Juul vidste forsigtigt at skjule sig, og han indgik straks Forlig.

Hvad Esger Juul har forbrudt, eller om Kongens Beskyldning overhovedet har Spor af Sandhed i sig, er ikke muligt at udfinde. Blandt de Adelsmænd, som 1314 blev dømte i Anledning af Oprøret, synes ingen at være af Slægten Juul. Derimod var Esger Juuls Nevø, Palne Jensen, gift med en Søster til den fredløse Anders Stigsens (til Møllerup) Hustru, og blandt Ærkebispens gode Venner og Kautionister for Forliget i Helsingborg 1316 (Side 38) nævnes et Par Slægtninge af Fredløse. Mulig kan vel Forbindelser af denne Art have været medvirkende til Kongens Mistanke mod Slægten.

Den 7/5 1312 havde derimod Esger Juul klaget¹⁾ over adskillige Klerke, Hertuger, Grever, Baroner, Adelige og Lægfolk, som havde sat sig i Besiddelse af Tiender, Slotte og andet Gods, som hørte under Ærkesædet. Dette i Forbindelse med de pavelige Buller fra Vienne havde vel opbragt adskillige Stormænd mod ham²⁾, som derfor af Hævn kan have lagt ham for Had hos Kongen. I al Fald er det meget tvivlsomt, om Esger Juul havde nogen Andel i Oprøret, og Huitfeldt siger i sin Krønike kun, at der var opstaaet en Trætte mellem Esger Juul og Kongen. I det Forlig, som Kongen indgik med ham i 1314 (se nedenfor), forpligtede Ærkebispnen sig til at betale nogle Penge. Men Kongen kaldte disse Penge en personlig Gæld, Esger Juul var kommen i til ham paa Grund af Opholdet i Vienne og de store Udgifter, han der havde ved sit Pallium, hvorimod Esger Juul kalder Pengene for røvede fra ham af Kongen.

Hvad nu end er sket eller ikke, saa indgik Kongen og Esger Juul et Forlig i Helsingborg 1314, og den sidste lovede at betale 6000 Mark Sølv, hvoraf de 1000 forfaldt straks, de 5000 efterhaanden. De første 1000 Mark betalte Esger Juul ved at overlade Kongen Hervidstad Herred i Skaane, der laa under Ærkesædet. Nogen Tid efter krævede Kongen dog de resterende 5000 Mark af ham, og Esger Juul maatte i 1316 i Helsingborg paany indgaa Forlig. Han gik her ind paa at betale disse 5000 Mark inden 2 Aar. Døde Kongen forinden, skulde Pengene alligevel betales. Tillige maatte han love at frigøre Kongen for Vanskeligheder fra Rom, ikke hemmeligt eller offentligt meddele Paven noget udover, hvad han embedsmæssigt var pligtig til, og endelig maatte han love ikke at sætte nogen Lensmand paa Bornholm uden Kongens Samtykke og ikke heller nogen Befalingsmand, som ikke var Kongen tro. For Esger Juul kautionerede Biskop Esgerus Arhusiensis (Esger Juuls Afløser), Nicolaus Tarbatensis Episcopi samt en Del Adelsmænd³⁾, blandt hvilke Peter Egetheside Saltensee (Hak), Jens Laugesen (Udsøn eller Abildgaard?), Palne Jensen (Esger Juuls Nævø), Niels Rani⁴⁾, Jakob Nielsen Rani⁴⁾, Niels Brok⁵⁾, Hollingerus Nielsen (Hollunger), Peder Nielsen Juul (Esger Juuls Broder), Niels Tunesen (Bild?), Peter Gothesen (Bild)⁶⁾ o. fl. (jvnf. Side 43). Disse Adelsmænd var vel hovedsagelig Ærkebiskoppens Venner og Slægtninge, og en Del af dem som Hollingerus Nielsen, Johan Laugesen, Niels Brock og Peter Gothesen synes ret sikkert at have ejet Gods i Egnene om Støvringgaard og Hvidsten. Niels Ranis Broder, den fredløse Rani Jonsen, skal have ejet Holbækgaard i Rougsø Herred⁷⁾, og Rani Jonsens Sønnesøn af samme Navn, død 1345, gift med en Datter af Jens Laugesen Udsøn til Hollerup i Galten Herred, ejede Rudgaard i Sønderhald Herred.

Ved Forliget havde Kongen opnaaet at faa det tilbage, som han 1302 havde maattet afgive for at betale Bøden til Ærkesædet, altsaa Hervidstad Herred og Myndigheden over Bornholm. Og det ser unægtelig ud, som om

hans Grund til at søge Strid med Esger Juul netop har været at opnaa dette, hvad han ikke havde turdet arbejde paa, saa længe Isarn sad i Lund.

Nogen blid Stemning mod Kongen havde alt dette naturligt ikke efterladt hos Esger Juul, og han taler i stærke Ord mod de Forurettelser, som Kongen lod Kirker og Klostre lide under. Navnlig er han utilfreds med, at den store nye Skat, Kongen i sine Pengevanskeligheder lod Adel og Bønder betale, ogsaa skulde betales af Gejstligheden, idet Kongen krævede $\frac{1}{6}$ af alle gejstlige Beneficiers Indkomster. Mod dette gjorde Esger Juul endog Indsigelse og forbød Lunde Kapitel at betale, da Kirken allerede var haardt anstrengt af Skatter.

Den gamle Strid med Upsala Ærkebispestol, nemlig Lundestolens stadige Krav om Overhøjhed, lykkedes det Esger Juul at løse. Paa et Møde den 9/9 1315 i Aahus i Lunde Stift tilbagekaldte han alle de Bandsdomme, hans Forgængere havde udtalt mod Upsala Kirke og dens Mænd. Da Ærkebispens i Upsala var død, lod han — for at vise sin Myndighed — efterlyse, om der var nogen, der havde noget imod Domkapitlets Valg af Efterfølgeren, Biskop Olav. Og den 26/10 1316 fik han Pave Johan XXII til at befale, at Biskop Olav skulde modtage Palliet af ham paa Aahus Slot, hvor han ogsaa skulde aflægge Eden¹⁾. Den 14/4 1317 var Esger Juul derefter i Aahus og har vist da indviet Biskop Olav.

Med Kongen brød Stridighederne voldsomt ud, efter at Esger Juul havde nægtet at betale den ovenfor nævnte Skat, og snart følte han sig ikke længere sikker i Lund, men rejste til Hammershus paa Bornholm, hvor han samlede flere af de Adelsmænd, der var utilfredse med Kong Erik. Denne sendte vel to Underhandlere til ham for at forhandle, men noget Resultat kom der ikke ud af det. I Overværelse af Underhandlerne udtalte Esger Juul i et aabent Brev sin Klage over Kongen og truede ham med Kirkens Band, dersom han ikke frafaldt sine Fordringer. Nogen Notits heraf tog Kongen imidlertid ikke, og i August lyste Esger Juul derefter Erik Menved i Band.

Kongen samlede nu Landets Biskopper og søgte at vinde dem, hvad der lykkedes ham i den Grad, at han fik saavel Bisperne som Domkapitlet i Lund til at indgive Klage til Paven over Ærkebiskoppen. Fra Lund kom to Klager; den ene 1317²⁾ fra Procuratorerne for Domkapitlet samt fra Stiftets Prælater, Klostre og Kirker, at Esger Juul havde brudt Forliget med Kong Erik og paa Hammershus lagt Raad op med Kongens Fjender, den anden²⁾ fra Kapitlet i Lund. Dette klagede over, at Esger Juul uden dets Samtykke havde afhændet Hervistad Herred med dets 11 Sogne og falskeligt beseglet Brevet herom med Kapitlets Segl. Endvidere anføres en Mængde Klagepunkter: at Esger Juul havde pantsat Bornholm for 6000 Mark Sølv, han var Kongen skyldig; at han havde forladt Danmark og begivet sig til Kong Eriks aabenlyse Fjender (se senere); at han havde plaget Stiftets Gejstlighed med

svære Skatter og mod Betaling tilladt Præsterne at holde Friller samt havde fængslet en Kannik og konfiskeret hans Ejendomme. Endelig havde han engang, da Danmark var i Fare, paa Kongens Vegne krævet en Sjettedel af Lunde Stifts Gejstligheds Indtægter, men derefter beholdt Pengene selv; den Korstogstiende, som var paalagt efter Ordre fra Pave Clemens V, havde han ligeledes selv beholdt.

Kongen selv klagede over¹⁾, at skønt han altid havde begunstiget ham og hjulpet ham til at blive Biskop i Aarhus og senere Ærkebiskop, og skønt han havde givet hans Slægtninge Len og Slotte, saa havde Esger Juul lønnet ham med Utak og rejst Folket til Oprør. Dette var vel slaaet ned, og han havde sluttet Forlig med Ærkebiskoppen, som havde lovet at betale en Bøde, men denne var endnu ikke betalt, og Ærkebiskoppen havde nu atter sluttet Forbund med Kongens Fjender.

Alle disse Klager har dog næppe været rigtige. Efter sit Ophold i Vienne og Palliets Modtagelse der har Esger Juul vel trængt til Penge, og de 6000 Mark, han havde laant (?) af Kongen, skulde betales tilbage. Men dette er ikke nok. Klagerne maa ses paa Baggrund af Kongens Ærgerighed og Magtlyst, saaledes at det for Kong Erik gjaldt for enhver Pris at vinde denne Sejr. Efter at det var lykkedes ham at vinde Bisperne og Adelsmændene i Kapitlerne, hvilke sidste vel ikke havde været svære at vinde for sig efter de pavelige Buller (Side 37 og 38), har det næste Skridt været at faa dem til at opstille disse utrolige Klagepunkter. Og betegnende for hele Aktionens mod Esger Juul er jo netop Klagen over, at han havde afgivet Hervidstad Herred og Myndigheden over Bornholm. Thi herved var jo Kongens længe nærrede Ønske gaaet i Opfyldelse, og naar Esger Juul gik med til det, har det sikkert kun været for at tilfredsstille Erik Menved.

Ikke længe efter at Esger Juul havde sat Kongen i Band, afrejste han til Pommern og er den 5/11 1317 i Greifswalde, antagelig for at rejse videre og bringe sin Sag for Paven i Avignon.

I Sverrig havde imidlertid Kong Birger kastet sine Brødre, Hertugerne Erik og Valdemar, i Fængsel, hvor han siden lod dem dø af Sult. Medens Kong Birger fik Hjælp af Erik Menved, samlede der sig et stort Parti om de to Hertugers Hustruer, og til dette Parti sluttede sig Kong Eriks upaalidelige Broder Hertug Christoffer (senere Christoffer II). Da Esger Juul fik Bud herom, opgav han ulykkeligvis sin Rejse til Paven og sluttede sig til Kong Eriks Fjender. I April 1318 indgik Hertug Christoffer og Esger Juul i Kalmar Forbund med Hertuginderne, og Esger Juul laante Hertug Christoffer Penge mod at faa Halmstad Herred i Pant. Plyndrende trængte Hertugindernes Hær ledsaget af Hertug Christoffer, Esger Juul og flere af de Fredløse, som for Eks. Niels Brok, Johannes Papæ, Johannes Staverskov, Anders Stigsen o. fl. ind i Skaane, men det lykkedes dem ikke at naa frem til Lund. Da tilmed Kong Erik nu trak sig ud af Krigen, mod at Hertug-

indernes Parti lovede ikke at understøtte Hertug Christoffer og Esger Juul, trak denne sig, skuffet i sine Forventninger, ud af Partikampene og rejste i Foraaret 1319 til Paven.

Under hans Bortrejse lykkedes det Kongens Marsk, Ludvig Albretsen, at erobre Bornholm og Hammershus, som indehavdes af Tule Mus og Palne Jensen (Esger Juuls Nevø, II, Side 310). I et Brev af 24/5 1319¹⁾ hyldede Bornholms Indbyggere Kongen og klagede over Esger Juuls mange Forurettelser, Udplyndringer og Undertrykkelser. Han beskyldtes for at have fængslet Indbyggerne, pint dem, lemlæstet dem, dræbt adskillige paa grusom Vis, og alt dette skulde være udført af ham og hans Tilhængere, der bestod af fredløse og domfældte Folk fra Danmark.

Det gælder dog med denne Klage som med de andre, at den sikkert var sammensat i Øjemeddets. Hensigten helligede Midlet, trods al Kongens Ædelhed. Datidens ridderlige Sanddruhed var sikkert ikke fintfølende, naar det gjaldt praktiske Formaal. Og hvad de Fredløse kan have bedrevet derovre for egen Regning, kan umuligt regnes Esger Juul til Last.

Under dennes Ophold hos Paven døde Erik Menved 1319, og Christoffer II blev kaaret til Konge i Viborg den 25/1 1320. I den Haandfæstning²⁾, som han maatte underskrive, glemte de nørrejske Bisper imidlertid ikke Esger Juul, idet Kongen maatte love, at saavidt det stod til ham, skulde han frigive al Ærkebispens Gods og atter give ham det tilbage. Noget Forlig med Esger Juul vilde han dog nødig gaa med til, skønt denne jo havde været paa hans Parti under hans Indfald i Skaane. Men for Christoffer den II gjaldt det om at blive kronet, og de Forsøg, han gjorde paa at faa en Biskop til at gøre det, strandede. I Følge Brev af 23/2 1320³⁾ befalede Paven nemlig — efter Henstilling af Esger Juul, der da befandt sig i Avignon —, at ingen dansk Bisp maatte krone Kongen før Sct. Hansdag. I et senere Brev af 27/7 1320³⁾ forbød Paven, at nogen Bisp maatte gøre det inden Jul uden Esger Juuls Samtykke. For dog omsider at kunne blive kronet gik Christoffer II ind paa Forlig.

Da Esger Juul i 1319 var kommen til Paven, havde denne straks stillet sig ret køligt over for ham og navnlig skarpt bebrejdet ham, at han havde huset Fredløse. Efterhaanden blev han dog gunstigere stemt for ham og sendte i Maj 1321 Bernhard de Monte Valrano som Nuntius til Danmark for at bilægge Striden. Ved Forliget den 26/8 1321 i Roskilde fastsattes i Overværelse af Landets Bisper, at Esger Juul fik Hervidstad Herred og Bornholm tilbage, dog at han skulde holde Marsken Ludvig Albertsen, der var forlenet med Øen, skadesløs for Indtægterne. Ligesaa opgav Christoffer II Fordringen paa de 5000 Mark⁴⁾.

Under sit Ophold i Avignon kneb det stærkt for Esger Juul med Penge. Den 21/3 1320 fik han af Paven Lov til⁵⁾, skønt han ikke var i sit Stift, at optage et Laan paa 1000 Gylden i sit eget og i Lunds Kirkes Navn. Den 13/11

1320¹) fik han yderligere Lov at optage et Laan paa 500 Gylden, og den 21/11 1320¹) fik han Tilbagebetalingsterminen for de 1000 Gylden udsat et Aar.

Pinsedag 1322 salvede og kronede Esger Juul derefter Kong Christoffer og hans Søn i Vordingborg. Umiddelbart efter Kroningen udstødte Kongen haarde Ord mod Ærkebispens og udtalte, at denne var medskyldig i hans Faders Død²). Noget Brud kom det dog ikke til, og Esger Juul levede stille i Lund optaget af sit kirkelige Arbejde; bl. and. stadfæstede han Oprettelsen af Ørvid Kloster og skænkede det alle Tremarkssager af Fersherred¹). Aaret før sin Død var han paa Visitatsrejse i sin Kirkeprovins og var bl. and. i Viborg den 5/1 1324 og i Odense den 25/3 s. A. Han døde i Lund den 17/1 1325 og er begravet i Lunds Domkirke i Vor Frue Kapel. Paa en hvid Marmorsten i Gulvet foran et Alter staar²):

SUM IUTIA NATUS ESGERUS IWL VOCITATUS . . .

De øvrige Ord kan ikke læses paa Grund af Slid.

Forinden sin Død havde Esger Juul paa sædvanlig Vis betænkt flere af Stiftskirkerne med Gaver for at holde hans Aarsdag. Den 26/5 1323³) skænkede han saaledes Kapitlet i Lund den betydelige Sum af 300 Mark Skaanske Penninge, af hvilke der hvert Aar paa hans Begravelsesdag skulde udredes til de hjemmeværende Kanniker hver 5 Mark, til Vikarierne hver 2½, til fattige Skoledrenge og andre trængende 18 Øre og til Ringerne 2 Øre. Tillige indrettede han et Kantorembede⁴).

Efter hans Død fritoges hans Efterfølger den 10/12 1325 for at betale den Gæld, som Esger Juul havde paadraget Lunds Domkirke uden Pavens Tilladelse. I Lunds »liber daticus« staar⁵): 16 Kal. Febr. obiit Esgerus Episcopus Lundensis qui capitulo 300 marcas denariorum pro distributionibus quotidianus tribuit, dignitatem cantoriæ Lundensis primus instituit.

Esger Juuls Segl (Henri Petersen: Gejstlige Sigiller).

Som Provst i Vardesyssel: I Seglet staar S'ESGERI, PREPOSITI [IN] WARWITHSYSSSEL. Seglet viser den hellige Pave Calixtus, som kastes i Vandet med en Møllesten om Halsen. Foroven Maria med Jesusbarnet, forneden en rund Skive, hvori en Sparre og under den en liggende Lillie. (Se Seglet foran).

Som Biskop i Aarhus førte han 1310 et Segl ganske lig Forgængerens. I Seglet Bispens siddende med højre Haand oprakt til Velsignelse og Krumstav i venstre Haand.

Som Ærkebiskop i Lund: I Seglet staar [S'] ESGERI, DEI GRATIA LUNDENSIS ARCHIEPISCOPI SVECIE PRIMATIS (se Segltavlen foran). I Seglet vises Ærkebispens siddende med Krumstav i venstre Haand og højre Haand oprakt til Velsignelse (det sædvanlige Ærkebispesignet). Forneden hans Vaabenskjold med den liggende Lillie.

4. (Forts. fra Side 33). *Malte Nielsen* (se n. Side).

MALTE NIELSEN

(Side 42).

Han levede samtidig med Esger Juul¹) og har sikkert ligesom denne ejet Gods i Vardesyssel, hvor hans Sønner i al Fald synes at have holdt til. Da det kan antages (jvnf. Side 26 og 32), at hans Faders Gods her i Sydvestjylland kun var Strøgods, har Malte Nielsen formodentlig været en af hans yngre Sønner.

Sønner:

1. *Niels Maltesen* (se nedenfor).

2. *Thomas Maltesen*¹). Han nævnes 1327 paa Skads Herredsting som Vidne for Peder Lerche²). Den 5/12 1342 nævnes han som Tingsvidne paa Varde-sysseltung for en Asser Bugge³), hvis Segl viser en firtindet Mur i Skjoldet og som altsaa ikke førte samme Vaaben som den kendte Slægt Bugge. Antagelig ejede Thomas Maltesen Gods her i Omegnen af Varde, uden at denne Antagelse dog grundes paa andet, end at han optræder hernede og altsaa kan tænkes at have arvet sin Bedstefaders og Faders Gods i Vardesyssel.

I ovennævnte Vidne af 1327 førte han den liggende Lillie⁴) (se Segltavlen foran). En Thomes Jul⁵) nævnes 1315 som Forlover for Hertugen af Sønderjylland ved Forliget med Kong Erik Menved sammen med Pether Gothesen, Johannes Grubbe, Niels Brok, Jens Laugesøn, Palli eller Palne Jonsen o. fl. (sammenlign Forloverne for Esger Juul Side 38), og usandsynligt er det ikke, at denne Thomes Jul og Thomas Maltesen er identiske.

NIELS MALTESEN

(se ovenfor).

Noget historisk om ham kendes ikke. Hans Eksistens kan kun konstateres ved hans Søn⁷). I hans Tid styredes Jylland af Grev Gert, der kun paa enhver Maade søgte at pine de flest mulige Skatter ud af Landet, ogsaa af Herremændene. At der fra disse lovløse Tider ikke eksisterer særlig mange Arkivalier, er jo naturligt.

Mulig har Niels Maltesen ejet Gods i Vardesyssel efter Faderen og maa efter Navneskikken tænkes at være ældste Søn.

Allerede fra den tidligste Tid sporer man denne Slægtgrens hyppige Samkvem med Slægten Lange. I Nørrejyllands sydvestlige Egne var det hovedsagelig med Iver Ebbesens Sønner Iver Iversen og Thomas Iversen, og gentagne Gange nævnes disse senere sammen med Niels Maltesens Søn, Malte Nielsen, og Sønnesøn, Magnus Maltesen (se II Del). Man fristes til at tro, at Niels Maltesen har været gift med en Datter af Iver Ebbesen Lange,

og at Niels Maltesens Søn, Iver Nielsen, da er opkaldt efter sin Morfader i Følge det da almindelige Opkaldessystem. I al Fald synes han ved sin Forbindelse med Slægten Lange at være naaet op i Slet Herred, hvor hans Søn, Jens Iversen, meget hyppigt nævnes som Medvidne med Iver Ebbesens Brødresønner, Fætrene Bo Thomesen Lange og Johannes Paulsen Lange. At der har fundet Indgiftninger Sted mellem Slægterne Juul og Lange er dog vist i al Fald rigtig nok, og Niels Maltesens Sønnesøn af samme Navn (II, Side 314) synes da ogsaa utvivlsomt at have arvet Part i Hasselholt i Ginding Herred efter Slægten Lange.

Niels Maltesen maa være Fader til:

1. *Malte Nielsen*. Se II, Side 314, Gunderstedgaardlinie.
2. *Iver Nielsen* (se nedenfor).

IVER NIELSEN

(se ovenfor).

Efter de urolige, lovløse Fejdetider, der havde tæret paa Danmarks Kræfter, begynder nu 1340 Kong Valdemar Atterdags og derefter Dronning Margrethes lykkelige og helsebringende Regeringsaar. Selvfølgelig maatte der endnu gaa Tider, inden Landet helt forvandt Opløsningsperioden, men efterhaanden lykkedes det, og Kong Valdemars stærke Haand skaffede Ro og Orden til Veje. Endnu om Iver Nielsen vides kun meget lidt, kun at han 1380¹⁾ sammen med Tyg  Torbernsen Munk²⁾ til Vitterlighed beseglede et Pantebrev paa Gods i Djørup i Hornum Herred fra Niels Jensen (Panter) af Kl str plund (Hornum Herred) til Peder Andersen Munk (Tornekrands) til Hedegaard. Denne Peder Andersen var af Tornekrandsernes Slægt, men førte Navnet Munk, formodentlig efter sin Moder. Han ejede Hedegaard i Glæsborg Sogn, som Juulerne senere fik, og desuden Gods baade i Aars og Slet Herred. Ved denne Lejlighed nævnes han første Gang i Forbindelse med Slægten Juul, men senere optræder baade han og ovennævnte Tyge Torbernsen hyppigt i Vidnesager sammen med Iver Nielsens Søn. Niels Jensen Panter antages at v re³⁾ en Brodersøn af den Henrik Nielsen Panter, som Beatrix Jensdatter (Juul) kalder for sin Slægtning (II, Side 310).

I ovennævnte Pantebrev kaldes Iver Nielsen »i Truelstorp«, d. v. s. Troelstrup⁴⁾ i Blære Sogn, Aars Herred, lige ved Grænsen af Slet Herred. Troelstrup var en gammel, nu nedlagt Herregaard, men sikkert har Iver Nielsen kun været Foged paa Gaarden. Vel ejede hans Broders Sønnesøn og S nnes nnes nner senere meget Gods i Blære Sogn (II, Side 316—317), men ingen af dem nævnes til Truelstorp. I disse Egne ejede derimod Slægten Munk (med Viuranke) store Godser, og 1460 nævnes en Fru Anne Munck, Datter

af Gunde Nielsen Munk til det nærliggende Havbro, som Ejer af Truelstrup¹). Endnu 1532 ejede Fru Anne Munks Brodersøn, Gunde Pedersen Munk, Gods i Blære. Dennes Brodersøn, Peder Munk, kaldte Axel Juul til Willestrup for sin Svoger (jvnf. S. 54). Iver Nielsen nævnes ikke oftere i Vidnesager, hvorimod Sønnen Jens Iversen allerede 1391 træffes sammen med baade Peder Andersen Munk og Tyge Torbernsen. Velsagtens har han allerede 1380 været en ældre Mand og er maaske død nogle Aar senere.

Han maa være Fader til:

1. *Jens* eller *Johannes Iversen*²) (se nedenfor).

JENS IVERSEN

(se ovenfor).

Antagelig har han været Foged paa en Gaard i Aars eller Slet Herred ligesom sin Fader og gør Indtryk af at have været en virksom Mand. Han nævnes saaledes flere Gange som Tingsvidne og i Særdeleshed for eller sammen med Medlemmer af Slægten Munk. Første Gang, vi møder ham, er den 23/9 1391³), da han vidner for den under Faderen nævnte Peder Andersen Munk (Tornekrandts) til Hedegaard og sammen med Johannes Nielsen Munk (med Vinranke), Christian Nielsen Munk (forriges Broder, Foged i Slet H.), den under Faderen nævnte Tyge Torbernsen Munk (med Bjelke) og Niels Lille Munk (med Vinranke) af Havbro i Aars Herred. Den 14/11 1392³) er han Tingsvidne for Anders Glob til Brøndumgaard og Povstrup i Slet Herred sammen med Peder Andersen Munk, Tyge Torbernsen Munk, Poul Boesen Lange og Johannes Poulsen Lange. Den 17/9 1394³) er han Tingsvidne for Anders Glob og Peder Andersen Munk sammen med Tyge Torbernsen Munk, Bo Thomesen Lange, Johannes og Christian Nielsen Munk, Johannes Paulsen Lange, Gunner og Jacob Iversen Tornekrandts. Atter den 10/5 1397³) er han Tingsvidne for Anders Glob og Peder Andersen Munk sammen med Gunner og Jakob Iversen Tornekrandts, Niels Griis, Johannes Poulsen Lange og Bo Thomesen Lange til Brøttrup i Slet Herred (Side 44).

Jens Iversen og Fætteren Niels Maltesen (II, Side 314) fører for første Gang Lillien oprejst⁴), og fra nu af ses den kun paa denne Maade (se Side 20). I hans Segl 1397 læses Navnet Johannes Jurss, medens han i 1408³) som Vitterlighedsvidne sammen med Brødrene Thomas og Peder Troelsen i Gedsted i Rinds H. kaldes Jes Iversen. Jurs og Iver var i de Tider det samme⁵).

Mon han var gift med en Datter af Søren Munk? (jvnf. Side 28 og 46). En Søren Munk nævnes for Eks. i Komdrup 1396⁶), og Komdrupgaard ejedes senere af Slægten (Side 79) tillige med andet Gods i Hellum Herred. I Henhold til det dagældende Opkaldelsessystem kan hans Søn Søren i saa Til-

fælde være opkaldt efter Morfaderen og maa da være næstældste Søn. En mulig ældste Søn af Navnet Iver er dog ukendt, men kan jo være død tidlig.

Sønner (?):

1. *Søren Jensen Juul* (se Side 47).

2. *Niels Munk (Juul)* til Ballebo. Han førte den oprejste Lillie, og for første Gang ses i hans Segl¹⁾ Juulernes Hjelmtegn, de to Lillier (Side 20). Efter ham føres det først igen af Axel Juul til Willestrup.

Vel sagtens har han — som det ingenlunde var ualmindeligt — antaget Navnet Munk enten efter sin Moder eller efter sin Hustru. Denne sidste kan mulig have været en Datter af Stig Munk (med Bjelke) til Nørgaard i Nørre Herred og Mette Eriksdatter Brune, Søster til Brune Erik til Hedegaard (Side 48). Er denne Antagelse rigtig, er han Svoger til Niels Munk til Brusgaard, med hvem han nævnes sammen som Vidne, og til Malte Iversen Lange til Kleitrup, der ligeledes antog Navnet Munk efter sin Hustru, Else eller Anne Stigsdatter Munk. Og det Gods, han ejede, har vel da været Arv med hans Hustru. Saa sent som i 1579 ejede Jørgen Rosenkrantz til Rosenholm en Gaard netop i Ballebo, som udmærket kan være Arv, tilfaldet Rosenkrantzene gennem Stig Munks Broderdatter, Anne Mogensdatter Munk, gift med Henrik Gyldenstjerne, hvis Datter blev gift med Erik Ottesen Rosenkrantz (Side 48). Endelig ser vi Søren Juul (Side 53) i 1496 og 1505 optræde som Vidne for Niels Munks (til Brusgaard) Søn, Anders Munk, og Sønnesøn, Niels Munk.

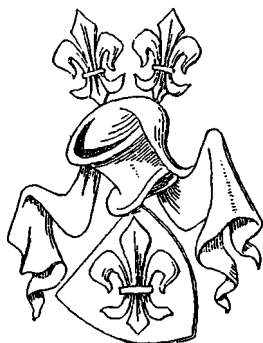

Fig. 3. Niels Munks
(Juul) Vaaben.

Niels Munk (Juul) har næppe haft voksne Sønner, og i al Fald kendes der ingen Slægt Munk med Lillievaabnet. Han nævnes 1446 af »Ballebo« i Gangsted Sogn²⁾ i Vor Herred, og 1448³⁾ skødede han to Søsterdele Gods i Hellum Herred og 2 Gaarde i Solberg (Hellum H.) til Biskop Torlof i Viborg. Dette Gods kan antages at have været Arv efter Faderen.

1455 lejede han Skærvad paa Mols af Hr. Axel Lagesen Brok til Clausholm (Søn af Lave Jensen Brok og Pernille Munk, Broderdatter af førnævnte Stig Munk), og endnu i 1464 nævnes han »til Skærvad« I 1455⁴⁾ beseglede han til Vitterlighed sammen med Jens Madsen Munk og ovennævnte Niels Munk til Brusgaard. 1457³⁾ udstedte han to Pantebreve paa en Gaard i Gangsted, og 1468³⁾ pantsatte han tre Gaarde i Rørt i Hads Herred til Biskop Jens Iversen Lange i Aarhus.

SØREN JENSEN JUUL

—1457.

til Hedegaard.

Side 46.

Flere af de Juulske Ahnetavler i Ligprædikenerne begynder med Søren Juul til Hedegaard. At han hed Søren Jensen fremgaar af Ældste danske Arkivregistratur (jvnf. Traps Beskrivelse af Danmark, 3. Udg.), hvor han kaldes Søren Jensen, og hvor hans Søn, Niels Sørensen til Hoffde (Hoved), køber Gods af Jens og Christen Sørensen. Niels Sørensen nævnes her »Niels Sørensen, som kaldes Juul«.

Søren Jensen Juul

Et Skode af Vor Herred, at Niels Throegelsen i Gangsted 1453 har tilskødet Knud Andersen paa Søren Jensens Vegne al den Del, han havde i Hoffuit (Hoved).

Jens Sørensen	Niels Sørensen Juul	Christen Sørensen
skødede 1457 al den Rettighed, han havde i Hoffuit til Niels Sørensen.	Han købte 1457 Gods af Jens og Christen Sørensen. 1462 kaldes han Juul.	skødede 1457 al den Rettighed, han havde i Hoved, til Niels Sørensen.

Søren Jensen Juul maa vel antages at have levet oppe i Slet Herred, maaske som Foged, men 1453¹⁾ forlader han Familieegnen deroppe og køber sig paa sine gamle Dage en Gaard i Hoved i den smilende Egn Syd for Skanderborg i Vor Herred med en Knud Andersen som Mellemand. Sælgeren var en Niels Throegelsen²⁾ i Gangsted, altsaa samme Sogn, hvor Niels Munk (Juul) boede paa Ballebo (Side 46).

Antagelig er han død allerede i 1457, siden de to Søner det Aar sælger deres Arvegoods til deres Broder Niels. Søren Juul var gift med *Anne Hvide eller Strahlendorff*. De gamle Ligprædikener kalder hende Anne Widtzdatter, og enkelte Kilder, for Eks. Hofman: Historiske Efterretninger om danske Adelsmænd, henfører hende til Slægten Hvide. Noget sikkert om hendes Slægt kan dog næppe fastslås, og Dr. Thiset har da heller ikke gjort det i Adelsaarbog 1890, selv om det maa anses for sandsynligst, at hun er en Strahlendorff. Paa Kobberstikket af den lærde Axel Juul til Kvistrup findes paa begge Sider hans fædrene og mødrene Vaaben, og hvert af disse er paa-skrevet vedkommende Slægts Navn. Blandt de første nævnes Slægten Strahlendorff, men under et Vaaben, som hverken er Hvidernes eller Strahlendorffernes. Lignende andre Fejl gør, at man ikke tør skænke disse Axel Juuls Ahnevaaben paa Kobberstikket videre Opmærksomhed. Paa Epitaphiet over Iver Juuls anden Søn, Tønne Juul, findes ligeledes blandt Ahnerne Navnet Strahlendorff, men Vaabnet, der svarer hertil, findes ikke mere. Paa Vicestatholder Ove Juuls Kiste i Astrup Kirke findes paa et af Vaabenskjoldene Strahlendorffernes Vaaben.

Strahlendorff var Navnet paa en urgammel, meklenborgsk Adelsslægt,

hvoraf der nu og da kom Medlemmer herop og bosatte sig. En »Vicke Strahlendorff, knabe« nævnes saaledes 1412 i et Gælds-brev i Viborg¹), og Vicksdatter kunde for saa vidt let i Aarenes Løb blive til Vidtzdatter. Paa Iver Juuls Epitaphium i Astrup Kirke findes derimod Anne Witzdatters Vaaben tydeligt som et Hvide-Vaaben med den syvoddede Stjerne og de to Vinger paa Hjelman, altsaa det Vaaben, som Marsk Stigs ældste Æt førte. Hertil er dog at indvende, at allerede i det 14. Aarhundrede førte den yngre Marsk Stig ikke de to Vinger som Hjelmtegn, men derimod to med Paafuglefjer besatte Skærme. Endelig kendes ingen af Marsk Stigs Efterkommere, som førte Navnet Hvide²). Skulde Witzdatter være det samme som Hvidesdatter, maatte man vel tænke, at en af Slægten Hvide var kaldet ved dette Slægtsnavn. Først 1525 tog en fynsk Adelsmand, Knud Ottesen, Navnet Hvide efter Frederik den Førstes Henstilling til Adelen om at tage faste Slægtsnavne. At Anne Witzdatter skulde være en ukendt Datter for Eks. af Anders Offesen (Hvide † c. 1420) til Bjørnholm, efter hvem da Søren Juuls Sønneson, Anders Nielsen Juul, kunde være opkaldt, er næppe troligt. Men er hun en Hvide, ligger denne sidste Antagelse ikke saa fjernt. Hviderne ejede paa dette Tidspunkt Gods i Slet Herred (Poul Stigsen til Vilsted), og Anders Offesens Gaard Bjørnholm (nu Høgholm) ligger ikke langt fra Hedegaard og Meilgaard. Sidstnævntes Hustru, Else Holgersdatter Krognós, blev siden gift med Otte Nielsen Rosenkrantz til Hevringholm, Høvidsmand paa Kalø, hos hvem Niels Sørensen Juul var Foged.

Slægten Juul kan iøvrigt ogsaa tænkes paa anden Maade at være knyttet til Rosenkrantzerne, nemlig gennem Slægten Munk. Thi Erik Ottesens Hustru, Sophie Gyldenstjerne, var Datter af Rigsraad Henrik Knudsen Gyldenstjerne og Anne Mogensdatter Munk, der var en Broderdatter af Stig Munk (Side 46). Anne Mogensdatter ejede Gods i Hoved og afstod 1461 en Gaard her til Niels Sørensen Juul.

Søren Juul nævnes i Ligprædikenerne »til Hedegaard«, en lille Hovedgaard i Glæsborg Sogn i Nørre Herred ved Meilgaard. Hvorledes han er kommen til den, vides ikke. Men da Slægten paa den Tid næppe har været synderlig ved Penge, har Søren Juul sikkert paa en eller anden Maade arvet Part i Gaarden, mulig gennem Slægten Munk. Før ham ejedes den nemlig først af Peder Andersen Munk (Tornekrands, Side 44 og 45) og siden af Rigsraad Brune Eriksen Banner, der 1419—26 var Lensmand paa Aalborghus, og hvis Søster var gift med førnævnte Stig Munk (Side 46). Brune Eriksen havde ingen Sønner men en Datter, som var gift med Erik Timmesen Rosenkrantz. Han skrev sig endnu 1443³) til Hedegaard, og før det Aar kan Søren Juul altsaa næppe have faaet Gaarden, omend han tidligere kan have arvet Part i den, for Eks. gennem Niels Munk til Ballebo, der vistnok døde barnløs (Side 46). Med Søren Juul bliver denne Slægtsgren efter lang Tids besiddelsesløs Omflakken saaledes atter Selvejere.

Sønner:

1. *Jens Sørensen*. Han forbød 1457¹⁾ enhver at bruge, hvad han ejede i Hoved, og s. A. skødede han al sin Ejendom her til Niels Sørensen Juul.

2. *Niels Sørensen Juul*, se nedenfor.

3. *Christen Sørensen*. Han skødede 1457¹⁾ al den Rettighed, han havde i Hoved, til Niels Sørensen Juul.

De to Brødre Jens og Christen Sørensen har sikkert været ugifte. I al Fald kendes ingen Efterkommere. Mulig har de været gejstlige²⁾.

NIELS SØRENSEN JUUL

—1477

til Hedegaard.

(se ovenfor).

Som ovenfor nævnt tilskødede hans Brødre ham efter Faderens Død i 1457 al deres Gods i Hoved. Store Ting har det vel ikke været, men næppe havde Niels Sørensen faaet lidt at raade over, før han energisk begyndte at arbejde fremad for at samle sig et lille Gods, — gunstige som Landbrugsforholdene var her i Kong Christian den Førstes Regeringstid. Allerede s. A. (1457)³⁾ skødede en Anders Henriksen (mon en Svoger?) ham al den Lod, han havde i Hoved.

1458³⁾ førte han Trætte med Biskop Jens Iversen Lange i Aarhus om en Mark i Hoffuit (Hoved), og s. A. lod han oplæse³⁾ gode, beseglede Breve paa Hoffuit og Hoffuit Mark. 1461³⁾ oplader Anne Mogensdatter Munk (Side 46) til Boller Niels Juul, Foged paa Kalø, en Gaard i Hoffuit. 1462³⁾ blev der givet Tingsvidne paa Vor Herredsting, at Niels Sørensen, som kaldes Juul, med Kongens og Fru Anne (Munk) paa Bygholms Vilje og Minde havde købt Gods i Hoffuit.

Niels Sørensen Juul var Foged paa Kalø i Aarene 1458 og 1462, hvor den rige og mægtige Otte Nielsen Rosenkrantz (jvnf. Side 48) til Hevringholm var Hovedsmand i Aarene 1439—77. Hvor længe Niels Juul havde været her, vides ikke, men 1450 nævnes Erik Lunow som Foged paa Kalø⁴⁾. Denne fik 1455 tildømt Skivegaard i Ø. Lisbjerg Herred og købte 1458 en Gaard i Borup, saa antagelig har han været Foged saa længe, at Niels Juul blev hans Afløser. I 1459⁵⁾ kaldes han for Foged til Skanderborg, men dette maa dog vel nærmest tænkes at være en Fejlskrift⁶⁾.

Oftest benævnes Niels Juul naturligt »til Hoffde« (Hoffde = Hoffuit), og først senere kaldes han til Hedegaard. Dette passer ogsaa med hans Gods-samling i Hoved, thi vistnok først paa et sent Tidspunkt erhvervede han sig Hedegaard, mulig efter en af Brødrene.

Niels Sørensen var gift med *Mette Glob*⁷⁾, en Datter af Peder Mogensen

Glob (var død 1478) af Slægten Due og Hustru Johanne Nielsdatter Glob (med Skaktavl) til Vesløggaard.

Mogens Mogensen Glob.
Nævnes 1371 og 1421.

Mogens Mogensen Glob. 1421 og 1438. ✓ Else Pedersdat. Due.	Peder Mogensen Glob. 1419 og 1464. ✓ Johanne Nielsdat. Glob. (med Skaktavl).
N. W. Mogensdat. Glob. ✓ Iver Andersen Skernov II. Side 67.	Erik Pedersen Glob. Mette Glob. 1447—1483. ✓ Niels til Østergaard. Sørensen ✓ Karen Marquardsdat. Juul Skernov. hvis Søster var gift med Anders Iversen Skernov II. Side 67.

Johannes Nielsdatters Broder, Mogens Glob, ejede som Slægtens sidste Mand Vesløggaard i V. Han Herred, hvor Jes Troelsen 1479 (II Side 315 Fodnote 3) var Foged. Mette Glob's Broder, Erik Pedersen Glob (levede endnu 1483), ejede Østergaard i Fjellerup Sogn, og efter hans Død arvede Mette Glob denne Gaard. Erik Pedersens Hustru, Karen Marquardsdatter af Slægten Skernov I¹) var Svigerinde til Anders Iversen Skernov II (Side 67).

Mette Glob's Dødsaar kendes ikke, mulig 1500, det Aar Søren Nielsen Juul arvede Østergaard. Niels Sørensen Juul døde 1477, og samme Aar tildømte Horsens Borgmester og Raad Niels Juul's Børn og Per Sterck, Borger i Horsens, hver at beholde den Jord og Eng, som de havde i Hoffuit²).

Børn:

1. *Søren Juul* til Hedegaard. Side 51.

2. *Anders Juul*³). Han kom i Tjeneste hos den ansete Rigshofmester Erik Ottesen Rosenkrantz, der ikke blot var en af Datidens rigeste Adelsmænd, men ogsaa en af de mest fremtrædende og tiltalende Personligheder. Erik Ottesen skal have ejet c. 800 Bøndergaarde foruden flere Hovedgaarde, hvoriblandt det stærke, nu forsvundne Slot Skern, godt 2 Mil Nord for Randers.

Paa Skern var Anders Juul Foged og nævnes som saadan 1491, da han den 29/8 faar Vidne⁴) paa Rinds Herredsting af en Del Bønder i Glerup, Thorup, Møldrop og Aalestrup, at 24 lovligt opkrævede Synsmænd havde kendt, at Gjedstadaa ikke havde forandret sit Udløb i 100 Aar. 1496 er han imidlertid forflyttet til en anden af Erik Ottesens Gaarde, nemlig til Bjørnholm i Sønder Herred (nu Høgholm). Her nævnes han i en Sag af 2/7 1496, hvori Anders Juul, Foged paa Bjørnholm, faar Tingsvidne af 8 Dannemænd for, at han paa Erik Ottesens Vegne 3 Gange havde været paa Sønder Herredsting og budt Lovhævd paa alt Gods, som ligger til Bjørnholm i Sønder Herred⁵).

Anders Juul efterlod sig en Datter *Mette*, der døde ugift før 1554. Niels Marquardsen Skernov (Side 67—68) havde tilskiftet Jomfru Mette nogen Skov ved Meilgaard. Da hun imidlertid døde før Niels Marquardsen, gik hendes Skovpart med Gaarden til Axel Juul til Willestrup 1558¹).

I et aabent Brev i Rosenholms Arkiv dateret Skern 11/2 1493²) beken- der Anders Juul, at han ikke kunde aflægge Regnskab til sin Herre, Hr. Erik Ottesen, for 2000 Mark, som han havde modtaget. »For Guds Skyld, Iver Lunows, *Oluf Brandis*, Hans og Jeppe Skrivers Bøns Skyld« tillod Erik Ottesen, at Anders Juul skyldte ham Pengene indtil videre. Gælds brevet er forse- glet af alle de forannævnte. Baade Oluf Brandi og Anders Juul fører den staaende Lillie³). I Omkredsen af den førstes Segl læses: S'OLLVF (eller S. OLLE) BRANDI, og i den andens: SY ANDERS IVEL eller IVELL.

Iver Lunow, der 1487 kaldes Erik Ottesens Svend, var Søn af Anders Juuls Faders Formand i Fogedstillingen paa Kalø. Hans Broderdatter var den Margrethe Lunow, som 1538 solgte Gods til Axel Juul til Willestrup.

Oluf Brandi kaldes ligeledes for Erik Ottesens Svend i Kong Hans Regn- skabsbøger, da han 1487 i Skanderborg solgte Kongen en »swadhet« Hest. Utvivlsomt er han af Slægten Juul. Hans Vaaben ligner ganske det Juulske, og ovennævnte lader formode et nært Forhold til Anders Juul — maaske endog Broder? Utænkeligt er det vel heller ikke, at Iver Lunow for Eks. var Anders Juuls Svoger?

SØREN NIELSEN JUUL

—1535

til Hedegaard og Østergaard.

Side 50.

Søren Juul nævnes allerede den 29/4 1476²), da han optræder som Vidne for Axel Jepsen Thott til Støvring, der jo senere blev en Slags Svoger til ham. Ved denne Lejlighed kaldes Søren Juul »til Volby«, sikkert Volbygaard et Par Mil vest for Meilgaard. Velsagtens har han drevet denne Gaard, inden han ved Faderens Død arvede den fædrene Ejendom. Meget ung havde han nemlig giftet sig (Side 71) med sin Halvkusine fra det nærliggende Meil- gaard, *Dorthe Iversdatter Skernov*, Datter af Iver Andersen Skernov og den- nes 1. Hustru, som var en Datter af Mogens Glob, men hvis Fornavn ikke kendes. Efter hendes Død giftede Iver Andersen sig med Fru Mette Munk til Brusgaard, der var Enke efter Jep Axelsen Thott til Støvring. Hen- des Børn af 1. Ægteskab, ovennævnte Axel Thott og en Datter, blev saaledes medarbeberettigede til Meilgaard, hvorved der senere opstod et Sameje af Gaarden mellem disse Halvsøskende. Med Søren Juul begynder man for Al- vor at mærke Slægtens Opdrift efter dens lange, ubemærkede Tilstand i Lav-

adelen. Skulde Ærens Stige imidlertid staa sikkert i Fremtiden, maatte den støttes paa et økonomisk solidt Grundlag, og Søren Juul havde Viljen til at skabe dette. Medens det danske Ridderskab i Slutningen af det 15. Aarhundrede erobrede Sverrig for Kong Hans, blev han i Fred i Jylland, optaget af sine Planer.

Efter sin Fader havde han 1477 arvet Hedegaard med tilliggende Gods. Den 13/4 1491 skiftede han paa sin Hustrus Vegne med hendes Halvbroder, Marquard Iversen Skernov, og fik en Del Gods i Skærbæk¹⁾ for hendes Part i Meilgaard. I den Anledning udgav Søren Juul et Brev²⁾, hvori han paa sin Hustrus Vegne erklærer, at hun havde faaet Fyldest for al sin Arveret i Meilgaard, og at de ingen yderligere Ret havde i Meilgaard eller i nogen anden Ejendom uden den Ret, som hans og hendes Tjenere havde i Skærbæk fra Iver Andersen Skernovs Tid. Under Brevet findes hans Segl³⁾. Skærbæk var en lille, nu nedlagt Landsby, der laa tæt ved Meilgaard, men som nu blev lagt ind under Hedegaard. Den 22/6 1500⁴⁾ fik han Vidne af Nør Herredsting, at han altid havde haft Hedegaard og Gods i Skærbæk ulast og ukiært, d. v. s. uden Klage fra nogen, og at Marquard Iversen der paa Tinget fuldkommen tilstod ham al Del, som han havde faaet til Søskeneskifte med sin Hustru, og al den Del, han solgte ham.

Paa samme Herredsting fik han den 27/3 1503⁵⁾ Vidne, at hans Tjener i Skærbæk havde haft fri Fægang sammen med de, som boede i Meilgaard, til nu, Jacob Lykke vilde trænge dem derfra. Denne Jacob Lykke, som senere trættede med Axel Juul til Willestrup om Meilgaard, var Broder til Marquard Iversens Hustru og sikkert Værge for hende efter Mandens Død.

Det maatte synes rimeligt, om Søren Juuls Broder, Anders Juul, havde arvet sin Faders Gods i Hoved, og saaledes har det maaske ogsaa været. Anders Juul er da død tidlig, og Søren Juul har ogsaa arvet Gaardene her Syd for Skanderborg. I al Fald købte Søren Juul 1502⁶⁾ en Broderlod og en Søsterlod i en Gaard i Hoved af Rigsraad Niels Clemmetsen til Aunsbjerg. I 1507⁶⁾ udstedte han Pantebreve paa to Gaarde i Hoved for endelig i 1530 helt at opgive sin Ejendom herovre, idet han dette Aar pantsatte alt sit Gods i Hoved til Biskop Niels Clausen i Aarhus for 1010 Mark. Senere har han vel helt afstaaet det til Aarhus Bispestol, thi efter denne Tid hører al Forbindelse mellem Hoved og Slægten Juul op.

Omtrent Aar 1500⁷⁾ havde han efter sin Moder arvet Østergaard i Fjellerup Sogn, tæt ved Hedegaard. Østergaard var sikkert ingenlunde nogen lille Arv og bestod i al Fald i 1589 (jnvf. Side 74) foruden Hovedgaarden af 1 Mølle, 10 Bøndergaarde, 7 Boel og en Del Huse. I 1501 var han paa sin Hustrus Vegne tilstede⁸⁾ paa Støvringgaard sammen med gamle Bjørn Andersen til Stenalt og flere i Anledning af Skiftet efter Jomfru Anne Axelsdatter Thott (Side 70), der var sendt i Kloster. Han lod sig her forlede

til at give Afkald paa sin Kones Arvepart i Støvringgaard, noget som hans Søn, Axel Juul, senere bebrejdede ham bitterligt (Side 70—71).

Helt uden for hans Planer og ret uforstaaeligt synes det at være, naar han i Aaret 1500 købte Gaarden Hodsager i Hodsager Sogn i Ginding Herred for 12 Mark af Niels Klemmentsen¹). I Willestrups nu delvis forsvundne Arkiv fandtes et Brev af 1490²), hvori der gives Afkald — velsagtens ved et Skifte — paa to Gaarde i Kongerslev i Hellum Herred, 2 Gaarde i Stenstrup, 1 Gaard i Astrup og 1 Gaard i Tostrup, alt i Hindsted Herred. Ligeledes fandtes en Laughævd af 1502 paa Madumhoved, Møldrup og Nørre Willestrup i Hindsted Herred, en gode Mænds Syn af 1520 over Willestrup Mølle m. m.

Utvivlsomt maa disse Pergamenter henføres til Søren Juul. Willestrup blev jo opført senere, og de er da kommet derop med Søren Juuls Søn Axel. Thi at Søren Juul har ejet Willestrup fremgaar af Kirstine Lunges Optegnelser (Side 63). Mulig har han faaet den som sin Hustrus mødrene Arv, og ovennævnte Brev af 1490 kan da hidrøre fra Skiftet efter hendes Moder. Men iøvrigt vides intet sikkert om, hvorledes Søren Juul er kommen i Besiddelse af denne nordjyske Gaard, hvortil yderligere hørte en Vandmølle samt 6 Halvgaarde og 3 Boel (jvnf. Side 59). Willestrup nævnes første Gang 1502. Før den Tid nævner »Ældste danske Arkivregistraturer« kun en Jon Viffersen (Viffert), som c. 1440 ejede en Gaard i Astrup og »Gamle Wads Møllested« i Asendorph Sogn (Astrup) i Hindsted Herred³). Dette Møllested kendes ikke, men kan jo være det samme som Willestrups ovennævnte Vandmølle, som findes endnu den Dag i Dag tæt ved Gaarden ved Willestrup Aa.

I 1511 var Søren Juul saa velstillet, at han takseredes til at stille 1 Karl⁴) i Anledning af Kong Hans's Krige med Lybæk. Og et yderligere Tegn ikke blot paa hans Velstand men ogsaa paa hans rette Forstaaelse af Slægtens Tarv har vi deri, at han gav sine Sønner, Niels og Axel, en lærd Uddannelse, som for begges Vedkommende afsluttedes med et kostbart, fleraarigt Ophold i Udlandet. Og han formaaede dette til Trods for de stadige Skatter og Udskrivninger, Christian den Anden paalagde Landet for at kunne føre sine Krige med Sverrig, Skatter, som tilsidst blandt andet var Aarsag til Oprøret i Jylland i 1522. I December d. A. efterlod Mogens Munk i sin Handske den jyske Adels Opsigelsesbrev til Kongen under dennes Ophold i Vejle. Ængstelig og tvivlraadig forlod Christian II Jylland, og snart efter hylledes Hertug Frederik i Viborg til Danmarks Konge. Til dennes fortsatte Kampe mod Christian II og hans Tilhængere takseredes Søren Juul i 1525 til at stille et Glavind, d. v. s. en Rytter udrustet med Lanse.

Til Slut skal kun nævnes et Par Smaating, hvoraf de første har den Interesse, at de viser Juul'ernes stadige Forbindelse med Slægten Munk (jvnf. Side 76). Den 12/9 1496⁵) var Søren Juul Tingsvidne for Anders Munk til

Brusgaard og Benzon og den 10/1 1505¹⁾ for Niels Munk i Torp. Disse var henholdsvis Søn og Sønnesøn af Niels Munk til Brusgaard, med hvis Søster mulig Niels Munk (Juul) kan være gift. I 1515²⁾ nævnes Væbneren Søren Juul som Dommer i en Markskelssag, 1520 er han Voldgiftsmand³⁾ i en Vejstrid ved Trudsholm, og 1532 nævnes⁴⁾ han i en Trætte⁵⁾.

Søren Juul døde 1535⁶⁾. Dorthe Skernovs Dødsaar kendes ikke. I Søren Juuls Segl (se foran) fra 1491 ses den staaende Lillie⁷⁾ og udenom denne læses: s. SEFREN JWLL. Seglet har ikke Hjelmtegn.

Børn:

1. *Erik Juul*. Se II, Side 322. Hedegaardlinien.

2. *Margrethe Juul*. Hun gik i Mariager Kloster 16 Aar gl. og døde her 1568⁸⁾. Efter Dahlerup: Mariager Klosters Historie er hun først død 1584. Da ingen efter de gamle Regler kunde optages før det 18. Aar, maa hun altsaa være kommen i Klosteret efter Reformationen.

3. En Datter. Axel Juul til Willestrup kaldte⁹⁾ 1537 *Peder Munk* til Havbro for sin Svoger. Peder Munk, der var Søn af Søren Munk til Havbro i Aars Herred, maa vel altsaa have været gift med en Søster til Axel Juul. Hendes Navn kendes imidlertid ikke, kun vides, at Peder Munks Hustru siden blev gift med Borgmester Svend Nielsen i Lemvig. Peder Munk til Havbro nævnes 1536 i Recessen, fik 1537 tildømt sin Søster Birgittes Arvelod, optræder 1546 som Arving efter Gunde Munk til Havbro, skulde 1548 deltage i en Granskning om Gaarden Hvanstrups Tilliggende og nævnes 1556 i en Rustjenesteliste.

Børn:

a. Jens Munk til Havbro, levede 1636.

b. Peder Munk til Vesterris (Rinds H.).

c. Niels Munk af Havbro, begravet 25/3 1577.

d. Bolde Munk, gift 3/8 1578 i Havbro Kirke med en ufri, Niels Vinter i Biltøft.

4. *Axel Juul* til Willestrup, Lensmand og Landsdommer, født 1503. Se Side 55.

5. *Niels Juul*, Kannik i Viborg. Se II, Side 325. Viborglinien.

6. *Else Juul*. Hendes Navn og Vaaben med Aarstal 1543 findes paa den øverste Kvindestol i Fjellerup Kirke¹⁰⁾.

DEN YNGRE SLÆGT JUUL

AXEL JUUL

1503—1577.

Lensmand og Landsdommer i Nørrejylland.

Herre til Willestrup.

Side 54.

Den Storhed, Slægten Juul naaede til i de kommende Aarhundreder, lagde Søren Nielsen Juul Grunden til. Hans Søn Axel Juul fortsatte hans Arbejde, udstyret som han var med et større Fond af Viden og med en utrættelig Energi. Med beundringsværdig Dygtighed ikke blot betryggede han Slægten økonomisk, men han forstod tillige at kæmpe sig op til en solid Position her i Landet. Det forbauser kun, at hans Kundskaber og Evner ikke hjemlede ham Ret til et Sæde i Rigsraadet. Hans Segl¹⁾ kendes fra Skrivelser i Aarene 1536—62, og for første Gang ses Slægten Juuls Hjelmtegn, de to Lillier, hos en Mand, der med Sikkerhed vides at have hørt til Slægten²⁾.

Axel Juul er født 1503. Sted og Dato kendes ikke. Tidligt har vel Forældrene faaet Blikket op for hans Evner, thi de gav ham en lærd Uddannelse, der vistnok afsluttedes i Udlandet ligesom Broderen Niels's. Han førte nemlig i sine unge Dage Titel af Magister, en akademisk Værdighed, han maa have hentet sig ved et udenlandsk Universitet³⁾. Og i Udlandet er han vel blevet stillet Ansigt til Ansigt med de nye kraftige, religiøse Strømninger, som jo ikke mindst havde et Arnested i Universitetsbyen Wittenberg. Hvorledes Axel Juul har stillet sig overfor Reformationen, vides ikke. Han var ung dengang og formodentlig allerede blevet en fuldtro Lutheraner, inden han atter satte Foden paa sin fædrene Jord. Forholdsvis stille gik jo iøvrigt Reformationen hen over vort Land og kun lidt eller oftest slet ikke mærkes der til den i Adelen Liv paa de Tider til Trods for, at den katolske Gejstligheds Nederlag i Virkeligheden var et alvorligt Stød ogsaa for Ridderskabet. Men Reformationen forandrede intet i Adelen øjeblikkelige sociale Stilling og øgede endog dens økonomiske Velstand ved Tilbagegivelse af det til Kirken skænkede Gods. Den gav dem ydermere Tiendefrihed for deres Gaarde i Modsætning til Bønderne, der fremdeles maatte give deres Tiender til Præst og Kirke og kun opnaaede, at den Tiende, de hidtil havde betalt til Bispnen, nu i Stedet skulde gives Kongen.

Efter sin Hjemkomst fra Udlandet blev Axel Juul ansat som Sekretær

i Kancelliet og udvidede i denne vigtige og indflydelsesrige Stilling sine juridiske Kundskaber, saa han snart gjaldt for en af sin Tids største Lovkyndige¹). Og en saadan Anseelse betød noget ogsaa dengang, hvor Lovkyndighed saa at sige var almindelig Dannelse for Adelsmændene og en ligefrem nødvendig Lærdom for alle, som satte Foden under eget Bord end sige for dem, som tog Sæde i Retterne eller i Rigsraadet. I 1528 nævnes han som Magister og Sekretær²), og den 19/6 1529 forlenedes Magister Axel Juul med Kronens Ø Galø i Varberg Len³).

1531 var Kong Chr. II landet i det sydlige Norge for at genvinde sin tabte Krone. Frederik den Første sendte en dansk-lybæksk Flaade mod ham og overdrog Axel Juul i Foraaret 1532 at gaa til Stockholm for at bevæge Gustav Vasa til at hjælpe Danmark. Christian II kom ved denne Frederik I's energiske Optræden i en vanskelig Situation og indledede Underhandlinger med den danske Flaades Chef, Knud Gyldenstjerne. I Begyndelsen var det Frederik I's Agt at gaa ind paa disse Forhandlinger, og Peder Skram blev afsendt med Instruktioner til Knud Gyldenstjerne. Hurtigt fortrød imidlertid Kongen dette og sendte i største Skynding Axel Juul med Ordre til Peder Skram, at der ikke maatte forhandles. Axel Juul tog øjeblikkeligt afsted og naaede allerede Peder Skram i Helsingør (enkelte Kilder nævner Helsingborg).

Den 10/4 1533 døde Frederik den Første. Under den efterfølgende »Grevens Fejde« stræbte den danske Regering, hvis egentlige Leder var Hertug Christian (Chr. III), at slutte Forbund med Sverrig, og 1533 blev Axel Juul sammen med Truid Ulfstand og Kirsten Lunges Farbroder, Niels Lunge, sendt til Stockholm for at forhandle⁴). I Skrivelserne herom kaldes Axel Juul »Sekretair A. J. til Hedegaard⁴). Resultatet af Forhandlingerne blev Forbundet af 2/2 1534 og Gustav Vasas Indrykning i Halland og Bleking mod Christian den II's og Grev Christoffer af Oldenborgs Tilhængere.

Efter den ødelæggende Grevefejde samledes den jyske Adel med Mogens Giøe i Spidsen den 4/7 1534 ved Ry ved Skanderborg og valgte Hertug Christian (III) til Konge. Støttet af sine holstenske Venner og en Del jysk Højadel, hvoriblandt for Eks. Axel Juuls tilkommende Svigerfader, Ove Lunge, gik han derpaa i Gang med at samle Landet igen. I Jylland rejste imidlertid Skipper Clement de stridbare Vendelboer i aabent Oprør for Christian den II's Sag. Efter at de i September havde slaaet Adels Hær ved Svenstrup, satte de sig fast i Aalborg og spredte Oprørsbevægelsen videre mod Syd. Allerede den 18. December s. A. lykkedes det dog Christian den Tredies Feltherre, Johan Rantzau, at slaa Clements Bondehær ved Aalborg, og alle de Bønder, der havde deltaget i Oprøret, blev dømt »i Kongens Unaade med Liv og Gods.« For at »løse deres Hals« maatte de afstaa deres Gods til evig Tid til Kongen og hans Efterkommere. De jordegne Bønder beholdt vel deres Jord, men kun som Kronens Fæstere, og de tidligere Fæstere maatte betale mægtige Bøder i Øksne eller i Penge. I 1535 befalede Kongen to af sine fuld-

tro Folk, nemlig Peder Ebbesen Galt og Axel Juul, at drage om i de oprørske Herreder i hele Jylland for at »handle med de gejstlige og verdslige, som havde været med i den oprørske Handel, at de skulde lade dem bøde paa Kongens Vegne, og hvis de ikke vil det, saa straffe dem.¹⁾« De to Adelsmænd forstod deres Opgave saaledes, at de kun skulde tinge med de skyldige. Men Hertug Christian indskærpede dem, at alt Bøndergods skulde sættes for Fæst, siden skulde vedkommende Bonde selv for Hertugen godtgøre, at han var uskyldig²⁾. Den Haardhed, hvormed der blev faret frem og som for Eks. vakte Bøndernes stærke Harme i Egnen om Esbjerg og Varde 1535³⁾, bærer altsaa Christian III alene Ansvar for. Heller ikke de adelige, der havde støttet Skipper Clement, slap fri, men mærkeligt ser det ud, at Axel Juul først paa meget senere Tidspunkt satte Besidderne af Benzons (Sostrup) under Tiltale. Denne ejedes af Jens Hvas, der 1536 blev henrettet for sin Deltagelse i Clements-Oprøret, og arvedes derefter af hans Sønner, Just og Christen Hvas, og efter dem af deres Søkendebarn, Jørgen Gundersen. Denne blev tillige med sin Søster Ingers Ægtefælle, Mikkel Nielsen Hvas (med Lillien), tiltalt⁴⁾ af Axel Juul for Jens Hvas's Forbrydelse. Dommen afsagdes 1/9 1571 paa Rødding Herredsting og gav vel Axel Juul Medhold, men de anklagede beholdt Benzons, da det havde været — ikke Jens Hvas's — men hans Hustrus Arvegods.

Flere Gange fik Axel Juul og Peder Ebbesen Kvittans fra Kongen for de Bøder, de havde oppebaaret, for Eks. engang for 200 Gylden⁵⁾, og den 15/11 1549⁶⁾ fik han »Kvittans efter aflagt Regnskab for alt hvad af Guld, Sølv, Daler, Penge og Øksen, som han har oppebaaret efter vor Befaling af Halsløsningen.«

Nævnte Peder Ebbesen var iøvrigt en driftig Mand, der samlede meget Gods, og som laa i mange Retstrætter desangaaende. Efter hans Død 1548 maatte Axel Juul som Landsdommer indstævne hans Kone, Fru Ingeborg Drefeld, for Kronens Købstad Sæby, som Peder Ebbesen havde tilvendt sig ved Købet af Birkelse, idet han havde hævdet, at Byen hørte til Godset.

I 1536 var Axel Juul med til den store Rigsforsamling i København og er sammen med sin Broder Erik Medunderskriver af Recessen af 30/10 s. A.⁷⁾

For sin Tjeneste under Halsløsningen fik han først en Del af de inddragne Bøndergaarde, og han udvalgte sig naturligvis de, der laa nærmest ved Willestrup. Saaledes fik han 23/10 1536⁸⁾ »pro servitio facto et fasciando« Ejendomsbrev paa to til Kronen forbrudte Bøndergaarde i Nørrejylland, den ene i Boerup i Alstrup (Astrup) Sogn i Hindsted Herred, som »Thulle Vognsen ibor og giver⁹⁾ 1 Fj. Smør og 3 Kander Honning med andre Redslers⁹⁾,« den anden i Hellum By og Sogn i Hellum Herred, »som Ove Sørensen og Niels Mortensen ibo og skylder aarlig al sin Redsel og Udgift, tilsammenregnet 10 Mark.« For at faa disse to Gaarde maatte Axel Juul dog anlægge Sag mod Bønderne, der trods Kongens Befaling vedblev at besidde dem. Ved Kongens Rettertingsdom af 15/4 1537¹⁰⁾ tilkendtes de Axel Juul, da Bønderne ikke kunde mod-

bevise, at de havde været med i Togtet mod Randers, og da Axel Juul yderligere anklagede de to af dem for at have deltaget i Plyndringen af Gaardene Næs og Torstedlund. Paa nævnte 2 Gaarde tillige med noget andet Gods fik Axel Juul endelig kgl. Laasebrev den 2/3 1549¹).

Efter c. 1539 begyndte Kong Christian den Tredie en afgjort Tilnærmelse til den danske Adel — vel nærmest paa Grund af de truende Forhold i Sverrig. Men før den Tid og allerede fra hans Regeringstiltrædelse vakte Kongens Troskab mod den holstenske Adel vel en Del Uvilje, fordi han fortrinsvis gav den Lenene og Hofstillingerne. Dertil kom, at mange følte sig utilfredse over, at han nu efter Reformationens Indførelse ogsaa begyndte paa at forlange Orden i Landets Indenrigsstyrelse og da særlig i Lensstyrelsen. De gamle Len erstattede han mere og mere med rene Fadeburs- eller Regnskabslen, og Lensmanden blev altsaa derved nærmest Regnskabsfoged eller slet og ret en lønnet kongelig Embedsmand.

Men foruden sine holstenske Venner glemte Kongen heller ikke de af den danske Adel, som havde stillet sig ved hans Side i hans første vanskelige Aar efter Valget i 1534. Blandt disse sidste var Axel Juul.

Som en Belønning for hans Virksomhed under Halsløsningen forlenede Kongen ham ved Tronbestigelsen i 1536 med Aalborghus Len. Han beholdt det i 14 Aar og den 11/12 1550 fik han af Kongen Kvittans²) som Regnskabsfoged her oppe. Til ydermere Vidnesbyrd, staar der i Skrivelsen, »har vi ladet vor Secret nedenfor dette Brev«. I hans Tid, nemlig 1539, lod Christian III det gamle Aalborghus nedbryde og et nyt opføre. Dette skete under Axel Juuls Tilsyn, og for Eks. paalagde Kongen Esge Bilde at lade hugge 6 Tylvter Bjelker i sit Len i Norge til Brug for Axel Juul ved Bygningen af Aalborghus³). Den 2/11 1539 meldte han Kongen⁴), at han havde forelagt Kansleren Johan Friis en Del Spørgsmaal angaaende Bygningen og Befæstningen af Slottet og bedt ham sige sin Vilje derom.

En Lensmands Embedsvirksomhed i de Tider omfattede foruden selve Lenets Administration tillige Opgaver af den mest blandede Art⁵). For Eks. fik Axel Juul 1538⁶) en Skrivelse, hvori Kongen meddelte, at han sendte ham en Skipper med Salt. Skipperen skulde blive liggende i Aalborg til Foraaret, og i Løbet af Vinteren skulde Axel Juul for Lensafgiften købe »Øksen, Faar, Gæs og anden Slags« og lade Skipperen slagte og salte til Brug for Kongen.

Den 25/7 1541⁷) fik han Ordre til at kontrollere, at Fisken fra Skagen ikke førtes ud af Landet men derimod paa Grund af de dyre Tider til København, Malmø, Landskrona, Fyn og Smaalandene. 1540 fik han Ordre fra Kongen, at han skulde give Agt paa alle de forløbne Munke og andre falske Prædikere, som løb om i Vendelbo Stift og forvendte den simple Almue. Endvidere skulde han anvise Biskoppen i Hjørring Jord og opbygge og gøre færdig en Gaard til ham deroppe. Sammen med Biskoppen skulde han endelig drage om til alle Købstæder i Stiftet og undersøge, hvor der findes saa »møget Giillegotz,

Altergotz eller anden Renter derudi Byen, som ingen Arvinger er til,« at man deraf kan fundere og støtte Skolemestre, Skolerne og Hørernes Ophold¹⁾.

I 1548 udgik fornyet Ordre til ham om straks at lade opbygge og berede en Bispegaard i Hjørring, og der anvistes ham til Bygningen af Gaarden Raadighed over Tømmer fra Albret Skeel paa Børglum Kloster og desuden Kronens Part af Tiender i Vendelbo Stift²⁾.

Som Lensmand paa Aalborghus blev han 1536 Gildebroder i »Guds Legems Laugs Gilde«³⁾, et selskabelig Købmandsgilde, hvortil Byens Embedsmænd og Omegnens Adelsmænd gerne søgte.

Paa sin Rejse i Jylland, da han dømte Bønderne for deres Deltagelse i Oprøret, havde Axel Juul set, at der i disse Egne sydøst for Aalborg, hvor Oprøret havde faaet kraftig Tilslutning, blev billigt Jordegods at faa paa Grund af mange Konfiskationer. Var der noget Sted god Mulighed for at rejse sig og Slægten en Sædegaard, maatte det være her, hvor tilmed hans Fader ejede en ikke helt daarlig Begyndelse til et Gods. De Gaarde, Kongen forærede ham for hans Arbejde ved Halsløsningen, havde han da ogsaa — som nævnt — valgt i Astrup Sogn og der omkring, og den lille Holm i Kæret ved Willestrup Vandmølle udpegede han til sin Byggeplads.

Ved sin Faders Død 1535 forlangte han derfor ogsaa og fik som sin Broderlod tilkendt Willestrup med hosliggende Vandmølle, 6 Halvgaarde og 3 Boel i Lille Arden. Selve Willestrup var kun en lille Brydiegaard (Forpagtergaard) med et Landgilde paa 10 Skæpper Rug, 12 Skæpper Byg og 20 Skæpper Havre, ialt c. 5 Tdr. Korn samt 1½ *℔* Smør⁴⁾. Det gjaldt nu for ham at faa Willestrup ophøjet til Hovedgaard.

En Del Gods og Formue havde han, som nævnt, samlet sig ved Halsløsningen, og med sin Hustru fik han sikkert en betydelig Medgift. At han i al Fald tidlig var ret velstaaende, kan ses af, at han i 1543 betalte i den Tyvendepengeskate, Adelen havde lovet Kongen, ialt 226 Mark⁵⁾, der efter den Tids Priser antages at repræsentere en Formue af over 4,500 Tønder Bygs Værdi lig 4520 Mark eller 1506 Dl. Yderligere modtog han i 1536 Esserbæk Kloster ved Randers i Pant for 3000 Dl⁶⁾, som han havde laant Kongen, og dette Pant blev 1546 forhøjet med 1000 Dl⁶⁾.

Rig maa Axel Juul ogsaa have været, naar han turde indlade sig paa et saa kostbart og i Datiden saa usædvanligt Foretagende (herom senere) som at opføre Willestrup, — et Stenhus, som det hed i Datidens Sprogbrug — paa eengang med 4 grundmurede Fløje, foruden at han samtidig ved Mageskifte eller Køb maatte erhverve sig Gods til at lægge ind under Gaarden.

Allerede 1536⁷⁾ havde han købt to Gaarde i Rostrup Sogn af Marsken Erik Banner, den ene i Stenstrup, som Christian og Hans Hardboe iboede, den anden i Tostrup, som Søren Lassen iboede. 1537⁷⁾ købte han af Erik Høg til Klarup en Gaard i Knudstrup i Bølle Sogn, Rinds Herred, og 1538⁷⁾ en Gaard med Gods i Siem Sogn og By, Hellum Herred, af Margrethe Lunow — Søster

til Dorte Eriksdatter Juuls Svigermoder — med hendes Broders, Niels Lunnows Samtykke. To Gaarde, som Axel Juul ejede i Hvorvarp i Ulstrup Sogn i Aars Herred, mageskiftede han med Kongen den 21/1 1543¹⁾ og fik i Stedet en Gaard i Astrup By og en Gaard paa Holmen i Møldrup. Samme Aar tilskødede²⁾ »Hans Hansen i Rostrup og Bertil Tøgersen i Steenstrup, Kirkeværger til Rostrup Kirke, med menige Sognemænds Vilje, Raad og Samtykke, for Kirkens Trang og Nøds Skyld« paa Kirkens Vegne Axel Juul en Kirken tilhørende Skov, Kiær og Eng, som kaldes Kirkeskov og Kropkiær, liggende i Astrup Sogn, Hinsted Herred, Vesten og Norden for hans Gaard Willestrup, og som »hand oc sielff nogen Aar udi wer oc forlening haft haver mett al sin Rettighed uti lenge og brede, som den nu oc af lang Tid indwort er.« I 1546³⁾ mageskiftede han med Niels Munk til Gjessinggaard og hans Moder og fik en Gaard og noget Gods i Ardenterp i St. Arden Sogn. Gaarden betalte aarlig i Landgilde 3 Ørt Korn, 1 Pund Smør, et Lam, en Gaas, to Høns, Skovsvin og Gæsteri. Den 10/8 s. A. overlod han i Stedet til Niels Munk og dennes Moder en Gaard i Ilshøj i Ø. Tørslev³⁾. Lørdag næst for Fastelavn 1549 mødte Axel Juul frem paa Kongens Retterting i Odense med Ejendomsbreve paa alle disse Godserhvervelser. Han begærede og fik Laasebrev paa Willestrup og alt ovennævnte Gods i Hindsted og Helum Herreder. Samme Aar⁴⁾ købte han af Iver Krabbe en Gaard i Borup og en Gaard i Tørslev. Ved Mageskifte i 1550⁴⁾ med Bjørn Andersen paa Stenalt fik han to Gaarde og 1 Boel i Møldrup, 1 Gaard i Ardenterp, Lundgaard i Rostrup Sogn og noget Skov i Madumhoved, i 1554⁴⁾ Rebsbrev (Maalebrev) paa Tisted Skov og ved Mageskifte med Gabriel Gyldenstjerne to Gaarde i St. Brøndum og 1 Boel i Stubberup for to Gaarde i Skovstrup.

Der indtræder nu en Standsning i Godssamlingen ved Willestrup. I Mellemtiden er han stærkt optaget af sit nye Gods Meilgaard (se senere); helt ovre i Slet Herred i Lundby Sogn i Freistrup fik han en Gaard i Pant³⁾ af Niels Mikkelsen Tornekrands til Kyø, hans Datters Svoger, for 100 Daler og 20 rhinske Gylden. Men atter 1573⁴⁾ hører man om ham oppe paa Willestrup, da han fik Rebsbrev paa Astrup Skov og Mark og i 1575⁴⁾, da han ved Mageskifte med Jens Kaas fik 1 Gaard i Astrup for en Gaard i Siem i Helum Herred.

Alt dette er vel ikke Axel Juuls hele Godskøb, men det er dog tilstrækkeligt til at give os et Billede af hans maalbevidste Arbejde og Willestrups successive Tilblivelse som Gods. Energisk og klogt byggede Axel Juul op, kraftig støttet af sine fremragende juridiske Kundskaber og Evner. Det vanskeligste for ham har nok været at skaffe Arbejdskraft, de saakaldte Ugedagsbønder, der paa Grund af deres Stilling under Herregaarden var skattefri. Thi netop af Hensyn til Skatten havde baade Christian III og Frederik II forbudt at udvide Omraadet for skattefri Ugedagsbønder og navnlig søgt at hindre Udvidelsen udover Sognegrænsen. I 1556 havde Axel Juul

alligevel taget Laasebrev paa, at 4—5 Bønder i Ll. Arden Sogn var hans skattefri Ugedagsbønder, skønt Willestrup laa i Astrup Sogn. I Anledning heraf anlagde Rigsraad Jørgen Lykke til Overgaard paa Kronens Vegne Sag mod ham. Paa Rettertinget den 14/6 1572 paa Københavns Slot i Kongens Nærværelse vandt Axel Juul imidlertid sin Sag, idet han gjorde gældende, at han jo alt havde faaet sit Laasebrev, og at Ugedagsbønderne havde været arbejdspligtige til Willestrup i 40 Aar¹⁻²). Paa samme Retterting samme Dag vandt han en anden Sag²), ligeledes anlagt mod ham af Jørgen Lykke, fordi han i 1546 havde købt en Gaard i Bonderup, Tisted Sogn i Gislum Herred, af en Selvejerbonde, til Trods for at det udtrykkeligt var forbudt Adelen at købe ufrigt Bøndergods. Axel Juul kunde imidlertid bevise, at Gaarden var frit Gods, og at den blot af Gunde Nielsen Munk havde været pantsat 1454 til en Bonde. Siden havde dennes Sønesøn, Laurids Munk til Hungstrup, og Sønesønnesønner Niels Munk til Gjessinggaard, Peder Munk til Havbro (Axel Juuls Svoger), Peder Munk i Komdrup, afstaaet deres Arveparter i Gaarden til Axel Juul, som 1556 havde forfulgt den til Laas, altsaa efter at han havde frattraadt Aalborg Len. Muligt har disse Sagsanlæg, anlagt saa lang Tid efter, kun været Hævnaakter mod ham af Familien Lykke, som efter Meilgaardstrætterne (Side 68—69) næppe nærrede synderlig venlige Følelser for ham.

I 1538 lagde han Grundstenen til Willestrups nuværende Hovedbygning, dengang med 4 Fløje³), Taarn og 5takkede Spidsgavle¹). Gaarden blev opført af Munkesten paa en træbevokset Holm ude i Kæret, saaledes at han derved paa en billig og nem Maade fik Hovedbygningen omgivet af brede, sikrende Grave. Efter Sagnet skal Fundamentet under Grundvandet være lagt af Slyngværk, d. v. s. et System af vandret liggende Bjælker, hvorved Bygningens Tryk fordeles over en større Flade. For at kunne lave Munkestenene maatte han anlægge et Teglværk, som vel nok er det, der lige til vore Dage har ligget tæt uden for Haven, og hvorfra nu Teglværksskoven har sit Navn. Omkring Gaarden lagde han Abildgaard, Fiskedamme og andre Herligheder. Af Skove fandtes der tilstrækkeligt til Brændsel, Jagt og til Oldensvin⁴). 1542 blev Gaarden færdig; dens Hovedbygning var et af Datidens største Borggaardsværker, et betegnende Udslag af den begyndende Trang til rummeligere Boliger. Skøn har man maaske ikke — med Nutidens Øjne — kunnet kalde den; dog værdigt har den knejset midt i det fattige, men storslaaede Terrain med sine den Gang saa vidtstrakte Skove⁵) og Lyngheder, harmonisk afstemt i Farve og Tegning efter Omgivelsernes kraftige og alvorlige Linier⁶).

Hovedbygningen havde firkantet Voldsted indenfor Gravene, og den tæt ved liggende Ladegaard omsluttedes ligeledes af Volde af uregelmæssigt Grundrids. Stærkt var Gaarden saaledes beskyttet mod omstrejvende Ildgerningsmænd fra de store Skove og mod oprørske Bønder. Malende fortæller

dens højtsiddende faa Vinduer og dens hele dystre Præg om Tidens Alvor og Bygherrens erfarne Forstaaelse af, hvor lidt de svagt befæstede Gaarde formaaede mod ophidsede Bondehæres vilde Raseri. Paa sine Rejser under Halsløsningen havde Axel Juul jo netop set de uhyggeligste Beviser herpaa, og Afbrændingen og Plyndringen af de omliggende Herregaarde Nørlund, Kongstedlund, Visborggaard o. fl. var endnu i frisk Minde¹⁾.

Ren gothisk er Willestrup med sine takkede Gavle og de skiftende Stokværkshøjder, hvoraf de første tydeligt ses paa et Maleri fra c. 1700²⁾, som nu

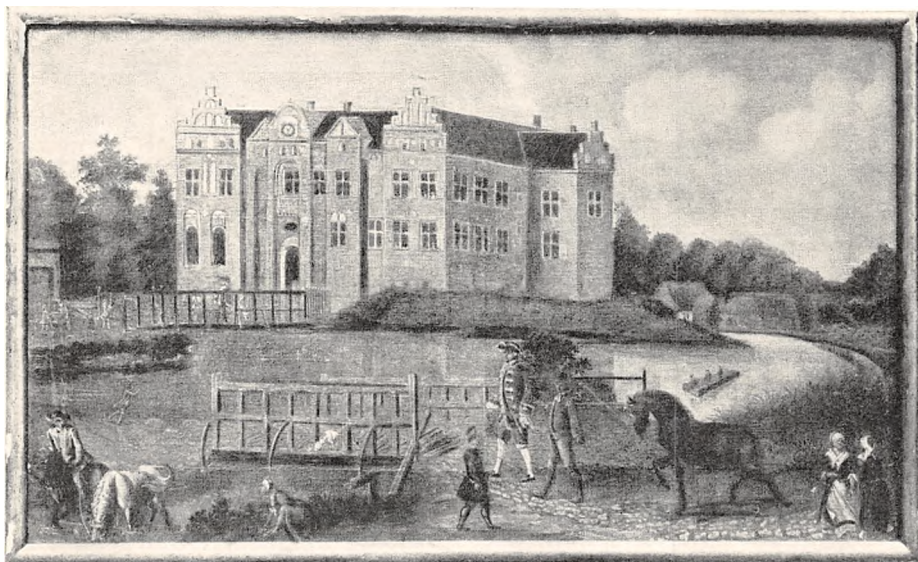

Fig. 4. Ældre Billede af Willestrup.
Efter Maleri paa Willestrup.

hænger paa Gaarden. Har Axel Juul haft nogen Andel i Valget af denne Bygningsstil, maa han — ligesom iøvrigt de fleste af hans Standsfæller — have været en konservativ Mand, upaavirket af Renaissance, som allerede da var naaet her til Landet, og som han vel alt havde mødt under sit Ophold i Udlandet. 4 Aar tidligere, nemlig 1538, havde den højt kultiverede Kansler Johan Friis opført Hesselagergaard paa Fyn i denne nye Stilart.

Johan Friis havde studeret i Tyskland og var dernede blevet paavirket af den nye Renaissance og grebet af den nye lutherske Tro. Skønt 9 Aar ældre end Axel Juul har de sikkert kendt hinanden godt, i al Fald paa deres ældre Dage. Thi paa Aalborg Museum findes et Bronzehorn, som er fundet i Willestrups Skove. Det bærer Johan Friis's Vaaben og Navn med Aarstal 1550 og er antagelig tabt paa en Jagt deroppe.

Igennem et taarnagtigt Fremspring førte Porten ind i Borggaarden, og paa hver Side af den anbragte Axel Juul Sandstensbasrelieffer af sig og sin Kone,

hvilke Relieffer senere er indmurede paa begge Sider af den Renaissance-portal, Iver Juul opsatte om Indgangen fra Gaarden i Sydfløjen (jvnf. Side 91). Reliefferne er sikkert gode, thi de ligner ganske Portrætterne paa hans Ligsten, og fra Slutningen af det 15. Aarhundrede og i Særdeleshed fra Begyndelsen af det 16. Aarhundrede, kan der jo tales om virkelig portrætlig Gengivelse af de afdøde paa Ligstene¹). Kun ser han sidstnævnte Sted noget ældre ud og er ganske skallet. Reliefferne har Aarstallet 1542²).

Axel Juuls Hustru, Kirstine Lunge, har efterladt sig en kort Meddelelse om Willestrup. Desværre findes denne kun i Afskrift i Anne Krabbes Kopibog³) i det kgl. Bibliothek. Det hedder heri, at Axel Juul 1535, samme Aar

Fig. 5. Relief paa Willestrup af Axel Juul.

Fig. 6. Relief paa Willestrup af Kirstine Lunge.

hans Fader døde, med sine Medarvingers Tilladelse fik noget Gods i Hammersyssel, men da var Willestrup ikke bedre end en Brydiegaard. Siden forbedrede han den med Mark og Skov og Ejendom og købte Krobkiær og den Skov, der laa ved samme Gaard Nord for Ladegaarden, Synden op til den liden Dam.

Anno Domini MDXXXVIII udi det hellige Trefoldigheds Navn lod han lægge Grundvold til alle Sider, og siden lod han den forbedre med Damme, Abildgaard m. m.

Det vides ikke, hvem der har været Gaardens Bygmester, men mulig har det været den samme⁴), som var Mester for Gaardene Odden og Tirsbæk, der opførtes af Axel Juuls Svigerfader.

Ved dette kostbare Bygningsværk var Brydiegaarden Willestrup blevet en Hovedgaard, et synligt Tegn paa, at Axel Juul havde hævet sin Slægt igen op i Højadelens Rækker. Uden paa Portfløjen over Indkørselen skrev han paa en Sandstenstavle: »Axel Juul med sin kære Hustru, Fru Kirstine Lunge, lod denne Gaard af ny opbygge Anno Domini 1542. Samme Aar var og deres Bryllup.« Ligeledes indsatte han paa Portfløjen lige ovenover Uret et mindre Relief med sit og Kirstine Lunges Vaaben samt Aarstallet 1542⁵).

I Aaret 1542 lod Axel Juul den gamle Astrup Kirke fra det 13. Aarhundrede ombygge og udvide¹⁾, saaledes at der af den gamle Kirke kun er Koret tilbage. Sikkert har den været forfalden som saa mange af de smaa jyske Kirker paa de Tider, og den var derfor ganske uværdig til Sognekirke for den nye Herregaard. Større skulde den ogsaa være og — som nævnt — forlængede Axel Juul Skibet betydeligt, hovedsageligt opbygget af Kvadre, og opførte det ottekantede Taarn samt Vaabehuset. Kuppel og Spir er derimod

Fig. 7. Astrup Kirke. 1920.

opført senere. Ombygningen lededes af samme Bygmester¹⁾, som havde opført Willestrup. Portalen over Indgangsdøren maa dog snarere antages at være opført af Iver Juul og er stærkt paavirket af nordtysk Murstensarkitektur fra Overgangen mellem Middelalder og Renaissance²⁾. Paavirkningen hidrører vel fra Rejserne dernede, hvad enten nu Portalen skyldes Iver eller Axel Juul. De ottekantede Taarne paa Astrup og S. Kongerslev Kirker er de eneste Kirketaarne af denne Form her i Landet, og det ligger da nær at antage, at Axel Juuls Søn, Niels Juul (II, Side 360), har opført Taarnet paa sidstnævnte Kirke netop med Astrup Kirketaarn som Mønster.

Til Opførelsen af Astrup Kirke fik Axel Juul 1541³⁾ Kongens Tilladelse til, »at al den Tiende, som falder i hans Sognekald i Astrup Sogn, und-

tagen Præstens Del, skal være til samme Kirkes Bygning og til Kalk og Disk at bekomme, og han skal have Værgemaal og Forsvar, saa længe Kirken bliver bygt og forbedret.« Kirkens to vellydende Klokker er skænket af Axel Juul. Den største er støbt 1548, den anden 1515.

Paa Egnen gik der indtil vore Dage følgende Sagn⁴⁾. Da Willestrup var færdigt, indbød Axel Juul Kong. Chr. III til at se Gaarden. Kongen kom, men da de atter forlod den og kørte over Møllebroen, blev hans Hofnar saa betaget af at se den smukke Borg spejle sig i Vandet, at han brast i hjertelig Latter. Kongen vendte sig om og spurgte ham, hvad han var saa glad over, og Narren svarede: »Aalborghus maa være en god Ko, der kan føde saa prægtig en Kalv.«

Den 22/3 1542 blev Axel Juul paa Stenalt forlovet og den 30/7 s. A. gift

i Essenbæk med *Kirstine Lunge*¹⁾, født 1524, Datter af den mægtige og ansete Rigsraad Ove Lunge († 1540)²⁾ (af Slægten Dyre) til Tirsbæk og den rige Fru Anne Friis (med Skaktavl), Datter af Henrik Friis til Odden og Enke efter Bjørn Andersen til Bjørnsholm og Stenalt. Kirstine Lunge var da kun 18 Aar, Axel Juul 39.

Paa Island havde Baptisten, Biskop Jon Arnesen af Hola, generet Biskop Morten Einarsen, saa denne tilsidst rejste til Kongen og klagede. Da han kom tilbage, blev han overfalden af Biskop Jon med væbnede Folk og sat i Fængsel. Dette havde store Kampe til Følge mellem de to Biskoppers

Fig. 8. Relieffer af Axel Juul og Kirstine Lunge i Gavlen paa Laden paa Willestrup. Har ogsaa siddet i en tidligere Ladebygning.

Tilhængere, og Kongen besluttede at sende Tropper derop for at skaffe sig Lydighed.

Den 9/4 1551³⁾ fik Christoffer Truendsen Befaling til som Admiral for 2 Skibe med 500 Soldater ombord at gaa til Island og »nedlægge« Biskop Jon. Axel Juul fik Ordre til at følge med, for at de kunde raadslaa sammen og paase Kirkeordinansens Indførelse. Befalingen over Soldaterne skulde dog Christoffer Truendsen have. Da Skibene kom til Island, var imidlertid Biskop Jon bleven fangen, og der blev ikke Brug for Soldaterne. Efter Hjemkomsten fik Axel Juul den 17/10 1551 Kvittans for rigtig Aflevering af Penge, Kirkeguld, Sølv, Monstrantser, Bispestave m. m., som var udtagne rundt om i Landet. Blandt Bispestavene var en af Hvalrostand. Han og Christoffer Truendsen fik til Foræring⁴⁾ af Kongen 1 Sølvkande, 1 Skaal af Sølv og 2 Sølvstobe.

1551 blev Axel Juul Landsdommer i Nørrejylland, en Stilling, som gav ham meget at gøre og betydeligt Bryderi, men som han ikke des mindre beholdt til sin Død. Hans Domme⁵⁾ kendes endnu og er anerkendte for deres Klogskab og Retfærdighed. I Arctanders Ligprædiken over hans Søn, Niels Juul til Kongstedlund, siger Præsten om Axel Juul, at han i mange Aar var

Landsdommer her i Nørrejylland, og han »haffuer saa skikket sig udi dette vanskelige og besværlige Embede med Lov og Ret at forskaffe hver Mand, at hans Lov og ærlige Navn og Rygte er ikke endnu iblandt godt Folk for-gjet.«

Som ældste Landsdommer sad han i en Aarrække i Spidsen for Lands-tinget i Viborg¹⁾, og stærkt knyttedes han ved denne sin Embedsvirksomhed til Jyllands gamle Hovedstad. I et Brev af 29/5 1552²⁾ nævnes han blandt en Mængde jyske Adelsmænd, som indvilgede i hvert Aar Hellig Trefoldig-heds Søndag at holde Landemøde med hinanden i Viborg. En ubehagelig Op-levelse havde han med Christopher Urne til Nørlund. Denne var af Rigsraadet dømt til Fængsel, og Axel Juul fik 1549 Ordre til at fængsle ham. I 1562 slap han ud, da han havde lovet Kongen at være tro, og flere Adelsmænd sagde god for ham. Alligevel kunde han ikke forholde sig rolig men stiftede idelig Strid. I November 1563 gik han paa Viborg Landsting 3 Gange ind til Axel Juul og beskyldte ham for i 1549 at have foretaget Fængslingen paa uærlig Vis, skønt Rigsraadet havde givet ham Ordre til at gøre det ærligt. Han gentog Beskyldningen 3 Gange, for at alle kunde faa det at vide, og han udfor-drede Axel Juul til Tvekamp. Denne var dog en besindig Mand og viste roligt Christoffer Urne sin Fuldmagt til Fængslingen. Men selvfølgelig lod Axel Juul Sagen gaa til Kongen, og Christoffer Urne blev dømt til Landsforvisning. De Adelsmænd, som havde sagt god for ham i 1562, maatte betale en Bod paa ialt 10,000 Jochumsdalere³⁾.

Samtidig med at Axel Juul blev Landsdommer, blev han den 5/3 1551 frit forlenet med Asmildkloster og Asmildgaard, saalænge han forblev i nævnte Stilling. Allerede Aaret efter, den 8/6 1552, fik han Forleningen paa Livstid, »dog skal han holde Jomfruerne i Klostret med Føde og Klæder.«

Efterat Frederik den II i 1559 havde besteget Tronen, glemte Kongen denne sidste Forlening, idet han den 19/1 1561 tog den fra Axel Juul og udstedte et nyt Forleningsbrev paa Asmildkloster og Asmildgaard til Fru Anne Glob, Jørgen Urnes Enke, Hofmesterinde hos Kongens Moder Dronning Dorothea. Axel Juul protesterede og fremviste Christian den III's Forleningsbrev af 8/6 1552, hvorefter Frøderik II tog sin Forlening til Fru Anne Glob tilbage ved Skrivelse af 29/1 s. A.⁴⁾ Men Anne Glob vilde meget gerne have Asmild Kloster, og Dronning Dorothea fik da Kongen til at sende Axel Juul et nyt Brev af 22/2 1561⁴⁾, hvori han beder ham alligevel give Forleningen tilbage og lover ham, hvis han ønsker det, andet Gods i Stedet. Axel Juul gav der-efter Afkald paa Asmild Kloster og Asmildgaard, og vi vil af det følgende se, at han fik rigelig Erstatning herfor af Kongen.

Den 27/10 1554⁴⁾ fik han Løfte om det første Prælatur, der blev ledigt, men indtil den Tid maatte han oppebære 4 Læster Korn, Halvdelen af Aal-borg Len, halvt Byg og halvt Rug. I 1557 blev saa Kantorembedet⁵⁾ i Viborg ledigt, og Axel Juul fik det. Som Følge heraf maatte han endnu oftere

være i denne By, og det vides ogsaa, at han her har ejet en Gaard, uden at det har været muligt at finde hvor.

I 1567 brændte Viborg Domkirke og den i Nærheden liggende Latinskole. Den 30/6 1567 fik Axel Juul Ordre¹⁾ fra Kongen til snarest at sørge for Genopbygningen af Skolen og forstrække hertil med saa mange Penge, han havde, og tillige anvende de, der var indsamlede til et Domhus.

Niels Marquardsen Skernov til Meilgaard i Nørre Herred var Sønsøn af Iver Andersen Skernov, der havde ejet Meilgaard, og som var Fader til Søren Juuls Kone (Side 51). Niels Marquardsens Fader havde vel ikke arvet Meilgaard, men ved sit Giftermaal med Dorethe Nielsdatter Tornekrannds fik Niels Marquardsen sin Fædrenegaard tilbage. Han havde kun een Søn, der 1540 blev dræbt under et Slagsmaal paa Gl. Estrup.

Anders Iversen Skernov (Slægt II, Adelsaarbog 1916), gift med N. N. Marquardsdat. Skernov I, hvis Søster var gift med Erik Pedersen Glob til Østergaard (Side 50), efter hvem Niels Juul arvede denne Gaard.

Iver Andersen Skernov
g. 1° N. N. Mogensdatter Glob. 2° Mette Munk til Brusgaard, Enke efter Jep Axelsen Thott til Stovring og Meilgaard og Datter af Niels Munk til Brusgaard.

Dorte Iversdatter
g. Søren Juul til Hedegaard.

Marquard Iversen Skernov.
g. Anne Nielsdat. Lykke.

Anne Skernov
g. Jens Madsen Munk af Visborggaard (1460—1483).

Axel Juul til Willestrup

Karen Marquardsdatter

Niels Marquardsen Skernov († 1560)
g. 1° Anna Clauds. Neh,
2° Dorethe Nielsdat.
Tornekrannds, Søster til Mikkel T. til Kyø, hvis Søn Christopher blev gift med Axel Juuls Datter Dorte.

Benedicte Munk, g. Niels Tornekrannds til Kyø, hvis Søn, Mikkel, er Broder til Dorethe T. og Svigerfader til Axel Juuls Datter Dorte.

Da Niels Marquardsen Skernov saaledes ingen Børn havde og — som han selv siger²⁾ — ønskede at bevare Gaarden i sin Faders Slægt, »oplod, undte og gav« han 1553 sin Fætter Axel Juul Meilgaard med tilliggende Gods, ialt 5 Gaarde, 9 Boel i Skærbæk³⁾ samt Skærbæk Mølle. Sit øvrige Gods gav han Axel Juuls Datter Dorte, gift med Christoffer Mikkelsen Tornekrannds (se ovenfor). Niels Marquardsens Hustru, Dorethe Nielsdatter, stadfæstede Gavebrevet med sit Navn, og hendes eneste dalevende Broder, Erik Nielsen Tornekrannds, samtykkede heri paa egne og Arvingers Vegne ved et særligt Brev, udstedt 1554 paa Taarupgaard.

Meningen var, at Axel Juul skulde have Gaarden ved Niels Marquardsens Død, men i Gavebrevet staar, at han straks skulde overtage den.

I sin Tid havde Niels Marquardsens Morbroder, Rigsraad Jacob Lykke til Skovsted, Rodsted og Buderupholm († 1541), imidlertid købt sig en Broderlod i Meilgaard. 1525 oplod han denne Part til Niels Marquardsen, som til Gengæld s. A. udstedte et Brev, hvori han gav sin Morbroder Forkøbsret til Gaarden. Da Axel Juul nu vilde sikre sig Meilgaard ved at søge »Laas« paa den, protesterede Jacob Lykkes Sønner. De bleve da af Kansleren stævnet til Møde i Odense, men i Stedet for selv at komme sendte de et Bud, der begærede Sagen udsat. Dette blev nægtet, og Axel Juul fik sin »Laas«. Da han kom tilbage til Meilgaard, stod — efter hans egen Beretning¹⁾ — Niels Marquardsen og Hustru foran Skorstensilden, og han overleverede dem da Laasebrevet med følgende Ord: »Kære Fader og Moder. Jeg har nu forfulgt Meilgaard fuldstændig til Laas med alt det Gods, I har undt og givet mig dertil. Her har I det nu i Eders Hænder. Unde I mig det gerne, da takker jeg eder, unde I mig det ikke gerne, da er der en Skorstensild. Kaster det derpaa, jeg skal ikke fortryde det.« De undte ham det dog gerne og ønskede ham til Lykke med det. I Loven stod imidlertid, at den, som vil forfølge Jordegods til Laas, skal have det i sit »frihavendes Værge«, og Axel Juul havde jo taget Laasebrev paa Gaarden, skønt han i Virkeligheden ikke ejede den endnu. Dette benyttede Jacob Lykkes Søn, Peder Lykke²⁾, sig af til at stævne Niels Marquardsen til Herredagen i København den 7/5 1557. Han maatte her indrømme, at han ikke havde afhændet Gaarden, og Dommen faldt derefter, at det senere skulde afgøres, hvem der skulde have Gaarden efter hans Død³⁾.

Paa ovennævnte Herredag udvalgte Niels Marquardsen tillige i Kongens og Rigsraadets Nærværelse sine Arvinger til alt det Gods, han ikke havde givet Axel Juul. Disse vare paa mødrene Side Fru Kirstine Lykke, Jacob Lykkes Datter og Enke efter Mikkell Nielsen Tornekrandts til Kyø (Side 75) og paa fædrene Side Jomfru Dorete Juul, Axel Juuls unge Datter, der antagelig allerede paa det Tidspunkt var lovet til Mikkell Tornekrandts Søn Christoffer (jvnf. Side 51, Mette Juul). Ogsaa dette protesterede Jacob Lykkes Sønner imod, navnlig hvad angik Dorete Juul. Paa egne og Datterens Vegne fik da Axel Juul udvirket en kgl. Befaling, dateret 21/12 1557, til 8 Adelsmænd, at de skulde stævne Parterne for sig paa Viborg Landsting den 12/2 1558 og der undersøge, om Niels Marquardsen efter sit Brev af 1525 ikke havde Ret til frit at vælge, hvem han vilde have til sine Arvinger. I Mellemtiden havde Niels Marquardsen paa Viborg Snaps-Landsting i Januar 1558 stadfæstet sin Arveafgørelse fra Herredagen i København og samtidig adopteret Axel Juul og Dorete Juul som sine Børn. Paa Landstinget i Viborg den 12/2 1558 blev derefter saavel Niels Marquardsens Testamente som Axel Juuls Laasebrev stadfæstet.

Næppe var dog Niels Marquardsen død 1560, før Peder Lykkes Sønner igen bragte Sagen frem, men paa Herredagen 2/7 1560 fik Axel Juul atter Medhold. Nu protesterede imidlertid pludselig Niels Marquardsens Enke,

Dorethe Nielsdatter, idet hun hævdede, at Gavebrevet var ugyldigt, da Gaarden var hendes. Axel Juul kunde dog let bevise, at Niels Marquardsen kun havde handlet med sin Kones Samtykke, og tilmed stod hendes Navn under Gavebrevet. Dommen lød da ogsaa paa, at Axel Juul skulde arve Gaarden, dog at Dorete Nielsdatter skulde beholde den, saa længe hun levede.

Sikkert er denne sidste Strid opstaaet, fordi Axel Juul var for ivrig til at bemægtige sig Gaarden, og i al Fald paabegyndte han allerede inden Fru Dorettes Død Ombygningen af Meilgaard, som stod færdig 1573 med alle tre Fløje. Antagelig er den bygget af samme Bygmeister som Willestrup, thi Stilen er den samme¹⁾, omend den i de senere Tider er bleven meget ombygget. Samtidig med Ombygningen er vistnok Gaarden flyttet til dens nuværende Plads fra dets oprindelige Voldsted, som endnu den Dag i Dag kaldes »Gammel Meilgaard«. Ligeledes begyndte han energisk at samle mere Gods. 1563²⁾ fik han Pantebrev paa to Gaarde og et Boel i Ulvstrup i Ørum Sogn, 1 Gaard i Glæsborg,

1 Gaard i Laen i Glæsborg Sogn, 5 Gaarde og 1 Boel i Fjellerup, alle i Nørre Herred, for 700 Daler, han havde laant Kronen. Den 28/2 1568³⁾ fik han Tilladelse til at mageskifte med Hospitalet i Viborg, saaledes at det fik 2 Gaarde og 1 Gadehus, som laa mere belejligt for det, for 2 Gaarde og 1 Gadehus i Glæsborg By. Som Vidne for Axel Juul ved dette Mageskifte nævnes hans Broder, Niels Sørensen Juul. Samme Aar den 1/9 1568²⁾ fik han Gælds-brev paa 450 Daler⁴⁾, han havde laant Kronen, og for 200 Daler, han havde laant den i 1563. For disse Penge fik han 16/4 1570²⁾ Pantebrev paa 3 Gaarde i Søsterrud i Aars Herred. Den 2/4 1576²⁾ fik han Pantebrev paa 2 Gaarde og 1 Boel i Ulstrup i Nørre Herred, 1 Gaard i Glæsborg kaldet Vestergaard, 1 Gaard i Laen, 5 Gaarde og 1 Boel i Fjellerup, 3 Gaarde og 1 Boel i Hammelev, 1 Gaard i Bønnerup i Hemmed Sogn, 2 Gaarde og 1 Boel i Hellum By og Herred, 1 Gaard og 1 Boel i Siem — alt for 2953 Daler. (De

Fig. 9. Relief over Porten paa Meilgaard. 1573.

tre sidste Gaarde og de 2 sidste Boel ved Willestrup). Den 29/7 1573¹⁾ fik han Skøde paa 5 Boel i Fjellerup Sogn og By og den 23/5 1576¹⁾ Forleningsbrev paa 5 Gaarde i Hvornum i Onsild uden Afgift. Endelig den 11/6 1577¹⁾ fik han Tilladelse til at tilkøbe sig Bonderettigheder i Boddal Skov af Bønderne og beholde dem til evig Ejendom, dog Kronens Ret hermed uforkrænket.

I 1557 hærgede en forfærdelig Orkan af Nord og Nordvest Egnen om Meilgaard og ødelagde Tusinder af Træer i Meilgaards og Hedegaards Skove. Navnlig paa den sidste Gaard ødelagdes meget, som aldrig mere kom under

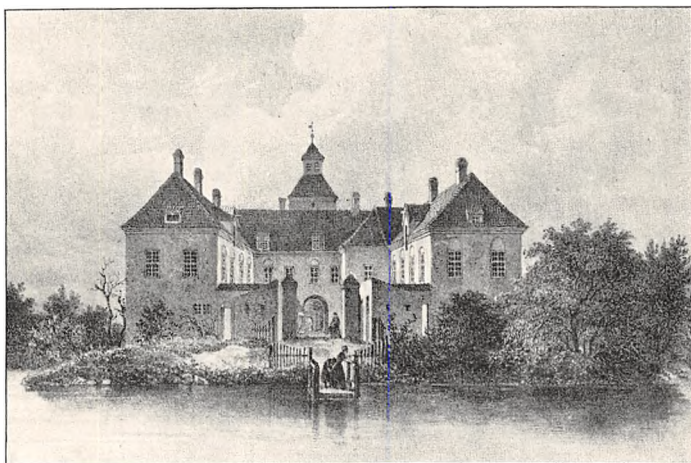

Fig. 10. Meilgaard c. 1850.
Efter Richardt og Becker.

Plov, og Gaardens Værdi sank derfor i den Grad, at den senere maatte nedlægges som Hovedgaard. Den 27/6 1561¹⁾ bevilgede Kongen, at begge Gaardes Skovhartkorn nedsattes til det halve, nemlig 1 Td. H. lig 48 Svins Olden.

Axel Juuls Energi til at samle Gods kunde undertiden føre ham noget for

vidt, og for Eks. faar man Indtrykket af lidt for megen Ivrighed i Sagen om Støvringgaard, som det øjensynligt var hans Maal at erhverve.

Denne Gaard ejedes af Jep Axelsen Thott og hans Søster Jomfru Anne Axelsdatter Thott. Da hun gik i Kloster, skiftedes der 1501 efter hende blandt andet mellem Bjørn Andersen til Stenalt og Søren Juul paa sin Hustru, Dorthe Skernovs Vegne (Side 52). Søren Juul gav her Afkald paa sin Hustrus Arvepart i Gaarden, som senere ved Arv kom til Oluf Glob, hvis Enke gav nævnte Bjørn Andersens Sønnesøn af samme Navn Gavebrev paa den. Axel Juul protesterede herimod, idet han hævdede, at det stred mod Loven, som bød, at der kun kunde søges Laas paa en Ejendom, der var »i frihavendes Værge«, og altsaa paaraabte han sig her en Lovparagraf, han netop selv havde prøvet at negligere i Meilgaardssagen.

Sagen førtes for Bjørn Andersens juniors Vedkommende af Kansleren Niels Kaas, der senere arvede Støvringgaard. Som Bevis for sin Kompetence til at modsætte sig Laasen paaraabte Axel Juul sig, at hans Moder, som før nævnt, havde haft Arveret til Part i Gaarden. Hans Fader havde ikke været

berettiget til at give Afkald paa denne sin Kones Arveret, fordi han ikke kunde afhænde hendes Jord. Men som Undskyldning for ham tjente, at han var bleven gift meget ung og vel næppe da havde haft Forstand paa et saadant Skifte. Og endelig var han ikke saa rig paa Jordegods som sin Hustru, hvorfor han vel dengang havde været let at stille tilfreds med det, hun alt havde arvet.

I Dommen¹⁾ den 5/5 1576 i Køge toges der dog ikke Hensyn til Axel Juuls Indsigelser, og Bjørn Andersen fik sin Laas paa Gaarden.

I Aarenes Løb, navnlig under Syvaarskrigen fra 1563--70, laante Axel Juul Kongen mange Penge til Krigsfolkets Lønninger, hvad ogsaa fremgaar af de tidligere nævnte kgl. Panter. Mange Gange tilstaas der ham Gaver eller bevilges der ham Ansøgninger, undertiden som kongelig Gunstbevisning, men selvfølgelig navnlig som Løn for hans Embedsvirksomhed.

Den 2/6 1573²⁾ fik han Tilladelse til at oppebære Viborg Bys Ekstraskat de følgende to Aar, uden Afgift, til eget Brug. Den 11/6 1577²⁾ bevilgede Kongen hans Begæring om at maatte beholde de Forleninger og Panter, han nu havde, paa Livstid og om at maatte oppebære Byskatten i Viborg paa Livstid, dog undtages det ene Aars Byskat, Kongen har givet Borgmester og Raad Brev paa.

Den 15/6 1575²⁾ fik han Forleningsbrev paa de Kronens Tjenere i Floes i Essingbæk Birk, der laa under Drottingborg Slot, uden Afgift. Denne sidste Forlening toges dog atter fra ham den 20/7 s. A., efter at Lensmanden, Jørgen Skram, havde indberettet, at Byen Floes ikke kunde undværes, da den laa lige op til Slottet. Da Axel Juul alligevel bad om at maatte beholde den, svarede Kongen ham i Skrivelse af 10/8 s. A., at dette ikke lod sig gøre, men at der skulde blive ham udlagt lige saa meget Gods andetsteds.

Om Axel Juuls og Kirstine Lunges Liv paa Willestrup kendes desværre intet. Den 2/9 1571³⁾ var de med til den pragtfulde Fest, som Lensmanden paa Skanderborg, Holger Rosenkrandt, afholdt i Anledning af sin Søn Frederiks Daab. Kongen havde tilsagt sin Nærværelse, og ialt var der indbudt 66 Herremænd, 38 Fruer, 28 Enkefruer og 7 Jomfruer.

Axel Juul døde 74 Aar gl. i sin Gaard i Viborg den 10/8 1577. Hans Lig blev den 19/8 s. A. ført til Willestrup og begravet i Astrup Kirke den 15/9 s. A. Kirstine Lunge hensad i uskiftet Bo og fik den 17/8 s. A.²⁾ Tilladelse til at beholde det Gods, som hendes Husband havde i Forlening, og som tidligere havde ligget under Drottingborg Slot, til Maj n. A. uden Afgift. Den 8/3 1584²⁾ fik hun Tilladelse til indtil videre at give Penge i Stedet for Kornafgiften af Kronens Korntiende af Willestrup, Valsgaard og St. Arden Sogne i Hindsted Herred, Thorup, Nørre Kongerslev og Lyngby Sogne i Hellum

Herred, som hun havde fæstet paa Livstid, 1 gl. Daler for hver smal Td. Rug eller Byg, $\frac{1}{2}$ Daler for hver Td. Havre.

Kirstine Lunge døde 64 Aar gl. den 28/11 1588 om Aftenen Kl. 7 og blev begravet den 9/1 1589 i Astrup Kirke. I Altergulvet i Astrup Kirke ligger en

costbar Sten. Den er nu ret ødelagt af Slid, men det er dog muligt at læse følgende Indskrift:

Fig. 11. Ligsten i Astrup Kirke over Axel Juul og Kirstine Lunge.

VNDER · THENE · STEEN · HVI-
LER · ERLIGE · OCH · WELBYR-
DIGE · AXELL · IWLL · TIL ·
WILLISTRVP · OCH · AXELVOLDT ·
SOM · DYDE · ANNO · 15.. · MET ·
SIN · KIERE · HYSTRV · ER · OCH ·
WELB · FRW · KIRSTINE · LVNGE ·
// · OFFVE · LVNGE · DATTHER ·
TILL · TIIRSBECK · OCH · ODDEN ·
RIDDESS · OCH · DYDE · TH ·
GVDS · AAR · SKREIFVIS. C.

De sidste Ord er lidt ulæselige paa Grund af Stenens Forvitring; muligt skal der staa: »og døde tilhørende den treenige Gud Aar skrives.«

Stenen er stærkt hullet foran C., men antagelig skal her staa MC. Dødsaarene er ikke indsatte, hvad der tyder paa, at Axel Juul har ladet Inskriptionen indhugge førend sin Død, muligt allerede da han byggede Kirken. Hvad der tyder paa det samme er, at Kirstine Lunge

ikke er afbildet i Enkedragt, saaledes som det ellers ses paa de Ligsten, der er udhuggede efter Mandens Død.

I Muren i Kirken er et Epitaphium over Axel Juul. Paa dette staar »Anno 1542 lod Axel Juul og Fru Kirstine Lunge af ny opbygge denne Kirke, hvorfor deres Sjæle nu glædes i Guds Rige.« Epitaphiet er opsat 1587 af Iver Juul og restaureret 1742 af General Ove Juul.

I Krypten i Astrup Kirke findes Axel Juuls og Kirstine Lunges Kister¹). Indskriften paa Axel Juuls Kiste var følgende:

Anno 1577 den 10. Dag i August kaldede Gud almægtigste Salig Axel Juul til Willestrup af den elendige Verden formedelst den Saliges Afgang ved 2 Slet Eftermiddag udi hans Gaard i Viborg, og blev hans Lig ført derfra og til Willestrup den 19. Dag i samme Maaned og udi hans Sognekirke, Astrup Kirke, hæderligen begravet den 15. Dag i September. Gud give ham en glædelig og ærefuld Opstandelse.

Indskriften paa Kirsten Lunges Kiste var¹⁾: Herunder hviler ærlig og velbyrdig Frue Kirstine Lunge, som var Ove Lunges til Tirsbæk og Fru Anne Friis til Odden deres Datter og Axel Juul til Willestrups Hustru, som kristelig hensov udi Herren paa Willestrup den 28. Dag i November Aar 1588. Gud give o. s. v.

Paa Nationalmusæet i København findes en 3 Al. høj og 35½ T. bred Egetræs Dør, udskaaret²⁾ paa begge Sider. Paa hver Side af Døren er der foroven to sidestillede Felter, derunder et over hele Dørens Breddede gaaende Felt og derunder igen to sidestillede Felter. Paa den ene Side ses i hver af Felterne foroven en Mand, som paa Skulderen bærer et Vaabenskjold; i det tilhøjre (til venstre for Beskueren) er Familien Juuls Vaaben og i det tilvenstre Familien Lunges.

I det brede Felt derunder ses to Mænd ifærd med at spille med hinanden og ovenover dem to flyvende Fugle. I de to nederste Felter er Slyngninger udskaaret.

Paa Dørens anden Side, hvorpaa to svære Jernhængsler er fastnittede, er gothiske »Folde-Ornamenter« udskaarne i de 4 Felter foroven og forneden, og i det brede Felt imellem dem ses to mod hinanden vendte, bevingede Griffes med Fuglehoveder og Løvekroppe. Der er kendelige Spor paa Døren af Forgyldning og af Maling med rød og blaa Farve.

I Følge de paa Døren udskaarne Vaabenskjolde maa det antages, at den er forfærdiget af Axel Juul. I et Brev af 9/11 1882 meddeler Apotheker Mikkelsen, at en ældre Kone, som nu boer i Vive, har fortalt ham, at hun af sin Bedstemoder havde hørt, at Døren for omtrent 100 Aar siden var flyttet fra

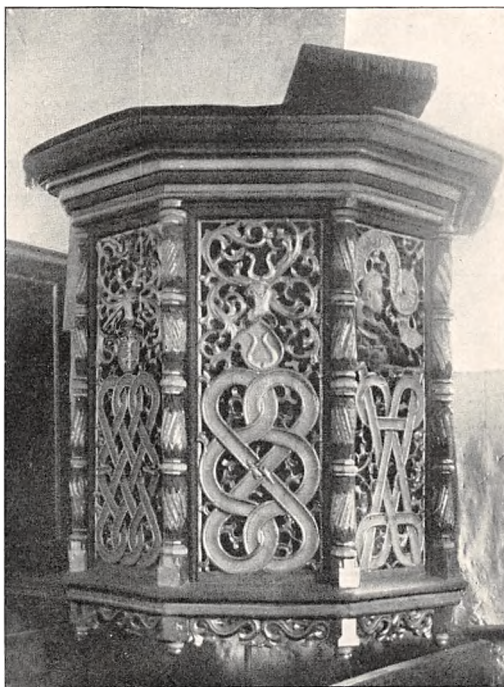

Fig. 12. Prædikestol i Rostrup Kirke.

Astrup Kirke til Gaarden Nybo. Døren er købt ved Apotheker Chr. Mikkelsen i Mariager for 20 Kr. og af ham oversendt til Musæet i 1882.

Axel Juul har foræret Rostrup Kirke dens aldeles henrivende Prædikestol, der bestaar af 3 Felter godt udført gothisk Snitværk (deriblandt en Munk med Skriftrulle med Aarstal 1544). I Midten ses Juulernes og Lungernes Vaaben. Kalk og Disk bærer ligeledes Axel Juuls og Kirstine Juuls Vaaben og er forgyldte. Kalken har Indskriften: Axel Juul til Willestrup lod mig nu gøre, til himmelsk Rige vil Gud mig hannem føre. Anno 1568. Det samme Aar skal staa paa Disken. Denne er dog senere kommen til Skæve Kirke, dog vistnok før 1660, thi det Aar gav Fru Ingeborg Parsberg, Iver Juuls Hustru, til Astrup Kirke en forgyldt Sølvkalk og Disk, som siden kom til Rostrup Kirke, hvor den nu er¹).

I St. Arden Kirke findes en prægtig Sølvkalk²) med Juulernes og Lungernes Vaaben. Kalken er 1569 skænket af Axel Juul.

Axel Juuls Gaarde:

1) Willestrup i Astrup Sogn i Hindsted Herred, arvet efter Faderen. Gaarden var paa Ove Juuls Tid c. 500 Tdr. H. Den arves af Sønnen Iver Juul.

2) Hedegaard i Glæsborg Sogn, arvet efter Broderen Erik Juul. Gaarden var i 1613 paa 14 Tdr. H., 5 Gaarde i Hedegaard By og Skov til 470 Svin. Den arves af Datteren Anne Juul.

3) Meilgaard — se Side 67 ff. — var i 1613 paa 50 Tdr. H. 3 Gaarde og 7 Boel i Skærbæk og Skov til 950 Svin. Gaarden arvedes af Sønnen Absalon Juul.

4) Kongstedlund. Kirstine Lunge arvede 1564 Gaarden, dog kun delvis, efter sine Brødre Christoffer og Iver Lunge. Antagelig har Kansleren Niels Kaas († 1594) til Taarupgaard været Medejer. Forholdene hermed er meget udviklede³). Gaarden var i 1637 paa 27 Tdr. H. foruden Gods og Skov. Den arvedes af Sønnen Niels Juul.

5) Østergaard i Fjellerup Sogn, arvet efter Faderen. Efter Skiftet af 1589 var Østergaard⁴) med en tilgrænsende Gaard og en Eng ved Hollundsbjerg, Fløndereng, i Rougsø Herred, regnet for: 5 Ørter Rug og 5 Ørter Byg Aabomaal. Til Østergaard hørte 1 Mølle, 10 Gaarde, 7 Boel, 11 Huse i Fjellerup Sogn, 2 Gaarde i Rougsø Herred, 1 Gaard i Nørre Herred, 5 Gaarde, 1 Hus i Gjerlev Herred, 1 Gaard, 1 Boel og 4 Huse i Medelsom Herred, 1 Gaard i Hindsted Herred, 1 Gaard i Refs, desuden $\frac{1}{2}$ Gaard og $\frac{1}{2}$ Boel i Hellum Herred, dertil Skov til 494 Svin eller 20 Tdr., 4 Skpr., $2\frac{1}{2}$ Fd. Af Skov nævnes Muurkeskof, 20 Svins Olden, Tholehøft og Løgholm, 150 Svins Olden, Langholt og Græskarsholm, 80 Svins Olden, Jersholm 20 Svins Olden, et lille Stykke Vest for Fjellerup, 5 Svins Olden, og et Stykke i Medelsom Herred, 39 Svins Olden. Gaarden arvedes af Sønnen Ove Juul.

6) Komdrupgaard i Hellum Herred, formodentlig købt af eller arvet efter Familien Munk (jvnf. Siderne 28 og 79).

Børn¹) (af deres 16 Børn levede 8):

1. *Dorte Juul*, født den 21/6 1543 paa Aalborghus, død s. A. i Aalborg, bisat i Astrup Kirke.

Hun er opkaldt efter Farmoderen.

2. *Anne Juul*, født 1/6 1544 i Aalborg, død Natten efter, bisat i Astrup Kirke. Hun er opkaldt efter Mormoderen.

3. *Dorte Juul* til Østergaard, født 20/7 1545 paa Willestrup og opkaldt efter Farmoderen. Hun blev gift den 10/10 1563 paa Willestrup (s. D. Broderen Iver blev døbt) med *Christopher Mikkelsen Tornekrannds* til Lundbæk (Side 67), Søn af Mikkel Nielsen Tornekrannds til Kyø og Hustru, Kirsten Lykke.

Christopher Mikkelsen tilhørte den gamle nordjyske Slægt, som Juulerne i saa mange Generationer havde kendt og omgaaedes. Han boede paa Korsriis eller Lundbæk, som Christopher Mikkelsen døbte Gaarden, efter at han i 1568 havde ombygget den. Navnet fik den efter den paa østre Side tæt omkring Haven løbende Bæk og de 4 omliggende Skove og Lunde²). Aarstallet 1568²) stod tidligere sammen med begges fædrene og mødrene Vaaben i et Stykke Egetræ over Laden.

Lundbæk ligger i Bislev Sogn, c. 1¼ Mil fra Nibe, tæt ved Limfjorden. Dens gamle Plads er dog ikke den samme som nu, thi samtidig med Ombygningen flyttede Christopher Mikkelsen den hen, hvor den nu ligger, tæt ved Nibe Bredning. C. 700 m længere mod Vest kan endnu paavises Spor af det gamle Voldsted³).

Dorte Juuls Broder, Ove Juul til Meilgaard, skænkede⁴) hende Østergaard, hvortil hun nævnes i det Gavebrev af 20/1 1604 (II, Side 327), ved hvilket hun og hendes Søsken skænkede Viborg Skole 2000 Rigsdaler. Mulig har hun dog herfor givet ham sin Arvepart i Meilgaard, som tilfaldt hende efter Broderen Absalon Juul i 1589, ligesom hun vel iøvrigt selv i Forvejen ejede Part i Østergaard som Arv efter sin Fader. Tillige blev Dorte Juul Arving efter Niels Marquardsen Skernov, af hvem hun blev adopteret (Side 68), og med hvem iøvrigt ogsaa Christopher Mikkelsen var beslægtet (Side 67).

I Juni 1591 nævnes Dorte Juul i en Retssag, anlagt mod Fru Ermegaard Gyldenstjerne, Enke efter Truid Bjørn til Bjørnsholm. Efter sin Mands Død havde nemlig Fru Ermegaard født et Barn, som døde kort efter Fødselen. Hendes Mands Arvinger paastod nu, at Barnet var dødfødt, og de bestyrkedes i Mistanken herom, ved at Fru Ermegaard nægtede at vise disse Arvingers Fruer Barnet. Sagen blev sluttelig ført paa Kongens Retterting paa Københavns Slot.

Christopher Mikkelsen ejede foruden Lundbæk tillige Albæk i Suldrup Sogn, og han var forlenet med Pandum i Voxlev. I 1584⁵) magesiftede han med Kongen og fik 1 Gaard og 3 Boel i Bislev Sogn og By samt Kongens

Herlighed i 2 Kirkegaarde og 2 Kirkeboel. Ligeledes fik han i Djørup 5 Boel og nogle Gadehuse og i Tyrestrup i samme Sogn 2 Gaarde. For alt dette gav han kun Kongen 2 Gaarde og 1 Boel i Gjelstrup By i Voxlev Sogn. I 1590 blev han tilligemed sin Svoger Iver Juul optagen i »Guds Legems Laug« i Aalborg, og i Februar 1602 nævnes han i Aarfejden efter Niels Juul til Kongstedlund (II, Side 361). Kort Tid herefter døde han og begravedes i Bislev

Fig. 13. Bislev Kirke. Epithafium over Christopher Mikkelsen Tornekrands og Dorthe Juul. Restaureret 1900.

Niels Juul til Kongstedlund hos dem. Efter Epithafiet havde de selv to Børn, som begge døde tidligt. Da de saaledes ingen Arvinger efterlod sig, testamenterede Dorte Juul Lundbæk til sin Broder, Iver Juul til Willestrup.

Christoffer Mikkelsens og Dorte Juuls Navne findes i Bislev Kirke paa en Kirkestol med Aarstal 1592 samt paa Alteret og paa Kalken. Den sidste bærer Datoen 20/5 1603 og fortæller, at den er skænket af Dorte Juul, Salig Christoffer Mikkelsens. Til Viborg Skole skænkede Dorte Juul 1612 et Legat sammen med Søsteren Else (se denne).

4. *Anne Juul* til Hedegaard, født den 11/5 1547 paa Aalborghus, døbt 27/6 s. A. og opkaldt efter Mormoderen. Hun blev gift 1. Gang med *Laurids*

Kirke den 3/6 s. A. Der er ophængt et malet Epithafium eller Mindetavle, som maa være lavet endnu, medens begge levede, siden Dorte Juul ikke er afbildet i Enkedragt. Under Epithafiet staar: Her ligger begravden Erlig og Welbyrdig Mand Christopher Michelsen til Lunbech, som døde Aar 1582 (urigtigt) og hans kære Hustrue Dorete Jull, som døde Aar 16 . . og tov deris Børn. Gud give o. s. v. Den 24/7 1603¹⁾ tilskødede Mikkel Nielsen Tornekrands sin »kære Farbroders Hustru, Fru Dorte Juul, Salig Christoffer Mikkelsen Tornekrands's«, 1 Gaard og 1 Boel i Djørup i Bislev Sogn og den 15/12 1604²⁾ kendes, at Dorte Juuls afgangne Husband havde bortskiftet nogle Gaarde, som hun ejede, og hendes Broder, Iver Juul til Willestrup, havde til Vederlag herfor udlagt hende nogle andre Gaarde (Side 88).

Dorte Juuls Dødsaar kendes ikke. I et Par Aar omkring 1571 boede

Navl til Nørbeg (Sønderlyng Herred), Søn af Jørgen Navl til Vesterby og Hustru Fru Kirsten Lauridsdatter Vadsspyd (ell. Vasbyrd).

Laurids Navl nævnes¹⁾ 1570 som udebleven fra Adelens Mønstring og 1580 ved Hyldningen. Han maa iøvrigt have været en brutal Mand, thi i Sommeren 1588 kom han til Meilgaard og sendte Bud efter sin Svoger Absalon Juuls Tjener, der bestyrede Gaarden under sin Herres Tjeneste i Kancelliet i København. Laurids Navl overfaldt derefter Tjeneren med Knippel og Stok, saa han længe var syg derefter. Aaret efter søgte Absalon Juul om Tilladelse til at forfølge Sagen mod Svogeren, hvad der bevilgedes ham i en Skrivelse af 15/11 1589²⁾. Den 2/5 1596²⁾ tilsagdes Laurids Navl dog til Kongens Kroning, men den 22/12 1610²⁾ beordrede Christian IV Tiltale mod ham for Overfald paa en Borger i Viborg. Endnu i 1612 levede han. Den 15/11²⁾ udgik der nemlig Skrivelse til ham og Frands Juul om at overvære Registreringen paa Volstrup, da Iver Friis vilde registrere alt mellem sig og Børnene.

Sikkert er Anne Juul blevet skilt fra Laurids Navl, og muligt er Overfaldet paa Absalon Juuls Tjener et Efterspil til en i Datiden sensationel Skilsmisseaffaire. Hvornaar dette er sket, er ikke let at faa Rede paa, med mindre Tidspunktet kan sættes tæt op til Nytaar 1589. Thi i Kastberg Sognekirke (ved Hedegaard) stod tidligere³⁾ paa Prædikestolen, at Anne Juul og Laurids Navl havde ladet den male 1589. Men før den 1/2 s. A. (1589) blev Anne Juul gift igen, denne Gang med *Hartvig Kaas* (med Murtinde) til Møllerup i Feldeballe Sogn paa Mols, født 154 ., Søn af Erik Kaas til Gjeldskov paa Fyn og Anne Emmiksdatter (fra Frørup i Slesvig). Hartvig Kaas var Broder til Jørgen Kaas (II, Side 329), der blev gift med Anne Juuls Broderdatter, Dorte Juul. I 1918 blev der paa Hejrupgaard paa Fyn fundet et Smykkekors⁴⁾ af Guld i T Form, stærkt gotiseret, hult indvendigt som et Reliquikors, idet Bagsiden er støbt særskilt. Vægt 76⁴/₁₀ Gram. Guldværdi 110 Kr. Paa Korsets Forside er den korsfæstede Jesus i ret højt Relief paa fin punslet Grund. Over hans Hoved læses INRI. Til Siderne for hans Fødder ses Dødningehoved og Timeglas, og i højre Hjørne forneden ses desuden et Acanthusblad. Paa Bagsiden ses ligeledes i ret højt Relief paa fin punslet Grund den paa et Kors oprejste Kobberslange samt i Tværmarmene Sol og Maane. I højre Hjørne forneden ses et skraat stillet Skjold af det 16. Aarhundredes Form og paa skraa i Skjoldet en stiliseret Lillie. Korset blev fundet, ved at nuværende Ejerinde af Hejrupgaard (Hillerslev Sogn) en Dag i April gravede nede i Haven under et gammelt Æbletræ. Hun gravede to Spadestik ned for at løse Jorden godt, da hun vilde plante en Blomst.

Hejrupgaard hørte tidligere under Gjeldskov og ejedes af Hartvig Kaas's Fader. Korset maa være Anne Juuls eller Dorte Juuls (II, Side 329) og er vel en Daabsgave. I al Fald stammer det sikkert fra omkring 1500 Tallet. Kor-

set er afleveret til Nationalmusæet, men Kammerherre C. Sehestedt Juul har i 1919 ladet lave en Kopi af det, som opbevares paa Ravnholt.

Anne Juul døde 1613¹⁾, Hartvig Kaas den 10/9 1625 paa Møllerup. Begge er begravede i Feldballe Kirke (ved Møllerup), hvor der i Korets nordre Mur findes en stor oprejst Ligsten. Paa Siderne af Stenen ses deres 16 Ahnevaaben og ovenover et Maleri forestillende to Cheruber med Sværd, som har holdt

Fig. 14. Ligsten i Feldballe Kirke over Hartvig Kaas og Anne Juul.

noget mellem sig. Dette er imidlertid nu udsløttet eller overmalet. Midt paa Stenen ses en Ridder i fuld Rustning og hans Frue samt underneden følgende Indskrift: Her ligger begravne Erlig og velbyrdig Mand Hartvig Kaas til Møllerup, Erik Kaas og Fru Anna Eriksdatters Søn til Gjelskov, som døde den . . . Aar . . . med sin kiære Frue, Erlig og velbyrdig Fru Anna Juul, Axels Juuls og Fru Kirstine Lunges Datter til Willestrup, som døde den . . . Aar . . . Gud give dem med alle Guds udvalgte en glædelig Opstandelse paa den yderste Dag.

Da Stenen maa antages udført i Hartvig Kaas's og Anne Juuls Levetid, har Aar og Dato ikke kunnet indhugges og er altsaa heller ikke udført senere. Til samme Kirke har de i 1607 skænket Prædikestol og Altertavle. Denne er imidlertid

for c. 50 Aar siden bleven erstattet med en anden, og den gamle Altertavle ophængt i Koret paa den søndre Væg, delvis restaureret 1907 paa Kirkens Bekostning. I en gammel Embedsbog i Kirkens Arkiv har Historikeren Pastor Karl Hansen, Sognepræst til Feldballe i Midten af det 19. Aarhundrede, nedskrevet en Del om Sognets Topografi og Historie. Han skriver bl. andet: Altertavlen forestiller Nadveren, har paa Siden Billeder af Aaron og Christus og ovenover Opstandelsen, men alt sammen temmelig slet malet. Nedenunder staar: »Anno 1607 den 5. Juli lod ærlige og velbyrdige Mand Hartvig Kaas til Møllerup med sin kiære Frue, Fru Anne Juul, denne Tavle paa deres egen Bekostning forfærdige og gav den her til Feldballe Kirke.

Gud velsigne dem her timelig og siden i Himmerig. Amen.« Saavel Indskriften som Billedet af Opstandelsen findes nu ikke mere. De andre Billeder er i Behold og paatænkes anbragt paa deres oprindelige Plads.

Paa Alteret staar en stor Malm-Lysestage med to Arme. Paa Stagens Fod er indgraveret: Juncker Hartvig Kaas. Fru Anna Julf tho Mollerup Anno 1612.

Ved de to Arme af Stagen er hængte Messingplader med Gyldenstjernerne og Billernes Vaaben samt Bogstaverne og Aarstallet P. G. S. 16 (Preben Gyldenstjerne) H. B. 72. (Hilleborg Bille).

Efter sin Fader ejede Anna Juul selvfølgelig en Del Jordegods og heriblandt Komdrupgaard i Hellum Herred. Den 11/6 1613 holdtes der Skifte efter hende paa Møllerup og den 1/7 s. A. i Viborg¹). Til Stede var Hartvig Kaas og hendes Søskende Iver Juul, Kirsten Juul til Kærsholm og Else Juul til Vebnersholm. Efter at have fordelt alt Guld, Sølv og Løsøre beholdt Hartvig Kaas en Gaard i Aarhus og en mindre Gaard i Viborg, medens de tre Søskende i sidstnævnte By fik en større Gaard, som forud havde tilhørt Kansleren Niels Kaas, og som laa lige ved Søen. Bygningen og Sæd paa Møllerup fik Hartvig Kaas Lov til at beholde og ligesaa for Livstid de 5500 Rdl., som hidrørte fra Anna Juuls Hovedgaard, Komdrupgaard¹). Denne havde nemlig Hartvig Kaas i sin Tid solgt til en Christoffer Laursen. Efter hans Død afholdtes 1625 paany Skifte. Angaaende det Gods, der herved tilfaldt Iver Juul og Søsteren Kirsten Juul, se Siderne 81 og 90.

Anne Juul havde ingen Børn i 2. Ægteskab.

Børn af 1. Ægteskab²):

- a. Laurids Navl, som endnu 1610 skrives til Hedegaard. Han forpagtede 1622 Nørbeg af Christoffer Blik og var død 25/2 1626.
- b. Anne Navl. Hun optog 1624 sammen med Laurids Navl og Fru Karen Krag et Laan hos Niels Skade.

5. *Ove Juul* til Meilgaard, født den 21/1 1549 paa Aalborghus. Se Meilgaardlinien II, Side 326.

6. *Else Juul* til Bandholm (Nørvang Herred), født den 22/6 1550 paa Willestrup, døbt 6/7 s. A. Hun blev gift med *Peder Terkildsen Vebner* til Føvling, Søn af Terkil Vebner og Hustru, Birgitte Rekhalse. Peder Terkildsen ejede den mindre Herregaard Vebnersholm i Føvling, en Gaard der senere blev udstykket, men atter samlet i Midten af det 19. Aarhundrede. Han døde barnløs som sin Slægts sidste Mand og begravedes den 15/8 1587 i Føvling Kirke, hvorefter Vebnersholm gik tilbage til hans Familie paa mødrene Side, nemlig til Jacob Krabbe, som i al Fald boede her 1620. Else Juul overlevede ham og solgte 1590 til sin Broder Ove den hende efter Faderen tilfaldne Andel i Meilgaard samt i Aaret 1600 til sin Broder Iver noget Gods i Møldrup og Axelterp i Hindsted Herred samt i Tostrup, Hellum og Brøndum i Hellum

Herred¹⁾ (se Side 87). Den 28/11 1592²⁾ tilsagdes hun — ligesom Broderen Ove — til Hofmarskalk Predbjørn Bildts Bryllup, som Kongen agtede at holde paa Københavns Slot. Hun nævnes 10/12 1592²⁾ til Vebnersholm og skænkede den 22/9 1612 ligesom Søsteren Dorte et Legat paa 100 Rdl., hvis Renter skulde anvendes til Vadmel og Lærred til fattige Disciple i Hørernes Lektie i Viborg Skole³⁾. I Fundatsen kaldes Peder Terkildsen til Bandholm. Ligeledes stiftede hun 1616 et Legat paa 100 Sldl. til Klæder til 6 fattige Skolebørn ved Horsens Skole⁴⁾. Peder Terkildsen var Broder til Christence Vebner, gift med Thomas Stygge, hvis Datter blev gift med Niels Juul til Kongstedlund.

7. *Karen Juul*, født 31/12 1551 paa Willestrup, døbt den 14/2 1552 i Astrup Kirke, død s. A., bisat i Astrup Kirke.

8. *Benedicte Juul*, født 8/1 1554, døbt 28/1 i Astrup Kirke, død s. A., bisat i Astrup Kirke.

9. *Absalon Juul*, til Meilgaard, født den 12/8 1555 paa Willestrup, døbt 18/8 s. A. i Astrup Kirke. Efter sin Skoleuddannelse hjemme rejste han i Juni 1571 med sin Hovmester⁵⁾, Jacob Holm, til Wittenberg. Den 17/9 1572 fik han Forleningsbrev²⁾ paa Kantorembedet i Viborg Domkirke, som hans Fader havde Livsbrev paa, at tiltræde efter dennes Død. Naar han ikke studerede ved noget Universitet eller var i Kongens daglige Tjeneste, skulde han residere ved Domkirken. Ved sin Hjemkomst fra Udlandet blev han den 26/1 1575 ansat som Sekretær i Kancelliet, og i denne Stilling nævnes han bl. a. ofte⁶⁾ ved Salg og Bytning af Kronens Gaarde.

1577 døde Faderen, og han tiltraadte da, som ovenfor nævnt, Kantorembedet i Viborg. Udover en større Indtægt betød denne Forlening dog intet, thi Absalon Juul blev i København i Kancelliet, hvor han den 20/8 1580 udnævntes til Øverste Sekretær. 1582 forlenedes han med Jerpen Præbende i Oslo Domkirke, men Aaret efter afstod han dette til Anders Sørensen Vedel. Til Gengæld forlenedes han 1587 med Reins Kloster⁷⁾ ved Trondhjem, og desuden var han lønnet med et Kanonikat i Aarhus Domkirke. Som Bevis paa sin Gunst havde Kongen benaadet ham med sit »Conterfej«⁸⁾ til at bære om Halsen.

Efter Faderen arvede han Part i Meilgaard, og 1587 købte han af Knud Brahe til Gudumlund Grønholt Skov ved Meilgaard paa 1300 Svins Olden eller 54 Tdr. og 4. Sk. Hartkorn. Skoven laa »vesten for den Aa, der løber til Treamølle og nær ud til Havet«, men er nu ganske forsvundet. Ved Kong Frederik den Andens Begravelse i 1588 var Absalon Juul tilsagt til at være til Stede og havde endog den Ære at være blandt de, der beordredes til at bære en Himmel over Kongens Lig⁹⁾.

Den 2/9 1589 fratraadte han Stillingen som Øverste Sekretær, muligt paa Grund af Svagelighed, thi samme Aar døde han ugift den 16/11 1589¹⁰⁾, knapt 34 Aar gammel. Han begravedes den 28/12¹⁰⁾ s. A. i Glæsborg Kirke. Der

fandtes her tidligere et Epitaphium over ham, men dette er nu forsvundet. Paa Ravnholt findes en udskaaret Kisteplade af Messing, som Kammerherre Niels Juul til Meilgaard i 1917 købte af en Antikvitetshandler i Randers og forærede til Kammerherre Sehestedt Juul.

Paa Kistepladen læses: HER · VNDER · HVILER · ERLIG · OC · VELBÖRDIG · MAND · ABSALON · JVL · TIL · MELGORD · SOM ERLIG · LEFVED · OC · CHRESTELIG · DØDE · HER · PAA · HANS · GORD · MELGORD · DEN · 16 · NOVEMBRIS · AA · 1589 · GVD · GIFVE · HANOM · MED · ALLE · TRO · CHRISTELI · ENGLEDLIG · OC · ERFVLD · OPSTANDELSE · OC · ER · DET · HANS · FE · OC · ME · VABEN.

Absalon Juul var en lærd Mand og stod i megen Forbindelse med lærde Kredse. Stor var derfor ogsaa hans Anseelse for Dygtighed og videnskabelig Dannelse, og hans Ry rakte endog udover Danmarks Grænser¹⁾. Professor Anders Krag har i 1583 tilegnet ham et latinsk Skrift »Aristotelica«, og han kalder ham her: »Absalon Juul de Meilgaard, lumen quoddam in Dania.« (Paa en vis Maade et Lys i Danmark). Om hans Sag med Svogeren Laurids Navl, se Side 77.

10. *Karen Juul*, født 31/10 1556, død den 24/7 1557, bisat i Astrup Kirke.

11. *Niels Juul* til Kongstedlund, født og døbt paa Willestrup den 10/10 1557. Se Bjørnsholmlinien II, Side 358.

12. *Kirsten Juul*, født 27/12 1558 i Viborg, døbt 15/1 1559, død den 31/1 1626. Hun blev gift med *Henrik Sandberg* til Kiærsholm i Torning Sogn Syd for Viborg, Søn af Anders Christiernsen Sandberg til Kvelstrup, Løjstrup og Isgaard og Hustru Gjertrud Tygesdatter Krabbe til Vedø. Henrik Sandberg havde tidligere været gift med Tale Viffert.

Den 15/7 1581²⁾ fik han — vistnok i Anledning af det sønderjyske Spørgsmaal — sammen med flere andre Ordre til at holde Heste, Folk og Harnisker rede for at kunne møde ved Kolding, hvis det blev nødvendigt at forsvare det fædrene Rige. Den 12/5 1572³⁾ deltog han sammen med Ove Juul til Meilgaard i Grev Günther af Barby's, Christoffer von Festenbergs og Anders Bings Bryllupper, som Kongen gjorde i København (se II, Side 328).

Henrik Sandberg døde den 6/6 1588 og begravedes den 18/7 s. A. i Torning Kirke. Kirsten Juul sad nu Enke kun 30 Aar gammel. I 1606 købte hun³⁾ af Birgitte Rosenkrands, Sal. Mogens Juels til Pallisbjerg, to Bøndergaarde, den ene i Vandfuld Herred og den anden i Nørre Herred i Salling. 1610 havde hun en Sag⁴⁾ med Bendix Ranzau, som hun havde laant Penge mod Pant i hans Kones Gaard, og i 1624 købte hun Havgaard i Rinds Herred af Peder Munk. Efter sin Søster, Fru Anne Juul, arvede hun (jvnf. Side 79) Kjeldergaard og et Hus i Thorup i Nørre Herred, 1 Boel i Rostrup Sogn i Hindsted Herred og 2 Gaarde i Grønfeld i Agri Sogn, Mols Herred. Skiftebrevet om Fordelingen af denne Arv efter Søsteren mellem hende og Broderen Iver er dateret 10/10 1625⁵⁾.

Efter Rostjenestelisten 1625¹⁾ takseredes hun til 734 Tdr. H. og skulde stille 2 Heste. Kirsten Juul døde den 31/1 1626.

I Torning Kirke ved Viborg er ved Alteret en stor Sten med Indskrift: »Herunder ligger begravet Erlig og Velbyrdig Henrik Sandberg til Kiærsholm, som hensov i Herren den 6. Juni 1588, med sin første Frue, Erlig og Velbyrdig Thale Maltesdatter og begge deres Søn, Anders Sandberg, saa og hans anden kære Frue, Erlig og Velbyrdig Fru Kirsten Juul Axelsdatter, som hensov i Herren den 31. Januar 1626.«

Fig. 15. Ligsten i Torning Kirke over Henrik Sandberg og Kirsten Juul.

Paa Kirkens Kalk og Disk staar Henrik Sandbergs og Kirsten Juuls Vaaben og Aarstal 1620²⁾. I første Ægteskab havde Henrik Sandberg en Søn, Anders Sandberg, der døde tidligt. I 2. Ægteskab var ingen Børn. 1612 havde hun stiftet et Legat paa 300 Sldl. til Vadmel og Lærred til fattige Skolebørn i Viborg Skole³⁾.

13. *Jacob Juul*, født den 10/11 1562 i Viborg, død s. A., begravet i Astrup Kirke.

14. *Iver Juul* til Willestrup, født 14/8 1563 paa Willestrup. Se Side 83.

15. *Vincentius Juul*, født 30/9 1564, døbt s. D. Den Dag, han blev født, opstod en heftig Storm⁴⁾ og farligt Vejr, som gjorde stor Skade. Folk var

angst og troede, at Herrens Dag var kommen og har vel, da det lykkeligt var forbi, anset det for et daarligt Varsel for den nyfødte Dreng. Heldig var hans Skæbne heller ikke. I Skiftet⁵⁾ efter Axel Juul og Vincens Juul den 1/2 1589 skrives: Vincentius Juul, der for mange Aar siden er udgangen i fremmede Kongeriger og Lande sig at forsøge, og man nu i nogle Aar ikke havde kunnet det ringeste om hannem spørge, siden han begav sig fra England til Frankrig, hvorfor det maa befrygtes, at han er noget tilkommen i den Krig, som da begav sig i Frankrig, og hvori han agtede at lade sig bruge.

16. *Magdalene Juul*, født 22/7 1568, død 18 Uger gammel, bisat i Astrup Kirke.

IVER JUUL

1563—1627

Rigsraad, Lensmand og Landsdommer i Nørrejylland,
til Willestrup, Lundbæk m. m.

Side 82

Sidste Halvdel af det 16. Aarhundrede var gode Udviklingsaar for den danske Adel. Betydelige Mænd som Tycho Brahe, Johan Friis, Arild Hvitfeld, Erik Krabbe, Herluf Trolle og mange flere stode i Spidsen for Landets kulturelle Liv og sikrede derved Adelen den absolutte Førerstilling.

Ogsaa Iver Juul hørte med i de højtdannedes Rækker, og han omtales dertil som en velbegavet og klog Mand, som Kongen havde god Brug for. Med Dygtighed konsoliderede han det økonomiske Grundlag, hans Fader havde lagt for Slægtens Fremtid. Som Godsejer fik han det Lov¹⁾, at han havde et faderligt Hjerte for sine Bønder, og at han gav meget til de Fattige, som Dommer, at han var retfærdig og uden Persons Anseelse. Han var meget religiøs, en ivrig Bibellæser og en god Præstevener.

Iver Juul blev født paa Willestrup den 14/8 1563 og blev døbt den 10/10 s. A., samme Dag Søsteren Dorte blev gift. Sin Drengetid levede han paa Willestrup, og 5 Aar gammel fik han Huslærer. 10 Aar gammel blev han sat i Viborg Katedralskole, hvor hans Farbroder, Niels Sørensen Juul, var Rektor, og her tilbragte han 6 Aar. Som andre unge Adelsmænd rejste han derefter udenlands med Magister Christen Foss²⁾ som Hovmester, og 1580 lod de sig indskrive i Wittenberg³⁾. Efter at have studeret her i en Del Tid rejste de til Leipzig, hvor de blev i noget over et Aar. De besøgte derefter forskellige Universiteter og Akademier, opholdt sig i 1½ Aar i Strassbourg, indskrev sig den 1/7 1583 ved Universitetet i Genf og naaede senere til Genua, hvor Iver Juul i 1½ Aar »øvede sig i alle de exercitier, som en ærlig og mandhaftig Adelsperson vel anstaar.« Fra Genua tog de til Paris, hvor han opholdt sig i et Aar, rejste derefter i et Aarstid om i Italien og Frankrig og blev 1584 immatriculerede ved Universitetet i Orleans⁴⁾. I den lille By Collunge ved Genf blev i Aug. d. A. i Iver Juuls og Magister Foss's Nærværelse en ung Magister dræbt. Denne var Hovmester for Sivert Grubbe, som Magister Foss derefter maatte ledsage tilbage til Danmark⁵⁾. Iver Juul havde saaledes følt sig forpligtet til at give Afkald paa sin Ledsager og gode Ven, hvad der sikkert har været svært for ham, thi i de Aar, der var gaet, var de kommet til at sætte Pris paa hinanden. Herom vidner bl. andet et Brev⁵⁾ fra Iver Juul til Foss.

Hans Moder, Kirstine Lunge, der jo sad som Enke paa Willestrup, sendte omsider Bud efter ham, og han begav sig straks paa Rejsen hjem. Efter et kort Ophold paa Willestrup ansattes han den 2/6 1586 som Sekretær i Frederik den Andens Kancelli, og under sit Ophold i København kom han ved Hof-

fet og har den 20/2 1587 skrevet sig i Dronning Sophies Stambog. Efter Moderens Død den 28/11 1588 tog han sin Afsked som Sekretær den 1/12 1589 og rejste hjem. Ved Skiftet arvede han Willestrup.

I den kommende Tid hører vi kun lidt til ham, og antagelig har han levet stille paa sin Gaard. I 1590 blev han tillige med sin Svoger, Christoffer Mikkelson Tornekrannds, optagen i »Guds Legems Laug« i Aalborg, et selskabelig Købmandsgilde, hvor ogsaa hans Fader havde været Medlem (Side 59). Den 6. Januar 1591 gav de to nye Gildebrødre »for beggi theris Igangh $\frac{1}{2}$ Lest Rostocker-Øll«¹). Et Par Aar herefter nævnes han i Striden mellem Herluf Daa²) og dennes bekendte Trolovede, den hollandske Vinike Villumsdatter. I deres mærkelige Skilsmisssag³) tilbød Herluf Daa hende i 1595 ved de fire Adelsmænd Niels Juul til Kongstedlund, Iver Juul, Erik og Just Vasspyd at komme til København, hvor han vilde forhandle med hende om, hvad han skulde give hende at leve af samt om Leje af den Gaard, hvor hun boede. Vinike fulgte Opfordringen, men Forhandlingerne strandede, vist nok paa Herluf Daas Uordholdenhed. I 1602 nævnes Iver Juul i Aarfejden efter Broderen Niels (II, Side 361).

Den 25/7 1591 blev han gift paa Willestrup med *Maren Maltesdatter Sehested* (Side 167), født 25/8 1561 paa Gudum Kloster, Datter af Landsdommer, Lensmand paa Gudum Kloster, Malte Jensen Sehested († 1592) til Holmegaard og Højriis og Hustru Sophie Clausdatter Bille († 1587).

Den 24/12 1595⁴) tilsagdes Iver Juul og Hustru til Enevold Kruses, Tage Krabbes og Korfitz Ulfeldts Bryllupper, som Kongen vilde holde paa Koldinghus den 15/2 1596.

Maren Maltesdatter blev Moder til 4 Børn, men døde allerede den 9/11 1600 paa Willestrup, 39 Aar gl. Den 18/12 s. A. blev hun bisat i Astrup Kirke. Med nogenlunde Sikkerhed kender man der hendes Kiste, og hun ligger velbevaret og synes at have været en spinkel, meget høj og meget smuk, ung Dame med lys Paryk. Hun hviler Hovedet paa en Pude med gyldne Knipplinger, og over hende ligger en pragtfuld Kjole, vel sagtens hendes Brudekjole, i Brokade og med Kniplinger og Sølvmor, alt vel bevaret. Kjolen er i eet Stykke med langt Slæb, halvlange Ærmer og let udringet, alt i alt saaledes, som det jo endnu var Brug langt op i det 16. Aarhundrede.

I et Brev⁴) til Jørgen Friis af 6/12 1600 beordredes denne til i Hald Len at lade slaa 2 Stykker Vildt, som Kongen havde givet Iver Juul til hans Hustrus Begravelse.

2. Gang giftede Iver Juul sig i Decbr. 1602 i Viborg med den vistnok bevagede og dygtige *Ingeborg Parsberg*, født 1584, Datter af Lensmand paa Roskildegaard Christoffer Parsberg til Hviderup, Jernit og Hagesholm († 1600 og begravet i Astrup Kirke) og Hustru Dorte Olufsdatter Munk (Lange) til Sødal († paa Sødal 1641). Hendes Onkel var den ansete Rigsraad og Lensmand Manderup Parsberg, der i Duellen i Rostock havde afhugget Tycho

Brahes Næse, og hendes Broder den ogsaa betydelige Rigsraad og Lensmand Oluf Parsberg, der ved Arv og Køb efterhaanden kom i Besiddelse af 8 Herregaarde.

Iver Juul var i August 1596 tilsagt til Kong Christian den Fjerdes Koning, og han beordredes her til at være blandt de Adelsmænd, der skulde »berre madt paa Kongelig Majestæts Bord«¹⁾. 1598 udnævntes han til Landsdommer i Nørrejylland og forlenedes samtidig den 9/7 s. A.²⁾ med Gudum Kloster. Begge Dele beholdt han til 1617.

I Ligtalen over ham sagde Præsten, at han var en retfærdig Dommer, der i sine Domme ikke havde anset høje Personer, Rige eller Mægtige, Svogre eller Venner, Gunst eller Gave, ikke hørt eller ladet sig bedrage af machiavel-liske³⁾ Raadgivere. Som yderligere Løn for sin Landsdommervirksomhed fik han den 8/5 1603⁴⁾ et Kannikedom ved Viborg Domkirke efter afg. Mester Peder Høg.

Den 27/1 1604⁴⁾ fik han kongl. Befaling til at overtage Værgen for sin Søster og sin afdøde Broder Niels's Børn, da Ove Juul til Meilgaard, der hidtil havde haft det, var bleven svagelig. Den 25/5 1608⁴⁾ var han til Stede paa Stændermødet i København som en af de 8 Befuldmægtigede, der paa den nørrejske Adels Vegne valgte den unge Prins Christian († 1647) til Faderens, Christian den Fjerdes, Efterfølger. I Juni 1609⁵⁾ talte Iver Juul ved Graven over sin Slægtning, Ove Iversen Lunge til Tirsbæk, d. v. s. oplæste Testamentet og førte Ordet overfor Kreditorerne m. m. paa Arvingernes Vegne. Samme Aar i August red han med flere Adelsmænd sin Datter Kirsten i Møde, da hun kom til Willestrup for at holde Bryllup med Just Vasbyrd⁶⁾.

Den 7/4 1610⁴⁾ forlenedes han med Pandumgaard med tilliggende Gods, en Gaard kaldet Snorup og et derved liggende Møllested, som afdøde Tyge Kruse til Svenstrup havde været forlenet med. Iver Juul maatte oppebære den visse Indkomst og Tiendeparten af den uvisse og skulde til Gengæld tjene Riget med »I gerust Hest«.

Den 10/5 1610⁴⁾ gik der Brev til Verner Parsberg og Iver Lykke om at overlevere Iver Juul Pandum. I 1612 fik han og Jørgen Friis til Krastrup Ordre fra Kongen om at overtage Hald Len af Fru Christence Juel, Enke efter Kjeld Krabbe, og at overlevere det til den nye Lensmand, Knud Gyldenstjerne til Hald. Overleveringsforretningen er dateret den 22/6 1612⁷⁾.

I December 1616 blev han kaldet til Koldinghus, hvor Kongen meddelte ham, at han under 1/12 s. A. havde udnævnt⁸⁾ ham til Rigsraad for »hans medbegavede Visdom, Experientz, gode Erfaring og Forstand, endog i tvivlraadige Sager.« Rigsraadernes Antal i de Aar var kun ringe, for Eks. i 1617 kun 11, og deres høje Værdighed viste sig bl. andet i, at Kongen i sine Breve ikke tiltalte dem med du, men med I. De oppebar ingen Løn, men Haandfæstningen fastsatte, at Kongen skulde »besørge dem med Len«. Kort Tid

efter sin Udnævnelse, nemlig den 18/4 1617¹⁾ forlenedes Iver Juul da ogsaa med Bøvling Slot (Rysensteen) i Skodborg Herred samt med Hing og Ulvborg Herreder. Han skulde svare 900 Rdl. i aarlig Afgift af den visse Indkomst og af al Avl, Affødning og anden Fordel. Selv maatte han oppebære Halvparten af den uvisse Indkomst, men skulde tjene Riget med 6 geruste Heste. Til Gengæld maatte han afstaa sit Landsdommeri til Gunde Lange til Bredning og som Følge heraf tillige den 17/7 1617¹⁾ Gudum Kloster og den 1/5 1617 Pandumgaard og Snorupgaard til samme Mand. Helt uventet kom denne Forlening ham vist ikke, thi ved Skøde²⁾ af 9/6 det samme Aar (1616) havde han af Jakob Skram til Fruergaard købt 6 Bøndergaarde i Resen Sogn i Skodborg Herred, og han synes saaledes forinden at have haft Interesser i disse Egne, hvor han iøvrigt senere købte mere Gods.

Allerede den 3/12 1616 deltog han i Rigsraadets Møde paa Koldinghus, fra hvilken Lejlighed endnu findes Rigsraadets Betænkning angaaende Forholdet til Sverrig og Polen skrevet med Iver Juuls Haand. Flere Gange affattede han paa Willestrup mindre Betænkninger³⁾ over forskellige Spørgsmaal, hvilke alle bærer Præget af Fornuft og Besindighed.

Raadets almindeligste Beskæftigelse var Domsvirksomhed paa Herredage, Skattebevillinger m. m., men ogsaa andre Opgaver faldt i de enkelte Rigsraaders Lod. For Eks. fik Iver Juul den 25/2 1617³⁾ sammen med Manderup Parsberg og Christian Holck Ordre til inden Paaske at taksere den jyske Adel til Rostjeneste med Hensyn til de Ejendomsforandringer, som var sket siden 1614. I 1618³⁾ blev han sammen med den lærde Holger Rosenkrantz sendt til Gotland og Bornholm for at sætte Ret. De naaede Bornholm den 27/7 og hørte her Sager fra 29/7—1/8. Den 2/8 rejste de til Gotland, hvortil de ankom den 6/8 og udskrev Retterting til at begynde i Byen den 13. s. M. og paa Landet den 19. Den 2/9 forlod de Gotland. I et Brev³⁾ af 4/12 1624 befalede Iver Juul til sammen med flere at gennemse Gaardsretten og foreslaa Forbedringer, og under Kongens Rejse til Udlandet i 1626, hvor Rigsraaderne efter Tur skulde varetage Forretningerne, beordredes³⁾ han og Albert Skeel til at være i København og have Tjeneste i September Maaned. Endelig i Okt. 1622 rejste han sammen med 3 andre Adelsmænd rundt til større Byer i Jylland for at forhandle med Borgerne om Oprettelsen af Afdelinger af det spanske Salt- og Vinkompagni. 1623 forseglede han Sorø Akademis Fundats. Til denne Skole havde det været Kong Christian IV's Ønske, at Adelen skulde sende sine Sønner, for at de her kunde samles til fælles Uddannelse i alt det, der sømmede sig unge Adels herrer, og som de hidtil væsentlig kun havde været i Stand til at faa i Udlandet. I større Grad blev Kongens Ønske imidlertid ikke efterkommet. Iver Juul sendte 3 af sine Sønner hertil, uden at han dog derved lod sig afholde fra at lade dem faa den videre Udvikling, de lange og kostbare Ophold i fremmede Lande alene kunde give dem, hvor moralsk og fysisk farlige disse end var udartede til at kunne være for de mindre

faste Karakterer. Allerede den 4/5 1606¹⁾ var der gaaet kongl. Brev til Rektoren, Dr. Anders Christensen, at han skulde optage Iver Juuls Søn i Skolen, naar der blev Plads ledig.

Efter sin Fader arvede Iver Juul Willestrup og vel ogsaa den lille, ukomplette Sædegaard Tulstrup i Torup Sogn, der kun var »af god Bondebygning«. I al Fald ejede han denne Gaard i 1593²⁾. Om hans Byggearbejder paa Willestrup se senere.

I de første Aar synes Iver Juul ikke at have købt noget videre Gods, og vel sagtens har han heller ikke haft Raad til det. Et Par smaa Fordele opnaaede han, for Eks. den 12/6 1593³⁾ Stadfæstelse paa Livstid paa Kronens og Kirkens Parter af Korntienden af Rostrup Sogn. Noget tidligere var han forlenet med Kronens Parter af Korntienden af St. Arden, Vebestrup, Valsgaard og Rostrup Sogne i Hindsted Herred og Torup Sogn i Hellum Herred for en aarlig Afgift. Denne sidste Indtægt havde allerede hans Fader opnaaet, og den 8/3 1584³⁾ havde hans Moder faaet Lov til at betale Afgiften i Penge i Stedet for i Korn. Den samme Tilladelse erhvervede Iver Juul sig ved kgl. Skrivelse af 29/11 1589³⁾, saaledes at 1 Dlr. regnedes lig en Td. Rug og Byg og $\frac{1}{2}$ Dlr. for en Td. Havre. Den 15/6 1593³⁾ fritoges Iver Juul helt for denne Afgift og fik den 3/9 1594³⁾ Stadfæstelsesbrev derpaa.

I Aaret 1600 købte Iver Juul nedenstaaende Gods af sin Søster Else Juul. Skødet⁴⁾ er dateret Aalborg, Pinsemarkedet den 14. Maj 1600 og er medunderskrevet af Christoffer Mikkelsen (Tornekrandts), Ove Juul til Meilgaard, Kirsten Juul og Hartvig Kaas.

I Hindsted Herred:

Astrup Sogn, Møldrup By. To Gaarde, den ene kaldet Hollumgaard.

Astrup Sogn, Axelterp. En Gaard.

Astrup Sogn. En Part i Madumhoved og Lod i en Del Skov, ialt 173 Svins Olden, som hun dels havde arvet efter sine Forældre, dels tilskiftet sig med sin Svoger Hartvig Kaas.

I Hellum Herred:

Thorup Sogn. Hellum By. 8 Gaarde.

Thorup Sogn. Part i Hellum Skov, ialt 80 Svins Olden, som hun havde arvet efter sine Forældre.

Thorup Sogn. En Del Skov kaldet Blerrindt, som strækker sig mod Syd til Astrup Skov og mod Nord til Blerrindsteen, ialt 100 Svins Olden.

Brøndum Sogn og By. En Gaard.

Rigtig Gang i hans Godssamling kom der imidlertid først efter hans Giftermaal med Fru Ingeborg Parsberg. Grunden dertil er muligvis, at han med denne sin 2. Hustru arvede Formue. Men at denne dygtige og energiske Kvinde i al Fald næppe har været uden Impulser i saa Henseende, derpaa tyder rigtignok hendes store Energi, som ses i Virksomhed endog længe efter hans Død.

Men iøvrigt var jo disse Aar om 1600 en Nytid for Adelen. Endnu 1580, kan man læse i Per Brahes »Oeconomia« (Husholdningsbog), levede Adelen endog paa de største Gaarde deres nøjsomme og arbejdsomme Liv. Om Søndagen gik de i Kirke med deres Folk og læste hjemme op for dem af Bibelen. Om Mandagen samlede Herremanden dem og gav sine Ordre for Arbejdet i den kommende Uge. Baade Husbond og Husmoder stod op om Morgenens Kl. 4 og spiste Nadver Kl. 8 om Aftenen. I sidste Halvdel af det 16. Aarhundrede begyndte imidlertid en økonomisk Blomstringstid for Godsejerne. Priserne paa Korn og Kvæg steg til det tredobbelte, og betydelige Formuer samledes rundt om i Landet. Med den stigende Velstand kom ikke blot en Bestræbelse efter at forøge Godsernes Hartkorn, men ogsaa efter at faa mere Samling paa det for at lette Tilsynet og Administrationen. Dertil kom, at man nu havde Raad til at give Sønnerne en bedre Opdragelse paa Latin-skoler og ved Rejser i Udlandet. Men det absolut gode, der herved blev naaet for Landet, bragte desværre ogsaa Skavanker. Den mere kultiverede Opdragelse vænnede de unge til at stille større Krav til Livsvilkåarerne. Krigerdygtheden gik af dem, og Trangen til større og større Overdaadighed og Pragtudfoldelse i Levevis og Klædedragt vakttes.

C. 1650 kom det store Omslag. Svenskekrigene med alle deres Brandskatninger og Hærgninger baade af Fjendens og egne Soldater gjorde Stillingen fortvivlet for de fleste. Gaarde og Huse var ødelagte, Befolkningen flygtet og Markerne derfor de fleste Steder ude af Drift og øde. Bønderne formaaede ikke at betale deres Landgilder, og Godsejerne maatte svare til Bøndernes Skatter. En stor Pest i 1659 fuldstændiggjorde Ulykkerne. I 1704 kunde Biskop Bircherod derfor skrive i sin Dagbog, at i Vendsyssel var næsten ikke en eneste Herregaard mere besat af dens forrige Besidderes Afkom, saa mange Herregaarde, som der fandtes.

Det begyndende 17. Aarhundredes Bestræbelser efter at samle og udvide Hartkornet bevirkede, at Mageskifte samt Køb og Salg af Jord over hele Landet kom til at høre til Dagens Orden.

Efter sin Søster, Dorte Juul, arvede Iver Juul Lundbæk. Allerede Svogeren, Christoffer Tornekbrands, havde begyndt at samle Gods hertil, og Dorte Juul fortsatte hans Planer, idet hun den 15/12 1604¹⁾ mageskiftede sig 3 Gaarde til i Bislev Sogn og By samt 3 Gaarde og 4 Boel til i Djørup af Iver Juul, som til Vederlag fik 2 Gaarde i Fleskum Herred i Skovstrup, 1 Gaard i Thorup og 1 Gaard paa Sjælland i Agerup i Flakkebjerg Herred. Efter at Iver Juul havde arvet Gaarden, vist nok kort efter 1604, fik han den 13/5 1609²⁾ Stadfæstelsesbrev paa Livstid paa Kronens Part af Korntienden af Vokslev og Bislev Sogne og den 3/6 1613²⁾ tillige paa Kirkens Part af ovennævnte Sognes Korn-tiender.

Omtrent paa dette Tidspunkt begynder Iver Juuls Virksomhedstrang at

gribe videre og videre om sig. Fremdeles laa vel hans to særlige Interessecentrer i Lundbæk og Willestrup, men iøvrigt var han Køber, hvor der tilbød sig Jord til Salg indenfor en rimelig Afstand herfra. Hans Maal var intet mindre end at gøre sin Slægt til en af de mest jordbesiddende i Jylland, hvad der ogsaa lykkedes ham og efter ham hans Hustru.

I 1613¹⁾ købte han Kvistrup i Hjerm Herred af sin Fætter Oluf Munk (Sønnesøn af Ingeborg Parsbergs Morfader), og den 2/5 1614 tilskødede²⁾ Esge Krasse til Assendrup ham 1 Gaard i Vokslev Sogn i Grydstedt By.

Den 13/5 1615¹⁾ solgte tre Adelsmænd af Navnet Munk ham 1 Gaard og 1 Boel i Bislev Sogn i Djørup med tilhørende Rusestader og Fiskeri i Fjorden samt 1 Gadehus. I Aarene 1614—15²⁾ købte Iver Juul en Del Gaarde i Nærheden af Kvistrup og den 8/9 1618¹⁾ af Sofie Ulfstand, salig Claus Podebusks til Barsebæk, 1 Gaard i Bislev Sogn kaldet Vesterriis. Samme Aar købte han Gjessinggaard, Nordøst for Randers, af Kirstine Munk, Enke efter Henrik Krag til Trinderup. 1621¹⁾ købte han Hungstrup af Anders Friis til Krabbesholm, men snart efter nedlagde han denne Gaard som Sædegaard og lagde den ind under Gjessinggaard.

Den 10/9 1622²⁾ købte han af sin Broderdatter, Kirsten Juul, 1 Gaard kaldet Overgaard og 1 Mølle i Djørup By i Bislev Sogn. Samme Aar den 23/8³⁾ mageskiftede han med Kronen og fik 1 Gaard med Skov til 30 Svin og 2 Gadehuse i Brøndbjerg i Rostrup Sogn, Hinsted Herred, 7 Gaarde og 1 Gadehus i Grydsted, Vokslev Sogn i Hornum Herred, i Struur By 1 Kirkegaard kaldet Moskergaard, der gav Skyld til Gimsing Kirke, og 4 Gadehuse, i Veirum Sogn 1 Gaard kaldet Roenborg, i Lundby to Gaarde, hvoraf den ene kaldes Sollergaard, i Asp. Sogn Herligheden i 1 jordeget Boel kaldet Lumpsmark, 1 Gaard kaldet Tholsensgaard, 1 Gaard kaldet Bierregaard, 1 Gaard kaldet Tinggaard, 1 Eng kaldet Skrambs Eng, 1 Stykke Stufeng, 1 Gaard kaldet Vester Ausom; i Halds Len i Nørlyng Herred, Bigum Sogn og By 1 Kirkegaard, der gav Skyld til Vammen Kirke og har Skov til 4 Svin; i Aars Herred og Sogn, Gundestrup By, Herligheden af 1 jordegen Bondegods. For alt dette gav han en Del spredte Gaarde og Boel i forskellige Herreder. Den 9/6 1616⁴⁾ fik han Skøde fra Jacob Skram til Fruergaard paa dennes Anpart, d. v. s. Halvdelen, i Kokholm i Resen Sogn, 1 Gaard i Resen, Part i Gammeltoft i Nees Sogn, alt i Skodborg Herred, og den 14/6 1627⁴⁾ Skøde fra Niels Bruun til Nørdyb paa 1 Gaard, Krogsgaard, i Flynder Sogn i samme Herred. I 1624 (Skøde af 1/10⁵⁻⁶⁾) købte Iver Juul af Mogens Kaas til Støvringgaard 5 Gaarde i Hald Sogn og 1 Gaard med Skov i Brøndbjerg i Hindsted Herred og s. A. (Skøde af 13/10⁵⁾) af Enevold Seefeldt 1 Stykke Kiær og to Stykker Eng i Rostrup. Ligesaa i 1624 (den 24/6⁵⁾) gav Christian Grubbe og Fru Jytte Gyldenstjerne ham Skøde paa Halvparten af Østergaard i Bigum samt to Boliger under denne Halvgaard og 1 Gadehus. I 1625⁵⁾ oprettedes Skiftebrev af 25/10 mellem Iver Juul og hans Datter Kirstine om Gods, der var tilfaldet

dem efter hans Søster, Fru Anne Juul, gift med Hartvig Kaas. Iver Juul fik herved tilskiftet 1 Gaard i Hindsted Herred i Astrup Sogn, Tisted By, med Skov til 120 Svin samt i Madumhoved¹⁾ Skov til 108 Svin, i Hornum Herred i Bislev Sogn og By 3 Gaarde, endvidere 2 Boel i Djørup, 1 Gaard i Rougsø Herred i Hollendbjerg By, 1 Gaard i Tvede i Nørhald Herred og 4 Gaarde i Feldballe Sogn i Kejlstrup. Efter sin 2. Søster, Kirstine Juul, Enke efter Henrik Sandberg, arvede han²⁾ i 1626 ligeledes en Del, hvorover han kom i Strid med sin afdøde Svogers Broder, den rige Ulrik Sandberg til Kvelstrup. Til sidst stævnedes Kongen dem begge for Herredagen. Den 13/4 1624 købte han Ausumgaard i Vejrum Sogn af Christen Olufsen, men Gaarden lagdes ind under Kvistrup.

Det vilde føre for vidt at gaa mere i Detailler angaaende Iver Juuls Gods-samling, men adskillige Steder nævnes han i Viborg Landstings Skøde- og Pantebog i Aarene 1624—1626. Efter Rostjenestelisten 1625³⁾ ejede han da 2148½ Td. Hartkorn og skulde stille 7 Heste (jvnf. Side 93). Kort før 1627 købte han Palstrup i Hovbjerg Herred (se senere), og s. A. købte han tillige Volstrup⁴⁾ i Hjerm Herred. Gaarden havde tidligere været ejet af Ingeborg Parsbergs Morfædre af Slægten Munk, og den solgtes nu af hendes Morfaders Enke, Fru Dorte Budde (se senere).

Den 7/10 1626⁵⁾ bad Christian den Fjerde en Del Rigsraader, deriblandt Iver Juul, om at samle Adelen i Jylland og siden Gejstlighed og Borgere for at forhandle med dem, om hvad der var at gøre for Landets Forsvar. Efter sit Nederlag ved Lutter am Barenberg i Sommeren 1626 maatte nemlig Christian IV trække sig tilbage. Snart var hans Hær i fuld Opløsning, og hans hvervede Soldater plyndrede og brændte paa egen Haand overalt, hvor de kom frem i Jylland. Efter dem kom Wallenstein, og snart var hele Halvøen prisgivet hans vilde Horder. Mange af Bønderne blev slaæde ihjel, og Adelen flygtede. Endnu i August⁵⁾ 1627 var Iver Juul og et Par andre Rigsraader efter Kongens Ordre i København, men i September⁵⁾ var han paa Willestrup, og under 28/10 s. A.⁶⁾ tilskrev Iver Juul, Iver Lykke, Axel Urne og 12 andre jyske Adelsmænd Danmarks Riges Raad, at de havde maattet forlade Jylland paa Grund af den Vold, som var udøvet først af Kongens eget Krigsfolk og derefter af Fjenden, hvorfor de bade Rigsraadet om at forhandle med Kongen, hvorledes de kunde blive befriede ved en god og bestandig Fred eller Fjenden med Magt udvises.

Den 2/10 s. A. var Iver Juul med Familien afrejst over Lundby til Fladstrand ved Frederikshavn. Her indskibede de sig til Sjælland, men i 8 Dage tumlede de om i frygtelige Storme og kom ganske ud af Kurs. Den 28/10 naaede de omsider Marstrand, og efter 8 Dages Ophold her tog de videre til

Kongelff. Sørejsen havde imidlertid taget stærkt paa Iver Juul, og han blev heftigt angreben af sin gamle Sygdom, Podagra. Hvad han i Virkeligheden har fejlet, kan ikke ses af Ligprædikenen. Der meddeles kun, at Kræfterne toge af, og den 2/11 blev Præsten hentet. Stadig blev han svagere og kunde tilsidst ikke tale, men maattenøjes med at kalde sin Hustru hen til sig og klappe hende paa Kinderne. Den 22/11 døde han stille og roligt, 64 Aar gammel. Liget blev indtil videre bisat i Kongelff Kirke den 9/12 1627. Senere blev det ført til Viborg, hvor Begravelsen foregik, og derfra atter til Astrup Kirke.

Paa Iver Juuls Tid var Renaissance-Arkitekturen overalt trængt sejrende frem.

Paa Willestrup opsatte han den kønne Portal i denne Stilart over Indgangen

fra Gaarden til Sydfløjen. Den bærer foroven hans og Ingeborg Parsbergs Vaaben i en Krans, baaret af to Engle, og usandsynligt er det vel ikke, at Idéen til den er opstaaet under hans Rejser i Syden. Vistnok¹⁾ har Iver Juul ogsaa indbygget Hvælvingerne i Østfløjens nordre, endnu staaende Del og Tilbygningen til vestre Udløberfløj. I Nordfløjen, tæt Øst for Porten, indrettede¹⁾ han et Kapel, som nu er nedlagt. Paa Willestrups Loft ligger endnu nogle af Kirkestolene fra Kapellet med Vaabner. Til det nuværende Ur (opsat 1766) hører to gamle Klokker, begge fra Begyndelsen af det 16. Aarhundrede. Klok-

Fig. 16. Portalen paa Willestrup. 1920.

kerne skal stamme fra dette Kapel, men oprindelig hidrøre fra Asmild Kloster, hvorfra ogsaa de to Ridestene i Gaarden, Kapitæl og Fodstykke fra en Søjle, skal være bragt. Endelig er der paa Alterskabet i Rostrup Kirke anbragt en Del Alabastplader fra det 16. Aarhundrede med Scener af Christi Liv. Pladerne siges at hidrøre fra det nedbrudte Kapel¹⁾.

Mulig har Iver Juul tillige opført Portalen om Indgangen til Astrup Kirke (jvnf. Side 64) samt forsynet Kirketaarnet med dets Renaissance-Kuppel og Spir.

Fru Ingeborg Parsberg rejste tilbage til Danmark efter Paaske 1629²⁾, da der atter var Fred med Kejseren og Ro i Jylland, og hun naaede rettidigt ned til at kunne ordne Sønnen Werners Begravelse i Sorø (Side 114). Den 15/5 1630³⁾ rejste hun tilbage til Willestrup. Her blev hun boende i uskiftet Bo, og ikke blot styrede hun det store Gods med Myndighed og Dygtighed, men fortsatte endog Iver Juuls Mageskiften af og Handel med Gods.

1630 fik hun Kvittans⁴⁾ fra Kongen for Bøvling Lehn, og s. A.⁵⁾ fandt et Skifte Sted for Gæld og Tilgodehavende efter Iver Juul mellem Ingeborg Parsberg, Malte Juul, Verner Parsberg, Ivar Lykke o. fl. Tillige skiftedes efter Datteren Kirsten, der efter sin Mand, Just Vasspyd, havde arvet Søgaard i Merløse Herred. Medens alle hendes Halvsøskende maatte nøjes med mindre Arv, fik hendes Helbroder, Malte Juul, fuld Broderlod og fuld Broderpart i Søgaard. Straks efter Skiftet blev han dog udkøbt af Gaarden af sin Halvbroder Tønne Juul.

Kort Tid efter sin Hjemkomst fik Ingeborg Parsberg en Retssag paa Halsen, idet Fru Dorthe Budde 1630 sagsøgte hende for 8,100 Rdl., hun var hende skyldig for Palstrup Gaard og Gods⁶⁾ (Side 90) og for Renterne heraf. Iver Juul havde nemlig ikke betalt Pengene straks, da han i 1626 havde købt Gaarden. Fru Ingeborg Parsbergs Fuldmægtig mødte paa Viborg Ting og forklarede, at naar Pengene ikke var betalt rettidigt, var det kun paa Grund af Fjendernes Indfald. De var blevet betalt, saasnt der blev Fred. Den 12/7 1630 faldt Dommen, og Ingeborg Parsberg blev frifundet for at betale de forlangte Renter. Antagelig har hun dog ret hurtigt atter solgt Palstrup, thi 1631⁷⁾ staar Rigsraad Oluf Parsberg opført som Ejer af den.

I 1629 mageskiftede hun med sidstnævnte den 10/10⁸⁾ og fik en Gaard kaldet Hofstadel i Kolby i Hjerm Herred og en Gaard i Nørby i Tim Birk for 3 Gaarde i Værum i Galten Herred. Den 5/10 s. A.⁸⁾ skødede hendes Moder, Fru Dorthe Munk, en Gaard til hende i Ginding Herred, og den 25/1 1630⁸⁾ fik hun Skøde paa en Gaard i Hjerm Herred.

Efter Skiftet 1630 efter hendes Søn Vincents skødede hendes Stedsøn Malte Juul al sin Arvepart efter denne til hende den 24/9 1631⁸⁾ med Undtagelse af Gaarden Sonnerup paa Sjælland, som han havde overtaget den 20/5 s. A.⁸⁾. Den 5/10 1631⁸⁾ gav Erik Juel (Stjerne-Juel) Ingeborg Parsberg Skøde paa Valgaard i Vejrum Sogn i Hjerm Herred, og samme Aar fik hun af Jør-

gen Brahe den 27/9 Skøde paa Halvparten af Kvistgaard i Hjerm Herred. Den 28/11 1631 købte hun af Laurids Friis den lille Hovedgaard Lindtorp i Asp Sogn.

I de følgende Aar fortsatte¹⁾ hun sine Køb af Bøndergods, købte en og solgte en anden Gaard 1632²⁾ i Tingtved i Merløse Herred paa Sjælland og mageskiftede den 29/10 1633³⁾ med Kronen, hvorved hun fik følgende Ejendomme i Hjerm Herred: i Vejrum Sogn, 3 Gaarde kaldet Provstgaard, Morup og Tinggaard, ved Tinget 1 Boel, som hørte til Provstgaard, i Siir Sogn 2 Gaarde kaldet Bierre og Ballegaard, 1 Boel kaldet Lille Bierre, i Naur Sogn 1 Selvejergaard kaldet Staveldal. For disse Gaarde gav hun: i Hjerm Herred i Ølby Sogn i Øster Ølby 2 Gaarde og 1 Gadehus, i Sael Sogn, Bierte By 1 Gaard; i Nør Herred i Odum Sogn 1 Gaard kaldet Thøystrup; i Hjerm Herred, i Foussing Sogn og By 1 Gaard og i Naur Sogn i Alstrup 1 Gaard.

Den 6/3 1633³⁾ fik hun kgl. Bevilling paa Kongetienderne af Maabjerg, Naur og Bure for sædvanlig Afgift efter Jens Eskesens Død i Frøjk., og den 26/8 1634³⁾ ansøgte hun om og fik Tilladelse til, at Kronens og Kirkens Parter i Bislev, Vokslev og Veggerby Sogne i Hornum Herred efter hendes Død maatte overgaa til hendes Søn Ove

Juul til Lundbæk. I Oktober 1639 arvede hun⁵⁾ Gods efter sin Kusine, Fru Sophie Parsberg, gift med Peder Basse til Sørup, og endelig købte hun 8/6 1642 Taarupgaard⁶⁾ med Skovgaard ved Hjarbæk Fjord af Vibeke Bille, Salig Erik Rantzaus, men holdt dog aldrig Dug og Disk her (d. v. s. boede).

At Ingeborg Parsberg var en velhavende Dame ses af Hartkornslisten 1638⁷⁾. Hun ejede efter denne ialt 2075½ Tdr. Hartkorn og havde 12000 Rdl. in specie paa Rente (jvnf. Iver Juul, Side 90). Til Sammenligning kan anføres, at af Godsejere med over 2000 Tdr. H. var der paa Sjælland kun 4, paa Fyn 7 og i Jylland 10. Fra Søren Juuls lille Begyndelse med Bondegaarden i Hoved i 1453 havde Slægten altsaa arbejdet sig op blandt Landets største Jordejere, og ikke mindst havde Iver Juul og Ingeborg Parsberg bidraget deres til at fæstne Slægtens Anseelse og Magt.

I Viborg ejede Fru Ingeborg Parsberg ydermere en Gaard, Sønden op til Domkirken. Den ene Halvpart af denne skødede hun den 15/2 1654⁸⁾ til sin Stedsøn Axel Juul til Kvistrup og Volstrup og den 9/8 1653⁸⁾ den anden

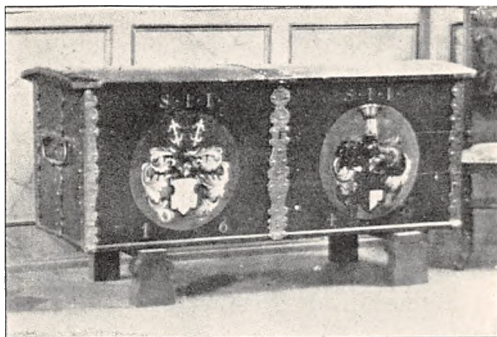

Fig. 17. Kiste i Roskilde adelige Jomfrukloster med Juul og Parsberg Vaabnene. Over hver af disse ses Bogstaverne S J J og henunder dem begge Aars-tallet 1649. Antagelig er Kisten lavet til Fru Ingeborg Parsberg, og Bogstaverne S J J kan betyde S(alig) J(ver) J(uul), hvis S da ikke er en Fejltagelse og skulde have været D (Dorte)⁴⁾.

Halvpart til sin Søn Ove Juul, »intet derfra udi nogen Maade undtagen, nemlig halve Part i Husene, Staldene, Gaardsrum og alt andet, som det nu tilligger og af Arilds Tid tilligget haver.«

Endnu i 1654 den 26/9¹⁾ mageskiftede hun med Jørgen Rosenkrantz til Kjeldgaard og fik Siirgaard i Siir Sogn og en Gaard i Maabjerg Sogn for Kolbygaard og Højstadel i Stadil Sogn samt to Gadehuse. Til Vitterlighed er Skødebrevet underskrevet af hendes to Sønner Axel og Ove Juul. I Krigsaarene 1658—60 rejste hun over til Sjælland og boede først hos Tønne Juul paa Søgaard, men flyttede paa Grund af Svenskernes Urimelighed den 1/3 1659 til Ove Juul paa Kragerup (Side 131). Da Krigen var forbi, og det atter »var sikkert at være i Jylland, hastede hun meget hjem.« Sønnerne fulgte hende til Kallundborg.

I Okt. 1665 blev Fru Ingeborg Parsberg syg. Ingen ansaa Faren for overhængende, og Sønnen Ove Juul, der var kommet paa Besøg den 1/11, rejste atter hjem til Lundbæk. Den 17/12 fik han Bud, at Moderens Kræfter tog af og rejste straks til Willestrup. Efter hans Tilskyndelse stod hun op den 20. for at gaa til Alters, skønt hun selv slet ikke følte sig videre daarlig og helst vilde vente til Nytaarsdag, hvor hun plejede at gaa til Nadverbordet sammen med sine Folk²⁾. De følgende Dage sendte Ove Juul Bud efter sine Brødre, »min gode Moder uaffvidendis; thi hun gjerne da ville haffue Rolighed och werre uden Besøgelse.«

Fru Ingeborg Parsberg var lige til den 26. ved Bevidstheden, men havde ingen Appetit. 2. Juledag den 26/12 afgik hun ved »et meget sagtmodigt og saligt Endeligt«, 81 Aar gl. Den 17. Januar 1666 blev hendes Lig ført til Hvornum og den næste Dag videre til Viborg. Den 19. stod hendes Bisættelse i Domkirken, hvorefter hendes Lig blev ført til Astrup Kirke.

Fru Ingeborg Parsberg var en betydelig Kvinde, begavet og energisk, men vist nok tillige baade myndig og bestemt. Som Kvinde af den gamle Skole opdrog hun selv sine Børn ligesom Fru Elline Gøye og oplærte dem ikke blot til at elske Gud, men ogsaa til at dygtiggøre sig ved Kundskaber og ridderlig Uddannelse. Og intet sparede hun her. Mange Aar holdt hun Sønnerne i Udlandet, og man ser bl. andet i Tønne Juuls Rejsebeskrivelse, hvordan hun leder hans Rejse, holder Øje med ham og befaler ham at rejse videre fra Leyden for at lære det fornemme og smukke franske Sprog i selve Frankrig.

At hun heller ikke glemte sine Folk, kan man se deraf, at hun den 30/3 1634³⁾ gav Knud Gregersen og Hustru Skøde paa en Gaard for dem og deres Arvinger paa Grund af deres lange, flittige og tro Tjeneste. Dog forbeholdt hun sig Forkøbsretten.

I 1634 havde hun foræret Astrup Kirke sin nuværende herlige Altertavle og 1645 den forgyldte Sølvkalk og Disk. Da hun i Svenskekrigen 1658—60⁴⁾ flygtede til Tønne Juul paa Søgaard, tog hun Kalken og Disken med af Frygt for de plyndrende Soldater. Paa Søgaard gravede hun dem ned, for at de ikke

skulde blive et Bytte for Svenskerne, og under en Udgravning her i 1782 fandt en Husmand begge Sager og meldte Fundet til Rentekammeret. Dette skrev derefter til den daværende Ejer af Willestrup, Baron Iver Rosenkrantz, om at indløse dem mod at betale Finderne 21 Rigsdaler¹).

Paa Altertavlen læses: Anno 1634 lod Erl. o. Velb. fru Ingeborig Parsberig. S. Iffuer Juls til Willestrup giøre denne Alter Tafle udi Aastrup Kirke til hendis Hotzbonds og hendis Euig i Hukommelse.

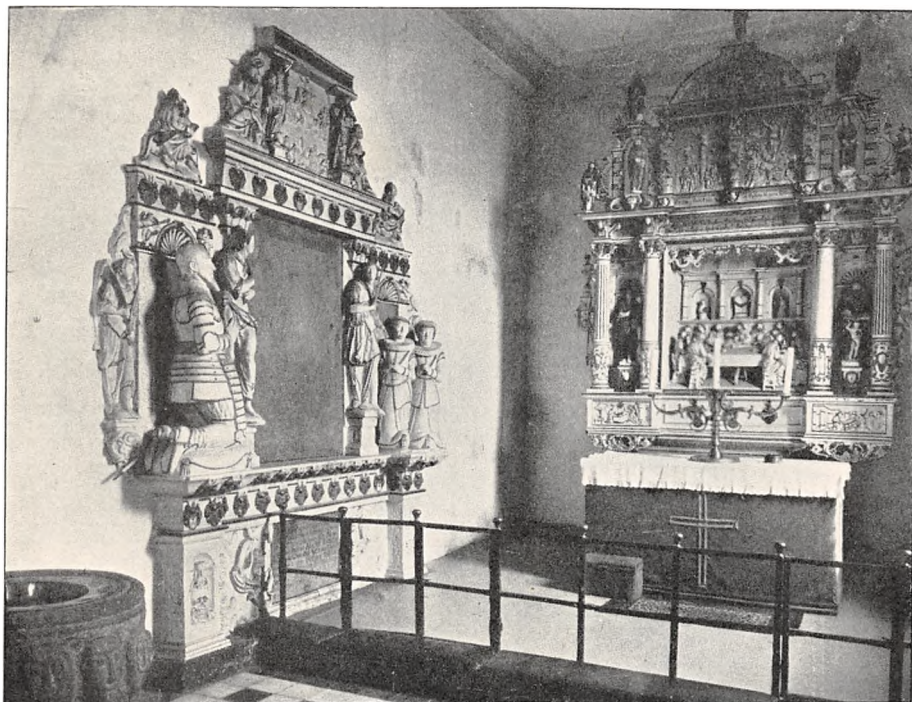

Fig. 18. Aastrup Kirke. Alteret og Epithaphiet over Iver Juul og hans to Hustruer.

Altertavlen blev 1904 restaureret af Kammerherre Chr. Sehestedt Juul.

Ved Alteret er et Epitaphium, udhugget i Sandsten, hvor Iver Juul knæler lige overfor sine to Hustruer. Over Figurene fra højre (heraldisk højre) til venstre er udhugget Ahnevaabnene (jvnf. Ove Juuls Ahnetavle Side 156): Glob, Glob (Due-), Saltense, Hvide (Marsk Stigs Æt), Glob (Due-), Glob, Skernov II, Juul, Dyre, Friis (med Skaktavl), Gl. Lunge, Gl. Lunge, Oxe, Krommer, Kabel, Banner.

Under Figurene ses ligeledes fra højre til venstre Ingeborg Parsbergs Ahnevaaben: Banner (Høg), Manderup, Rønnow, Podebusk, Holck, Parsberg, Lange (Munk), Rantzau, Rosenkrantz, Blome, Buchwaldt, Hak, Lunow.

Paa Epitaphiet staar foroven: »Anno 1634 lod Erlig og Velbyrdig Fru

Ingeborg Parsberg gøre dette Epitaphium over hendes gode, salig Husbond.« Derunder staar: »Herunder hviler Erlig og Velbyrdig Mand, Salig Iver Juul til Willestrup, som var Danmarks Riges Raad og havde Bøvling Slot i Forlening, som Gud kaldede den 23. November Anno 1627, med disse tvende kære

Fig. 19. Epithaphiet i Astrup Kirke over Iver Juul og hans to Hustruer. 1920.

Hustruer Erlig og Velb. Fru Marine Maltisdatter, som Gud kaldede den 9. November Anno 1600 og Erlig og Velb. Frue Ingeborg Parsbjerg, som Gud kaldede den 26. December Anno 1665. Gud allermægtigste forlene dem med alle Guds Børn paa den yderste Dag en glædelig og ærefuld Opstandelse. Anno 1634.

Paa Iver Juuls Kiste¹⁾ stod²⁾: Herunder hviler ærlig og velbyrdig Mand Hr. Iver Juul til Willestrup, Danmarks Riges Raad, som Gud hedenkalde- de udi Kongelff den 23. Novem-

ber 1627 udi sin Alders 65. Aar. Gud give ham med alle tro Kristne en glædelig og ærefuld Opstandelse paa Dommedag.

1587 opsatte Iver Juul et Epitaphium i Astrup over sin Fader, og i 1593 skænkede han og Maren Maltisdatter Torup Kirke i Hellum Herred Kalk og Disk med deres Vaaben paa. 1631 gav Ingeborg Parsberg Gimsing Kirke i Hjerm Herred ved Struur Kalk og Disk med sit og Iver Juuls Vaaben. Paa Alterkalken læses³⁾: Anno 1631 gaf erlige og welbyrdige Frue, Fru Ingeborig Parsberig, S. Iffuer Juels til Willestrup dette Kalk och Disk till Giemsing

Kiercke. — Senere er tilsat Gyldenstjernerne og Rantzauernes Vaaben. Paa de øverste Stole i Vejrum Kirke (ved Ausumgaard) er udskaaet Iver Juuls og Ingeborg Parsbergs fædrene og mødrene Vaabener¹⁾. Paa Frederiksborg Museum findes et Maleri af Iver Juul, malet paa Træ, ovalt Knæstykke, foroven med fædrene og mødrene Vaaben. Til venstre for Portrættet staar: Ætatis s. v. æ. 35 og til højre 1598. Portrættet er ikke godt malet og ligner slet ikke den udmærkede Portrætfigur i Epitaphiet i Astrup Kirke. Han har her Fuldkæg og et smalt, energisk Ansigt, hvorimod han paa Maleriet er rundkindet og glatbarberet. I det hele er Udseendet saa afvigende, Aldersforskellen taget med i Betragtning, at man maa stille sig tvivlende overfor Identiteten af dette i det hele daarligt udførte Maleri.

Oversigt over Iver Juuls og Ingeborg Parsbergs Gaarde.

1) Willestrup: Arv efter Axel Juul. Gaarden var i 1638 paa 48 Tdr. Hartkorn og havde Skov til 2000 Svin. Den arvedes af Ove Juul til Willestrup.

2) Kvistrup i Hjerm Herred, købt 1613 af Oluf Munk, var i 1638 paa 72 Tdr. H. Den arvedes af Axel Juul. Under den hørte Ausumgaard.

3) Volstrup i Hjerm Herred, købt 1627 af Fru Dorthe Budde. Den arvedes af Axel Juul.

4) Gjessinggaard i Nørhald Herred, købt 1618 af Kirstine Munk, Enke efter Henrik Krag til Trinderup. Godset bestod af 6 Gaarde, 3 Boel, 1 Mølle og 7 Gadehuse. Senere blev Hungstrup lagt under Gaarden. Den arvedes af Malte Juul og bestod da af 48 Tdr. H. under Hovedgaarden og med Gods ialt c. 380 Tdr. H. Dette bestod af 1 Mølle, 29 Gaarde og en Del Boel og Huse.

5) Hungstrup i Nørhald Herred, købt 1621 af Anders Friis til Krabbesholm. Godset bestod af 1 Mølle, 12 Gaarde, 1 Boel og 6 Huse, alt beliggende i Skalmstrup, Tvede og Hvidsten. Hovedgaarden blev ophævet som selvstændig Gaard og lagt under Gjessinggaard.

6) Lundbæk i Hornum Herred, Arv efter Dorthe Juul, gift med Christoffer Mikkelsen Tornekbrands, arvedes af Ove Juul.

7) Taarupgaard i Hjerm Herred, købt 1642 af Vibeke Bille, Enke efter Erik Rantzau. Med Taarupgaard fulgte Skovgaard. Den arvedes af Tønne Juul.

8) Lindtorp i Hjerm Herred, købt 1631 af Niels og Laurids Friis. Den var i 1638 paa 24½ Td. H. og arvedes af Dorthe Juul, gift med Erik Høg.

Børn:

Af 1. Ægteskab:

1. *Kirsten Juul*. Hun blev gift den 13/8 1609 i Viborg med *Just Vasspyd* (Vasbyrd) til Søgaard i Merløse Herred, Søn af Mads Eriksen Vasspyd til Søgaard og Hustru, Else Ulfeldt.

Lillie-Juulernes Slægtetog.

Just Vasspyd havde som ung studeret i Wittenberg¹⁾ og beordredes den 19/2 1611²⁾ til under den sjællandske Fane at rykke med i Kalmarkrigen. Fanen kommanderedes af Peder Basse og deltog bl. andet i Erobringen af Kalmar 1611. I 1610 solgte Just Vasspyd Gods i Kastel og Taarup paa Fyn til Niels Bildt til Ravnholt³⁾. Han døde 1611⁴⁾ som Slægtens sidste Mand. Kirsten Juul nævnes i et Pantebrev af 1625⁵⁾ og døde den 21/8 1629. I As-

Fig. 20. Ligsten i Asminderup Kirke over Just Vasspyd og Kirsten Juul.

minderup Kirke ved Søgaard er en Ligsten over hende og Just Vasspyd. Nederst paa Stenen staar: Her ligger begravet Erlig og Velbyrdig Fru Kirstine Jul, S. Just Wadspyds til Søgaard, som døde Aar. Chri. MDCXXIX den XXI Aug. Gud give hende o. s. v.

Søgaard kom efter hendes Død til hendes Halvbroder Tønne Juul, idet dog formodentlig alle hendes Søskende har arvet Godset (jvnf. Side 92).

2. *Malte Juul* til Gjessinggaard, født den 23/4 1594 paa Willestrup. Se II, Side 377. Gjessinggaardlinie.

3. *Axel Juul*, død 8 Uger gl.

4. *Absalon Juul*, født den 26/5 1598, død 19/11 1600.

Af 2. Ægteskab:

5. *Christoffer Juul*, født 1603, rejste 1619 udenlands sammen med Broderen Axel, studerede i Strassbourg og indskreves den 27/5 1619 ved Pædagogiet i Herbow i Nassau. Han døde 1624 i Padua. (II, Side 392).

6. *Axel Juul* til Kvistrup og Volstrup, født den 13/10 1606 paa Willestrup. Se II, Side 392. Volstruplinie.

7. *Maren Juul*. I 1629 fik hun Iver Lykke til Væge. Hun blev gift den 8/3 1635 med *Erik Grubbe* til Tjele, Lensmand paa Aarhusgaard, født 1605, Søn af Laurids Grubbe til Gammelgaard, Lensmand paa Nykøbing og Aalholm, og Hustru Anne Sparre.

Efter endt Skoletid og Udenlandsrejse blev Erik Grubbe⁶⁾ 1632 Hofjunker, og under sit Ophold i København traf han sammen med Ove Juul og har vel gennem ham lært Maren Juul at kende. Han købte Tjele ved Viborg, men blev allerede 1636 Lensmand paa Aarhusgaard, en Stilling han beholdt

til 1649, da han forflyttedes til Lundegaard paa Mors. Fra det sidste Embede afskedigedes han to Aar efter.

Under sit Ophold i Aarhus boede Erik Grubbe paa Havreballegaard (nu Marselisborg). Efter sin Afsked i 1651 flyttede han til Tjele, hvor han levede sammen med Almuekvinder, og hvor han gik flittigt paa Krybskytteri paa andres Jord. Han døde den 27/4 1662.

Allerede som Lensmand levede han et utugtigt og ryggesløst Liv, og Ove Juul til Willestrup tog sig Svogerskabet meget nær. Erik Grubbes Forfølgelse af Biskop Morten Madsens Enke, Kirsten Johannesdatter, og hendes Svigersøn, Præst ved Domkirken i Aarhus, Kristen Nielsen Bundesøn, viser tydeligt hans uhæderlige Karakter.

Maren Juul blev hurtigt svækket ved talrige Fødsler og nedbrudt af Sorg over Tidernes Besværligheder, Krigens Byrder og de onde Rygter, der overalt lød om hendes Mand. Hun døde allerede den 25/8 1647. Den 16/9 s. A. blev hun bisat¹⁾ i Aarhus Domkirke og Liget senere ført til Tjele.

I 1654 opsatte Erik Grubbe et stærkt forgyldt Epitaphium i Tjele Kirke med følgende Indskrift:

1654.

Som I nu er, var vi i Live,
Som Vi nu er, skulde I blive.

Herunder hviler Erlig og Velbyrdig Erik Grubbe til Tjele og Gammelgaard, som var Lensmand paa Aarhusgaard i 12 Aar og paa Lund i Mors i to Aar; desligst Erlig og Velbyrdig Fru Maren Juul, Erik Grubbes, som levede med ham i Ægteskab tilsammen i 12 Aar, og velsignede Gud dem med fire Sønner og 3 Døtre, hvilke Gud bortkallede uden tvende Jomfruer, velb. Jomfru Anne Marie Grubbe og Jomfru Maren Grubbe; og døde fornævnte Erik Grubbe 1602²⁾ den 7. April og døde hos Velb. Fru Maren Juul 1647 den 25. Aug. Gud give etc.

Epitaphiet er nu nedtaget, og i Stedet er en Skifertavle med Inskriptionen indmuret i Kirkens sydlige Væg.

Børn:

- a.-b) 2 Sønner, døde udøbte.
- c) Iver Grubbe
- d) Laurids Grubbe
- e) Anne Marie Grubbe, gift den 19/5 1661 med Stygge Høeg til Gjorslev, Landsdommer paa Laaland. Efter at være separeret fra ham, blev hun gift med Jørgen Arenfeldt til Rugaard (Side 118).
- f) Marie Grubbe, gift den 25/9 1660 med Ulrik Frederik Gyldenløve, men blev skilt og derefter gift med Palle Dyre paa Trinderup.

- 1691 blev hun atter skilt og 3. Gang gift med Ladefogden paa Tjele, Søren Møller (se J. P. Jacobsen: Marie Grubbe).
- g) En Datter, død udøbt.

8. *Dorte Juul* til Meilgaard, Hedegaard og Østergaard, født paa Willestrup den 29/9 1609. Hun fik Rigsraad Iver Lykke til Værg¹). Da Forældrene 1627 rejste bort fra Jylland, var hun med dem og oplevede i Norge sin Faders Død. Hun blev derefter hos Moderen og kom med hende tilbage til Danmark 1629 efter Paaske²).

Fig. 21. Portalen paa Kongstedlund. 1915.

Samme Aar lod Hofjunker hos Frederik III og Befalingsmand paa Mariager Kloster *Iver Krabbe* til Albæk fri til hende. Hun blev ham »tilsagt« paa Willestrup, og deres Bryllup fandt Sted i Viborg den 22/4 1631.

Ivar Krabbe var Søn af Niels Krabbe († 1626) til Vesløgsgaard og Torstedlund og Hustru, Fru Vibeke Ulftand. Efter sin Fader havde han arvet Rebstrup³) i Hornum Herred, en lille Hovedgaard, som Dorte Juul 1642 mageskiftede med Kronen (se senere). 1637⁴) købte han Randrup i Hellum Herred med 10 Bøndergaarde af Jacob Seefeld og 3 Maaneder tidligere, den 11/5 1637, havde han købt Kongstedlund⁵) af Axel Juul til Bjørnsholm. Gaarden var da paa 27 Tdr. Hartkorn foruden Gods og endog en nu for-

svunden Skov til 80 Svin. Paa Kongstedlunds Hovedbygning findes Bogstaverne I. K. N. d. v. s. Iver Krabbe Nielsen og D. J. d. v. s. Dorthe Juul. Desuden findes 4 Vaabener, deres fædrene og mødrene, og Aarstallet 16.0 (skal vist være 1640). Dette tyder paa, at Iver Krabbe i det Aar har foretaget en Ombygning af Hovedbygningen og i al Fald opført den pompøse Sandstensportal. Som nævnt II Side 359 maa det nemlig antages, at Niels Juul til Kongstedlund opførte Gaarden 1592.

Iver Krabbe døde den 7/4 1641, og i 8 Aar sad Dorthe Juul derefter Enke paa Kongstedlund. Efter sine Forældre havde hun arvet den lille Hovedgaard Lindtorp⁶) i Hjerm Herred, og efter Iver Krabbe arvede hun Rebstrup. Denne mageskiftede hun 1642 med Kronen (den 20/4⁷)) sammen med 6 Bundgarnssteder ud for Nibe, 1 Gaard kaldet Kardyb og Karls Eng og fik: i Asp

Sogn, Helligum Herred, 1 Gaard kaldet Kragelund og 1 Gaard kaldet Knarmose med en Skov til 7 Svin, Fierings Eng, 6 Bundgarnssteder udfor de to Gaarde og Stritmølle; i Hvornum By 1 Gaard(?), dog skal Stranden og Vragherligheden vedblive at følge Kronen. 1641 havde hun faaet Brev paa Skibsted Tiende.

I 1648 friede *Erik Høeg* til Bjørnsholm til hende, og hun gav ham sit ja efter sin Moders og sine Søskendes Raad. Den 4/2 1649 stod deres Bryllup i Viborg. Erik Høeg var Søn af Jakob Høeg til Bjørnsholm (nu Høgholm) paa Mols, Trudsholm og Krumstrup og Hustru Anne Frandsdatter Rantzau. Erik Høeg havde været gift to Gange tidligere, nemlig 1) med Beate Ottesdatter Skeel til Langholt, død 1644 i første Barselseng, begravet i Tirstrup Kirke, 2) 1644 med Sophie Jørgensdatter Lunge til Høgholt, født 1609, død den 30/11 1645 i første Barselseng, begravet i Aalborg. Efter Dorthe Juuls Død blev han gift 4) med Regitse Vernersdatter Parsberg, Fætterdatter til Fru Ingeborg Parsberg, født 16/9 1612, død den 8/3 1666 paa Willestrup (Side 139), Enke efter Jørgen Høeg til Toddbøl, og 5) 1673 med Helvig Sigvardsdatter Brockenhuus, født 1/7 1647, (hun gift 2. med Ritmester Claus Beenfeld, adlet Løvenkrone).

Erik Høeg døde i 1673, fjorten Dage efter sit femte og sidste Bryllup. Han er bisat i Tirstrup Kirke sammen med nogle af sine Hustruer. Dorte Juul blev syg den 18/2 1663 af en Sygdom i højre Side (Blindtarmsbetændelse?) og døde den 25/1 1664 i Nærvarrelse af Slægt og Venner. Hun blev bisat i Sct. Mortens Kirke i Randers den 17/2 1664 og begravet i Tirstrup Kirke.

I Ligprædikenen skildres hun som en meget gudfrygtig, from og god Ægtefælle, en kærlig Moder og en venlig Husbond for sine Folk. I sine sidste Leveaar, nemlig 1663, købte hun eller Erik Høeg de gamle Juulske Gaarde Meilgaard og Hedegaard af Formynderen for Sten Billes Børn (II, Side 331). Endvidere arvede han vist nok Østergaard efter sin Søster Elisabet Høeg, gift med Morten Skinkel, som 1648 havde købt denne Gaard af Hans Juul til Staarupgaard (II, Side 345). Mulig har Erik Høeg tillige ejet Lykkesholm, Bjørnsholm og Fævejle, alle i Sønder Herred, thi hans Søn, Iver Juul Høeg, oprettede af disse tre »fædrende«¹⁾ Gaarde Baroniet Høgholm.

Børn.

Af 1. Ægteskab:

- a. Vivike Krabbe, død hos sin Mormoder paa Willestrup, 9 Aar gl.
- b. Iver Krabbe, død nogle Uger gl.
- c. Ingeborg Krabbe, gift den 2/10 1654 i Viborg med Anders Sandberg til Kvelstrup.
- d. Helvig Krabbe, gift med Mogens Kruse til Spøtrup.

Af 2. Ægteskab:

- e. Iver Juul Høeg, født den 6/1 1652. Han blev 30/3 1681 optaget i fri-

herrelig Stand og oprettede af sine »fædrene« Gaarde Bjørnholm, Lykkesholm og Fæveile Baroniet Høgholm. Iøvrigt arvede han ogsaa de andre Gaarde Meilgaard, Hedegaard, Østergaard og Kongstedlund. Han blev gift 1672 med Mette Nielsdatter Trolle.

Hans friherrelige Vaaben bestaar af et Hjerteskjold med det fædrene Vaaben og et Hovedskjold delt i 4 Felter, af hvilke de to har den Juulske Lillie og de to det Trolleske Vaaben.

f. Just Høeg, født 1653, død 1655, begravet i Tirstrup Kirke.

9. *Verner Juul*, død 1628 paa Sorø, 18 Aar gl. (Se Side 114).

10. *Vincent's Juul*, død 1629 paa Sorø. (Se Side 114). 1630 afholdtes Skifte efter ham.

11. *Ove Juul* til Willestrup, Geheimeraad og Vicesatholder, født den 23/10 1615 paa Willestrup. Se Side 113.

12. *Oluf Juul*, død før Faderen.

13. *Tønne Juul* til Taarupgaard, født den 12/4 1620 paa Willestrup, døbt 23/4 s. A. og opkaldt efter Morbroderen Tønne Parsberg til Herrested. Tønne Juul drog 1627 med Forældrene til Norge og kom siden¹⁾ med Moderen til Willestrup. Han fik her Undervisning af en Huslærer, Petro Stubbæo, men kom nogen Tid efter til Herlufsholm Skole. 1638 rejste han tilbage til Jylland og boede hos sin Søster Maren Juul, gift med Erik Grubbe, paa Havreballegaard ved Aarhus, hvor han en Tid var meget syg af Feber. Samme Aar, den 6/5 1638²⁾, rejste han udenlands med den kendte Magister Lauritz Bording³⁾ som Hovmester og kom over Hamborg og Amsterdam til Leyden. Her blev han immatriculeret s. A. og tilbragte hele to Aar i denne berømte Universitetsby for at studere, særlig Fransk og Matematik. Den første Del af sin Udenlandsrejse har han skildret⁴⁾ i en »Reyse-Bog, det er Kort fortegnelse paa hwis jeg paa min reyse igiennem adskillige lande oc stæder haffuer seet og hørt.« Bogen er skrevet med lille og zirlig Skrift og efter hans Hjemkomst. Paa de ubeskrevne Blade efter Rejseskildringen er afskrevet en Prøve paa en Forpagtningskontrakt og en Afskrift af en kgl. Stævning. Det fremgaar heraf, at Bogen i 1683 ejedes af Fru Vibeke Rosenkrantz, Enke efter Erik Krag til Lydom og Bramminge og paa mødrene Side Kusine til Iver Krabbe, der var gift med Tønne Juuls Søster Dorthe.

I Rejsebogen ser man ham som den vaagne Iagttager af alt det nye, han ser, af Kunst og Arkitektur, og frem for alt er hans Interesse levende for alle historiske Begivenheder, han oplever eller hører fortælle. Snart skriver han om Beretninger fra gamle Dage, snart om hvad der sker omkring ham i England og Frankrig. Tydeligt karakteriserer han sig selv som den, der ejer hele sin Tids Naivitet, selv om han ynder — ligesom Broderen Ove — at demonstrere en vis Skepsis overfor Katholicismens Helgen-Undere, vel kun Udslag af et vist Overmod overfor den af hans Bedsteforældre aflagte Tro. Flittig,

tænksom og kultiveret er den unge Adelsmand, uden Ambition men ogsaa uden frisk Ungdommelighed. Dog — her maa man ikke glemme, at Bogen ikke er skrevet af en ung rejsende Student, men sikkert af en aldrende Mand, støttet til gjorte Optegnelser.

Bogen begynder med følgende Indledning: »Hvad Reysen, som ret anstellig og fremdriffuis, med sig bringer, er alle, som noget forstaar, wel beuist. Thi at ieg intet wil tale om de gamle Greckers og Romeris maner, huelcke haffuer holdt Reysen i saa stor Wurt, at di enten lidt eller intet haffuer artit dem i dier menighed, som ey haffde beseet fremde lande; men alene beseer wort tids folck, befinde vy, at der er intet som saa danner et mennische enten till freds eller Krigs brug, som Reysen oc fremmede landers beschuelse. Derfor synnis mig, at de giør ret, som anuenner dere penge paa fremde lande at beseer och adschillige folches Seder oc natur at kiende, at di deraff kand vdtage, huad for fæderne land er tienligt oc thuert imod lære at vndfly, huad som det kand være skadeligt. Men efftersom det er vmuligt alting at kunde beholde, efftersom det ene, mand seer, fortager det andet, haffuer jeg taget mig fore min Reyse vnder pennen at forfatte oc der vdi at indføre, huis nøtigt ieg paa adschillige steder haffuer seet oc hørt, forhaaber saadant icke allene for mig schall være nyttigt, men end oc ander, som det læser, behageligt.«

I Leyden fik han den 14/3 1640 Skrivelse fra sin Moder med »befallning« til at rejse videre til Frankrig for der at lære Sproget. Den 26/3 forlod han derfor Leyden, kom over Delft, Rotterdam, Bryssel til England, hvor han besøgte Canterbury og London. Den 8/6 tog han fra sidstnævnte By til Dieppe, forbausedes her meget over Kvindernes sorte Nationaldragt, som gjorde, at han syntes, de mere lignede Djævle end Mennesker. Over Rouen naaede han Paris, hvor han kun opholdt sig fra den 16—21, og over Orleans kom han til Blois. I noget over 3 Maaneder blev han her, men nødtes til »vitre at begiffue os der fra, formedelst jeg icke kunde haffue den fremgang i sproget, som jeg gierne vilde, aff Aarsag, der war saa mange Tydske, som altid vilde talle deres eget Sprog.« I omtrent 1 Aar boede han nu i Amboise, hvor han rigtigt kunde lære Fransk. I hans Logement her boede nemlig en Del Franskmænd og en Englænder, der havde været 3 Aar i Frankrig, og han kunde altsaa rigtig faa Lejlighed til at tale Sproget. Efter at have været en Afstikker til Orleans for at deltage i den store akademiske Hellig tre Kongers Fest, som han beskriver udførligt, tog han tilbage til Amboise, men rejste den 4/10 1641 til Tours, derfra til Poitiers, la Rochelle og Bordeaux, er i Nantes den 26/10 og tilbragte derefter 3 Maaneder i Angers med Undervisning i Exercitier, Ridning, Fægtning og Sprog. Her hører Rejsebogen op. Imidlertid maa han senere være kommet tilbage til Orleans, fordi han og Laurids Bording ses at være indskrevet ved det derværende »Natio Germanica« ved Universitetet den 19/1 1643¹⁾ og nævnes begge her i Prokuratorbogen senere hen paa Sommeren. I Ligprædikenen fortælles, at han studerede i et Aar i Orleans og der-

efter i 1644 atter i Paris og øvede sig i »adelige Forretninger og Studeringer«. Over Marseille naaede han Genua efter en stormfuld Sørejse, hvor hans Skib tilmed var truet af Sørovere, rejste over Padua til Lombardiet, opholdt sig her i nogen Tid »og plejede Omgang med mange fornemme Stands- og Stads-personer, hvilke elskede ham meget formedelst hans fornuftige Opførsel og Tilbøjelighed til alt, hvad der var dydeligt.« Af Conseillieren, som var Friherre, blev han beskikket til at være en af hans Assessorer, og hans Hovmester

Fig. 22. Tønne Juul.
Efter Maleri paa Ravnholt.

Fig. 23. Anne Cathrine Friis.
Efter Maleri paa Ravnholt.

blev sat til at være Bibliothekar. Siden besøgte han Rom, Neapel, Venedig og indskrev sig 1644 ved Universitetet i Siena¹).

Tønne Juul fik her at vide, at Svenskerne var gaaet op i Jylland, og paa sin Moders Bøn rejste han da hjem over Svejts, Frankrig, England og Holland, hvorfra det lykkedes ham at komme med den hollandske Flaade, der afsejlede til Danmark. Han blev sat i Land paa Kullen og oplevede saaledes ikke Søslaget i Sundet. Snart derefter meldte han sig, efter 8 Aars Udenlandsrejse, til Tjeneste hos Kongen og blev Hofjunker den 3/4 1646.

Kun i knapt 4 Aar forblev han ved Hoffet, thi 1647 friede han til *Anna Cathrine Friis* (med Skaktavl), og den 17/6 1649 (4 Dage efter Broderen Oves Bryllup) stod deres Bryllup i København i Kongens og Dronningens Nærværelse. Anna Cathrine Friis var født 1630, Datter af den indflydelsesrige og videnskabeligt stærkt interesserede Kansler Christian Friis († 1639)² til Kragerup og Fru Barbara Hansdatter Wittrup († 1653) til Engestofte. Hun var

Søster til Elisabet Friis, der var gift med Axel Juul til Kvistrup og ligesom hende opvokset paa Kragerup, som Tønne Juuls anden Broder, Ove Juul, senere købte.

Tønne Juul arvede Taarupgaard med dens gamle, kønne Hovedbygning fra det 16. Aarhundrede efter sin Moder og tillige Part i Søgaard i Merløse Herred paa Sjælland efter Søsteren Kirsten (Side 98). Straks efter Skiftet 1630 købte han Broderen Malte Juul ud og blev vel senere Eneejer. I 1647 (Skøde af 12/11¹) solgte han sin Broder Axel en Gaard i Jyderup Sogn i Tudse Herred, og det følgende Aar (Skøde af 22/1¹) solgte han ham tre Gaarde, den ene i Eskebjerg By i Bregninge Sogn i Arts Herred og de andre i Ulkestrup i Merløse Herred. Paa Søgaard boede han hyppigt og i al Fald 1647²), 1655³) og senere under Svenskekrigen 1659⁴), og her modtog han ogsaa sin Broder Axel, der maatte flygte hemmeligt fra sin Gaard Katterup paa Grund af Svenskernes haarde Assignationer⁵). 1670 mageskiftede han Søgaard (Skøde af 18/7¹) bort til Rigsraad Christen Skeel til Tølløse og fik i Stedet Eskær i Hjørring Amt. Denne solgte han atter 1677 til Forvalteren paa Stensbæk, Eiler Eilersen Holm. I Januar 1677 fik han Kongens Tilladelse til at indløse Boller Gaarde i Nørlyng Herred⁶). Endelig ejede han en Gaard i Viborg⁷); hvor i Byen vides ikke. Sandsynligvis ejede han ogsaa en Gaard i København, thi den 23/12 1651 tilskødede Kong Frederik III ham og hans Arvinger en Byggeplads ud til Danmarks Torv, Holstens- og Stormarn-gade⁸).

Sammen med sin Svigerinde, Fru Anne Ramel til Birkholm, førte han 1660 en længere Kirkestrid⁹), der gik til Højesteret, om Patronatsretten til Nørre Jernløse og Kvandløse Sogne. Sagen var i og for sig ret ubetydelig, men gav Anledning til store Skriverier, alt medens Bønderne beklagede sig stærkt over ikke at kunne faa sig en Sognepræst og Sjælesørger. I 1681 var han Formynder for Dødsboet efter Broderen Axels Hustru, Elisabet Friis.

Efter sin Moder havde Anne Cathrine Friis arvet Engestofte paa Lolland. Denne Gaard havde hun i sin Tid solgt¹⁰) til den bremiske Adelsmand Otto Gasva v. Korff, en uhyggelig Forbryder, der mishandlede og senere myrdede sin Kone, hvorfor han blev henrettet. Da Korff ikke kunde betale den første Termin af Købesummen, fik Tønne Juul ham sat i Gældsængsel i Sommeren 1670, og nogen Tid efter maatte Anne Cathrine Friis atter overtage Gaarden. Efter Tønne Juuls Død ansøgte hun den 10/9 1687¹¹) om adelig Frihed for den, idet den nu var sat op fra 110 Tdr. H. til 158 Tdr. Ydermere agtede hun inden to Aar at komplettere den til 200 Tdr. og beder i den Anledning om Krongods til Købs. Den 27/7 1689¹¹) søgte hun om 1 Aars Skattefrihed for den og det følgende Aar om to Aars Skattefrihed. Adelig Frihed for Gaarden fik hun dog aldrig, og 1695 solgte hun den til Christian Lerche. Der haves fra den Tid et Brev¹²) til hende fra Søsterdatteren Ide Marie Below, hvori denne raader Tanten til at sælge Gaarden til Lerche, da han bød 25 Rdl. pr. Td. Ld.

Tønne Juul levede stille paa Taarupgaard, optaget af Studier og Have-
dyrkning. Han var en meget gudfrygtig Mand, gavmild mod Fattige, venlig
mod sine Folk og meget afholdt i vide Kredse. I et Mindedigt¹⁾ af Sognepræ-
sten til Taarup og Kvols, Anders Hans Bonde, hedder det bl. andet om ham :

Omgængelig og fin mod hver af lige Stand
Han var, ja oc mod dem, som mindre var end hand.
Oprigtig Hjertet var med Hustru, Slægt og Frende,
Det mod hans Fødeland i Lue stedse brende.
Mod Enker, Faderløse, Hjelp Gud, hvad lod han se
En hjælprig Hjelpe-Haand i Nød og største Vee.
Sandfærdig var hand oc i Løfter, Ord oc Tale,
Naar andre snoed sig med Slangens krumme Hale,
Da lige frem han gik, hvad Ret var, vilde hand.
Var under Verdens Treck en god og reedlig Mand.
Den fattig Lazaro sin runde Haand hand rakte
oc ingen for sin Trang oc Fattigdom foracte.
Arm Bonde gaf hand Korn o. s. v.

I mange Aar havde han følt sig svag, og navnlig havde hans Ben været
daarlige siden hans Udenlandsrejse, hvor han ofte var udsat for Frost og
Kulde. I 1678 og 1680 var Fru Anne Cathrine Friis saaledes i Besøg²⁾ i nogle
Efteraarsmaaneder hos Ove Juul i København, men Tønne Juul var ikke
med. Hans Sygdom tog til, og stille sov han hen, 64 Aar gl., den 28/8 1684
i Nærværelse af Broderen Ove.

Anne Cathrine Friis levede som Enke paa Taarupgaard. Hun gav Haderup
Kirke i Hjerm Herred en aarlig Indtægt³⁾ til Afholdelse af en Prædiken hver
Fredag i Fasten, for at hun kunde høre Præsten, naar hun kom til sit Gods
der paa Egnen. Hun døde paa Taarupgaard den 26/9 1698 uden at efterlade
sig Børn. Baade hun og Tønne Juul er begravede i Taarup Kirke, hvor der
findes et stort Epitaphium over dem. Dette blev istandsat i 1919 af »Den
Taarupgaardske Stiftelse« paa Foranledning af Stiftelsens Direktør, Kam-
merherre Chr. Sehestedt Juul. Restaureringen udførtes af Billedhugger Chr.
Lindstrøm, der som Affald fra Istandsættelsen har indsendt til National-
musæet i København en Søjlekapitæl, af korinthisk Orden og af Alabast
med Hjørnevoluter og Acanthusblade. Ved Restorationen blev Epitaphiet,
der var stærkt medtaget og paa uheldig Maade istand sat af tidligere
Ejere af Taarupgaard, gennemgribende forbedret. Alt er nu udført i gul-
landsk Sandsten, og en ny Kapitæl af Alabast indsat over højre Søjle.
De to Festons er udført i Alabast; 4 Ben blev sat paa de to Barnefigurer,
og øverst i Skjoldet blev indsat Tønne Juul's og Anne Friis's Vaabener ud-
huggede i Sandsten. Den lille Tavle af haard Skifer har nu følgende Ind-
skrift:

Anno Domini

MCMXX

blev dette Mindesmærke, der af Ælde var forfaldent,
 istandsat af
 den Taarupgaardske Stiftelse,
 der taknemmelig erindrer
 sine Fundatorer.

De to kvindelige Figurer paa Hovedgesimsen har i Bronze faaet tilsat Speil (Sandhed) og Vægtskaal (Retfærdighed) og Krigsgudinden til venstre en Lanse i Egetræ. Uden om hele Epitaphiet slynger sig et Baand i en stor Bue endende forneden i et lille Draperi. Det er dannet af i Muren indsatte Sandsten med endnu synlige Huller til Metalstifter, hvori paa hver Side har været anbragt 16 Grupper af Ahnevaaben i Alabast med indhuggede Navne. Disse Vaaben mente man ikke at ville bekoste ved Restaureringen 1920. Saavidt det har været muligt at aflæse Navnene, der hørte til disse borttagne Ahnevaaben, er de nedskrevne af Dr. Thiset¹). Gruppernes Numre er regnede fra oven.

Tønne Juuls Ahnevaaben: 1) Munck, Parsberg, Lange, Juell. 2) Holck, Rathlow (Rantzau), Skernov, Friis. 3) Rosenkrantz, Strahlendorf, Podebusk, Lunge. 4) Glob, Lunge,,, 5) Rønnow, Oxe,, 6) Buchwaldt, Manderup, Brylle, Banner. 7) Hach, en seest,, 8) Lunow, Trefeld, Ahlefeld, Høg. 9) Gl. Munck,,, 10) Reventlow,,, 11) Skinkel, L.,, 12),,, 13)feld,godan,, 14) Gl. Munck, Gyldenstjerne, Folde, Nebbe. 15) Fecter, Skinkel, Skeel, Kabell. 16) Povisk, Rechenb., Trefeld, Kromor.

Anne Friis Ahnevaaben: 1) Bjørn, Friis, Vittrup, Huitfeld. 2) Ulftand, Glob, Vetzen, Urne. 3) Stenfeld, Barsebech, Rosenkrantz, Rathlow. 4) Trefeld, Blaa, Broch, Glob. 5) Juting, Høg, Biedberom (Ritzgerow) Sehested. 6) Menstrup, Skeel, Grif, L. . . . m. 7) Banner, Friis, Ulfeld, Godske (Poiske). 8) Høg, Bille, Bille, Rosenkrantz. 9),,, 10) Pind, Lunge,aben, 11) Molsan, Ulftand, Randso, Paary(?). 12) Krumstrup, Gyldenstjerne,, 13) Lunge, Munch,, 14) Gøe, Ulftand, Grubendal, Pahson. 15) Lunge (gl.), Bondi, Bille, Oxe. 16) Hack, Skiell, Menstrup, Bechenberg.

Inskriptionen paa Epitaphiet er følgende:

Under disse steene hviler udi Gud salig hensofvede det af byrd oc dyd højædle og velbyrdige par, her Tønne Juell til taarupgaard oc Frue Anne Catrine Fris til Engeltoft. hans fader var højædle og velbaarne her Ifver Juell til Willestrup, dannemarks Rigis raad oc Befalingsmand paa Bøvling, hans Moder var højædle og velb. Frue Ingeborg Parsbjerg til taarupgaard

og dennem Gud med denne deris yngste Søn velsignede. Fød paa hans fæderne gaard Welestrup den 12. April Anno 1620, som efter christelig optugtelse og otte Aars berømmelig Rejse udi Tyskland, Holland, Nederlandene, Engeland, Franckrige oc Italien var udi salig, højloufflig Kongis Christian den 4des hof udi 4 Aar, hannem til egtefælle forsynede Gud aar 1649 med den højædle og velb. Jomfru Anne Cathrine Friis, som var den højædle og velb. herris her Christian Friis til Kragerup, Rider, Kongl. Majestæts Canceler og danne-
mareks Rigis raad oc velb. frue Barbare Wittrup til Engestoftegaard deris yngste Datter, dennem af Gud gifven udi Kjøbenhavn den 7. April Anno

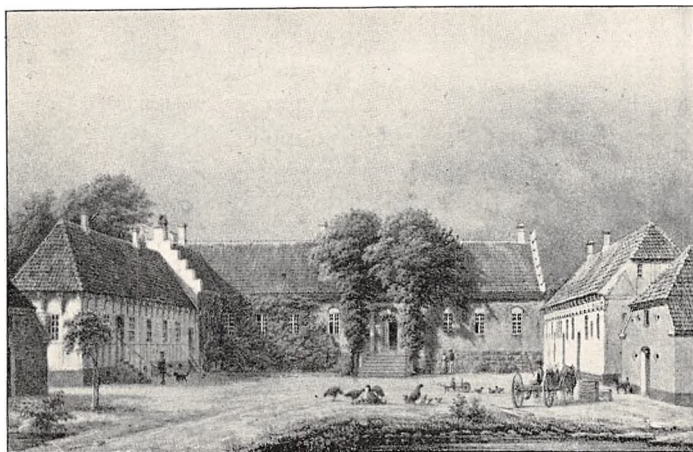

Fig. 24. Taarupgaard c. 1850.
Efter Richardt og Becker.

1630. deris christelig og megen kjærlige egteskab varede udi 35 aar 2 maaneder 11 dage oc blef hand af Gud ved et christeligt oc saligt endeligt hjem kaldit Anno 1684 den 28. August paa taarupgaard, og hans ganske alder her i verden var 64 aar, 4 maaneder 16 dage. hun bortsov udi herren fra denne verdens møje Anno 1608 (1698) den 26. September paa taarupgaard, hendis ganske alder i denne verden var aar maaneder dage¹) o. s. v.

Den 5/4 1681²) havde Tønne Juul og Anne Cathrine Friis af Kongen faaet uindskrænket Bevilling til at oprette Testamente. I den i Henhold hertil oprettede Ægtepagt af 24/8 s. A. besluttede de derefter, at den længstlevende skulde bestemme over deres fælles Ejendom og Formue efter at saa meget var solgt fra, som var nødvendigt til Dækning af deres Gæld. Resten — med en aarlig Indkomst paa 312 Rdl.³) — skulde komme betrængte Slægtninge og Venner til Gode. Dog fastsatte de allerede den 26/8 1681 nedenstaaende Fundats³) til bedste for deres Begravelse, for 4 fattige og Sognepræsten i Taarup og Quols: »Gud min kære, himmelske Fader, Jesu min trofaste Frelser og Broder, den gode værdige Hellig Aand i Liv og Død min Trøster, den Treenige en sand Gud takker jeg af inderste Hjerte for alle til denne Time i mange Maader annammede Velgerninger og beder fremdeles om Raad, Bistand og Lykke i al mit Foretagende, saa og i denne Fundats, jeg hermed vil have forfattet og lagt til mit Begravelsessted, Capels og Epitaphiums Ved-

ligeholdelse her i Taarup Kirke, saa og til Sognepræsten her til Stedet og fattige sengeliggende i disse tvende Sogne, nemlig Taarup og Quols Sogne, efterskrevne mit Jorde-Gods udi Fjends Herred, udi Kaaberup Sogn, en Gaard kaldes Kardys, hvorpaa nu boer Jens Christensen og Peder Christensen, skylder Rug aarlig otte Tønder, Smør tre Pund, Svin et, Lam et, Gaas een, Høns to, Gæsteri en halv Rigsdaler, Resen Sogn, Kaalkur, Peder Pedersen og Lauritz Jensen, Smør to Viborg Pund, Svin et, Gæsteri en Rixdaler i

Ginding Herred, Haderup Sogn, Lagwig, Clemen Nielsen og Peder Clemensen, Rug 6 Tønder, Smør to Pund, Svin et, Lam et, Gaas en, Høns to, Gæsteri en halv Rixdaler, et Hus ibid, en Rixdaler uberegnet, Wormstrup, Thomas Jensen, Rug halvanden Tønde, Byg 8 Skepper, Smør et Pund, Svin et, Gæsteri to Mark; Rinds Herred, Uldbjerg Sogn i Gjørup By, Morten Jensen og Christen Jensen, Rug 2 Tdr., Havre 20 Skpr., Smør en Fjerding, Svin et, Gæsteri en Mark; Nørlyng Herred, Vammen Sogn og By, Jens Jensen, Skatte-Rug, en Ørte, Byg en Ørte, Havre en Ørte, Skovsvin et, Smør et Pund, Faar et, Lam et, Gaas en, med to Skpr. Havre, Høns to, Æg en Snes, Leding 6 Skill., Dagsverk 10 Skill., Gæsteri to Rdl., med des tilliggende Skovparter, Esperlund

af et Hus en Rixmark uberegnet, hvilket foreskrevne mit Jordegods til evig Tid skal være og blive til ovenmeldte Brug og det paa følgende Maade, saaledes at, efter vores, nemlig min og min Kærestes dødelige Afgang, skal Taarup Gaards Patron selv eller ved tvende dertil forordnede vederheftige Dannemænd i Sognet lade kræve, annamme og deraf aarlig sælge efter Capitel-Køb 6 Tønder Rug for Penge, dermed Begravelsen at holde altid vel vedlige, at saasart noget fejler, det strax blive flyet til rette, større Skade at forekomme, og naar nogen af samme Penge tilovers bliver, da udsættes til visse Folk for 5 pro Cento aarlig Rente, og det alt af Patronen at forestaas, saa Begravelset paa sin Indkomme ingen Skade tager, og skal holdes som en liden Kirkebog derover, hvorudi aarlig skal skrives som i andre Kirkeregnskaber, samme Bog idelig derefter skal findes i Præstegaarden hos denne og efterfølgende Præster, saavel som hos Stedets Patron en Genpart, dertil Sognepræsten skal aarlig have fire Tønder Rug. Den øvrige Rest af forskrevne

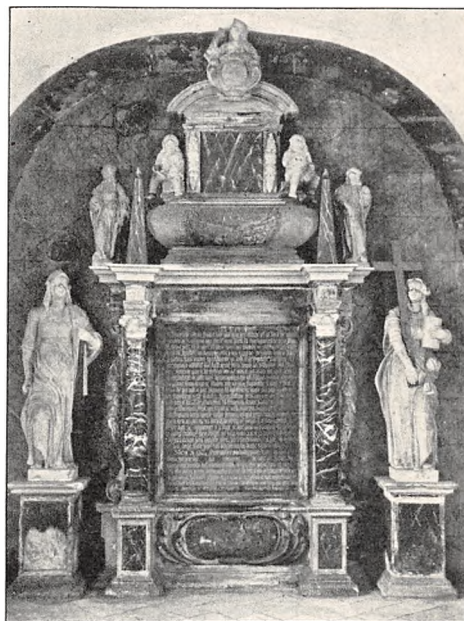

Fig. 25. Epitaphiet i Taarup Kirke for Restaureringen.

Gaards Skyld og Landgilde haver fornævnte Taarupgaards Patron aarlig at lade indkræve og uddele maanedlig til trængende Sengeliggende og ret Hus-Arme, som skal bygges et Hus til paa et bekvemt Hussted i Quols, som aldrig maa bruges til andet end til et Hospital; herudi skal, foruden de trende Sengeliggende, være en fattig Kvinde, som er rørig og villig til at tage vare paa de trende og hjælpe dem, hvis de ikke kan hjælpe sig selv, derfor skal hun have fornøden Husværing hos dem og nyde fri Ildebrand med dem saa og en Tønde Korn og 3 Slettedaler i Penge med dennem, saa længe hun vil vare paa, men om hun bliver modtvillig, saa de med Skjel klager over hende, da at skaffe hende af og tage en anden i den Sted, og skal disse fattige, som bliver forarmede i Taarup og Quols Sogne, og som ingen eller mindste Venner have at søge til. Fornævnte Gaarde skal, for at blive desbedre holden i Hævd og ved Magt, svare med Herligheden og sit Arbejde eller billig Arbejdspenge til Stedets Patron og skal han derimod holde fornævnte Hus i Quols forsvarlig ved lige og skaffe 120 gode Læs Tørv der til Huset aarlig og dem tilbørlig føre i Stakke og med Heng-Tørv tillige forvare.

Patronen til Stedet tillige med Sognepræsten skal indskrive disse Fattige, der kommer i Huset, en efter anden, og saaledes omgaas og have Tilsyn med alt dette, som de selv det for Gud vil forsvare, saafremt de ikke (til hvilken af min eller min kære Husfrues efterladte Blodsforvante, som det anderledens beviser) vil have forbrudt alt Korn, Herlighed og Arbejde, de herved nyder under lige Vilkaar, dog saa at fra mit Begravelsessted og Fattige intet forvendes i nogen Maade. Jeg holder det nyttigt at ønske dem Forbandelse, som skulde vilde fatte de Tanker, dette til andet ved List eller Magt at ville forvende, thi de var alt forhen forbandet og af Satan indtaget til hans Værk at drive, og i hvor lidet slige Forvendelser og dermed fulgte Forbandelser haver hos de Verdens Vise været agtet, saa haver dog mange Efterkommere Frugten deraf med Smerte; derfor vil jeg bede den gode Gud, han ikke vil tillade nogen sig herudi at forsynde, men selv holde en naadig Haand herover til den rette Brugs Erholdelse i hans Navn til Ære og hans Børn til Gode i Jesu Navn, som med Faderen og den Hellig Aand ske Ære i Menigheden fra Evighed til Evighed. Amen.

Taarup Gaard den 6/8 1681.

Tønne Juul.

Denne Fundats ændrede Fru Anne Cathrine Friis senere ved Fundats af 4/9 1698. Hovedsagelig bestaar Ændringen kun i, at hun har ladet opføre Hospitalet til de tre Lemmer, og hun gav hertil en Del Gaarde, hvis Indtægter skulde gaa til Hospitalets (Fattighusets) Drift¹).

Fru Anne Cathrine Friis blev den længst levende, og i Henhold til hendes og Tønne Juuls foran nævnte Ægtepagt tilkom det hende nærmere at fastsætte og udforme deres Testamente. Dette blev kgl. konfirmeret den 21/1

1698¹⁾, men bærer iøvrigt Datoen for hans Dødsdag, den 28/8 1684. I Følge Testamentet skulde Indkomsten af Taarupgaard og Gods nydes²⁾ af 6 af hendes eller hendes salig Mands Slægt og Paarørende, saa længe nogen er til, og siden »anden nødtørftige, adelige Personer«. Begges Slægt skulde alternativt administrere Godset og efterse, at Foundationen blev opfyldt. Efter denne er Direktørerne fri for at gøre Regnskab, »uden alene som de for Gud og med god Samvittighed kan forsvare«.

Den Taarupgaardske Stiftelse er saaledes oprettet i Henhold til Fundats af 21/1 1698, forandret ved Fundats af 1/11 1814 (kgl. konfirmeret 21/3 1815), ved Tillæg af 12/3 1847³⁾ og kgl. Resolution af 6/5 1859. Stiftelsen⁴⁾ giver Hævning til 24 Damer, som enten skal være af Adel eller — dog kun for en Fjerdedels Vedkommende — Datter af en Mand i de 4 første Rangklasser. 2 Pladser med en Hævning paa 320 Kr. besætter Familien alene (i Følge Tillægget af 1847). Af nævnte 24 Damer oppebære 6 i 1. Klasse hver Renterne af

8000 Kr., 6 i 2. Klasse hver Renterne af 6000 Kr., 12 i 3. Klasse hver Renterne af 4000 Kr. De ekspekterende Frøkeners Antal er fastsat til 36, hvoraf de 4 ældste hver faar 80 Kr. aarlig (Kgl. Resolution af 1859).

Stiftelsens Kapital udgjorde den 1/7 1918 ialt 345,877 Kr. 66 Øre. Som de første Legatnydere efter Fru Anne Cathrine Friis's Død nævnes⁵⁾: Fru Ingeborg Juul (gift Tyge Below til Frøstrup), Fru Barbra Juul (gift Niels Juul til Bjørnsholm), Fru Helvig Krabbe (gift Jørgen Kruse til Spøtrup), Jomfru Barbra Hilleborg Beck, Jomfru Barbra Helvig Friis. Disse fem fik hver 1 Sjettedel. Den sidste Sjettedel deltes mellem Fru Ingeborg Juuls Døtre, Fru

Fig. 26. Tønne Juul.

Efter Kobberstik, stukket af Hubertus Schaben, i det Møller'ske Pinakothek i det kgl. Bibliothek.

Barbra Below og Jomfruerne Elisabet, Chatarina Elisabet og Ide Marie Below.

Direktørerne for Stiftelsen¹⁾:

Etatsraad Frederik Juul.

Fra 1721 Oberst Christian Friis til Hevringholm. Denne sidste var en Brodersøn til Fru Anne Cathrine Friis. Med ham uddøde den 2/7 1727 Haraldskær-Friisernes Slægt, og Fundatsens Bestemmelse om, at Direktørerne skiftevis skulde være af de to Slægter Juul og Friis, maatte dermed bortfalde.

Fra 1727. Generalløjtnant Ove Juul.

Fra 1766. Geheimeraad Christian F. Sehestedt Juul. Han døde 1788, og da hans Søn kun var 7 Aar paa det Tidspunkt, har han vel næppe overtaget Direktoratet. Oberst Christian Frederik Juul til Store Borupgaard var en Tid Direktør (jvnf. Fodnote Side 111) og har sikkert været det hele Tiden fra 1788 til 1815.

Fra 1815. Kammerherre, Oberst, Baron Ove Henrik Juel-Rysensteen.

Fra 1836. Kammerherre, Baron Carl Adolf Baron Juel-Rysensteen.

Fra 1884. Kammerherre, Baron Niels Juel-Rysensteen.

Fra 1889. Kammerherre, Baron Christian Frederik Juul-Rysensteen.

Fra 1907. Kammerherre, Hofjægermester Chr. Sehestedt Juul.

Til Vedligeholdelsen af Begravelsen og Epitaphiet i Hjerm Kirke for Axel Juul til Kvistrup og Volstrup og Fru Elisabet Friis gav Anne Cathrine Friis den 5/3 1685²⁾ et lidet Bondested ved Hersom Kirke i Hjerm Herred (se II, Side 402 Fodnote 1). Tillige gav hun 1698 en Gave paa 8 Tdr. Byg aarlig til de Fattige i Engestofte Sogn paa Lolland.

Under Portrættet i det afbillede Kobberstik af Tønne Juul læses følgende Klagevers:

Hielp Gud, hvad er Vor lif. Jeg sidder her Bedrøffuet
 For du min Kierist ist Ved Døden mig berøffuet.
 Mit hvide Hengel om min Sorrig Vidne bær,
 Din Crone Vidner om din Pragt og Herrefær
 I Høye lofft og Chor; Den Krands af laurber grønne
 Din Seyers mercke er: Ald Werden ved en Bønne
 Du acter ey: thi du har giennem ærens Port
 Din Reysse med Triumph og Engle Svite giort,
 Din dyd i Ansiet dit som Prent er her at læse
 Dit Rycte FAMA skal med sin basuin udblæse.
 Du Var min Engel: ia Du var mig god og huld
 Jeg sidder derfor her Desmere Sorrigfuld.

OVE JUUL

1615—1686

Geheimeraad, Vicestatholder, Vicekansler,
til Willestrup, Lundbæk m. m.

Side 102.

Af sin Slægt er Ove Juul den i Historien mest kendte og den, der naaede højest i Magt og Anseelse. Han var en velbegavet og klog Mand, Gennemsnittet af sin Stand langt overlegen i Lærdom og Karakter. Takket være disse Egenskaber bragte han Slægtens Ry til Kulmination paa en Tid, hvor saa mange andre gamle Slægter gik Forglemmelse eller Undergang i Møde paa Grund af Mangel paa Karakter og Energi. Han var elsket af sine Venner og Undergivne, og med sit vindende Væsen forstod han at gøre sig velset overalt; endog Kong Karl den XII af Sverrig satte megen Pris paa ham og ønskede gerne at forhandle med ham. Betegnende er Kongens Ytring ved Forhandlingerne i Torslund: »Jeg ved ikke, hvorledes det er, jeg kan ikke sige Ove Juul nej.«

Ove Juul var stærkt religiøs, derom vidner hans Dagbog. I ærlig Trofasthed stillede han sig hele Livet i sin Konges og sit Lands Tjeneste, og kun korte var de Perioder, der levnede ham Tid til at bo paa sine Gaarde. Sin Ungdom har han selv beskrevet i en Dagbog, som opbevares i Arkivet paa Ravnholt¹⁾. Han skriver selv heri, at han efter »sin salig Faders Bibel in folio« er født den 23. Oktober 1615 om Morgenen mellem Kl. 2 og 3 paa Willestrup. Hans Daab fandt Sted paa Gaarden, og han blev opkaldt efter sin Farbroder Ove Juul til Meilgaard og efter Ove Lunge til Odden.

Efter Tidens Skik kom han allerede 3 Aar gammel til sin Mormoder og Gudmoder, Fru Dorete Munk paa Sødal, for at blive opdraget. Men efter 3 Aars Forløb blev han sammen med sine Brødre hentet til Willestrup for at gaa i Skole, og hans Lærer gav ham her det Skudsmaal, at han havde et godt Nemme og ingen af sine »andre Brødre udi Flittighed cederede.« 11 Aar gammel blev han sendt til Sorø Skole sammen med Brødrene Wincents og Werner. Uddannelsen her var tilrettelagt saaledes, at de adelige Elever paa Akademiet fik Oplæring i alt, hvad der anstod en ung Mand af god Familie. Kun 3 Aar før, nemlig 1623, havde Christian IV oprettet Ridderakademiet som et Sidestykke til det berømte Akademi i Tübingen, og Ove Juuls Fader havde selv været med til at underskrive Skolens Fundats. Foruden i boglig Lærdom undervistes i Eksercits med Pike, Musket og alt hvad en Soldat skulde lære samt i Ridning og Fægtning. Den med Renaissancen fulgte nye Dannelsesretning, Humanismen, stillede gode Kundskaber, Kurtoisi og Ridderlighed som uafviselige Fordringer til denne Tids unge Gentleman.

Ove Juul kom straks i 2. Klasse, men blev hurtigt flyttet op i 3. Klasse

til Trods for, hvad han bittert beklager, at deres Lærer aldrig havde villet lære dem det, som »tracteredes udi Skolen«. Som privat Præceptor paa Skolen havde Brødrene en Anders Eriksen, senere Sognepræst i Stillinge. Aaret efter, at han var kommet paa Skolen, døde hans Fader 1627 i Norge, og to Aar efter blev hans ældre Broder Werner syg og døde. Det følgende Aar blev Broderen Vincents syg af Tyfus (Sprinkel). Med rørende Opofrelse passede den lille Ove Juul ham, og uden Kendskab til Sygdommens Færlighed lagde han sig endog i Sengen hos ham, lige til Broderen kom i Febervildelse. Han lagde sig da over i en anden Seng tæt op til Broderens. Feberen vedblev, og Ove Juul maatte være alene om ham, da deres Præceptor var rejst til Skaane. Først sent opdagede Lægen, Doktor Burserus, at det var Tyfus, men da havde Ove Juul allerede passet ham i mange Dage. Han forlangte og fik en Præst tilkaldt trods Lægens Protest, da denne lovede Broderen rask om faa Dage. Men Ove Juul havde sin egen Mening om Tingene. Det gik, som han anede, Broderen døde. Træt og udmattet havde Ove Juul lagt sig til at sove og forlangt at blive vækket, hvis Broderen blev daarligere. Man nænnede ikke at vække ham, og da han vaagnede, saa han Broderens Ansigt tildækket med et hvidt Klæde.

Denne lille Beskrivelse giver allerede sin Karakteristik af den 15aarige Dreng. Alene i den triste Uhygge viser han en Bestemthed og en Modenhed, som Nutidsdrengene næppe vilde have. Han træffer sin Beslutning paa Trods af Lægen, han forstaar Situationens Alvor og plejer Broderen med al Omhu vel vidende, at denne her kun havde ham at støtte sig til. Først to Dage efter Vincents Død kom Moderen, og med hende rejste Ove Juul den 15/5 1630 hjem til Willestrup efter flere Mænds Raad. Sorø Skole rummede for triste Minder for ham. Sin Uddannelse fortsatte han de følgende tre Aar i Hjemmet sammen med Broderen Tønne hos Huslæreren Petro Stubbæo.

Som det var Skik for Datidens unge Adelsmænd, skulde ogsaa Ove Juul afslutte sin Uddannelse i Udlandet. For mange unge Herrers Vedkommende betød dette ofte en Slags Rustid i alskens Velleevned med mere eller mindre heldig Udgang. Men for Ove Juul blev Rejsen, karakterstærk som han var, en virkelig Skole. Overalt ser man ham søge det seværdige; hans Interesse og Beundring for de fremmede Landes Kunst er bestandig levende. Man mærker det saa tydeligt i hans Dagbog, selv om Datidens Sprog kun gør liden Brug af Superlativer til at udtrykke Begejstring og Glæde. Hvor han kom paa sin lange Rejse, besaa han Slotte, Kirker, Klostre, Malerisamlinger og Bibliotheker. De interesserede ham, uden at han dog har Broderen Tønnes historiske Sans og iøvrigt heller ikke dennes Evne til — om end ofte ret naivt — at fortælle om Livet, saaledes som han mødte det derude i de fremmede Lande. Ove Juuls Haandskrift er affattet i ren Dagbogsform og melder egentlig kun Navne og Data, tørt fortalt, kort og knapt uden Spor af Liv eller Farver, men mere modent og betydeligt end Broderens. I

Flæng skal her anføres et Par Eksempler paa hans Optegnelser fra Besøg paa kendte Steder.

I Paris: Louxembourg, som er en hel skøn og prægtig Bygning; la Reine mère har det ladet bygge og er paa italiensk Manèr. Dersammesteds ses mange, skønne Gemakker og skønne Gallerier med fortræffelige Malerier i. Dronningens eget Gemak er hel rigt; dog der boer ingen; har et skønt indlagt Gulv af Træ o. s. v.

I Rom: Vi besaa ellers udi Rom efterfølgende: Pavens Palads i Vatikanet, ved Sct. Peders Kirke, som er en hel skøn, stor og vidtløftig Bygning, hvor vi besaa først Bibliothecam Vaticanam og der udi hel mange og rare Bøger, som . . . Her følger nu Oprensning af en Del sjeldne Manuskripter, bl. andet af Virgil, Petrarcha, Boccacio, Dante o. fl.

At følge ham i Enkeltheder paa hans Rejse vilde blive for vidtløftigt, og den nævnes derfor her kun i Hovedtræk. Den 3/6 1633 rejste han med sin Hovmester, Magister Adolph Zoëga, fra Willestrup, naaede over Kolding—Flensborg til Hamborg den 17/6, fortsatte den 1/7 Rejsen over Magdeburg til Wittenberg, som de naaede den 7/7, og som var deres foreløbige Maal. Her i Sachsens hertugelige Residensstad med dens rige historiske Minder blev han i 3 Aar og boede hos den berømte Philolog, Professor Buchner, hvis Forelæsninger han hørte. Den 15/3 1636 forlod han Wittenberg, besøgte de fleste større Byer i Tyskland og naaede Amsterdam den 26/4. Derfra brød han op den 5. Maj og rejste over Leyden, Dortrecht, Vliessingen til London, hvor han blev fra den 24. Maj til 26. Maj, rejste videre over Dieppe, Rouen og naaede Paris den 2. Juni. I denne herlige By muntrede han sig med en Rigdom af gammel, skøn Arkitektur, med Komedier og »skønne Baletter«, som Kong Louis XIII og hans Broder, Hertugen af Orleans, samt Kardinal Richelieu lod opføre. Efter en lille Tur til Saint Cloud og Saint Germain rejste han den 11. September over Orleans, Blois, Amboise, Tours, Nantes, Poitiers tilbage over Tours til Paris (14/10). Her blev Ove Juuls Hovmester syg, og den følgende Del af Rejsen maatte han foretage alene. Den 11/5 1638 forlod han Paris og rejste over Lyon, Genf, Bern, St. Gothard, Verona til Venedig, hvortil han ankom den 8/7. Her blev han i c. 5 Uger, rejste saa den 15/8 til Padua¹⁾, hvor han skrev sig i den lærde Johannes Rodes Stambog (II, Side 393), tilbage over Venedig, Bologna, Ravenna, Ancona til Rom, som han naaede den 2/10. Herfra ankom han over Capua til Neapel den 17/10, besaa Vesuv og omliggende Søer og Oldtidslevninger og vendte den 22/10 over Mola og Frascati tilbage til Rom, hvor han den 16. November sluttede sig til den kejserlige Ambassadørs Følge, da denne holdt en prægtig cavalcata i Anledning af sin Tiltrædelse ved Pavehoffet. Efter to Maaneders Ophold her fortsatte han Rejsen over Montefiascone, Aqua Pendente og Siena til Florents, hvor han blev i 8 Dage, brød derfra op og drog over Lucca, Pisa, Livorno til Genua, rejste videre til Toulon og Marseille og naaede Paris den 2/3 næste Aar. Atter blev han her

i nogen Tid og afrejste først den 18. Juni over London til Holland, hvor han lod sig immatriculere ved Leydens Universitet. Den 11/9 naaede han Glückstadt, hvor Kongen opholdt sig, og den 20. September var han i Aarhus. Her traf han sin Moder hos sin Svoger, Lensmanden Erik Gruppe, og med hende rejste han den 6. Oktober 1639 til Willestrup. Efter den 6½ Aar lange Rejse var hans Uddannelse færdig, og den 29/10 s. A. meldte han sig til Tjeneste hos Kong Christian IV. Samme Dag blev han forestillet for Majestæten paa Koldinghus af Rigsmarsk Jørgen Urne og straks optaget blandt Hofjunkerne.

Det følgende Aar, 1640, var han med til Laurids Ulfeldts og Else Parsbergs Bryllup. Af en gammel Fortegnelse¹⁾ faar vi Juulernes Bryllupsgaver ved denne Lejlighed at vide, nemlig:

Ove Juul Iversen.....	6	Rosenobel ²⁾
Axel Juul Iversen og Fru Lisbet Friis	7	—
Malte Juul.....	2	—
Maren Juul og Erik Grubbe.....	En	Sølvskaal, der vejede 39 Lod ³⁾
Fru Christence Juul.....	2	Rosenobel
Hans Juul til Staarupgaard.....	2	—

Kort Tid efter at han havde meldt sig til Tjeneste hos Kongen, blev han to Gange sendt til Gottorp, første Gang sammen med to andre Hofjunker i Kongens og Kirstine Munks Søns, Grev Valdemars Følge, anden Gang ledsagede han sammen med Hofjunkerne Steen Bille og Niels Vind Kongens Søsterdatter, Grevinden af Nassau, og Kongens og Kirstine Munks Døtre, Frøkenerne Hedvig og Christine. I 1640 fik han af Kongen Ordre til sammen med flere Adelsmænd at følge Gesandterne Korfits Ulfeld og Gregers Krabbe til England. Efter en meget stormfuld Overrejse naaede de derover den 28. Aug. Opholdet varede i 8 Uger, og den 20. Oktober rejste han alene med Gesandterne over Holland til Glückstadt, hvor Kongen opholdt sig. Det følgende Aar, den 19/3 1641, befalede Kongen ham »at ligge i Kamret paa Koldinghus hos de to unge slesvigske Hertuger«, som Christian IV opdrog, nemlig Hans Bugislav af Norborg og Frands Philip af Glyksborg, og have Tilsyn med deres Folk. Den 1. Maj s. A. blev han betroet hele Opsynet med dem, og samtidig udnævntes han til deres Kammerjunker med 200 Rdl.⁴⁾ i Løn. Senere maa han yderligere have faaet et Prælatur i Lund, thi den 24/8 1643 ansøgte⁵⁾ han og Gunde Rosenkrantz om Tilladelse til at maatte mageskifte med hinanden de gejstlige Beneficier, som Kongen havde forlenet dem med, saaledes at Ove Juul i Stedet fik et Kannikedom i Aarhus.

Efter at have fulgt Hertugerne paa et Besøg paa Frederiksborg rejste han med dem i Januar 1642 til Sorø Akademi. Opholdet her varede i 4½ Aar, og først i Juni 1646 afleverede han dem til deres respektive Forældre efter forinden at have fulgt dem til Hertug Frederiks Søns, Prins Christians Daab paa Gottorp den 21/6.

Efter et kort Ophold i Jylland fremstillede han sig atter for Kongen nede i Rendsborg i September og opvartede ham personligt. Han fulgte derefter med ham til København.

Det var Christian den Fjertes Plan, at Ove Juul skulde rejse udenlands med den unge Hertug Frands Philip. Meget nødtigt vilde Ove Juul binde sig hertil, thi allerede da havde han ved sin Moder paa Viborg Snapsting anmodet om sin senere Hustrus, Kirsten Urnes Haand. Hendes Fader, Lensmanden til Trondhjem, Frederik Urne († 1658) til Bregentved, var paa den Tid i Norge. Ove Juul havde skrevet til ham og faaet til Svar det Løfte, at Kirsten Urne skulde blive uforlovet, til han kom hjem fra sin Rejse med Hertugen. Det var nemlig Kongens »alvorlige Vilje«, at Ove Juul skulde afsted med begge Hertugerne, og af Gabriel Marselis laante Kongen¹⁾ 3000 Rdl. »til Ove Juul til de unge Herre af Glücksborg deres Hofmester til Deris Kjærligheders Fornødenhed«. I Juni 1647 rejste han derpaa med dem over Holland og Belgien til Paris, hvortil de ankom den 9/7. Efter at have opholdt sig her i en Snes Dage rejste de til Angers, hvor Hertugerne studerede fra 9/8—14/11. Den 11/12 var de tilbage i Paris efter en Tur i Normandiet og Bretagne og blev nu her i 3 Maaneder, berejste derefter Omegnen og naaede over Amsterdam og Hamborg den 17. Juni 1648 tilbage til Glyksborg. Den 28/6 afleverede han 600 Rdl. paa det kgl. Skatkammer, Resten af de 6000 Rdl., som var tilstaaet til Rejsen.

Under Ove Juuls Ophold i Udlandet var Christian IV død den 28/2 1648. Efter et kort Besøg paa Willestrup meldte han sig derfor til Tjeneste hos Frederik III og var med til Kongens Hyldning i København den 6/7 d. A. Under sit Ophold i København anmodede han paany den 4/7 om Kirsten Urnes Haand. Hun blev ham tilsagt, og den 15/7 fandt Trolovelsen Sted paa Bregentved.

Kirsten Urne var født 1628 og maa vel have været smuk, thi før Ove Juul havde allerede to unge Adelsmænd bejlet til hendes Gunst. I sit 12. Aar havde hun saaledes været forlovet med Ove Juuls Skolekammerat, Christian Bjelke²⁾, der faldt i en Duel. Siden forlovedes hun med Christian Sparre, men

Fig. 27. Ungdomsbillede af Ove Juul.
Efter Miniaturmaleri tilh. Fru Vibeke Ankiær,
f. Baronesse Juul-Rysensteen.
Paa Bagsiden af Billedet er skrevet, at det arvedes
af hans Søn, Elatsraad Frederik Juul.

»med hannem blev hans Gaver for sine sehr Aarsagers Skyld igen tilskikket.« En Søster til Kirsten Urne, Anne Urne, var trolovet med Hofjunker Christian Lindenov til Østergaard i Salling. Hendes Moder, Fru Karen Arenfeldt († 1673), var Datter af Hans Arenfeldt til Rugaard og Hustru Fru Anne Marsvin, Søster til Christian IV's Svigermoder Ellen Marsvin. Fru Karen Arenfeldt var saaledes Søster til Rigborg Arenfeld, gift med Axel Juul til Bjørns-

Fig. 28. Ove Juul.
Efter Maleri af Wuchter. Ravnholt.

holm, og til Ellen Arenfeldt, gift med Jørgen Juul til Aggersbøl og Laage. En Brodersøn af hende var den for sin Hekseforfølgning kendte Jørgen Arenfeldt til Rugaard (Side 99), der endog fik Ove Juul til omgaaende at udlevere sig en Heks, der boede oppe paa Willestrupegnen¹⁾. Paa Ravnholt findes endnu to ens Sølvbægre med de Urners og Arenfeldters Vaaben, mulig en Daabsgave til Kirsten Urne.

I Slutningen af 1648 og i Begyndelsen af 1649 rejste Ove Juul snart til Bregentved og snart til København eller Willestrup. Han nævnes som Gæst ved en Mængde Bryllupper, bl. andet ved sin egen Søster Dorthes Bryllup med Erik Høeg den 5/2 i Viborg. Den 13. Juni stod hans eget Bryllup i København.

Til Stede var Kongen og Dronningen, Hertug Frands Philip af Glyksborg, dennes Søster Prinsesse Augusta og en Mængde af Landets fornemste Adel. Doktor Jesper Brockmand forrettede Vielsen i Sct. Nicolaj Kirke. Til Bryllupsfestlighederne havde Frederik Urne faaet kongelig Tilladelse²⁾ til at købe fra den kgl. Vildtbane 4 Kronhjorte, 6 Daadyr, 8 Raadyr, 30 Harer samt fra de kgl. Fiskerier 20 Retter³⁾ Karper, 20 Retter Gjedder og 20 Retter Brasen.

Efter den 17. s. M. at have været med til sin Broder Tønnes Bryllup med Anne Friis i København, rejste han med sin Hustru til Lundbæk, som han nylig havde overtaget. Smukt laa Gaarden tæt ved Limfjorden, og i sin Bog: Danmarks og Norges frugtbare Herlighed (dediceret bl. andre til Ove Juul og Tønne Juul) skriver Arent Berntsen (II, Side 398): »I synderlighed er Nibe et fornemme stort Fiskeleje ved Limfjord, lidet

østlig for den skønne og lystige Gaard Lundbech liggende, berymt for- medelst den herlige Sildefiskende.« Her levede han nu et Par Aar i lykkeligt Familieliv og deltog i den jyske Adels Festligheder. 1650 paabegyndte han Ombygningen af Hovedbygningen paa Lundbæk. Denne Ove Juuls Bygning blev nedrevet i 1804 af Baron Christian Frederik Juel-Rysensteen; desværre eksisterer der intet Billede af den. I en Indberetning fra 1735 hedder det, at Lundbæks Borggaard havde 3 Fløje, af hvilke Beboelsesfløjen var Bindingsværk og altsaa stammende fra Christoffer Mikkelsen Tornekrannds Tid. De to andre Fløje, nemlig Ove Juuls Fløje, var derimod grundmurede. Et meget lille Billede i Resens Atlas over Nibe fra c. 1670 viser ganske vist Lundbæk som et anseligt Bygningskompleks med Spidsgavle, men mulig er dette kun en alm. Signatur for en Herregaard. Thi ved Skiftet efter Ove Juul i 1687 vurderedes Lundbæks Bygninger kun til 800 Rdl., medens Willestrup sættes til 1500. (Se iøvrigt Siderne 148 og 164). Lidt Gods købte Ove Juul til, nemlig i 1652 1½ Gaard i Vokslev og 1 Gaard i Torup og i 1663 2 Gaarde og 1 Mølle i Binderup¹⁾. Den 5/9 1654²⁾ solgte han en Gaard i Sønderholm til Jørgen Marsvin til Aunsbjerg, og den 9/8 1653²⁾ overlod hans Moder ham Halvparten i sin Gaard i Viborg (Side 93 og 150). Aaret efter, den 25/10 1654²⁾, solgte han denne Halvpart til sin Broder Axel Juul, som tidligere havde faaet Ingeborg Parsbergs anden Halvdel i Gaarden.

Fig. 29. Kirsten Urne.
Efter Maleri paa Ravnholt.

Efter disse Hvileaar begynder Ove Juuls egentlige Manddomsgerning, og igennem Vurderingen af den naar vi først rigtigt til at lære ham at kende som en klog, begavet og fædrelandstro Mand. Den 19/6 1654 blev han kaldet til Kongen paa Koldinghus, og Frederik III bad ham om at gaa til Stockholm som Danmarks Resident i Sverrig.

Under de da bestaaende meget vanskelige Forhold mellem de to Nabo-riger var en saadan Stilling yderst ubehagelig og stillede store Krav til sin Mand. Ove Juul vilde ogsaa nødigt sige ja, men dog, som han selv loyalt siger, »haver jeg ikke for nogen privat Commoditet eller egen Nyttes Skyld villet undslaa mig for den Tjeneste, jeg min Herre og mit Fædreland var skyldig,« og han lovede at paatage sig Bestillingen paa tre Aar. Efter at have aflagt Embedseden modtog han samme Dag, den 15/7 1654, i Haderslev sin Bestalling og Ordre til at rejse den 30. Aug. Ordren blev senere ændret til, at han først skulde rejse den 13/2 1655. En ny Udsættelse af Rejsedagen tillod ham at være 3 Uger paa Bregentved, og først den 24/3 1655 afrejste han med sin Familie fra Bregentved til Stockholm. Samtidens Vurdering af Ove Juul ser vi i følgende Bemærkning¹⁾, med hvilken den svenske Resident i København, Magnus Durel, ledsager sin Meddelelse til Karl X Gustav om Ove Juuls Udnævnelse: »at han (O. J.) siges at være en Mand af god Forstand og ret vel studeret.«

I Stockholm boede Ove Juul paa Söder Malmen i det Hus, hvor den afgaaende Resident, Peder Juul, havde boet. Den 2. Juli var nævnte Resident i Afskedsaudiens, og samtidig fremstillede Ove Juul sig. Allerede Dagen efter fulgte han Svenskekongen ned gennem Sverrig paa dennes Rejse til Felttoget i Polen, og hurtigt følte Kong Karl sig tiltrukken af ham paa Grund af hans Karakter og klare Forstand. Ove Juul skriver selv, »og jeg blev straks derefter hel vel anset baade hos Kongen og Raadet, hvilken Ynde jeg og stedse derefter beholdt²⁾«.

Den 30. August fik han Ordre til at rejse til Stettin i Pommern og derfra til den svenske Konge for at følge hans militære Bevægelser.

Da der ingen Skibslejlighed var til Stettin, rejste han til København, som han naaede med sin Familie den 20/9. Af forskellige Grunde blev han opholdt her og fik Tilladelse til en Rejse til sine Gaarde i Jylland. Endelig den 6. Januar 1656 fik han Ordre til at rejse. Kirsten Urne og Børnene tog han Afsked med i Viborg, da de ikke kunde følge ham paa hans »hastige« Rejse. Den 5/2 naaede han Hamborg, hvor der indløb Ordre til ham om at blive. Ove Juuls Sendelse til Karl X Gustav stod jo i en overordentlig Grad i Forbindelse med de udenrigspolitiske Forhold, som var ved at udvikle sig. I Polen stod vel Kong Karl som Sejrherr i en Række Slag, men alligevel var Situationen ikke særlig gunstig for ham. Holland maatte han stille tilfreds med Handelsindrømmelser, Russerne truede med at rykke ind i Livland, Østrigerne i Polen. Ved alt dette var ogsaa Krigslysten i Danmark vokset i alle Befolkningslag. Det gamle Svenskerhad var blusset op, og overalt næredes kun det Ønske at genvinde de ved Brømsebrofreden 1645 tabte Lande. Karl Gustav tænkte sig Muligheden af at afvende Faren ved at tilbyde Alliance, og Frederik III stillede sig tilsyneladende foreløbig villig hertil for at vinde Tid til sine Rustninger. Han lod i 1655 svare³⁾ den svenske Konge, at det var

ham kært, at Karl Gustav endnu tænkte herpaa, og han vilde gerne indgaa Alliance. Videre svarede han, at det bl. andet var resolveret i Rigsraadet at sende Residenten Ove Juul til Karl Gustavs Armée for der videre i bemeldte Sag at incaminere.

Den svenske Resident i København, Magnus Durel, forstod imidlertid vel Situationen. I sine Breve¹⁾ til den svenske Konge skrev han bl. andet den 27/10 1655, at man sagde endnu i Danmark, at Ove Juul skulde sendes til den svenske Hær »under Prætext af Tilbud om Alliance og Venskab« og blive dernede for at kunne indberette, hvad der passerede og især for om muligt at opdage Kongens Hensigt, naar Sagerne var afgjorte i Polen, »saa som Apprehensionen for Eders Kongelige Majestæts sejrriige Vaaben er her ikke ringe.« Videre skrev han den 15/12 s. A., at Ove Juul skal være afrejst til den svenske Konge, »hvorel man ved hans Bortrejse ej kunde mærke andet, end at han gik til sine Godser i Jylland.«

Endelig skrev¹⁾ Magnus Durel den 19/1 1656: »Man siger igen, at O. Juul skal sendes til Kongen af Sverrig og residere continue ved Arméen for under Skin af at drive paa Alliancen at give Agt paa Kongens Actioner og Intentioner.«

I den Instruktion²⁾, som Frederik III havde udfærdiget og dateret den 23/2 1656, paalægges det Residenten at erfare, paa hvilke Vilkaar Karl Gustav ønskede Alliance med Danmark. Tillige skulde han anmode om, at Nederlandene og England optoges i Alliancen til Forsvar ikke blot af Østersøen, hvorover Danmark ønskede at bevare sin Højhedsret, men ogsaa af Vesterhavet og Skagerak³⁾. Endelig nævnes en Del om Handelsforhold og Traktater desangaaende, men der paalægges ikke Ove Juul nogen Opgave at give Agt paa Svenskernes Hensigt. Dog er det ingenlunde usandsynligt, men tværtimod rimeligt, at der fortroligt var meddelt Ove Juul den Hovedopgave at være iagttagende.

I Hamborg var Ove Juul blevet angreben af en hidsig Feber, men var dog rask, da han den 5. Marts modtog den oven omtalte Instruktion fra Frederik III og Ordre til at fortsætte Rejsen. Denne gik over Lybæk, Rostock til Stettin og videre til Marienburg, hvor de svenske Majestæter opholdt sig. Den 3. Maj meldte han sig til Karl X Gustav, og den 21. Juli drog han til Elbingen, hvor de svenske Underhandlinger med de hollandske Gesandter om Handelsindrømmelserne fandt Sted. Ove Juul nævner dog — naturligvis — i sin Dagbog intet om sin Virksomhed hernede. I et Brev⁴⁾ af 14/9 1656 skrev Ditlev Ahlefeldt: »Rex Sueeciæ quod miraberis fortasse, hat auf Ihrer Königl. Majest. Residenten Mons. Juhlen Præposition sich erklehrt die Blockquade für Dantzigh aufzuheben undt die commercia in der Ost See nicht zu turbiren. Wer solte glaubt haben, dass Dennemark in grosser Credit bey Schweden sey.«

Den 1. Aug.⁵⁾ skrev han fra Elbingen baade til Kongen og Overhofmester

Gersdorff. I den første Skrivelse første meddeler han, at Polakkerne har lidt et stort Nederlag, men at Kurfyrstinden af Brandenburg og hendes Rigsraad var misfornøjet med, at den brandenburgske Hær havde forenet sig med den svenske. Denne manglede iøvrigt baade Folk og Penge, men hverken den svenske Konge eller Polakkerne var tilbøjelige til Fred. I det andet Brev tilføjer han, at hollandske Gesandter havde underhandlet med Kong Karl Gustav om Handels- og Toldsager og ventede et heldigt Udfald deraf.

Trods gentagne Sejre var imidlertid Situationen langt fra gunstig for Svenskerne. Nye Fjender viste sig i Horizonen, Hæren havde lidt store Tab og Polakkerne vilde ikke give sig. I sidste Halvdel af August naaede en tysk Meddelelse fra Elbingen til København med Bud om, at de hollandske Forhandlinger med Karl Gustav var afsluttede, og at den svensk-brandenburgske Hær nu var paa Vej ind i Preussen. Ydermere var der udbrudt Pest i de forenede Hære, og et Øjeblik tænkte den svenske Konge paa at rejse hjem. Han opgav det, hvorimod Dronningen tog afsted til Sverrig i September. Ove Juul maatte altsaa blive dernede, men flyttede paa Grund af Pesten først ud paa en lille Gaard en Fjerdingsvej fra Elbingen og nogle Dage efter til den lille By Frauenburg, hvor den svenske Hofstat var. Den 12. September havde han her Audiens hos Kongen og forebragte forskellige Forslag, som denne imidlertid forlangte skriftligt, hvortil Ove Juul indvendte, at dette ikke var nødvendigt, da Kongen jo godt havde fattet Meningen af dem. Iøvrigt, skriver han¹⁾, var »Kongen meget fin og bad mig, jeg ofte ville komme til ham og kun gaa lige ind.«

I Slutningen af Brevet, der er skrevet med Ove Juuls egen lille, men tydelige og faste Haand, beder han Gersdorff »for min fattig Hustrus store Svagheds Skyld, han vil være saa god at være mig hos Hans Kongl. Majestæt behjælpelig, at jeg paa nogen kort Tid maatte gøre en liden Rejse hjem, hvilket nu med vore Skibe helt bekvemt kunne ske, thi jeg ellers meget frygter, at hendes Sygdom, som vel den største Del er af Sorg, hvilken de ikke alle lige vel kan bære, skal ganske tage Overhaand; thi her bliver nu snart intet mere for mig at bestille, synderlig naar Kongen forrejses. . . .«

Ønsket om at komme hjem gentager han bestandigt i sine følgende Skrivelser. I et udateret Brev¹⁾ skriver han, at han længes med de trætte Soldater efter et godt Vinterkvarter. Kone og smaa Børn drager, og tilmed har Helbredet været maadeligt, siden han kom til Prøjsen. Brevet lyder:

»Velbaarne Hr. Rigens Hofmester.

Af Hans Excellence, som min meget fornemme gode Ven, er jeg paa det flittigste begærendes, at hos Hans Kongl. Maj. han mig vilde være behjælpelig, at naar jeg Alting her efter min Commission faar forrettet, mig da naadigst Hjemlov maatte forundes, naar de hollandske Gesandter herfra tager deres Afsked (thi før tør jeg det ikke begære), som dog næppeligen sker førend

henimod Vinter, at jeg da med dennem kunde des sikrere fremkomme. Efter en Tid lang udstanden Arbejde og Travail længes jeg med de trætte Soldater efter et godt Vinterkvarter. Kone og smaa Børn drager og en hel Del; tilmed haver Helbreden, siden jeg kom til Preussen, været hel maadelig. Hans Excellence beviser herudi en Prøve af sin Velvillighed imod mig og mine, som vi altid taknemmeligen igen skal ihukomme. Jeg haver og dette samme af Hans Excellence Hr. Cantsler været begærendes. Jeg erbyder mig dog, naar behøves, igen at gøre en Rejse her ud, thi jeg mig aldrig skal undslaa fra min Herres og mit Fædrelands Tjeneste, saavidt Helbreden vil tilstede. Hans Excellence befaler jeg de nowo udi den Almægtiges Varetægt og udi hans bestandige faveur, som stedse forbliver Hans Excellences beredvilligste Tjener.«

Den 25. Oktober drog Ove Juul til Braunsberg, hvor hans Kammertjener døde af Pest. Omsider den 30. gik hans Ønske i Opfyldelse, idet han fik Frederik den Tredies Tilladelse til at rejse hjem, og han var ikke sen til at gøre Brug af den. Næste Dag red han til Frauenburg og tog Afsked med den svenske Konge, som inviterede ham til Frokost og tog det Løfte af ham, at han snart vilde komme igen. Den 3. November rejste han fra Braunsberg og naaede den 6. November København, hvor han mødtes med Kirsten Urne og Børnene.

Saa vidt man kan skønne, har Ove Juul holdt meget af Karl den X Gustav. Men da han saa afgjort kun handlede og tænkte ud fra, hvad han ansaa for bedst for sit Fædreland, er det vanskeligt at vide, hvad han har raadet Kong Frederik III til i sin Rapport til ham. Den svenske Gesandt, Magnus Durel, skrev¹⁾ ganske vist den 15/11 1656 til sin Konge, at Ove Juul var kommet hjem og lod sig forlyde med, at han inden 8—10 Dage skulde rejse til Danzig, og »saavidt jeg kan se, er han modest i sine Relationer og siger, at det ej staa saa ilde til med Arméen, og at Karl Gustav er tilbøjelig til Fred og Ven-skab med Danmark.«

Da Ove Juul efter et Ophold paa Lundbæk den 11/2 1657 med sin Familie rejste til København, deltog han undervejs i det Møde i Odense, hvor Kri-gen med Sverrig blev besluttet. Her beskrev han (efter Dagbogen) for Fre-derik III, at den svenske Hær i Prøjsen paa den Tid »var hel ringe og slet«.

Ikke des mindre var den — tilføjede han — stærk nok til at besætte Fæst-ningerne Thorn, Marienburg og Elbingen og til endda at sende en Hær, ganske vist kun paa 6000 Mand, men bestaaende af prøvede Officerer og Sol-dater ind i Holsten. Dette vilde den svenske Konge utvivlsvist beslutte sig til for at kunne anvende den derværende Landmilitz og gøre sig til Herre over Hamborg og Lybæk. Ove Juuls Raad var derfor, at den danske Hær i Tilfælde af Fredsbrud straks skulde søge ned i Pommern og derved komme de svenske Planer i Forkøbet.

Det fremgaar heraf, at selv om Ove Juul har beskrevet den svenske Hærs Tilstand som daarlig, har han dog paa den anden Side heller ikke gjort den til en kraftløs Modstander, som andre ansaa den for at være, og som man uden

Betænkning skulde vove sig i Kast med. Den var stærk, fordi den var krigsvant og i fuld Træning. At han ikke mere efter Odensemødet blev taget med paa Raad angaaende Krigen, men først blev kaldt til, da det senere kneb, og da man ved Underhandlingerne trængte til en Mand, som kunde tænkes at være velset af Svenskekongen, tyder derimod paa, at han ikke har tilhørt Krigspartiet, hvis fornemste Medlem jo sikkert var selve Dronningen. Næppe har Ove Juul derfor haft større Andel i den skæbnsvangre Beslutning om Krigen. Nøgternt har han kunnet overse pro et contra udfra sit nøje Kendskab baade til den svenske Konge og hans Hær, men Rigsraadet var for stærkt grebet af det almindelige Ønske om Revanche til at lægge Vægt paa hans Betæneligheder.

Der tales i Magnus Durels Breve¹⁾ om, at det paatænkes paany at sende Ove Juul til Karl Gustav, for at Tractaterne kunde »pro forma anstilles og opholdes«, men Ove Juul kom ikke afsted, og den 3. Juni 1657 gik Herolder med Trompeter til Sverrig for at forkynde Krigen.

Ove Juuls Raad om at gaa til Pommern blev desværre ikke fulgt, thi »andres Tanker vare paa Bremen til vor store Ulykke.« Med dette sidste tænker han antagelig paa Christoffer Gabel, der nærrede Ønsker om at faa sit tidligere Erkestift Bremen tilbage fra Sverrig.

Som nævnt blev Ove Juul ikke mere taget med paa Raad i Krigen, og han flyttede med Familie til Vindingegaard (nu Fuirendal), et Par Mil Øst for Skelskør, som han for 1000 Rdl. havde forpagtet af Gunde Rosenkrantz. Her blev han imidlertid meget syg af Feber, og da han blev rask, flyttede han for Pestens Skyld til Bregentved. Den 22. November 1657 købte²⁾ han af Børge Rosenkrantz Ottestrup Gaard og Gods mellem Ringsted og Haslev for 9,500 Rdl. (se Side 149). Det var hans Plan at bo her under Krigen og atter at sælge den, naar det igen blev sikkert at opholde sig i Jylland.

Med Tilfredshed havde Karl Gustav modtaget Krigserklæringen fra Danmark og drog i sidste Halvdel af Juli op i Holsten, slog de Tropper, Rigmarsken Anders Bille trak tilbage fra Bremen og stod den 23. August i Kolding. Efter at have sluttet Forbund med sin Svigerfader, Hertug Frederik den Tredie paa Gottorp, besatte Karl Gustav hele Jylland. I Januar 1658 blev Frostens saa stærk, at Bælterne frøs til, og den 30. Januar drog den svenske Hær, ialt 12,000 Mand, over til Fyn og videre over Taasinge, Langeland, Laaland, Falster til Sjælland. Den 11. Februar stod Karl Gustav i Vordingborg. Overraskelse og Modløshed greb alle i København; Regeringen var raadvild og vilde prøve at faa Fred for enhver Pris. Rigsdrost Joachim Gersdorf og Rigsraad Christen Skeel blev i den Hensigt afsendt og mødte Karl Gustav i Vordingborg. Underhandlingerne paabegyndtes, medens den svenske Hær fortsatte Fremrykningen. Men de Fredsbetingelser, Karl Gustav opstillede, var dog for haarde til, at de danske Gesandter kunde antage dem, og de vendte tilbage til København. Den svenske Hær naaede frem til Køge

Kro, c. 2 Mil Sydvest for København. Da blev Ove Juul den 14/2 1658 Kl. 9 om Aftenen ved en Drabant kaldet til Kongen. Øjeblikkelig begav han sig til Slottet, hvor Frederik III bad om hans Raad i den vanskelige Situation. Ove Juul foreslog da endnu samme Nat at sende en Mand til Karl Gustav, dels for at faa Forhandlingerne genoptagne og dels for at formaa den svenske Konge til at standse Hærens Fremrykning. Der vilde derved i al Fald vindes Tid til at sætte København i Forsvarsstand. Frederik III billigede Ove Juuls Forslag og befalede ham selv at paatage sig Hvervet, da han jo var vel kendt med det svenske Hof. Et Kreditiv blev udfærdiget, og hans Opgave¹⁾ lød paa, at han skulde opnaa en Vaabenstilstand og desuden handle om »en oprigtig og bestandig Fred mellem de nordiske Riger, hvorved en nærmere og uopløselig Alliance og fortroligt Venskab kunde sluttes.«

Samme Nat kørte Ove Juul i en af Kongens Kaner, kun ledsaget af en kongl. Trompeter, ud af København. Overalt laa Sneen tæt og ofte væltede Kanen, men omsider naaede de frem til de svenske Skildvagter ved Køge Kro. Skildvagten satte Ove Juul Pistolen for Brystet og arresterede ham. En Ritmester blev tilkaldt, og denne førte ham fra det ene Kvarter til det andet, til han endelig om Morgenen naaede Hovedkvarteret. Her blev han ført til Feltmarskalk Wrangels Kvarter, men da der ikke var Plads til ham, og Gulvet i Stuen i den aarle Morgenstund endnu var ganske optaget af sovende, maatte Ove Juul opholde sig i Bryggeret sammen med Kuskene. Da det blev Dag, lod han sig straks melde og bad om Audiens. Indtil Svenskekongen kom i Klæderne, ventede han i Forgemakket, hvor han traf og talte med flere af sine tidligere Bekendte fra Sverrig, deriblandt Feltmarskallen. I et Værelse ved Siden af saa han Korfits Ulfeld. Ove Juul gik ind til ham og bad ham i faa Ord om nu »i Gerningen at ville lade se, det han havde endnu ærligt dansk Blod om Hjertet til sin egen og rette Konges Tjeneste.« Efter et kort Svar gik Ove Juul, og kort efter blev han kaldet ind til Kongen.

I Overværelse af det svenske Raad og Ulfeld overleverede Ove Juul Karl Gustav sit Kreditiv. Efter en længere Samtale med den svenske Konge lykkedes det at faa denne til at standse Hærens Fremrykning i nogle Dage og modtage de danske Gesandter.

De to tidligere nævnte Adelsmænd tog straks afsted, og Forhandlingerne blev genoptagne i Taastrup.

Den 16. Februar om Natten blev Ove Juul atter afsendt med Kreditiv til Kongen af Sverrig, som nu havde sit Hovedkvarter i Torslund. Kong Frederik havde tillige befalet ham at skynde paa Fredsforhandlingerne og havde medgivet ham Ordre til de danske Gesandter i Taastrup, at de skulde holde ham underrettet om Forhandlingernes Gang. Tillige skulde han ved forskellige Løfter forsøge at stemme Korfits Ulfeld gunstig for Danmark²⁾.

Ove Juul rejste straks til Taastrup, hvor de danske Gesandter boede i samme Gaard som de svenske, Korfits Ulfeld og Sten Bielke. De rigtigste Punkter var

dog allerede afhandlede, men den franske Ambassadør, der var Mellemand, havde meddelt de danske, at Svenskerne ydermere forlangte 200,000 Rdl. i rede Penge eller 2 Tønder Guld. De danske Gesandter vilde kun gaa med til at betale det halve. Ove Juul bad vore om ikke at aftale videre, idet han foregav at have noget at tale med den svenske Konge om først. Den 17. Februar om Morgenen tog han til Karl Gustav. Det lykkedes ham efter en lang Samtale at faa Kongen til at afstaa fra Fordringen om de to Tønder Guld, idet Kongen endte Debatten med at sige: »Jeg ved ikke hvorledes det er, jeg kan ikke sige Ove Juul nej.« Kongen forlangte til Gengæld Forhandlingernes hastige Afslutning. Ove Juul lovede, at den danske Concept endnu samme Aften skulde overleveres de svenske Gesandter. Da han nu vilde gaa, sagde Kongen: »haver han afsnakket mig to Tønder Guld, kan han sagt en Gang faa Mad med mig derfor.« Ove Juul svarede raskt, at hans Tid var kostbar, »dog havde Hans Majestæt naadigst at befale, jeg vilde gerne i Morgen igen opvarte Hans Majestæt, om saa meget da kunde erholdes som denne Gang.« Kongen lo meget heraf og sendte sin Sekretær til de svenske Gesandter med Ordre, at de ikke maatte forlange de to Tønder Guld.

Efter endt Middag hos Kongen, »hvor noget blev drukkert,« tog Ove Juul afsted. En Time efter at han var kommet hjem, fik han Besked om, at de svenske Gesandter lod spænde for i den Hensigt at afbryde Forhandlingerne. Ove Juul lod dem da vide, at han kom lige fra Karl Gustav, og at denne havde givet Afkald paa de to Tønder Guld paa den Betingelse, at Freden snarest kom i Stand. Hvis de nu afbrød Forhandlingerne, var det deres egen Sag. Han lovede dem det danske Concept inden Aften. Gesandterne vendte derefter om.

Til Trods for en Del yderligere Smaa vanskeligheder med Affattelsen af Concepterne naaede disse dog at blive underskrevne den 18. om Eftermiddagen. I Hastværket var det lykkedes Ove Juul at faa skrevet Trondhjems Amt i Stedet for Trondhjems Stift, uden at Svenskerne havde opdaget det. Da Karl Gustav senere fik det at vide, blev han meget utilfreds og bebrejdede Ove Juul det, da denne engang var i Audiens. Men Concepterne var underskrevne, og der kunde ikke rettes ved dem.

Den færdige Traktat blev derefter undertegnet i Roskilde den 26. Februar 1658, den tungeste Fred, nogen dansk Konge har undertegnet. Frederik III fortrød meget snart, at han havde forpligtiget sig til at aflevere 2000 Ryttere og 2000 Mand Infanteri. Navnlig de sidste var meget vanskelige at undvære, men paa den anden Side var det ogsaa dem, Karl Gustav havde haardest Brug for. Ove Juul fik da Ordre til at søge Fritagelse for disse 2000 Mand til Fods. Nogen behagelig Opgave var det ingenlunde for ham, nu da Fredstraktaten var underskrevet. Han fik det dog ordnet saaledes, at hans Creditiv kom til at lyde paa noget andet og ret ligegyldigt, som hurtigt blev ordnet med Karl Gustav. Sagen om de 2000 Mand var betydelig vanskeligere, og kun med største Besvær lykkedes det ham at faa Karl Gustav til at give Afkald

paa dem. Slettes kunde de imidlertid ikke af Traktaten, da denne var undertegnet, men Kongen lovede ikke at forlange dem.

Frederik III var yderst tilfreds med de Resultater, Ove Juul opnaaede. Da han kort Tid senere — efter et femte Besøg hos Karl Gustav¹⁾ — meldte sig tilbage til Kongen, takkede Frederik III ham meget og forsikrede ham »blidelig om al kongelig Gunst og Naade.«

Den 2. Marts blev Rigs-Viceadmiral Henrik Bielke og Ove Juul sendt til Roskilde for at ledsage Svenskekongen til Frederiksborg til de store Fester der i Anledning af Freden. Den 5. s. M. ledsagede de Majestæten videre til Helsingør, hvor han tog Afsked med dem og forærede hver af dem en smuk stor Diamantring med en Taffelsten i.

For sin »Troskab og villig Tjeneste« under Krigen forlenede Frederik III ham den 13. Marts 1658 med det lille Mariager Len (Lensbrev af 9/4 s. A.²⁾).

Den 15. April maatte Ove Juul paany afsted til Karl X Gustav, som var i Gøteborg. Aarsagen til hans Sendelse var bl. andet, at han skulde klage over Brandskatningerne i Danmark af de endnu — paa Trods af Roskildefreden — tilbageværende svenske Tropper og dementere nogle Rygter om nye krigerske Hensigter fra Frederik den Tredies Side. Desuden medbragte han Rullerne over de mangelfuldt leverede Regimenter. Var den svenske Konge ikke tilfreds hermed, skulde han tilbyde at erstatte de 1000 manglende Ryttere med 500 samt 1000 Knægte til Fods, alt under Kommando af Kongens Søn, Ulrik Frederik Gyldenløve, der da skulde træde i svensk Tjeneste.

Svenskekongen modtog ham venligt men gav intet endeligt Svar³⁾. Dog udgik der den 2/5 1658 Befaling⁴⁾ fra Karl Gustav til Pfalzgreve Philip af Salzbach, at han i Anledning af den af den danske Gesandt Ove Juul førte Besværing skulde befri Amtet Rendsborg for Indkvartering samt alle andre Exactioner. Efter Afskedsaudientsen i Gøteborg den 4. Maj forærede Karl Gustav ham et stort Diamantsmykke med sit Billede. Smykket hang i en stor Guldkæde og var allerede lovet ham paa Vejen fra Frederiksborg til Helsingør for hans Tjeneste som Resident i Stockholm og i Prøjsen.

Den 6. Maj var Ove Juul atter i København, var med ved sin Svigerfader, Frederik Urnes Begravelse (død den 12/4 s. A.) og fik den 27. Ordre til den 30. atter at afgaa til Karl X Gustav, som nu opholdt sig paa Gottorp Slot, hvor Kongen, som bekendt, fattede Beslutningen om sit andet Angreb paa Danmark. Denne Gang var Ove Juuls Opgave Forhandlinger dels om Danmarks fuldstændige Rømning for svenske Tropper dels angaaende den ostindiske Sag, hvor Svenskerne forlangte 400,000 Rdl. i Erstatning for lidte Tab paa Kysten af Guinea. To Hofjunkere var attachederede ham paa Rejsen, nemlig Svogeren Christian Lindenov og Baron Mourids von Podebusk (II, Side 391), gift med Ove Juuls Broderdatter.

Den 5. Juli naaede han Gottorp, og den 6. Juli begyndte Forhandlingerne. Under Taflet kom Kong Karl Gustav til at sige, at han i Anledning af Hol-

lændernes Flaaderustninger havde givet Ordre til, at den svenske Flaade skulde samles i Kiel. Ove Juul havde øjeblikkelig forstaaet denne ubetænksomme Bemærkning og spurgte: »Hvorledes, Eders Majestæt, udi Kieler Havn? Inden den Tid skal jo baade den og alle mine allernaadigste Konges og Herres Lande, hvor endnu er svensk Folk, efter Tractaterne være aldeles evacuerede?» Kongen opdagede nu, at han havde talt over sig og sagde forelegant og stammende, at han havde taget fejl. Han mente Wismar. Om dette lille Optrin skriver den franske Ambassadør Terlon i sine Memoire¹⁾ 1656—1661, at den danske Gesandt Ove Juul, der havde en god Forstand, saaledes kom efter den svenske Konges Hensigt, nemlig Planen for det efterfølgende Overfald paa Danmark. Karl Gustav spurgte derefter Ove Juul, hvad han mente om de store hollandske Flaaderustninger, hvortil han svarede, at han mente det skete for at lette deres Forhandlinger med Sverrig om Handelsindrømmelser.

I et Brev²⁾, dateret Flensborg den 10/7 1658, sendte Ove Juul en foreløbig Meddelelse til Kong Frederik om sine Forhandlinger paa Gottorp, hvorom den hollandske Gesandt i København den 13/7 1658 skrev til sin Regering³⁾: »Ove Juul ventes i Aften. Han har ej kunnet tilvejebringe nogen Moderation i de Svenskes Fordringer, navnlig med Hensyn til de guinesiske Anliggender.« Helt Ret havde den hollandske Gesandt dog ikke, thi i sit Svar⁴⁾ af 8/7 1658 til Frederik III paa den af Ove Juul overbragte Skrivelse ytrer Karl Gustav sin Tilfredshed med den danske Konges Redebondhed til en Afgørelse i den guinesiske Sag, hvorfor han ogsaa i saa Henseende har modereret sine Befalinger til sine Kommissærer. Han lover at lade Arméen afmarchere, naar de sidste endnu uafgjorte Punkter er aftalte, hvad snart kan ske.

Den 14. Juli var Ove Juul atter i København, og den 15. aflagde han Beretning til Kongen paa Hirschholm. Han raadede Kongen til snarest at faa sluttet⁵⁾ den ostindiske Trætte og meddelte tillige Karl Gustavs Bemærkning ved Taflet paa Gottorp.

Ved Middagen var Frederik III »ret lystig og drak os temmelig til.« Bag-efter beordrede han Rigshovmesteren til straks sammen med Ove Juul at afgaa til København og forhandle med de svenske Gesandter. Da Forhandlingerne imidlertid endnu ikke var kommet i Gang 8 Dage efter, erindrede han paany Kongen om det ostindiske Spørgsmaal og bad iøvrigt om Tilladelse til at tage over at se til Mariagerkloster for at beskytte sit Lens Beboere mod de svenske Tropper. Kongen bevilgede hans Anmodning, og ved Afskeden mindede Ove Juul endnu engang om Karl Gustavs Bemærkning om Kieler Havn. Rygtedes det, at den svenske Flaade blev samlet her, maatte man frygte et nyt svensk Angreb.

Efter sin Fader arvede Kirsten Urne ved Skiftet den 25/5 1658 Halvparten af Kragerup Gaard og Gods, c. 2 Mil Nord for Slagelse. Den anden Halvpart arvedes af hendes Søster Jomfru Anne Urne, men da hun døde den 6/6

1660, delte Kirsten Urne og Fru Karen Arenfeldt hendes Part. Kort efter, nemlig den 24/9 s. A., afkøbte Ove Juul sin Svigermoder hendes Part sammen med hendes Gaard paa Købmagergade i København. Dog forbeholdt Fru Karen Arenfeldt sig sidstnævnte Sted en lille Lejlighed bestaaende af 2 Kamre og en »dynneket« Stue (se Side 154). Kragerup ejedes iøvrigt i sin Tid af Kansleren Christian Friis, og her var begge Ove Juuls Brødres Hustruer, Søstrene Elisabet og Anne Cathrine Friis, opvokset. Frederik Urne havde næppe boet der ret meget, og Ove Juul maatte derfor efter Overtagelsen sætte Gaarden i Stand. For 40 Sletdalere købte han for Eks. en udskaaren Seng og et Stenbord¹⁾. Den 27. Juli rejste han med Kirsten Urne, hendes Moder og Søster til Ottestrup og derfra til Kragerup, hvorfra Fru Karen Arenfeldt og Anne Urne returnerede til København. Selv agtede han kun at bo der i c. 8 Dage for at sætte alting i Lave efter Krigen — »til vores Ulykke, thi« den 7. Aug. fik han Meddelelse om, at den svenske Flaade og hele den svenske Hær laa for Korsør, og at Landgangen af Tropperne var begyndt. Øjeblikkelig sendte han sin Foged Suenning afsted med Melding om dette og om, at 3000 svenske Ryttere under Grev Thott allerede havde passeret Kragerup paa Vej til København. Selv saa han sig nødsaget til at blive paa sin Gaard, hvor han tog Forholdsregler mod Plyndring, trak sine egne og Sognets Heste ind i Borggaarden, hejste Vindebroen og lod holde Vagt fra Spiret. Den 9. August fik han Beskyttelsesbrev og Sauvegarde af den svenske Feldmarskalk Wrangel. Nogle Dage efter kom 5 svenske Ryttere til Kragerup og forlangte, at Fogden paa Gaarden skulde følge med dem til Lejren ved København. Ove Juul lod deres Heste komme i Stald og beværtede Rytterne godt. Han meddelte dem derefter, at deres Ordreseddel ikke var underskrevet, og at der var to Fogeder paa Gaarden, hans egen og Jomfru Anne Urnes, men ingen hed som paa Seddelen angivet. Svenskerne gjorde Indvendinger, men da de havde faaet godt at drikke, bemægtigede Ove Juul sig deres Geværer og truede dem med at lade dem føre ud til Lejren af sin Sauvegarde og sine Folk. Straks gjorde de Vanskeligheder, men faldt dog til Føje. De lovede, at hvis de fik deres Geværer igen, vilde de ride hjem og faa bedre Besked. Ove Juul gik ind herpaa og lod dem ride. Den 21. August ankom en Del Officerer og 13 Polakker. De fremviste en Ordre, hvorefter Kragerup Gaard og Gods var assigneret General Koretschy. Han havde paataget sig overfor den svenske Konge at danne et Regiment og havde 60 Officerer med, som skulde have deres Underhold af Gaarden. Ove Juul lod dem komme ind og bespiste dem, men slukkede alle Lysene i sine egne Værelser. Polakkerne forlangte at blive indkvarterede paa Gaarden af Frygt for Snaphaner, men det lykkedes dog Ove Juul at faa dem til at gaa ned i Byen med deres Heste undtagen en Officer, som blev paa Gaarden som Sauvegarde. Han lovede at underholde dem alle fra Gaarden med Mad og Øl og forpligtede sig til ugentlig at sende 11 Vogne med Øl og Proviant til General Koretschys Hovedkvarter, som laa 14 Mil derfra.

Disse Vogne skulde konvoyeres paa Ud- men ikke paa Hjemturen. Endelig blev der afkrævet ham ugentlig 80 Rdl. i rede Penge i Contribution og 3000 Rdl. i Brandskat af Gaard og Gods.

Ove Juul kendte General Koretschy godt fra sit Ophold i Prøjsen, men Bekendtskabet havde altsaa ikke nyttet noget. Paa anden og tredie Haand blev det endog meddelt ham, at den ilde Medfart blev ham til Del, fordi han ikke, saaledes som Hannibal Sehested havde gjort, havde meldt sig til Karl X Gustav, da denne passerede Slagelse. Havde han ikke undladt denne Høflighed, var baade han og hans Venner sluppet for al Contribution, men dette, skriver Ove Juul djærvt, havde han ingenlunde villet »mod den underdanige Pligt, jeg var min egen Herre og Konge skyldig.«

Derimod skrev han til General Koretschy, men da dette ikke hjalp, besluttede Ove Juul selv at ride til Generalen. Den 9. September tog han afsted ledsaget af to Tjenere og naaede den næste Dag Ibstrup (nu Jægersborg), hvor han fik at vide, at Generalen var med Karl Gustav paa Kronborg. Netop som han holdt her, kom den svenske Dronning kørende ud af Porten. Hun lod Vognen holde og bad ham vente, til hun om en halv Time kom igen. Ærbødigt kyssede Ove Juul Dronningens Haand, lidt undselig over at staa overfor Majestæten saa snavset, som han endnu var efter sin lange Ridetur. Da Dronningen kom tilbage, var hun meget naadig mod ham, og den svenske Rigsmarskalk anviste ham Kvarter i en Landsby, hvor han selv og en stor Del af Hoffet boede. Den 11. kom Kongen og General Koretschy tilbage, og Ove Juul blev straks tilsagt til Taffel.

Paa hans Klage over General Koretschy svarede Kongen, at det var hans egen Skyld. Havde han vist ham den Ære at komme til ham, som han jo kendte godt, skulde al hans Gods være blevet fri. Hertil svarede Ove Juul, »at jeg udi den Tilstand, jeg nu var udi, ikke turde understaa mig som Hans Majestæts Fange uden kongelig Ordre mig til underdanigst Opvartning at indstille.« Kongen lovede da at tale med General Koretschy og at forskaane ham, naar Kvartererne igen blev skiftede. Efter Taflet stod Kongen og talte med Hannibal Sehested, og Ove Juul holdt sig lidt tilbage. Øjeblikkelig opdagede Kongen ham og spurgte, hvorfor han holdt sig tilbage og tilføjede med et skælmsk Blik, om han vilde svare paa et Spørgsmaal? Dette lovede Ove Juul, hvis han kunde, og Kongen ønskede derefter at vide, om han havde lagt Mærke til hans uforsigtige Ord paa Gottorp om den svenske Flaades Samling i Kiel. Da Kongen gentog sit Spørgsmaal, svarede Ove Juul frejdigt, at han maatte have været sin Konge og Herre en enfoldig Minister, dersom han ikke havde lagt Mærke til saa vigtig en Ytring og ikke havde ladet den gaa videre til rette Sted. Kongen svarede, at han havde nok tænkt sig det, siden han fandt Sjælland anderledes, end han havde troet, idet Tropperne laa i København og ikke paa Landet. Men han beklagede, at han var kommet til at fortale sig. Atter svarede Ove Juul dristigt, at hans Herre og Konge

havde ikke ganske villet tro ham, da han stode mere paa den Forsikring om Venskab, som den svenske Konge havde befalet Ove Juul at overbringe ham. Karl Gustav talte derefter om den Pram — af Svenskerne kaldet »Svine-truget« — i Kallebodstrand, som idelig skød, men han svor, at i Morgen skulde han bringe den til Tavshed. Ved Vartov havde han nemlig ladet bygge et Batteri og ført 8—12 af de største Kanoner hertil fra Kronborg.

Den næste Dag, den 12. September, tog Kongen selv ud for at se Prammen blive skudt i Sænk. Hannibal Sehested indbød Ove Juul til at køre med sig i sin Vogn med 6 hvide Heste for. De kørte langs Stranden og saa paa Beskydningen af Prammen, hvilken iøvrigt fortsattes 3 Dage. Hver Morgen red Ove Juul ud for at se til den og glæde sig over dens Tapperhed, og stolt har han vel været paa sine Landsmænds Vegne, da Svenskerne tilsidst blev trætte og kørte Kanonerne ud af Vartovbatteriet.

Med Hannibal Sehested som Mellemmand lykkedes det endelig Ove Juul at naa til en Accord med General Koretschy. Det blev aftalt, at han, saalænge Generalen var i Helsingør, ugentlig skulde sende ham 8 Vogne med Proviant, men Vognene skulde baade konvoyeres frem og tilbage. Som Brandskat af Gaard og Gods skulde Generalen inden 14 Dage have 2000 Rdl. og desuden 40 Rdl. om Maaneden. For at kunne betale de 2000 Rdl. maatte Kirsten Urne sælge sin Halskæde og en Del af sine Ringe. Efter saaledes at have ordnet sine Affærer tog Ove Juul Afsked med Kongen, der gav ham Lov til at forsvare sig, om nogen vilde gøre ham Fortræd. Den 17. Sept. naaede han tilbage til Kragerup.

Resten af Aaret 1658 forløb uden videre Hændelser. Ove Juul kunde intet udrette for sit Land, da han jo var afskaaret fra København, og han maatte stille sig tilfreds med dog at kunne beskytte sin Familie. Den 1. Marts 1659 hentede han sin Moder, Fru Ingeborg Parsberg, som ikke længere følte sig sikker hos Tønne Juul paa Søgaard, hvor hun havde boet. I tre Rejser maatte Ove Juul føre hende og hendes Sager til Kragerup.

General Koretschy var omsider blevet afskediget, Kvartererne skiftede, og efter Karl Gustavs Løfte fik Ove Juul nu mere Frihed og flere Lettelser. Allerede 2 Maaneder efter fik han dog paany en ødelæggende Assig-nation til et Regiment, men denne Gang lykkedes det ham at skaffe sig fri for det ved at forære den svenske Generalkvartermester en stor Skaal med Kande til en Værdi af 300 Rdl.

Derimod kunde hans Broder Axel ikke længere holde det ud paa Katterup. Hans Datter Barbara blev sendt til Ove Juul paa Kragerup, og selv flygtede Axel Juul i al Hemmelighed til Søgaard med sin Hustru. Om Natten flyttedes alle hans Værdisager og hele hans Bibliothek til Kragerup.

Til alt Uheld fik Chefen for Karl Gustavs Drabanter, Oberst Taube, Nys om dette og sendte 2 Drabanter til Kragerup med Forlangende om at faa Axel Juuls Sager udleverede. Ove Juul, der kendte Oberst Taube, svarede,

at han vilde gøre Modstand, hvis han kom med sine Folk, med mindre han kunde fremvise Kong Karl Gustavs Tilladelse og Ordre. Tilmed var de Sager, hans Broder havde bragt ham, kun nogle faa Bøger, som Axel Juul har pantsat til ham for at faa Penge til sine Contributioner. Med dette stillede Overst Taube sig tilfreds. I Marts 1660 agtede Svenskerne atter at assignere Kragerup til Regimenterne, idet de erklærede, at nu kunde de ikke længere fritage ham. Ogsaa denne Gang fik Ove Juul dog Sagen ordnet ved Hjælp af 500 Rdl. Den 2. Maj kom hans Bønder og klagede over, at 3 svenske Ryttere havde røvet al deres Kvæg og udskældt deres Sauvegarde, som var en ung Søn af den svenske Sauvegarde paa Kragerup. Nævnte unge Sauvegarde havde tilsidst skudt en af de fjendtlige Ryttere, og nu var alle Bønderne bange for Fjendens Hævn. Med stort Besvær og kun ved at optræde meget bestemt lykkedes det Ove Juul ikke blot at frelse baade Bøndernes Kvæg og den unge Sauvegarde, men ogsaa at faa de to røveriske Ryttere stillet for militær Domstol.

Den 3/6 fik Ove Juul Ordre fra Kongen, at han skulde være en af de 4 Kommissærer paa Sjælland, som nu, efter at Freden var sluttet, skulde sørge for den svenske Armés Forplejning. Han valgte Distriktet om Løve Herred, Sæbygaard, Kallundborg og Holbæk Amt. Ledsaget af 4 raske danske Ryttere, — som efter hvad Ove Juul senere fik at vide, »caputerede mangen Svensker« — rejste han i Juni—Juli om paa Sjælland.

Efter Krigen laa Danmark træt og medtaget, og i Befolkningen gærede Utilfredshed mod de Mænd, som havde ledet Landet ud i al denne Modgang. Overalt lød Klager over Adelen Misregering, og i København forlangte Borgerne at blive ligestillet med Adelen i Bevidstheden om, at det var dem, der havde reddet Landet i 1660. I sin Raadvildhed gik Rigsraadet med til at indkalde et Stændermøde i København til den 8/9 1660, og her mødte c. 100 af hver af de to største Stænder, Adel og Borgere, samt en Del af Gejstligheden. Paa Mødet den 10/9 forelagdes et nyt Skatteforslag, Konsumtionskatten. Adelen erklærede sig villig til at bevilge den, men den nægtede selv at betale den, idet den forlangte sine Privilegier respekterede. I alt Fald forlangte den Skattefriheden for sine Hovedgaarde bevaret, hvad Forbrugsartikler som Hvede, Malt o. s. v. angik.

Derimod erklærede den sig for et Tidsrum af 3 Aar rede til at give Afkald paa sin Ret til skattefrit at importere Øl og Vin. Borgerne, ledede af Borgmester Nansen og Biskop Svane, erklærede, at de vilde gaa med til Skatten, men kun hvis Adelen helt og fuldt gik med hertil. For at forhandle om Sagen afholdtes den 15/9 et Plenarmøde i Bryggernes Lavshus. Den ledende her fra Adelen Side var Rigsraad Otto Krag, en stolt og heftig Mand, opfyldt af Ringeagt for de ikke adelige Stænder. Han talte haardt til Borgerne, og i Løbet af Forhandlingerne sagde han¹⁾: »Hans Majestæt var ikke tilfreds med, at Stænderne ikke vilde lade dette Konsumtionsværk til Ende.« Borgmester Nansen svarede derefter: »Skylden ligger ej hos vor Stand, vi haver

tilbudt og tilbyder endnu at give ligesom Adelen.« Hertil svarede Otto Krag heftigt, at Adelsstanden kom ikke dem ved, de skulde ikke foreskrive den Love. Henrik Gyldenstjerne skal have sagt: »Adelen er født til Frihed, ingen anden haver noget saadant.« Ove Juul frygtede vel nu for, at Diskussionen skulde blive for hidsig og ytrede roligt: »Det var dog kun en ringe Frihed, de forlangte. Stænderne kunde ikke fortryde paa, at Adelen havde det lille Fortrin for alle Stænder; den var betyngtet med større Byrder end de, med Ros-tjeneste og andet.« Og tillige skal Ove Juul have lagt til¹⁾: »ikke Kongen selv kan imponere (paalægge) Adelen noget.«

Med disse Bemærkninger mente Ove Juul, at Borgerne ingen Ret havde til at foreskrive Adelen noget, thi det havde end ikke Kongen. At han derimod holdt paa en Forret for Adelen var naturligt paa Grund af dennes Pligter, men isøvrigt virkede han for, at Mødet kunde forløbe i Ro, og at Adel og de andre Stænder ved gensidig Imødekommenhed kunde naa til en fredelig Overenskomst. Stejlhed og Strid fra begge Sider vilde kunne have uberegnelige Følger.

Men de borgerlige vedblev at hævde, at i Spørgsmaalet om Konsumtions-skatten »kunde ingen blive fri, thi under den Frihed, Adelen begærede, kunde ske meget Underslæb med andre.«

Otto Krag foreslog nu paany at gennemgaa Skattetaksterne, om de kunde ændres, men han fastholdt stadig, at de adelige vilde være fri paa deres Hoved-gaarde. Under den videre Diskussion henvendte Ove Juul sig til Biskop Svane og opfordrede ham til paa Gejstlighedens Vegne at sige sin Mening. Den snu Biskop undveg dog Spørgsmaalet og henviste til Universitetets Rektor, Professor Hans Vandal. Overfor ham gentog Ove Juul sit Spørgsmaal, om han paa Universitetets Vegne vilde staa imod, at Adelen alene maatte nyde den Frihed, som den begærede. Hertil svarede Vandal, at der billigvis burde være Forskel paa Adel og Bonde. Dette Svar var Adelen tilfreds med, men Tilfredsheden blev noget mindre, da Biskop Svane derefter erklærede, at der ogsaa burde være Forskel paa Bisp og Bonde. Forhandlingerne sluttede med et Forslag af Otto Krag, at »alt saadant kunde man indstille til Kongen, om Adelen skulde være fri eller ikke« samt med Forsikringen om, at »dersom Stænderne kunde give nogle gode Forslag, hvorved Riget kunde hjælpes, skulde alt optages i Gunst og Naade.«

Allerede den 25. havde Borgerskabet vedtaget, at Lenene enten skulde være Regnskabslen eller skulde bortforpagtes, og med dette Forslag gik det uden om Rigsraadet direkte til Kongen. Hensigten med Forslaget var at give Landet forøgede Indtægter, men dybt greb det ind i Adelen's Privilegier. Endelig den 8. Okt. fremsatte Borgmester Hans Nansen og Biskop Svane deres Forslag om at gøre Danmark til et Arverige. Forslaget blev fremsat paa Borgerskabets og Præsteskabets Vegne, men de ledende bag dette var jo i Virkeligheden Kongen og Dronningen, bistaet af Christoffer Gabel.

Ogsaa dette kom uventet for Adelen og gjorde den raadvild og forbitret. Den 10. Okt. gik de uadelige Stænder i samlet Optog til Rigsraadet, som svarede bestemt Nej til Forslaget. Videre gik Toget over Holmens Bro op til Slottet, og de folkelige Deputerede lagde Sagen i Kongens Haand.

Da Rygtet sagde, at Adelen nu som en sidste Udvej vilde sprænge Stændermødet ved at rejse bort fra Byen, blev Københavns Porte og Havneløb spærrede. Borgerkorpset forsynedes med Ammunition, og til alle paalidelige Officerer Landet over gik der Ordre om at slaa enhver Rejsning mod Kongen ned. I København var Stemningen alvorlig. Borgerne var forbitrede og rede til alt. Under Trykket heraf gav Rigsraadet efter og gik ind paa at gøre Riget arveligt paa Mandssiden. Hermed var Kongen dog ikke tilfreds, og den følgende Dag, den 13. Okt., gav Adelen sin fulde Tilslutning til Forslaget om at give Frederik den Tredies Efterkommere Arveret baade paa Sværd- og Spindesiden.

For imidlertid at faa Spørgsmaalet om Haandfæstningens Skæbne og om Stændernes Privilegier i Fremtiden afgjort nedsatte Kongen en Kommission, hvortil han selv valgte Medlemmerne. At disse selvfølgelig ikke blev taget blandt hans argeste og farligste Modstandere, er givet. Kommissionen kom til at bestaa af 4 Rigsraader, 4 Adelige, deriblandt Ove Juul, en Del Borgmestre fra København, et Par Bisper og Fuldmægtige fra Kapitlerne samt Biskop Hans Svane og Stadshauptmand Thuresen.

Udvalget fik den 13/10 Kl. 10 Aften Ordre fra Kongen om at møde den næste Dags Form. Kl. 10 paa Københavns Slot. Alle var enige om, at Kongen var løst fra sin Ed paa Haandfæstningen, men Adelen forlangte enstemmigt, at Kongen skulde give Forsikringer om Stændernes Privilegier. Borgerne vilde ikke gaa med til at anerkende Adelen alene som fri og frelst, og ikke heller at dens Ugedagstjenere skulde være skattefri; de vilde ikke, at de andre Stænder fremdeles skulde være ufri, selv om de vel næppe havde tænkt sig at lægge hele den souveraine Magt ubeskaaret i Kongens Haand i den Grad, som det lykkedes Frederik III og hans trofaste at faa gennemført.

Da Diskussionen skærpedes, foreslog Svane, at man tillidsfuldt skulde overlade den Sag til Kongen. Dette Forslag blev vedtaget. Den 17. overlevere derefter Rigsraadet Kongen den kasserede Haandfæstning i alle Stænders Nærværelse, og Peder Reedtz holdt en Tale til Kongen. Frederik III takkede og lovede at regere som en kristelig Konge. Den 18. fejredes Arvehyldningen med stor Pragt. I Optoget, som gik fra Slottet til en Tribune, rejst paa Slotspladsen, gik først Adelen, derefter Overhofmarskallen og Overmundskænken, saa Rigsklenodierne baaret af 5 Rigsraader, dernæst Kongen og Dronningen under en Tronhimmel baaret af 16 Adelsmænd, deriblandt Ove Juul. Til Slut kom Rigsraaderne, Bisperne, Gejstligheden og Borgerstandens Deputerede. Alle aflagde knælende Ed til Arvekongen, og som Bekræftigelse paa denne Ed underskrevs Aaret efter, den 10/1 1661, Enevoldsakten af det

meste af Adelen (deriblandt Ove Juul) og Gejstligheden samt af Deputerede af Borgerstanden i alle større Byer.

Intetsteds findes der noget skrevet om Ove Juuls Indflydelse paa hele dette betydningsfulde Afsnit af Historien, og nogen større ledende Rolle har han næppe heller haft udover det allerede nævnte. Vi ser ham som den beherskede Mand, der bestandig søger at lede Forhandlingerne ind i rolige Spor. Drivfjederen for ham var hans Kærlighed til Konge og Land, og sikkert har han efter de sidste bevægede og tunge Aar set og forstaaet, at Adelen indbyrdes Uenighed og Egennytte, dens Demoralisation og Udygtighed samt Rigsraadets Uformuenhed var Kilden til meget ondt for Landet og i alt Fald ikke formaade at give det Vækst efter Ufredsaarene. Der forlangtes hertil een Mand, een Vilje, og Ove Juul havde Tillid til Kong Frederik den Tredie.

I hvor høj Grad Ove Juul og de andre af Kongens Tilhængere har været klare over Betydningen af Souverainitetens Indførelse og Følgerne heraf for dem selv, er det vanskeligt at sige noget om; lang Tid forud til at gennemdiskutere Tankerne har der jo ikke været.

At den i saa høj Grad, som Tilfældet blev, vilde svække Adelen Magt og berøve den de gamle Rettigheder, havde han og de andre dog i alt Fald næppe tænkt sig og var iøvrigt paa det Tidspunkt heller ikke til at forudse. Ove Juul skriver endog, at Kongen den 17. Okt. »forsickrede Stænderne om deris Privilegier och deszen Forbedring saawelzom ald kongelig Gunst og Nade.« I Øjeblikket gjaldt det kun den politiske Regeringsmagts fulde Overdragelse til Kongen, og først efterhaanden udviklede Regeringsforandringen sig videre.

Paa den anden Side kan de forstandige indenfor Adelen næppe have været uden Forstaaelse af, at der var Hensyn at tage til den i Betydning stadig voksende Borgerstand — om Bønderne var der foreløbigt ikke Tale —, og at disse Hensyn krævede Nedsættelse i Fordringerne om Privilegiernes fulde Opretholdelse. Utvivlsomt har der ogsaa hos Ove Juul været Vilje til at tage Hensyn hertil, kun gjaldt det for ham, at Skridtet ikke blev for stort og ikke blev taget for voldsomt. En for brat Svækkelse af Adelen Magt vilde give frit Løb ikke blot for meget nyt, men ogsaa for meget utiltalende nyt, og usundt virker det altid, naar nye Strømme for hurtigt skyller for meget af det gamle prøvede bort. Skulde der reddes noget, maatte det ske med Ro og Klogskab.

Ove Juul har derfor stræbt efter, at Overgangen til det nye saavel for Adelen som for Borgerskabet skulde ske saa lempeligt som muligt, og hans Ord paa Møderne har sikkert ikke været en ophidset Mands Tale. Han stod baade nu og senere i det bedste Hengivenheds- og Tillidsforhold til Kongen, og hans Bemærkning om, at end ikke Kongen kunde paalægge Adelen noget, har kun haft Adresse til Borgerskabet for at dæmpe.

I sin Dagbog nævner han intet om disse Dages Begivenheder, og hvor for-

staar man ikke hans Tavshed! Klogelig har Ove Juul ikke ønsket at udsætte sig for Misforstaaelser fra nogen Side, og han har ikke villet give sine Meninger og Tanker til Pris for uintelligent og forstokket Diskussion. Alt for faa af hans Stand vare stortseende og frie nok til at forstaa ham.

At tillægge ham personlige og mindre ædle Bevæggrunde til hans Handlemaade er ikke retfærdigt. Ove Juul var en absolut ærlig Mand og gik ikke paa Accord med sin Overbevisning. Han var heller ikke af den her i Danmark saa almindelige Type, for hvem Middelvejen altid er den klogeste og forsigtigste. Ingen Steder i hans Dagbog har man Fornemmelsen af Halvhed i Standpunkter eller af karakterløs Ærgerrighed. Han handlede kun ud fra, hvad han ansaa for rigtigt. Som han var en oprigtig Kristen, saaledes var hans urokkelige Troskab mod Kongen af et ærligt Hjerte. Og dette hans usvigelige Forhold til Enevælden gennemførte han konsekvent lige til sin sidste Dag, selv om det vel nok har været ham en Skuffelse at se Borgerstanden vokse til Ligestilling med Adelen paa dennes Bekostning og, for Eks. i den senere omtalte Sag mod Oluf Rosenkrantz, at mærke Kongens Urimelighed og Uretfærdighed mod hans Standsfæller.

I Modsætning til Hannibal Sehested var Ove Juul absolut ikke forud indviet i Kongens Planer. Til Stændermødet den 8/9 havde Adelen valgt ham til sin Deputeret¹) sammen med de to afgjorte Aristokrater Iver Krabbe til Jordbjerg (senere Statholder i Norge) og den stridbare Henrik Gyldenstjerne til Svanholm og Skovsbo. Uden Tvivl mødte han ogsaa i København med Vilje til ubetinget at kræve sin Stands Privilegier og Friheder respekteret og ganske uden Anelse om, hvad der i Virkeligheden stod paa Spil. Først herinde er han ligesom andre af de betydeligste Mænd som Rigsadmiral Henrik Bjelke, Kansleren Peder Reetz o. fl. blevet orienteret og maaske endog paavirket af Kongens Venner, og da fremfor alt af Hannibal Sehested, som Ove Juul kendte godt. Han er vundet for Planen og er for Eks. derfor ogsaa blandt de, som den 6/10 indvalgtes²) i den Kommission, der skulde indgive Forslag til Lønninger i den hvervede Hær, som Kongen paa Trods af Rigsraadet ønskede opretholdt til Forsvar af Landet og til Støtte for Enevælden, samt den 14/10 blandt de, som skulde vedtage Haandfæstningens Ophævelse.

Som alt nævnt var det lykkedes Kongen ret hurtigt at faa adskillige af Landets dygtigste Mænd med i Forfatningsforandringen. Største Delen af den øvrige gamle Adel var derimod i Begyndelsen forbitret over den nye Tilstand med den begyndende Ophævelse af dens hidtidige Særstilling, men den nøjedes dog med roligt at se til. Ret hurtigt opgav de fleste ogsaa denne passive Holdning og mange gode Mænd af Slægterne Krabbe, Banner, Krag, Friis, Parsberg og Reedtz fulgte hurtigt Ove Juuls og Henrik Bielkes Eksempel og sluttede sig til den nye Tingenes Ordning.

Den 8/3 rejste Ove Juul tilligemed et Par andre Adelsmænd til Skaane for at forhandle om Kongens Køb af skaanske Adelsgaarde til Afstaaelse til Sverrig som Vederlag for Bornholm, men ret hurtigt afløstes han af Rigsraad Jens Juel, der i hans Sted indtraadte i Kommissionen. Han deltog vel i nogen Tid i Underkommissionsarbejde ved Ordningen af disse Sager, men levede iøvrigt en Tid i Fred paa sine Gaarde.

Den 19/5 1661 var han i Viborg til Stygge Høegs Bryllup med hans Søsterdatter, Anne Marie Grubbe, den 23/5 s. A. til Mogens Kruses Bryllup smstds. med en anden Søsterdatter, Helvig Krabbe; den 6/7 s. A. blev hans egen Datter Ingeborg Kirstine trolovet med Kammerherre Marquor Giøe, og Trolovelsesmiddagen holdtes den 10/7 i København i hans Gaard i Købmagergade.

Den 2. September 1661 blev Kaj Lykke, Lensmanden over Aalborghus, dømt for crimen læsæ Majestatis fra Ære, Liv og Gods. Da Lenene samtidig inddroges og forandredes, udnævntes Ove Juul den 12/9 s. A. til Amtmand over Aalborghus efter Kaj Lykke og tillige til Inspektionshavende over Dronningborg Amt¹). Desuden beholdt han Mariager Amt, som han jo havde haft siden 1658. Med Aalborghus forbandtes Tilsynet²) med det afhændede og pantsatte Gods i Vendsyssel, Aastrup og Seilstrup. Disse Embeder beholdt han til den 7/8 1669. Vel blev Johan Brockenhuus den 29/8 1664 udnævnt til Befalingsmand over Aalborghus, og Ove Juul fik da samtidig Ordre til ikke at befatte sig med Inspektionen af Dronningborg og Mariager Amter, men denne Ordre fik ingen Betydning. Derimod fik han den 20/4 1664 Ordre til at overlevere Mariager Kloster og Ladegaard til Albert Baltzer Berns Arvinger og Leonhard Marselis.

Samtidig med Udnævnelsen til Amtmand blev han ved Oprettelsen af de nye Regeringskollegier den 12/9 1661 udnævnt til Kancelliraad og ansat som Assessor i Kancelliet. Dette Embede gav ham dog ikke meget at bestille, da Kongen hovedsagelig kun betroede sig til Christoffer Gabel, og Ove Juul kunde altsaa blive i Jylland. Tvang imidlertid Embedsforretninger i København ham til at være borte fra hans Amter, var Mogens Kruse til Spøtrup, Befalingsmand paa Mors og i Thy, beordret til at varetage dem.

I den kommende Tid blev han benyttet til enkelte repræsentative Hverv. Saaledes var han sammen med Rigsmarskalk Kørbitz attacheret Kurfyrstinden af Sachsen under hendes Besøg paa Nykøbing Slot paa Falster fra den 4.—12. Aug. 1662. (Se videre følgende Sider).

Den 15/8 1662³) fik Ove Juul udlagt Skøde i Mariager Klosters Amt for en Del tilgodehavende Løn, ialt 3490 Rdl., fra hans Residenstid i Sverrig. Tillige fik han udlagt Pandum Hovedgaard og Gods den 18/9 s. A. for ialt 15,520 Rdl. (jvnf. Side 149).

Den 27/3 1663 fik han Ordre til at være Værge for den meget gamle, sindsvage Jomfru Maren Seefeldt († 1678), »efterdi ingen af hendes Venner dertil

var vederhæftige.« Hun ejede Refsnæs i Hellum Herred og Viffertsholm i Hindsted Herred, men disse Gaarde var stærkt behæftede med Gæld. Ove Juul fik hendes bortpantede Gods indløst og overdrog Bestyrelsen af Gaard og Gods til en Foged¹). Senere maatte Ove Juul selv overtage Viffertsholm.

I Efteraaret 1665 var han paa Sødal i Anledning af sin Morbroder Verner

Parsbergs Begravelse. Han havde derefter været i Ribe for som Medlem af en Kommission at forlige en Sag mellem Byens Borgmester og Raad og en af Borgerne og skyndte sig Nord paa for paa sin Moders Vegne at være til Stede ved Skiftet paa Sødal. Dette maatte imidlertid udsættes, da Ove Juul var blevet forsinket, ved at hans Heste paa Vejen til Viborg blev løbsk og splintrede hans Postvogn, »dog Gud skee Loff jeg dend Tid waar stiget aff Wognen.«

Den 1/11 naaede han Willestrup og fandt sin Moder i Sengen og ret daarlig. Ove Juul syntes dog ikke, at der var overhængende Fare og rejste hjem til Lundbæk, men den 17/12 fik han Bud, at Moderen blev daarligere. Øjeblikkelig tog han afsted til Willestrup, og da han saa, at det ebbede ud med hendes Kræfter, tilkaldte han Brødrene Tønne og Axel.

Den 26. December døde hun (Side 49), og den 19. Januar 1666 fandt

hendes Bisættelse Sted i Viborg. Umiddelbart derefter rejste Ove Juul alene med Liget tilbage til Astrup Kirke, hvor Kisten blev hensat.

Den 5. Februar samledes alle Arvingerne med deres Fruer til Skifte paa Willestrup sammen med Regeringskommissarierne Christen Skeel til Gl. Estrup og Kield Krag. »Skiftet lod sig i Begyndelsen heel wiederwertig ansee, fick dog endelig en god Ende.« Ove Juul fik Willestrup med 500 Tdr. Hartkorn, medens Axel Juul fik Kvistrup²) og Tønne Juul Taarupgaard efter »min gode salig Moders egen oprettede Contract, aff hende och os alle trey Brødre under skreffuen och beseiget; huilchen wel lenge aff nogle sterch

Fig. 30. Selvportræt af Ove Juul. 1663.

Efter Tegning tilh. Fru Vibeke Ankiær, f. Baronesse Juul-Rysenstein.

Under Billedet læses: Hanc suam effigiem propria manu pinxit Ovidius Juul, Jvari Fil. Anno 1663.

bleff disputeret, men det motte dog endeligen bliffue der wed. Søsternis begge Lodder toge deris Børn udi Strøgodtz.«

Den 1. Marts, medens Familien endnu var samlet paa Willestrup, blev hans Svogers, Erik Høegs Hustru, Fru Regitse Parsberg (Side 101) syg. Da det opdagedes, at det var Sprinkel (Tyfus), rejste alle bort, ogsaa Erik Høeg. Ove Juul rejste selv den 7. efter at have lukket de nederste Værelser af. Den 8/3 døde hun paa Sønderstuen paa Willestrup. Liget lod Erik Høeg senere afhente.

Efter endeligt at have ordnet Skiftet i Viborg den 28. s. M. opholdt Ove Juul sig i nogen Tid paa Aalborghus, kom den 25. Juni til Willestrup, »hvor jeg da lod alting reparere och giøre et Vindue udi Fruerstuen ved Smykke-kammeret, som bleff gennembrøt igiennem Muren.« Den 31. Juli rejste han over Aarhus til København, hvorfra han den 18. August efter Kongens Ordre sammen med Hugo Lützow (II, Side 342) rejste til Kolding for at modtage Kurprinsen af Sachsen, den senere Kurfyrst Johan Georg III, og for at ledsage ham til København i sin egen Karos med 6 Heste.

Den 9/10¹⁾ holdtes i København Kurprinsens Bryllup med Prinsesse Anna Sophie, og den 20. November afrejste de nygifte. Ved Afskeden i Nykøbing paa Falster forærede Kurprinsen ham sit Billede, indfattet i Guld og besat med Diamanter. Smykket hang i en stor Guldkæde. Den 11/6 1667 modtog han i Rødby Prinsesse Charlotte, der sammen med sin Moder, Landgrevinden af Hessen, to af sine Brødre og en Prinsesse af Zweibrüch kom for at holde Bryllup med Kronprins Christian (Chr. V). Han fulgte dem til Nykøbing Slot og var attacheret dem under Opholdet. Ved Afskeden den 19. forærede Landgrevinden ham en Sølvskaal og en Kande, den sidste formet som en Svane.

Den 17/7 1668. modtog han og Hugo Lützow i Korsør Hertugen af Holsten med Gemalinde. Ove Juul havde Ordre til at møde med sin egen Vogn med 6 Heste. Han var attacheret dem og deltog i de store Fester paa Frederiksdal, Dronninggaard, Gisselfeldt og Nykøbing Slot. Den 27. fulgte han Hertugen og Hertuginde til Femern. Den 3/10 s. A. købte han Bregentved af sin Svigermoder, Fru Karen Arenfeldt, med dertil hørende 500 Tdr. Hartkorn (Side 149) for 19,835 Rdl. Han gjorde det for at hjælpe hende over Betalingsvanskeligheder, som var saa store, at der kun blev 55 Rdl. tilovers til hende selv, efter at Kreditorerne var blevet tilfredsstillede. Ove Juul var hendes Kreditor for 2980 Rdl.sp., hvilke Penge han fik ved samme Lejlighed²⁾. Det Bregentved, han havde købt, var dog kun en Del af det gamle Gods, idet Fru Karen Arenfeldt havde skilt en Del ud og til dette bygget en ny Sædegaard, Arenfeldtsborg. Opførelsen havde kostet store Summer og var netop Aarsagen til den økonomiske Misère, Ove Juul nu havde maattet redde hende ud af. Den 8/11 1674³⁾ søgte han forgæves for sin Svigermoder

at faa adelige Friheder for det nye Arenfeldtsborg. Det lykkedes ham kun at faa hende eftergivet en Del Skatterestancer.

Som Belønning for sin Virksomhed i Kongens Tjeneste forærede Frederik den Tredie ham den 5/11 1668 ved Christoffer Gabel sit Billede, ammaleret paa Guld, og 300 Rdl. til selv at købe en Guldmedaillon til det. Kort Tid derefter udnævntes han sammen med 7 andre til Geheimeraad, Assessor i Statskollegiet (Udenrigskollegiet) og Højesteret samt Vicestatholder i Norge, og den 3/2 1669 aflagde han Embedsed for alle disse Stillinge. Som Vicestattholder var der tillagt ham en Gage paa 3000 Rdl., men — velsagtens for at bøde paa den forholdsvis ringe Lønning — udnævntes han den 4/10 1671 tillige til Stiftsbefalingsmand over Christianssand Stift¹).

Disse pludselige og uventede store Udnævnelser havde vel nok en vis Forbindelse med hans Datter Anne Catrines Trolovelse den 8/7 1669 med den al-mægtige Christoffer Gabels Søn, Frederik Gabel.

Om Christoffer Gabels Herkomst vides intet, men antagelig stammede han fra en tysk borgerlig Familie. Han var en fremadstræbende og talentfuld Parvenu, der med Dygtighed og Energi havde arbejdet sig op til at blive Frederik III's højtbetroede og altformaaende Mand. Utvivlsomt har han elsket Kongen, og hans Drivfjeder har sikkert ikke blot været Ærgerrighed men ogsaa virkelig ærlig Trofasthed mod sin Herre. Det var ham, som stod bag Kongen og Dronningen under Enevoldsmagtens Indførelse, ligesom det ogsaa var ham, der ledede Landets Administration i Aarene derefter.

Han hadede den gamle danske Adel, men var dog ærgerrig nok til at ønske sin nye Adel af 1664 forbundet med denne, og han var taknemmelig mod Ove Juul, der tillod sin Datters Forbindelse med hans Søn. Ligesaa blev Ove Juuls Søn Christian trolovet med Christopher Gabels Datter, men Trolovelsen gik over Styr nogen Tid efter.

Tillige var det Frederik III's Ønske mere og mere at forlige sig med den gamle Adel, af hvilke flere og flere, som før nævnt, forsonede sig med de nye Forhold og knyttede sig til Kongen, Gabel og Hæren. Et Udslag af disse Kongens Bestræbelser var bl. andet Udnævnelser af de 8 Geheime-raader. Krigens Ødelæggelser, Skattepaalæggene, dalende Konjunkturer m. m. havde dertil i saa høj Grad forringet Adelenes Velstand, at den fornuftigvis maatte tage imod Kongens udstrakte Haand. De slette økonomiske Forhold manede den til ikke at lade sig handicappe ved Besættelse af Embederne.

Ved sin Udnævnelse til Vicestatholder beholdt Ove Juul sin Stilling i Cancelliet, men fraa traadte derimod sine Embeder i Jylland. Den 18. Aug. rejste han fra København og efterlod sin Datter Anne Catrine i Gabels Hus efter dennes indstændige Anmodning. Efter et Besøg paa Aalborghus og paa sine Gaarde i Jylland afrejste han til Norge. Kongen viste ham den Ære at lade

et Orlogsskib sejle til Fladstrand i Jylland for at hente ham og hans Familie, og den 4. Okt. naaede de Kristiania.

Statholderen i Norge, Ulrik Frederik Gyldenløve, var bortrejst for længere Tid, og det var i hans Fraværelse, at Ove Juul skulde fungere. Men Opgaven var ingenlunde let, da Gyldenløve i den Tid, han havde været der, havde vundet stor Popularitet og da navnlig blandt Bønderne. Om Ove Juuls Virksomhed heroppe ved man saa godt som intet. I det norske Rigsarkiv findes næppe Oplysninger¹⁾ om hans Personalialia, saa meget mere som Statholderarkivet netop fra hans Tid er meget magert. Men i alt Fald bestred han Embedet saaledes, at ingen tænkte paa at fratage ham det, da Christoffer Gabel faldt efter Frederik III's Død den 9/2 1670, og Triumviratet Frederik Ahlefeldt, Ulrik Frederik Gyldenløve og den nye Mand, Schumacher, afløste ham. Den 4/10 1671 fik han endog ny Bestalling paa alle sine Embeder af Kong Christian V²⁾. Mange smaa Kommissioner blev der paalagt ham deroppe, og i 1669³⁾ maatte han gentagne Gange undersøge Klager fra Bønderne i Ringerike, Norderhoug, Øvre- og Nedre Romerike og andre Steder. Stærkt interesserede han sig for det vanskeligt stillede Kongsberg Sølvværk og søgte⁴⁾ efter Folk, der vilde og kunde ophjælpe det. Først i 1673 lykkedes det Christian V at faa det solgt til den rige Godsejer og Købmand Henrik Müller.

Den 25/4 1671 holdt han i Kristiania sin Datter Anne Catrines Bryllup med Kammerherre Frederik Gabel og ledsagede de nygifte til Drøbak paa deres videre Rejse til Danmark. Den 2/8 rejste han med Tilladelse til København. Medens han var her, blev han den 3/10 beordret til at modtage den unge Landgreve af Hessen, som var efterladt i Haderslev paa Grund af Kopper. For at Greven kunde isoleres lidt inden sin fuldstændige Helbredelse og komme til Kræfter rejste Ove Juul med ham til Frederiksborg. Den 7. var han atter i København, og den følgende Dag, den 8/10, blev han uventet kaldet til Rosenborg, hvor han som Nr. 3 af de 19 første af den nye Orden under Trommers og Paukers Klang udnævntes til Ridder af Dannebrog.

I nogen Tid tog han med sin Familie Ophold paa Bregentved, men i Slutningen af November og i December rejste han alene til Jylland for at se til sine Gaarde. Lillejuleaften var han tilbage paa Bregentved. Allerede den 29. rejste han til København og blev vist nok i den følgende Tid anvendt ved repræsentative Lejligheder. I et Brev⁵⁾ af 26/1 1672 skrev G. Oxenstjerna til Kongen af Sverrige: »Paa den compliment, jeg hos Hendes Majestæt Dronningen aflade, blev uti mycket obligerande termer af Hr. Ofve Juul swaradt.«

Den 2/1 1672 kom Kirsten Urne til København, da hun følte sig ilde af Skørbugsflod. Ove Juul kom den 15. hjem fra Slottet og fandt sin Hustru meget syg. Den vidtberømte kgl. Livlæge Dr. Mønnecken blev tilkaldt, men Sygdommen blev ikke bedre, og den 13. Februar kom der stærk Hoste og Brystmerter. Ove Juul fandt nu Situationen saa alvorlig, at han sendte Bud efter sin Datter Anne Catrine og hendes Mand Frederik Gabel. Den 16.

var hun meget svag og kunde ikke hoste Slimen op. Selv følte hun sig ikke videre daarlig og sagde til Pigerne, at hun nok vidste, at man ansaa hende for meget syg, men hun syntes ikke selv, hun var daarligere, end at hun nok næste Dag kunde komme i Klæderne. Ove Juul kaldte dog Præsten, sagde Farvel til hende og bad om Tilgivelse, om han nogensinde havde gjort hende noget ondt. Hun svarede hertil: »Aldrig, aldrig, ret aldrig haver I gjort mig imod.« Ganske stille sov hun derefter hen den 16. Februar om Aftenen. Døds-aarsagen var Skørbugsflod med deraf følgende Tæring, en Sygdom som ogsaa Datteren Ingeborg Kirstine, Kirsten Urnes Fader og Søster var døde af.

Den 8. Marts blev Kirsten Urne bisat i Nærværelse af »en meget stor adelig Forsamling« i Sct. Nicolaj Kirke i København, hvor Liget foreløbigt blev staaende. Trist var det for Ove Juul, at Podagra i begge Fødderne hindrede ham i at være med ved Bisættelsen. Den 21. s. M. skiftede han med sine Børn efter Kirsten Urne og overlod dem hele deres mødrene Arv, da han, som han selv siger, »ikke med dennem ville mønne,« d. v. s. ikke gaa i Arv med dem.

Selve Skiftet eksisterer ikke mere, men af en Kontrakt, dateret Willestrup den 9/4 1687, i Willestrups Arkiv mellem Sønnerne angaaende Deling af Arven fremgaar, at Kragerup Gaard og Gods deltes ligeligt mellem alle Søsken. Tillige skulde Datteren Mette Marie have 3000 Rdl. til Omkostninger ved sit Bryllup. Frederik Juul fik tildelt 6000 Rdl. med Udlæg i Willestrup, medens Ove Juul bestemte, at den ældste Søn, Christian, efter hans Død skulde have Lundbæk og Pandum med saa meget Gods, som hans Arvepart berettigede ham til. Gaarden i Viborg deltes mellem de to Sønner.

Samme Dag, altsaa den 21. Marts, tog Ove Juul Afsked med sin Søn Christian, der drog til Holland for at deltage i Krigen. Den 16. April fulgte han Kirsten Urnes Lig om Bord paa en Mariager Skude, der førte det til Jylland. Ove Juuls Kammertjener fulgte med og fik Liget ført videre til Astrup Kirke. Selv blev Ove Juul i København, til han den 5. Maj rejste tilbage til Akershus.

Den følgende Tid foretog han en Rejse i det sydlige Norge, og var den 11. Juli atter i Kristiania. Formaalet med Rejsen var at udlægge alle de Ejendomme, som Handelshuset Marselis havde i Pant for Laan til Kongen under Svenskekrigen, til faste Besiddelser. Ove Juul havde i denne Mission faaet tildelt det søndenfjeldske, medens Kansleren Ove Bielke skulde udlægge Ejendomme nordenfjelds. Den 8. Febr. 1674 fik han Besøg af Statholderen Ulrik Frederik Gyldenløve ledsaget af flere Officerer. Denne var kommet tilbage til Norge og besøgte atter Ove Juul den 25. s. M. Ved Statholderens Tilbagekomst var Ove Juuls Vikariat forbi, og den 18. April fik han Ordre fra Kongen at afgaa til København. Han kom derefter aldrig mere til Norge, skønt han beholdt Embedet som Stiftamtmand i Christianssand.

Den 4. Marts rejste han, syg af Podagra, til Wandz og derfra med en Kalkskude til København. Gyldenløve viste ham den store Ære at følge ham to

Mile til Søs. Paa Grund af Modvind naaede han først København den 19. Maj og maatte her tage ind paa »Ordinarien«, et Hotel paa Købmagergade ligeoverfor hans egen Gaard, som han havde udlejet til Korfitz Trolle og ikke rettidig faaet sagt ham op.

Rygtet gik nu, at Ove Juul skulde afsted som Ambassadør extraordinaire til Polen sammen med Kongens Broder, Prins Jørgen, og Geheimeraad Enevold Parsberg. Rejsen blev dog ikke til noget. I December 1674 var den svenske Ambassadør, Grev Niels Brahe, kommet til København, hvor han fik en glimrende Modtagelse. Hans Opgave var dels at foreslaa et Forbund med Sverrig, dels at aabne Forhandlinger om Prinsesse Ulrikke Eleonores Ægteskab med den svenske Kong Carl XI. De fire Geheimeraadere, Grev Mogens Friis, Ove Juul, Holger Vind og Jens Juul forhandlede med ham hele Vinteren og Foraaret, men Krigen med Sverrig var uundgaaelig. Krigstemningen i Landet var for stærk, og den blodige 4-aarige skaanske Fejde begyndte. Derimod lykkedes det Enkedronningen ved Griffenfeldts Hjælp at sætte sin Datters Parti igennem. Den 14/6 1675 blev Trolovelsen offentliggjort mellem Prinsesse Ulrikke Eleonore og den svenske Konge.

Resten af Sommeren gik for Ove Juul med Deltagelse i Højesteretssamlingen, og i September rejste han over Bregentved og Kragerup til Jylland. Her opholdt han sig paa Willestrup, hvor han maatte afskedige og arrestere sin Foged, Chr. Nielsen, fordi denne i de 6 Aar, Ove Juul havde været i Norge, havde skaltet og valtet med Gaarden og nu nægtede at aflægge Regnskab. Nogen Tid efter blev han frigivet, da han lovede Regnskab og Erstatning, men til Trods herfor maatte den upaalidelige og genstridige Foged alligevel tvinges ved Hindsted Herredsting¹⁾ i 1677 til at gøre Rede for sin Bestyrelse af Gaarden. Senere besøgte Ove Juul sin Broder Tønne paa Taarupgaard og sin Svigerinde Elisabeth Friis, af hvem han den 22/9 købte sin Broder Axels halve Bibliothek og alle hans gamle Mønter og Rariteter. Den 23/3 1676 fik han Ordre fra Kongen om at rejse til København.

I en Audiens den 12. April udnævnte denne ham til Vicekansler med 4000 Rdl. i Gage. Ove Juul sattes herved i Virkeligheden i Spidsen for det danske Kancelli, idet Storkansleren Fr. Ahlefeldt var fritaget af Kongen for at deltage i de almindelige Kancelliforretninger og praktisk talt kun af Navn var Kollegiets Chef²⁾. Bestillingen var dateret 1/5 1676 og regnedes fra den 12. Marts, den Dag Griffenfeld faldt³⁾.

Den 11. Marts var nemlig Kansleren Griffenfeld ført som Arrestant til Citadellet. Hans Storhed havde skaffet ham mange Fjender og til Dels med Rette, fordi hans Embedsførelse efterhaanden var blevet angribelig. Trods Kongens Advarsler havde han begyndt at skaffe sig store Indtægter ved Bestiknelser mod at skaffe Folk Embeder og lign. I hele sin diplomatiske Færd var han tvetvunget, og hans Taktløshed overfor Kongen havde

endog bragt denne til at vakle i sin Tillid til ham. En forbitret Stemning havde grebet alle mod ham, og hans Modstandere ønskede at benytte Lejligheden til for bestandig at gøre det af med den forhadte Storhed og vilde ikke nøjes med blot at lade Højesteret afgøre Sagen. Efter nøje at have undersøgt hans Sager og konstateret hans Forseelser blev en overordentlig Kommission nedsat til at dømme ham, og til Formand i denne udnævntes Ove Juul den 1/5 1676¹).

Kommissionens Medlemmer var hverken valgte blandt hans Fjender eller Venner. Ove Juul har formodentlig nærmest staaet ret neutral eller maaske noget imod ham, hvis man kan tænke sig ham paavirket af sin gode Ven Gyldenløve²). Oprindeligt har han vel, som saa mange andre Adelsmænd, naturligt anerkendt Griffenfeldt for hans Dygtighed. Ved hans Bryllup den 2/11 1670 skænkede adskillige af den gamle Adel ham Gaver, og Ove Juul sendte ham fra Norge en Lykønskning³), hvori han forsikrede ham, at han vilde drikke Brudeparrets Skaal paa Aggershus. Blandt de mange Bestikkelser, Griffenfeld tog imod, ses, at han 1672 havde faaet 3000 Rdl.⁴) af Ove Juul netop paa det Tidspunkt, denne skiftede med sine Børn, og kort før han fik Kongebrev paa 3000 Rdl. i Løn. Iøvrigt var Bestikkelser i mindre Maalestok dengang saa ganske almindelige⁵). Paa den anden Side havde Griffenfeld forurettet ham ved den 30/9 1672 at skænke Hasle og Freerslev Kirker til Grev Schack, uagtet Ove Juul af Hensyn til Bregentved og Arenfeldtsborg, der laa til disse Kirker, havde ansøgt om, at Kongen enten fremdeles vilde beholde dem eller give ham Tilladelse til at købe dem.

Retten blev sat i Citadellet. Efter at Anklagen og Griffenfeldts Forsvarsskrift var læst op begyndte Voteringen, og som Formand skulde Ove Juul samle og forsegle alle Vota. For ham var dette Dommerhverv sikkert yderst ubehageligt, men han anfører kun herom i sin Dagbog, at Kommissionen var vanskelig samt følgende: »Den 24. Maj, efter vi nogle Gange havde været forsamlede i denne criminelle Sag, fik Peter Schumacher, tilforn kaldet Griffenfeld, sin Dom efter alle vore enstemmige Vota (undtagen Hr. Chresten Skeell, han varierede noget fra os andre otte), da han blev degraderet fra alle Ærestitler og dømt fra Ære, Liv og Gods og hans Vaaben at brydes af Bøddelen, formedelst hans overbeviste crimen perjurii, concussionis et læsæ Majestatis in summo gradu.« Dommen blev underskrevet af alle Dommere undtagen Christen Skeel, der stemte for, at Griffenfeld skulde indstilles til Kongens Naade og Unaade.

Da Christian den Femte erfarede Dommen, klappede han den gamle Christen Skeel paa Skulderen og sagde: »Give Gud, vi havde mange Skeeler.« Senere Tider har fundet Dommen for haard, omend Griffenfeld ingenlunde var uskyldig. Samtiden har maaske ogsaa tænkt noget lignende, og at han blev benaadet med livsvarigt Fængsel, har vel sin Grund i, at Kongen selv og flere af hans Omgivelser ikke har følt sig helt sikre ved Dommen⁶).

I Aarene om 1676 var Ove Juul ofte fungerende Patron¹⁾ for Universitetet i København i Storkansler Grev Frederik Ahlefeldts Fravær. Den 24/6 1676 befalede²⁾ han og nogle andre Adelsmænd til i Statskollegiet at styre Sagerne i København under Kongens Fraværelse, og i en Skrivelse af 23/6 1676 beordredes³⁾ han til Medlem af den Kommission, der skulde undersøge den af kgl. Historiograf og Professor Vitus Bering forfattede Konge-Krønike. Den 22/2 1677⁴⁾ befalede han til sammen med Professor Rasmus Vinding at gennemse Peder Resens »Frederik II's Krønike«, og s. A. den 28/11 beordredes han til at tage Sæde i en Kommission, der skulde afgive Betænkning om, hvorledes Sverrig bedst kunde angribes⁵⁾. Den 15/1 1677 befalede han til Medlem af den Kommission, der den næste Dag traadte sammen paa »Raadstuen« paa Slottet for at drøfte Udskrivningen til Fodfolket⁶⁾, og endelig var han Medlem⁷⁾ af den Kommission, der den 1/10 1678 traadte sammen for at undersøge General Arenstorffs Forhold ved Undsættelsen af Christiansstad.

Aarene 1677—1681 levede Ove Juul mest i København, og ofte havde han den Glæde at have Besøg af sine Børn, foruden at hans ugifte Datter Mette Marie og til Tider ogsaa hans yngste Søn Frederik boede hos ham.

I Marts 1679 blev han stærkt angrebet af Podagra, saa han hverken kunde sidde eller ligge. Sygdommen tog saa kraftigt fat, at han maatte holde Sengen i 8 Uger. Den 30. Sept. efter Højesterets-sessionen rejste han til Bregentved og videre over Kragerup til Willestrup. Den 7. December var han atter i København, og den 11. December blev han afskediget fra Stillingen som Vicekansler paa Grund af Alder og Svagelighed. Denne Afsked kom ham vist nok uventet. Loyal, som han var, skriver han imidlertid intet herom i sin Dagbog udover, at det var berettet Kongen, at han i Jylland havde været syg og sengeliggende og aldrig mere kunde komme til København. Dette Rygte var ikke sandt, og Ove Juul mener maaske, at andre havde udspremt det, mulig Storkansleren Grev Ahlefeldt, for at hidføre hans Afsked. Formentlig har Grunden slet og ret været hans høje Alder i Forbindelse med Forandringer i Kancelliet, og i alt Fald betød hans Afsked intet Afbræk i hans gode Forhold til Kongen. I sin Dagbog skriver han herom: »Dend 11. Decembris bleff jeg wed en kongl. Missive formedelst Alderdomb (da ieg waar udi mit femb och tredsens tyffuende Aar) saa och medfølgende Suaghed (særdelis Podagra) allernaadigst forløffuet fra Vice Cancelers Bestilning. For saadan Naade ieg der effter udi de fornemmeste Ministres Nerwerelze Hans kongl. May^{tt} allerwnderdanigst tackede, recommenderendis mig ydermere udi største Underdanighed i Hans k. M^{tes} Naade.« Den 8/3 1680 benaadede Kongen ham med 1000 Rdl. aarlig regnet fra 1/1 s. A.⁸⁾

Hans Afsked som Vicekansler betød imidlertid den Ubehagelighed for ham, at han nu ikke havde nogen tjenstlig Grund til at kunne blive henede, og at han altsaa maatte rejse op til sit Stiftamt i Norge. En Rejse saa langt

væk var imidlertid paa den Tid for besværlig for en Mand i hans Alder, idet Rejsen baade maatte foretages med Smaaskibe paa Søen og Heste oppe i Fjeldene. Han ansøgte derfor om sin Afsked fra Stillingen i Norge og bad samtidig om i Stedet at faa det første Stiftamt, der maatte blive ledigt i Jylland, »hvilket och udi Naade bleff optagen, saa jeg ved en kongelig Missive allernaadigst bleff forløffuet fra forn. Christianssands Stiftamt; och derhosz naadigst bleff forsichret om det første Stiftamt i Jylland kunde ledig bliffue.«

Kort Tid derefter blev han beordret til sammen med Vicekansler Holger Vind, Geheimeraderne Jens Juel, Otte Skeel o. fl. at revidere Chr. V^{tes} Danske Lov. Kommissionen sad omtrent hele 1680 og var anvist Lokale paa Slottet. Tillige havde han Sæde i en Del Retskommissioner, for Eks. i Retssagen mod Geheimeraad Otto Povisk og mod General Henrik Sandberg. I sidstnævnte Sag bad han sig dog fritaget for at votere, da Generalen var gift med hans Søsterdatter. I Juni 1680 blev han igen syg og maatte lade sig aarelade.

Den 18. Okt. 1681 udnævntes han til Stiftbefalingsmand over Aarhus Stift og Amtmand over Aarhus, Kalø og Stjernholms Amter efter Erik Rosenkrantz. Denne Stilling beholdt han til sin Død i 1686, idet han dog afgav Kalø Amt i 1683¹). Endelig beordredes Ove Juul den 12/11 1681 til Medlem²) af Kommissionen over Oluf Rosenkrantz. Med denne Sag forholdt det sig saaledes³):

En Professor Johannes Buno havde for at smigre Kongen i 1664 udgivet et Skrift: *Idea Historiæ Universales*. Han paastod heri, at Danmark altid havde været et Arverige, aldrig et Valgrige, og det var en Lykke, at Regeringen nu var samlet paa een Haand, nemlig Kongens. Adelens Halse var bøjet under Aaget, og Kong Frederik III havde faaet Lejlighed til at straffe Adelen for dens megen Utroskab. I Overensstemmelse med denne Bog havde Professor Rasmus Vinding i Frankrig holdt en Tale, som senere blev trykt, hvori han søgte at bevise Arverettigheden i Danmark. Mod dette havde Oluf Holgersen Rosenkrantz til Egholm (Gyldensten) 1781 forfattet et Modskrift: »*Apologia Nobilitatis Danicæ contra larvatum illum Franciscum Ireneum*« (Rasmus Vinding), der udkom i København uden at have været indsendt til Censur. I dette gik han til Angreb mod alle de, som skumlede over den gamle Adel, og paa en ganske vist diskret Maade gav han sit Mishag til Kende med den siddende Regering og roste Kong Christian III, Adelens Ven. Oluf Rosenkrantz havde oprindeligt været en Modstander af alt det nye, der kom frem efter 1660, men under Paavirkning af sin Kone, Birgitte Krabbe, havde han alligevel søgt om at blive Baron. Senere blev han Geheimeraad og var i det hele en titelsyg Hofmand. Hadet til de nye Mænd sad ham dog stadigt i Kødet og var vel nærmest Grunden til, at han skrev sin Bog. Kong Christian V stod imidlertid stadig paa Vagt overfor den gamle Adel og frygtede for, at den atter skulde rejse Hovedet. Han tog derfor Oluf Rosenkrantz

hans Bog ilde op og befalede nedsat ovennævnte Kommission for at dømme ham. Kommissionen bestod af Geheimeraaderne Holger Vind, Ove Juul, Eiler Holck, Jens Juel, Erik Banner og Didrik Schuldt.

Den 13/1 1682 mødte Rosenkrantz til Forhøret, og den 3/2 afsagdes Dommen. Generalfiscalen havde nedlagt Paastand i Overensstemmelse med den senere Højesteretsdom, men samtlige Kommissionærer erklærede, at i Rigets Love fandtes ingen Paragraf, hvorefter nogen kunde fradømmes sit Gods uden samtidig at være dømt fra Livet. Dommen lød derfor kun paa Fortæbelse af Chargerne og en Bøde paa 6000 Rdl.

Endda havde kun de 3 første Kommissionærer underskrevet den, og en af de tre sidste, Jens Juel, erklærede rent ud, at Oluf Rosenkrantz ikke havde forbrudt sig mod Kongen, om han end havde begaaet en Ubetænksomhed, hvorfor han burde miste Geheimeraadtitelen.

Christian V var utilfreds med Dommen og lod Generalfiscalen appellere til Højesteret. For denne skulde de 6 Medlemmer af Kommissionen møde og gøre Rede for deres Votering. Ove Juul mødte dog ikke paa Grund af sin Podagra og sendte nedenstaaende Brev til Kongen:

Stormægtigste, Allernaadigste Arve-Konge og Herre.

Som Podagra haver tvunget mig ganske til Sengen, saa at det er umuligt selv at møde for den Højeste Ret, hvor gerne jeg end vilde, at svare til vores Dom i Baron Oluf Rosenkrantz's Sag, efter General-Fiscalens derudinden tagne Kongl. litation udi Vicekansler Hr. Holger Vinds Sted, som iligermaade ved Svaghed derfra er forhindret; Da er mit korte skriftlige Svar i denne Sag, at vi ikke har kendt Postviis¹⁾ paa de for os i Retten fremsatte og af Hr. Oluf Rosenkrantz begangne Forseelse, langt mindre givet nogen udførlig Raison og Fundament til vores afsagde Dom, hvorved Sagens rette Beskaffenhed og den bare Sandhed at være fordulgt, med mere General-Fiscalen udi samme Kongl. Citation formelder; Da protesteres for den alvide Gud og for Eders Kongelige Majestæt udi dybeste Underdanighed, at Tankerne aldrig haver været i ringeste Maade Sandhed at fordølge til nogen Skade eller Fordel, men visseligen allerunderdanigst vil forhaabe, Hans Kongelige Majestæt udi Naade vil have bedre Tanker om sin gamle underdanigste tro Tjener end General-Fiscalen haver, og paa det Sandhed skulle komme for Dagen, den højeste Ret til mere Oplysning i samme Sag, da ere jo alle passerede Acta og Reliquer indført udi vores Dom, saa mig videndes deraf intet er forbigaaet. Det, vi ikke have kendt Postviis, er sket af Aarsag, det General-Fiscalen haver selv fremsat og opregnet Posterne, som vilde blive heel vidtløftig i Sententser at repetere og igentage, efterdi de af os approberes med en haard, paafølgende Dom, hvilken vi dog i alle Maader ikke har turdet skjærpe efter General-Fiscalens Irettesættelse, baade i Henseende til Forseelsernes Maade saa og at man ingen Lov havde, haver derfor maat dømme secundum æquum

et juitum, det bedste, vi forstaaede, foruden Vil eller Venskab. Samme vores Dom begæres allernaadigst med naadige Øjne maatte ansees.

Jeg forbliver til min Død.

Eders Kongl. Majest.
allerunderdanigst trolydigste Tjener.

København 2/3 1682.

Højesteret dømte Oluf Rosenkrantz til Tab af sine Titler og Godser og til Konfiskation af Bogen. Tillige maatte han ikke mere indfinde sig i København.

Med 1681 hører Ove Juuls Dagbog op. Vel sagtens har han levet sine sidste Aar i Jylland paa Aarhusgaard eller Willestrup¹). Kendt er hans Interesse for Mønter, og han har herom forfattet et Skrift, hvis Titel i Rostgaards Katalog blandt Manuskripterne Side 497, Nr. 531 er: Indices numismatum Romanorum aereorum, Magnorum mediocrium et Paraorum, cum explicatione partim Latina partim Danica manu Domini Cancellarii Ovidii Julii scripta in cujus cimelio haec nomismata asservata fuere. Item aliæ nonnullæ schedæ ad Romanos antiquitates aliorumque populorum rem nummiarium spectantes.

Ove Juuls Gaarde:

1) *Lundbæk*, tæt ved Limfjorden, c. $\frac{1}{2}$ Mil sydvest for Nibe i Hornum Herred, Bislev Sogn. Ove Juul arvede den efter sin Fader. I 1651 ombyggede han Hovedbygningen med to Fløje, som blev nedrevet og genopbygget i 1804. Den tredie Fløj fra Christoffer Tornekbrands's Tid lod Ove Juul staa (jvnf. Side 119). I Muren i Havehuset Syd for Laden ved Indgangen til den større Lade er indmuret en Granitsten, hvori er indhugget Juulernes og Urnernes Vaaben samt Navnene Ove Juul og Kirsten Urne 1651. Stenen fandtes tidligere over Indgangen til den i 1804 nedbrudte Hovedbygning. Efter Ove Juuls Død arvedes Gaarden af Sønnen Christian.

Lundbæk er den Gaard, som har været længst i Slægtens uafbrudte Eje, nemlig fra Dorte Juul, gift med Christopher Tornekbrands, død 1603, til Fru Vibeke Ankjær, født Baronesse Juul-Rysensteen, solgte den i 1917 (II, Side 355). Til Gaarden hørte i gamle Dage et stort Fiskeri i Limfjorden.

Ove Juul købte i Aarene 1652 og 1663 (jvnf. S. 119) et Par Gaarde, som han lagde ind under Lundbæk, og 1664 laante han Claus Daa til Bonderup 1000 Rdl. mod Pant i 2 Gaarde i Østrup, 1 Gaard i Meilstrup og 2 i Aarup. Da Gælden i 1671 var vokset til 1195 Rdl., gjorde Ove Juul Indførsel i disse Gaarde og overtog dem²).

Den 28/6 1663 skødede³) Niels Parsberg til Eskildstrup, Jens Rodsten m. fl. 2 Gaarde og 1 Mølle i Vokslev Sogn til ham. Den 4/3 1676 tilskødede Oluf Andersen Hofman, Sognepræst til Ellitzhøj, ham 5 Tdr. Hartkorn af Vegger-

by Kirkes Tiende. Efter sin Moders Død fik han Tilladelse til at beholde Kronens og Kirkens Parter i Veggerby, Bislev og Vokslev Sogne (jvnf. Side 93). Lundbæk var i Christian V's Matrikel af 1688 ansat til 34 Tdr. H., men det dyrkede Areal var kun 199 Tdr. L. Af Bøndergods hørte der til Hovedgaarden 29 Gaarde og 18 Huse i Bislev Sogn samt 25 Gaarde og 9 Huse i Veggerby Sogn.

2) *Pandum* i Vokslev Sogn i Hornum Herred. Den 18/9 1662 fik Ove Juul Skøde paa Pandum Hovedgaard (36 Tdr. H.) med Bygninger og underliggende Bøndergods¹), som havde været pantsat til Samuel v. Surck, kgl. polsk Faktor²). Bøndergodset omfattede 27 Gaarde, 13 Halvgaarde og nogle Huse. Ove Juul havde tilforhandlet sig Pantet for 12,000 Rdl. af v. Surck, og Kongen tillod ham derefter at beholde Gaard og Gods til en Pris af 15,520 Rdl., idet Ove Juul havde 3490 Rdl. til Gode af Kronen fra sin Residenstid i Sverrig³).

Kongen forbeholdt sig Forkøbsret.

Pandum havde tidligere været ejet af Slægten Juul, nemlig til Malte Nielsen (II, Side 316—317) 1489 skødede den til Viborg Bispestol. I 1685 fik Ove Juul i Følge kgl. Resolution⁴) for 2052 Rdl., der — for saa vidt hans tilgodehavende Løn ikke strakte til — skulde betales i rede Penge, Ret til at nyde og beholde Pandum Hovedgaard med lige Skattefrihed som andre privilegerede Hoved- eller Sædegaarde (jvnf. Side 155). Efter Ove Juuls Død arvedes den sammen med Lundbæk af Sønnen Christian, og den blev derefter i Juul-Rysensteenernes Eje til 1798 (II, S. 407 f.).

3) *Ottestrup* i Ørslev Sogn, Ringsted Herred. Ove Juul købte Ottestrup⁵) (jvnf. Side 124) den 22/11 1657 for 9,500 Rdl. af Børge Rosenkrantz. Egentlig havde det kun været hans Hensigt at bo her under Krigen og, naar Forholdene atter blev sikre i Jylland, at skille sig af med den igen. Efter at han i 1661 uden Held havde tilbudt Kronen Gaarden i Mageskifte⁶) for noget Strøgods i Als og Mov Sogne i Jylland, solgte han den i 1668 til Fru Ide Skeel, Enke efter Fr. Rantzau til Asdal.

4) *Kragerup* i Ørslev Sogn, Løve Herred paa Sjælland. Paa Skiftet⁷) den 25/5 1658 efter Frederik Urne tilfaldt Kragerup Gaard og Gods Kirsten Urne og hendes Søster med Halvparten hver. Jomfru Anne Urne døde den 6/6 1660, og Kirsten Urne arvede derved endnu en Fjerdepart. Den sidste Fjerdepart arvedes efter Anne Urne af hendes Moder, Fru Karen Arenfeldt, som den 24/9 1660⁸) solgte den til Ove Juul. Gaarden og Godset blev ved Skiftet efter Frederik Urne i 1658 sat til 639 Tdr. Hartkorn, og Hovedbygningen vurderedes til 2000 Rdl. Allerede den 19/9 1660⁸) forøgede Ove Juul Godset med en Bøndergaard i Hallenslev Sogn og By, Løve Herred, som han købte af Alexander Grubbe.

Kragerup Gaard og Gods arvedes efter Kirsten Urne af alle Børnene, men senere ved indbyrdes Handel blev Mette Marie Eneejer af den (jvnf. Side 160).

5) *Bregentved* i Hasle Sogn, Ringsted Herred. Ove Juuls Svigermoder, Fru

Karen Arenfeldt, havde udskilt Halvdelen af Bregentved Gods og lagt denne under en nybygget Gaard, Arenfeldtsborg. Ved dette Byggeforetagende havde hun brugt saa mange Penge, at Ove Juul maatte fri hende for Kreditorerne ved den 3/10 1668 at afkøbe hende Bregentved med c. 500 Tdr. Hartkorn. Ove Juul boede der undertiden, men forandrede intet ved Bygningerne.

I 1682 (Skøde tinglæst 7/6 1682) solgte han Bregentved til sin Svigersøn Frederik Gabel. Denne udstedte i den Anledning en Obligation, men da han senere havde Vanskelighed ved at indløse den, maatte Ove Juul paa sine sidste Aar stævne Svigersønnen til en Proces, som efter Ove Juuls Død forfulgtes til Højesteret af Sønnen, Baron Christian Juel-Rysensteen, paa samtlige Arvingers Vegne. Den 1/10 1687 udstedte Frederik Gabel efter Højesteretsdommen en Erklæring¹⁾, at han var Baron Christian Juel, Frederik og Jomfru Mette Marie Juul skyldig ialt 6000 Rdl., ligesom han ogsaa maatte afstaa sin Hustrus Part i Kragerup til sidstnævnte. Bregentved bestod ialt foruden af Hovedgaarden af c. 42 Bøndergaarde og nogle Huse.

6) *Willestrup* i Hindsted Herred. Ove Juul arvede Gaarden efter sin Moder den 5/2 1666. Den var paa c. 500 Tdr. H., og den 25/6 1668²⁾ købte han for 1495½ Rdl. 20½ Sk. at regne fra 11/6 s. A. Kronens Andel af Korntienden af St. Arden, Restrup, Valsgaard og Vebbestrup Sogne i Hindsted Herred og af Solberg Sogn i Hellum Herred; Kronen forbeholdt sig Tilbagekøbsret. Gaarden Fragerup (Fragdrup) i Vebbestrup havde Jørgen Seefeldt solgt til en Bonde Oluf Pedersen. Men da Gaarden var en Fæstegaard, stred Salget mod Recessen, og efter Ansøgning fik Ove Juul den 31/5 1680³⁾ Kongens Tilladelse til at afkøbe Bonden Gaarden for, hvad denne havde givet for den.

7) *Viffertsholm* i Hellum Herred. Gaarden ejedes (jvnf. Side 138) af Maren Seefeld til Refsnæs, for hvem Ove Juul blev Værg 1663. Efter hendes Død i 1678 blev Viffertsholm udlagt til Kreditorerne, hvoriblandt særlig nævnes Forvalteren paa Holbækgaard, Peder Hansen. Efter Tilskyndelse af disse indledede Ove Juul Forhandling om Køb af Gaarden. En Del af Godset var samme Aar blevet tilskødet ham i »Værgpenge«, og for 2234 Rdl. indløste han Peder Hansens Part⁴⁾ og var dermed i alt Fald nominel Ejer af Gaarden (kgl. Konfirmation paa Købet 27/9 1679). Han gjorde det, som han selv skriver⁵⁾, »for det waar saa nehr och meget beleiligt ved Willestrup. Gud lade det werre skeet mig och mine Børn til Glæde och Gode.« Efter hans Død arvedes den af Sønnerne Christian og Frederik og Datteren Jomfru Mette Marie, men den 21/12 1688 solgte de den til Laur. Kierulf for 10,000 Rdl. Gaarden var da paa 37 Tdr. H. og havde af Bøndergods 274 Tdr. H.

I Viborg ejede Ove Juul en Gaard⁶⁾, der vistnok laa paa Hjørnet af Sortebrødrekirkestræde og Sct. Leonisstræde, hvor det tidligere Helligaandshus har ligget. Formodentlig er det den Gaard, han ejede lige til sin Død, og som arvedes af begge hans Sønner (jvnf. Side 142). For desuden arvede han (jvnf. Side 119) efter sin Moder Halvparten i en anden Gaard, men denne Halvpart solgte han

Fig. 31. Ove Juul. 1671.

Efter Kobberstik i det Møllerske Pinakothek i det kgl. Bibliothek (jvnf. Side 156 - 158).

Ove Juuls Ahnetavle (jvnf. Iver Juuls Epitaphium).

Jens Juul	} Søren Juul	Niels Juul	Søren Juul	Axel Juul
—				
Strahlendorff	} Anne Strahlendorff	Mette Glob	Dorthe Skernov	Iver Juul
—				
Mogens Glob	} Peder Mogensen Glob	N. N. Due (Glob)	Ove Lunge	Kirstine Lunge
—				
Niels —	} Johanne Glob (Skaktavl)	Iver Skernov II	Anne Friis	Ove Juul
—				
Iver Thomesen	} Anders Skernov II	Henrik Friis	Christoffer Parsberg	Ingeborg Parsberg
—				
Marquard Skernov	} Anders Skernov I	Anne Lykke	Anne Holck	Ingeborg Parsberg
Cathrine				
—	} Mogens Glob	Manderup Holck	Anne Holck	Ingeborg Parsberg
—				
Jens Lagesen Dyre	} Iver Dyre	Anne Lykke	Anne Holck	Ingeborg Parsberg
Kirsten Refelbert				
Peder Oxe	} Christence Oxe	Anne Lykke	Anne Holck	Ingeborg Parsberg
Mette Gadov				
Ove Lunge	} Tyge Lunge	Anne Lykke	Anne Holck	Ingeborg Parsberg
Maren Basse				
Niels Kabel	} Anne Kabel	Anne Lykke	Anne Holck	Ingeborg Parsberg
Abel Kabel				
Friis (Skaktave)	} Jorgen Friis	Anne Lykke	Anne Holck	Ingeborg Parsberg
—				
Henrik Krommer	} Else Krommer	Anne Lykke	Anne Holck	Ingeborg Parsberg
Else Henriksdat.	(3 Hjortevier)			
Oluf Lunge	} Oluf Lunge	Anne Lykke	Anne Holck	Ingeborg Parsberg
Christence Thott				
Niels Banner	} Karen Banner	Anne Lykke	Anne Holck	Ingeborg Parsberg
Johanne Sappi				
Verner Parsberg	} Verner Parsberg	Anne Lykke	Anne Holck	Ingeborg Parsberg
— Reineck				
Tonne Rønnov	} Anne Rønnov	Anne Lykke	Anne Holck	Ingeborg Parsberg
Marg Siggem				
Claus Podebusk	} Predbjørn Podebusk	Anne Lykke	Anne Holck	Ingeborg Parsberg
Ingeborg Moltke				
Erik Rosenkrantz	} Vibeke Rosenkrantz	Anne Lykke	Anne Holck	Ingeborg Parsberg
Sophie Gyldenstjerne				
— Holck	} Henrik Holck	Anne Lykke	Anne Holck	Ingeborg Parsberg
Maren Urne				
Niels Manderup	} Anne Manderup	Anne Lykke	Anne Holck	Ingeborg Parsberg
Barbara Basse				
Peder Lykke	} Christoffer Lykke	Anne Lykke	Anne Holck	Ingeborg Parsberg
Johanne Bild				
Bo Høg	} Margrethe Høg	Anne Lykke	Anne Holck	Ingeborg Parsberg
Ane Tornekrands				
Malte Iversen Lange	} Oluf Munk	Anne Lykke	Anne Holck	Ingeborg Parsberg
Ane Munk	(3 Roser)			
Iver Juul	} Ide Juel	Anne Lykke	Anne Holck	Ingeborg Parsberg
Mette Kvas				
Niels Rosenkrantz	} Ludvig Rosenkrantz	Anne Lykke	Anne Holck	Ingeborg Parsberg
— Rønnov				
Sanders Hak	} Kirsten Hak	Anne Lykke	Anne Holck	Ingeborg Parsberg
Gertrud Munk				
Breide Rantzau	} Henrik Rantzau	Anne Lykke	Anne Holck	Ingeborg Parsberg
Drude Rantzau				
Ditlev Buchwaldt	} Ollegaard	Anne Lykke	Anne Holck	Ingeborg Parsberg
Magdalene Hummerbüttel	Buchwald			
Didrik Blome	} Hans Blome	Anne Lykke	Anne Holck	Ingeborg Parsberg
— Rantzau				
—	} Ide Blome	Anne Lykke	Anne Holck	Ingeborg Parsberg
—	N. N. Lunow			

1654 til sin Halvbroder Axel Juul. I København købte Ove Juul for 3000 Rdl. in specie den 24/9 1660¹⁾ sin Svigermoders Part i den Gaard paa Købmagergade, som hun dels havde arvet efter sin Mand, Frederik Urne, i 1658, og dels efter sin Datter Anne Urne i 1660. Dog forbeholdt Karen Arenfeldt sig en Lejlighed bestaaende af 2 Kamre og en »dyneket« Stue, d. v. s. en Stue, hvor Loftet var gibset med Stuk, hvad der dengang endnu var en Sjældenhed. Ved Grund- og Hustaksationen i 1668²⁾ vurderedes Gaarden, i Følge kongl. Skrivelse af 4/2, til 1200 Rdl. Til Sammenligning kan anføres, at smaa Borgerhuse takseredes til c. 400 Rdl., større til 8-1000 Rdl. og Adelsgaarde til 12—1600 Rdl. I sin Gaard paa Købmagergade boede han al den Tid, han opholdt sig i København. Noget pragtfuldt Adelspalæ, saaledes som disse kunde være 150 Aar senere med Hensyn til Rummelighed og Møblering, har den næppe været. Fra den franske Ambassadeur Grev d'Avaux's Rejse til Hoffet i København i 1634 skriver hans Sekretær, Charles Ogier, at Ambassadeuren ved sine Afskedsvisitter aldrig fandt de danske Ministre hjemme, fordi disse ikke fandt deres Lejligheder pæne nok til at modtage ham.

Ved Kontrakt af 9/4 1687 i Willestrups Arkiv delte Sønnerne Arven efter deres Fader, og det fremgaar heraf, at Ove Juul baade ejede en Del Penge i Saltkompagniet og en Del Gods i Skaane. Da Sønnerne imidlertid ikke vidste nærmere Besked herom, udsattes Delingen af dette Arvegods, som der heller ikke senere er anført noget om.

Ove Juuls sidste Aar kendes der, som nævnt, kun lidt til; dog ved man, at han med Ros³⁾ omtales for sine Embedsforhold i Aarhus Stiftamt. Ofte maatte han, hvad enten det var Vinter eller Sommer, paa Rundrejser i Amtet; Ture, som paa Datidens rædsomme Veje maa have været alt andet end behagelige for en ældre Mand. I den haarde Vinter 1684 var han saaledes ude⁴⁾ to Gange i Januar Maaned. I sine sidste Aar var han trykket af økonomiske Sorger⁵⁾, og ved sin Død efterlod han ganske vist alle sine Gaarde til Børnene, men tillige en betydelig Gæld, sikkert stammende fra Krigen med dens store Ødelæggelser og Brandskatninger samt i det hele taget fra de vanskelige Tider i Midten af det 17. Aarhundrede (jvnf. Side 88), hvortil yderligere kom Enevoldsregeringens idelige Skattepaalæg.

Lønninger saa Embedsmændene i de Tider kun lidet til, thi Kronen havde ikke Penge til at udrede dem. I 1683 maatte Ove Juul skrive⁴⁾ til Amtsskriveren i Aalborg Amt for at bede om at vente med Udpantningen for resterende Skatter af Pandum, Viffertsholm Skove og Lundbæk Mølle, til hans resterende Gage var blevet ham betalt, »som under kongelig Haand mig er allernaadigst given Forsikring paa rigtig at skulle følge og betales.« Saasnart han fik den, skulde han betale, og den var ham lovet af Rentemester Brandt »ved min Tjener og Haandskriver, jeg nylig havde i København.«

I Februar 1684 sendte han et langt for Forholdene i Datiden saa karakteristisk Brev⁴⁾ til Rentemesteren, hvori han bl. andet skriver: Som jeg ide-

ligen og altid plages med stor Execution for de Restancer af Pandum Hovedgaard, Lundbæk Mølle og Viffertsholm Skove, som nu ikke paa det kgl. Rentekammer maa passere som tilforn efter de foreviste Dokumenter, saa nødes jeg til af stor Trang, for at komme af med samme Skatter, saa tit og ofte at bemøde Hr. Rentemesteren med mine Skrivelser, indtil han hjælper mig og en Assignation til Landkommissær Wiberg paa min forfaldne Gage, som er til nu sidst afvigte i Januar, 1500 Rdl. for halvandet Aar, der at jeg haver skrevet Hr. Rentemesteren til, han vil til en liden discretion indeholde 200 Rdl., saa kvitterer jeg for den fulde Sum; jeg haver dog Hans Kongelige Majestæts allernaadigste Brev, at samme 1000 Rdl., hvormed jeg blev benaadet den Tid, jeg Vicekansler Chargen formedelst Svaghed kvitterede, førend jeg blev Stiftamtmand over Aarhus Stift, mig rigtig skulde betales. Jeg ved ellers ved min Gud ingen Raad til Betaling formedelst al Indkomst gaar hen til anden Skatters Afklarering. Skulde og den store Naade mig for lang og tro Tjeneste efter min allerunderdanigste Supplikation mig allernaadigst vorde bevist, at min Hovedgaard Pandum fremdeles maatte nyde sin Frihed lig med andre Sædegaarde, naar jeg betalte paa hver Td. H. udi Gaardens Takst, som er 36 Tdr. H., foruden de 50 Rdl., jeg tilforn derfor haver betalt (som Gud ved var mig dyre nok og jeg gerne havde mine udlagte Penge for Gaard og Gods igen) endnu ti Rdl., som gør 360 Rdl., saa kunde den samme Penge ogsaa indeholdes og betales af min Gage.....e. c. t.

Ove Juul døde paa Willestrup den 29/5 1686, 70 Aar og 7 Maaneder gammel, og paa hans Kiste staar, at han bortkaldtes ved et meget sagtmødt og saligt Endeligt. Hans Lig er hensat i Astrup Kirke. Kisten er nu en Del i Stykker, og Ove Juul ses liggende velbevaret i den. Han synes at have været en høj, velbygget Mand. Den store pragtfulde Kiste er beklædt med rødt Fløjls og beslaaet med mange Messingornamenter. Alle Sømmene, hvormed Klædet er fæstet til Kisten, har Hovederne prydet med det Juulske Vaaben. Paa Kistelaaget findes en oval Plade omgivet af 8 smaa Vaabenskjolde. Pladen har følgende Indskrift:

»Herunder hviler dend

Højedle oc Welbaarne Herre H. S. Ofve Juel til Willestrup, Rider etc. Barnfødt paa sin Fæderne Gaard Willestrup Anno 1615 den 23. Octobris imellem 2 oc 3 om Morgenen, som efter gudfryctig Optuctelse oc Instruction Hiemme hos Sin Sl. Forældre oc paa Sorø Saavel som Udenlands udi Tydskland, Frankerige, Italien oc Engeland er blefwen efter Kongl. Befaling Gesandter til Sverige, derefter Lensmand ofver Mariager Closter, siden Befalings Mand ofver Olborg Huus oc Underligende Ambter i Wendsysel. Derfra kaldet af hans Kongl. Maytz. at være Vice Statholder udi Norge. Derefter Vice Canceler udi Danmark oc Siden formedelst Sin Alderdom oc Der paa følgende Skrøbelighed Skyld Allernaadigst Derfra forlovlet og forlehnet med

Aarhus Stift. Der at være Stift Befalingsmand oc Amtmand ofver Harballegaard, Caløe oc Stiernholms Ambter. Dene Hannem sidst allernaadigst anbetroede Charge hafver Hand med samme Berømtelse forestaadt som alle de forige indtil Anno 1686 X 29. May ved Halfgaaen 10 Formiddag. Da Gud Hannem Paa Forn. sin Gaard Willestrup Fra Denne møysommelige Wærden Formedelst et megit sagtmodigt oc saligt Endeligt Bortkallede oc Det Der Hand hafde lefvet 71 Aar Ringer 5 Maaneder oc 9 Dage. Gud gifve Hannem med alle Guds Børn En glædelig oc Ærefuld Opstanielse fra De Døde paa dend yderste Dag.«

Vaabenskjoldene bære følgende Slægters Vaaben: Juul, Lykke, Rosenkrantz, Podebusk, Hølek, Rantzau, Munk, Parsberg, Lunge, Friis, Skernov, Strahlendorf, Glob etc.

Paa Kirsten Urnes Kiste findes ingen Inskription.

Paa Ravnholt findes et Stenkrus med Laag med Ove Juuls og Kirsten Urnes Navne og Vaabener med Aarstal 1679¹⁾ samt en Oblatæske med de samme Vaabener. Æsken menes at hidrøre fra det nu nedrevne Kapel paa Willestrup.

Billeder af Ove Juul og Kirsten Urne.

1) Original af Wuchter (sign.), Portræt af Ove Juul malet paa Kobber (se Side 118). Maleriet er efter Ove Juuls Død kommet paa fremmede Hænder og købtes i Slutningen af det 18. Aarhundrede for 8 Rdl. af en Treschow²⁾. Sandsynlig er det dette Maleri, som nu ejes af Kammerherre Chr. Sehestedt Juul.

Fru Ankiær, født Baronesse Juul-Rysensteen, ejer et Maleri af Ove Juul, omtrent lig ovennævnte Maleri af Wuchter. Maleriet er imidlertid saa fortrinligt, at Sagkyndige mener det malet af Wuchter selv, skønt det ikke er signeret. Efter dette Maleri er omkring c. 1895 malet en Kopi af P. Ilsted til Frederiksborg Slot. Fru Ankiær arvede Maleriet efter sin Fader, og lige til nu har Familien troet, at det var et Portræt af General Henrik Rüse (II, S. 408). Denne Fejltagelse har medført, at Frederiksborg Museum paa sin Kopi har skrevet, at det var et Portræt af General Rüse eller Ove Juul. At det er den sidste, garanterer den fuldstændige Lighed med ovennævnte Original, signeret af Wuchter.

2) Formodentlig til Dels taget efter ovennævnte Maleri findes et Kobberstik af Ove Juul (Side 151). Han er her — i Modsætning til Maleriet — afbildet en face til venstre i en oval Ramme. Under Portrættet staar i Lysrummet af Rammen: Ab Wuchter pinxit et exc. cum priv. Reg: Maj: Daniae et Norw. 1671. Paa Rammen læses: Ovidius Julius Dominus Hæred De Willestrup et Lundbeck etc. Ordinis Danebrogici Eques Auratus: Sac: Reg: Maj: Daniae et Norw: Conciliarius Intimus. Vice Prorex Norw: Disce-

ceos et Præfecturæ Christiansandiæ Præses, Nec Non In Collegio Status Et Supremo Tribunali Aessor.

Indskriften for neden er:

Nomina Roma tua et magnorum fata Quiritum
 et quicquia virtus contulit una Tibi
 Partimur tecum Dani nostroq sub axe
 Nomen et immensum Julius omen habet
 Qui nexus et pacta foris et mutua Regem
 Foedera, nativa conciliata fide;
 Atq domi cunctos in se collegit honores
 Ingenio tanto consiliusq pares;
 Quiq ingens laus una Viri est moderamina nactus
 Integraq invicta regna tuenda manu
 non domuit totum sed Juvit moribus Orbem
 Cæsareoq aliquid nomine majus habet.
 Nil hic Brute Tibi est Vitiis intactus et ira
 et coelo et mundo indice semper erit.

V. Bernig¹).

I Oversættelse lyder det omtrentlig:

Rom, dine Navne og store Borgeres Skæbner og alt, hvad din Dyd har skænket dig, dele vi Danske med dig, og under vore Breddegrader har Julius (Juul med Allusion til Julius Sæsar) Navn og umaadeligt stort Ry, han som ude knyttede baade Pagter og gensidigt Forbund mellem Kongerne i Kraft af en medfødt instruktiv Troskab, og hjemme samlede alle Æresposter hos sig med sit Snille — — — — — Ikke undertvang han med sin Haand uberørte og ubesejrede Riger, der burde beskyttes, men han hjalp Verden med Sæder (d. v. s. moralsk), og han har et Navn, der er større end det Cæsariske. Og ikke er denne, Brutus, noget for dig, han som bestandig vil være uberørt af Laster og Vrede, idet baade Himlen og Jorden er Vidne.

Næsten alle Eksemplarer af Kobberstikkene have nogle ejendommelige Pletter, der ligner Rustpletter; det havde bragt²) Professor Karl Rumohr, der ordnede Kobberstiksamlingen i København i 1835—36, paa den Tanke, at Portrætterne var raderet paa Jern. Paa et Eksemplar i den kgl. Kobberstiksamling findes imidlertid følgende Notits: En Kobbersmed i Randers havde købt en Kobberplade til at lave en Thekedel af. Han havde netop lagt den under Ambolten, da tilfældig en Rytter af Kammerherre Juuls Regiment (Generaløjtnant Ove Juul) kom til ham. Kobbersmeden viste Rytteren Pladen, og denne bad ham holde inde med Arbejdet, til han kunde melde det til Kammerherren, som straks købte Pladen. Denne var altsaa selve Kobberstik-

pladen, og Pletterne paa de senere Aftryk skulde stamme fra Mærkerne af Hammerslagene.

Børn:

1. *Ingeborg Kirstine Juul*, født 17/3 1650 paa Lundbæk, døbt den 24/3 s. A. og opkaldt efter sin Faders Moder og Farfaderens Moder. Den 6/7 1661 blev hun, kun 11 Aar gl., trolovet med Marcus (Marquord) Gjõe, dengang øverste Kammerherre hos Dronningen. Hun døde i København inden sit Bryllup den 5/5 1669 af Skørbugsflod, den samme Sygdom, som Moderen døde af. Ingeborg Juul blev bisat i Sct. Nicolaj Kirke i København og hendes Lig senere ført til Astrup Kirke.

2. *Christian Juul* til Rysensteen, Oberst, Baron, født den 8/6 1651 paa Lundbæk. II, Side 405. Rysensteenlinien.

3. *Iver Juul*, født 2/11 1652 paa Lundbæk, døbt den 7. s. M. og opkaldt efter sin Bedstefader. Han døde den 21/1 1653 og blev den 9/2 s. A. bisat i Bislev Kirke. Hans Lig førtes senere til Astrup Kirke.

4. *Anne Catrine Juul*, født den 5/6 1655 i Stokholm, døbt den 12/6 s. A. og opkaldt efter sin Moders Mormoder, Fru Anne Marsvin, og sin Mormoder. Hun blev gift den 25/4 1671 i Kristiania med *Frederik Gabel* til Bavelse, Søn af Rentemester Christoffer Gabel og Hustru Fru Ermegaard Badenhaupt. (Af Frederik Gabels Søstre blev en gift med Storkansler Grev Konrad Reventlow, en med Johan Rantzau til Bygholm og en med Stiftamtmand, Geheimeraad Didrik Schult). Frederik Gabel blev Hofjunker 1665, Kammerherre 1666. Fra 1668—70 var han Gesandt i Frankrig, og da han i 1669 kom her til Landet paa Besøg, blev han trolovet med Anne Catrine Juul den 8/7. Et Par Maaneder derefter rejste han tilbage til Frankrig. Under hans Besøg i København boede Anne Catrine i det Gabelske Hus, medens hendes Forældre var rejst til Norge. Ove Juul tillod det¹⁾ »efter megen og indstændig Begæring«. Da Christoffer Gabel var faldet i Unaade, havde dette ogsaa Indflydelse paa Frederik Gabels Forhold, og i April 1670 ses han at have forladt Hoffet. Paa det Tidspunkt ejede han ingen Gaarde, og hvor han har levet de første Aar derefter, vides ikke. Dog maa han have været her i Landet, for i December 1671¹⁾ var han og Anne Catrine i Besøg hos Ove Juul paa Bregentved, og den 13/2 1672 blev de kaldte til Fru Kirsten Urnes Sygeleje i København. Den 30/3 s. A. ledsagede Frederik Gabel sin Svigerfader til Kragerup og derfra til Bavelse, som Christoffer Gabel ejede. Omsider i 1673 blev han Amtmand over Færøerne. I 1676 var han Envoyé ved det russ. Hof, og under sit Ophold herovre fødte Anne Catrine i Pleskow sin ældste Datter den 10/11 1677. I 1678 var han igen i Frankrig og var udnævnt til Statsraad, da han i Maj 1682 købte Bregentved af Ove Juul. Ved den store Uddeling af Dannebrogordenen den 5/5 1684 blev han hvid Ridder. I 1684—95 var han Amtmand over Sorø Amt og fra 1684—91 tillige over Ringsted Amt. Ved

Kronprins Frederiks Formæling med Prinsesse Louise af Meklenborg den 5/12 1695 blev han Geheimeraad, og den 25/8 1699 udnævntes han til Vicesatholder i Norge og Stiftamtmand over Aggershus Stift. Trods disse nye Embeder vedblev Frederik Gabel dog at beholde Færøerne, men under den nye Titel af Gouvernør. Indtil den 8/3 1683 havde han haft disse Øers Indtægt, men derefter fik han i Stedet bevilget 2000 Rdl. aarligt. Den 17/10 1699 fik han dog atter Indtægterne af Færøerne og den 10/4 1708 tillige Afgiften af Hardanger og Malmø, ialt 6000 Rdl. Trods disse store Indtægter efterlod han sig stor Gæld, fordi han ligesom Faderen havde stor Lyst til at leve højt. Dertil kom hans umaadelige Udgifter i Norge, da han under Kong Frederik IV's Rejse deroppe indrettede alt med fyrstelig Pragt og derved paadrog sig Udgifter, som han aldrig fik Dækning for af Kongen. Kort før hans Død fik Kreditorerne ved Højesteretsdom Indførsel i Bregentved. Ved den derefter afholdte Auktion købte Sønnen Christian Gabel Gaarden.

Kendt er Frederik Gabels »Udkast til Souverainitetens Historie«, skrevet til og efter Befaling af Kong Frederik IV, samt hans Beretning om »Kongelovens hemmelige Historie«.

Frederik Gabel rejste til Norge den 3/2 1700. Kort før 1708 kom han tilbage til København og døde her den 21/6 1708. Han blev bisat i Petri Kirke. Anne Catrine var død Aaret i Forvejen og blev ligesaa begravet i den Gabelske Begravelse i Petri Kirke i København.

Frederik Gabel ejede foruden Bregentved ogsaa Bavelse, som han 1673 havde arvet efter sin Fader, samt et Hus i Sct. Annæ Kvarter i København.

Børn:

- a) Christoffer Gabel, f. 1676, død 1702 som Sekondløjtnant.
- b) Ermegaard Margrethe Gabel, f. 10/11 1677 i Pleskow i Rusland, gift med Generalmajor Vincent Budde i Norge.
- c) Christian Gabel, f. i København den 10/11 1679, død den 3/8 1748 som Viceadmiral og Ejer af Bregentved.
- d) Frederik Vilhelm Gabel, død 1732 som Etatsraad og Præsident i Over-Admiralitetsskollegiet.
- e) Valdemar Gabel, død 1738 som Oberstløjtnant i Kavalleriet.
- f) Ovidia Gabel, død 1709, gift med Conferentsraad Iver v. Ahnen.

5. *Mette Marie Juul*, født den 21/9 1657 paa Bregentved, døbt den 25/9 s. A. i Bregentved Kapel og opkaldt efter sin Moders Farmoder, Fru Mette Grubbe, og sin Faster, Fru Maren Juul.

Saa længe hendes Fader levede, boede hun hos ham i Norge og i København og fulgte med ham paa hans Rejser til Willestrup og Bregentved m. m. Velsagtens har hun styret Huset for ham, og efter hans Ansøgning¹⁾ fik hun i Efteraaret 1684 Kongens Tilladelse til at være sin egen Værge efter hans Død, dog under Tilsyn af to Lavværger. I 1686 tog hun Ophold paa Kragerup²⁾.

Efter sin Moder havde hun nemlig ved Skiftebrev¹⁾ af 21/3 1672 arvet Part i denne Gaard med tilliggende Gods. Brevet er underskrevet af hendes Fader, Ove Juul, som hendes Formynder. De øvrige Parter i Gaarden arvedes af hendes Søsken, men efter Ove Juuls Død afstod Brødrene Frederik Juul og Baron Christian Juel-Rysenstein ved Skødebrev dateret Willestrup den 4/3 1687¹⁾ deres Parter i Kragerup til Mette Marie Juul, som til Gengæld gav Afkald paa »de mig ved Skiftebrev tilsagde Tre Tusinde Rdl. (til Bryllupsudstyr) samt al den Ret, jeg i nogen Maade hafue kand til Arf effter min Sal: Her fader, vere sig Jordegodtz, Hofuedgaardtzbygninger eller Kiøbstadgodtz, som de nu strax kand og maa antræde og effter forn. behag raade for, naar de alleneste, som ofuenschrefuen staa, mig for ald Gield effter min Sal: forældre forholder krafuinsløs og ofuenbemelte poster efterkommer (jvnf. S. 164). Ligeledes afstod Svogeren Frederik Gabel hende sin Hustrus Part i Kragerup ved en Erklæring af 1/10 1687. (Side 150). Mette Marie Juul havde saaledes givet Afkald paa al anden Arv efter Forældrene, og formentlig er det da kun formelt, naar hun den 21/12 1688 nævnes sammen med de to Brødre som Sælgere af deres Arveparter i Viffertsholm (jvnf. Side 150).

Det, som Baron Christian Juel afstod til hende af Kragerup Gods, har dog sikkert kun været en Del af hans Arvepart heri, thi en anden Del maa han tidligere have skødet til sin Svoger, Frederik Gabel. Den 16/6 1691 solgte nemlig denne til Mette Marie Juul al den Arvepart i Kragerup, som var tilfaldet hans Hustru efter sin Moder, samt den Del, som han havde købt af Baron Christian Juel.

Den 31/3 1688 blev Mette Marie Juul gift med sin Foged paa Kragerup, *Povl Pedersen Lerskov*. Han var en slesvigsk Bondesøn, og Partiet har vel nok vakt en Del Forargelse, skønt det i og for sig ikke var i absolut Uoverensstemmelse med de nye Tider.

Kort Tid efter deres Bryllup kom der Strid²⁾ mellem Povl Pedersen paa Fru Mette Marie Juuls Vegne og hendes to Brødre angaaende Fordelingen af Arven. Hun paastod, at disse ikke havde efterlevet Arvekontrakten af 4/3 1687, og paa Povl Pedersens Klage herom befalede Kongen Cancelliraad og Landsdommer Holger Parsberg til Eskiaer og Etatsraad Jørgen Elers at søge Forlig eller dømme dem imellem.

Sikkert har Povl Pedersen været baade en driftig og en dygtig Mand. Den 19/2 1689 fik han Skøde¹⁾ af Kongen paa en øde Gaard i Ørslev By, hvor Kongen dog forbeholdt sig Jagtretten. Samme Aar, den 6/3, købte han Finde-
rup Kirke¹⁾ med Kalds- og Herlighedsretten af Etatsraad Jørgen Elers. Alle-
rede 1692 døde han, og Fru Mette Marie sad nu atter alene paa sin Gaard. Den
26/4 1697 brændte Kragerup Avlsgaard med en Del Kvæg, Heste og Avls-
redskaber foruden to Bøndergaarde, og hun søgte³⁾ derfor Kongen, som hun
skrifer »jeg fattige, af alle forladte Enke,« om Lettelser i Skatten for at kunne

opføre Gaardene igen. Kongen tilstod hende den 19/6¹⁾ en Skattelettelse paa 150 Rdl. Atter i 1699 den 4/11 brændte to nye Bøndergaarde for hende i Solbjerg By, og Kongen fritog de to Gaarde for Skatter i to Aar. I sin sidste Ansøgning²⁾ beklager hun sig over sine Bønders slette Tilstand. Høsten har kun givet lidt, og mange af hendes Bøndergaarde er øde og ubesatte.

Det ustandsmæssige Giftermaal havde øjensynligt skilt hende fra mange af hendes Standsfæller, uden at dette dog formaaede at tage Modet fra hende. Hun førte sig djærvt som Adelsdame, som den store Ove Juuls Datter, og stadig forseglede hun med sin Slægts Vaaben, hvori Bogstaverne M. M. J., og i en Skrivelse af 30/12 1699³⁾ tillagde Frederik IV efter Ansøgning Mette Marie Juul og hendes to Døtre adelige Privilegier, for at de kunde besidde Kragerup og underliggende Bøndergods og andet Gods med samme Friheder som Adelen paa dens Gaarde.

Tanken om at lade Døtrene faa Kragerup opgav hun dog snart efter, thi den 21/7 1705⁴⁾ solgte hun Godset med Ørslev Konge- og Kirketiende samt FINDERUP Kirke med Kirketiende til kgl. Postforvalter Lerche for 22,000 Rdl. Nogen Tid forinden havde hun overtaget Katstrupgaard Syd for Jyderup, da Ejeren, Hans Philip Bockenhoffer, skyldte hende Penge, han ikke kunde betale. Hertil flyttede hun efter Kragerups Salg, og her levede hun til sin Død den 6/8 1742. Samme Aar solgte⁵⁾ hendes Arvinger Katstrup til hendes Svigersøn, Major Günther v. Ellbrecht, for 11,000 Rdl.

Mette Marie blev begravet i Ørslev Kirke, hvor der er fundet en Zinkplade med følgende Indskrift⁶⁾:

Herunder hviler Salig Frue Marta Marie Juul, hvis Fader var Ove Juul, fordum Vicekansler, Geheimeraad, Stiftbefalingsmand over Aarhus Stift, Ridder af Dannebroke, og Moder Christine Urne, som leved i Ægteskab med Salig Povel Pedersen Lerskov til Kragerup i 5 Aar, og i samme Ægteskab avled tvende Døtre, Christina Maria, som forhen har været i Ægteskab med Jens Wissing til Aarhus, og Antoinette Cathrina, som er i Ægteskab med Oberst Ellbrecht, Kommandant i den kgl. Fæstning Oldenborg, blev født paa Brengentved i Sjælland den 21. September 1657, død den 6. August 1742 paa Katstrup, da hun havde levet i Verden i 84 Aar, 10 Mdr. og 15 Dage.

Begge ovennævnte Døtre kaldte sig Juul.

Antoinette Cathrina Juul blev 1716 gift med Oberst Anton Günther von Ellbrecht (Ellebracht)⁷⁾, født den 13/10 1684, Søn af Oberst Christian Conrad von Ellbrecht til Hennebjerg Ladegaard, og Hustru Fru Amalie Rigsfriherreinde von Nostitz. Oberst Anton Günther von Ellbrecht var blevet Sekondløjtnant 1701 ved 1. jyske Inf.-Rgmt., deltog derefter i fremmed Tjeneste i flere Krige og var bl. andet med i Slaget ved Pultava, blev 1712 haardt saaret og fanget ved Gadebusch og atter haardt saaret 1715 ved Stralsund. 1723 blev han Kaptajn ved Aalborg Stifts nat. Inf.-Rgmt., 1724 ved nordsjællandske nat. Inf.-Rgmt. og 1726 Major. I 1733 blev han Premiermajor,

1740 karak. Oberst og førte 1741 en Bataillon af bornholm. gev. Inf.-Rgmt. ved Rhinen i engelsk Tjeneste. Endelig i 1742 blev han Kommandant i Oldenborg, 1745 i Nyborg og i 1754 blev han Generalmajor. Han døde i Nyborg den 6/9 1760. Antoinette Cathrine Juul døde 1753 i Nyborg og blev begravet her den 27/7 s. A. Oberst Ellbrecht giftede sig derefter den 13/9 1754 med Mette Sophie v. Putz, født den 22/7 1697.

I første Ægteskab havde Oberst Ellbrecht 7 Børn. Af disse blev de tre yngste Sønner, nemlig Major Friderich v. E., Kommandør Anton Güntner, v. E. og Oberst Carl v. E. den 6/5 1778 naturaliseret som dansk Adel.

Christina Maria Juul blev gift med Jens Wissing¹⁾ i Aarhus. Den 28/5 1756²⁾ fik hun, afg. Jens Wissings Efterleverske, Bevilling — vel sagtens formedelst de hende tillagte adelige Privilegier — til paa Trods af den kgl. Forordning af 1682 at lade sig begrave en Morgen eller Aften og i en Kiste betrukket med sort Bey eller Læder. Paa Laaget maatte anbringes en Plade.

6. *Frederik Juul* til Willestrup, Etatsraad, Ritmester, født den 25/10 1661 paa Aalborghus — se nedenfor.

FREDERIK JUUL

1661—1721

Etatsraad, Ritmester, Ejer af Willestrup

(se ovenfor).

Frederik Juul er født den 25/10 1661³⁾ paa Aalborghus, hvor Forældrene dengang boede. Han blev døbt den 30/10 s. A. og opkaldt efter sin Morfader, Frederik Urne.

Om hans Drengetid og første Ungdom kendes intet.

I en Paategning paa et Forslag⁴⁾ til Ansættelser 1683 ved 1. jyske nationale Rytterregiment skriver dettes Chef, at Frederik Juul har opholdt sig nogle Aar i Udlandet. Hvornaar dette har været, og hvad han der har foretaget sig, ved vi ikke noget om. I 1669 skriver Ove Juul i sin Dagbog, at Sønnen Christian rejste udenlands, men noget lignende glemmer han senere at fortælle om sin anden Søn. Denne var jo saa meget yngre og nævnes i det hele kun i Dagbogen 3 Gange, nemlig da han den 18/9 1676 ankommer til København, og da han den 12/10 1679 og 1/1 1681 var med Faderen og Søsteren Mette Marie til Alters henholdsvis paa Willestrup og paa Bregentved.

Alligevel ligger det nærmest at antage, at Frederik Juuls Udenlandsfærd er gaaet for sig i Aarene 1677—81, maaske afbrudt af et Besøg hjemme i Vinteren 1680—81. Thi i disse Aar var han i den Alder, hvori de unge Adelsmænd almindeligst sendtes ud, og i 1682 boede⁵⁾ han paa Willestrup sammen med sin Fader og Søster.

Da Striden med Sverrig i 1683 i Anledning af den holsten-gottorpske Sag

tvang Christian V til at forøge Hæren, blev Frederik Juul den 10/3¹⁾ ansat som Kornet ved 4. Kompagni af 1. jyske nationale Rytterregiment, hvis Chef var Oberst F. Swanwedel. 1684 udnævntes han til Sekondløjtnant ved samme Regiments 7. Kompagni, men forsattes det følgende Aar til dets 8. Komp.

Regimentet var netop i 1683 forlagt fra Vendsyssel til Holsten for at være klar til at rykke mod Syd. I 1685 lysnede Situationen vel noget, men Uroligheder i Hamborg bevirkede, at et mindre Korps og heri 1. jyske Rytterregiment i 1686 sendtes til Dannevirke og videre til Elben. Den 20/8 1686 laa Korpset i Lejr i Eppendorf. Atter i Aarene 1687—89 var Regimentet i Holsten, uden at det nogensinde kom til Kamp.

I 1789 sendte Frederik Juul en Ansøgning²⁾, dateret Willestrup den 1/1, ind til Krigskancelliet. Han anmoder heri om at maatte blive Ritmester ved det Styrkeske Regiment (3. jyske, nationale Rytterregiment, Chef Oberst Styrke), saasntart der blev et Kompagni ledigt, da han nu havde været i 9 Aar Kornet og Lieutenant ved det Swanwedelske Regiment, hvor der imidlertid ikke var nogen videre »apparence« til Avancement. 3. jyske nationale Rytterregiment laa i det Aar i Rendsborg, men blev det følgende Aar forlagt til Vendsyssel.

Frederik Juuls Ansøgning blev ikke bevilget, og da Hæren samtidig reduceredes, blev han dimitteret den 25/1 1690 og efter Ansøgning³⁾ med Karakter som Ritmester.

Det var dog ikke hans Tanke hermed at ville kvittere Militærtjenesten. Efter sin Broder Christians Død i Dublin i April 1690 blev han lovlig Værge for dennes Børn. Den 2/8 1691⁴⁾ forelagdes der Kongen en Ansøgning fra ham, hvori han bad sig fritaget for dette Hverv som Værge, da han fandt sig »uvederheftig« dertil, dels fordi hans Midler og Gods paa den Tid var pantsat til fremmede, og han selv som ugift ikke førte nogen Husholdning, dels ønskede han at søge sin Lykke i udenlandsk Krigstjeneste og derved dygtiggøre sig til videre Tjeneste hos Kongen. Ansøgningen blev bevilget, og Friherreinde Johanne Rüse fik Tilladelse til at være Værge for sine Børn under Tilsyn af Frederik Juuls senere Svigerfader og en anden Adelsmand.

Sit Ønske om videre Uddannelse paa fremmede Valpladser fik han vist nok aldrig opfyldt, og nogen militær Fremtid var der ikke beskaaret ham. Ikke heller aabnede der sig nogen anden Embedsvej for den nu 30aarige Mand. Kong Frederik IV havde jo saa lidt Tillid til den gamle, danske Adel, at han endog i sin Vejledning for sin Søn og Efterfølger i 1723 indskærpede ham som »en fundamental Lov«, at den skulde holdes nede. Godt tre Aar før sin Død blev han Etatsraad, nemlig den 30/11 1717.

Frederik Juul blev gift 1. Gang den 2/8 1699⁵⁾ paa Krastrup med *Anne Due*, født den 15/7 1671, Datter af Berndt Due (af den indvandrede Slægt Taube)

til Krastrup, Halkjær, Kjeldgaard, Torstedlund m. m. og Hustru Lisbet Krabbe Gregersdatter af Torstedlund. Allerede den 15/3 1701 døde Anne Due i Barselseng, 29 Aar og 7½ Maaned gammel. Hun blev bisat den 10/5 s. A. i Astrup Kirke.

Ved Skiftet efter Moderen var Frederik Juuls Fader ved Skiftebrev af 21/3 1672 blevet enig med Børnene om, at efter at Datteren Mette Marie

Fig. 32. Anne Due.
Efter Maleri paa Ravnholt.

Juul havde faaet tilsikret sin Arvepart, skulde Frederik Juul have 6000 Rdl. med Udlæg i Willestrup Hovedgaard og Gods, medens Baron Christian Juel siden skulde tage de største Godser, Lundbæk og Pandum, som sin Arv, saavidt hans Arvepart berettigede til (jvnf. Side 142). Ved Faderens Død enedes endelig Brødrene om, at Frederik Juul helt og holdent skulde have Willestrup og Christian Juellige saa meget Gods af Lundbæk og Pandum¹). En Del Gods i Bislef, Veggerby og Vokslev Sogne ved Lundbæk blev der dog tilovers til Frederik Juul, som imidlertid solgte Broderen denne Rest for en Pris af 19 Rdl. pr. Td. Hartkorn ved Skøde af 18/6 1687¹). Tillige solgte han samtidig Broderen

sin Arvepart (Halvparten) i Faderens Gaard i Viborg.

Angaaende Hovedgaardenes Bygninger skrives¹): »Omendskønt der er Differencepris paa Bygningernes Taxt af Willestrup, Lundbæk og Pandum, saa er vi dog enige i sær consideration af indbyrdes Føjelighed, skal min Broder Frederik Juul intet betale for Willestrups Bygninger, som er taxeret for 1500 Rdl., omendskønt Lundbæk Bygninger ikke er sat uden for 800 Rdl. og Pandum Bygning for 100 Rdl.«

Efter Faderen havde Frederik Juul tillige arvet Part i Viffertsholm og efter Moderen en Broderpart i Kragerup. Denne sidste afstod han den 4/3 1687 til Søsteren Mette Marie, mod at hun til Gengæld gav Afkald paa anden Arv efter deres Fader.

Da den 25aarige Frederik Juul tiltraadte Besiddelsen af Willestrup, gik han sikkert ind til en ikke helt let Opgave. Ved Skiftet med sin Søn Ove i

1707¹) forinden sit 2. Giftermaal indsendte hans Svogre, Oberst Manderup Due til Krastrup og Kaptajn Albert Christopher Due, et Indlæg til Fordel for deres Søstersøn Ove Juul, hvori de indirekte angreb Frederik Juul for hans Gæld og for daarlig Administrering af Godset. De erklærede, at Anne Due havde forøget dette med en anselig Kapital paa 9630 Rdl., men herom var der ikke blevet talt nu ved Stervboens Vurdering, »ej heller er fremvist de Juveler og Guld, som vores Søster af vores Svoger var begaved med, førend de træde i Ægteskab, og hun ellers selv var ejende og hafde, der hun ved Døden afgik, undtagen 3 Guld-armaand, saa vil vi paa den umyndige vores Søstersøn velb. Ove Juuls Vegne tjenstlig formode, at som man ej kan se eller fornemme, at Stervboet enten ved Jordgodsens Indkjøb eller i andre Maader er forbedret paa 7de Aar, da Stervboet mod Loven og Hans Kgl. Majestæts allernaadigste Forordninger uregistreret og uvurderet er henstaaet, at forbemeldte Capitaler og Renter deraf bør tillige med det førømmeldte Guld og Juveler at komme Stervboet til Gode, saa den umyndige kan nyde sin Andel deraf, som han med al Billighed og Ret kan tilkomme, item at ingen Gjeldsfordringer ved Skiftet accepteris, som voris Svoger, velb. Friderich Juul, siden vores Sal. Søsters dødelige Afgang kand have gjort.«

Imod dette skrev Frederik Juul et Forsvar, hvoraf man faar et kort Indblik i hans Liv efter 1586. Da hans Fader døde, maatte han efter ham overtage en Gæld paa 9000 Rdl., et efter Datiden stort Beløb. Smaat sad han i det, og endog for Brudegaven til sin Hustru maatte han sætte sig i Gæld.

Willestrup var bortforpagtet, og han selv ejede intet Bohave, hvormed han kunde indrette sig et Hjem. Hans Ønsker var at kunne forbedre Willestrup med »nogen Tienderrettigheders Herlighed«, og da Rostrup og Sct. Arden Kirketiende var til Salg, købte han dem (jvnf. S. 64). For at kunne gøre dette maatte han yderligere sætte sig i Gæld. Forpagtningen af Gaarden

Fig. 33. Etatsraad Frederik Juul.
Efter Maleri paa Ravnholt.

gav ham mere Tab end Gevinst, og han bestemte sig derfor — formodentlig efter endt Militærtjeneste — til selv at overtage Gaardens Drift. Atter maatte han gøre Gæld for at købe Besætning¹⁾ og Indbo, men da »gav Gud mig den Lykke, som jeg maatte rettelig sige, den korte Lykke, at jeg kom i Ægteskab med deres gode, salig Søster, hvis Midler ej kunde forslaa til min Gælds Betaling.«

De Penge, han fik med Anne Due, fik han ikke paa een Gang. De blev staaende hos Svogrene, som betalte ham 3000 Rdl. i 1701 og Resten efterhaanden i Aarene til 1707 »paa differente Tider alt efter deris Lejlighed, ligesom de opført haver — hvilket for mig derudover |: hvis Boe saa dybt udi Gjeld er indviklet:| ej var andet end med den ene Haand Pengene af dennem at annamme og |: for at conservere Hovedgaarden, jeg paabor, med tilliggende Gods:| med den anden Haand dennem igen til mine hartpaatrængende Creditorer at udgive.«

I 1704 tilføjer²⁾ han efter sin Opgivelse til Kop- og Kvægskat: »Og naar vort skyldige Geld er betalt, haver jeg ingen Penge paa Rente, saa sandt hjælpe mig Gud.«

Havde Frederik Juul faaet hele sin Hustrus Medgift udbetalt paa een Gang, havde der været Mulighed for ved en almindelig og samtidig Ordning med alle hans Kreditorer at skabe et godt økonomisk Grundlag for Godsets videre Administration. Nu vanskeliggjordes det hele for ham, fordi Gælden skulde forrentes, og Svogrenes Afdrag ikke strakte stort videre end til at dække øjeblikkelige Udgifter og de mest paatrængende Gældskrav.

Til sidst stillede Frederik Juul Paastand om at beholde sit Gods med fuld Frihed efter Loven mod at skifte med Sønnen. Dennes Arv udgjorde 5171 Rdl., idet Boet opgjordes saaledes:

Sølv, Guld og anden Løsøre.....	c.	3,502	Rdl.
Jordegods med Konge- og Kirketiende.....	c.	22,009	„
Hovedgaardens Bygning.....		1,500	„
Halvpart i en Skude paa Mariager Fjord		150	„
			<hr/>
	Ialt...	27,162	Rdl.

Frederik Juuls Gæld var ialt 6,475 Rdl., inclusive Anne Dues Begravelsesomkostninger, som beløb sig til 400 Rdl.

Videre ønskede han, at Sønnens Arv skulde blive staaende i Willestrup til dennes fyldte 18 Aar uden Rente under Faderens Formynderskab, og Frederik Juul forpligtede sig selvfølgelig til at meddele ham »den education, han efter sin Stand bør, fast over den Interesse af samme mødrene Arv haves kunde, om icke det første Aar, da Aar efter anden jo mere og mere skulle paafordre, hvilket jeg da og af faderlig Affection utvungen gjerne til min elskelige Søns yderste og bedste employe skal contribuere« o. s. v.

Ved Rettens Kendelse, dateret Viborg den 11/10 1707, gaves der ham derefter fuldt Medhold.

Disse Frederik Juuls økonomiske Vanskeligheder maa imidlertid ses paa Baggrund af Tiden. Landbrugsforholdene var alt andet end gode. Misvækst var indtruffet flere Gange, daarlige Priser var der paa Korn, og strenge Skattekrav stillede Kong Frederik IV paa Grund af Krigene mod Holsten-Gottorp og mod Kong Karl den XII i Sverrig. Udsigt til snarlig Bedring af Forholdene var der foreløbig ikke.

Som ovenfor nævnt fik Frederik Juul den 26/10 1695 Kgl. Majst^s Skøde paa Rostrup og St. Arden Kirker i Hindsted Herred med jus patronatus og Kirke-tiender¹⁾. Rostrup Kirke var meget forfalden, og Frederik Juul bad om at maatte faa de c. 20 Tdr., begge Kirkers Tiende-Hartkorn udgjorde tilsammen, for 25 Rdl. pr. Td., men kom til at give 30 Rdl.²⁾ Den 21/12 1688 havde han sammen med Søsteren Mette Marie og Broderen Christian solgt Arveparterne i Viffertsholm (jvnf. II, S. 410), og den 22/6 og 16/8 1695 solgte han en Byggegrund i St. Arden og en Mølle i Døstrup¹⁾.

Samme Aar fik han Skøde fra Mogens Marsvin paa Kongens Anpart i Nibe Sogns Korntiende. I Aarene 1704—05 maatte han føre Retssag³⁾ mod Severin Brøndsdorf til Randrup om Skellet for et Skovskifte i Tistedholt, som nu ejedes af Brøndsdorf, men som Iver Juul til Willestrup i sin Tid havde foræret til en af Datteren Dorte Juuls og Erik Høgs Børn i Faddergave.

I 1708 giftede Frederik Juul sig 2. Gang, nemlig med *Elisabet Sehested* af den gamle, danske Slægt af samme Navn.

Malte Jensen Sehested

til Holmgaard. († 1592).

∞ Sophie Clausdat. Bille.

Anne Sehested, f. 1554.
∞ Ove Lunge til Odden,
Broderens af Kirstine
Lunge.

Thomas Sehested
til Bækmark, † 1609.
∞ Anne Lunge, Søster
til Ove Lunge.

Claus Sehested
til Højriis, † 1612.
∞ Anne Lykke.

Maren Sehested
∞ Iver Juul til
Willestrup.

Mogens Sehested til
Holmegaard, † 1657.
∞ Lisbet Gyldenstjerne,
† 1650.

Malte Sehested
til Rydhave, † 1661.
∞ 2° Margrethe Reedtz,
der var til Stede 1671
paa Volstrup ved
Axel Juuls Død.

Jens Sehested til
Holmgaard, † 1685.
∞ Sophie Gyldenstjerne.

Frederik Sehested.
† 1726.
∞ 2° Birg Sophie
Sehested, der købte
Willestrup.

Birgitte Sehested.
† 1755.
∞ Frederik Sehested.
† 1726.

Elisabet Sehested.
∞ Frederik Juul
til Willestrup.

Niels Sehested.
Stamfader til
Broholmlinien.

Elisabet Sehested var Datter af Oberst Jens Sehested († 1685) til Holmgaard og Hustru Sophie Gyldenstjerne († 1730) fra Svaneholm i Skaane. Med hende fik Frederik Juul antagelig atter nogen Medgift, men alligevel synes Willestrups økonomiske Status ikke synderlig forbedret ved Skiftet¹⁾ efter hans Død. Gaardens sandede eller lette Jorde var dengang langt mindre frugtbare end nu, og Godsets Indtægter var for Størstedelen Tiender og Bøndergodsets Afgifter. Disse sidste har det dog sikkert ikke altid været

Fig. 34. Elisabeth Sehested.
Efter Maleri paa Ravnholt.

lige let at faa ind, da de unge Bønderkarle ofte blev taget bort fra Gaardene for at stikkes ind i de store hvervede Hære eller i den nyoprettede Landmilits paa 15,000 Mand, og da ydermere den store nordiske Krig fra 1709—1720 med sine Skatter og fjendtlige Kaperier stækkede Næringslivet og standsede al Landbrugsekspport. I 1720 sad Frederik Juul ikke bedre i det, end at han — efter ved en Auktion det foregaaende Aar at have købt 3 Gadehuse i en af Landsbyerne deroppe — ikke havde Penge til at betale for noget Relutionsgods²⁾. Betalingen for dette, ialt kun c. 504 Rdl., ansøgte³⁾ han om Henstand med til $\frac{2}{4}$ n. A. eller subsidiært $\frac{11}{12}$ s. A. mod Underpant i Willestrup Hoved-

gaard, som ikke var pantsat til nogen. Henstanden blev bevilget til $\frac{11}{12}$ s. A.

Frederik Juul var Direktør for den Thaarupgaardske Stiftelse, vist nok sammen med Oberst Chr. Friis til Hevringholm (jvnf. Side 112). Han døde paa Willestrup den 1/1 1721, 60 Aar gammel, og blev bisat i Astrup Kirke.

Med ham forlader Slægten sin gamle Jordbund, den jyske Halvø, hvor den havde boet og bygget i alt Fald de sidste 400 Aar. Det meget Gods, som Søren, Axel og Iver Juul havde samlet, var spredt ud i de forskellige Slægtsgrene eller gaaet videre over i fremmed Eje. Tilbage var kun Lundbæk i den friherrelige Linies Besiddelse. Ved Elisabeth Sehesteds Død gled Willestrup ud af Slægtens Eje for længere Tid, denne gamle, ærværdige Gaard, som skyldte Slægten hele sin Historie, det haandfaste Vidnesbyrd om fordums Storhed og Dygtighed.

Frederik Juul havde ikke evnet at konsolidere Besiddelsen af den, hvor nøjsom han iøvrigt kan have været. Tiden var ham ugunstig, og han havde ikke Styrke til at staa den imod. Brav og from har han været og elsket af sine Folk, men disse Egenskaber er jo sjældent nok, naar det gælder Tilværelsens strenge Kamp. Der maa mere til, haardt mod haardt, og sligt laa ikke for Frederik Juuls Karakter.

Elisabet Sehested blev boende paa Willestrup og antog til sin Fuldmægtig (Famulus) J. Bloch (f. 1691, Søn af Pastor Jensen Bloch¹). Hendes Lavværge var den kendte Generalmajor Christian F. Levetzau, der fra 1724 ejede det nærliggende Restrup og Torstedlund, og som har bygget det ene Palæ paa Amalienborg i København. Hun døde den 8/5 1724 paa Willestrup og blev bisat i Astrup Kirke den 30/5 s. A.

Ved Frederik Juuls Død blev Willestrup vurderet til følgende:

Hovedbygningen.....	1,500 Rdl.
Hovedgaard med un-	
derliggende Skov...	77 Tdr. H. 5 Skp. 1 Alb.
Kongetiende.....	43 „ „ 7 „ 1 ² / ₇ „
Ialt...	121 Tdr. H. 4 Skp. 2 ² / ₇ Alb. à 50 Rdl. pr. Td.
Kirketiende.....	26 „ „ 3 „ 1 Fdk. 2 ¹ / ₇ Alb. à 30 Rdl. pr. Td.
Bøndergods.....	402 „ „ 6 „ 3 Fdk. 1 Alb. à 40 Rdl. pr. Td.
Skov under Bøndergods	14 „ „ 1 „ 1 Fdk. 2 Alb.
Vurderingssum ialt...	25,049 Rdl. 4 Mk. 10 Sk.

Til en lignende Vurdering blev Willestrup den 17/9 1725 stillet til Auktion¹) efter Fru Elisabet Sehesteds Død. Under Hovedgaarden hørte Ager, Eng og Græsning, ialt c. 22 Tdr. H., Nørre Skov, Kirkeskov og Willestruplund, ialt 6 Tdr. H., forskellige Skovskifter ialt 40 Tdr. H., Møllen 8 Tdr. H., jus patr. og Kongetiende af Kirkerne i Astrup, Rostrup, St. Arden, Valsgaard og Vebbestrup. Jordegodset laa hovedsagelig i Hindsted Herred, nemlig i Sognene St. Arden, Torup, Astrup og Rostrup (Byerne Rostrup, St. og Ll. Arden, Axel-terp, Mørdrup, Borup, Viffterp, Tostrup, Stenstrup, Hvarre). Tillige omfattede Jordegodset ialt 51 Tdr. H. i Karlby og Holmgaard i Glenstrup Sogn i Nørre Hald Herred.

Ved Auktionen købtes det hele for 29,000 Rdl. af Major Frederik Sehested, der var gift med Elisabet Sehesteds Søster, Birgitte Sophie Sehested. Deres Datter, Else Margrethe Sehested, gift med Amtmand Verner Rosenkrantz, arvede Gaarden, som derved i en Tid kom i Rosenkrantzernes Eje. De ombyggede Willestrup indvendig og forandrede delvis det udvendige. Ved samme Auktion solgtes tillige alt Løsøre, Elisabet Sehesteds Juveler, Husgeraad, Møbler etc. samt Gaardens Besætning til forskellige Købere. Blandt disse kan nævnes dav. Ritmester Ove Juul og Broderen Berndt Juul, General Lüttichau,

Fru Birgitte Sehested, Generalinde Levetzow, Assessor Kierulf, Major Castonier og flere.

Frederik Juuls Kiste i Astrup Kirke har følgende Inskription¹⁾: Har Nogen Lyst at se et Lejested, hvor Dyd, Dannethed, Bravhed og Ærlighed ligger, da kun skue denne Kiste, hvor Højædle og Velbaarne Salige Frederik Juul lagde sit redelige Hoved at sove; han fødtes vel og ædelig den 11. Oktober 1661. Giftedes vel og kærligt med velbyrdige Frue Anne Due 1699 og med velbaarne Fru Elisabet Sehested Anno 1708. Døde vel og salig den 1. Januar 1721.

Til Willestrup en Herre var,
Etatsraads Navn med Ære bar
for Gud og vores hele Land,
en eksemplarisk Adelsmand,
en sund Fornuft, et tappert Mod,
et ydmygt Sind, et Adelblod,
et fromt Gemyt, en gavmild Haand
og en gudfrygtig Sjæl og Aand,
som samlet findes hos saa faa,
men her hos salig Juul alene,
Gud trøste selv hans ønskede Sjæl,
Gud lade gaa hans Afkom vel.

Anne Dues Kiste bar følgende Indskrift¹⁾:

Her hviler den højædle og velbaarne Frue, Salig hos Gud Fru Anna Due, Højædle og Velbaarne Frederik Juul til Willestrup hans elskelige kære Hustru, som var ærlig og velbyrdig Mand, Salig Berndt Due til Krastrup, Kongelig Majestæts Kanceliraad og ærlig og velbyrdig Frue Elisabet Krabbe deres Datter, født udi Jylland paa Krastrup Anno 1671 den 15. Juli og af Gud igen bortkaldet paa Willestrup den 15. Marts 1701. Gud forlene hende paa Christi ærefulde Aabenbarelsesdag en glædelig Opstandelse og Ærens uforgængelige Krans.

Børn:

Af 1. Ægteskab:

1. *Ove Juul* til Ravnholt, Generalløjtnant, født paa Willestrup den 1/5 1700. Side 174.

2. *Tvillinger*, født c. 11/3 1701, døde 3 og 14 Dage gamle, bisatte den 30/3 1701 i Astrup Kirke. Den længstlevende af Tvillingerne var en Dreng, som var døbt Berndt Juul.

Af 2. Ægteskab:

3. *Jens Juul*, født 1709, hjemmedøbt den 18/4 1709, senere døbt i Astrup Kirke. Han blev Landkadet og den 12/7 1728 Løjtnant ved 3. jyske Kyrasser-

regiment, som i 1728 laa paa Sjælland i det antvorskovske Rytterdistrikt. Velsagtens paa Grund af sin Tjeneste herovre ses han ikke at have været til Stede ved Auktionen over Willestrup eller ved Skiftet 1729 efter sin Moder, ved hvilken Lejlighed Halvbroderen Ove Juul var hans Formynder. I 1729 flyttedes Regimentet til det tryggevældeske Rytterdistrikt, hvor det laa til 1792¹). Jens Juul blev den 3/3 1734 Kaptajnløjtnant, 1738 karak. Ritmester. I Conduitelisten²) for 3. jyske Kyrasserregiment skriver dettes Chef 1734 om ham, at han var »ein hübscher junger Officer von gute Exterieur und aparazer.« I 1737 skriver Regimentet mere udførligt om ham, gentager, at han er »von grosse Statur und gute Exterieur« og tilføjer, at han har et »hurtigt Begreb«, men at hans Opførsel til Dato havde været daarlig; særlig var han »zum trinken und spielen geneigt«, men havde dog forbedret sig.

Jens Juuls Oldefader paa mødrende Side, Erik Hardenberg Gyldenstjerne, ejede Herregaarden Svaneholm med betydeligt Gods i Skurup Sogn, Vemmenhøgs Herred i Skaane. Efter Freden i Roskilde aflagde Erik Gyldenstjerne Hyldningsed til den svenske Konge og fik derved Lov til at beholde Godset. Efter ham arvedes Gaarden 1665 af Sønnen Axel Gyldenstjerne, der noget før sin Død 1705 testamentarisk forærede det hele til sin Søstersøn Axel Julius Coyet († 1719). Men Axel Gyldenstjernens Søster Sofie rejste Proces om Broderens Testamente og vandt den Halvpart i Svaneholm, der tilkom hende. Efter hendes Død 1730 arvedes hendes Part af Jens Juul og hans Søkende. Han har dog næppe boet derovre, og han døde den 9/11 1738 ugift, vistnok i sin Garnison paa Sjælland, for han er hverken nævnt i Skurup Sogns eller Astrup Sogns Kirkebøger. Hans Kiste blev ført til Astrup Kirke og hensat der.

4. *Berndt Juul* til Svaneholm, hjemmedøbt den 17/3 1710, døbt i Astrup Kirke den 28/3 s. A. Ved Willestrups Auktion 1725 var Berndt Juul til Stede og sikrede sig en Del Smaating af det fædrene Indbo og Sølvtoj. Hans Halvbroder, Ove Juul, var iøvrigt hans Formynder ved Skiftet.

Ligesom Broderen blev han Landkadet og den 20/3 1730 Kornet ved 1. fynske Kavalleriregiment, som fra 1728¹) laa i det Falsterske Ryttergods, men som 1734 forlagdes til Køge, Kallundborg og Holbæk, senere til Kolding. Den 12/3 1734 blev han Løjtnant ved samme Regiment, hvis Chef i 1737 skriver om ham i Conduitelisten²), at han er »von guten Statur und Exterieur«. Videre tilføjes der, at han opfører sig godt, har hverken hurtigt eller langsomt Begreb, men havde hidtil ikke lagt sig særlig efter Tjenesten. Dog har Regimentet godt Haab om ham, da han jo endnu er en ung Officer. Den 26/10 1739 blev han Ritmester ved Oberst Neubergs Rytterregiment (kaldtes senere holstenske Kyrasserregiment), som paa den Tid laa i de fynske Byer Odense, Assens, Middelfart og Bogense.

Da Hannover 1741 truedes af Franskændene, og den danske Konge havde forpligtet sig til at hjælpe, gik Regimentet i engelsk Sold og passerede Elben

i Oktober 1741. Allerede i Marts vendte det tilbage uden at have været anvendt. Berndt Juul var dog ikke med Regimentet paa denne Udflugt og har sikkert paa dette Tidspunkt taget sin Afsked, thi han nævnes ikke mere i Regimentets Conduitelister. Sammen med sine Søskende havde han nemlig arvet Halvparten i Herregaarden Svaneholm i Skaane. Efter Broderens Død i 1738 har han vel taget Ophold derovre, og den 22/6 1748 holdtes her Søsteren Sophies Bryllup.

Skønt laa Svaneholm ude paa en Holm i den skovkransede Svanesø, og oppe paa den store Hovedbygning boede baade Familien Coyet, som jo ejede Halvparten af Godset, og Familien Juul. Fra den Tid stammer endnu Betegnelserne den danske og den svenske Fløj. Ofte besøgte de to Familier hinanden men altid under Iagttagelse af den mest fuldkomne Anstand. Firspandet kørte op foran den ene Fløj og kørte Herskabet over til den anden¹⁾. Berndt Juul omtales herovre som en god og from Herre, der imidlertid skal have været en stor Ven af Spiritus. Et »troværdigt Vidne¹⁾« skal saaledes have set ham paa een Gang drikke »65 supar finkel« (Snapse Fusel). Han døde da ogsaa af Vattersot den 13/9 1750 og begravedes den 21/9 s. A. fra Skurup Kirke²⁾ ved Svaneholm.

Den 22/11 s. A. holdtes Skifte³⁾ efter ham, og som Arvinger efter ham nævnes Fru Anne Kirstine Juul, gift med Kammerraad Elof Steuch, Fru Sophie Juul, afdøde Stadsmajor Samuel And. Stobbées Enke samt Berndt Juuls Halvbroder, Oberst og Kammerherre Ove Juul. Allerede det følgende Aar, 1751, solgte disse Søskende deres Arveparter i Svaneholm til Familien Coyet.

5. *Anne Kirstine Juul*, døbt 11/3 1711 i Astrup Kirke, død den 17/12 1791 paa Duege. I 1731 blev hun gift med svensk Kommerceraad *Elof Steuch*⁴⁾ til Duege og Oby, født 1687 i Hernösand, Søn af den lærde og ansete Biskop i Lund, senere Ærkebiskop i Upsala Mathias Steuchius († 1730) og Hustru Anna Tersera († 1723, Datter af Biskop T. i Linkøping). Elof Steuch blev Philos. mag. i Lund 1706, Præpositus ved Kommunitetet smstds 1710, Professor i Græsk ved Lunds Akademi 1713, Prof. mathesos. i Upsala 1719. Dette sidste Aar blev han adlet sammen med Faderen og sine Søskende, og i 1728 tog han sin Afsked som Professor og blev Kommerceraad. Resten af sit Liv levede han paa Oby Sædegaard i Kronebergs Len i Smaaland, hvor han døde den 1/6 1772. Han var gift 1. Gang i 1715 med Elisabet Hedevig Rosenkrantz, f. 1700, død 1720, Datter af Oberstløjtnant Axel Rosenkrantz til Lauestrøm og Hustru Else Birgitte Mormand. I dette Ægteskab havde Elof Steuch en Søn.

Børn af 2. Ægteskab:

- a) Anna Hedvig Steuch, f. 20/4 1733, død 8 Dage gl.
- b) Sophie Elisabet Steuch, f. 15/5 1738, død den 30/1 1818. Hun blev

gift den 3/9 1756 med Oberstløjtnant, Grev Carl Gustav Mørner af Morlanda, f. 1729, død 1784.

6. *Sophie Juul*, f. den 19/9 1712 paa Dalsgaard, døbt i Ove Kirke den 31/9 s. A. Ligesom Søsteren arvede hun Part i Herregaarden Svaneholm, og her blev hun gift den 22/6 1748 med svensk Stadsmajor i Malmø *Samuel Anders Stobée*, født den 30/11 1709 i Viborg i Finland, Søn af Generalmajor, senere Landshøvding i Gøteborg-Bohus Len, Lorens Christoffer Stobée († 1756) og Hustru Christina Åkerhielm († 1716). General Lorens Stobée havde været en virksom Mand og spillet en betydelig politisk Rolle, men paa Grund af sin Virksomhed i det »holstenske Parti« i Sverrig kom han efter 1720 i Ugunst og blev endog anklaget for oprørsk Tale. Han var blevet adlet den 1/2 1707.

Samuel Stobée¹⁾ blev Volontær ved Oberst Horns Regiment 1728, Kvartermester ved Södra skånska Regiment den 11/9 1729 og udnævntes 1732 til Kornet ved Norra skånska Kavalleriregiment. For at prøve Lykken fik han 1734 to Aars Orlov og rejste ned til Kong Stanislaus I i Polen. Han deltog her i Krigen mod Rusland, blev 29/4 1735 Løjtnant, men tog den 17/12 s. A. sin Afsked af polsk Tjeneste og vendte hjem til Sverrig, hvor han den 24/7 1741 blev Kaptajn ved Oberst Hamiltons Regiment. Den 6/3 1750 blev han Stadsmajor i Malmø, men døde allerede s. A. den 12/9 1750. Kort Tid derefter arvede Sophie Juul sin Broder Berndt. Hun døde den 28/11 1775²⁾ oppe hos sin Søster Anne paa Herregaarden Oby i Bleking. De havde ingen Børn.

Major Samuel Stobée havde 1736 ægtet Sophia von Krassow af Huset Schweikwitz paa Rygen, men hun døde tidligt.

DEN YNGSTE SLÆGT JUUL

OVE JUUL

1700—1766

Generalløjtnant, Kammerherre.

Side 170.

Ove Juul er født den 1/5 1700 paa Willestrup, døbt den 24/5 s. A. i Astrup Kirke. Drengaaarene og Skoletiden tilbragte han paa Willestrup, ogsaa efter sin Moders tidlige Død. Raad var der ikke til at give ham nogen kostbar Uddannelse, og stor Udsigt til at han engang kunde arve Gaarden eller faa en anden Herregaard, var der heller ikke. Altsaa gik Ove Juul ligesom sin Fader Militærvejen, blev Landkadet og i Maj 1717 Kornet ved 2. Kompagni af jyske nationale Kyrasserregiment, hvis Chef var daværende Oberst Christian F. Levetzau til Restrup, Torstedlund m. m., der senere blev Lavvæрге for Ove Juuls Stedmoder og vel sagtens var Familiens gode Ven.

Den 21/7 1717 afløstes Oberst Levetzau dog af Oberst Niels West. Regimentet sendtes i 1717 til Norge, hvor det deltog i Fægtningerne mod Karl XII og bl. andet i Belejringen af Gøteborg. I Vinteren 1717—1718 laa det paa Vagt ved den svenske Grænse i Enningedalen og Tisteddalen. Den 7/1 1718 blev Ove Juul karakt. Løjtnant og den 12/5 1719 Ritmester og Chef for 8. Kompagni ved samme Regiment. I 1720 kom Regimentet tilbage fra Norge og opløstes det følgende Aar.

Ove Juul var nu uden Kommando til den 17/5 1723¹⁾, da han ansattes ved 1. fynske Rytterregiment, der netop var forlagt til Stevns til det Tryggvældeske Ryttergods. 1728 forlagdes det til Falster og 1734 til Ryttergodset i Egnen Køge—Kallundborg—Holbæk. I 1726 var han til Stede paa Willestrup, da hans fædrene Gaard med alt Indbo blev stillet til Auktion. Han var ved denne Lejlighed Formynder for sine to Halvbrødre, og af sine sikkert langt fra rigelige Midler søgte han at købe saa meget tilbage, som han evnede, af det gamle Indbo. Han nævnes ved Auktionen som Køber af en Del Ting, men meget blev det ikke til. Med Sorg maatte den 26-aarige unge Juul se sit Barndomshjem, Slægtens gamle Gaard, med alle de kendte Ting og de kære Minder blive stykket ud paa fremmede, mere eller mindre ligegyldige Hænder.

Den 17/2 1732¹⁾ fik Ove Juul Karakter af Major, og den 24/2 1734¹⁾ ansattes han som Ritmester og Eskadronschef ved Hestgarden. Om hans Tjeneste her foreligger kun, at han i 1734²⁾ var en Tjenesterejse i Jylland for at indkøbe Heste.

Den 13/2 1736 udnævntes han til Kammerherre og kort Tid efter sit Bryllup samme Aar, nemlig den 14/9 1736, til Oberstløjtnant og Chef for 2. Kompagni af 2. jyske Rytterregiment, som netop var vendt hjem fra Kampene ved Rhinen, hvor det havde kæmpet i tysk Sold. Regimentet laa nu paa Sjælland i det Antvorskovske Rytterdistrikt. Samme Aar skrev Regimentschefen, General Henrik Bielke Kaas, om ham i Conduitelisten³⁾, at han var af stor Viden og Erfaring og en meget god Officer. Senere, i 1737, skrev Regimentet, at Ove Juul var af fuldkommen Statur, »etwas corpulent und von guter Exterieur«. Han opførte sig godt og var »zu keiner Untugend inclinirt«, havde et godt og hurtigt Begreb og »sich auf den Dienst recht wohl applicirt.« Ydermere var han »sich auf Sprache und lesen gelegen« og egnet til større Kommando.

Fig. 35. Generallojtnant Ove Juul som yngre.
Efter Maleri paa Ravnholt.

Den 27/1 1738 udnævntes han til Oberst og Chef for holstenske (kaldet fra 1748 slesvigske) Rytterregiment, som han efter Datidens Brug købte af Regimentets tidligere Chef, Oberst Franz Eberherz. Regimentet laa delt i Byerne Randers og Aarhus samt paa Bjellerup Ladegaard⁴⁾ med Stabskvarter i førstnævnte By (se Side 157 om Kobberstikpladen af Ove Juul til Willestrup).

At det netop blev dette Regiment, han valgte at blive Chef for, skyldtes vel Garnisonens nære Beliggenhed baade ved hans gamle fædrene Egn og ved hans Hustrus Barndomshjem, Frijsenborg, hvor hendes Fader endnu boede.

Den 22/7 1736 var Oberst Juul nemlig blevet gift i Odense med *Sophie Hedevig Comtesse Friis*, født den 20/1 1717 i København, Datter af Generallojtnant, Grev Christian Friis til Frijsenborg⁵⁾, der døde 1763 som sidste Mand af Egern-Friisernes Slægt, og Hustru Fru Øllegaard Gersdorff († 1734).

Under Udfoldelse af stor Pragt var deres Bryllup blevet fejret paa Odense Slot, og Danmarks fornemste Enevoldskonge, Christian VI, førte personligt Bruden til Brudeskamlen.

Det slesvigske Rytterregiment blev i Aarene 1758—63 forlagt til Holsten for at dække vor Neutralitet i den russ.-prøjs. Krig.

I 1762 var Peter den Tredie nemlig blevet russisk Kejser, og i sit Had til Danmark skyndte han sig at slutte Fred med Prøjsen for derefter at angribe Holsten. Under Kommando af General St. Germain rykkede den danske Hær mod Russerne i Meklenborg, men inden det kom til Kamp, var Peter III styrtet fra Tronen, og hans Efterfølger, Katarina II, sluttede Fred med Danmark. Efter Freden rykkede Regimentet i Foraaret 1763 til sine Garnisoner.

Fig. 36. Generalløjtnant Ove Juul.
Efter Maleri paa Ravnholt³⁾.

Den 10/8 1746 var Ove Juul udnævnt til hvid Ridder, den 12/7 1752 fik han Karakter som Generalmajor, og den 31/3 1758¹⁾ udnævntes han til Generalløjtnant. Han beholdt dog sit Regiment og fik den 12/3 1759²⁾ Kongens Tilladelse til at ansætte sin Søn, Ritmester i overtalligt Nummer ved Regimentet Christian Sehestedt Juul, som sin Generaladjutant i Stedet for Major von

Fien. I Januar 1761²⁾ solgte General Juul sit Regiment for 12,000 Rdl. til Oberstløjtnant, Grev Frederik Wulf v. d. Schulenburg, dog paa Betingelse af, at denne afstod sit hidtidige Kompagni ved 1. fynske Rytterregiment til General Juuls ovennævnte Søn Christian. Paa denne Handel fik de Kongens Sanktion af 28/3 1761¹⁾. I Kongens Resolution herom tillodes det endvidere, at den ved slesvigske Regiment surnummererede Gage for den andetsteds befordrede Ritmester Christian (Sehestedt) Juul overgik til Generalens anden Søn, Premierløjtnant Christian Frederik Juul til St. Borupgaard.

Sin Ansøgning om alt dette har General Ove Juul vedlagt et Brev til Overkrigskommissairen Grev Conrad Ahlefeldt. I dette skriver han, at han efter sin Families Ønske gerne vil blive i Generalløjtnantsposten med fuld Løn, saa længe hans Kræfter tillader ham det, og indtil Kongen vil bruge ham i en civil Stilling. Han havde solgt Regimentet, men Pengene var allerede for-

brugt, da han i sin Tid havde erhvervet sit Kompagni og sit Regiment ved Accord. Han er glad for, at hans Sønner er forsørgede, da han ingen Midler har til at give dem deres Underhold.

Bønnebreve af denne og lignende Art fra selv de højeste Embedsmænd var dog saa almindelige under Enevælden, at man absolut ikke kan drage nogen Slutninger deraf om eksisterende Nød eller Trang. Thi ikke blot havde Generalen i 1750 arvet Part i Svaneholm i Skaane efter sin Halvbroder Berndt Juul (Side 172) og det følgende Aar sammen med Halvsøstrene solgt sin Part i denne Gaard, men paa det Tidspunkt, Brevet er skrevet, havde Generalinden alt i flere Aar været Besidderinde af et af Fyns største og bedste Stamhuse og havde faaet en ikke ubetydelig fædrene Arv fra Frijsenborg¹).

Forannævnte Fru Øllegaard Gersdorff, Generalinde Juuls Moder, var Datter af den livlige og opvakte Diplomat og Overceremonimester Frederik Gersdorff til Ravnholt og den rige Fru Elisabeth Sophie Skeel, som havde bragt sin Mand baade Ravnholt²) og Tølløse.

Fru Øllegaard Gersdorffs Søster, Charlotte Amalie Gersdorff, var i 1701 blevet gift med Geheimeraad Christian Sehestedt³). Ægteskabet var imidlertid barnløst, og i alt Fald efter sin Moders Død tilbragte Comtesse Sophie Hedvig Friis sin Ungdom hos Mosteren, som ganske antog sig hende som sin Datter⁴). Geheimeraad Sehestedt var født den 22/2 1666 som Søn af Geheimeraad og Overhofmarskalk Christoffer Sehestedt og Fru Mette Urne til Nislevgaard. Efter nogle Aars Rejser og Studieophold i Udlandet, særlig ved Universitetet i Leyden, var han 1694 blevet ansat i Søkommissariatet, hvorfra han senere avancerede til Gesandt i Stockholm. I Aarene 1700—1721 var han med korte Afbrydelser Udenrigsminister og tillige fra 1713 Amtmand over Husum Amt⁵). Den 2/1 1722 udnævntes han til Stiftamtmand over Dalum, Odense, Set. Knuds og Rugaards Amter.

Geheimeraad Sehestedt var en anset og dygtig Mand, der endog efter sin

Fig. 37. Generalinde Sophie Hedvig Juul
f. Comtesse Friis

Efter Maleri paa Ravnholt, malet 1717 af Peter Wichman. Vistnok en Kopi af dette Maleri findes paa Frijsenborg, malet af Th. Jensen.

Afsked som Minister hyppigt anvendtes i Udenrigstjenesten. Han var meget religiøs, hvilket bl. andet det af ham byggede Christi Kapel¹⁾ paa Ravnholt, Hospitalerne i Herrested og Otterup samt Skolen i Herrested vidner om, og var i det hele en overordentlig tiltalende Personlighed. Hjælpsom og venlig var han mod de unge Mænd, som trængte til hans Støtte, og for Eks. tog han sig i Aarene omkring 1700 med største Kærlighed af de to fattige Brødre Hans og Jens Juul (II, Side 355—357). Gæstfrit aabnede han i 1731 i Paris

Fig. 38. Geheimeraad Chr. Sehestedt.
Efter Maleri paa Ravnholt.

sit Hjem for de endnu ukendte unge Meklenborgere Johan Hartvig Bernstorff og Broder. Han døde den 19/7 1740.

Geheimeraadinde Charlotte Amalie Sehestedt var født den 5/4 1865. Om hende skrev den franske Diplomat Camilly: »Hun er en meget begavet Dame med et fint Væsen, i høj Grad i Stand til at føre et smukt Hus.« Og 20 Aar efter hendes Død skrev Hans Hofmann, at hendes beundringsværdige Forstand endnu var i frisk Minde.

Denne hendes Intelligens og Stilfuldhed i Forbindelse med hendes inderlige Religiøsitet²⁾ prægede Livet paa Ravnholt. Med myndig Haand styrede hun det daglige Husvæsen og efter Geheimeraadens Død tillige de store Godser. Jævnhed og absolut Regelmæssighed³⁾ herskede der indtil i Levevis, Kærlighed og Forstaaelse udadtil overfor de, der trængte til

hende. Geheimeraadinden var en betydelig Dame, hvis Hjerte og Forstand i lige Grad kom hendes Omgivelser til gode.

Selv havde hun ingen Børn, og baade hendes og Geheimeraadens Søskende var døde uden at efterlade sig Arvinger. Følgelig kastede hun hele sin Kærlighed paa Generalinde Juuls Børn, opdrog dem som en kærlig Bedstemoder og fulgte dem med rørende Omhu videre frem i Livet. Ængstelig er hun for Eks. for Frk. Christiane Sophie, da hun er blevet Hofdame, om hun nu ogsaa har faaet et anstændigt og godt Kammer paa Slottet³⁾. Frk. Øllegaards Giftermaal med Geheimeraad Schack Rathlow synes hun ligeledes at have haft sin Andel i³⁾.

Den 13/2 1731⁴⁾ havde hun og Geheimeraaden faaet kgl. Tilladelse til frit at disponere over alt deres samlede Gods, og den 5/4 1734 testamenterede de

derefter Ravnholt (hendes Ejendom) og Nislevgaard (hans Ejendom) til deres Plejedatter, Comtesse Sophie Hedvig Friis. Efter hans Død fik Geheimeraadinden den 25/2 1752 yderligere kgl. Tilladelse til af ovennævnte Gaarde at oprette et Stamhus. I hendes Testamente¹⁾ af samme Dato (25/2 1752) hedder det, at Stamhuset Ravnholt med Besætning efter Sophie Hedvig Grevinde Friis skal tilhøre hendes ældste Søn, hans Søn efter ham eller i dets Mangel hans ældste Broder, hans Sønner, den ene efter den anden, saalænge der er Sønner, og skulde det behage Gud, at der ingen Sønner skulde være, da hendes Datters ældste Datter, og efter hende i lige Orden, som om Sønnerne er meldt. Successionen er altsaa agnatisk-cognatisk.

For yderligere at befæste det nye Stamhus økonomisk fik Geheimeraadinden ved Forhandling²⁾ i 1749 Grev Christian Friis til at love, at han efter sin Moder, Grevinde Christine Sophie Reventlows Død (i 1757), vilde forandre sit Testamente saaledes, at hans Datter, Generalinde Juul, kunde faa sin fædrene og mødrene Arv tildeelt alene i kontante Penge.

Efter en Jordebog i Ravnholt Arkiv var Ravnholt i 1760 af følgende Størrelse:

Hovedgaard 55 Tdr. H., Skovskyld 8 Tdr., Herrested Konge- og Kirketiende hver 22 Tdr., Refsvindinge Sogns Kongetiende 30 Tdr.; Bøndergodset ialt c. 53 Gaarde foruden Huse, tilsammen 398 Tdr. H.

Da Geheimeraadinde Charlotte Amalie Sehestedt døde den 15/2 1757³⁾, gik dermed det store Gods over i Slægten Juuls Eje. Forstaaeligt at General Ove Juul søgte og fik Tilladelse — den 18/3 s. A.³⁾ — til at maatte bære dyb Sorg og Sørgeklæder for hende som for en Moder, og i dyb Taknemmelighed mod Geheimeraad Sehestedt og Geheimeraadinden bestemte Generalen, at hans ældste Søn Christian og de følgende Besiddere og Successorer skulde føre Navnet Sehestedt som et Fornavn umiddelbart foran Slægtsnavnet og nævnes sammen med dette (jvnf Side 17). I den senere Tid er tillige Besiddernes Døtre døbt Sehestedt Juul.

Fig. 39. Geheimeraadinde
Charlotte Amalie Sehestedt, f. Gersdorff.
Efter Maleri paa Ravnholt.

Mulig har Generalen allerede efter Testamentets Oprettelse i 1752 bistaet den nu 67aarige Geheimeraadinde Sehestedt med Administrationen af Godserne, thi ofte boede han og Generalinden de følgende Aar hos hende paa Ravnholt. For Eks. fik han i 1755¹⁾ en lang Orlov paa 3 Maaneder fra Regimentet med Tilladelse til at opholde sig paa Fyn.

Heldigt for dem var netop i Aarene 1740—50 den økonomiske Opgang i Europa begyndt, og særlig nød Landbruget godt af den almindelige Prisstigning. Rug var for Eks. i 1761 steget med en Trediedel pr. Tønde, og i samme Forhold var Flæske- og Smørprisen gaaet i Vejret. En lykkelig Tid for Godsejerne var indledet, og efter at have solgt sit Regiment i 1761

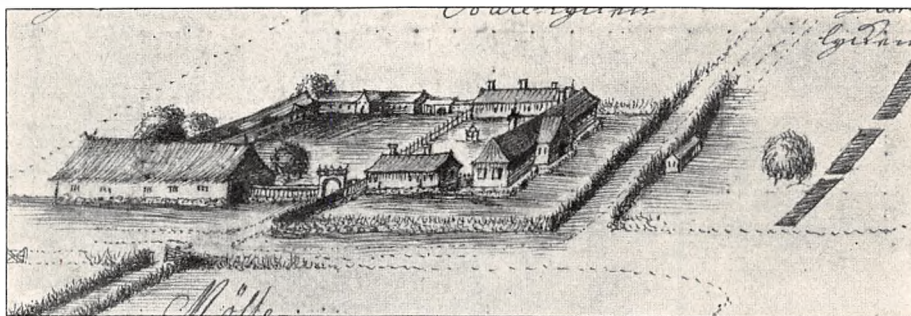

Fig. 40. Nislevgaard. 1701.
Efter en Tegning paa Ravnholt.

flyttede General Juul og Generalinden da ogsaa til Ravnholt. Her levede de deres sidste Aar, optaget af at lægge Haven om i fransk Stil med Buegange, Alléer, klippede Hække o. s. v. I Pontoppidans: Danske Atlas (Kbhvn. 1767) hedder det, »at Ravnholt er en af Landets herligste og bedste Gaarde, baade paa Bygning og Ejendom. Fra Gaarden gaar man lige i Haven, som er prægtig og haver meget forud ved de skønneste Alléer, Buegange, Lysthuse og deslige Prydelser.«

Den 20/5 1763 bevilgede Kongen General Juuls Ansøgning²⁾ om, at den længstlevende maatte sidde i uskiftet Bo. Til Trods herfor søgte Generalinden efter Generalens Død, nemlig den 7/8 1767³⁾, om og fik Bevilling til at skifte med sine Børn.

General Ove Juul døde paa Ravnholt den 4/4 1766, 66 Aar gl. og bisattes i Herrested Kirke⁴⁾.

I 1742 havde Generalen istandsat Axel Juuls Epitaphium i Astrup Kirke. Efter Elisabeth Friis, Priorinde i Odense Kloster (II, S. 348), blev han Patron⁵⁾ for de Friisers Legater ved Universitetet i København, og efter sin Fader overtog han Direktoratet for den Taarupgaardske Stiftelse.

Generalinde Juul var den 31/3 1753 blevet udnævnt til dame de l'union parfaite. Paa en Auktion i 1774 købte hun Selleberggaard med tilliggende

Bøndergods, alt i Bjerger Herred paa Fyn, samt Davinde Sogns Kongetiende. Allerede 1777 solgte hun det hele til Sønnen Frederik Ludvig Juul (se denne). I 1770 lod hun Herrested Kirke restaurere og byggede ved samme Lejlighed en lukket Herskabsstol i Kirken samt skænkede den et Urværk. Tillige lod hun alle de Kister, som stode i Kirken, flytte ned i Kælderen. Gravkapellet¹⁾ paa Kirkens søndre Side istandsattes, og her indrettede Generalinden en Begravelse for sig og sin Mand, lukket med svære Jerndøre, der var prydet med deres malede og forgyldte Vaabener²⁾. Kapellet mørknede imidlertid meget i Koret, og af den Grund lod Kammerherre Ove Sehestedt Juul (Side 253) det rive ned og de der staaende Kister flytte ned i Kælderen.

Generalinden døde paa Ravnholt den 4/6 1777 og bisattes³⁾ i Kapellet i Herrested Kirke. Gammel blev hun ikke, kun 60 Aar, men hun oplevede dog at se 3 af sine Døtre gift med tre af de betydeligste Mænd herhjemme. Den 17/7 1777⁴⁾ ansøgte Geheimeraad

Adam Christoffer Holsten om og fik Tilladelse til at lade gøre Proclama efter hende.

Om Generalinden skriver⁵⁾ A. P. Bernstorff:

Brev af 7/6 1777.

Madame de Juel, mère de Schack et de Kaas, vient de mourir âgée de 60 ans. Ses enfants la regretteront peu; sa sévérité et son économie avoient étouffé sa tendresse. Elle passoit, je crois, d'ailleurs pour une femme de mérite. Elle a encore vécu assés pour voir arriver les deux choses qu'elle avoit désiré le plus vivement, c'est à dire un fils à la Comtesse Haxthausen, sa fille favorite, et son fils puiné, l'officier, engagé avec une comtesse Wedel Jarlsb. L'ainé ne montre point d'envie de se marier, et ne fait aussi peut-être pas mal de rester comme il est.«

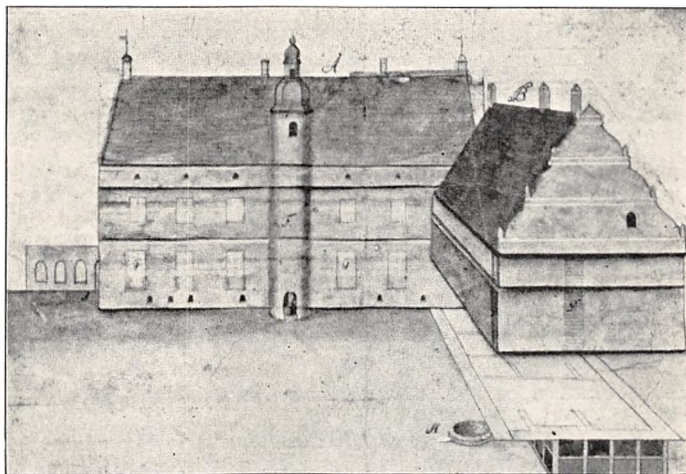

Fig. 41. Ravnholt. 1701.

Efter en Tegning i Ravnholt Arkiv.

De udvendige, lyserødt kolorerede Bygningssider paa Tegningen er foroven klæbete paa et Stykke Karton, hver Etage for sig, hvorved fremkommer de paa Billedet viste vandrette Inddelinger. De udvendige Etagestykker kan bøjes op, og under dem er tegnet Bygningens indvendige Rumfordeling. Paa Køkkenfløjen mangler den nederste, udvendige Murside, og man kan derfor her skimte Inddelingen i Stueetagen. — Trods disse ganske mistydende, vandrette Lagdelinger giver Fotografiet dog et Indtryk af, hvorledes det gamle Ravnholt har set ud. Brønden eksisterer endnu, men anvendes ikke.

Amtsforvalteren i Odense, Chr. Schouboe Østrup, blev afskediget 1773 paa Grund af Kasseangel. Christian Frederik Juul til St. Borupgaard havde imidlertid laant ham Penge, og hans Moder, Generalinde Juul, der var hans Værg, søgte forgæves at redde Pengene. En Ansøgning, som hun indsendte herom til Kancelliet, forblev ubesvaret.

Om dette skrev A. P. Bernstorff den 13/3 1773:

»Le procédé de madame de Juel die Fionie ne m'étonne pas. Elle est mécontente de la chambre et, je le crois, de moi au particulier. Voici le cas. Le Amt Vervalter de Odensé, devant plus de 30,000 écus au roi, découverte que nous fimes le premier jour que je suis entré à la chambre, a été suspendu dans ses fonctions. Madame de Juel comme tutrice de son fils l'officier, lui avoit prêté six mille écus sur un petit bien qu'il possède en Fionie, où il y a une loi qui défend à tout receveur des derniers royaux de hypothéquer ses fonds. M. de Juel qui a senti qu'elle alloit perdre sa security et peutêtre son capital, a demandé avec la plus grande vivacité que l'on rétablît le coupable ou qu'on obligéât son successeur à la rembourser. J'ai été obligé de lui répondre que l'un et l'autre estoit également impossible et les animæ celestes ne pardonnent point.«

Efter sin Udnævnelſe til hvid Ridder satte General Ove Juul Storkorskæden ind i sit Signet — efter Tidens Skik — som vist i hans Segl foran. Paa Ravnholt findes endnu et Stenkurs med Sølvlaag, prydet med Generalens og Generalindens Vaabner. Tillige opbevares her adskilligt af Generalindens Dækketøj.

Da Herrested Kirkes Kapel i Slutningen af det 19. Aarhundrede blev revet ned, flyttedes Generalens og Generalindens Kister ned i Krypten. Man mener her at kunne udpege to læderbetrukne Kister som deres. Paa to løstliggende, rigt ciselerede Messingskjolde med malede Vaabner i Hjørnerne læses:

Paa den ene:

Herudi hviler — hendes Naade Velbaarne Frue — Fru Sophie Hedevig Fød Grevinde Frijs gift med hans Excellence Høj og Welbaarne Herre Hr. Ove Juel — Ridder — Hans Kongl. — Maysts. Høybestalter General Lieutenant af Cavalleriet — Kammerherre — Herre til Ravnholt og Nislefgaard — Gift d. 22. Juli 1736 og i saadant Kierlig ægteskab avlet 9 Sønner og 5 Døttre ialt 14 Børn af hvilke lever 3 Sønner og 4 Døttre.

Den samme Gud som lod mit Lys antænde i Kiøbenhavn den 20de Januar 1717, den samme Gud lod det udslukkes efter mange frydefulde Dage her paa Ravnholt den 4de Juni 1777. Ald Trøstens Gud og Barmhjertigheds Fader forlene mig paa den yderste dag een glædelig Opstandelse.

Paa den anden Plade læses:

Herr Ove Juel

Ridder

Herre til Ravnholt og Nislefgaard.

Hans Kgl. May. Høybestalter General Lieutenant af Cavalleriet og Kam-

merherre — gift med Sophie Hedevig Comtesse Frijs den 22. Juli 1736 — og i saadant kjærlig ægteskab avlet 9 Sønner og 5 Døttre ialt 14 Børn — af hvilke lever 3 Sønner og 4 Døttre.

Den samme Gud som lod mit Lys antænde paa min Fædernes Gaard Willestrup den 1. Maj 1700, den samme Gud lod det udslukkes efter mange frydefulde Dage her paa Ravnholt den 4de April 1766. Ald Trøstens Gud o. s. v.

Børn:

1. *Christiane Sophie Magdalene Juul*, født den 24/5 1737, indskrevet 1743 i Odense adelige Jomfrukloster. Hele sin Barndom og Ungdom levede hun paa Ravnholt hos Geheimeraadinde Charlotte Amalie Sehestedt, som ganske betragtede hende som sit Barnebarn. I et mindre Testamente¹⁾ af 15/8 1753 med Tillæg af 12/5 1756 betænkte Geheimeraadinden hende ogsaa med en Del Sølvtoj og nogle faa Tusinde Rigsdaler. I Aarene 1752—70 var hun Hofdame hos Enkedronning Sophie Magdalene og blev 1786 Priorinde i Odense adelige Jomfrukloster, hvor hun døde den 12/9 1793.

Hun er bisat i Herrested Kirke, hvor der paa en læderbetrukket Kiste i Krypten findes en Plade med følgende Indskrift:

Christiane Sophie Magdalene Juel — Hofdame hos Dronning Sophie Magdalene — Priorinde i det adelige Jomfrukloster i Odense — Hun er fød d. 24. Mai 1737 — Datter af Generallieutenant Ove de Juel — og Comtesse Sophie Hedvig Frijs — Død den 12. Sept. 1793 i Odense — Hun var afholdt af alle — Begrædt og savnet af Venner — Jesu mig til Liv skal vække o. s. v.

2. *Anne Juul*, født den 24/5 1737, indskrevet 1743 i Odense adelige Jomfrukloster. Hun døde 1748 og er begravet i Otterup Kirke ved Nislevgaard, hvor hendes Kobberkiste endnu opbevares. Antagelig har hun boet hos Geheimeraadinde Charlotte Amalie Sehestedt under et Ophold paa Nislevgaard.

3. *Øllegaard Charlotte Juul*, født den 5/10 1738, døbt den 7/10 s. A. i Christi Kapel paa Ravnholt, indskrevet 1743 i Odense adelige Jomfrukloster. Hun blev gift den 5/11 1756 i Randers med Geheimeraad, Statsminister *Joachim Otto Schack Rathlow* til Stamhuset Rathlowsdal, født den 13/7 1728 paa Juellinge, hvor hans Faders Regiment paa det Tidspunkt laa i Kvarter. Han²⁾ var Søn af Generalmajor Niels Rosenkrantz Schack og Hustru Benedicte Gertrud v. Ingenhaven og tilhørte saaledes en Sidegren af Slægten Schack-Schackenborg.

Otto Schack mistede sin Moder kort efter sin Fødsel og sin Fader 3 Aar senere. Han blev da opdraget hos sin Mormoder Øllegaard Rantzau, gift med General Johan P. Ingenhaven paa Sneumgaard i Jylland, en Gaard, som Otto Schack senere ejede.

Den 20/9 1740 kom han i Huset hos Excellencen de Numsen i København, som var gift med hans Moster. Aarene 1742—45 gik her med Undervis-

ning hos Professorerne Scheidt og Møllman, og i Juni 1746 afrejste han til Udlandet sammen med sin Fætter Frederik Numsen. Rejsen gik over Hamborg, Frankfurt, Strassbourg, Basel, Bern til Lausanne, hvor han opholdt sig fra September 1746 til April det følgende Aar, da han tog til Paris. Her modtog han den 4/9 s. A. sin Udnævnelse til Kammerjunker. Den 1. Okt. forlod han Frankrig og kom medio Januar 1748 til Rathlowsdal, hvor hans Onkel og Faster, Geheimeraad Christian Rathlow og Hustru, Fru Dorthe

Fig. 42. Geheimeraadinde
Ollegaard Schack-Rathlow, f. Juul.
Efter Maleri paa Ravnholt.

Fig. 43. Geheimeraad
Schack-Rathlow.
Efter Maleri paa Ravnholt.

Sophie fodd Schack, havde haft den Sorg at miste deres eneste Datter. Geheimeraadinde Rathlows gode Veninde var Geheimeraadinde Charlotte Amalie Sehestedt paa Ravnholt. Søstre¹⁾ kaldte de hinanden, og et mere inderligt Venskab kan vel næppe tænkes. Det faldt derfor godt i Traad med de to Damers gode Forhold, at Geheimeraad og Geheimeraadinde Rathlow bestemte sig til at testamentere de to Godser, Rathlowsdal og Gersdorffslund samlet til en Slægtning af hans og en Slægtning af hendes Familie, om de vilde gifte sig med hinanden, og til disse to Slægtninge valgte de Otto Schack og Geheimeraad Rathlows Søskendebarn, Øllegaard Gersdorffs Datterdatter, Øllegaard Juul. Hun var endnu kun 10 Aar og opdroges som Barnebarn hos Geheimeraadinde Sehestedt.

Otto Schack vilde nødig binde sig allerede nu, men afslog imidlertid ikke Tilbuddet. Vintrene 1748—50 tilbragte han i København, Somrene i Jyl-

land. I Juni 1748 saa han for første Gang Øllegaard Juul, som forekom ham meget elskværdig. Den 24/8 1752 blev de trolovede, skønt hun kun var 14 Aar, og 4 Aar efter blev de gifte.

Den 2/1 1751 ansattes han som Auscultant i Højesteret, og den 5. Marts s. A. fik han Sæde i Hofretten. I August 1751 beordredes han som Kavalier med Ambassaden, der indtil Maj 1752 opholdt sig i Stockholm. Efter Hjemkomsten maatte han afsted igen, denne Gang dog kun med den Ambassade, der tog til Brunsvig for at fri til Prinsesse Juliane Marie, Kong Frederik V's anden Gemalinde.

Efter et Besøg hos sin Onkel og Tante paa Rathlowsdal rejste han i Oktober 1754 til København for at forrette Tjeneste som Kammerjunker hos den 5aarige Kronprins Christian. Han var fortvivlet over det og skrev i et Brev¹) til Geheimeraadinde Sehestedt dateret Randers den 24. Sept. 1754 »Je laisse en arriere cette aimable Personne (Øllegaard Juul), que j'adore, mes Parens, mes biens, mes amis, pour entrer dans un esclavage ou cent mille deplaisirs m'attendent et dont la fin est douteuse et equivogue c'est un vrai martyre que de forcer son esprit et de roidir sa volonté contre ces affections et c'est precisement mon cas; j'aime ma Promise et je la quitte, je deteste le grand monde et j'y cours, je n'aime pas les enfans et l'on me fait Pedagogue, je chers la liberté et on m'enferme. Un grand soulagements que j'aurai, sera le plaisir de voir Mlle de Juul aussi souvent, qu'il me sera possible.

Samme Aar blev han Assessor i Højesteret, og det følgende Aar, den 3/4 1755, tiltraadte han ved Siden heraf sin Stilling som tjenstgørende Kammerjunker hos Kronprinsen med en Gage paa 800 Rdl. En af hans Pligter var at skulle sove hver Nat i Kronprinsens Værelse. Da han blev gift, fritoges han dog herfor og fik anvist gift Bolig paa Kristiansborg, men vedblev iøvrigt med sin Tjeneste hos Prinsen.

1758 solgte han Sneumgaard, som han havde arvet efter sin Fader, for 39,000 Rdl. til Biskoppen i Aarhus. Den 20/2 1759 udnævntes han til Kammerherre med Anciennitet fra den 22/2 1757 og til Assessor i Højesteret. Hermed forlod han Tjenesten hos Kronprinsen, og hen paa Efteraaret sendtes han som Gesandt til Stockholm. I de 7 Aar han opholdt sig her, var han kun to Gange i Danmark, hvoraf den ene var i 1766 i Anledning af Prinsesse Sophie Magdalenes Bryllup med den senere Kong Gustav III. Efter Brylluppet fulgte han Prinsessen til Stockholm. Heroppe fik han den 29/1 1766 Dannebrogordenen med en egenhændig Skrivelse fra Kongen.

Otto Schack sluttede sig varmt til A. P. Bernstorff, der paa sin Side nærede stor Tillid til Schack og ideligt paaskønnede ham. A. P. Bernstorffs politiske Ønske var, at der ikke maatte ske nogen Forandring i den svenske Forfatning,

hvorved Kongemagten udvidedes, thi derved vilde Krigsfaren mellem Danmark og Sverrig vokse.

Disse de to Statsmænds Meninger var kendte af den daværende svenske Kronprins; senere Kong Gustav III, og efter hans Bryllup i 1766 med Frederik V's Datter, Prinsesse Sophie Madeleine, blev Otto Schack tilbagekaldt paa hans Anmodning. 1767 blev Schack derefter 2. Deputeret i Finanskollegiet og fik Sæde i Generaltoldkamret. Tillige fik han s. A. Sæde i Overskattedirektionen.

Fra Aarene heromkring eksisterer i Schack-Rathlows Arkiv paa Ravnholt en Del Breve, som vidner om hans og Fru Øllegaards rørende og trofaste Kærlighed til ovennævnte Prinsesse Sophie Madeleine, men iøvrigt ogsaa om Prinsessens Genkærlighed og store Tillid. Han gav hende Raad, stod hende bi og skrev flere af hendes Breve i Kladder for hende. Da hun som nygift rejste til Sverrig til Møde med sine Svigerforældre, skrev han et Brev til Prinsessens Hofdame, da han ikke havde kunnet træffe Prinsessen selv. Han beder Hofdamen overbringe hans Raad og bl. andet indprente Prinsessen, at hun fremtidig var svensk og tilhørte Sverrig. Han skriver senere til hende selv, at hun skal elske og værdsætte sine Svigerforældre og ikke blande sig i nogen Affaire: »qu'Elle ne se mêle d'aucunes affaires, qui ne la concernent point surtout contre le gré de Msgr le prince royal et qu'Elle soit genereuse et compatissante, mais sans deranger ses finances. En observant çeci son bonheur est assuré, j'ose le garantir et tout la Suede tout le Dannemarc y prendra part.»

Den 8/2 1768 blev han 1. Deputeret, hvilket var en fremragende og vel-lønnet Stilling. Han var stiv konservativ og magtede ikke at følge med de nye Tanker, som voksede frem i det 18. Aarhundrede; men han var yderst samvittighedsfuld og flittig og tog yderst alvorligt og pligtopfyldende paa alt, hvad han fik at gøre med, hvorfor han kunde være ængstelig for Ansvar, hvor han ikke følte sig sikker. Han elskede sin Hustru og hun ham. I sine efterladte Breve paa Løvenborg har Geheimeraadinde Løvenskjold¹⁾ skrevet om Livet paa Rathlowsdal og nævner bl. and., at Schack-Rathlow engang sagde, at han vilde være »miserabel« uden Fru Øllegaard.

Haardt ramte det begge og navnlig hende, at hun den ene Gang efter den anden fik dødfødte Børn. Ydermere var han uhyre vanskelig og pirrelig, hvad der gjorde ham mindre afholdt, og han var hele Tiden stærkt deprimeret over Statsfinansernes slette Tilstand og den Hensynsløshed, hvormed mange — trods Situationen — søgte at plyndre Statskassen og skaffe sig Stillinger, de maaske slet ikke var egnede til.

Hun var vistnok en overordentlig tiltalende og, efter hendes Billede at dømme, tillige en intelligent Dame. Grevinde Sybille Reventlow skriver¹⁾ i et Brev til Grevinde Louise Stolberg: »Madame Schack, à qui j'ai rendu ce dont vous m'aviés chargée pour elle sur le mort de son frère (Kmh. Frederik Ludvig Juul), en fut véritablement touchée et me dit avec tant de vivacité,

tant de vérité de vous faire ses tendres amitiés, de vous dire combien elle apprécioit notre souvenir et vous en demandoit la continuation. Je me reproche de ne vous l'avoir pas dit plus tôt. C'est dommage que cette femme a été embourbée dans la société ou elle vit, elle étoit faite pour être aimable, elle a de l'esprit et du coeur.»

Den 15/9 1770 blev den ældre Bernstorff styrtet, og Struense kom til Magten. Samme Dag blev Otto Schack Medlem af Conseillet, men allerede den 9/10 s. A. blev han efter egen Ansøgning afskediget saavel fra denne Stilling som fra alle sine Embeder, da han ikke vilde gaa med til en Sammenkobling af Finanskollegiet, Commercekollegiet og Toldkamret. Stærkt religiøs, som han var, tog han sin Skæbne roligt, skønt han ingen Formue havde og ingen Pension fik. Den 8/11 1770 forlod han København og tilbragte Vinteren paa Ravnholt, Boller og Rathlowsdal. Den 31/1 1771 kom han til Aarhus, hvor han lejede sin Fætter Frederik Numsens Hus.

I meget smaa Kaar maatte han og hans Hustru give sig i Kast med Livet. Den 4/4 1771 døde imidlertid hans Tante, og han arvede Rathlousdal og Gersdorflund. Ret uforbeholdent skrev¹⁾ hans gode Ven og tidligere undergivne, Grev G. Holck, til ham den 18/4 1771 i Anledning af Geheimeraadinde Rathlous Død: »Si jamais une mort m'a interessée c'est celle que La Gazette vient de nous ennoncer de Mad. de Rathlou. Cette bonne dame a su choisir son tems etant morte aussi apropos que possible. Je vous en fait Monsieur et à Madame de Schack mes complimens tres humbles de condolence, s'il le faut, mais j'assure en meme tems que malgré toute la part que je prends a tout ce qui arrive à Votre Excellence, je n'en ai pas été fâché un moment, etant a la joie de mon coeur de voir qu'enfin la bonne cause triomphe.»

Naturligvis var Schack nu glad, antog Navnet Schack-Rathlow og skrev ovre fra Jylland: »Jeg vilde være det ulykkeligste Menneske, hvis jeg nogen-sinde atter blev nødt til at træde offentlig frem.«

Allerede i 1763 havde han faaet Frederik den Femtes Løfte²⁾ paa Successionen til Amtmandsembedet i Skanderborg, en Stilling, som hans Bedstefader havde haft. Efter Kongens Død i Januar 1766 fik han i April efter Ansøgning Kong Christian den Syvendes Tilsagn²⁾ om Embedet, naar det blev ledigt. Indehaveren, Kammerherre F. L. von Woyda, blev dog i Funktion lige til sin Død i 1778, og Schack-Rathlow fik aldrig sit Ønske opfyldt. Thi aldrig saasart var Struense faldet, før han, som han skriver, »kun for at være Staten til Nytte,« den 27/1 1772 sagde ja til Opfordringen om at træde ind i Regeringen³⁾, og han blev Medlem af det Raad, som Dronning Juliane Marie og Arveprinsen dannede. De første Aar var sikkert en lykkelig Tid for ham, delagtig som han var i alle vigtige Beslutninger, og han var uden Tvivl det Medlem af Statsraadet, som baade Hoffet og Forbundsfællen Rusland satte mest Pris paa. I 1773 blev han Medlem af Overskatteraadet og Direktør for Skatkamret samt fik Sæde i den Kommission, som skulde

foreslaa Forandringer i Struenses Love og Bestemmelser. Af hele sit aristokratiske Sind var han ivrig imod Landboreformerne og tilfreds med Trykkefrihedens Indskrænkning den 20/10 1773 og Hoveriordningen af 12/8 s. A.

Paa dette Tidspunkt har Schack-Rathlow sikkert været højst i Hoffets Gunst. I nogle »Efterretninger for min Familie efter min Død«¹⁾ skriver han, at man efter Grev v. Ostens Afgang 1773 tilbød ham Udenrigsministeriet. Trods talrige Overtalelser fra Hoffet og hans Venner lod han sig ikke bevæge til at modtage Stillingen, skønt den vilde have forhøjet hans Anseelse baade indadtil og udadtil og givet ham 3000 Rdl. mere i Indtægt. Han sagde imidlertid bestemt nej, fordi han ikke mente sig kompetent til den, men gik dog ind paa at vikariere i 6 Uger, endog »uden Vederlag«. I Sept. s. A. skrev Høegh-Guldberg til ham fra Fredensborg: Je crois oser proposer V. E. à la famille Royale pour un grand post, qui l'attacheroit tout de bon à la cour. Schack-Rathlow skriver, at han brændte dette Brev og indlod sig aldrig paa at tale med Guldberg om det, da han ikke ønskede at modtage nogen Hofstilling. Ligesaa frabad han sig at blive Greve, hvilket man ligeledes s. A. tilbød ham paa Grund af hans Fortjenester ved Forhandlingerne i Kiel med Rusland. Flere Gange i Aarene 1772--73 var han forgæves anmodet om at indtræde i Præsidiet for Landhusholdningsselskabet, og endelig i Slutningen af 1774 tilbød Arveprins Frederik ham Æreshvervet som Præses i Videnskabernes Selskab. Ogsaa dette frabad han sig for ikke at skaffe sig Misundere, og fordi han »ingen litteratus« var. Han sluttede med at skrive, at »af alt dette ses, at jeg stedse har holdt mig tilbage og hverken bevist Ærgerrighed eller Lyst til Vinding.«

Den 25/8 1774 afrejste han fra København til Schwerin for paa Prins Frederiks Vegne at fri til Prinsesse Sophie Frederikke. Den 12/10 s. A. fulgte han Prinsessen til København. I Rostock stødte Fru Øllegaard til Rejseselskabet for at opvarte Prinsessen paa den videre Rejse til København med Krigsskibet »Dannebrog«. Ved Prinsens Bryllup den 24/10 paa Kristiansborg udnævntes Otto Schack-Rathlow til Ridder af Elefanten, hvilket han dog allerede havde faaet Løfte paa den 16/11 forrige Aar. Sommeren 1775 og 1776 tilbragte han paa Rathlowsdal, og den 3/6 1776 rejste Fru Øllegaard med Datter og Svigersøn en Tid til Meynberg for at bruge de derværende Bade og Kilder.

Otto Schack-Rathlows stærke nationale Sindelag skilte ham en Del fra Bernstorff, men knyttede ham til Gengæld til Guldberg, og det var da ogsaa disse to Mænd, som fik Indfødsretten indført i Jan. 1776. Paa den anden Side var han ogsaa utilfreds med, at Hoffet ved Hjælp af Guldberg vedblev at regere udenom Statsraadet.

Over dette var han misfornøjet og melankolsk, og i 1778 stødte den haarde Sorg til, at han mistede sin Datter, Dorthe Sophie. I November 1780 blev Bernstorff afskediget, og Otto Schack-Rathlow, der saa, at Hoffet nu ret var i Stand til at gøre, hvad det vilde, tog sig Situationen uhyre nær. I Oktober

1782 tog han sin Afsked fra Overbankdirektionen, hvori han var blevet ansat den 13/4 s. A. Samvittighedsfuld og ærlig som han var, tog dog Kronprinsens gode Ven, Johan Bülow, ham paa Raad angaaende Regeringsforandringen af 14/4 1784, ligesom han ogsaa senere paany tog nogen Del i Regeringen og fik Sæde i Statsraadet.

Den 23/9 1785 blev han Skoleherre for Herlufsholm og Patron for Universitetet, til dette i Maj 1788 fik en ny Fundats. Den 28/9 1787 blev han Præsident i det danske Kancelli.

I Statsraadet hørte han jo naturligt til det konservative Godsejersparti, der haardnakket og ikke altid uden Held kæmpede mod Bondevennerne, de to Brødre Reventlow, Henrik Stampe, A. P. Bernstorff og flere. Energisk søgte han og Geheimeraad F. C. Rosenkrantz at hindre Stavnbaandets Ophævelse, men forgæves. Da Kronprinsen stod fast og fik Kongens Underskrift paa det, tog baade Schack-Rathlow og Rosenkrantz deres Afsked den 6/6 1788.

Han boede derefter stille paa sine Godser, meget anset og respekteret, ikke mindst for sit stærke danske Sindelag. Lykkelig og tilfreds levede han og Fru Øllegaard sammen, og deres Veninde, Geheimeraadinde Løvenskjold til Løvenholm, som ofte var i Besøg hos dem paa Rathlowsdal, skriver, at hun hos dem fandt »saamegen Hjertlighed, en harmonisk Levevis, Fred og Sindslige vægt¹⁾. Schack-Rathlow døde paa Rathlowsdal den 7/6 1800. Fru Øllegaard var død tidligere, nemlig den 20/5 1798. Schack-Rathlow efterlod sig en stor Samling velordnede Breve, skriftlige Forestillinger og Aktstykker af historisk Betydning, og i sit Testamente²⁾ af 6/7 1790 bestemte han, at hele denne til evig Tid skulde hensættes i Ravnholt Arkiv. Ligesaa har Ravnholt ogsaa arvet hans store, kostbare Bibliothek, mest Historie og fransk Litteratur. Stamhuset Rathlowsdal gik efter ham over til Christian Frederik v. Holstein til Lystrup, Sønesøn af Fru Birgitte Schack, der var Søster til Otto Schack-Rathlows Fader.

Fru Øllegaard fødte 11 Gange for tidligt, alle Pigebørn, der døde straks efter Fødselen. Deres eneste levende Datter, Dorte Sophie Schack-Rathlow, født den 25/7 1757, døde den 11/1 1778. Hun var blevet gift den 24/8 1774 med sin Onkels Broder, Oberst, senere Generaløjntant Baron Clemens Aug. Haxthausen, født den 17/12 1738, død i København 1793.

I Kapellet i Gosmer Kirke staar³⁾ tre prægtige Marmorsarkofager. I de to af disse hviler Otto Schack-Rathlow og hans Hustru og i den tredie — den som paa Billedet kun ses halvt — Datteren, Baronesse Dorte Sophie Haxthausen. Da Svogerens, Admiral Kaas's Sarkofager i Fraugde Kirke antages at være tegnede af Wiedewelt, er det vel ikke udelukket, at han ogsaa er Mester for disse tre skønne Sarkofager.

Paa den ene, den længst til venstre, læses:

Herudi hviler Hr. Jockum Otto Schack-Rathlow til Rathlowsdal og Gersdorflund, Ridder af Elefanten, Hs. Kongl. Majestæts Statsminister, Ge-

heimeraad og Kammerherre, fød den XIII Juli MDCCXXVIII, gift V Novemb. med Fru Øllegaard Charlotte Juul.

Paa den anden Sarkofag læses:

Herudi hviler Fru Øllegaard Charlotte Juul, fød V Oktober MDCCXXXVIII, gift den V Novemb. MDCCLVI med Hr. Jochum Otto Schack-Rathlow, død den XX Maj MDCCLXXXVIII.

Geheimeraad Schack-Rathlow og Fru Øllegaard stiftede 1790 et Legat¹⁾ paa 8,300 Rdl., dels til Vedligeholdelse af Begravelsen og dels til Fordel for de Fattige i Sognet. 1794 stiftede de et Legat¹⁾ paa 100 Rdl., hvis Renter

tilfalder Degnen i Fuering.

Om Geheimeraad og Geheimeraadinde Schack-Rathlow skriver A. P. Bernstorff i sine Breve til Ditlev Reventlow²⁾.

Brev af 27/7 1776 (Fru Øllegaard S-R og Datteren var paa et Badested).

Madame de Schack peut être très intéressante, et je ne m'étonne pas, qu'elle

l'ait été à Altenhof, mais si Madame de Haxthausen (Datteren) a réussi de le paroître il faut que les bains et les eaux de Meyenberg soyent admirables.

Brev af 1778 (Efter Baronesse Haxthausens Død).

.....»que sa (Baronesse Dorthé S. Haxthausen) jeunesse, sa vigueur et ses belles perspectives n'ont pu sauver et qui est amèrement pleurée de son mari et de ses parents..... M. de Shack est au désespoir. Il aimoit tendrement cette fille; il voit sa postérité éteinte, et tous ses plans renversés. Il comptoit batir à Rathlousdal; il ne le fera plus, il doit changer son testament et toutes ses dispositions, et tout cela le met dans un trouble et dans une agitation inexprimable.«

Paa Frederiksborg findes et Maleri af Øllegaard Juul med hendes Navn bag paa. Højde 70,5 cm. Bredde 55 cm. Ligeledes findes smstds to andre Malerier, det ene af Otto Schack-Rathlow, malet i Oval af C. A. Lorentzen i 1783, det andet malet samme Aar og af samme Maler (dog ikke signeret) af Fru Øllegaard, der bærer Enkedronningens Orden. Begge Billeder er skænket Musæet af Enkegrevinde Rantzau, f. Poulsen.

Fig. 44. Kapellet i Gosmer Kirke. Fot. 1923.

4. *Christian Sehestedt Juul* til Ravnholt, født den 30/1 1741, Geheime-raad. Side 201.

5. *Christiane Elisabet Birgitte Juul*, født den 22/5 1742, døbt i Randers Kirke den 24/5 s. A., indskrevet i Roskilde Kloster 1744. Hun blev gift den 19/10 1764 paa Ravnholt med Admiral *Frederik Christian Kaas* til Fraugdegaard, født den 1/12 1725 (døbt i Velling Kirke 2/12), Søn af Kommandør Hans Kaas til Hastrupgaard og Hustru Fru Agathe Rodsten Banner. Frederik Kaas var gift 1. Gang den 26/1 1757 med Susanne Jacobe Fabricius de Tengnagel, født 26/1 1741, død den 5/11 1762.

Admiral Kaas blev¹⁾ Sekondløjtnant i Marinen 1743, Premierløjtnant 1746, Kaptajnløjtnant 1753, Kaptajn 1755, Kommandørkaptajn 1758, Kommandør 1766, Kontreadmiral 1768, Viceadmiral 1772 og virkelig Admiral 1775. I 1750 blev han Hofjunker, 1754 Kammerjunker, 1760 Kammerherre. Som Løjtnant deltog han 1751 i Kapt. Hooglands Expedition til Marokko, hvor der skulde underhandles om Traktater. Under Chefens midlertidige Bortrejse til Algier havde Frederik Kaas Kommandoen over en Del medbragte Kofardiskibe, men da han engang var i Land, blev han grebet og arresteret. Først da Traktatforholdene var ordnede i Maj 1753, slap han fri. Ved sin Hjemkomst fik han Kongens Tilkendegivelse af Tilfredshed med sin Konduite.

Frederik Kaas foretog flere Rejser til Middelhavet og benyttedes ofte som Eskadrechef. 1764, det Aar han blev gift, foretog han for sit Helbreds Skyld en Rejse til Pymont. I Aarene 1766—81 var han Medlem af det komb. Admiralitets- og Kommissariatskollegium, tilsidst som 1. Deputeret og Referent for Kongen. 1768 blev han Ridder af Dannebrog. I Maj 1770 sejlede han til Algier som Chef for 4 Linieskibe, 2 Fregatter, 2 Bombardergalioter og nogle mindre Skibe. Da han ikke kunde faa Traktaterne i Orden, vilde han begynde Krigen, men det var ham umuligt at foretage nogen Aktion af Betydning, da hans store Skibe stak for dybt. Han blev nu afløst som Chef, og ved Hjemkomsten forlangte han sin Sag undersøgt. Den nedsatte Krigsret kunde dog ikke finde andet at bebrejde ham end det, at han havde ført et for truende

Fig. 45. Admiralinde Christiane Elisabet Kaas
f. Juul.

Efter Maleri paa Ravnholt.

Sprog i Forhold til den Magt, han kunde udfolde. I 1773 var han Chef for en Eskadre i Østersøen i Anledning af det spændte Forhold til Sverrig. 1790 blev han Ridder af Elefanten.

Sine sidste Aar henlevede han i Ro. 1783 købte han Fraugdegaard paa Fyn. Her boede han, til han i 1797 solgte Gaarden, vist nok af Sorg over Christiane Juuls Død. Hun døde den 28/3 1795, Admiral Kaas den 18/1 1803.

I 1786 opsatte han Taarnuret paa Fraugdegaard og paa dettes Klokker staar med ophøjet Skrift hans og Christiane Juuls Navne.

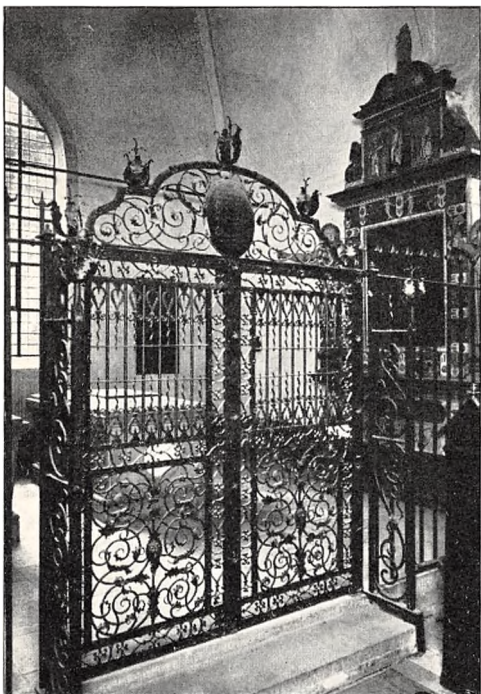

Fig. 46. Kapellet i Fraugde Kirke.
I Kisten, der ses bag Gitterværket, hviler
Admiralinde Kaas.

For at give Plads til sin Hustrus Kiste lod Admiral Kaas i 1795 nogle Kister tilhørende Slægten Marsvin tage ud af Fraugde Kirkes Kapel og sætte ned i Krypten. Det smukke Kapel, der er adskilt fra Kirken ved et 4 Alen højt Jerngitter med en pragtfuld Smedejernsdør, lod han gøre i Stand, og paa Marsvinernes Plads anbragte han to store Sarkofager til sig og Hustru af rødlig Sandsten, vist nok tegnede af Wiedeweld.

Paa hans Sarkofag er Kaas-Vaabnet, paa hendes (den der ses fuldstændig bag Smedejernsdøren) Kaas- og Juul-Vaabnet. I Laagene er indhugget følgende: Her hviler — Her Friederich Christian Kaas — Ridder af Elefanten — Admiral og Cammerherre — Herre til Fraugdegaard — Født i December 1725 — død den 18. Januaarii 1803.

Paa den anden Sarkofag: Her hviler Frue Christine Elisabet Birgitte Kaas født Juel, — Fød D. 22. May 1742 — Død D. 28. Martii 1795.

Paa Kirkens Kobber-Daabsfad findes Kaas- og Juul Vaabnet med Aars- tal 1784.

I 1. Ægteskab havde Admiral Kaas 4 Børn.

Børn (af 2. Ægteskab):

- a. Ulrik Kaas, begravet 1768 fra Holmens Kirke.
- b. Sophie Hedvig Kaas, født den 31/3 1766 i København, døbt 4/4 s. A. i Holmens Kirke, indskrevet i Roskilde Kloster 1767, død 1769, begravet fra Holmens Kirke.

- c. Ove Kaas, født den 9/10 1767 i København, døbt den 17. s. M. i Holmens Kirke, død 1769, begravet fra Holmens Kirke, bisat i Fraugde Kirke.
- d. Ulrik Kaas, født den 26/10 1768 i København, døbt Dagen efter i Holmens Kirke. Død lille og bisat i Fraugde Kirke.
- e. Sophie Hedvig Agate Kaas, født den 31/6 1774 i København, døbt den 3/11 s. A. i Holmens Kirke, død den 9/5 1833 i Søllerød Sogn. Hun blev gift med Generalmajor, Kammerherre Johan Frederik Gyldestjerne Sehested.
- f. Susanne Birgitte Sophie Kaas, født den 5/5 1777, døbt 12. s. M. i Holmens Kirke, død den 22/3 1796, begravet fra Holmens Kirke. Hun blev gift den 5/7 1794 i Fraugde Kirke med Erik Skeel Greve Schaffalitzsky de Muckadell til Grevskabet Muckadell.
- g. Birgitte Sophie Christiane Kaas, døbt den 15/4 1778 i Holmens Kirke, død 10 Uger gl., begravet fra samme Kirke.

6. *Christian Frederik Juul*, begravet 22/8 1743 i Hammel Kirke.

7. *Christian Frederik Juul* til St. Borupgaard, Oberst og Kammerherre.

Han er født i Randers den 7/1 1745, døbt d. 8/1 s. A. I Aarene 1761—64 var han paa Sorø Skole og synes at have været en velbegavet Elev. I 1763 holdt han her en Tale i Anledning af Kong Frederik V's Fødselsdag. Talen blev trykt og har Titlen¹⁾: »Oratio in Natalem Friderici V^{ti} habita 31. Marti 1763 a C. F. de Juel. Quomodo immatura ætas Patriæ et Regi studia sua perhibere qveat. Soroe 1763.«

Som det dengang var Skik i fornemme Familier, blev han kun 11 Aar gammel den 7/7 1756²⁾ Kornet ved Faderens Regiment, Slesvigske Rytterregiment. Da dette i 1758 drog til Holsten for at dække Landets Neutralitet, ansøgte Faderen³⁾, om Sønnen Christian Frederik maatte fritages for at følge Regimentet, da han endnu gik paa Sorø Skole og kun var 14 Aar. Tilladelsen blev givet og, endnu medens han var Skoleelev, avancerede han den 9/4 1760 til Sekondløjtnant.

Da General Ove Juul den 28/3 1761 solgte Regimentet og samtidig fik sin ældste Søn, der jo var overtallig Ritmester, ansat som Kompagnichef ved 1. fynske Rytterregiment, tillod Kongen⁴⁾, at Christian Frederik Juul fik Broderens surnummererede Gage (Side 176) ved det slesvigske Rytterregiment. Han kaldes da Premierløjtnant, og i Conduitelisten⁵⁾ for Aar 1764 omtales Premierløjtnant C. F. Juul som en meget ung Officer, der endnu ikke har været ved Regimentet, men efter hvad det ved, »soll er ein sehr hübscher junger mann sein.«

Den 18/1 1764 kom han i Kornetsnummer ved Livgarden til Hest, men har dog mulig efter endt Skoletid paa Sorø forrettet Tjeneste ved slesvigske Rytterregiment indtil den 15/3 1768, da Premierløjtnant af Kavalleriet Juul

ansattes¹⁾ som Generaladjutant hos den unge Kong Christian VII. Denne Stilling medførte, at han ofte skulde følge Kongen, og han nævnes ogsaa blandt de, der deltog i Monarkens natlige Forlystelser²⁾ i København.

Den 6/7 1769 beordredes han til Tjeneste som Sekondløjtnant i Hestgarden, og den 26/5 1770 blev han ansat ved samme Afdeling som virkelig Premierløjtnant. Aaret forud, nemlig den 25/7 1769, havde han faaet Karakter som Ritmester. I 1771 blev han udnævnt til Kammerjunker hos Dronning Juliane Marie, en Stilling, Broderen tidligere havde haft³⁾, og s. A. den 20/11 sattes han à la suite ved fynske gev. Dragonregiment med Bibeholdelse af sin Gage.

Den 11/6 1772 udnævntes han til Sekondritmester og Eskadronschef ved slesvigske Rytterregiment, blev den 29/1 1773 Kammerherre sammen med sin Broder Ludvig, 1774 Ridder af Dannebrog og fik den 21/10 1774 Karakter som Major.

Den 20/3 1779 tilstod¹⁾ Kongen ham 5 Maaneders Orlov til de varme Lande paa Grund af Helbredet, og Aaret efter, den 16/2 1780, udnævntes han til Sekondmajor fra den 1/5 s. A. Paa en eller anden Maade maa han i den følgende Tid være forurettet og sat tilbage i Anciennitet, thi den 21/12 1784¹⁾ udgik en Skrivelse, hvori der meddeltes ham, at saafremt han ikke kunde faa Erstatning for sin Tilbagesættelse i Anciennitet, tillodes det ham, hvis han vilde kvittere sin militære Tjeneste paa antagelige og anstændige Betingelser efter det ham derom for 3 Aar siden givne Løfte, at faa et Amtmandskab eller anden convenable Emploi.

I 1786 laa han i Vejle⁴⁾, og under den store Brand her den 23/4 s. A. bredte Ilden sig til Jomfru Linnemanns Gaard (nuv. Matrikel Nr. 446 a), hvor Christian Frederik Juul boede, og hvor hele Eskadronens Vaaben og Munderings-sager opbevaredes. I Løbet af kort Tid⁵⁾ nedbrændte Gaarden, og en Del af Oberst Juuls private Ejendele blev et Rov for Luerne, deriblandt en kgl. Obligation fra 1785 paa 16,000 Rdl. og et Par Aktier i Asiatisk Compagni. Efter tilladt Efterlysning i Bladene blev Værdipapirerne dog annullerede og nye udstedt til ham i Erstatning. Kort Tid derefter ansøgte han om sin Afsked, hvilken blev ham bevilget den 28/7 1786 med Pension paa 400 Rdl.¹⁾ som Premiermajor.

I Henhold til det ovenfor nævnte kongelige Løfte ansøgte han den 25/1 1787⁶⁾ om Stillingen som Amtmand over Dronningborg, Silkeborg og Mariager Amter, da han havde hørt, at den daværende Indehaver af Embedet, Kammerherre F. Buchwaldt, søgte bort. Oberst Juul fik det imidlertid ikke, da Kammerherre Buchwaldt først i Marts 1789 blev forsat som Stiftamtmand over Fyn, og Obersten synes derefter at have levet Resten af sit Liv ret ubemærket i Horsens.

Den 12/6 1801 udnævntes han til Oberst og Chef for 6. Bataillon af østjyske Landeværn, men allerede den 4/9 s. A. tog han sin Afsked.

I 1775 købte hans Moder til ham gennem Agent Kirketerp for 30,000 Rdl.

Gaarden Dronningborg ved Randers. 1784 solgte han den og købte 1803 St. Borupgaard i Kastrup Sogn, Vor Herred, af Jens Engerslev. Gaarden solgte han igen 1816 for 25,000 Rdl. til Mikkel Roested.

Han blev gift den 19/9 1777 i Voldum Kirke med *Catharina Vilhelmine Comtesse Wedell-Jarlsberg*, født den 21/6 1751 paa Jarlsberg, Datter af Generalløjtnant Grev Frederik Christian Otto Wedell-Jarlsberg († 1776) til Basnæs, Glorup, Sønderskov og Dronninglund og Hustru Sophie Rigborg Amalie Hartvigsdatter Huitfeld († 1776). Comtesse Catharina Wedell var 1763 indskrevet i Roskilde Kloster. Hun døde den 26/2 1786 og begravedes i Ut Kirke. Samme Aar fik Oberst Juul Ret til at sidde i uskiftet Bo, da hans Hustru var død og havde efterladt ham en 7aarig Datter¹).

2. Gang blev Oberst Juul gift den 29/3 1787 med *Isabella Sophia Schøller*, født den 21/10 1761 i Odense, Datter af Generalmajor Christian v. Schøller († 1778) til Margaard og Hustru Ebba Ovidia Grüner († 1793). Den 16/2 1810²) fik de kgl. Confirmation paa deres Testamente.

Paa sin egen skarpe Maade skriver³) Grevinde Sybille Reventlow til Grevinde Louise Stolberg »Madame Schack (Fru Øllegaard Schack-Rathlow) — — Son frère Schnipp se remarie et épouse une demoiselle Schøller à laquelle je m'intéresse beaucoup. Vous l'aurés peut être vue chés la Kraghen, c'est une si bonne fille, je la pleinds de tout mon coeur — — —

Oberst Christian Frederik Juul var Direktør for den Taarupgaardske Stiftelse. Den 5/3 1790 fik han Tilladelse⁴) til at sælge noget af Stiftelsens Gods, og i 1806 solgte han Taarupgaard til Kaptajn Erik Møller. I 1808 lod han Stiftelsens Kreditorer indkalde, og denne Stævning fik med Kongens Tilladelse af 24/6 s. A.²) samme Gyldighed som et Proclama. Sikkert hænger dette sammen med en Sag⁵), han det Aar førte paa Stiftelsens Vegne, og til hvilken han den 22/11 1808⁶) fik beneficium processus gratuit.

Endelig blev Stiftelsens Fundats paa hans Foranledning forandret den 1/11 1814 (stadfæstet 23/3 1815, se Side 111). Fru Isabella Juul døde barnløs i Horsens den 29/8 1832, Oberst C. F. Juul sammesteds den 10/6 1821.

Datter (af 1. Ægteskab):

Sophie Christiane Juul, født paa Frijsenborg den 24/6 1778. Hun blev gift den 17/6 1797 i Horsens Kirke med den senere Geheimstatsminister *Otto Joachim Moltke*, Greve af Bregentved til Espe og Bonderup, født den 11/6 1770 som næst yngste Søn af Lensgreve Adam Gotlob Moltke († 1792) og 2. Hustru Sophie Hedvig Raben († 1802 paa Glorup).

Grev Otto Moltke⁷) blev cand. jur. 1788, rejste til Frankrig og var her Vidne til Revolutionens Begyndelse, blev 1798 Amtmand i Bratsberg Amt i Norge, 1800 Stiftamtmand i Kristianssand. I Aarene 1804—13 var han Direktør i Rentekamret og 1813 Præsident i det slesvig-holstenske Kancelli, hvilket var en af de vanskeligste Stillinger i Danmark. 1824 blev han Geheimstatsminister. Samme Aar udnævntes han til Formand i Kommissionen til Udarbej-

delse af en ny Forfatning for Hertugdømmet Holsten, og skønt han stillede sig afvisende overfor den slesvig-holstenske Bevægelse, stod han dog paa Kongens Side i dennes Eftergivenhed i dette Spørgsmaal.

Den 30/3 1842 tog han sin Afsked som Minister paa Grund af Svagelighed og Tungsindighed, hvilket sidste han havde lidt af, siden han i 1824 paa en Jagt havde dræbt en Bondekarl.

I 1847 blev han Medlem af Forhandlingerne om en Forfatning for det danske Monarki og i Jan. 1848 overordentlig Medlem af det Statsraad, Frederik VII gav Hvervet at udarbejde et nyt Forfatningsudkast for Riget. Han blev 1776 Kammerjunker, 1800 Kammerherre, 1810 Ridder af Dannebrog, 1812 Dannebrogsmænd, 1815 Storkors af Dannebrog, 1816 Ridder af Elefanten, 1841 Geheimekonferensraad. Grevinde Sophie Christiane Moltke døde den 24/11 1810, og han giftede sig 2. Gang den 15/3 1816 i København med Sophie Henriette Marie v. Düring, født den 4/1 1777 i Haderslev, død den 8/1 1853, Datter af General F. E. C. v. Düring og Hustru Henriette Sophie von Reden. Han døde paa Espe den 1/2 1853.

Paa Espe var Digteren Poul Martin Møller Huslærer fra Foraaret 1817 til September 1818, og han har her skrevet flere af sine mest kendte Kærlighedsdigte.

Børn af 1. Ægteskab:

- a. Adam Gotlob Greve Moltke til Espe og Bonderup, født den 31/5 1798 paa Ravnholt, døbt 30/6 s. A. i Karise Kapel. Han blev Ritmester, Generalkrigskommissær og Kammerherre. Den 23/9 1853 blev han gift i Itzehoe med Rosalie Hennings til Beckhof. Han døde den 12/6 1863. Deres Søn Otto J. V. Greve Moltke blev gift med Georgine Charlotte Sophie Adolphine Julie (Lily) Sehestedt Juul (Side 342).
- b. Christian Frederik Greve Moltke, født den 15/9 1799 paa Menstad, døbt i Gjerpen. Han blev Student 1818, men døde den 3/8 1821.
- c. Mathias Vilhelm Greve Moltke, født den 1/3 1801, døbt den 4/4 i Kristianssand, Amtmand i Holbæk, død den 14/1 1864. Han blev den 12/1 1837 gift med Thusvilda Sophie Elisabet Frederikke Louise v. Reden Wendlinghausen.
- d. Carl Emil Greve Moltke, født den 1/9 1803, død den 30/10 1813, begravet i Karise Kapel.

I 2. Ægteskab havde Grev Moltke en Datter.

8. *Frederik Ludvig Juul*, Kammerherre, Højesteretsassessor og Gesandt.

Han er født den 14/3 1746, døbt den 27/3 s. A. i Randers. I Aaret 1760 blev han Hofjunker, den 8/11 1766 Kammerjunker hos Dronning Caroline Mathilde. Den 11/3 1768¹⁾ fik han Sæde i Højesteret, dog uden at have Votum,

og den 17/12 1772¹⁾ gav Kongen Tilladelse til, at han maatte aflægge Prøve for Højesteret for at blive Aessor. Det følgende Aar, den 14/1 1773²⁾, udnævntes han derefter til Højesteretsasessor. Antagelig er det ham, som for-gæves i 1776 aspirerede til Stillingen³⁾ som Stiftamtmand over Sjælland Stift. Da Gesandtposten i Sct. Petersborg blev ledig, skrev Bernstorff: »on pretend que Ludvig Juul brique ce post.« Han fik den imidlertid ikke. Den 20/5 1777 havde han — kort før sin Moders Død — af hende købt Sellebjerggaard i Bjerge Herred ved Kjerteminde samt tilliggende Bøndergods og Davinde Sogns Kirketiende for ialt 29,921 Rdl., hvoraf de 18,000 Rdl. var en Del af den ham tilkomne Arv⁴⁾ efter hende. Allerede den 18/7 1781 solgte han Sellebjerg for 34,500 Rdl. til Oberstløjtnant A. Sehested. Grunden til at han solgte, var vel den, at der nu efter Bernstorffs Fald omsider blev Mulighed for ham at faa sit Ønske om at komme ind i Udenrigstjenesten opfyldt. Den 4/2 1781 var han til stor Middag hos den mægtige Schimmelmann⁵⁾ i København, og samme Aar den 21/9 udnævntes han til Gesandt i Preussen. Allerede den 26. n. M. ankom han til Berlin og gjorde straks sine Tiltrædelsesvisitter hos de andre Diplomater og hos Landets styrende Mænd.

Kort efter sin Udnævnelse fik han fra Arveprins Frederik, nedestaaende, smigrende Brev⁶⁾ dateret Fredensborg den 27/9 1781: Cher Chambellan de Juel. La confiance, que le Roi met en Votre patriotisme et que toute votre conduite a justifiée, vous a fait choisir pour le poste de Berlin. Vous connoissés l'amitié de Sa Majesté pour cette cour et l'attachement, que nous avons pour Sa Majesté Prusienne et pour Sa Famille Auguste; et nous sommes bien certains, que vous serés bien empressé pour gagner la confiance d'une Cour que nous aimons par préférence et avec laquelle notre patrie a toujours été intimement liée. Rendant justice à Votre cœur danois et prévoiant que vous repondrés parfaitement à la bonne opinion, que Sa Majesté a conçue de vous et de Votre façon de penser je me plais à vous dire, que le Roi vous destine le cordon blanc, que vous aurés au printemps qui vient. Au reste je prie Dieu de vous avoir en Sa sainte et digne garde, étant Votre très-affectionné.

Friderich.

Utvivlsomt har Kammerherre Juul i de tre Aar, han var dernede, lagt baade Kundskaber, Dygtighed og Pligtopfyldenhed for Dagen og derved vundet den store A. P. Bernstorffs Tillid, thi allerede den 27/8 1784 blev han kaldt tilbage efter at have modtaget det smigrende Tilbud at overtage den ledigblevne og vigtige Gesandtpost i Stockholm. I et Brev⁷⁾ af 19/6 1784 takker han herfor og skriver bl. andet: ayant été assez heureux pour faire agréer à Sa Majesté mon zèle et mon empressement pour son service, j'ai en y entrant voué une entière obéissance a ses Ordres, c'est par une suite de celleci, que je me trouve à présent dans cette carrière, et c'est encore cette même obéissance qui me fait aujourd'hui souscrire à la proposition que Votre

Excellence vient de me faire. Certainement il ne ce pouvoit trouver d'argument plus conforme au but de mes desirs que celui que Votre Excellence a allégué, en me faisant entrevoire la Perspective d'être dans ce Poste, plus qu'ailleurs à même de rendre des services essentiels à mon Maitre et à ma Patrie. Mais Monsieur, presque neuf et sans experience encore dans ces occupations, l'incapacité que je me sens de remplir ce desir, m'accableroit de douleur, si les bontés de Votre Excellence ne venoient à mon secours et ne me faisoient goûter à chaque instant le bonheur de servir sous ses Ordres; daignez donc, Monsieur, m'en accorder la continuation, j'ose vous en supplier, je tacherois de m'en rendre digne par une application infatiguable et Votre Excellence voudra bien être assurée, que personne ne s'efforcera de les meriter d'avantage par un attachement invariable et par un devouement plus respectueux . . .
o. s. v.

Den 12/8 1785 afrejste han til Sverrig.

Under de spændte Forhold paa det Tidspunkt mellem den danske Regering og den svenske Kong Gustav III var denne nye Stilling ingenlunde let. Kong Gustav var i stigende Opposition til sit Folk, og saavel den russiske Gesandt som A. P. Bernstorff i Danmark ønskede at benytte sig heraf til yderligere at svække Kongens Stilling. Thi Danmark og Rusland var jo Sverrigs gamle Fjender, og Bernstorff var bange for, at Sverrigs Forfatning af 1772 ikke tilstrækkeligt begrænsede Kongens Frihed til at erklære Krig og til at raade over Landets Finanser.

I sin Instruktion af 30/8 1785¹⁾ gav Bernstorff derfor Kammerherre Juul Anvisning paa at arbejde sammen med sin russiske Kollega og i al Stilhed at opmuntre til Modstand mod Gustav III. Maalet var at faa rejst en levende Bevægelse i hele Landet, stærk nok til paa disse Punkter at tvinge Kongemagten til større Afhængighed af Rigsdagen. Foreløbigt saa Bernstorff imidlertid godt, at det var klogest at vente og følge Udviklingen i Ro.

Gustav den Tredies uforsonlige Had til Danmark var i Aarene 1783—84 saa stærkt, at han endog tænkte paa at overfalde det. Pludselig forandrede han imidlertid Planer og søgte endog Tilnærmelse til den danske Regering for at kunne vende sig mod Rusland. I Kammerherre Juuls Breve²⁾ til A. P. Bernstorff mærker man tydeligt i 1786 dette Omslag hos den svenske Konge, som nu modtager Kammerherren i Audienser med udsøgt Opmærksomhed, og i det hele omtaler det danske Kongehus og det danske Folk paa en hjerteligere Maade.

I længere Tid havde Kammerherre Juul ikke følt sig rask og søger i et Brev³⁾ af 5/12 1786 Rekreationsorlov. Et nyt voldsomt Udbrud af Sygdommen endte imidlertid hans Liv paa 2 Døgn den 14/12 s. A. Han døde ugift i sin Lejlighed i Grev Carl Johan Gylleburgs Hus i Stockholm. I et Brev af 15/12⁴⁾ skriver Legationssekretær Niels Rosenkrantz til Bernstorff, at Juul endnu den 12/12 varetog sine Forretninger. Videre skriver han: »que le roi

a perdu en lui un serviteur zélé et fidèle. Je supprime les sentiments douloureux que j'éprouve; ils sont les effets naturels de la perte d'un ami. M. de Juel me le fut dans toute l'étendue du terme.»

Den 21/12 1786 fandt en stor Bisættelse Sted i Sct. Clara Kirke i Stockholm i Overværelse af hele Diplomatiets og under Udfoldelse af stor Pragt. Efter hans eget Ønske blev hans Lig ført til Ravnholt. Kisten, hans Tjenestefolk samt hans Møbler blev paa Vogne, ialt forspændt med 17 Heste, ført over Norköbing og videre over Helsingør til København, som man naaede i Midten af Februar 1787¹).

Kammerherrens efterladte, zirligt og usædvanlig tydeligt og smukt skrevne Korrespondancer tegner Billedet af ham ikke blot som et fornuftigt og fint Menneske, men ogsaa som en pligtopfyldende og en udpræget omhyggelig og nationalt følende Embedsmand, stilfuld og repræsentativ. Den 29/1 1773 blev han udnævnt til Kammerherre — samme Dag som Broderen Christian Frederik — og den 1/5 1782 til hvid Ridder efter det af Hoffet givne Løfte i Sept. det foregaaende Aar. Han hviler nu i Krypten i Herrested Kirke i en meget medtaget Kiste (af Zink, vel paa Grund af den lange Transport), der atter er nedsat i en nu ødelagt Trækiste, betrukket med rødt Fløjl.

Paa et Brudstykke af en Kisteplade læses: Herudi hviler — Den i Livet Høj og Velbaarne Herre — Salige Friederich Ludwig Juel — Hans Kongl. Mayst. af Danemark højt betroede — Envoyé extraordinaire og Minister Plenipotentiaire — ved den kgl. Svenske Hof — Ridder af Dannebrog. (Resten ødelagt).

9. *Nicolaj Frederik Juul*, døbt den 2/6 1747 i Randers, død den 19/3 1752.

10. *Anna Elisabet Juul*, født den 15/12 1750, døbt i Randers den 18/12 s. A., og ligeledes samme Aar indskrevet i Roskilde Kloster. Hun blev gift den 18/9 1767 paa Frederiksberg Slot med Geheimekonferensraad, Stiftamtmand *Gregers Christian Greve Haxthausen*, født den 1/2 1732 i København, Søn af Oberst, Kammerherre Grev Christian Frederik Haxthausen til Tienhausen, Hemsens, Eisborn og Nieufelde, Overlanddrost i Oldenburg og Delmenhorst og Hustru Fru Margrethe Hedevig Juel.

Grev Gregers Haxthausen havde gaaet i Sorø Skole og studerede derefter i Leipzig, blev 1749 Kammerjunker, solgte 1754 Eisborn, blev 1755 Kammerjunker hos Prinsesse Sophie Magdalene og s. A. ansat i det tyske Kancelli, 1757 overordentlig Gesandt ved det polske Hof, 1758 Kammerherre, solgte 1760 Nieufelde, 1761 Gesandt i Rusland, 1762 befuldmægtiget Minister smst., 176? Deputeret i Admiralitets- og Generalkommissariatskollegiet, 29/8 1766 hvid Ridder og Hovmester hos Kronprinsen, 1767 1. Deputeret i Generalkommissariatskollegiet, 1768 Geheimeraad, 1771 1. Deputeret i Admiralitets- og Kommissariatskollegiet og Medlem af Statsraadet. Den 2/4 1772 blev han Amtmand over Flensborg og Bredsted Amter, den 21/10 1774 Geheimekon-

ferensraad, og den 17/6 1778 fik han Tilladelse til som Amtmand at bo i Slesvig By.

Den 9/12 1783 blev han Ridder af Elefanten og s. A. Overhofmester ved Sorø Akademi, den 15/3 1784 Amtmand over Sorø og Ringsted Amter samt Stiftamtmand over Sorø Købstad, den 1/4 1787 Stiftamtmand over Sjællands Stift og Amtmand over Færøerne (til 26/5 1790). Den 28/11 1789 blev han tillige Statsminister, uden dog at faa nogen større Betydning. Han var en yderst pligtopfyldende Mand med en ridderlig Karakter, var meget litterært interesseret og efterlod sig et betydeligt Bibliothek, som nu for Størstedelen ejes af det kgl. Bibliothek.

Han blev gift 1. Gang den 1/3 1758 med Louise Charlotte von der Osten, født den 10/10 1735, død den 5/7 1766.

Anna Elisabet Juul udnævntes 1768 til dame de l'union parfaite; hun døde den 10/4 1813. Han døde den 10/7 1802, og begge er bisat i Holmens Kirke. I det store Kapel her findes et stort Epitaphium i Marmor over dem. Underneden i Kælderen er den Haxthausenske Begravelse. Paa en Plade i Muren læses: Her hviler — Frue — Anna Elisabet Grevinde — af Haxthausen — fød Juel — gift med — Hr. Gregers Christian Greve af Haxthausen — den 18. Sept. 1767

— død i København — den 10. April 1813. — Hendes Liv var et Mønster paa Klogskab og Dyd — hendes Død paa Religion og Standhaftighed.

Paa den ene af de to store Sten-Sarkofager læses: Her hviler Støvet af Gregers — Christian Greve — af — Haxthausen — Fød den 1. Februarii 1733 — Død den 10. Julii 1802. Han var sin Gud og sine Pligter tro — Hans Liv var Dyd — Hans Død var Ro.

I 1. Ægteskab havde Grev Haxthausen 1 Datter.

Børn af 2. Ægteskab:

- a. Greve Christian Ove Haxthausen, født den 16/6 1769 i København, død den 30/10 s. A. af Kighoste, begravet i Holmens Kirke.

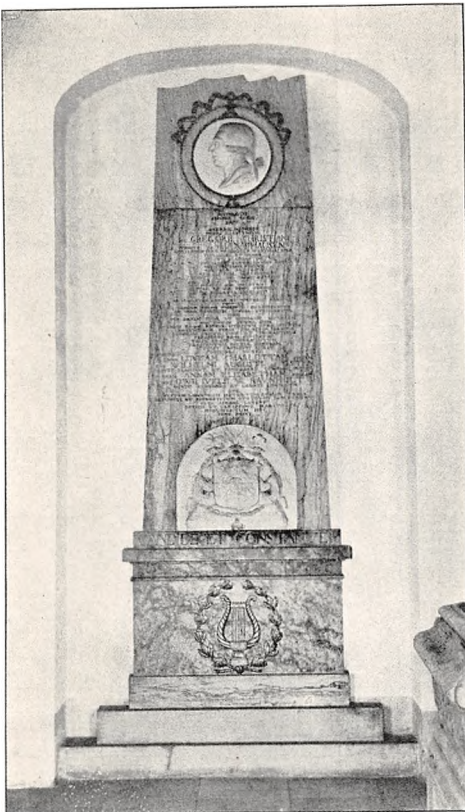

Fig. 47. Grev Haxthausens Epitaphium i Holmens Kirkes Kapel i København. Fot. 1923.

- b. Comtesse Margrethe Sophie Haxthausen, født den 25/3 1772 i København, Hofdame hos Kronprinsessen, død den 8/7 1804 i Slesvig. Hun blev gift den 20/3 1801 i København med Kammerherre, Oberstløjtnant, Greve Ditlev Frederik Rantzau, f. d. 1/2 1761.
 - c. Comtesse Louise Charlotte Haxthausen, født den 16/7 1774 i Flensborg, død d. 24/10 1868. Hun blev gift den 7/6 1794 med Kammerherre, Landraad Frederik Kristian Buchwaldt til Pronstorff, f. d. 25/6 1761.
 - d. Greve Ove Kristian Haxthausen til Tienhausen, født den 26/5 1777 i Flensborg, Oberstløjtnant, Overhofmarskalk, død den 20/9 1842.
 - e. Baron Clemens Anton Haxthausen, født den 22/12 1778 i Slesvig, død den 20/9 1781 af Kighoste, begravet i Holmens Kirke.
 - f. Comtesse Vibeke Christian Haxthausen, født d. 24/1 1781 i Slesvig, død den 23/1 1788 i København, begravet i Holmens Kirke.
 - g. Comtesse Charlotte Elisabet Haxthausen, født den 20/9 1783 i Slesvig, død den 22/5 1785 i Sorø, begravet i Holmens Kirke.
11. *Nicolaj Frederik Juul*, døbt den 12/1 1752 i Randers, død den 19/3 s. A. smstds., begravet i Hammel Kirke.
12. *Manderup Christoffer Juul*, døbt den 8/2 1754 i Randers, død ung.

CHRISTIAN SEHESTEDT JUUL

1741—1788

Geheimeraad, Ritmester, Besidder af Ravnholt og Nislevgaard.

Side 191.

Christian Sehestedt Juul er født den 30/1 1741 og døbt i Randers den 4/2 s. A. Ligesom sine Søstre blev han opdraget hos Geheimeraadinde Charlotte Amalie Sehestedt paa Ravnholt. Allerede i sit 8. Aar var den lille Christian begyndt paa Latinen, og i 1749 fik han fransk Gouverneur, som delte Værelse og Tjener med sin Elev.

Formodentlig ved sit 14. Aar kom han paa Sorø Akademi.

Ligesom Køb og Salg af militære Charger dengang var tilladelig (jvnf. Generalløjtn. Ove Juul) og endog dreves til Statskassens Fordel, saaledes var det ogsaa meget hyppigt, at fornemme Familier fik Stillinger i Hæren overladt til deres Sønner, endnu medens disse gik i Skole. Derved fik de unge Herrer tidligt Anciennitet og Lønning¹). Efter endt Skole kom de derpaa ud til praktisk Tjeneste ved Regimentet, parate til, hvis der meldtes om Krig et eller andet Sted i Europa, at drage derhen med Kongens Tilladelse for at skaffe sig den solidere og videre Uddannelse paa selve Slagmarken.

Den lille Christian Sehestedt Juul udnævntes saaledes allerede 6 Aar gammel den 30/9 1747 til Løjtnant ved det slesvigske Rytterregiment, for

hvilket hans Fader var Chef. 15 Aar gl. (1756) kom han i Kornetsnummer ved Regimentet og blev s. A. Kammerjunker hos Dronning Juliane Marie. Den 25/3 1758 ansattes han i overtalligt Ritmesternummer, men fritoges efter Faderens Ansøgning¹⁾ i Maj s. A. for at følge Regimentet til Holsten, da han endnu opholdt sig paa Sorø Skole. Det følgende Aar, nemlig den 18/3 1759, ansattes han med Kongens Tilladelse²⁾ som Generaladjutant hos sin Fader, efter at denne var udnævnt til General. Samtidig maa han antages at være tilgaaet Regimentet, og Tanken har vel været, at den 17aarige Christian Sehestedt Juul nu i Stillingen som Adjutant under Faderens direkte Tilsyn og Omsorg skulde erhverve sig sin militære Uddannelse. Under Krigen mellem Rusland og Prøjsen i Aarene 1758—63 var Regimentet forlagt til Holsten for at dække Danmarks Neutralitet, og hernede meldte vel altsaa den unge Generaladjutant sig til Tjeneste. I 1761 solgte hans Fader Regimentet til Grev Schulenburg, og General Ove Juul betingede sig da som en af Salgsbetingelserne, at Sønnen Christian skulde have Grev Schulenburgs hidtidige Kompagni ved 1. fynske Rytterregiment, og denne Ansættelse fik Kongens Sanktion den 28/3 s. A.³⁾.

Ligesom det slesvigske Rytterregiment var ogsaa det 1. fynske Rytterregiment i Aarene 1758—63 forlagt til Slesvig og Holsten for at dække Neutraliteten, og den 25/3 1761 garnisonerede Christian Sehestedt Juul i Ribe⁴⁾.

Efter den for os saa truende Fare for Krig med Rusland lykkelig var afvendt, blev Regimentet opløst den 3/8 1763⁵⁾, og han blev sat paa Vartpenge fra den 16/10 s. A. Den 10/5 1764 fik han efter Ansøgning sin Afsked som Ritmester, og samme Aar den 3/12 ansattes han som Auscultant⁶⁾ i Rentekamret. Den 13/6 1766⁷⁾ udnævntes han til Kammerherre.

Efter et Par Aars Uddannelse i Rentekammeret og maaske ogsaa i Tyske Kancelli (Udenrigsministeriet) udnævntes han den 25/4 1768 til Gesandt i Dresden. To fornøjelige og lykkelige Aar tilbragte han hernede, og omend efter Ønske saa dog med en vis Beklagelse — skrev han i et Brev til Bernstorff⁸⁾ — forlod han i September 1770 Sachsen for at gaa som envoyé extraordinaire til Spanien. En Del Maaneder tilbragte han forinden i Danmark, og først i Sept. næste Aar naaede han over Paris til Madrid efter en besværlig Rejse ad daarlige Veje, i stegende Hede og under mange Genvordigheder igennem Spanien⁹⁾.

Geheimeraadens Ophold hernede forbitredes en Del ved det rigtig daarlige Forhold, hvori han kom til at staa til sin fungerende Legationssekretær, Legationspræst Carl Christoph Klopstock, Broder til A. P. Bernstorffs gode Ven, Digteren Klopstock. I nogen Tid havde Sekretæren fungeret alene hernede. Nu fik han endelig en virksom Overordnet, for hvem Gesandtstillingen ikke blot betød en Repræsentation udadtil, men ogsaa en betydende Gerning indadtil. Selvstændig og ærgerrig har vel Klopstock været, men sikkert tillige heller ikke af nogen behagelig Natur. Han beklager sig i Breve⁹⁾

til Udenrigsminister Grev Osten over, at Geheimeraaden havde indskrænket hans Stilling til kun at være en Sekretærs. Naar denne rejste til den spanske Kongefamilies Sommerresidens Escorial, maatte han blive tilbage i Madrid, og han kunde saaledes ikke have noget Medansvar for Depescherne herfra, da Geheimeraaden altsaa selv baade skrev og chiffrede dem. I et andet Brev skriver han, at Kammerherren (Geheimeraaden) vel er Elskværdigheden selv overfor alle andre, kun overfor sin undergivne er han tilbageholden og uvenlig. Han skriver bl. andet: *Mais j'aurai encore d'ouvrage à faire avant de m'en assurer bien, car si aimable que M. de Juel est en effet et liant vis à vis d'autres, tant temoigne-t-il d'éloignement et de non-affection pour son subalterne, et ce qui est pis, ces sentimens semblent être très enrasinés dans ses voiajes, car avec tant d'armes, que je les ai combattus et lui arraché plusieurs fois: mon ami, mon cher Klopstock, j'ai eu le chagrin de voir peu après, que l'effet n'étoit que momantanée et je n'ai pû encore porter l'union à un certain point, même faisant voir clair les avantages, qui en resulteroient pour le service du Roy.*

Har Geheimeraaad Sehestedt Juul maaske ikke altid været lige let at omgaas, er det dog øjensynligt, at Striden hovedsagelig beroede paa Klopstocks Misforstaaelse af sin Stilling, og hans Klager til Udenrigsministeren skaffede ham ogsaa kun en Tilrettevisning. Den 4/11 1771 takkede Geheimeraaden nemlig Grev Osten for hans Støtte og skriver: *»Je suis sensibles aux exhortations, qu'Elle (Excellencen Grev Osten) a faites en ma faveur à Monsieur Klopstock, et, que j'espère, lui feront changer de langage et conduite, qu'il commençoit à prendre vis à vis de moi. Vous me scaurier d'ailleurs me rendre plus de justice, Monsieur, que de croire, qu'il ne pourra jamais pousser ma patience au point, que je serai reduit à former des plaintes contre lui, lorsque je n'y gagnerai que la perte de sa fortune. Mais ne seroit-il pas possible, qu'une translocation put avoir lieu à son egard? . . . e. c. t.*

Forholdet mellem Geheimeraaden og Sekretæren bedredes i den følgende Tid næppe stort, men mærkes fremtidig kun i smaa Bemærkninger i Klopstocks senere Breve. Den 26/3 1773 forflyttedes imidlertid Geheimeraad Sehestedt Juul til den betydeligere Stilling som Gesandt i Haag, og i Maj forlod han Spanien. I Holland blev han i 5 Aar, kun afbrudt af nogle Maaneders Ophold paa Ravnholt i 1774 og i 1777¹). Kort efter at han var kommet tilbage fra sin sidste Ferie, søgte han om Afsked af private Hensyn, og i April 1778 forlod han Holland. Hans Afsked er dog først dateret fra den 13/5.

Den 21/10 1774 var han blevet hvid Ridder, og den 2/6 1779 udnævntes han til Geheimeraad, hvorved han fik Rang i 1. Klasse og Prædikatet Excellence.

Geheimeraad Sehestedt Juul synes at have været en flittig Mand, der ikke veg tilbage for sit Arbejde. Da Sekretæren engang søgte Forsættelse, skrev

Geheimeraaden til Grev Osten, at det var ikke nødvendigt at erstatte ham med en anden, da der ikke var mere at bestille, end Gesandten selv kunde overkomme.

Uddannet, som han var, til Officer har han næppe haft de statsvidenskabelige og politisk-økonomiske Kundskaber, som de unge, der bestemte sig for den diplomatiske Løbebane, ellers forinden søgte at skaffe sig ved Rejser og Studieophold i Udlandet, og vel sagtens har han heller ikke været nogen fremragende Gesandt. Med Sikkerhed kan vi derimod skønne, at han havde en fast, omend noget stejl Karakter, var interesseret og pligtopfyldende i sin Tjeneste, fornuftig baade i Gerning og Levevis, og tillige — efter hans Haandskrift at dømme — meget zirlig og ordentlig.

En Gesandts Virksomhed dengang bestod jo i høj Grad i at indsamle og indsende alle de Oplysninger om Hofferne, Hærene og i det hele om Landenes statslige Institutioner, som man nu for største Delen læser sig til i Aviserne eller i Kalendere og Bøger. Geheimeraadens talrige Indberetninger indeholder derfor ogsaa mest den Slags Meddelelser. Nogen fortrolig og vigtig diplomatisk Mission fik han ikke Lejlighed til at udføre, og han har derfor kunnet lade de fleste af sine Indberetninger renskrive af sine Sekretairer; ligesaa findes der heller ikke private Breve af udenrigspolitisk Værdi fra hans Haand.

Ude i Europa var jo ogsaa paa den Tid Tilstanden ret rolige, og kun i Danmark var Regeringsforholdene skiftende og vakkende. Først efter Struenses Fald i 1772 og efter at A. P. Bernstorff i April 1773 var kaldt tilbage til Udenrigsministeriet, fik Landet atter sin sikre Styrismand med de store, vidtfavnende Planer, men disse regnede paa den Tid ikke i større Udstrækning med Nederlandene under Hertug Ludvig Ernst af Braunschweigs Formynderregering for den svage Kong Vilhelm V.

De to Bernstorff'er skrev i deres Breve¹⁾ til hinanden følgende om Geheimeraaden.

Brev fra H. E. Bernstorff til A. P. Bernstorff af 7/10 1768: »J'ai eu une longue conversation avec Mad. de Schack (Geheimeraad Sehestedt Juuls Søster) par rapport à son beaufrère qui est en Saxe. Il craint que vous soyées mécontent de son style, qu'il trouve lui-même des plus médiocres et je crois qu'il souhaiteroit fort, qu'il y eut un secrétaire de légation capable de remédier à ce défaut et de former insensiblement Mr. de Juel lui-même o. s. v.

Brev fra H. E. Bernstorff til A. P. Bernstorff af 3/6 1771: J'ai vu hier le petit Juel, qui va en Espagne et qui est venu bien honnettement me voir, mais qui, ayant passé de quelques temps sa permission, désire, qu'on ne le nomme pas dans les lettres que l'on écrit à Copp, m'a parlé de l'état des choses de manière à faire pleurer un insensé; tout est opprimé, tout est abbatu, tout craint, tout pleure, il n'y a que les scélérats qui triomphent et la populace qui est enivrée du bruit, des spectacles et des plaisirs qu'on lui procure.

Brev fra A. P. Bernstorff af 24/9 1776: Nous avons parmi les ministres

du roi M. de Juel, qui est à la Haye, dont je n'évaluerai pas d'ailleurs le mérite, mais qui a vécu partout sans faire des dettes et de manière que les gages du roi lui ont suffi.

Efter sin Fader blev Geheimeraadens Direktør for den Thaarupgaardske Stiftelse og Patron¹⁾ for de Friisers Legater ved Universitetet.

39 Aar gammel blev han paa Ulstrup den 13/10 1780 gift med den 15aarige

Fig. 48. Geheimeraad Chr. Sehested Juul.
Efter Maleri af Jens Juel, Ravnholt.

Fig. 49. Geheimeraadinde Lucie
Charlotte Sehested Juul, f. Comtesse Scheel.
Efter Maleri af Jens Juel, Ravnholt.

Lucie Charlotte Comtesse Scheel, født den 29/12 1765 i København, døbt d. 31/12 i Kristiansborg Slotskirke, Datter af Kammerherre, Greve Christen Scheel til Gl. Estrup († 1773) og Hustru Eleonore Agnes Raben († 1808 paa Ulstrup). Hendes Broder, den for sin Ødselhed saa kendte Greve Jørgen Scheel, var gift med Baronesse Mette Bille-Brahe fra Hvedholm og døde den 9/1 1825 paa Hellerup, efter at han havde maattet sælge baade det meste af Grevskabet Scheel og Ulstrup. Hendes Bedstefader var den smukke og elegante Overstaldmester og Elefantridder Grev Jørgen Scheel († 1786), der i saa høj Grad forskønnede Gl. Estrup.

Før Brylluppet oprettedes paa Ulstrup den 8/9 1780 en Ægtepagt²⁾ mellem dem. Geheimeraaden bestemte heri, at hans Hustru aarligt skulde have af ham 300 Rdl. i Naalepenge. Hvis han døde før hun uden Børn, skulde

hun arve alle allodiale Midler, herunder Guld, Sølv, Møbler, Effecter, Helle-
rup Gods, Tiender og Besætningerne paa Ravnholt og Sophienlund, undtagen
ialt 170 Køer, 6 Bæster og 35 Faar, som tilhørte Stamhuset. Tillige skulde
hun have i Pension af Stamhuset 800 Rdl., og han forpligtede sig til at ind-
skyde saa meget i den kgl. Enkekasse, at »min nuv. Comtessebrud, om hun
mig skulde overleve, aarlig kan have 400 Rdl. i Pension¹⁾.«

Da der i Erektionspatentet for Stamhuset ikke var fastsat nogen Pension
for Enker eller Enkemænd, havde Geheimeraaden den 26/7 1780²⁾ faaet kgl.
Bevilling til fremtidig at fastsætte denne til 800 Rdl.³⁾, som ovenfor nævnt.
Selve Ægtepagten blev ikke kgl. confirmeret før efter hans Død, da hans
Svoger Schack-Rathlow paa Enkens Vegne fik det gjort den 11/6 1788⁴⁾. I
Anledning af deres Bryllup stod der den 17/11 i Fyns Stiftstidende et af en
ukendt Forfatter skrevet svulstigt tysk Digt til Brudeparrets Ære. Digtet
begynder saaledes:

Bey der Vermäling

seiner Hochwohlgebohrne Excellence der Herrn Geheimen-Rath Christian
Sehestedt Juel, Erb-Herr zu Ravnholt.

So komt oft unverhofft auch das man kaum gedacht
Ich sah' den edlen Juel von Amor unbestrieket,
Biss dass Comtesse Scheel von Ihm einst ward erblicket
Wie hat Diane dann allhie durch ihre Macht
Hernachmals in das Netz so schleunig in gebracht?
Was gilts ich rathe es, Ihn hat Ihr Bild entzticket
Das tugendvoll und schön vollkommen ist geschmücket
Der Himmel der sich selbst aus bey den Augen lacht.

Geheimeraaden og Geheimeraadinden var et overmaade repræsentativt og
elegant Par, og i de første Aar efter deres Bryllup levede de med i Selskabs-
livet, velkendt som han var med Landets indflydelsesrige Kredse og de
fremmede Diplomater. Sikkert har de forstaaet at omgive sig med en vis grand
air, baade paa Ravnholt og i deres Lejlighed i Amaliegade 5 i København⁵⁾.

Kunst og Skønhed var der i denne den danske Baroks Efterdønningstid,
omend det for Størstedelen af den danskfødte Overklasses Vedkommende
hovedsagelig endnu kun drejede sig om spredt og overfladisk Paavirkning
udefra. I Glansen fra den enevældige Konges Hof levede de udenlandske
Diplomater og de i Udlandet fødte, danske Embedsmænd i København et
munter Selskabsliv, stærkt fransk præget i hele sin Tone af en pikant, men
aandfuld Konversation og en galant Stilfuldhed. Til denne Kreds sluttede
sig en Del af den nye og gamle danske Adel, uden at Størstedelen af denne
dog saa let forstod at tilegne sig den fine, franske Paavirkning og f. Eks.
blev den galante Stilfuldhed ofte omsat i en tung og kedelig Stivhed.

Geheimeraaden var lille af Vækst, kultiveret og fiks, men betydelig ældre end den purunge Geheimeraadinde, vel allerede godt indlevet i Ungkarlesærheder, og dette sidste er maaske Anledningen til, at Grevinde Sybille Reventlow i nedenstaaende Brev kalder ham »un bizarre mari«. Geheimeraadinden var opvokset i det overdaadige og fornemme Scheelske Hjem og var endnu et Barn, som man knyttede til en Mand, der havde det meste af sin fornøjelige Ungdom bag sig. Saavidt man kan skønne af datidige Breve, har hun været meget indtagende, men yderst stilfuld, maaske endog i en saadan Grad, at den stive Anstand blev en Dæmper paa Børnenes friske og naturlige Udvikling. Medens Maleren Hans Hansen i Septbr. 1796 opholdt sig paa Fraugdegaard hos Admiral Fr. Chr. Kaas og Admiralinden, f. Juul, kom Geheimeraadinden dertil med Døtrene. Om dette Besøg skriver Hans Hansen, der dog — i Parenthes bemærket — næppe har staaet helt forstaaende overfor disse Kredses Stilfuldhed:¹⁾ »Jeg blev placeret mellem begge de smaa Frøkener, hvoraf den ene syntes at være 12 à 13 Aar, den anden 9 à 10, vakre Piger af Naturen, men formeget havde en qvælende etiqvette forkuet og nedbrydet, deres naturlige Frihed, Kiedsomhed var malet i deres Ansigt, og den strængeste Taktik frembragte hver en Bevægelse af dem; enkelte franske stropher, slet pronunceret, blev foretrukken det meere naturlige Moders-Maal.« Fransk var jo nemlig de fornemmes Sprog og helt op i 1828 skriver Geheimeraadinden til sin unge Sønnesøn i Udlandet i de kærligste Udtryk, men paa det stilfuldeste og mest korrekte Fransk.

Senere, efter at Geheimeraadinden for længst var blevet Enke, nemlig i 1808 og 1809, skriver den aandfulde Grevinde Sybille Reventlow til sin Veninde, Grevinde Louise Stolberg, følgende Breve²⁾.

I det første, dateret 1808 8/11, skriver hun: — Mad. Juel de Hellerup, veuve de Stump Juel et fille de la comtesse Scheel; elle se voua lorsqu'elle devint veuve à l'éducation de ses enfants, a établi son fils à Raunholt et a arrangé pour elle une petite terre à coté. Nous nous sommes bien rencontrées pour les opinions en causant. Elle a eu beaucoup d'Espagnols à loger et pense comme tous sur eux. Nous avons mutuellement regretté de n'être plus voisins. — —

I det andet Brev, dateret Holsteinborg 1809 6/6, skriver hun: — — J'ai double regret à présent à n'avoir pas plus suivi Mad. Sehestedt Juel pour pouvoir vous en parler avec parfaite connoissance de cause. J n'avois gardé que l'impression de l'air roide et peiné que lui donnoit la gêne où la tenoit son bizarre mari. Depuis son veuvage elle n'a vécu que pour ses enfants, on m'en a dit mille bien de tout côté, Charlotte surtout, qui va souvent passer quelques jours à Ravnholt chez le jeune Juel (denne og Charlotte ere Geheimeraadindens Børn), dont la femme est soeur de feu la Bille-Brahe, revenoit toujours de là, pleine de cette aimable et intéressante mère, adorée de ses enfants, ayant un ton charmant avec sa belle-fille. — J'eus effectivement

grand plaisir à revoir cette femme, c'étoit peu après le départ des Espagnols, elle en avoit la tête premier abord un peu de la roideur Rabe (Geheimeraad-indens Moder, født Raben) et leur prononciation françoise, mais c'est bien de l'accessoire; qu'elle a demandé la place de Walløe me dérouta un peu, car elle a un établissement charmant à une terre tout près de Ravnholt, qu'elle administre, dont elle a arrangé la maison à son gré et dont elle tire les revenus. —

Den 26/4 1784¹⁾ skrev man inde i Hovedstaden, at Geheimeraaden skulde ansættes i Toldkamret, men dette har dog næppe været andet end et løst Rygte, der imidlertid viser, at han i alt Fald i Folkemunde har været paa Tale ved de nye Embedsbesættelser efter Guldbergs Fald. Sikkert har han hørt til det Parti, der nu med Kronprinsen i Spidsen tog Magten i Landet, og da navnlig til den konservative Fløj af Regeringen, »Jorddrotternes Parti«. Til dette hørte jo netop konservative Folk som Geheimeraadens Svoger Schack-Rathlow, Frederik Christian Rosenkrantz o. fl. i Modsætning til »Bondevennernes« Parti, for hvilket Chr. Reventlow, Colbjørnsen og A. P. Bernstorff stode i Spidsen. Thi konservativ i Ordets stejleste Forstand var Geheimeraad Sehestedt Juul, og stærkt stod han paa den jordejende Adels gamle Privilegier. De nedarvede Opfattelser af disse var jo efterhaanden blevet i den Grad Dogmer for hele hans Stand, at de allerfleste havde overordentlig Vanskelighed ved at forstaa, endsige anerkende den mindste Rimelighed i den nye Tids Krav om Landboreformer. Saa stærk var hans paa Fyn almindelig kendte Modstand mod Stavnsbaandets Løsning, som Godsejerne betragtede som en alvorlig Krænkelse af Ejendomsretten, at der ved hans Død udbredtes Rygter derovre, at han var blevet hals-hugget paa Grund heraf. Morsomt nok holdt Rygtet sig langt op i Tiden, og da hans Kiste engang af en eller anden Grund skulde aabnes²⁾, strømmede Omegnens Bønder til. De vilde se, om Hovedet var skilt fra Kroppen. Men det sad godt nok fast.

Striden om Landboreformerne førtes med megen Bitterhed fra begge Sider, og mindre skarp blev den ikke derved, at de frisindede Landbovenner, i Modsætning til den gamle, konservative Landadel, i deres Midte talte mange tysksindede eller i alt Fald — som de to Bernstorff'er — meget internationalt prægede Folk. Geheimeraaderne Schack-Rathlow og Sehestedt Juul samt alle deres Standsfæller var gennemgaaende afgjort dansk tænkende og følende og anerkendte trods alt Guldberg for hans Bestræbelser for at lukke fremmede Elementer ude fra Landets Styrelse.

Efter sin Afsked i 1778 fra Diplomatiets tog Geheimeraad Sehestedt Juul fat paa Stamhusets Administration. De heldige Aar for Landbruget, der var begyndt i hans Moders Tid, havde fortsat sig og havde drevet Landejendomspriserne i Vejret. Gode Overskud af Gaardene gav overalt Lyst til for-

bedrede Driftsmaader, og for Eks. indførtes i de Aar Dyrkningen af Kløver og Kartofler i Danmark. Naturligt bragte den almindelige forøgede Interesse for Landbruget ogsaa Tanken hen paa en bedre Arondering af Godsarealerne, en Sag, som Kammerherre Sehestedt Juul for sit Stamhus Vedkommende straks tog op, efter at han havde taget fast Ophold paa Fyn. Allerede 1755 havde Geheimeraadinde Charlotte Amalie Sehestedt i hans Navn — i Egenskab af vordende Besidder — ladet købe¹⁾ Fæstebrevet paa Refsvindinge Konge- og Korntiende ved Auktion paa Odense Hospital. I 1778²⁾ erhvervede han sig to Smaagaarde i Hjorslev By, Otterup Sogn i Lunde Herred ved Mageskifte med Professorerne Søren Anchersen og Povl Holm i Odense for en Gaard i Naarup Sogn, Lunde Herred.

Samme Aar købte han for 95,000 Rdl. Hovedgaarden Hellestrup³⁾ i Vinding Herred ved Ravnholt af Arvingerne efter Etatsraad Christoffer Otto Schmidt, og den 6/11 1781²⁾ fik han Tilladelse til at overdrage 1 Gaard og et Boel i Krogsbølle Sogn, ialt c. 8 Tdr. H., af Stamhusets Jord til Statsminister Grev Joachim Moltke til Einsidelsborg mod at erstatte det med Nislev

Mølle, 1 Gaard i Næraa Sogn og to Huse i Lunde Sogn. Endelig fik han den 5/3 1784⁴⁾ kgl. Confirmation paa at maatte indlægge noget Bøndergods, ialt 16 Tdr. H. i Hjorslev og Rolsted under Stamhuset mod at frigøre et tilsvarende, fjernere beliggende Antal Tdr. H. i Thurup, Næraa og Norup.

Den 10/6 1783⁵⁾ søgte han om Fritagelse for at betale Penge til Broer, der laa inden for hans Godsomraade. Som Motivering anfører han, at han har nu maattet bygge 3 nye Træbroer af sit eget Tømmer, nemlig en mellem Ferritslev og Havndrup i Skellet mellem Odense og Nyborg, en i Havndrup og en mellem Havndrup og Søllinge samt en ved Nislevgaard. Disse Broer havde kostet ham 500 Rdl., og han tilbyder, foruden at holde disse i Stand, at vedligeholde Broen mellem Ferritslev og Rolsted, som Herredet hidtil har vedligeholdt. Hans Ansøgning blev dog nægtet af principielle Grunde.

Et Par enkelte Smaatræk om Geheimeraaden skal endnu anføres. I 1784⁵⁾ havde han, for at faa Fred paa Hellerup, foræret en vel sagtens uskikkelig Karl til Kronprinsens Regiment (nu 5. Batl.). Karlen havde tidligere i 12 Aar

Fig. 50. Geheimeraad C. Sehestedt Juul.
Relief i Gips paa Ravnholt.

været Soldat ved oldenborgske Regiment og var udtjent. Denne egenmægtige Handling var imidlertid langt fra lovlig og stred mod Forordningen af 30/1 1777. Det at være Kongens Soldat maatte paa ingen Maade anses for en Straf, og de forskellige Instanser udtalte sig for at idømme Geheimeraaden en Mulkt. Tilsidst blev Sagen indanket for Generalitetet.

I 1746 havde Højesteretsassessor T. de Hofman udgivet sin »Portraits historiques des hommes illustres de Dannemark«, som i Aarene 1777—79 udkom i Oversættelse og i forbedret Udgave af B. C. Sandvig. I Bogen berømmes de fleste dalevende Adelsslægter udførligt, medens Lillie-Juul Slægten kun omtales meget kort. Dette har formodentlig Geheimeraaden paa Slægtens Vegne følt sig krænket over. I 1787 skrev Formanden for »Det kgl. genealogiske-heraldiske Selskab«, Kammerherre E. A. v. Bertouch, til ham og bad ham om Oplysninger om Slægten Juul til Selskabets Arkiv, saavidt det kan skønnes, særlig om General Ove Juuls Efterkommere. I et ret skarpt Brev¹), dateret Ravnholt den 15/11 1786, afslog Geheimeraaden Selskabets Anmodning: »que faute de notions réquises pour bien satisfaire à la demande de la société, je dois y renoncer«. Brevet slutter: »D’ailleurs, la comission, dont Monsieur vous êtes l’organe, connoit trop bien toutes les sources de ces connoissances pour juger necessaire de recommander l’ouvrage d’Hofman.« Kammerherre Bertouch skrev derefter til Geheimeraadens Svoger, Grev Haxthausen, om Oplysningerne, men denne har vel returneret Brevet, siden det nu findes samme Sted som Geheimeraadens Svar.

Geheimeraad Chr. Sehestedt Juul døde allerede den 24/1 1788 i København, 47 Aar gl., og bisattes i Herrested Kirke. Kort før sin Død indsendte han og Geheimeraadinden Ansøgning²) om og fik Tilladelse til, at hun maatte sidde i uskiftet Bo med de allodialle Midler, saa længe hun forblev ugift.

Geheimeraadinden flyttede kort Tid efter til Hellerup, men overtog Administrationen af Stamhuset under Sønnens Mindreaarighed (se Side 217). I 1803³) anlagde Bønderne under Ravnholt Sag mod hende og hendes Forvalter for at være afkrævet for meget Hoveri. Den 10/12 1803⁴) udstedte hun et Gældsbevis til sin Søn Ove paa 44,000 Rdl. mod Pant i Hellerup Gaard og Gods. Antagelig for disse Penge lod Geheimeraadinden i 1804 Hovedbygningen paa denne Gaard ombygge og istandsætte. Vist nok lod hun tillige opføre den østre Fløj⁵).

Den 27/8 1790⁶), 8/3 1793⁶) og 1/11 1793⁶) ansøgte hun om og fik Tilladelse til at borttage Blytagene, paa Kirkerne i Lundby og Rolsted, i Lumby og i Rynkeby, Hellerup og i Herrested og erstatte dem med Stentage, da Blytagene var for dyre at vedligeholde.

Den 12/7 1799⁶) ansøgte hun om og fik kgl. Tilladelse til, at Datteren (Charlotte?) paa Grund af forestaaende Rejse maatte blive konfirmeret i Ravnholt Kapel, skønt hun ikke havde faaet tilstrækkelig Forberedelse.

Desværre formaaede Geheimeraadinden ikke at beholde Hellerup. Landbrugets sidste gyldne Periode, der havde varet fra 1807, var forbi med Aarene 1818—19, og som saa mange andre Godsejere paa den Tid maatte ogsaa hun bukke under for de daarlige økonomiske Forhold, der nu skabtes ved de vanskelige Afsætningsforhold til Udlandet og det deraf følgende enorme Prisfald paa Landbrugsprodukter, særlig i Aarene 1820—24. For Eks. faldt Byg fra c. 6 Rdl. i 1818 til c. 1½ Rdl. Tønden i 1824, og i samme Forhold faldt selvfølgelig Ejendomspriserne. Mange Jordejere, der havde vænnet sig til en behagelig Levefod i de gode Aar, maatte ganske forarmede gaa fra Gaard og Gæld, og for Geheimeraadinden gjorde de store Renteforpligtelser af forannævnte og andre Laan hende ikke Sagen bedre. Thi udgaaet som hun var fra et Hjem, hvor man var vant til at bruge meget store, maaske alt for store Penge, har hendes daglige Liv og hendes Repræsentation næppe været helt økonomisk. Efter at hun i Aarene 1816—19 havde gjort et forgæves Forsøg¹⁾ paa at lade Stamhuset overtage Hellerup, lagde Statsgælderiet Haand paa den i 1822²⁾. Ved Auktion i 1836 solgtes Gaarden til Geheimeraad Sehestedt Juuls Sønnesøn (se denne).

I 1811 var Geheimeraadinden blevet Dekanese paa Vallø, hvor hun boede til hun 1823 blev Overhofmesterinde hos Dronning Marie Sophie Frederikke, der sammen med sine Døtre oftest opholdt sig paa Frederiksberg Slot og Amalienborg. I denne fornemme Stilling forblev Geheimeraadinden til sin Død i København den 13/12 1839. Hun oplevede saaledes alle sine Børns og Svigerbørns Død, men havde dog den Glæde at kunne være en Støtte for sin Sønnesøn og i 9 Aar at være Oldemoder for dennes Søn, Kammerherre Ove Sehestedt Juul, født 1830. Sin Sønnesøn elskede hun over alt, og rørende tog hun Del i hans hele Udvikling. Da han rejste udenlands i 1828, skrev hun et Brev til ham (se Side 222), som saa aabenbart vidner om hendes fine Kultur og varme Hjerte.

Hun bisattes i Herrested Kirke. I Haven paa Ravnholt er rejst en køn

Fig. 51. Ravnholt Have. Mindestotte i Ravnholt Have for Geheimeraadinde Sehestedt Juul. 1919.

Mindestøtte for hende med den enkle Indskrift: Til evig Minde — af — Fru Geheimeraadinde — Charlotte Lucie Sehested Juel — født — Comtesse Scheel — er denne Sten hensadt — af en Ven.

I 1836 var Geheimeraadinden i Wiesbaden og traf bl. andet her sammen med den senere Minister A. C. P. Greve Rantzau-Breitenburg. Denne kalder hende i sine Erindringer »den værdige Overhofmesterinde S. J.¹⁾«

I 1794 stiftede hun et Legat paa 200 Rdl. til Fordel for Geheimeraad Christian Sehestedts Hospital i Herrested²⁾.

Geheimeraadens og Geheimeraadindens Kister³⁾, der oprindeligt stod i det sidst i det 19. Aarhundrede nedrevne Kapel til Herrested Kirke, er nu hensat i Kirkens Krypt. Kisterne er begge to store Sarkofager af Sandsten. Paa Geheimeraadindens Kiste staar paa Laaget:

Her hviler — Frue Lucie Charlotte Comtesse af Scheel — Fød D. 29. Decbr. 1765 — Død D. 13. Decbr. 1839 — Gift D. 13. Oct. 1780 med — Hr. Christian Sehested Juel — Herre til Raunholt, Nislefgaard oc Hellerup — Hans Kongl. Mayst. — Geheimeraad — oc Kammerherre.

Paa Fodenden af Kisten er indgraveret deres Alliancevaaben.

Paa Geheimeraadens Kiste staar paa Laaget:

Her hviler — Hr. Christian Sehested Juel — Herre til Raunholt — Nislefgaard — oc Hellerup — Hans Kongl. Mayst. — Geheimeraad — oc Kammerherre — Fød D. 30. Jani 1741 — Død D. 24. Jani 1788 — Gift den 13. Oct. 1780 med — Comtesse — Lucie Charlotte Scheel.

Paa Fodenden af Kisten er indlagt en Marmorplade med Juul-Vaabnet og udenom Navnet Christian Sehested Juel.

Børn:

1. *Ove Christian Sehestedt Juul* til Ravnholt, Kammerherre, født den 29/1 1781 paa Ravnholt. — Side 214.

2. *Sophie Hedevig Eleonore Juul*, født den 22/2 1784, døbt den 18/3 s. A. i Garnisons Kirke i København. Hun blev gift den 29/9 1799 paa Hellerup med Geheimeraad, Amtmand *Ditlev Buchwaldt* til Neudorf, født paa Seedorf den 30/8 1767, Søn af Kammerherre Casper von Buchwaldt til Pronstorff, Seedorff og Hornstorff og Hustru Sophie Charlotte v. Hahn.

Ditlev Buchwaldt blev Kammerherre 1796, Amtmand i Cismar 1799, i Bordesholm, Kiel og Kronhagens Amter 1802, Geheimekonferensraad 1829. Han ejede Seedorff, Hornstorff, Neudorff og Tralau. Sophie Juul døde den 21/5 1805 paa Seedorff og begravedes paa Schlamersdorf Kirkegaard. *Ditlev v. Buchwald* giftede sig derefter den 12/2 1813 med *Christiane Frederikke von Dalwigk-Lichtenfels*, født den 1/2 1775, død 1817. Han døde paa Neudorf den 7/5 1836.

Frederik Christian Buchwaldt

1691—1763

til Helmsdorf, ∞ Dorothea Rumohr

Ditlev v. Buchwaldt
til Helmstorf, Neudorf
og Gross Nordsee, † 1797
∞ Magdalene Blome

Casper Buchwaldt
1728—1804
til Pronstorf, ∞ Sophie v. Hahn

Wolf v. Buchwaldt
1764—1820
til Neudorf og Farve
∞ 2° Charlotte Louise
Sehestedt Juul

Georgine
v. Buchwaldt
1759—1808
∞ Statsminister
Grev Moltke

Frederich
v. Buchwaldt
1761—1822
til Pronstorf
Landraad, Kmh.
∞ 2° Louise Comtesse
Haxthausen
Side 201

Detlev
v. Buchwaldt
1767—1837
til Seedorf
∞ Sophie Hedvig
Eleonore Sehestedt
Juul

Gregers
v. Buchwaldt
1800—1873
Kammerherre
∞ Charlotte Pechlin

Frederik
v. Buchwaldt
1826—1904
Ritmester, Kammer-
herre
∞ Henriette
Paulsen II
Side 433

Børn (af 1. Ægteskab):

- a. Casper v. Buchwaldt til Neudorff og Tralau, født den 22/12 1800 i Cismar, Kammerherre, Oberstløjtnant i Insurgent hæren, død den 22/11 1875 i Tønning. Han blev gift 1837 i Altona med Molly Ferdinandine Schwertfeger, født Arnemann.
- b. Sophie Charlotte v. Buchwaldt, født den 6/1 1802 i Bordesholm, blev 1845 Priorinde i Preetz Kloster, død i Venedig d. 11/5 1852.
- c. Christian von Buchwaldt, født den 19/5 1804 i Bordesholm, død den 27/1 1847 i Preetz.
- d. Carl von Buchwaldt, født den 25/4 1805 i Bordesholm, prøjs. Major i rhinske Husarrgmt. Nr. 9, død den 20/9 1869. Han blev gift 1834 med Caroline Baner.

3. *Charlotte Louise Juul*, døbt den 19/11 1785 i Garnisons Kirke i København. Hun blev gift den 29/5 1808 paa Hellerup med Kammerherre *Wulf von Buchwaldt* (se ovenfor) til Neudorf og Farve, født den 30/8 1764, Søn af fyrstelig Konferensraad og Landraad Ditlev Buchwaldt til Helmstorf, Neudorff og Gross Nordsee og Hustru Magdalene Lucie Blome.

Wulf v. Buchwaldt blev 1808 Kammerherre og var 1. Gang gift 1789 med Benedicte Charlotte Blome, født den 1/8 1772, død paa Farve den 23/8 1802.

Charlotte Juul døde den 18/12 1810 paa Neudorff og begravedes i Lütjenburg. Wulf Buchwald giftede sig 3. Gang med Frederikke Vilhelmine v. Schoenfeldt, født den 20/7 1787, død den 16/11 1831. Han døde den 27/9 1820.

Børn (af 2. Ægteskab):

- a. Marie Sophie Frederikke Buchwaldt, født den 28/8 1809 paa Neudorff, død den 31/5 1895 paa Peinerhof. Hun blev 1828 Hofdame hos Prinsesse Vilhelmine Marie (Frederik VI's Datter, gift 1/11 1828 med den senere Kong Frederik VII, men skilt i 1837), og den 29/4 1837 gift med Kammerherre, Grev Henrik Moltke til Mullerup, Amtmand over Københavns Amt.
- b. Christian Christopher v. Buchwaldt til Peinershof, født den 9/12 1810 paa Neudorff, død den 10/12 1897 paa Peinershof. Han blev 1857 Hofjægermester, og den 5/5 1840 gift i Ploen med Constance Julie Comtesse Luckner.

4. *Bertha Georgine Henriette Juul*, født den 1/5 1787, indskrevet 1788 i Odense adelige Jomfrukloster, død den 11/6 1791, bisat i Herrested Kirke. Hendes lille Sandstenskiste staar nu i Krypten og ovenpaa Laaget læses: Herunder hviler — Frøken — Berte Georgine Henriette — Juel — Fød Den 1ste Maj 1787 — Død Den 11te Juni 1791 — En Datter af Hr. Geheimeraad Christian Sehested Juel — og Fru Charlotte Grevinde Scheel.

OVE CHRISTIAN SEHESTEDT JUUL

1781—1815

Kammerherre, Ritmester, Besidder af Ravnholt og Nislevgaard.

Side 212.

Ove Sehestedt Juul¹⁾ er født den 29/1 1781 paa Ravnholt. 7 Aar gammel mistede han sin Fader, og Moderen flyttede derefter til Hellerup. Her levede da den lille Ove sine følgende Aar, og her blev Søsteren Sophie gift i 1799, samme Aar han blev Student. Den 15/10 1802 tog han den juridiske Embedseksamen og to Aar efter, den 4/1 1804, blev han Kammerjunker og samme Aar Kornet i Rytteriet. Ved Oprettelsen i 1809 af det fynske ridende Jægerkorps var han udset til Ansættelse herved. Den 30/5 s. A. udnævntes han ogsaa til Premierløjtnant, men ansattes kun à la suite ved Korpsen og »fritages for at gøre Tjeneste ved det, da han for Tiden er ansat som Befalingsmand ved Kystmilicen paa Fyn²⁾«

Efter at Englænderne i 1807 havde røvet vor Flaade, blev nemlig hele vor Kystbevogtning organiseret. Batterier opførtes ved Nyborg og Strib til Forsvar af Bælterne, og til Nyborg Fæstning lod Sehestedt Juul i Ravnholt

Skove hugge 1000 Palisader, for hvilke Kongen takkede ham i en Skrivelse af 3/1 1808¹).

Kystmilicen inddeltes i Distrikter for sammen med Linieafdelingerne at bevogte Batterierne og Kysterne. Som det fremgaar af Navnet, var Kystmilicen ikke nogen militær Styrke af Rang. Den var bevæbnet med Piker og kun den yngste Trediedel med Geværer og 15 Skud pr. Skytte. For at give den nogen Fasthed beordredes Distriktscheferne til at samle Mandskabet om Sommeren inden Høsten hver Søndag og til enten før eller efter Gudstjenesten at give det to Timers Eksercits. Hver Skytte fik desuden 3 skarpe Skud og to Eksercerpatroner til Øvelse.

Bruddet med England medførte naturligvis ogsaa Brud med Englands Allierede, Sverrig. For at hjælpe sendte Napoleon et fransk-spansk Hjælpekorps herop under General Bernadotte, den senere Kong Carl XIV af Sverrig. Fransk mændene naaede dog kun akkurat over til Fyn, da de bleve trukket tilbage til Holsten. De spanske Divisioner blev derimod i Foraaret 1808

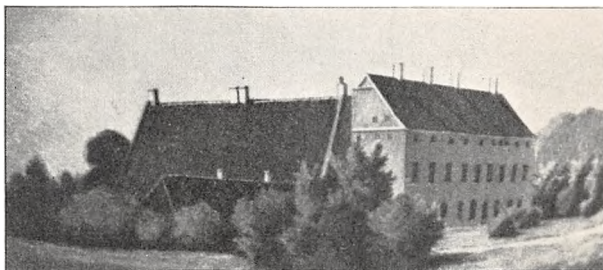

Fig. 52. Ravnholt c. 1800.

Billede fra en ældre Porcellensvase paa Ravnholt.

spredte over Danmark, for at de ikke skulde forlede hinanden til Oprør og Desertioner, navnlig efter at Opstanden i Spanien og dens Følger var blevet bekendt blandt Tropperne. En stor Del af Spanierne laa paa Fyn, indkvarterede rundt paa Gaardene til stor Besvær og mange Bryderier for Befolkningen. Ogsaa Ravnholt og Hellerup havde deres Tørn, uden at der er efterladt noget nærmere herom. Daglige Desertioner hørte til Regelen, indtil endelig Englænderne om Efteraaret tog dem om Bord og sejlede dem til Spanien.

Kammerherren stod ved Lumby Kystmilice i Odense Amt, som vel laa tæt ved Nislevgaard, men langt fra Ravnholt, hvor han boede. Han søgte derfor om Fritagelse fra denne Stilling og tilbød at overtage en lignende nærmere Ravnholt. Den 10/5 1812 fritoges han for Tjenesten ved Milicen, og det følgende Aar, den 14/4 1813²), fik han efter Ansøgning sin Afsked af Hæren med Karakter som Ritmester. Samme Aar den 17/7¹) ansattes han af den kommanderende General over Fyn og Langeland som Ritmester i Kystmilicen og Chef for Frørup Distrikt, under hvilket hørte Sognene Herrested, Vinding, Hellerup, Ellested, Ørbæk og Rørup.

Langt fra at skabe nogen Depression havde den langvarige Krig endog formaaet at fremkalde en national Rejsning overalt i Folket. Fædrelandssin-

m. m., og igennem det følgende halve Aarhundrede og mere var Selskabet en Kraft og Betydning for Fyns Opkomst og fandt derfor hele Tiden Interesse og Støtte ogsaa hos de senere Besiddere af Ravnholt.

I 1813 begyndte det at gaa daarligt for Napoleon, og det dansk-franske Korps i Meklenborg maatte gaa tilbage. Svenskerne under Kronprinsen (Bernadotte) fulgte efter og truede Holsten. En Del af den danske Hær fra Jylland og Sjælland samledes i December 1813 paa Fyn, rede til at forsvare Øen mod Svenskernes videre Fremtrængen. Kong Frederik VI havde selv taget Kvarter paa Hindsgavl. Den 4/1 1814 indtog Svenskerne Glückstadt. Kongen skyndede nu paa sine Underhandlinger med Sverrig, og den 14/1 1814 undertegnedes den ydmygende Fred, der kostede Danmark hele Norge. Den 25/1 s. A. ophævedes Kystmilicen, og dens Signal- og Alarmstænger langs Kysten nedtoges.

Under Kammerherre Sehestedt Juuls Mindreaarighed blev Stamhuset administreret af hans Moder (jvnf. Side 210), der ligesom sin Mand søgte at bringe størst mulig Samling paa Bøndergodset. Den 20/8 1789¹⁾ overdrog Biskop Tønne Bloch i

Odense til Ove Christian Sehestedt Juul, Stamherre til Ravnholt og Nislevgaard, Hans Kongelige Majestæts Korn Tiende af Skeeby Sogn, mod at han skulde betale 100 Rdl. aarlig, og i Følge Skøde af 26/6 1799¹⁾ solgte Kammerjunker T. E. F. von Finecke ham 3 Gaarde, 2 Boel og 3 Huse, ialt 28 Tdr. Hartkorn beliggende i Lunde Sogn og By.

Den 25/5 1801 fik Geheimeraadinde Lucie Charlotte Sehestedt Juul paa sin Søn, Ove S. J.'s Vegne, og med hans Curator, Kammerherre Rosenørns Samtykke efter derom indgivet Ansøgning Tilladelse²⁾ til at sælge en Del Stamhuset tilhørende, fjernt beliggende Bøndergods, ialt c. 30 Tdr. Hartkorn, nemlig i Skam Herred i Grindløse Sogn, i Lunde Herred i Skeeby og Otterup Sogne, i Ausum Herred i Rolfsted Sogn, i Svendborg Amt i Ryslinge og Søllinge Sogne. Til Vederlag herfor indlagde hun under Stamhuset

Fig. 54. Kammerherreinde Sophie Hedvig Sehestedt Juul, f. Comtesse Rantzaу. Efter Maleri paa Ravnholt.

noget tilkøbt Allodialgods af samme Antal Tdr. Hartkorn i Hindstrup By og Lunde Sogn og By i Lunde Herred.

Den 25/3 1803¹⁾ søgte Sehested Juul om og fik Bevilling til at være sin egen Værge, og han overtog dermed selv Administrationen af sit Stamhus. Efter hans Moder var dettes økonomiske Stabilitet ikke synderlig betryggende til Trods for de gyldne Landbrugsaar, der varede omtrent lige til c.

Fig. 55. Kammerherre O. Sehestedt Juul.
Efter Maleri paa Ravnholt.

1807. Allerede i 1804 maatte hans Svigerfader hjælpe ham med et Laan paa 8000 Rdl. Opdraget, som han var, af sin langt fra økonomiske Moder netop i al den Velstand, de rige Landbrugs- og Handelsaar efter den franske Revolution havde skabt, fik han kun 23 Aar gl. selv Godssets Tøjler i sin Haand og efterlod sig ved sin Død i 1815 en efter Datiden ikke helt ubetydelig Gæld. Nogen større Forandring af Godsarealerne skete iøvrigt ikke i hans korte Besiddertid, og allerede i hans sidste Aar begyndte Landets Pengevanskeligheder at vække Uro.

Den 19/11 1802 blev han gift i Ørsted Kirke med *Sophie Hedevig Comtesse Rantzau*, født den 8/2 1783, døbt den 16/3 s. A. i Ørsted Kirke, Datter af General-

løjtnant, Kammerherre Grev Frederik Siegfred Rantzau til Krengerup og Hustru Sophie Magdalene f. Baronesse Krag-Juel-Vind († 1833). General Grev Rantzau, der døde 1822, var Formynder for Lensbaron Ove Juel-Rysenstein (II, Side 428 og 430).

Den 14/11 1802 oprettedes Ægtepagt²⁾ mellem dem, og til bedste for sin Hustru indskød han i 1804 1440 Rdl. i den alm. Enkekasse³⁾

Baade Kammerherreinde Sophie Sehestedt Juul og hendes Søster Comtesse Eleonore, der i 1796 blev gift med Grev Preben Bille-Brahe til Hvedholm, var berømte over hele Landet for deres Skønhed, men tillige har de vist nok været sarte, thi de døde begge unge. Kammerherre Sehestedt Juul var en lille, spinkel Mand og dertil svagelig, vist nok næppe stærk nok til at kunne døje den ikke helt magelige Vagttjeneste ved Kystmilicen og til i det hele at mod-

staa Spændingen under disse urolige Tider. Inden han rykkede ud med Kystmilicen, har han to Gange, nemlig i de kritiske Aar 1807 og 1814, nedskrevet sit Testamente, begge Gange nogenlunde enslydende. Sidste Testamente, dateret Ravnholt den 1/1 1814, er saalydende¹⁾: Bedste Kone, skulde det Tilfælde indtræffe, at jeg ikke mere kommer tilbage, da ønsker jeg, at du vedbliver Bestyrelsen af Godserne, indtil vores Søn bliver atten Aar, og hæver til den Tid Revenuerne og sørger for, saavidt muligt, at det holdes vedlige. Paa den Gæld, jeg haver, og paa hvad jeg haver tilgode, vil du finde Optegnelser i den sorte Kasse; dersom du kan, maa du aarligen afbetale noget paa min Gæld.

Skulde du blive til Sinde at gifte dig igen, da overgaar Bestyrelsen af Stamhuset til min Søns fødte Værge, og vores Formue deles lige mellem Moder og Søn; dog undtages Besætningen paa Nislevgaard, som min Søn bør have forlovs, da den ikke tilhøre Stamhuset, og det vilde være ham et stort Tab, dersom den skulde skilles fra Gaarden. Du sørger for, at vores kære Søn bliver oplært i al muligt og anbragt til den Karrière, som han ytre mest Lyst og Duelighed til. I Henseende til mine Papirer haver jeg anmodet Krigsraad Rüssing i Forening med Forvalter Petersen at ordne og gennemgaa dem. Jens Hegerlund²⁾, som jeg haver taget til Forsørgelse, vilde du faa opdraget og dannet til Kadet, hvortil han er indskreven.«

I Sommeren 1815 var de begge i København til Frederik den Sjettes Krøning, ved hvilken Lejlighed han blev udnævnt til Kammerherre. 14 Dage efter sin Hjemkomst til Ravnholt blev han en Dag pludselig syg og døde i Armene paa sin Familie den 28/8³⁾, kun 34 Aar gammel. Han blev begravet paa Herrested Kirkegaard.

Kammerherreinden blev boende paa Ravnholt og hensad med kongelig Tilladelse i uskiftet Bo. Samme Dag, Kammerherren døde, blev hun meget syg, antagelig af et Slagtilfælde, og siden blev hun aldrig helt rask.

I 1816 den 28/6 var hun med i Damedeputationen⁴⁾, der i Fødselsdagsgave overrakte Prins Christian (Chr. VIII), som dengang boede paa Odense Slot i Egenskab af Gouvernør over Fyn, et stort Maleri af Sorgenfri Park, malet af J. C. Dahl. Hun deltog dog ikke i den paafølgende Aftenfest og Bal, dels paa Grund af Enkesorgen og dels paa Grund af sit Helbred.

Hun døde den 30/8 1818, 35 Aar gammel, og begravedes paa Herrested Kirkegaard. Paa den derværende Sehestedt Juulske Begravelse ses nu en simpel, lav Granitsten, der bærer Kammerherrens og Kammerherreindens Navne.

Børn:

1—2. Tvillinger, en Søn og en Datter, døde straks efter Fødselen.

3. *Christian Sehestedt Juul*, født den 26/3 1806 paa Ravnholt, Kammerherre, Major. Se n. Side.

4. *Frederik Sigfred Sehestedt Juul*, født den 8/6 1811 paa Ravnholt, død i November 1813, begravet paa Herrested Kirkegaard.

CHRISTIAN SEHESTEDT JUUL

1806—1861

Kammerherre, Major, Besidder af Stamhuset Ravnholt,
Hellerup og Nislevgaard
(se Side 219).

Christian Sehestedt Juul er født den 26/3 1806 paa Ravnholt. 9 Aar gammel mistede han sin Fader. Med en vis Bitterhed skriver han selv¹⁾, forstod to onde Mennesker, hvis Navne han ikke vil nævne, derefter at indsmigre sig hos hans Moder. God og troskyldig var hun, og snart havde de lagt saa stor Beslag paa hendes Tid, at han kun fik hende at se ved Maaltiderne og af og til om Aftenen. Følgelig maatte han færdes meget alene og tidligt udvikledes i ham hans Kærlighed til Jagten og til Livet i Naturen.

6 Aar gammel havde han faaet en Hr. Ahrensberg til Lærer, men Bøgerne, og da særlig de latinske, kom aldrig til at more ham. Til Sorg for Forældrene stod hans Hu til Soldaterlivet, og ikke mindst voksede Lysten, da Hestgarden under Troppesammendragningerne til Holsten i 1813—14 laa indkvarteret paa Ravnholt i 3 Maaneder.

I 1818 døde hans Moder, og en kort Tid boede han derefter hos sin Bedstemoder paa Hellerup. Da hun imidlertid som Dekanesse maatte bo paa Vallø, blev han i Maj 1819 af sin Bedstefader og Formynder, General Grev Rantzau, sat i Roskilde Skole, hvor han boede den meste Tid hos Rektoren, den kendte Skolemand Professor Søren N. J. Bloch. Hans Lærer Ahrensberg fulgte med, men da denne druknede i Vinteren 1820, fik han som Hovmester en af Skolens unge Lærere, en Hr. Stybe, der tog sig overordentlig meget af ham og ikke blot fik ham indført i forskellige gode Familier i Roskilde men ogsaa paa flere af Omegnens Herregaarde som Ledreborg og Thybjerggaard. Gennem Professor Bloch havde han lært Familien Brink-Seidelin paa Eriksholm at kende, og her færdedes han ofte paa Jagt i de smaa Ferier. Et varmt Venskabskab sluttede han i Skolen med sin Klassekammerat, den senere saa kendte Forstmand og Overførster Friherre Frederik F. v. Wimpffen (1805—1892).

I 1823 afgik han fra Skolen som Student, og det følgende Aar tog han 2. Eksamen ved Universitetet. Den 24/9 1824 blev han Sekondløjtnant i Kavalleriet, »dog uden Anciennitet indtil han havde bestaaet den befalede Officerseksamen.²⁾« Dennes teoretiske Del tog han det følgende Aar, og den 20/12 1825 ansattes han derefter som Sekondløjtnant à la suite i Hestgarden. I de følgende Aar, 1826 og 1827, tog han de praktiske Prøver, og den 8/9 1827 afgik han fra Landkadetkorpset til Tjeneste ved sin Afdeling. Sin Eksamen havde han imidlertid kun faaet med 3. Karakter — sikkert ikke paa Grund af svigtende Evner.

I København boede han paa Hestgardens Kaserne og levede naturligvis et

muntert Løjtnantsliv sammen med sine Kammerater fra Afdelingen, saasom Løjtnanterne H. J. Fønss, H. v. Juel, W. v. Haffner, Brock o. fl. samt med andre unge Standsfæller, som den livlige Adam Holsten¹⁾ og den unge Grev S. Danne-skjold-Samsø. De vanskelige økonomiske Tider var jo saa smaat begyndt at rette sig. Udover de fremmede Diplomater havde dog endnu kun enkelte rige adelige eller borgerlige Huse Raad til større Selskabelighed. Det almindeligste var mindre Aftenselskaber, hvor der dansedes eller spillede Kort. De ny-vakte kraftige litterære og musikalske Interesser havde imidlertid ogsaa fanget de højere Kredse lige op til Kongehuset. En privat eksklusiv selskabelig Musikklub, »Harmonien«, var dannet. Rundt om i de private, fornemme Hjem arrangeredes Dilettantkomedie paa Fransk, Dansk eller for Eks. hos Schimmelmans paa Tysk, mindre Vaudeviller, Tableauer og Recitationer, hvori endog Prins Ferdinand og de yngre Prinser optraadte. Frederik den Sjettes Aand var over Tiden, borgerlig, hyggelig, loyal, tilfreds, sparsommelig og moralsk, men uden større Vingslag.

Selvfølgelig kom man ogsaa ud paa de sjællandske Herregaarde.

Transportmidlerne var ganske vist langsomme og Vejene daarlige. Men alligevel, Bregentved, Svanholm og da navnlig det livlige Gisselfeld var Steder, hvor Kredse af unge gerne slog sig ned i korte Ferier, enten det nu var til Jagt eller andre af Landlivets Glæder eller det var til Bal eller til Gæsteoptræden af de litterære Dilettanttruppe.

Den unge Sehestedt Juul var med overalt og blev afholdt af alle jævnaldrende, baade mandlige og kvindelige. En af hans Kammerater, Premierløjtnant i Hestgarden Baron Fritz Bille-Brahe²⁾, skrev i 1828 til ham, »du er en behagelig Omgangsfælle, som vi tit taler om, at vi savner.«

Den 6/10 1827 udnævntes han til Kammerjunker, og samtidig meddelte Kongen ham Orlov i 1 Aar for at foretage en Rejse i Udlandet.

Det var første Gang, han skulde uden for Landets Grænser. Alle Venner og Slægtninge fulgte ham med Interesse³⁾ paa hele Rejsen, og Sehestedt Juul var trofast til at skrive lange Breve til dem alle derhjemme. En

Fig. 56. Ungdomsbillede af Kmh. C. Sehestedt Juul
Efter Pastelmaleri paa Ravnholt.

Del Introduktioner havde han med til fornemme Huse i Udlandet, og hans Bedstemoder, Geheimeraadinde Sehestedt Juul, skrev til ham den 12/2 1828¹⁾ Dieu veuille seulement que votre santé n'en²⁾ aije pas soufferte, mais j'espere, que vous êtes raisonnable et l'aurez soigné, une fois perdu, elle ne se régagne pas si facilement. C'est un bien inappréciable pour vous, mon bien aimé Christian, d'avoir la permission de venir aussi souvent que possible chez l'Oncle et la Tante Juel³⁾, une société charmante, bien propre à former les jeunes gens, elle a eu la bonté de m'écrire une lettre si aimable et amicale sur votre sujet. Il ne faut pas que j'oublie de vous dire, que j'ai été tres contente de votre lettre francoise, et suis persuadée que vous avez fait beaucoup de progrets du depuis, comme en général, vous n'avez pas sujet de regretter ce voyage avec le gout que vous avez, mon cher Fils, de vous instruire, et l'interet que vous prenez à ce qui est beau et interessant, vous aurez acqui des connoissances qui vous seront toujours util et dont le souvenir sera toujours agréable«

I Oktober rejste han af Sted sammen med sin Ven, den lille tykke og muntre Grev Gustav Holck⁴⁾, over Hamborg til Paris, hvor han vakte Opsigt paa Grund af sin høje, slanke Skikkelse. De boede paa det fornemme Hotel d'holland i rue de la Paix 16 og var saa lykkelige at træffe gode Bekendte dernede, bl. andre Baron Dirckinck⁵⁾, Grev Adam Moltke⁶⁾, Kammerjunker Thorkil Hoppe⁷⁾ og Gesandten, Kammerherre Juel. Navnlig den sidste tog sig meget af ham og indførte ham i forskellige fornemme Familier. For Eks. var han til Tableaux hos Napoleons berømte Marschal Nicolas Soult, som i 1806 blev Hertug af Dalmatien og nu var Pair af Frankrig og paa Vej til at blive Krigsminister. Videre drog han over Lyon til Italien, besøgte Turin og Genua og flere andre Steder, betragtede i Rom med Interesse Italiens gamle Kunst og⁸⁾ var i Neapel til Middag hos Marquis de Brancanio, Overhofmester hos Prinsen af Salerno. Hjemrejsen gik over Svejts, hvis Bjergnatur han blev meget indtaget i. Iøvrigt havde Rejsen været ham lidt af en Skuffelse, baade i Frankrig og Italien. Han savnede Ravnholt, de danske Bøgeskove, Jagten og Kammeraterne, og ikke mindst gjaldt hans Længsel allerede paa dette Tidspunkt den, som det følgende Aar blev hans Brud, Frk. Amalie von der Maase.

Fra Hamborg tog han direkte til Ravnholt, og efter et kort Ophold her meldte han sig tilbage til Hestgarden efter Udløbet af Orloven, i rette Tid til at kunne deltage i Festlighederne i Anledning af Prins Frederiks (senere Fr. VII) Formæling den 1. November.

Paa Rejsen havde han truffet Prinsen i Neapel og havde her fungeret som hans Adjutant under en større italiensk Manøvre og paafølgende Revu. Nu ved Oprettelsen af Prinsens og Prinsesse Vilhelmines Hofstat udnævntes Frk. Amalie von der Maase og Sehestedt Juuls Kusine, Frk. Marie Buchwaldt (Side 214), til Hofdamer, og Adjutantstillingen blev tilbudt ham⁹⁾, men han und-

slog sig. Endnu, syntes han, var han lovlig ung til en saa vanskelig Stilling, der tilmed var for bunden til at kunne passe ind i hans Planer. I Stedet blev Grev Carl Ahlefeldt ansat.

Kort Tid efter sin Hjemkomst fra Udenlandsrejsen blev Sehestedt Juul nemlig forlovet med Frk. *Amalie Conradine Annette Sophie von der Maase*, født den 26/3 1809 i København, Datter af Staldmester, Kammerherre Frederik Anton Adam v. d. Maase til Stamhuset Kraagerup og Hustru Vilhelmine, født Løvenskjold. I 1811 var hun indskrevet i Vallø og i 1820 blev hun Stiftsdame. Endelig i August 1828 udnævntes hun til Hofdame hos Prinsesse Vilhelmine.

Den 4/10 1829¹⁾ fik Sehestedt Juul Kongens Tilladelse til at gifte sig, og samtidig fritoges han for at give Indskud i den alm. Enkekasse, da han ved Stamhuset havde større Indtægt end subalterne Officerer ellers havde. Brylluppet stod den 12/10 1829 i København.

Frk. Amalie v. d. Maase²⁾ var ubemidlet, lille og spinkel, men en overordentlig livlig, sød og indtagende ung Dame. I Anledning af en ligeegyldig Balaffaire skrev³⁾ den unge Baronesse Marie Sophie Bille-Brahe⁴⁾ i 1828 fra Egeskov i et af sine lange Breve til dav. Kammerjunker Christian Sehestedt Juul i Udlandet, at »Malle« (Frk. v. d. Maase) var en god Pige, som aldeles ikke havde nogen Pretentioner eller Ideer om sig selv.

Af hele sit store, varme Hjerte elskede han denne sin første Hustru og hun ham igen. Paa Ravnholt findes bevaret en Del af hendes overstrømmende Breve til ham, og indeni dem har hun lagt Blomster, som hun har plukket i Haven eller i Skoven ved Giesegaard, hvor hun boede det meste af Aaret 1829 hos sin Søster, gift med Grev Henrik Adolph Brockenhuus-Schack. Knugende var derfor hans Sorg ved hendes tidlige Død, den 11/11 1830 i København, faa Dage efter Sønnens Fødsel.

I sin Dagbog⁵⁾ for December 1830 skriver han: Herren gav, Herren tog, Herrens Navn være lovet. Disse faa Ord udtrykker min hele Stilling. Tidlig blev jeg berøvet mine Forældre og fandt mig, endnu et Barn, ene og forladt i Verden og overladt til mig selv. Men den gode Gud, som styrer alles Veje, styrede ogsaa min og det godt. Efter en glad Barndom og bevæget Ynglingesalder aabnede han mig i mit 24. Aar et jordisk Paradis i den kærligste og bedste Kones Arme. Men dette Paradis var kun kort, thi det stemmede ej overens med vor jordiske Bestemmelse, thi vi var næsten fuldkommen lykkeliggjorte ved vor liden Søns Fødsel. Men Gud viste mig sin Almagt, thi han borttog mig mit halve jeg, idet han den 11. November berøvede mig min kærlige og gode Engel. Nu staar jeg atter ene med et spædt Barn, der ikkun forøget Tallet af mine Pligter — — —. Gerne tilbagekaldte jeg alle de utallige, lykkelige Timer i min Erindring, som dette Aar har ydet mig; men min Hukommelse kan ej fatte Detaillerne, Resultatet er uforglemmeligt for mig og mit skønne Haab om mange Somre lig denne forsvundet. Laede, Adolf⁶⁾,

Marie v. d. Maase¹⁾, S. Bille²⁾ og hans Kone, min gode Onkel Adolf³⁾ og min kære Holck⁴⁾ have været Vidne til min Lykke og delt mange glade Timer med mig paa mit kære Ravnholt, der nu atter staaer tomt og øde.

I den følgende Tid boede han mest i København og forrettede Tjeneste ved Hestgarden. Af og til opholdt han sig kortere Tid paa Ravnholt paa Jagt og havde da ofte en af Prinserne Ferdinand, Christian eller Frederik Wilhelm af Hessen-Philippsthal⁵⁾ hos sig som Gæst. Paany blev Adjutantstillingen hos Prins Frederik tilbudt ham, og han havde nu ikke de samme Grunde som forrige Gang til at undskylde sig. Den 25/3 1831⁶⁾ — til sin 25aarige Fødselsdag — udnævntes Leutenant Chr. Sehestedt Juul til Adjutant med en Gage paa 600 Mark i Sølv og Fourage til to Heste. Vel som en Forberedelse til sin nye Stilling lod han sig den 28/1 1831⁶⁾ optage som Broder i det kgl. Skydeselskab i København, og kaldes allerede da for Adjutant hos H. K. H. Prins Frederik.

Kong Frederik den VI kaldte selv den unge Løjtnant op til sig og bad ham føre et godt Tilsyn med den lidt livlige Prins og tilføjede, at hvis det ikke gik, som det sømmede sig, kunde han blot komme og fortælle det. Sladre-hank vilde Løjtnant Sehestedt Juul dog ikke være, og Kongen skal da have tilladt ham at søge sin Afsked, hvis han ikke kom til at føle sig tilfreds. Denne Tilladelse benyttede han sig ret hurtigt af, vist nok allerede samme Aar.

Sehestedt Juuls snarlige Fratræden som Prins Frederiks Adjutant betød dog langt fra noget Brud mellem dem. Senere, da Prinsen som Kronprins i Aarene 1839—47 boede i Odense som Gouvernør, kom de meget sammen, og ofte var Kronprinsen Gæst paa Ravnholt, bl. andet til de store Efter-aarsjagter. Da trivedes Lystighed og Spilopper. Paa Jagterne maatte Prinsen altid have en Flaske Champagne staaende i Nærheden af sin Post for at kunne fugte tørre Pletter i Halsen. En Gang var en af Gæsterne, en Kammerjunker Føns, gaet tidlig til Ro efter Middagen. Kronprinsen og nogle andre af Selskabet forsøgte at trænge ind til ham, men Døren til hans Værelse var laaset. Ved Hjælp af nogle Kuske og Tjenere fik de derefter rejst en stor Brandstige op til hans Vindue, og opad den kravlede de unge Herrer med Kronprinsen forrest. Kammerjunker Føns havde imidlertid opdaget Planen og hældte først Vandkandens Indhold i Hovedet paa Angriberne. Da dette ikke hjalp, fulgte hurtigt et vist Stykke Møbel med Indhold efter, og nu tabte Fjenden Modet.

Engang efter et saadant Selskab kørte Sehestedt Juul Kronprinsen til Odense med sit Firspand. I Rolsted By blev Kronprinsen tørstig og vilde have noget Mælk. De holdt da ved en Gaard, men Bondekonen vilde absolut give Sehestedt Juuls Jæger først at drikke. Han havde jo trekantet Hat med Fjer og Uniform med Hirschfænger ved Siden, og Konen mente absolut, at han maatte være Prinsen og ikke nogen af de to civile Herrer.

Den 5/5 1832 rejste⁷⁾ Sehestedt Juul til Berlin. Rejsen gik over Augusten-

borg, hvor han besøgte Hertugen (jvnf. Side 237). I Berlin meldte han sig til den kommanderende General og til Hertug Carl af Meklenborg-Strelitz og overværede en Del større Manøvrer. Ved en af disse blev han forestillet for den preussiske Konge, Frederik Vilhelm III, som han omtaler som værende meget lige til, meget vakker, en smuk Rytter og en stor Soldaterven. Ligeledes forestilledes han for Kronprinsen og Prins Vilhelm og blev tilsagt til Taffel hos Majestæten i et fornemt Selskab af Prinser og højtstaaende Officerer fra Berlin og Potsdam. Med Hertug Carl sluttede han et særligt Venskab, som havde til Følge, at han ofte var Gæst i Hertugens Hjem¹).

Den 24/6 forlod han Berlin og fortsatte Rejsen til Dresden og sachsisk Schweiz.

Den 25/12 1833 afgik han efter Ansøgning²) fra Hestgarden og udnævntes til Premierløjtnant à la suite ved Kavalleriet uden Anciennitet, men den 4/12 1834 tillagdes der ham Anciennitet fra 1/2 s. A.

Vel sagtens paa dette Tidspunkt har han forrettet³) Tjeneste ved Livregiment lette Dragoner i Itzehoe. C. 1890 kom en gammel Dragon til Odense for at hilse paa nulevende Kammerherre Christian Sehestedt Juul, som netop var til et Møde der. Den gamle fortalte, at han havde været Oppasser hos Kammerherrens Bedstefader i Itzehoe, men han syntes jo nok, at hans gamle Officer var betydelig større og kraftigere end Sønsønnen, skønt denne dog ellers er et godt Stykke højere end de fleste. Ligeledes fortalte den gamle, at Kammerherre Sehestedt Juul engang, Regimentet skulde ride fra Nyborg til Odense, havde lagt Vejen med det over Ravnholt, hvor Dragonerne var blevet beværtede paa det bedste.

Den 30/10 1841 reserveredes der Sehestedt Juul Anciennitet som Ritmester. Ved Hærreduktionen i 1842 sattes han den 20/5 à la suite udenfor Arméens Detail, men fik den 18/7 1842 Titel som Ritmester. Den 25/7 1860 karakteriseredes han som Major. Formel Afsked fra Militærtjenesten fik han aldrig. Da han engang ansøgte herom, svarede Frederik VI ham, at han gerne maatte bo paa Ravnholt, men sin Afsked fik han ikke. Følgelig kunde han hele sit Liv bære sin Uniform, hvad han ogsaa hyppigt gjorde.

Den 28/6 1840 udnævntes han til Kammerherre i Anledning af Kong Christian VIII's Sølvbryllup, og den 28/1 1845 til Ridder af Dannebrog. Han var desuden dekoreret med Ridderkorset af hannoveransk Guelphe Orden.

Først i 1834 overtog Kammerherre Christian Sehestedt Juul Styrelsen af Ravnholt. Ved hans Faders Død var Stamhuset belagt med en ikke helt ubetydelig Gæld. De strenge økonomiske Forhold i det første Kvartaarhundrede havde ogsaa gjort sig gældende paa Ravnholt. Den 21/7 1819⁴) havde Kammerherrens Bedstefader og Formynder, General Grev Rantzau til Krengerup, Brahesholm og Rosenvold († 1822), fundet det nødvendigt at optage et Laan paa 30,000 Rdl., mod at Stamhuset afdrog 3000 Rdl. aarlig herpaa. 3 Aar efter maatte hans Bedstemoder, Geheimeraadinde Sehestedt Juul,

overlade Statsgælderiet sin Gaard Hellerup, som Stamhuset ikke formaaede at overtage. Nu i Trediverne var imidlertid Pengekrisen overstaaet, og i 1836 var Kammerherren i Stand til at tilbagekøbe Hellerup Gaard med Kirke¹) og Gods af Staten. Den 20/4 1836²) fik han Tilladelse til, at Stamhuset maatte optage et Laan paa 35,000 Rdl. i Sølv for det Tilfælde, at han købte Hellerup, og mod Sikkerhed i denne efter $\frac{4}{5}$ af Købesummen. Gaarden blev købt paa

Fig. 57. Kammerherre C. Sehestedt Juul.
Efter Maleri af Storck, Ravnholt.

Auktion (Auktionsskøde af 16/8) for 207,600 Rdl. i Sølv og udgjorde af fri Hovedgaardstakst c. 39 Tdr. Hartkorn og c. 3 Tdr. fri Skovskylde, 504 Tdr. H. Bøndergods, en Del Vandmøller og Tiender. Ialt var der under Hellerup Hovedgaard 396 Tdr. Land og c. 609 Tdr. L. Skov³) fordelt saaledes: Kohave 120, Plantagen 33, Kalvehave 28, Fuglehave 8, Havndrup Skov 84, Espe Skov 48, Søllinge Skov 77, Tolvshave 41, Eskildstrup Bøgeskov 43, Stuppendrup Lillehave 8 og Lillelykke 3, Sønderkov og Enemærket 116 Tdr. Dette Skovareal omfattede altsaa bl. andet en Del af den nuværende Dyrehave, Bøgeskov, Kohave og Sønderkov.

Den 14/9 1838⁴) fik Kammerherren Tilladelse til at bortsælge noget Gods under Nislevgaard, nemlig: i Højrup Sogn 6 Gaarde og 3 Huse, ialt c. 44 Tdr. H. og 8 Sk., i Skeby

Sogn i Gjerskov 4 Gaarde, i Hessum 1 Gaard, i Ølund 1 Gaard, ialt 43 Tdr. H. og 4 Skp., i Otterup Sogn i Otterup 1 Gaard c. 10 Tdr. H. og i Ørridslev 1 Gaard c. 2 Tdr. H. og 7 Skp., i Vigerslev Sogn i Morud 1 Gaard c. 16 Tdr. H. 7 Skp., i Sørslev Sogn i Askeby 1 Gaard c. 10 Tdr. H. 3 Skp. Ialt beløb dette sig til 128 Tdr. Hartkorn og 5 Sk. Til Gengæld skulde Kammerherren tilsvare Stamhuset 38,600 Rdl. i Sølv eller 300 Rdl. pr. Td. H. Disse Penge skulde danne en fast Fideicommiskapital, som ikke maatte benyttes til Afbetaling af Gæld, men kun til Køb af Jord i Henhold til Loven af 9/3 1838, den første Lov om frivillig Afløsning af Hoveriet (se senere). Tillige lagdes Hellerup Gaard og Gods med paahvilende Gæld af 166,080 Rigsbankdaler samt Hovedgaardens Besætning paa 100 Køer og 4 Tyre ind under Stamhuset. Dette sidste fik han særlig Bevilling til under samme Dato, den 14/9 1838¹). I denne gives der Tilladelse til, at følgende maa incorporeres under Majoratet:

a) Nislevgaard Kvægbesætning, b) Hellerup med Gods, saaledes som det var specificeret i vedheftede Jordebog af 1/2 1838 tillige med den paa Gaarden hæftende Gæld. c) Ryslinge Kirke med dertil hørende Herligheder og Rettigheder; d) To Kammerherren tilhørende Huse i Søllinge, hvoraf det ene havde af Hartkorn 3 Skpr., 1 Fdk. og 2½ Alb. e) Vaadsinggaard i Søllinge af Hartkorn c. 1 Td. 7 Skp. f) Et Hus i Ryslinge Sogn af Hartkorn 2 Skpr. Et af de sidste Generationer næret Ønske om at faa Hellerup optaget i Stamhuset var hermed gaaet i Opfyldelse. Det tillodes endvidere Stamhusbesidderen eller hans Efterfølgere at bortsælge en Del Strøgods ved

Nislevgaard, nemlig: Hudevadgaard, 3 Gaarde i Kappendrup, 2 i Thorup, 1 i Næraa og 1 i Ohre, ialt 56 Tdr. Hartkorn og 4 Skp. og c. 1 Skp. og 14 Fdk. Skovskyl. For dette Hartkorn skulde der tilsvares Stamhuset 16,950 Rdl. Sølv eller 300 Rdl. pr. Td. H., der successive, efterhaandensom Salget foregik, skulde afbetales paa fornævnte Gæld 166,080 Rdl. Særlige Bestemmelser fastsatte iøvrigt Afbetalingsvilkåerne for denne Gæld ligesom ogsaa for de tidligere nævnte 35,000 Rdl.

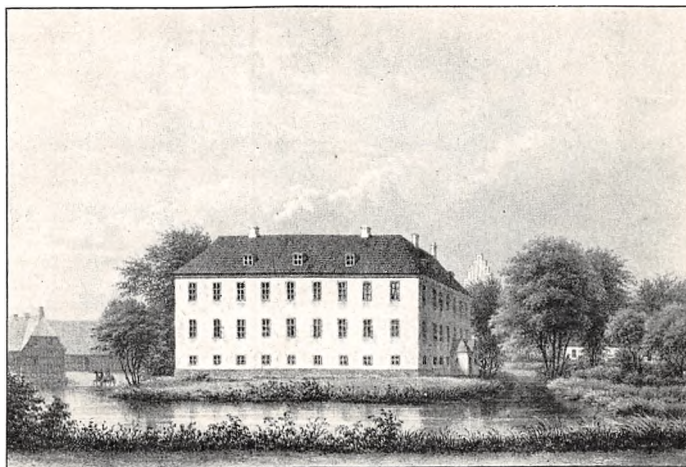

Fig. 58. Hellerup c. 1850.
Efter Richardt og Becker.

Med stor Dygtighed kastede Kammerherre Chr. Sehestedt Juul sig over Godsadministrationen, og hans levende praktiske Interesse for Landbruget omfattede snart hele Fyen, hvor han hurtigt vandt i den Grad Anseelse, at han i Spøg ofte kaldtes Fyens Konge. Stor var hans Indflydelse, og stor Andel havde han i Øns hele økonomiske Udvikling. Den 13/3 1838 startede han Fynske Brandforsikring for Løsøre og Effekter (Ravnholtkassen), en Institution, som Besidderne af Ravnholt siden da har været Sjælen i. Endvidere var han Medstifter af Fyens Diskontokasse (stiftet den 30/6 1846) og blev valgt til Medlem af dennes Statutkomité. Ved hans Valg i 1846 — skriver Jul. Schovelin¹⁾ — til Formand i Bankens Repræsentantskab, blev »dennes Finhed og Soliditet dermed fastslaaet.« Dette Hverv som Formand bestred han lige til sin Død.

Da Amsraad og Sogneforstanderier indførtes ved Lov af 13/8 1841, blev han valgt til Medlem af Odense Amsraad i Aarene 1842—45 og af Svendborg

Amtsraad fra 1848 til sin Død. Som Stamhusbesidder blev han valgt den 21/1 1841 til 3. Deputeret for Fyns Sædegaardsejere i sjællandske Stænderforsamling og deltog i dennes Møder i Roskilde 1842 samt i Novemb.—Decemb. 1848, under hvilket sidste det store Sammenstød mellem Godsejerne og Bondevennerne fandt Sted. I 1846 mødte han ikke i Stænderforsamlingen paa Grund af hans 3. Hustrus Død.

Den 25/1 1847 valgtes han til 2. Deputeret og deltog i Stænderforsamlingen

Fig. 59. Hellerup. 1922.

i 1848, hvor Valgloven til den grundlovgivende Rigsforsamling vedtoges.

Naturligt stod Kammerherre Sehestedt Juul paa Stænderforsamlingerne afgjort i den konservative Lejr, men hans Interesse var hovedsagelig knyttet til de store Landboreformer.

Han var mod Fæsteafløsningen og i

det hele imod de fleste Landboforslag, som var fremme, hvoraf jo ogsaa Størsteparten ret kraftigt brød ind i de gamle Landboforhold, saaledes Loven om Hoveriets Afskaffelse, om Husmandsklassens bedre Kaar, om al lige Beskatning af Hartkornet, om Ordningen af Len og Stamhuse m. m.

For Danmark var disse og de følgende Aar jo den store Brydningstid. Der var myldrende Grøde i Folket, og med Kongen i Spidsen var der Vilje til at lade de nye Strømninger befrugte Landets nationale og indrepolitiske Udvikling. Rig var Tiden vel paa bitre Modsætninger, Stand og Stand imellem, men ogsaa paa dansk Følelse, som ligesom formaaede at hæve hele den folkelige Frihedskamp op i et nationalt Leje.

Nogen ledende Rolle havde Kammerherren imidlertid ikke paa det politiske Omraade, og vel sagtens har hans mindre heldige Organ — en stærkt pibende Stemme — ikke opmuntret til for megen offentlig Optræden paa de politiske Talerstole.

Den 10/12 1848 udnævntes han til kongevalgt Medlem af den grundlovgivende Forsamling, hvor han tog Sæde ved Siden af Karl Neergaard, Scavenius og Zeuthen. Til et Forslag af Minoriteten om Etkammerssystem udtalte han her den 9/3 1849, »at Tokammerssystemet var saa uundværligt for

et konstitutionelt Monarki, at dettes Eksistens beroede paa hint.« Ved Særbehandlingen af Grundlovens Paragraffer stemte han nej til § 98 (at Len og Stamhuse ikke maa oprettes, og det skal ordnes ved Lov, hvorledes de eksisterende kan overgaa til fri Ejendom), men ved Grundlovens endelige Vedtagelse den 25/5 1849 stemte Kammerherren ja, hvorimod Neergaard, Scavenius og Zeuthen afgav Votumet »Stemmer ikke«. Følgen heraf var, at han ikke kunde deltage i den Grundlovsprotest, de ovennævnte tre Konservative og flere andre afgav.

I December 1850 stiftedes Grundejerforeningen efter Indbydelse af Godsejerne med Baron K. Blixen-Finecke til Dallund, Lensgreve Friis og Lensgreve Holstein-Holsteinborg i Spidsen. Formaalet var at værne Ejendomsretten, som Regeringen bl. andet i Fæstesagen agtede at træde for nær, men iøvrigt vilde man søge at fremme den frivillige Afløsning

af Fæstegodset. Loyalt stillede Foreningen sig vel paa Grundlovens Grund og ønskede — i Følge sit Program — de vundne Friheder bevarede, men i sit inderste Væsen var den strengt konservativ og sympatiserede ikke med den hele Frihedsbevægelse. I det slesvig-holstenske Spørgsmaal var den en afgjort Forkæmper for Fællesforfatningen. Dette Grundejerforeningens Program kunde Kammerherre Sehestedt Juul ikke slutte sig til, og han nægtede i 1852 at lade sig opstille ved Valget til dens Bestyrelse.

Trods al Konservatisme har Kammerherren dog ikke været uden Forstaaelse af Tiden og ogsaa følt sig noget paavirket af den. I 1849 gav han, som sagt, Grundloven sin Stemme og, skønt han var en meget god Ven af Baron Blixen-Finecke, formaaede han ikke at følge denne begavede, men stærkt omskiftelige Mand, naar han var alt for langt til højre. Snarere synes Kammerherre Sehestedt Juul i det store og hele at have sluttet sig lidt nærmere til den strengt nationale, men mere frisindede Oberstløjtnant og senere Geheimekonferensraad C. C. G. Andræ. Efter at være indvalgt af Kongen til Medlem af det den 26/7 1854 udnævnte Rigsraad stemte han saaledes i Sommeren 1855 for det af Andræ udarbejdede Udkast til en Fællesforfatning for hele Riget, et Udkast, der var

Fig. 60. Kammerherrens Stue paa Ravnholt.
Efter Lithografi.

mere konstitutionelt, end de ultrakonservative syntes om. Rigsraadets Afstemning affødte derfor ogsaa en ivrig Diskussion mellem ham og Baron Blixen¹).

I et Brev dateret Dallund den 5/8 1855 skriver denne saaledes:

Kære Ven!

Kun nogle faa Timer efter vor Samtale om den efter min Formening saa ulykkelige Rigsraadsbeslutning erholdt jeg et nyt Bevis paa den Uredelighed, hvormed man har besnæret Rigsraadernes Sind, og hvorved alene det er blevet muligt, at Raadet har kunnet drives til at stemme for et Project, hvilket uden at give nogensomhelst, om ogsaa kun øjeblikkelig Garanti imod de Farer, som ligger i Situationen, ikke blot indeholder Bestemmelser, som staar i Strid med det monarkiske Princip og angriber Kongehuset, in specie Tronfølgerens Ret, der er ubestridelig og ubetinget, men ogsaa ligefrem gør Brud paa den ved udenlandsk og indenlandsk Anerkendelse stadfæstede Arvelov for Monarkiet. — »Det er lidt efter lidt,« at De, som saa mange andre af de hæderlige Mænd, der ere kaldede til Rigets Raad, »det er lidt efter lidt,« siger De selv, at De er bragt til at fornægte det *første*²) Indtryk, som Fællesforfatningsprojektet gjorde paa Dem, og efter hvilket De ikke kunde stemme derfor. Blandt de forskellige Grunde, som De havde den Godhed at anføre for mig til Forsvar for den endelige Stemmegivning, og som jeg efter ringe Evne men med den fasteste Overbevisning imødegik, var der den, hvortil jeg maatte tie stille, thi den fremsattes med en Bestemthed, som ikke tillod en Benægtelse af, at den var faktisk. De sagde til mig, at Andræ, den Minister som af Kongen var sat til at forhandle med Raadet og som var kaldet til at gøre de Meddelelser, som Raadet kunde trænge til, havde meddelt Dem, at *Arveprinsen havde underskrevet Fællesforfatningen*²), hvorved det lykkedes Andræ at neddysse de Skrupler hos dem, som endnu maatte overvindes, inden de kunde lade dem formaa til at stemme for et Forfatningsudkast, som gør Tilsidesættelse af Tronfølgen forfatningsmæssig og indskrænker hans og Efterfølgerens ubetingede Adkomst til Regeringen — — — — — Dette ligger sort paa hvidt for mine Øjne i en egenhændig Skrivelse af 3. August fra Hans Kongelige Højhed, hvori udtrykkelig fremhæves, at *højstsamme ikke har underskrevet Fællesforfatningsprojektet*²) — — — — —«

Brevet ender med et Haab om, at hans uforbeholdne Udtalelser ikke maa skade deres »private, venlige Forhold til hinanden.«

Ved Loven af 2/10 1855 havde Rigsdagen givet sit Minde til, at Danmarks Riges Grundlov indskrænkedes til kun at gælde det saakaldte Kongeriges særlige Anliggender. Et nyt Rigsraad blev valgt som Følge heraf i 1856, og Kammerherre Christian Sehestedt Juul blev atter kongevalgt Medlem af det. Rigsraadet traadte sammen den 1/3 1856 og aabnedes ved en Trontale af

Kongen. Kammerherren hørte til Helstatsmændene, men ønskede at undgaa alt udæskende, for at ikke det ganske uvæsentlige skulde skade det væsentlige.

Da Kongen i Marts 1858 var kommet sig efter en svær Sygdom, indbragte U. A. Holstein i Rigsraadet Forslag til en Adresse, hvori Rigsraadet lykønskede Kongen til Sygdommens heldige Overstaaelse. Adressens Ordlyd var imidlertid saadan, at den kunde virke udæskende, og Kammerherre Sehestedt Juul med 19 andre Rigsraadsmedlemmer fremlagde et Ændringsforslag, der vedtoges. I Følge dette bemyndigede Rigsraadet kort og godt sin Præsident til at bringe Kongen Raadets Lykønsking.

Samme Aar stod Kampen i Rigsraadet om Københavns Søbefæstning, hvor det konservative Parti gik mod Loven af politiske Grunde. Fr. Tillisch og Kammerherre Sehestedt Juul fremhævede dog tillige Sagens finansielle Betæneligheder.

Sin Hovedbetydning fik Kammerherre Sehestedt Juul afgjort indenfor Landbruget og i det praktiske, økonomiske Liv. Under Pengekrisen i 1857 var han en væsentlig Støtte for den af ham oprettede Fyens Diskontokasse, og mange fynske Handelshuse, navnlig i Odense, holdt han oppe ved Laan paa Tro og Love eller mod ringe Sikkerhed.

I 1851 gav han i Forening med Bestyrelsen for den Benzon-Gersdorffske Fideikommiskapital Odense Teaterkomité de fornødne Midler til Udvidelse af Teatret. Den 19/1 1851 blev han Medlem af Stutterikommisionen, og 1/2 Aar efter overtog han »som Arrangementskommisær« Administrationen af Hverringe under den gamle Oberst Juels Affældighed. I 1859 og i Aarene derefter administrerede Kammerherren Baroniet Scheelenborg og Stamhuset Taasinge under den Juel-Brockdorffske Arvestrid. Den 1/10 1852 valgtes han til Formand for Landmandsforsamlingen i København og den 29/5 1854 for Landmandsforsamlingen i Flensborg. Det var ved denne Lejlighed, at han forbød Afsyngelsen af »Den Gang jeg drog afsted«, fordi han mente, at en Udæskning af denne Art ikke var paa sin Plads, men at den kun vilde skade Landmandsforsamlingens upolitiske Formaal. Vel rejste der sig en Storm af Uvilje og Kritik herover i hele Landet, men selve Kommandantskabet i Rendsborg maatte dog erklære sig enig med ham i hans Forbud.

I 1857 var han Medstifter af Københavns Privatbank og blev baade straks

Fig. 61. Kammerherre C. Sehestedt Juul.
Efter Lithografi.

og senere ved Valgene den 18/3 1861 valgt ind i dens Bankraad. Den 18/6 1858 blev han Repræsentant for Landbygningernes alm. Brandforsikring og fik i denne Egenskab betydelig Indflydelse paa Omordningen af Landets Brandvæsen.

Det fremgaar af ovennævnte, at Kammerherre Sehestedt Juul var en Mand af ualmindelig praktisk Duelighed. Store Krav stillede disse Hverv til hans Energi

Fig. 62. Mindestotte i Ravnholt Have for Kmh. C. Sehestedt Juul. 1920.

og Tid, foruden at han med Dygtighed administrerede sine Godser. Utvivlsomt har han glædet sig inderligt over den mægtige nationale Bølge, Treaarskrigen rejste hen over Landet, men lidt Ærgrelser og Modgang beredte vel samtidig denne Tids folkelige Rørelser hans konservative Sind, Folkets stigende Krav paa Deltagelse i Statsstyrelsen, Frigørelsen af Bondestanden og Omdannelsen af de gamle Fæsteforhold, alt skulde jo omdannes i folkelig Aand i Løbet af de faa Aar. Med sin naturlige bon sens og sin Forstaaelse af den jævne Befolkning blev det ham imidlertid klart, at han maatte forlige sig med disse nye Forhold. Snart kom han derfor ogsaa paa en saadan Fod med sine Bønder og Arbejdere, over for hvem han søgte at bevare de gamle patriarkalske Forhold, at han kort og godt var elsket som faa. Almindelig blev han omtalt som en human

Godsejer, og som Jul. Schovelin udtrykker det i sin »Fyns Diskonto Kasse 1846—1921«, nærrede den fynske Bondestand i sin Helhed stor og udelt Sympati for hans anselige og noble Personlighed.

Af sine Samtidige skildres han som en meget høj, stærkt bygget Mand med blaa Øjne, blond Haar og Skæg, meget overlegen i dette Ords gode Betydning, myndig og streng, med en bundærlig Natur, et varmtfølende Hjerte og en passende Jovialitet. Gik det efter hans Vilje, kunde ingen være mere godhjertet eller en bedre Herre end han. Betegnende for hans Forhold til sine Folk er hans Ytring: »Man skal give sine Folk god Mad og en venlig Behandling — jeg har altid gode Folk.«¹⁾

Ved Siden af sin Jovialitet holdt han dog strengt paa sin Stands Traditioner, men ikke uden at stille de største Krav til den. Han regnede som uvær-

dige alle de, for hvem Fornøjelser altid havde været det første, og som følte sig forurettede, naar de stegte Duer ikke af sig selv fløj ind i Munden paa dem. Sig selv skaanede han aldrig, og hans Indflydelse paa Fyn skyldtes ogsaa mindre hans Formue og Stilling end hans Kraft og Klogskab. I absolut Uegennytte og i ærlig og oprigtig Kærlighed til sit Land var det, naar han forpligtede sig selv ved at tage det djærve Valgsprog »Alt for Fædrelandet«.

Efter hans Død satte hans Fæstere paa Ravnholt og Hellerup ham af egen¹) Drift en smuk Mindestøtte i Ravnholt Have ud for Taarnfløjen. Støtten rejstes den 15/5 1862 og afsløredes den 15/6 s. A. ved en smuk Mindefest, hvori over 1000 Mennesker deltog. En Sang blev afsunget, og i det ene af de to Vers staar der skrevet:

Tal højt, du kolde Steen! du Vidne være
Om hvad der skrevet staar paa bedre Sted!
Du skal vort rørte Hjertes Tak frembære
For al *Hans* rige, varme Kærlighed.

Paa Støtten staar: Til taknemmelig Ihukommelse — om — Kammerherre — Christian Sehestedt Juul — Rejste — Ravnholt og Hellerup Godser — denne Mindestøtte — 1862. — Paa Støttens Bagside staar: Født den 26. Marts 1806 — Død den 2. September 1861.

Det fynske Brandassurance-Selskab (Ravnholtkassen) mindedes ham ved et Legat i 1863 paa 5000 Rdl. (nu 10,000 Kr.), hvis Renter aarligt uddeles af Besidderen og 2 Medlemmer af Bestyrelsen i livsvarige Portioner, ialt 5 paa 40 Kr. og 10 paa 20 Kr., især til saadanne trængende af Assuranceselskabet, som have lidt Skade ved Ildebrand²).

I hans Nekrolog i »Berlingske Tidende« for 6/9 1861 skrives der, at hans Betydning og Indflydelse som Militær og som Politiker vel havde været ringe, men »som praktisk Finansmand og Forretningsmand, som human Godejer, som Formand i flere Kommissioner, og som Stifter og Medstifter af flere gavnlige Institutioner har han udøvet stor og vigtig Indflydelse.«

»Fyns Stiftstidende« for 2/9 1861 skrev: »Paa Agerbruget her i Fyn har han haft stor Indflydelse, og skønt han personlig var imod Fæsteafløsningen, vil man paa faa Godser finde et smukkere og heldigere Forhold mellem Ejer og Fæstere end hans. Mod enhver, der tyede til hans Hjælp, var han hjælpsom, og ethvert almenyttigt Foretagende var han rede til at støtte. Han var Aristokrat, men i Ordets bedste Betydning, i den, hvori det betegner en Personligheds ædleste Egenskaber.« Videre skrev Bladet: »Fyn har i ham tabt en af sine indflydelsesrigeste Mænd, en Mand, hvis Tab Provinsen vil føle og længe beklage.«

Som tidligere nævnt var Kammerherren en af de første, der benyttede Loven af 9/3 1838 om frivillig Afløsning af Hoveriet. Han solgte herefter en Del Fæstejord, mest Strøgods, og fik til Gengæld Tilladelse til at inddrage noget

Bondejord under Hovedgaardene. Skovarealet for Ravnholt og Nislevgaard udgjorde i 1836¹⁾ ialt 432½ Td. L. (c. 240 ha), men ved Købet af Hellerup s. A. forøgedes Skovenes Arealer med 630 Td. L. til ialt 1062½ Td. L.²⁾

I 1849—51, da den første Driftsplan for Stamhusets Skove blev udarbejdet af Forstkandidaterne J. Wedell-Wedelsborg og O. Paulsen, var Arealet steget til ialt 1270 Tdr. L.³⁾. Desuden hørte til Stamhuset en Del Bønderskov, hvor Fæsterne maatte lade deres Kreaturer græsse og hugge Underskov (Gjærdsel). Ved Fæstegodstes Salg i Aarene 1860—1870 (se under Sønnen) blev disse Skove lagt ind under Skovdistriktet.

I 1846 byggede han vestre Fløj (Portfløjen) paa Ravnholt, hvor Aarstallet

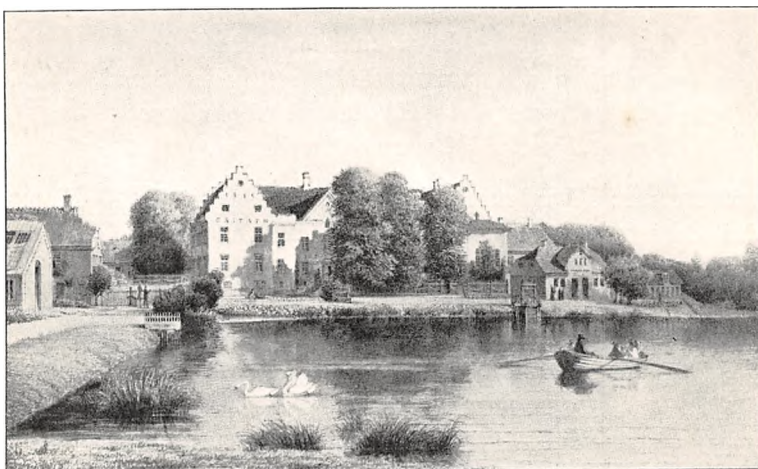

Fig. 63. Ravnholt c. 1850.
Efter Lithografi.

staar paa Gavlen⁴⁾. Den lukkede Port gjordes saa lang, at der kunde holde en Vogn med Firspand indenfor, en behagelig Indretning i de Tider, hvor Firspand ikke blot anvendtes ved festlige Anledninger men ogsaa, naar der skulde køres de lange Veje til Byen eller til andre Herregaarde. For at kunne udføre denne Udvidelse af Hovedbygningen fik han den 30/6 1845⁵⁾ Tilladelse til, at Stamhuset maatte optage et Laan paa 10,000 Rdl. I Christi Kapel paa Ravnholt blev Sølvfadet til Daaben tidligere baaret af en forgyldt Engel men da denne var stærkt forfalden, skænkede han den 29/5 1845 Døbefadets nuværende smukke, støbte Jernfod i Anledning af Datteren Lilys Daab.

Den 8/10 1843⁶⁾ brændte Herrested Degnebolig og Præstegaard, der dengang laa tæt Vest for Kirken. Ved denne Lejlighed smeltede Kirkens to Sølvlysestager, Kalk og Disk. Disse sidste lod Kammerherren straks erstatte, og af det i Gruset fundne Sølv lod han forfærdige et smukt lille Berettetøj.

Ofte var Kammerherren selvfølgelig i Embeds Medfør i København og boede da paa Hotel d'Angleterre. Mest elskede han dog sit Ravnholt,

hvor han kendte hvert Menneske i Omegnen. Sommeraftenerne samledes alle Piger, Tjenere og Staldfolkene til Leg med Børnene fra Ravnholt i Gaard, Vognport og Have, og lykkelige legede de smaa Frøkener Sehestedt Juul med i »To Mand frem for en Enke« o. s. v. Fastelavnsmandag red Karlene Fastelavn i Borggaarden og slog Katten af Tønden. I 1860 laa da-værende Prins Frederik (Fr. VIII) i Nyborg, hvor han ved 19. Bataillon

Fig. 64. Jagtbillede.

Efter Maleri af Storck, Ravnholt. 1843.

Fra Venstre: Skovrider Warner (med Raven), Skytte Smith (knælende), Etatsraad Lindegaard, Lykkesholm, Baron Holck, Holckenhavn, Birkeklommeren i Ravnholt Birk, General, Baron Wedell-Wedellsborg, Jagtherren, Kmh. Sehestedt Juul, Forpagter Berthelsen, Hellerup, Godsejer Dons, Hesselagergaard (Jagtfiskal), Proprietær Bülow, Tøjstrup (Jaglsekreterair), Kapt. Bielke, Godsejer de Falsen, Sobysøgaard, Skovfoged Peter Hansen i Dyrehaven (skænkende Vin), Baron Blixen-Finecke, Dallund (siddende), Maleren Storck (siddende), Godsejer Sperlind, Sandholt (staaende bag Maleren). — Gruppen bagved til højre: Kmh. Juul til Juelsberg (med Bøssen i højre Haand), Greve Brockenhuus-Schack, Giesegaard, Godsejer Busk, Skovbo, Forpagter Ravens, Stuppndrup (bagved og længst til højre).

gennemgik Rekrutskolen. Ofte kom han og hans Adjutant, Kaptajn Louis Lund, til Ravnholt Lørdag Aften og blev til Søndag Aften. Den glade Prins morede sig herligt ved det frie Herregaardsliv, og om Aftenen maatte han altid ind at sige god Nat til de smaa Frøkener. Om Efteraaret deltog han i Jagterne, og ofte mindedes han senere Familien Sehestedt Juul med største Trofasthed. Kammerherre Sehestedt Juuls bedste Glæde var Jagten, hvad hans

Dagbøger¹⁾ giver et Indtryk heraf. Som Sømandsdrengen fødes med en dragende Attraa efter det vildene Hav og med Længslen efter de fjerne Kyster, saaledes fødes Godsejersønnen med Kærlighed til Naturen, til Skoven med det springende Vildt og Marken med de trækkende Fugle. Lige fra han kan gaa alene, færdes han derude for at lære Dyrenes Fod og Fuglenes Flugt at kende. Mange og stærke Opsatser og Geviret paa Væggen i hans Stue er ikke blot hans Glæde og Stolthed, men hver eneste af dem har for ham sin Historie og sine Minder, som han gerne dvæler ved og fortæller om.

Hver Dag, Kammerherren var fri for Pligtens travle Timer, var han ude med Bøssen, og mange »Stykker« blev Dagens Jagtresultat. Ofte naar han gik ud om Aftenen efter Raabuk, tog han Datteren Agnes med. Ude i Skoven fik den lille Frøken Ordre til at vente paa et eller andet Sted, medens Kammerherren pürschede. Og adlyde maatte hun, skønt hun ofte frøs i sin tynde Trøje over den klare Kjole og i tynde Støvler. Naar Kammerherren kom tilbage sagde han: »Du fryser jo Langben« (hun var nemlig lang og tynd), og rask satte de begge det længste Ben hjemefter. Men havde Kammerherren faaet Bukken, syntes Frk. Agnes alligevel, at hun havde faaet rigelig Løn for den lange, ensomme Venten.

Paa Ravnholt levedes der meget selskabeligt, og hvert Aar holdtes 5—6 Dages Jagter, hvor Husets gode Venner mødtes, og da først og fremmest de gamle Kammerater Grev Gustav Holck til Fjellebro, Baron Fritz Bille-Brahe til Egeskov, Grev Sophus Danneskjold-Samsøe og Kammerherre Frederik Roepstorff.

Fasaner fandtes dengang endnu ikke paa Fyn, og Jagtudbyttet kunde derfor ikke blive særlig stort, som Regel kun i 4 Dage c. 14 Ræve, et Par Daa- og Raadyr og et halvt hundrede Harer, ialt c. 60—70 Stykker, leveret af c. 22 Skytter. Men fornøjelige var Jagterne alligevel, og ve den, som var uforsigtig nok til ikke med et — omend paataget — Smil at acceptere »Jagtfiscalens« Bøder for Overtrædelse af de vedtagne Jagtlove. Efter en nedskrevet Jagtlov i Ravnholt Arkiv fra December 1824 var Bøderne det Aar:

- 1) For at skyde forbi til et Dyr, 1 Mark.
- 2) For at skyde forbi til en Ræv, 1 Mark og 8 Sk.
- 3) For at skyde forbi til en Hare, 8 Sk.
- 4) For at klikke, det halve af Bøden for Forbiskud til de forskellige Vildtarter.
- 5) For at gaa med spændt Hane, 1 Rdl.
- 6) For at forlade sin Post inden Jagt var blæst af, 2 Mark.
- 7) For utidig Snak, 2 Mark.
- 8) For at blive vred, 3 Mark.
- 9) For Opsætsighed mod Fiscalen, 1 Mark.

I Aarene derefter voksede Bøderne en Del — til Glæde for Sognets Fattige, hvem de tilfaldt.

Ofte kom Kammerherren paa Jagt 6 Dage ud i et hos Hertugen af Augustenborg, som satte megen Pris paa ham, og som altid lod tage meget Hensyn til »Herren fra Ravnholt«. Den unge Hertug¹⁾ og Hertuginde Louise Sophie, født Danneskjold-Samsøe fra Gisselfeld, stod inden Trearskrigen, selvfølgelig bl. andet paa Grund af hendes Familie, paa den hjerteligste Fod med Landets fornemme Ungdom. Ikke blot tilbragte ofte Kongehusets Prinsesser og Prinsesser mange Dage paa Augustenborg, men Hertugindens Brødre, Greverne Frederik, Christian og Sophus Danneskjold og deres Venner, Adam Holsten, Sehestedt Juul, Gustav Hølek og flere var hyppige Gæster der-nede.

I sine yngre Dage holdt Kammerherren af at rejse. En særlig Vogn, Rejsekareten, stod altid klar, og i den foretog han sine lange Rejser til Paris og andre Steder. Paa den Tids Postillonvis blev Kareten forspændt med 4 Heste, og Kusken sad paa den nærmer Stanghest, hvorfra han kørte alle Hestene. For hver 4—5 Mil skiftedes For-spænd, som telegrafisk var bestilt for-ud. Ialt havde han været 3 Gange i Paris, den ene Gang et kvart Aar og en anden Gang et halvt Aar, men iøvrigt havde han set sig meget om. En af hans gamle Tjenere sagde, at »hans Kammerherre« havde været i 12 Kongeriger og Hertugdømmer.

I 1835 giftede han sig igen den 29/7 paa Gaunø med *Anna Beate Frederikke Siegfriede Baronesse Reedtz-Thott*, født den 31/5 1816 paa Gaunø, Datter af Kammerherre, Hofjægermester Otto Baron Reedtz-Thott til Gaunø († 1862) og dennes 1. Hustru, Hedvig Sophie Christine de Roepstorff († 1835). Efter hendes Breve at dømme har Kammerherreinde Anna Sehestedt Juul været af en alvorlig og dybsindig Natur, dertil blid og hjertensgod, besjælet af det inderligste Ønske at udfylde Fru Amalie Sehestedt Juuls Plads saa godt, hun kunde, og med sjelden Omhyggelighed og Kærlighed tog hun sig af hendes og Kammerherrens Søn, Ove Sehestedt Juul. Ofte mindedes denne med taknemmelig Hengivenhed alt det, hans Stifmoder havde været for ham. Den 15/5 1841 rejste Kammerherren og Kammerherreinden til Ems og Sydtyskland. Paa Udrejsen besøgte de hans Næstsøskendebarn Caspar Buchwaldt paa Neudorff ved Kiel, og videre gik Rej-

Fig. 65. Kammerherreinde Anna Sehestedt Juul, f. Baronesse Reedtz-Thott.
Efter Lithografi.

sen til Leipzig, Dresden og sachsisk Schweitz. Den 1/10 s. A. var de atter hjemme. I sin Dagbog¹⁾ fortæller Fru Anna Sehestedt Juul om Rejsen med sin »kære, gode Mand«, og levende og intelligent er hendes Indtryk af alt, hvad de saa. Kun i 7 Aar varede deres Ægteskab, og den 29/1 1842 døde hun paa Ravnholt.

Paa en Rejse til Paris det følgende Aar sammen med Grev Emil Frijs-

Fig. 66. Kammerherreinde Agnes Sehestedt Juul, f. Comtesse Platen.
Efter Lithografi.

Frijsenborg traf han Kongen af Hannover's Overstaldmester, Grev Platen. Paa Hjemvejen tog de over Hannover. Her blev han indført i Overstaldmesterens Forældres Hjem og forestillet for hans to Søstre. Kammerherre Sehestedt Juul blev indtaget i dem, og den 27/4 1844 stod i Hannover hans Bryllup med *Agnes Frederikke Vilhelmine Charlotte Comtesse Platen-Hallermund*, født den 24/11 1821 i Hannover. Hun døde paa Ravnholt den 30/7 1846, og han blev derefter gift 4. Gang, den 23/12 1847, paa Weissenhaus med sin sidste Hustrus yngre Tvillingsøster, *Clara Adolphine Therese Caroline Comtesse Platen-Hallermund*, født den 24/11 1821 i Hannover, død den 28/12 1887 paa Hellerup. Alle er begravede paa Herrested Kirkegaard.

Kammerherrens to sidste Hustruer var Døtre af hannoveransk Overskænk og General-Arvepostmester Rigs greve Georg Vilhelm Friederich Platen-Hal-

lermund (1785—1873) til Weissenhaus, Futterkamp og Schleudorf i det østlige Holsten, og Hustru Julie Mariane Charlotte Comtesse af Hardenberg († 1833). Familien Platen var overordentlig velstaaende og ejede betydelige Godser. Mange af dens Medlemmer besad de betydeligste og fornemste Embeder i Hannover for Eks. som Chef for det kgl. Teater, Overstaldmester, Udenrigsminister, Generalpostdirektør o. fl., lige til Kongen i 1866 stillede sig paa Østrigs Side og derfor blev afsat, hvorefter Hannover indlemmedes i Preussen.

Comtesse Agnes var stærkt forkælet, lidt pylret og havde svært ved at lære det danske Sprog. Hun længtes altid efter sin tyske Familie og kom aldrig til at føle sig rigtig hjemme i Danmark. Ganske anderledes var Comtesse Clara. Energisk tog hun efter sit Bryllup Timer i Dansk hos Sognepræsten i Herrested, Pastor Crone, og lærte det saa forbavsende godt, at hun naaede til ikke

blot at skrive det fejlfrit, men endog til at tale det saa godt som uden Accent. Hun elskede Danmark og følte sig som Dansk.

Det fortælles, at da Kammerherre Sehestedt Juul i 1843 var i Hannover, syntes han bedst om den yngste af Comtesserne. Hans Svigerfader vilde imidlertid have sine Døtre afsat i Rækkefølge, og Kammerherren maatte ægte den ældste, Comtesse Agnes. Skæbnen vilde imidlertid, at han — endog ret hurtigt — fik den, han attraaede mest.

Ligesom Familien Platen i den kommende Tid ofte var paa Besøg paa Ravnholt og senere paa Hellerup, saaledes var han naturligvis ogsaa ofte i Besøg hos sine Svigerforældre, f. Eks. i 1851 paa Weissenhaus, hvor han havde sin Søn Ove med, og i Aug. 1854 paa Jagt paa Schleudorf. I Foraaet 1853 var han ligeledes dernede, og blev da den 18/4 tilsagt til Hofbal hos Kongen af Hannover. Sommeren 1852 tilbragtes i Marienbad i Pomern.

Kammerherre Sehestedt Juul døde paa Ravnholt den 2/9 1861 efter et kort Sygeleje¹⁾. Paa Gaarden havde de travlt med at køre Korn hjem. Ud paa Natten blev han meget syg, og en Rideknægt blev sendt til Nyborg efter Lægen, alt hvad Hesten kunde strække ud. Inden Lægen kom, var imidlertid Kammerherren død, kun 55 Aar gl. Hans Kiste blev hensat i den nuv. Billardstue paa Ravnholt, hvor

Vinduerne blændedes, Lys tændtes, og hans Folk skiftedes til at holde Vagt.

Begravelsen fandt Sted i Herrested den 9/9 under overordentlig Deltagelse og, som en af hans gamle Folk udtrykte sig, der var over 20 Firspand til Stede fra Herregaardene.

I sin Ligprædiken²⁾ over ham paa Ravnholt sagde Provst M. L. Heiberg: »Han var en Mand, som kun sluttede sig til faa og som kun aabnede sig for faa; men den, han engang havde skænket sin Yndest, bevarede den. Han var fast og bestemt i sin Karakter, saa alle byggede trygt paa hans Ord og Tilsagn. Hans frie Stilling havde uddannet ham til en sikker Mand, og han leflede aldrig med Tidens Meninger, han ikke delte, men fulgte sin Overbevisning.«

I Kirken holdt Pastor A. Crone, Herresteds Sognepræst, Ligtaalen over

Fig. 67. Kammerherreinde Clara Sehestedt Juul, f. Comtesse Platen.

Efter Maleri af Storck, tilh. Fru Agnes Mourier, f. Sehestedt Juul.

ham. Han sagde heri¹⁾: »han kendte og forstod fuldtud Betydningen af det Ord, Adel forpligter, og det var sandelig mere end en tom Floskel, naar han tog til sit Valgsprog, »Alt for Fædrelandet« — — — — — han arbejdede selv rastløs og utrættelig i sin Gerning, saa længe Gud forundte ham Kraft dertil; og han arbejdede med fuldt saa villig Hu for andre som for sig selv — — — — Vi have ikke mange som ham at miste. Og hvad er det da, der har gjort et saa dybt og smerteligt Indtryk paa saa mange i Landets forskellige Egne, og i Livets forskellige Stillinger, i Borge som i Hytter? Det er Tanken om, at vi herefter skulle savne den sunde Sans, det skarpe Blik og den utrættelige Arbejdskraft og Virkelyst, han lagde for Dagen i alle de mange, forskellige Forretninger, hvortil Medborgeres Tillid kaldte ham, og som hans agtede Navn og ædle Færd banede ham Vej til. Tidligt medførte hans Livs Skæbne, at en stærk og skarpt udpræget Selvstændighedsfølelse udviklede sig hos ham; derfor kunde og vilde han ej heller lade sig rive hen med af Tidens bevægede Strøm. Han var ikke Tidens Mand, men alligevel var han en Mand, en sand Dannemand og Hædersmand, en sand Adelsmand — — — — Og skal jeg kortelig udtale, hvad det var for Egenskaber, der især henledte hans Medborgeres Opmærksomhed paa ham til slige Tillids- og Hædersposter, da var det hans strenge Retsind og hans mageløse Uegennyttighed — — — — Hvem holdt troere fast paa gammelt Venskab end han? Det var et rørende Glædessyn at se den fast barnlige Fryd, der tindrede ud af hans kære, milde Øjne, naar han gensaa og favnede en Ven fra Ungdomstiden; da smeltede den stærke Mands Hjerte og blev blødt som Voks — — — — Det er mig fortalt af de gamle her i Sognet, at da den afdøde som Barn stod her i Kirken ved sin Faders Baare, sagde hans Sjælesørger til ham: »Christian, husk paa din Faders Formaning, glem ikke de Fattige.« Og dette Ord gemte Barnet i sit Hjerte, og det bar Frugt i hans Færd som Mand — — — — Og saa du ham i hans huslige Kreds, i hans Families Skød, paa hans kære Ravnholt, hvilken kærlig og velsignet Ægtefælle og Fader fik du ikke at skue! Ogsaa hans Huslivs Himmel blev tit overtrukken af Sorgens mørke Skyer; og da bøjede sig den stærke Mand som Egen for Stormens Vælde. Men atter rejste han sig i fornyet Kraft; og det var, som om Aarene bandt ham alt fastere til hans Hjem og hans Kære.«

Efter Kammerherrens Død skulde Kammerherreinden med Døtrene flytte til Hellerup. For imidlertid at gøre Opbruddet fra Ravnholt lettere rejste hun med dem og deres Lærerinde til Hannover. Her boede de paa et Hotel, hvor Kammerherreinden den meste Tid laa syg. I Maj 1862 tog de tilbage til Danmark, hvor Godsforvalter Plesner i Mellemtiden havde besørget Flytningen. Kammerherreindens Lavvæрге var Kammerherre Hans Cederfeld de Simonsen til Erholm.

De følgende Aar rejste de hvert Efteraar til Hannover, hvor de blev til om Foraaret. Da de i Marts 1864 rejste fra Hannover og naaede Kiel, var Damp-

skibsforbindelsen Kiel—Korsør inddraget paa Grund af Krigen. Med en lille Dampner i en forrygende Snestorm naaede de Middelfart, en forfærdelig Rejse, som ikke gjordes hyggeligere derved, at hele Besætningen om Bord var fuld. Paa Hellerup var baade deres Kusk og Tjener indkaldt til Krigstjeneste.

Atter kort før Jul 1865 rejste de til Hannover. Efter 1866, da Preussen occuperede Hannover og fordrev det hannoveranske Kongehus, tog Grev Platen Ophold paa Weissenhaus i Holsten. Sct. Hansdag 1873 var Kammerherreinden og Frøken Agnes til Middag paa Rønningesøgaard. Da de om Aftenen kørte hjem, blev Hestene sky i Rønninge. Den lette Vogn væltede, Kammerherreinden kom ind under Vognen, og begge Damerne blev en Del medtaget. Efter at være bragt til Sengs i et Par Dage i Præstegaarden var de dog saa raske, at de kunde køre hjem til Hellerup. Her levedes der ret stille i alle disse Aar uden større Selskabelighed, udover at ganske enkelte Familier som Bülow's fra Tøystrup, Pastor Crones og Godsforvalter Copmanns hyppigt spiste der. I 1874 var Kammerherreinden med de to Døtre i Schweitz, hvorfra hun og Frøken Sophie fortsatte til Wiesbaden. Hun døde den 28/12 1887 paa Hellerup og begravedes paa Herrested Kirkegaard. Der findes her i den Sehestedt Juulske Begravelse nogle lave, almindelige Granitsten, der bærer Navnene Christian Sehestedt Juul, Anna Reedtz-Thott, Agnes Platen. Kammerherreinde Clara Sehestedt Juul's Navn (Clara Platen) findes ikke.

Kammerherreinde Clara Sehestedt Juul stiftede under 15/3 1876 to Legater¹). Et paa 3,720 Rdl. (Kapitalen nu forbrugt) til Foreningen af 1837 til forsømte Børns Frelse og til Samfundet for vanføre og lemlæstede Børn. Et andet Legat paa 12,000 Rdl., hvis Renter skal anvendes til Konfirmationsbeklædning til trængende Pigebørn, halvt af Herrested-Ravnholt og halvt af Søllinge-Hellerup Sogne. Legatet bestyres under Amtsraadets Tilsyn af Besidderen i Forbindelse med Sognepræsterne.

Børn:

Af 1. Ægteskab:

1. *Ove Sehestedt Juul* til Ravnholt, Kammerherre, født den 5/11 1830 i København, Side 246.

Af 3. Ægteskab:

2. *Julie Georgine Charlotte Sophie Adolphine (Lily) Sehestedt Juul*, født den 13/2 1845 paa Ravnholt, døbt den 30/5 s. A. og indskrevet i Vallø.

I 1861 rejste hun med sin Halvbroder Ove og sin Svigerinde til Nizza, og i Efteraaret 1863, da Moderen med de andre Døtre rejste til Hannover, flyttede Frk. Lily til Ravnholt. Om Vinteren her blev hun forlovet med Hofjægermester Grev *Otto Joachim Vilhelm Moltke* af Bregentved til Espe og Bonderup, født den 9/9 1828 paa Grünthal ved Itzehoe, Søn af Greve Adam Gotlob Moltke til Espe og Bonderup (hvis Moder var Sophie Christiane Juul, Side

196). Brylluppet stod den 10/5 1864 i Herrested Kirke, og som Brudepiger var begge Søstrene Sophie og Agnes. Brylluppet blev dog kun fejret som et lille Bryllup, dels paa Grund af Krigen og dels fordi Grev Moltke endnu var i Sorg for sin Fader. Grev Otto Joachim Moltke havde været østrigsk Officer ligesom Svogeren, Kammerherre Ove Sehestedt Juul. Han døde den 17/2 1868 paa Espe.

Efter sin Mands Død lejede Grevinde Lily Moltke sig en Lejlighed i Tordenskjoldsgade i København, hvor hun opholdt sig om Vinteren. Om Sommeren boede hun paa Espe og kom herfra en Del i Besøg paa de omliggende Herregaarde. Her traf hun den unge Grev Carl Rantzau, der dengang lærte Landvæsen paa Kragerup, og tilsidst blev de forlovede. Den 29/8 1871 stod Brylluppet i Ørsted Kirke. Kammerherre, Hofjægermester *Carl Frederik Lensgreve Rantzau* er født den 10/5 1846 paa Hedegaard ved Kolding, Søn af Kammerherre, Grev Carl Frederik Rantzau († 1897) og Hustru Caroline, f. Worsaae († 1891). Lensgreve Carl Rantzau er Kommandør af 2. Grad af Dannebrog, og desuden dekoreret med Gb. E. T., M. Gr.¹, N. St. O², R. St. Stan², Gr. Fr.³, Pr. J.³. De boede paa Brahesholm paa Fyn og i Kong Georgs Palæ i Bredgade 42 i København.

Fig. 68. Grevinde Lily Rantzau,
f. Sehestedt Juul.
Efter Fotografi.

Grevinde Lily var en betydelig Dame, og paa Grund af sit statelige Ydre og repræsentative Evner var hun meget velset ved Kong Christian IX's Hof. For Eks. blev det overdraget hende og Grev Rantzau i 1898 at hente vor nuværende Konge og Dronning

i Schwerin efter Formælingen og ledsage dem hertil.

Grevinde Lily var dertil en sjelden ærlig Natur, til Tider mere tilbøjelig til at sige Folk sin Mening, end det var dem behageligt; hun var godt begavet, vel instrueret, fornøjelig og elskværdig samt en hyggelig, gæstfri Værtinde for alle de, der samledes i hendes Hjem. De senere Aar var hendes Helbred ikke godt, men hun stred tappert imod, da hun saa nødig vilde ligge andre til Besvær. Navnlig pinte det hende, at hendes Mand skulde mærke, at hendes Kræfter svigtede, trofast som hun altid havde staaet ved hans Side.

Hun døde den 25/12 1899. Grev Carl Rantzau blev Ejer af det grevelige Rantzauske Forlods og Gaardene Frederikslund (Krengerup), Brahesholm og Søholm. Disse Gaarde overlod han i 1910 til Sønnen.

Børn.

Af 1. Ægteskab:

- a. Rosalie (Rosa) Agnes Asta Comtesse Moltke, født den 6/6 1866 paa Espe, gift den 20/10 1887 med Klosterprovst i Preetz, Provinsraadsmedlem, Kommendator for Johannitterordenen Georg Hans Julius Rigs greve Platen-Hallermund til Caden (ved Ültzburg i Holsten), f. den 7/11 1858. Boer i Preetz.
- b. Adam Gotlob Greve Moltke til Espe og Bonderup, født den 27/7 1868 paa Espe, Hofjægermester, Kammerherre, Ridder af Dannebrog, gift den 18/10 1892 med Ingeborg Agnes Comtesse Danneskjold-Samsøe, født den 10/8 1871 paa Frijsenborg.

Af 2. Ægteskab:

- c. Jens Christian Greve Rantzau til Krengerup, Søholm og Brahesholm, født den 16/7 1873, Hofjægermester, gift den 17/9 1901 med Comtesse Fanny Sophie Karen Margrethe Brockenhuus-Schack, født den 23/4 1880. De boer paa Krengerup ved Naarup, Fyn.

Af 4. Ægteskab (Fortsættelse fra Side 241).

3. *Agnes Julie Marie Frederikke Augusta Sehestedt Juul*, født den 3/10 1851 paa Ravnholt, døbt den 16/5 1852 i Christi Kapel paa Ravnholt, s. A. indskrevet i Vallø. Allerede 7 Aar gammel¹⁾ kom hun paa sin første Rejse, idet hun tog med sin Moder til Weissenhaus i Holsten for at besøge sin Morfader. Sammen med sine Søstre havde hun Lærerinde paa Ravnholt, først en Frk. Terling, senere en fransk Mademoiselle Bineau, men ingen af dem yndede hun. De vare heftige, slog hende over Fingrene med Linealen og bandt hendes Ben til Stolebenene, fordi hun ikke sad stille. Sommeren 1860 boede hun med sine Forældre i flere Maaneder paa Hotel d'Angleterre i København, og herfra mindes hun endnu Slaverne, der begyndte deres Rengøring af Byen ved den dengang nær Hotellet liggende Hovedvagt. Paa Hotellet boede en Del Kunstberidere og da navnlig Familien Renz. Med den unge Frøken Amalie Renz sluttede hun et varmt Venskab. De var jævnaldrende, og hun fulgte hende til Prøverne i Cirkus. Frk. Sehestedt Juul havde inderlig ondt af den unge Kunstberiderske, fordi hun ikke maatte faa noget videre at spise for ikke at miste sin Slankhed og Spændstighed. Dette forstod Frk. Agnes imidlertid ikke og inviterede hende ofte ned hos Hofbager Olsen for at spise Æblekage. Paa disse Ture som iøvrigt altid, naar hun spadserede alene, var hun fulgt af deres trofaste Tjener Niels, fordi det ikke var sømmeligt dengang, at en Dame — og da i Særdeleshed en ung Frøken — spadserede alene paa Gaden.

Paa Ravnholt var i 1859 hendes Halvbroder Ove kommet hjem fra Østrig medbringende et Par ungarske Heste. Efter nogen Tids Forløb udbrod der Snive blandt Hestene, og nogle af dem maatte skydes. Frk. Agnes fik af sin Fader Ordre til at overvære Nedskydningen, for at hun kunde øve sig i Selv-

beherskelse. Først blev Broderens ungarske Hest dræbt, derefter Søsterens Ponnier, men da man naaede til Kammerherrens Ridehest, løb hun sin Vej. Den holdt hun saa meget af, at hun ikke kunde holde ud at se den blive skuddt.

Efter Faderens Død flyttede Moderen med Døtrene til Hellerup, og hver Vinter lige til 1866 fulgte hun Moderen paa hendes Rejser til Hannover. I 1865, den 7/9, blev Banen Nyborg—Middelfart aabnet i Overværelse af Kongen og Dronningen. Hendes Broder og Svigerinde var for hindret ved hans syge Knæ i at kunne være til Stede, og Frk. Agnes fik da det Hverv at overrække Dronning Louise en Buket. Stor var hendes Skuffelse, da hun ikke fik Foretræde. Majestæten hvilte sig, og Overhofmesterinde Bille lovede at overrække den for hende.

Den 4/10 1868 blev hun konfirmeret i Herrested Kirke. Sommeren 1868 var hun paa Espe hos Søsteren, og den 6/1 1869 var der stort Bal paa Ravnholt, det første, hvori Søstrene Agnes og Sophie deltog som voksne unge Damer. Dermed var deres Saison aabnet, og i Januar og Februar tog Moderen med dem ind til København, hvor de boede i Skandinavisk Hotel (Hjørnet af St. Kongensgade og Gothersgade). Livligt deltog de herinde i deres første Saison, og paa et af Hofballerne hilste Kronprins Frederik hjerteligt paa dem, erindrende sine fornøjelige Dage paa Ravnholt. En Dag var Moderen med dem i Audiens hos Arveprinsesse Caroline for at takke for Vallø-Stjernen og Baandet.

Ofte besøgte Frk. Agnes Søsteren Lily paa Espe og kom med hende i Besøg hos Hofjægermesterinde Scavenius paa Basnæs. Her traf hun H. C. Andersen, hørte ham læse sine Æventyr op og bevarede iøvrigt mange Minder om Digterens store Forfængelighed og Fordringsfuldhed. Engang ved Middagen bød Tjeneren Frk. Sehestedt Juul først, men saaret i sin Forfængelighed herover lod H. C. Andersen med høj Stemme Tjeneren vide, at han havde at byde ham først. En anden Gang kom han ind ad Døren til Havestuen med en Buket Blomster, han havde plukket i Haven. Frøkenen ilede glad hen imod ham og takkede ham for hans smukke Tanke, men H. C. Andersen drejede sig hurtigt bort med en arrig Bemærkning om, at han plukkede ikke Blomster til unge Piger. De var til Hofjægermesterinden.

Vred kunde han blive, naar nogen forstyrrede hans Oplæsning, og da engang en ung Mand ved en saadan Lejlighed krøb hen og kneb en Kammerat paa et vist Sted, saa han foer op med et Av, lukkede H. C. Andersen Bogen og forlod arrigt Stuen.

Paa Hellerup red hun ofte Ture med Skovrideren paa Ravnholt, Forstkandidat *George Alfred Mourier*, og paa en Ridetur i Efteraaret 1870 blev de forlovede — foreløbig dog kun hemmeligt. I 1873 var hun med en Del af sin Moders Familie til Verdensudstillingen i Wien og rejste derfra hjem over Gmunden. I 1874 tog hun med Moderen og Søsteren Sophie til Schweitz, opholdt sig paa Hjemrejsen alene i c. 3 Uger paa Peinerhof ved Hamborg, hvor

hendes Faders Fætter Hofjægermester Buchwaldt boede. Hendes Moder og Søster var rejst videre til Wiesbaden. Den 22/6 1874 var hun atter hjemme, og den 20/5 1875 stod hendes Bryllup paa Hellerup.

George Alfred Mourier var født den 12/12 1838 i København, Søn af Admiral og Gouvernør over de danske Besiddelser i Vestindien Konrad Emil Mourier og Hustru Constance Marie, født Münster. Han var Enkemand, idet han den 4/7 1867 var bleven gift i Vigerslev Kirke med Ebba Mathilde Magdalene Schøller, født den 24/11 1845 paa Margaard, Datter af Oberstløjtnant, Kam-

Fig. 69. Frk. Agnes Sehestedt Juul.
Efter Fotografi c. 1868.

Fig. 70. Frk. Sophie Sehestedt Juul.
Efter Fotografi c. 1868.

merherre Schøller til Margaard og Hustru Emma Juliane Reimers. Hun døde den 23/4 1868, og i dette Ægteskab havde Skovrider Mourier Sønnen Christian Emil Mourier, født den 13/3 1868, død den 17/1 1921 som Skovrider paa Herlufsholm.

George Mourier var en overordentlig kultiveret Mand, dertil energisk og dygtig (jvf. Side 234 Fodnote 2). Han var Skovrider paa Ravnholt fra 1864 til 1. November 1872, hvorefter han indtil 1875 var ansat ved Hedeselskabet. Hans Tanke var nu at købe en Gaard, men foreløbig nøjedes de nygifte med efter Brylluppet at flytte til en Villa, Klintebjerg, som de havde lejet ved Indsejlingen til Odense. I 1876 købte han Gaarden Valdemarskilde ved Slagelse, hvortil de flyttede om Efteraaret. I Juni 1907 solgte han Gaarden og lejede Hovedbygningen til Gaarden Christinelund ved Præstø, hvor Fru Agnes Mourier ogsaa er blevet boende efter sin Mands Død den 23/8 1920.

Børn:

- a. Alfred Mourier, født den 3/8 1876, død den 28/1 1925, først Forpagter af Teglværksgaard, senere af Næsgaard, begge under Dragsholm paa

- Sjælland, og sidst Ejer af den lille Gaard Øholt pr. Faarevejle. Han blev gift den 9/6 1906 med Marie Magdalene Fønss.
- b. Clara Constance Mourier, født 14/5 1880, gift den 18/12 1911 med Forpagter L. Hellmers, Oremandsgaard pr. Mern, Sjælland.
 - c. Gustav Adolph Mourier, født 1/4 1885, Proprietær, senere Direktør for »Provins Auto« i København, gift den 24/6 1911 med Ingrid Kirkegaard (skilt).

4. *Sophie Marie Regitze Sehestedt Juul*, født den 1/4 1854 paa Ravnholt, døbt 11/7 s. A. og s. A. indskrevet i Vallø.

Indtil 1889 boede Frøkenen paa Hellerup, men flyttede derfra, da Hovedbygningen skulde anvendes til Godsforvalterbolig. Derefter opholdt Frøkenen sig dels i Sverrig og hos sin Moders Familie i Holsten, dels boede hun i nogle Aar i Dresden. Fra 28/6 1873 til 6/8 s. A. ledsagede hun Broderen Ove og Svigerinden til Udstillingen i Wien (se iøvrigt under Moderen og Søsteren Agnes).

Den 22/9 1871 blev Frøkenen overordentlig Stiftsdame paa Vallø, og den 11/2 1892 virkelig Stiftsdame, men først den 7/12 1907 anmeldte hun paa Vallø, at hun agtede at tage fremtidigt Ophold dernede.

5. *Georgine Sehestedt Juul*, født d. 3/5 1856 paa Ravnholt, hjemmedøbt 6/5 s. A., død den 7/5 1856 paa Ravnholt, begravet paa Herrested Kirkegaard.

OVE SEHESTEDT JUUL

1830—1882

Kammerherre, Ritmester, Besidder af Ravnholt, Hellerup og Nislev-
gaard, Ejer af Willestrup

Side 241

Ove Sehestedt Juul er født i Dronningens Tværgade i København den 5/11 1830, og blev efter kgl. Bevilling hjemmedøbt den 15/1 1831 i København. Hans Oldermoder Geheimeraadinde Sehestedt Juul holdt ham over Daaben, og blandt hans Faddere var Prins Frederik Wilhelm af Hessen-Philipsthal¹⁾ og Geheimeconferentsraad Baron Bille-Brahe til Egeskov. Strengt blev han opdraget af sin Fader, og ofte maatte han vandre ud i Skoven for selv at skære en Kæp til at faa Prygl af. I sit 11. Aar kom han paa Frederiksborg lærde Skole, hvorfra han blev Student 1850. Medens han var her, kom Krigsaaret 1848 med dets stærke nationale Rørelser, og Begejstringen greb ogsaa den unge fædrelandselskende Sehestedt Juul. Da han en Dag saa 2. Jægerkorps marchere bort fra Helsingør for at gaa i Kri-gen, blev han grebet af en uimodstaaelig Trang til ogsaa at melde sig under Fanerne. Faderen maatte anvende hele sin Myndighed for at faa ham fra

det, og Lægerne og Skolens Rektor mente ogsaa, at det opløbne spinkle unge Menneske ikke var i Stand til at taale et Felttogs Strabadser.

Lysten til Soldaterlivet var imidlertid vakt i ham, og i 1852 rejste han — som flere andre unge Danske dengang gjorde det, for Eks. Svogerens Grev Moltke — til Østrig for at indtræde i den da saa ansete østrig-ungarske Hær. Han blev her Lieutenant ved 4. Cuirasserregiment i Ungarn hos en vanskelig Eskadronchef, som ret snart lod ham forsætte til en anden Eskadron, hvor han fik det udmærket. I de følgende Aar laa Eskadronen i forskellige Smaabyer Syd for Budapest, Kecskemet, Felegyhaza o. s. v. Det ene Aar udbrød en voldsom Koleraepidemi. Ofte saa man Folk falde døde om i Byen, og en Dag styrtede en Ordonnans, der overbragte Kammerherren en Ordre paa aaben Gade, pludselig død om for hans Fødder af Kolera. Sammen med et Par Kammerater gav han en kolerasyg Officer Massage paa Benene for at lindre hans Smerter. Mærkeligt nok undgik Sehestedt Juul ganske Smitten, og hver Aften samledes Officererne i deres Casino, hvor de drak sig stærke mod den onde Syge i kraftige Toddyer.

Blandt de østrigske Officerer fandt han sig gode Venner, og en af dem, han knyttede sig til, var en Grev Nimsch. Denne var en stor Vovehals, en dumdristig Rytter og meget hidsig. Da han en Aften følte sig fornærmet af Sehestedt Juul, udfordrede han sin gode Ven til Duel. Sehestedt Juul vidste udmærket, at Dueller i Østrig paa de Tider hørte til Dagens Orden, men syntes alligevel, at der i dette Tilfælde ikke var nogen Mening i det mellem to gode Kammerater. Han opsøgte straks Greven, men Hidsigheden var endnu ikke gaaet af ham, og Duellen blev fastsat til næste Morgen. Til aftalt Tid mødtes Parterne med deres Sekundanter. Grev Nimsch gik straks hen til Sehestedt Juul og beklagede, at de ikke var kommet til at tale sammen blot to Timer senere den foregaaende Aften. Hidsigheden var da gaaet af ham, og Duellen kunde være undgaaet. Nu krævede Æresreglerne, at ingen af Parterne trak sig tilbage. Det lykkedes straks Sehestedt Juul med sin Ryttersabel at give sin Modstander et Hug over Armen. Herover blev Greven paany hidsig og huggede gentagne Gange efter sin Modstanders Hoved. Denne gav derefter Greven et forsvarligt Hug over Armen, som gjorde ham ukampdygtig, og Duellen var forbi.

Iøvrigt gik Tjenesten sin vante Gang, og bl. andet blev Sehestedt Juul sat til at undervise det mæhriske Mandskab i Tysk, hvilket var ret usædvanligt for en Officer af fremmed Nationalitet. I Foraaret 1855 blev han Oberleutnant. En Dag eskorterede han en Desertør, der skulde hænges, til Retterstedet. Ved en stor Revu i Budapest kom hans Fader ned for at se til ham og overvære det militære Skuespil. Med Stolthed fortalte gamle Peter Skovfoged¹⁾ paa Ravnholt, der var med Kammerherre Christian Sehestedt Juul, senere om, at han ved denne Lejlighed havde holdt baade sin Herres og Sønnens og sin egen Hest.

I 1859 vendte Ove Sehestedt Juul tilbage til Danmark med Karakter som Ritmester. 7 friske Aar havde han tilbragt i østrigsk Militærtjeneste. Kammeratlivet og den strenge militære Disciplin dernede havde haft sin Indflydelse paa ham og havde lært ham at underordne sig Forholdene i Livet, saaledes som de kunde stille sig for ham. Med sig hjem fra Østrig førte han 4 ungarske Heste og sin Oppasser, Franz Rybniczek¹⁾, som blev paa Ravnholt til sin Død som Rideknægt og Kusk.

Fig. 71. Kammerherre O. Sehestedt Juul.
Efter Maleri paa Ravnholt af O. Bache.

Fig. 72. Kammerherreinde Emilie Sehestedt
Juul, f. Baronesse Holsten.
Efter Maleri af O. Bache, Ravnholt c. 1862.

De ungarske Heste var det altid Sehestedt Juul en stor Glæde at køre — helst sammen med en femte Hest med to i Stangen og 3 foran. Desværre fik et Par af Hestene Snive nogen Tid efter Hjemkomsten og maatte skydes. En Løjtnant Bjelke af Marinen, der var paa Besøg paa Ravnholt, gik op til dem, medens de stod syge i Stalden, og rørte ved den enes Mule. Da han havde et mindre Saar paa Haanden, blev han smittet og døde under svære Lidelser. Med ham uddøde den gamle Slægt Bjelke her i Landet.

Medens Sehestedt Juul endnu gjorde Tjeneste i Østrig, traf han i København under en Orlov Baronesse Emilie Holsten. Efter hans Hjemkomst blev de forlovet i 1859 og gift den 21/8 1860.

Marie Frederikke Emilie Baronesse Holsten var født den 4/10 1834 paa

Langesø, Datter af Geheimekonferentsraad, Kammerherre, Baron Adam C. Holsten-Charisius til Holstenshus († 1879) og Hustru Augusta Magdalene Friccius von Schilden († 1846). Af hendes Søstre var Baronesse Regitze Holsten gift med Minister Jacob Estrup til Kongsdal og Skafføgaard, som af og til, dog ikke særlig hyppigt, var Gæst paa Ravnholt.

Baronesse Emilie Holstens Ungdomsminder var stærkt knyttede til Staldmestergaarden i København, hvor hun ofte opholdt sig hos Overstaldmester og senere Overskænk Grev Christian Danneskjold-Samsøe, med hvis ældste Datter, Comtesse Henny¹⁾, hun var Veninde. Her boede hun ogsaa, da hun i Vinteren 1851 gik til Præsten hos Provst Münter, som konfirmerede hende den 13. April i Holmens Kirke.

Da Sehestedt Juul kørte til sit Bryllup paa Langesø, var det med sit Femspand, og flot kørte han et 8 Tal inde i Gaarden, inden han forsvandt ud af Porten. Brylluppet blev fejret med stor Pragt; til Stede var foruden hans Forældre og Søskende Løjtnant F. Kaas af Livgarden, Grev

Fig. 73. Vildsvin paa Foderpladsen i Dyrehaven.
Fot. 1920.

og Grevinde Chr. Danneskjold Samsøe med Datter, Comtesse Henny, Comtesse Mathilde Platen-Hallermund, Godsejer Jacob Estrup med Frue o. fl. Desværre var Brudens Kjole, der var bestilt i Bryssel hos Madame van Siva, sendt til Odessa i Stedet for til Odense, og i en Fart maatte der gaa Bud til Odense efter Tyl, hvoraf de tilstedeværende Damers Kammerjomfruer i en Fart maatte sy en Brudekjole. Brudgommen var iført sin østrigske Cuirasseruniform.

De nygifte kørte samme Aften til Hellerup, hvor de beboede en Lejlighed i Fløjen mod Kirken. Nogen Tid derefter var der en stor Familie-middag paa Ravnholt, og hertil var omsider den længselsfuldt ventede Brudekjole fra Bryssel kommet.

Ved Faderens Død det følgende Aar arvede Ove Sehestedt Juul Stamhuset og flyttede saa til Ravnholt. Klogt forudseende Tidernes Udvikling paabegyndte han ret hurtigt det frivillige Bortsalg af Fæstejorden i Følge Lov af 19/2 1861, hvorefter det var tilladt at udtage til fri Raadighed som Hovedgaardsjord saa meget, som svarede til 1/9 af det bortsolgte Hartkorn. Af denne fri Jord op-

rettedes efterhaanden Avlsgaardene Ferritslevgaard og Holmegaard¹⁾, medens Gaardene Sofienlund og Stubbendrup fik fordoblet deres Arealer, ligesom ogsaa andre store Arealer henlagdes under Hovedgaardene Ravnholt, Hellerup og Nislevgaard. Salgssummerne af den Jord, hans Fader havde solgt, og af det i

Fig. 74. Ravnholt. Opgangen i Taarnet fra Haven 1919.

disse Aar bortsolgte Fæstegods udgør Hovedbestanddelen af den nuværendesubstituerede Fideicommisskapital. Ved Udgangen af 1870 var bortsolgt ialt 690 Tdr. 6 Skp. Hartkorn Bøndergods, og med den derved til fri Raadighed udtagne Jord skaffedes Samling paa hele Godsets tilbageværende om Ravnholt og Hellerup liggende Arealer, bl. andet af Hensyn til Jagten. For yderligere at fuldstændiggøre denne Arrondering købtes i Aarene 1869—78 en Del smaa Ejendomme, for Eks. 18/1 1869 Herrested Præstegaards Udmark og Skov, 10/6 1872 Søllinge Præstegaards Skov, 1869 Smaa ejendomme i Rønninge, 1872 i Søllinge og 1878 i Killerup. Skovarealet blev saaledes en Del udvidet og udgjorde i 1877 ialt 1820 Tdr. L. (1011 ha).

Sagt i faa Ord blev Stamhusets Jordtilliggende altsaa forandret derhen, at medens det i Midten af Aarhundredet ialt talte 1227 Tdr. H., hvoraf 196 Tdr. under selve Hovedgaardene, bestod det i 1879 af følgende: Hovedgaardstakst og det ovennævnte til fri Raadighed udtagne Hartkorn ialt 256 Tdr., Bondeskyld c. 180 Tdr., Skovskyld c. 30 Tdr., Tiender og Matricul 350 Tdr. Samtidig var Fideicommisskapitalen vokset til 2,46 Million Kr. (jvnf. Side 464). I 1863 indrettedes en Vildsvinepark — den eneste i Danmark — i Dyrehaven, hvor-

til Kammerherren indforskrev 5 Vildsøer og 1 Orne fra Anhalt-Dessau. Den 15/3 1865 satte den ene So det første Kuld Grise paa 8 Stykker. Bestanden har derefter gennemsnitlig i Aarene før Verdenskrigen udgjort c. 60 Stykker. Under denne umuliggjordes Tilførsel af friskt Blod i Stam-

Fig. 75. Ravnholt c. 1865.
Efter ældre Fotografi.

men, og efter Krigen tvang de følgende vanskelige Aar til at reducere Bestanden af Bekostningshensyn. I Efteraaret 1922 lykkedes det dog at indføre en Vildorne fra Polen.

Ligesaa var Ravnholt og Dallund de første Gaarde paa Fyn, paa hvilke der indførtes Fasaner. Paa Ravnholt lykkedes disse dog ikke videre dengang, og først i Halvfemserne øgedes Bestanden, da Sønnen paa ny udsatte Fasaner.

I 1863 købte Kammerherren Ejendommen i St. Kongensgade 77 (solgt 1901) i København, og her boede de, naar de i de følgende Aar var i København. Hyggelig var Udsigten fra deres Lejlighed paa 1. Sal over mod de smukke, gamle, smaa Huse paa den anden Side af Gaden, hvoraf der endnu er nogle Stykker tilbage. Lige udenfor paa Marmorpladsen laa Frederikskirken som en stor Ruin, der afgav en dejlig Legeplads for den lille Christian Sehestedt Juul og de andre Drengene fra Kvarteret. Navnlig i Vintermaanederne Februar og Marts søgte de store Godsejerfamilier ind til deres Palæer eller Lejligheder i Hovedstaden for

Fig. 76. Herrested Kirke før Restaureringen.
Efter ældre Fotografi.

Paa Billedet ses Begravelseskapellet, som blev nedrevet.

at dyrke Teatre, Koncerter m. m. Elegante Selskaber afholdtes, hvor Danmarks Aristokrati mødtes med det fremmede Diplomati, og hvor Ungdommen fra de forskellige Landsdele kom sammen til fornøjelige og stilfulde Baller og Maskerader hos hinanden eller ved Hoffet. Det var Københavns fornemste Saison, som hvert Aar satte sit Præg paa Hovedstadens highlife, lige til Verdenskrigen i 1914 og dens økonomiske Eftervirkninger tvang Landboerne til at blive paa deres Gaarde.

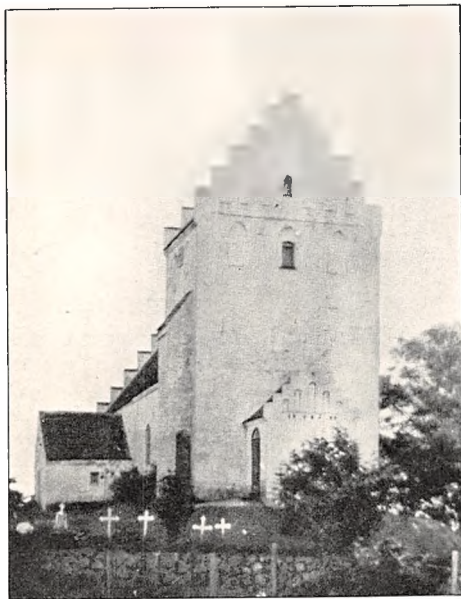

Fig. 77. Herrested Kirke før Restaureringen.
Efter ældre Fotografi.

Ofte kørte Kammerherren under sine Ophold i Byen lange Ture i Omegnen med sit Firspand. Paa en saadan Tur løb Hestene løbsk for ham en Dag ude paa Langelinie. Vognen, en saakaldt »brake«, blev ødelagt, og flere af Selskabet og deriblandt Kammerherreinden kom til Skade. Heldigvis kom lidt efter Kronprins Frederik og Kronprinsessen forbi. Øjeblikkelig standsede de, steg ud af deres Vogn og overlod den til de tilskadekomne, medens de selv fortsatte deres Vej til Amalienborg til Fods.

Hestene blev fanget noget efter.

I 1863 ombyggede Kammerherren Hellerup Avlsgaard. Dennes Hovedbygning restaureredes i 1874. I Aarene 1864—71 opførtes Taarnet paa Ravnholt, medens Hovedbyg-

ningen, Mejeriet og samtlige Ladebygninger restaureredes.

Under sit Ophold ved Skolen i Hillerød havde Kammerherre Sehestedt Juul fattet Kærlighed til Frederiksborg Slot, og Ravnholts Stil efter Restaureringen kom derfor ogsaa til at minde stærkt om det. De tidligere takkede Gavle paa det gamle Ravnholt reves ned, og Cementen, der lige var opfundet, benyttedes til Hovedbygningens udvendige Udsmykning i Stedet for Sandstenen, inden man endnu var klar over dens Virkning og Udseende i Tidens Løb. Arbejdet forestodes af Arkitekt Haugsted, der ligeledes forestod Restaureringen af Herregaardene Arreskov, Brahe-Trolleborg, Nakkebølle m. fl., næsten allesammen Arbejder, der staar som talende Udtryk for hele denne Tidsalders Stilløshed i Bygningskunst. Samtidig med Ombygningen¹⁾ blev Haven udvidet og Vejen fra Herrested til Ryslinge²⁾, der tidligere gik forbi det gamle Mejeri, gennem Forvalterporten og videre gennem Haven, blev lagt uden om Avlsgaarden.

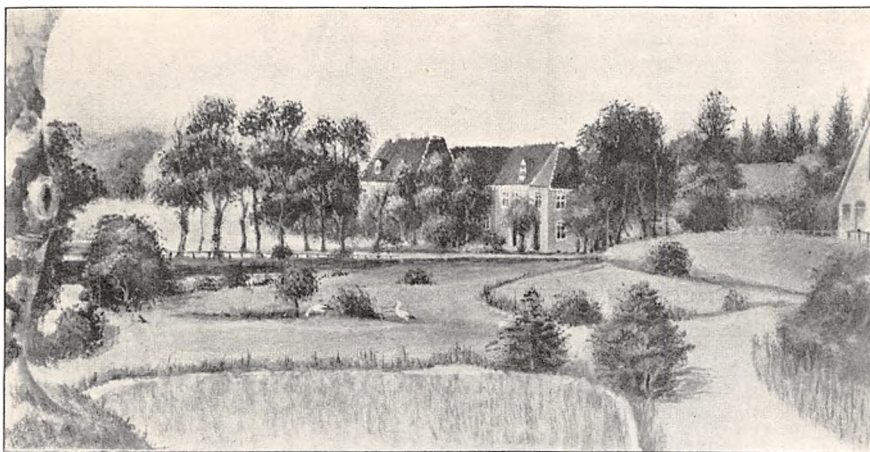

Fig. 78. Willestrup set fra Vilhelminelund.
Efter et ældre Farvetryk, Ravnholt.

Christi Kapel blev udvidet med 1 Vinduesfag, saaledes at Kapellet kom til at springe noget ind i Gaarden.

I 1867 byggedes Skovridergaarden Skovlyst, ligesom Kammerherren ogsaa ombyggede Herrested Kirke og nedrev det herværende Begravelseskapel (jvnf. S. 181 og 251) samt restaurerede det af Geheimeraad Chr. Sehestedt opførte Hospital (Alderdomshjem) i Herrested. Kirken blev færdig i 1880.

I 1869 erhvervede han sig Slægtens gamle Gaard Willestrup (Skøde af 22/2 1869). At købe det hele Gods med dets 240 Tdr. H. Bønderjord var dog mere, end Kammerherren mente at turde inlade sig paa alene. Ved Auktionen optraadte tillige Brødrene Mourier Petersen som Købere. Men da disse kun ønskede Bøndergodset, blev de og Kammerherre Sehestedt Juul let enige om ikke at overbyde hinanden.

Kammerherren købte derefter det hele for 325,000 Rdl. og videresolgte Størstedelen af Godset for 129,000 Rdl. til

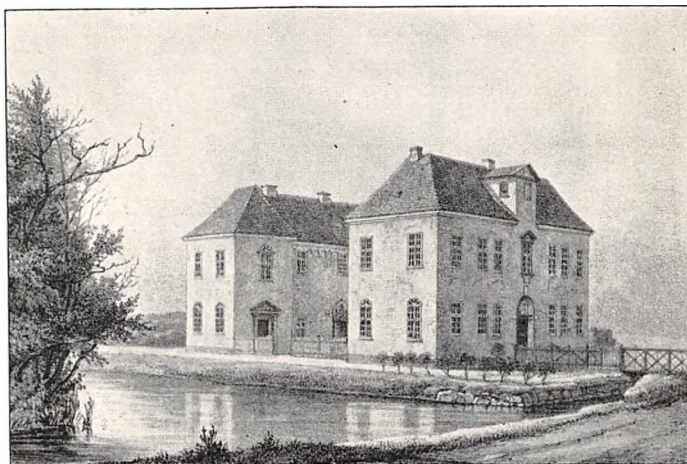

Fig. 79. Willestrup c. 1850.
Efter Richardt og Becker.

de to Brødre. Hovedgaard med Skov, Tiender m. m. kom derefter til at staa i c. 196,000 Rdl.

Ialt blev Willestrup paa 33 Tdr. H. Hovedgaardsjord (med c. 530 Tdr. Land, hvorefter 12 Tdr. Gaardsplads og Have¹), 36 Tdr. Skovhartkorn og 14 Tdr. H. Fæstegods, tilsammen 2200 Tdr. Land, fordelt ligelig mellem Skov og Ager. Gaarden købtes af Boet efter cand. polit. Fritz Juul. Kort Tid derefter lod Kammerherren paabegynde de store Beplantninger af Bondejord og de daarligste og længst bortliggende Arealer samt Ombygningen af alle Willestrups Skovfoged- og Skovarbejderboliger.

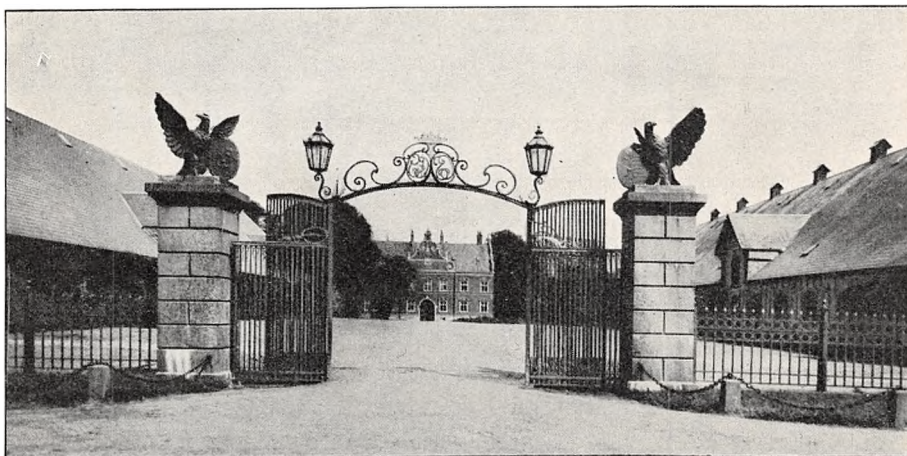

Fig. 80. Indkørselen til Ravnholt 1919.

Samtlige disse Beplantningsarbejder, der jo ligesom Hedesagen var af overordentlig samfundsøkonomisk Betydning, fortsattes senere af Sønnen, Kammerherre Christian Sehestedt Juul. Medens Skovarealet, som nævnt, i 1869 udgjorde c. 1100 Tdr. L. eller 605 ha, udgjorde det i 1899 ialt 1521 Tdr. L. eller 837 ha, og i 1920 ialt 1784 Tdr. L. eller 991 ha.

Kammerherre Sehestedt Juul tog aldrig Ophold paa Willestrup og kom der iøvrigt yderst sjældent paa korte Besøg. Da engang hans Svigerfader, den gamle Ekscellence fra Holstenshus, var med deroppe og saa den kraftige Blaakilde, udbød han: »Men Ove, den Kilde er lige saa meget værd, som du har givet for hele Godset«. Hertil svarede Kammerherren: »Ja, Papa, den vilde have været det, kunde den flyttes over til Holstenshus eller Ravnholt.« Maaske kan den gamle Ekscellence alligevel faa Ret engang i Fremtiden, men foreløbig har nuværende Ejer, Kammerherre Christian Sehestedt Juul, taget dens Afløb, Willestrup Aa, i Brug ved i 1920 at anlægge et Elektricitetsværk i den gamle Vandmølle.

I de følgende Aar lod Kammerherren Willestrup en Del restaurere, hvilket vist nok hovedsagelig bestod i at nedtage nogle meget medtagne Blendinger

over Vinduerne, nogle smaa Kviste paa Sydfløjen, og en næsten ødelagt Søjleportal om den østligste Dør i samme Fløj. Paa Avlsgaarden byggedes Ko- og Svinestald først i Halvfjerdserne¹).

I September 1865 havde Kong Christian IX og Dronning Louise meldt sig paa Besøg paa Brahe-Trolleborg, og Kammerherre Sehestedt Juul havde lovet Grev Reventlow en feist Daahjort hertil. Da han kom kørende hjem til Ravnholt med den og vilde staa af Jagtvognen udenfor Porten, gik et Skud i hans Dobbeltriffel af, og Kuglen gik gennem hans ene Knæ. Til alt Uheld gik der Betændelse i Saaret. En ung Læge maatte tage Ophold paa Ravnholt for daglig at kunne tilse Saaret, som i 14 Maaneder bandt Patienten til en Baare, paa hvilken han blev baaret om baade ude og inde. Resten af hans Liv var Benet stift.

Trods sin Sygdom var Kammerherren dog stærkt optaget af og tog virksom Del i den ny opdukende religiøse og

politiske Bevægelse i Ryslinge. I 1849 var Vilhelm Birkedal blevet Sognepræst her og havde faaet voksende Indflydelse ved sine intelligente Prædikener og Taler. Han var Grundtvigianer og ivrig national, saa hvad det sidste angik, stemte han godt med Kammerherre Sehestedt Juul. Men hans Grundtvigianisme tog Fart, og i sit stærke nationale Følelsesliv lod han sig rive med til dristige politiske Udtalelser. Efter en Prædiken i Kirken den 4/9 1864 bad han saaledes Gud skænke Kong Christian den IX »et dansk Hjerte, om det var muligt.«

I Aarene 1864—66 var han Medlem af Rigsraadets Folketing og tilhørte det nationale Venstre. Da han tilsidst optraadte udfordrende og endog offentligt rettede et skarpt Angreb paa Ministeriet, fik han den 22/9 1865 sin Afsked uden Motivering. En stor Del af Sognemenigheden vilde dog ikke skilles fra ham. Han blev derfor derovre og holdt Gudstjeneste først i private Huse og senere i en Lade til Boltinggaard. Herved dannedes en Valgmenighed, der stillede Krav om at blive anerkendt som hørende til Folkekirken, og den 5/8 1866 indviedes den nye Valgmenighedskirke i Ryslinge. Ofte

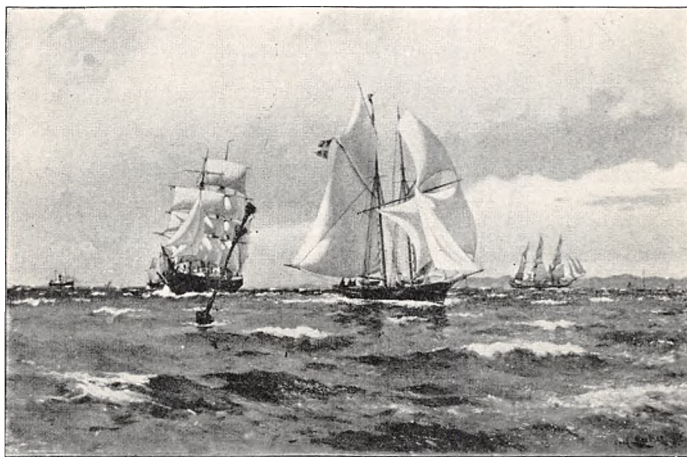

Fig. 81. „Emilie“ udfør Mols paa Vej til Kristiania.
Efter Maleri af Carl Locher 1882, Ravnholt.

førte Kammerherre Sehestedt Juul lange Diskussioner med Vilhelm Birkedal oppe i Salen paa Ravnholt, hvor Kammerherren blev ført ind paa sin Sygebaare. Hans Standpunkt overfor Birkedal kom bl. andet frem i hans Tale i Rigsdagssamlingen 1866—67 i Anledning af Loven om Sognebaandsløsningen. Han sagde her¹⁾: »Jeg erkender, at baade Tidspunktet og Motivet hertil (Birkedals Afskedigelse) var saare uheldigt valgt. Men han burde være afskediget et Aar før, da han holdt sin berømte Kirkebøn for H. M. Kongen, thi ingen Regering, der vil opretholde sin Stilling, kan taale den Slags. Men den Menighed, der nu har fulgt denne Martyr, den Menighed, der nu staar udenfor Folkekirken — thi den er dog vel udenfor denne, siden den selv beder om at komme ind — er den kun fulgt af religiøse Hensyn? Nej! Af politiske Hensyn er den fulgt med. Men jeg gad dog nok spørge, om det er Rigsdagens Opgave at give religiøse Love for urolige Hoveder — — — — Jeg skal være den sidste til ikke at anerkende Pastor Birkedals Begavelse og betydelige Andel i den kirkelige Vækkelse — — — — o. s. v.« Kammerherren fortsætter med at vise, at det Tal, der var nævnt paa de, der ønskede at beholde Birkedal, var overdrevet og endog falskt opgivet. Han fordømte Birkedals Embedsvirksomhed, som blev forsømt til Fordel for politiske Drømme.

Kort Tid herefter paabegyndtes Arbejdet paa at danne Højskolen i Ryslinge²⁾, der aabnedes den 1/11 1866 med Pastor Johannes Clausen som Forstander. Som Lærere ved Skolen fungerede bl. andet Skovrider Mourier ved Ravnholt. For at kunne opføre en Skolebygning foretoges i Foraaret 1867 en Aktietegning, og flere Godsejere, deriblandt Kammerherre Sehestedt Juul, tegnede betydelige Beløb, idet man haabede, at Højskolebevægelsen vilde danne en passende national Modvægt mod Tidens frisindede Rørelser. Men da Højskolen c. 1870 søgte Tilmærkelse til Valgmenigheden og til Pastor Vilh. Birkedal paa Trods af alle de, der havde støttet dens Oprettelse, følte alle Godsejerne, de konservative Bønder og Indremissionen sig naturligt dybt skuffet, og heftige Fejder med Ord og Pen blev Følgen. Kammerherre Sehestedt Juul traadte selv energisk op og brød ganske al Forbindelse med Skolen. I Rigsdagssamlingen 1871—72 udtalte han i Anledning af Lov om Tilskud til Højskolerne, at disse »for Øjeblikket virker meget uheldigt for Samfundet, fordi Politik og Partivæsen spiller en meget stor Rolle her, og dels fordi de unge Mennesker efter min Mening ingenting lærer.« Videre anbefalede Kammerherren Kultusministeren at føre et nøje Tilsyn med disse Skoler og sikre sig imod, at de vedbleve at være en Slags politiske Planteskoler.

I Begyndelsen af Tredserne blev Kammerherre Sehestedt Juuls ene Lunge lidt angrebet, og efter Lægens Raad rejste han med Kammerherreinden og Søsteren Lily til Nizza. Et følgende Aar var de i Ægypten, hvor de sejlede opad Nilen og red Ture ind i Landet paa Jagt. En Dag, da de sad paa Dækket af Skibet, Kammerherreinden med en stor Straahat paa, susede pludselig

2—3 Riffelkugler om Ørene paa hende. Skibet standsede øjeblikkeligt, og nogle af Besætningen gik i Land for at finde Forbryderen. De fandt ham, en fuld Skildvagt, som »kun« havde villet more sig med at skyde til Maals efter Straahatten. I 1872 var de om Vinteren paa Korsika.

Foruden Jagt interesserede al Idræt og Lystsejladts Kammerherren meget, og med sin Kutter »Emilie« foretog han mange fornøjelige Ture. For lettere at kunne være ved Vandet byggede han Villaen »Mira Mare«, herligt beliggende ved Svendborg Sund ikke langt Vest for Svendborg. Her tilbragtes det meste af Sommeren hvert Aar. Efter nogen Tid lod han sig af vel tørret Egetømmer fra Ravnholt Skove bygge en Lystskonnert paa 32 Tons, som ligeledes døbttes Emilie. Med denne sejlede han ofte paa Østersøen, ja foretog endog en Tur til Petrograd. Desuden deltog han i »Dansk Forening for Lystsejladts« (nu Kgl. Dansk Yachtklub) store Kapsejladser i Aarene 1877—82 og i dens Eskadresejladser, var bl. andet med i 1882 i Eskadren til Stockholm i Anledning af Svenska Segel-Sällskapets 50-aars Jubilæum, ved hvilken Lejlighed Kammerherren blev udnævnt til Æresmedlem af det svenske S. S. S. Kammerherreinden var som oftest med paa Sejladserne, men mest for sin Mands Skyld, og helt søstærk blev hun aldrig.

Den 10/7 1869 valgtes han til Formand i Kgl. Dansk Yachtklub. I 1871 følte han sig imidlertid med Rette tilsidesat, fordi Tiden til en Kapsejladts blev bestemt uden hans Godkendelse og vistnok mod tidligere Aftaler. Han meddelte derfor Bestyrelsen, at han hverken kom til Generalforsamlingen eller Kapsejladtsen, og at han ikke ønskede Genvalg til Bestyrelsen. Ved Valget den 22/7 1871 kaaredes derfor en anden Formand, men den 28/6 1879 modtog Kammerherren igen Valget til Formand, hvad han vedblev at være til sin Død. Blandt Medlemmerne ansaas han for en interesseret og meget dygtig Formand. Han var dertil meget afholdt, hvad der bl. andet fik et Udtryk ved hans Bisættelse i den Sølvkrans, der blev tilvejebragt ved rigeligt indgaaede frivillige Bidrag fra Medlemmerne. Vist nok har der i K. D. Y.'s Lokaler været opstillet en Buste af ham — mulig Mage til den, der nu staar paa Ravnholt og i Diskontokassen i Odense — for i mange Aar fandtes her Fodstykket til den med en Sølvplade mærket med Kammerherrens Navn.

Desuden var han en ivrig Rytter, holdt flere kostbare Rideheste og virkede meget for Væddeløbenes Genoplivelse i Danmark. Efter sin Faders Død overtog han Stillingen som Formand i »Det fynske Brandassuranceselskab« (Ravnholtkassen), og i 1862 fik han Sæde i Herrested Sogneforstanderskab. Fra Krigsaaret 1864 og til 1875 valgtes han til 4. Landstingsmand for 6. Kreds (Odense). Uden at knytte sig stærkt til Politik deltog han livligt i Tingenes Forhandlinger. Hans værdige og atdæmpede Taler, hans skarpe Angreb holdt i rolige, beherskede Udtryk, hele hans Fremtræden viser os tydeligt — ikke Politikeren — men den fine og kultiverede Mand, som har taget imod sit politiske Valg, fordi han ærligt har noget paa Hjerte. Han talte i Samlingen 1866—67 2 Gange.

Hans første Tale var mod Indkomstskatten, fordi den frister Borgerne til at vige fra Sandheden. Den var en »smuk Teori, men desværre en af de ikke faa Teorier, der taber det smukke, ja endog bliver saare hæsliq ved en praktisk Udførelse.« Hans anden Tale var mod Sognebaandets Løsning. (Et Stykke af Talen refereret

Side 256). I Samlingen 1867—68 talte han mod Valgmenighedsloven af 15/5 1868. I 1869—70 talte han mod Fæstegodsets Overgang til Selveje. Han udtaler her: »De nuværende Fæsteforhold er ikke tidssvarende. Det patriarkalske Forhold, som maaske engang har bestaaet mellem Godejere og Fæstere, har jeg i de 30 Aar, i hvilken min Hukommelse gaar tilbage, desværre aldrig kendt, i alt Fald kun som noget, der spillede paa Overfladen. Da jeg i 1862 kom til denne Erkendelse, tilbød jeg straks mine Fæstere, baade Gaardmænd og Husmænd, deres Steder til fri Ejendom, og jeg er i dette Øjeblik saa heldig at have solgt omtrent $\frac{2}{3}$ af mit Fæstegods eller 650 Tdr. Hartkorn. Disse Ytringer er vistnok tilstrækkelige til at vise, at jeg princi-

Fig. 82. Kammerherreinde Emilie Sehested Juul,
f. Baronesse Holsten.
Efter Lithografi.

pielt ikke er nogen Modstander af Fæstegodsets Overgang til Selvejendom, ja jeg vil endog indrømme, at jeg i statsøkonomisk Henseende i een Retning anser denne Forandring som en Forbedring, thi paa faa Undtagelser nær, er det en Kendsgerning, at Selvejeren driver sin Ejendom med større Energi end Fæsteren.« Kammerherren slutter med at sige, at han alligevel stemmer imod Loven, fordi han mener, det vil gaa bedre ad Frivillighedens Vej, og fordi det foreliggende Lovforslag er mod Grundlovens § 82.

Endelig talte Kammerherren i 1872—73 mod Opvarmning af Kirkerne, dels af Sundhedshensyn, dels fordi det vilde betyde en stor Udgift for Kirkejerne. Ialt har Kammerherren talt 12 Gange i sin Rigsdagstid. Den 21/8 1875 udtraadte han af Landstinget af private Hensyn.

I 1866 valgtes han til Medlem af Godsejerforeningens Bestyrelse, og en kort Tid var han Medlem af Oktoberforeningens Overbestyrelse. Denne var dannet den 10/10 1865 og var et Udtryk for den Forstaaelse mellem de »store og smaa Bønder«, som under Forfatningskampen var begyndt at gøre sig gældende som en Modvægt mod de Nationalliberale.

I Aarene 1871—82 var han Medlem af Svendborg Amdsraad, blev 1862 Medlem af Repræsentantskabet for Fyns Diskonto-Kasse, og valgtes fra 1867 til sin Død til dettes Formand. Senere havde han tillige fra 1870 til 1879 Sæde i Bankraadet for Privatbanken i København.

Ligesom Faderen var hans største Interesser dog knyttede til det praktiske Liv. Ravnholt drev han som Mønstergaard, hvorved ganske vist Gaardens Netto-Udbytte i høj Grad forringedes. I Ugeskrift for Landvæsen 1882, Side 217 gives en udførlig Beskrivelse af Gaardens Drift, og den kaldes her en af Danmarks bedst drevne Gaarde. Som Medlem af Fyns Stifts patriotiske Selskab blev han den 6/3 1865 Formand for det Udvalg, der udarbejdede Selskabets nye Love. I Følge disse skulde Selskabets Formaal være at fremme Oplysning om og praktisk Udvikling af Landvæsen, Husflid, Kunstflid og andre almennyttige Øjemed. Den 31/12 1870 valgtes han til Selskabets For-

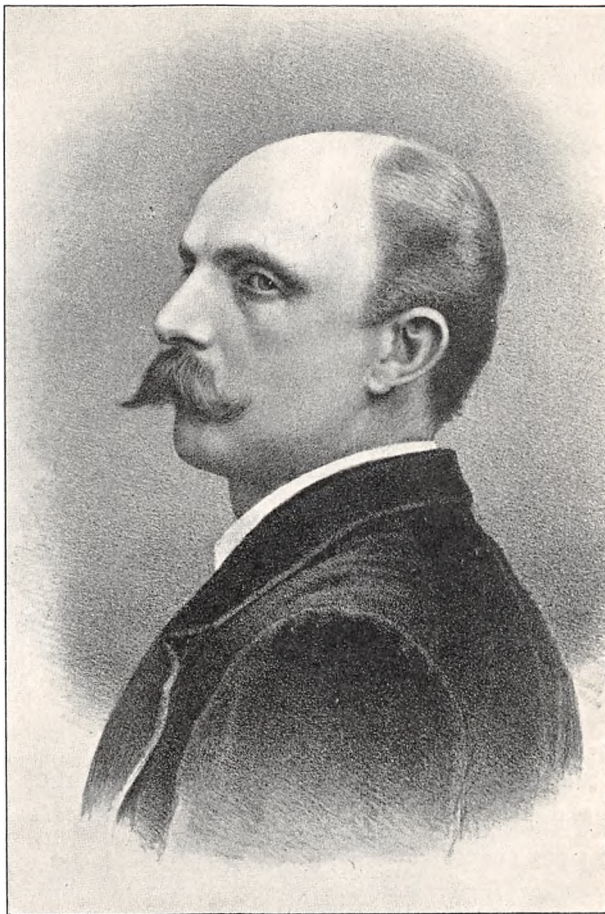

Fig. 83. Kammerherre O. Sehestedt Juul.
Efter Lithografi.

mand, hvad han var til sin Død. I 1869—77 var han Medlem af Bestyrelsen i det kgl. Landhusholdningsselskab, og i 1869 valgtes han til Vicepræsident for den 11. danske Landmandsforsamling i København. I 1872 var han Præsident for den 12. danske Landmandsforsamling i Nykøbing paa Falster, i hvis heldige Udfald han havde sin store Andel. Han var Formand for fynsk Væddeløbsselskab og Præsident for den danske Afdeling af nordisk Jockeyklub, Præsident for den danske Afdeling paa Verdensudstillingen i Wien

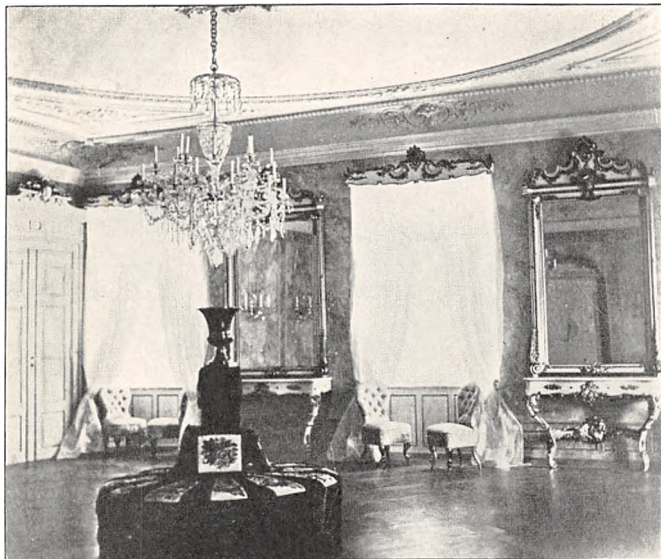

Fig. 84. Salen paa Ravnholt c. 1880.
Efter Fotografi.

1873 og i 1872 Medstifter af »De Danske Sukkerfabrikker«, i hvis Bestyrelse han sad, til han i 1876 trak sig tilbage paa Grund af Bortrejse. 1863 blev han Ridder af Johanitterordenen, som han sendte tilbage, da Preussen rykkede mod os i 1864. Den 8/1 1863 blev han Kammerherre, den 28/7 1869 Ridder af Dannebrog, den 2/9 1872 Kommandør af 2. Grad af Dannebrog og af svensk Vasarordenen, 1873 Kommandør af østrigsk Frands Josephorden og Ridder af græsk Frelserorden. Den 5/7 1882 udnævntes han til Kommandør af 1. Grad af Dannebrogordenen.

Kammerherre Ove Sehestedt Juul var en Mand, som elskede sit Land over alt. Dette var et Hovedtræk hos ham og prægede alt, hvad han foretog sig. Sin Faders Valgsprog »Alt for Fædrelandet« gjorde han ogsaa til sit, ikke som en tilfældig Arv, men i fuld og oprigtig Overensstemmelse med de Tanker og Følelser, der laa til Grund for det¹⁾.

Det var af patriotiske Grunde, — i Følge Dalgas kendte Ord: »Hvad udad tabes, skal indad vindes« — at han sammen med Lensgreve Wedell til Wedellsborg, Grev Moltke til Glorup, Lensgrev Reventlow til Brahe-Trolleborg o. fl. gik med til at financiere Udtørringen af Fladesø ved Agger, et Foretagende der mislykkedes, og som kostede de interesserede saa store Summer, at for Eks. Ravnholt i Kammerherrens sidste Aar var økonomisk stærkt anstrengt.

Han var en høj og myndig Mand, meget repræsentativ, elegant og fin, en Charmeur, som elskedes og beundredes af alle. Han var dertil sjældent ædelt tænkende, havde et hurtigt Hoved, en esprit tranchant, der ofte forstod at hugge gennem alt Vrøvl og gribe Kernen i en Sag, hvorfor han ogsaa var meget søgt til Bestyrelser og Kommissioner. Naar han kom, kunde en tilsyneladende endeløs Diskussion afsluttes til Tilfredshed for alle. Jul. Schovelin skriver om ham i sit Jubilæumsskrift for Fyns Diskonto Kasse i 1921:

»men det var ikke alene Fæller, der villigt flokkedes om ham, han havde overhovedet den Evne at kunne samle Folk om sig og derved forene dem om den Op-gave, som i det givne Øjeblik laa ham paa Sinde. Det var ikke alene en Følge af hans ridderlige og ven-nesæle Sjæl, men ogsaa af hans fra

alle Sider, endog af hans argeste Modstandere, anerkendte Retsindighed.« Af og til kunde han bruse op, men Uvejret drev altid let og hurtigt over. Som en gammel Ven af ham, Kammerherre Carl Adolf Treschow til Brahesborg, sagde: »Han kunde have Modstandere, men absolut ingen Uvenner.«

Han var kærlig, alvorlig og gudfrygtig, men ved Siden heraf kunde han være sprudlende livlig, fornøjelig og gæstfri som Vært. Han var stærkt huslig interesseret, hvorfor det ogsaa hovedsagelig var ham, som styrede Ravnholts indre Økonomi og hele Husførelse. I sin Trang til Stilfuldhed og Skønhed var det ham en Glæde, at Kammerherreinden ikke beyrdedes med huslige Bryderier, og med Tilfredshed udtalte han, at hun aldrig havde haft Penge i sine Hænder. Hvad hun gav ud, betaltes af ham selv, af Godsforvalteren eller Kammerjomfruen.

Som Gæst rundt paa Herregaardene var han beundret af det smukke Køn for sin Elegance og sin Livlighed, og først naar han — selv som ældre — førte Dansen op, fortæller en af Damerne fra hans Tid, kom den rette Glæde og Munterhed ind i Ballerne.

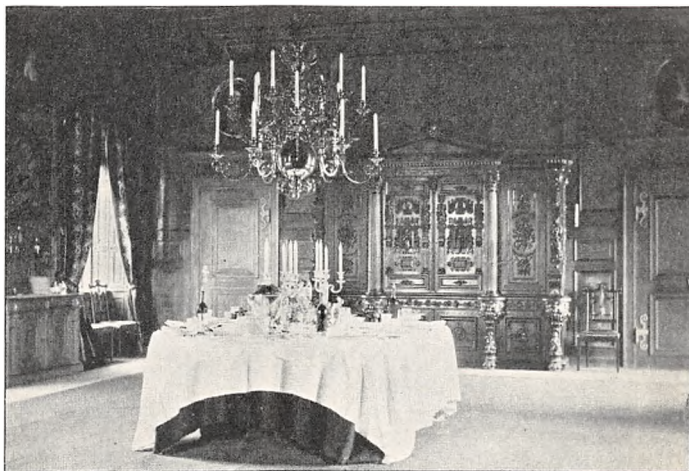

Fig. 85. Spisestuen paa Ravnholt c. 1880.

I hans Aar var Ravnholt i selskabelig og repræsentativ Henseende et Centrum paa Fyn. Om Vinteren Baller og om Efteraaret Jagter, hvor Glæden udfoldede sig i det fornøjeligste Samvær. En af de hyppigste Gæster var Kammerherrens gode Ven, Baron Juel-Brockdorff til Taasinge, en af de største Spasmagere og et livligt Hoved. Flere Gange besøgte Ravnholt ogsaa af Prins Hans og daværende Kronprins Frederik (senere Frederik VIII), som satte stor Pris paa Kammerherren lige fra den Tid, Prinsen som ung Rekrut i Nyborg hyppigt tilbragte sin Lørdags-Søndags Orlov paa Ravnholt.

Fig. 86. Jagt paa Ravnholt 1874.

Fra venstre: Kmh. Oppen-Schilden, Hasseldorf, Baron Christian Holck, Holckenhavn, Baron Frederik Blixen, Näsbyholm, Baron Juul-Brockdorff, Taasinge, Hr. Adam Berner Schilden, Oberst Kaas, Lehnsgreve Petersdorff, Grev Julius Ahlefeldt-Laurvig, Skovbo, Grev Danneskjold-Samsøe, Ulriksholm, Christian Sehestedt Juul (den lille Dreng), Baron Carl Schaffalitzsky de Muckadell, Skjoldemose, II. kongl. H. Kronprins Frederik, Jagtherren, Kammerherre Sehestedt Juul, Hofchef, Grev Danneskjold-Samsøe, Kmh. Niels Juel, Hjerringe, Lehnsharoon Rosenørn-Lehn, Hvidkilde, Lehnsgreve Reventlow, Adjutant hos Kronprinsen, Kapt. Lund, Amtmand Grev Brockenhuus-Schack, Grev Carl Rantzau, Frederikslund (Krengerup), II. Hannibal Sehested, Tangegaard, Baron Fritz Bille-Brahe, Egeskov, Skovrider Vedel. Forneden: Kronprinsens Jæger, Anders Skovfoged, Christian Skovfoged, Skytte Adolf Storm, Skovfoged, Jens Clausen, Skovfoged, Lehnsgrev Reventlows Jæger.

Baade Kammerherren og Kammerherreinden var da ogsaa med til Prinsesse Thyras Bryllup den 21/12 1878 med Hertug Ernst August af Cumberland. Da Kammerherren døde, udtalte Kronprins Frederik, at han med ham mistede en af sine bedste Venner. I Jagtbogen paa Ravnholt ses blandt Jagtgæsterne den 4/1—6/1 1872 Prins Hans; den 25/1—28/1 1874 Kronprinsen; den 22/1—23/1 1876 Kong Christian den IX og Kronprinsen; den 11/12—12/12 1881 Kronprinsen og Prins Hans.

Med sjelden Klogskab forstod Kammerherre Sehestedt Juul Tidens Kurs og kunde følge med til, hvad der var rimeligt og naturligt. Som han var elsket af alle i sin Stand, blev han det derfor ogsaa af sine Undergivne og senere af Bøn-

derne. I Begyndelsen, navnlig under Salget af Fæstegodset, kunde der vel være en Del Friktion mellem ham og Fæsterne. Men efterhaanden som de lærte at respektere hans Vilje og samtidig at forstaa hans velmenende og retfærdige Tankegang, gled ogsaa hans Forhold til dem tillige i Lave, hvilket bl. andet gav sig Udtryk i den Trofasthed, som Sognets Beboere viste ham ved Kammerherreindens Død. Kort Tid derefter lod han trykke en Tak til alle for deres Deltagelse. Han tilføjede heri, at ingen beklagede mere end han det spændte Forhold, der havde været mellem ham og Bønderne under Fæstesagen, men

han var besjælet af Ønsket om gensidig bedre Forstaaelse i Fremtiden. I Nekrologen over ham af 6/12 1882 skrev Fyns Stiftstidende: »Hvad der gav Kammerherre Ove Sehestedt Juul et Særpræg, der aldrig fornægtede sig under alle hans mangeartede Forhold og Virksomhed, var hans i Sandhed ædle Karakter, hans in-

Fig. 87. Kammerherre O. Sehestedt Juul med sit 4-Spand.

derlige Hjertensgodhed og hans dybe Had mod alt uædelt og uhæderligt. Han var Aristokrat lige til Fingerspidserne, men han følte dybt og klart hvilke Pligter, den nedarvede Adel paalagde ham. Som Politiker var han afgjort Højremand, men naar han udtalte sig skarpt om sine politiske Modstandere, saa var det i de allerfleste Tilfælde, fordi hans brave Sindelag oprørtes over noget uhæderligt og underfundigt. I sin Dom var han i det hele streng mod sig selv og mild mod andre, og at lindre Nøden, hvor han fandt den, gjorde ham godt. Hans Kones Død fremkaldte i hans Sind en dyb Melankoli, hvis hele Tyngde kun de have kunnet fatte, der havde staaet ham nærmere.«

Kort før Jul 1881 havde Kammerherren med hele Familien været paa Taasinge hos Juel-Brockdorffs. Efter Tilbagekomsten til Ravnholt blev Kammerherreinden syg af Difteritis, hvilket var saa meget farligere for hende, som hun i flere Aar havde lidt af Halsaffectioner. Hun døde paa Ravnholt den 6/1 1882, kun 47 Aar gl.

Kammerherreinde Emilie Sehestedt Juul var ret høj, indtagende uden at være køn og ligesom sin Mand meget repræsentativ. Hun var en begavet Dame,

en udmærket Værtinde, temperamentsfuld, livlig og fornøjelig, og ligesom han forstod hun i sjælden Grad at skabe Fest og Skønhed om sig. Hun havde et meget ømt Hjerter, der aldrig kunde sige nej. Med rund Haand uddelte hun Penge og Gaver til alle, der trængte, og kom alle til Hjælp, der var i Nød. Intet Under var det, at hele Sognet elskede hende.

I sin Ligtale¹⁾ over hende sagde Sognepræsten bl. andet: »Og hvad der

Fig. 88. Kammerherreindens Stue paa Ravnholt c. 1880.
Efter Fotografi.

Det indlagte Skab til venstre har tilhørt Dronning Karoline Mathilde og har staaet paa Hørholm. Det er købt af Kmh. O. Sehested Juul (f. 1830).

vidner endnu herom ved en Mængde udenlandsk Litteratur, som hun har efterladt sig.

De daarlige Veje paa Landet og de rædsomme Stier i Skovene gjorde det dengang ret umuligt for Damer at foretage Spadsereture udenfor Have eller Park. Langt hyppigere end nu foretog derfor Herregaardenes Damer deres daglige Smaature til Hest, og Kammerherreinde Sehested Juul var ikke blot en statelig, men tillige en dygtig Rytterske.

Som et Vidne om hendes Popularitet i Omegnen rejste fynske Kvinder Kammerherreinden en Sten i Ravnholt Have med følgende Indskrift: Til — Kærlig Ihukommelse — Af — Kammerherreinde — Marie Frederikke — Emilie

udmærkede hende som Hustru og Husmoder, det var det, at hun skønnede paa, at hun havde faaet Bolig paa Livets Solside; hun forstod at fange hver Solstraale, Vor Herre lod falde ind ad Vinduet til hende; hendes lyse Forstand vidste at bruge den til at gøre Livet lyst og glædeligt baade for hendes Nærmeste og for de mange, som det var hendes Hjertes Trang og Lyst at dele Lyset og Glæden med. Hun havde et klart Blik og en aaben Sans for alt, hvad der var skjønt i Naturens og Kunstens Rige, og hendes lykkelige Livskaar gav hende Evne til at tilfredsstille denne Sans og smykke sit Hjem med alt det, der skaber Hygge og Ynde.«

Hun havde Interesse for Kunst og Litteratur, og Bibliotheket paa Ravnholt

— Sehestedt Juul — Født Baronesse Holsten — Rejste Kvinder dette Minde — 1885.

For Kammerherren var hans elskede Hustrus Død et knusende Slag. Hans sprudlende Livsglæde blev med eet fejtet bort af dyb Melankoli, og maaske har dette ikke været helt uden Indflydelse paa Lægernes Overvejelser, da de om Efteraaret raadede ham til at foretage en Rejse til Syden med Sønnen paa Grund af dennes svage Helbred. Ledsaget af en Huslærer tog de til Hamborg og sejlede herfra til Madeira, som de naaede den 23/9 1882. Her blev han efter nogen Tids Forløb angrebet af en Miltsygd, han tidligere havde været angrebet af, og som efter Lægernes Mening var en Følge af Koldfeber, han et Par Gange havde lidt af under sin Militærtjeneste i Østrig. Den 3/12 1882 døde han, kun 52 Aar gl. De forudgaaende Dage havde han haft heftige Smertes, men 6 Timer før Døden tog disse af, og rolig sov han ind lidt før Midnat. Da det var blevet ham klart, at han skulde dø, kaldte han Sønnen ind til sig, talte med ham og laa derefter stille hen.

Hans Lig blev ført til Fyn, hvor han er bisat og begravet ved Siden af sin Hustru paa Herrested Kirkegaard (se senere).

I Ligprædikenen¹⁾ over ham, den 11/1 1883, udtalte Sognepræst til Herrested, A. Crone: »Der var i hans

Personlighed noget ridderligt, der vandt Hjerterne, en Vederhæftighed, der borgede for, at der bag Ordet stod en Mand, der med Sandhed kunde sige:

Jeg fægter med aaben Pande,
for hvad jeg for Alvor troer.

Fader og Søn staar begge som Repræsentanter hver for sin Retning i Nytidens bevægede Liv, og det er let nok at paapege Ligheden og Forskellen mellem dem. Faderen, den kraftige, helstøbte Personlighed, strengt holdende fast paa sin Stands nedarvede Traditioner, og med alt dog folkelig som faa paa Grund af sin Retsindighed og sin utrættelige Virkekraft og Virkelyst. Sønnen, ikke mindre tro mod hine Traditioner, en sand Adelsmand, men dog

Fig. 89. Mindesten i Ravnholt Have over Kammerherreinde Emilie Sehestedt Juul, f. Baronesse Holsten.

kendeligt langt mere paavirket af Tidens Aand, for øvrigt lige saa retsindig og lige saa virkelysten som Faderen. Og naar det med Hensyn til Virkekraften vistnok kunde synes, som om Vægtskaalen hældede til Faderens Side, saa er der dog een Omstændighed, der bør tages med i Betragtning, naar der skal vejes ærligt; hvad der er det tunge Lod, der falder i Sønnens Vægtskaal, det

Fig. 90. Mindestøtte i Ravnholt Have for Kmh. O. Sehestedt Juul. 1922.

er Tidens Krav og Fordringer, der nok skulde gøre sig gældende, selv lige overfor en kraftigere og fastere Vilje end hans, og disse Krav og Fordringer traadte ganske anderledes nær ind paa Livet af Sønnen end af Faderen. I Hjælpsomhed og Uegennytte stod de begge fuldkommen lige. Den afdøde elskede varmt sit Fædreland med dets Folk, dets Agre, dets Skove og dets Strande. Intet som helst Foretagende, der sigter til Almenvellets Befordring, savnede hans kraftige Bistand; hans Navn staar i Spidsen for mangfoldige Foreninger og Indretninger til de forskelligste, almennyttige Øjemeds Fremme. Som Godsejer var han i alle Maader retsindig og billig-tænkende. Hvad han har gjort for dette Sogn, for dets Beboeres aandelige og materielle Velvære, for de Trængende og Syge, det skal jeg ikke her opregne. Det maa være nok at henvise til vore to skønne og værdige Gudshuse og Hospital.

Med Hensyn til hans nærmeste Vennekreds gælder om ham, hvad der er sagt om en af hans ældgamle Standsfæller og ligeledes om hans Fader: Det er vist, at han lod sig ikke lettelig op for hver Mand til inderligt Venskab og Omgængelse, førend han havde forsøgt Dybet og Grunden; men den, han eengang tog i sit Venskab og Forsvar, den forskød han ikke lettelig igen.«

Paa Ravnholt kom i Tredserne og Halvfjerdsenerne Maleren Professor Otto Bache (f. 1839) hyppigt paa længere Besøg. Foruden at have malet Portrætter af Kammerherren (1866) og Kammerherreinden, af Sønnen Christian Sehestedt Juul og Hustru og disses to ældste Børn (1895), har han malet mange Dyrebilleder derfra, for Eks. Kammerherre Ove Sehestedt Juuls Heste og forskellige Hundebilleder, for Eks. hans kendte »Grævlingehund

med Hvalpe« (1866). Flere af disse Malerier hænger nu paa Ravnholt. Paa den kgl. Malerisamling hænger hans her i 1876 malede »Efter Vildsvinejagten«. Som en Tak til Ravnholt har han foræret den nuværende Besidder Skitsen til sit kendte, i 1884 malede, meget store Billede »Slutning af Parforcejagten paa Frijsenborg«.

I Haven paa Ravnholt er rejst en Mindestøtte, der har Indskriften: »For — Kammerherre — Ove Sehestedt Juul — Rejst af Venner — 1885. De »Venner«, der rejste Støtten, var Folk af alle Samfundslag, han paa en eller anden Maade var kommet i Berøring med.

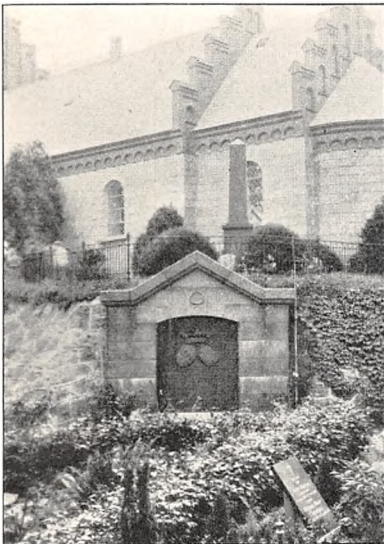

Fig. 91. Den Sehestedt Juulske Begravelse paa Herrested Kirkegaard. 1920.

Fig. 92. Den Sehestedt Juulske Begravelse paa Herrested Kirkegaard. 1920.

Kammerherrens og Kammerherreindens Begravelse paa Herrested Kirkegaard er nu tilmuret. Den smukke, sorte Marmorsten, hvormed Sønnen, Kammerherre Chr. Sehestedt Juul, lukkede Begravelsen, bærer foroven det Juulske og det Holstenske Vaaben og derunder Indskriften: Her — Hviler — Kammerherre Ove Sehestedt Juul — * 5. November 1830. † 3. December 1882 — og Hustru — Marie Frederikke Emilie — født — Baronesse Holsten — * 4. Oktober 1834. † 6. Januar 1882.

Søn:

Christian Sehestedt Juul, Hofjægermester, Kammerherre, født paa Ravnholt den 12/9 1867, se n. Side.

CHRISTIAN SEHESTEDT JUUL

1867—

Kammerherre, Hofjægermester, Besidder af Stamhuset Ravnholt, Hellerup
og Nislevgaard, Ejer af Willestrup og Lykkesholm.

Se Side 267.

Christian Sehestedt Juul er født paa Ravnholt den 12/9 1867, døbt den 5/11 i Christi Kapel paa Ravnholt.

I en ganske særlig Grad har han altid følt sig og føler sig den Dag i Dag knyttet til sine Barndoms minder, hvilket ikke er svært at forstaa for alle dem, der har kendt hans Fader og hjertensgode Moder. Faa Dreng har vel haft Forældre, som med større Omhu og Kærlighed tog sig af deres Opdragelse, og ingen Dreng kan have nydt en lykkeligere og skønnere Barndom end han. Jævnside sin Skoleundervisning fulgte han Forældrene paa deres lange Rejser, deres herlige Sejlture med Lystyachten »Emilie« og deres Sommerophold paa det skønne og yndige »Mira-Mare«. Hans første Lærer i Hjemmet var nuværende Overlærer ved Odense Katedralskole Niels Marius Georg Nielsen, men i 1879 sattes han i Latinskolen i Fredericia. Her boede han privat og havde hos sig sin trofaste Husjomfru Christine¹⁾ og en Stuepige.

Men svagelig som han var i sine Drengaar, maatte han allerede i 1882 af Helbredshensyn tages ud af Skolen. Den 6. Januar s. A. var Moderen død, og om Efteraaret tilraadete Lægerne, at han for sine Lungers Skyld skulde rejse i nogen Tid til et sydligt Klima. Den 10/9 1882 rejste da hans Fader med ham til Hamborg og videre med Fragtdamper til Madeira, hvortil de ankom den 23/9 1882. I December blev hans Fader syg og døde den 3/12 s. A. efter at have taget Afsked med Sønnen. Knugende ramte den store Sorg den 15aarige Dreng og satte sit alvorlige Præg paa hans Barndom. Ene stod han ved sin Faders Baare paa den fjerne Ø, og ene følte han sig i den store Verden. Efter sin Læges og Lærers Raad kunde han endda ikke rejse med hjem til Faderens Begravelse men maatte blive paa Madeira.

Hans Formynder blev hans Faders Ven Lensgreve Christian Petersdorff til Eidsidelsborg, og til Held for Stamhuset i disse vanskelige Aar laa dets Administration i Hænderne paa en saa betydelig, dygtig og samvittighedsfuld Mand som Godsforvalter W. U. Copmann.²⁾ I November 1883 rejste han med sin Læge og Lærer, de senere Overlæge Claudi og Skolebestyrer Wad til Lissabon og videre over Cordua, Sevilla, Granada, Malaga til Oran i Algier, hvorfra de atter tog med Jernbanen til Byen Algier. Efter et 8 Dages Ophold her vendte de tilbage til Marseille, hvor han tog Afsked med sine to Ledsagere, og hvor hans nye Lærer, Læge Dahlerup, stødte til. Rejsen gik derefter til Korsika, som han kendte godt fra et tidligere Besøg i 1872, da han som 5aarig Dreng var dernede og havde leget med de franske Soldater. I Foraaret 1884 rejste de til de

norditalienske Søer og kom hjem til Danmark til Sommeren 1884. Her boede han dels paa Ravnholt, dels paa Einsidelsborg hos sin Formynder, og tog endelig med sin Lærer, nuv. Overlærer K. Knudsen i Ribe, til sin Stifbedstemoder paa Hellerup for at gaa til Præsten. Senere paa Sommeren var han en Tid paa Ørkildshus i Svendborg hos Amtmand Grev Brockenhuus-Schack, hvor hans Undervisning hos Præsten fortsattes. I Efteraaret 1884 blev han konfirmeret i Herrested Kirke og rejste straks derefter med Overlærer Knudsen til Ems for at gennemgaa en Kur for sin Hals. Efter nogen Tids Forløb rejste de til Montreux og Mentona og videre i Foraaret 1885 over de norditalienske Søer til Venedig. Herfra rejste de Nord paa, gik over Store Sect. Bernhard og foretog en æventyrlig Rejse i Schweiz, hvor deres Bjergfører, der senere viste sig at være sindssyg, førte dem ud paa farlige Bjergture. Tilsidst maatte de flygte fra ham og tog til Ems for at fortsætte med Halskuren.

Sommeren 1885 tilbragte Christian Sehestedt Juul paa Fyn og var bl. andet en lang Tid paa Valdemarslot paa Taasinge hos Baron Juel-Brockdorff, til hvis Familie han var nær knyttet, og hvor han næsten fandt sit andet Hjem. Efteraaret 1885 rejste de atter til Montreux og blev Vinteren over her med Undtagelse af en lang, herlig Tur til St. Sect. Bernhard. Foraaret 1886 gik de over Simplon til Egnene ved de norditalienske Søer, hvis herlige Blomster og sjeldne Fugle han elskede, thi Kærligheden til alt, hvad der er smukt baade i Form og Farve, har altid været karakteristisk for ham.

Videre gik Rejsen til Venedig for herfra at sætte Kursen hjemefter. Sommeren 1886 tilbragtes paa Ravnholt, og om Efteraaret kom han i Forstlære i Sorø 2. Skovdistrikt hos Jagtjunker, senere Overførster Leth paa Fredskovsminde. Han var her i et Aar og kom derpaa i Landvæsenlære i November 1887 hos Forpagter C. Valentiner paa Gjorslev i Stevns. Næste Aar blev han hemmelig forlovet med Forpagterens Datter Elise, og i Juli 1888 rejste han tilbage til Ravnholt, hvor han boede i nogle faa Værelser i Taarnfløjen. Om Efteraaret blev Forlovelsen deklareret. Den 12/9 1889 fik han Myndighedsbevilling og kort efter, den 18/9 1889, stod deres Bryllup i Holtug Kirke, hvor Familien Valentiners gode Ven, Digteren, Pastor Chr. Richardt, forrettede Vielsen. *Elise Julie Helene Valentiner* er født den 16/2 1867 paa Gjorslev, Datter af førnævnte Forpagter Carl Friederic Valentiner († 1915) og Hustru Elisabeth, født Thorball († 18/2 1923).

I Gjorslevs hyggelige Forpagterbolig havde hun og hendes Søskende levet hele deres Ungdom, men i saa intimt Kammeratskab med Familien Scavenius, at Hovedbygning, Forpagterbolig, Park og Have i Virkeligheden var et stort Hjem for dem. Forholdet mellem Godsejer og Forpagter var her af en sjelden Art, bl. andet ogsaa fordi de to Hjems Kultur laa saa tæt op ad hinanden. Venskabet mellem de unge Valentiners og de unge Scavenius'er har holdt sig til den Dag i Dag, og for Kammerherreinde Sehestedt Juul's Vedkommende navnlig til sin Jævnaldrende, nu afdøde Godsejer Frederik Scavenius.

Forpagter Carl Valentiner tilhørte en gammel, begavet og anset Slægt af holstensk Oprindelse; hans Bedstefader Heinrich Christian Valentiner kom i Begyndelsen af det 19. Aarhundrede til Sjælland og erhvervede sig Herregaarden Gjeddesdal ved Taastrup. Særlig kendt indenfor Landbruget er dennes ældste Søn og Sønnesøn, de to Etatsraader Adolph og Heinrich Valentiner, begge

Fig. 93. Kammerherre Chr. Sehestedt Juul 1890.
Efter Fotografi.

til Gjeddesdal. Men iøvrigt var baade Forpagterens Fader, der ligesom Sønnen var Forpagter paa Gjorslev, og Broder, Mathematikeren og Medlem af Videnskabernes Selskab Dr. phil. Herman Valentiner, betydelige og ansete Mænd.

Forpagter Carl Valentiner¹⁾ selv var almindelig anerkendt for at være en dygtig og begavet Mand med levende Interesser og en sjelden indtagende Personlighed. Efter Faderen overtog han den store Forpagtning af Gjorslev, men opgav den i 1892 og tog — efter at have boet i 3 Aar paa Christinelund ved Præstø — i Stedet den mindre Forpagtning af Vasebækgaard ved Køge. Hans

Hustru, Elisabeth, f. Thorball var fra København. Med en sjelden Evne hyggede hun paa Gjorslev og senere paa Vasebækgaard i et Hjem, hvor hun elskede at samle Ungdom til fornøjeligt Samliv. Og de unge, som nød godt af hendes Livlighed og varmtfølelse Hjerter, glemte hende det aldrig, lige saa lidt som hun lige op til sine sidste Dage nogensinde mistede Interessen for sine Børns, Børnebørns og Børnebørnsbørns Liv og Færd.

Efter Brylluppet rejste de nygifte til Ravnholt og kørte om Natten i Vogn fra Nyborg. I alle Byer indenfor Stamhuset, som de kom igennem, var der rejst Æresporte, og festlig og hjertelig var Modtagelsen overalt, ikke mindst paa selve Gaarden.

Denne var paa den Tid bortforpagtet, men i 1890 overtog Christian Sehestedt

Juul selv Driften, og nogen Tid forinden havde han tillige overtaget Administrationen af Stamhuset og Willestrup. For den unge Fru Sehestedt Juul laa der den betydelige Opgave at sætte det store Hus i Gang igen efter den lange Tid, det havde staaet ubeboet, og fremdeles at styre det, en Opgave, hun tog fat paa, og som hun bestred mønsterværdigt med minutios Ordenssans og med en Dygtighed og Finhed, der hurtigt skaffede Respekt og vakte Anerkendelse. Med stor Veneration bevarer hun Stedets Minder og Traditioner, saaledes som hendes Mand elsker dem fra sin Barndom, og i kærlig Interesse har hun forstaaet at gøre det hyggeligt og fornøjeligt for Omegnens og Funktionærernes Ungdom ved at samle dem til Festligheder paa Ravnholt. I mange Aar var hun Medlem af Herrested Menighedsraad, men i November 1922 lod hun sig vælge til dettes Formand for et Aar, da man ansaa hende for bedst egnet til at samle Stemmerne nu, der forestod store Afgørelser som Valg af

Fig. 94. Kammerherreinde E. Sehestedt Juul, f. Valentiner 1890.
Efter Fotografi.

ny Biskop for Fyn og ny Sognepræst for Herrested. Ligeledes har hun i mange Aar været Præsident for Dameafdelingen under »Røde Kors« paa Fyn, og i Maj 1923 indvalgte hun som Suppleant til dennes Overbestyrelse.

Christian Sehestedt Juul blev Hofjægermester den 4/5 1892 i Anledning af Kong Christian den Niendes og Dronning Louises forestaaende Guldbryllup i samme Maaned, hvortil Kongen ønskede at se ham og hans Hustru. Under hans Mindreaarighed havde Godsadministrationen i 1883 opført Bygningerne til Holmegaard ved Hellerup og i 1889 Stuehuset paa Stubbendrup. Efter at han havde overtaget Administrationen opførte han i 1895 Stuehuset og Staldlængen paa Nislevgaard, i 1897 Avlsbygningerne paa Ferritslevgaard og i 1912 (efter Ildebranden) Avlsbygningerne paa Stubbendrup. I 1899 byg-

Fig. 95. Ravnholt 1922.

holt. I Løbet af en Række Aar vil dette dog efterhaanden helt overgaa til at være Kammerherrens Ejendom. I 1904 indlagdes Elektricitet paa Ravnholt, og i 1919 Vand, Badeværelser m. m. Allerede i Kammerherrens Barndom havde Administrationen solgt Villaen »Mira-Mare«, og i 1901 solgte han Ejendommen i St. Kongensgade 77 i København. I Aarene 1907—08 opførte han sit nuv. Hus i Kristianiagade 21 i København. I 1923 opførtes Lighuset paa Astrup Kirkegaard, i 1924 opførtes de 3 Avlsgaardslænger paa Sophienlund efter Branden i Januar s. A., og endelig i sidstnævnte Aar blev den meget faldefærdige nordre Fløj paa Willestrup grundig restaureret og delvis ombygget.

I Aarene 1909—12 blev Kirketienderne afløst for de fleste under Stam-

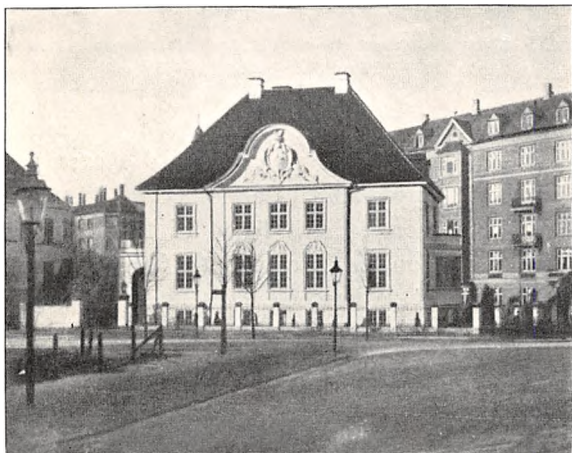

Fig. 96. Huset i Kristianiagade 1918.

gede han Kostalden paa Ravnholt og efter Branden i 1914 opførtes Lalden smstds. det følgende Aar. I 1917 dannedes et Mejeri-Andelsselskab bestaaende af Kammerherren og Godsets Forpagtere der omkring, og Selskabet indskød Penge til Opførelsen af et Mejeri tæt Øst for Ravn-

huset hørende Kirker, som derefter afleveredes, Kirkerne i Søllinge, Lunde, Skeby og Otterup i 1909, i Lumby i 1910, i Ryslinge i 1912 og i Rolfsted i 1913.

Endnu ejer Kammerherren under Ravnholt Herrested og Hellerup Kirker og under Willestrup Astrup og Roststrup Kirker. Til Otterup Kirke lod han i 1914 opføre et nydeligt Kapel, hvori Stamhusets Oprettere, Geheimeraad og Geheimeraadinde

Sehestedt samt General Ove Juuls Datter Anne og Geheimeraad Sehesteds Søskende er hensat.

I 1913 havde et Konsortium købt Lykkesholm Gaard og Gods i Vinding Herred, ialt paa c. 1650 Tdr. Land, hvoraf 650 Tdr. L. Skov. Det var Hensigten at videresælge Hovedgaarden og at udstykke Godset. Inden Konsortiet endnu havde faaet Overdragelsesdoku-

Fig. 97. Kammerherreindens Stue i Huset i Kristianiagade.

menterne i Orden, afkøbte Kammerherren det Hovedgaarden, der ligger tæt ved Ravnholt. Skødet udstedtes det følgende Aar, den 16/6 1914, og Salget blev ordnet saaledes, at Kammerherren blev opført som Køber direkte af den tidligere Ejer, Hofjægermester Lindegaard. Hovedgaarden Lykkesholm er paa 325 Tdr. L. Skov og c. 710 Tdr. L. Mark, Damme, Søer og Eng (c. 26 Tdr. L.).

Den saa klogt og udmærkede planlagte Arrondering¹⁾ af Ravnholt og Helle-
rup Gods, som Kammerherre O. Sehestedt Juul havde gennemført bl. andet af Hensyn til Jagten, afsluttede Sønnen ved Køb af en Del Bøndergods og Smaa-
ejendomme, saaledes i Søllinge i 1887 og 1899, Maare 1901, Havndrup 1903 og
1908, Kappendrup 1906, Kragelund 1919, Ryslinge 1911, Eskildstrup 1913,
Ferritslev 1915, Hjortlev 1918 og Herrested 1920. Ved Willestrup købte
han ligeledes et Par Gaarde i Axelterp, og i Aarene om 1890 lod han heroppe
den store Mose, kaldet Kæret, kultivere, hvilket Arbejde har haft overor-
dentlig Betydning for Gaarden. I Aarene 1885 til 1895 blev Skoven
Emilielund ved Ravnholt plantet paa to nedlagte Bondegaaarde, og i de
senere Aar er Skovarealet²⁾ under Skovrider Mørk-Hansens dygtige Le-
delse yderligere blevet udvidet ved Tilplantning, særlig paa Maareskov,
hvor 4 nedlagte Fæstehuse er indtaget. Det samlede Skovareal under Stam
huset udgjorde i 1836 ialt 432 Tdr. L. = c. 240 ha.

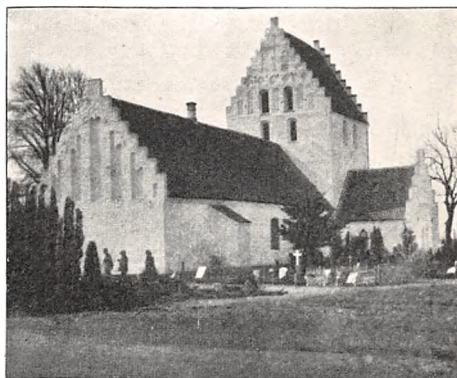

Fig. 98. Otterup Kirke med det Sehestedske Kapel. 1923.

Efter Købet af Hellerup s. A. voksede Skovarealet til 1062½ Td. L. = c. 585 ha.

i	1849—51.....	ialt	1270	Tdr. L. = c.	706	ha.
i	1877	-	1820	—	= c.	1011
i	1897	-	1975	—	= c.	1087
i	1920	-	2000	—	= c.	1123

I nævnte Arealer er ikke medregnet Willestrup og Lykkesholm Skove.

Ved deres Sølvbryllup i 1914 skænkede Kammerherren og Kammerherre-

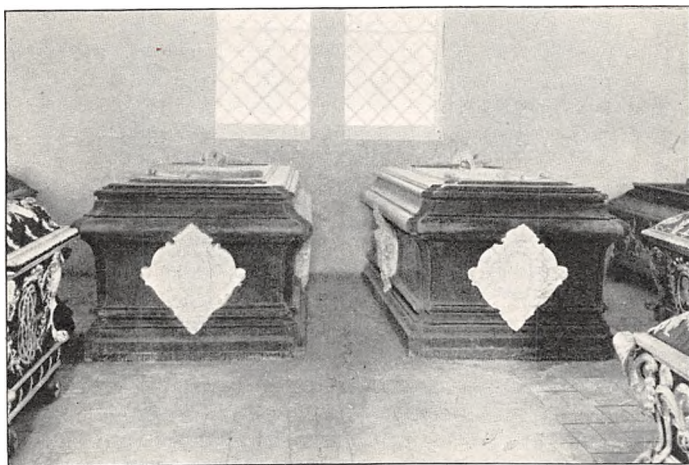

Fig. 99. Kapellet i Otterup Kirke.

I de to Kister i Midten hviler Geheimeraad Chr. Sehestedt og Geheimeraadinde Charlotte Amalie Sehestedt, f. Gersdorff.

inden Herrested Kirke dens smukke Malmlysekroner og ved deres Datters Bryllup i 1915 dens Orgel. Tillige har de ladet Altertavlen i Astrup Kirke restaurere og ligesaa Altertavlen og den gamle smukke Prædikestol i Rostrup Kirke. Altertavlen i Astrup Kirke var i tidligere Tiders Uforstand blevet helt overmalet med

hvid Farve og Guldkanter. Nu blev dette sidste Lag Farve fjernet og de gamle henrivende Farver bragt frem og opfriskede (Side 95).

Kort Tid efter sit Bryllup indtraadte Kammerherren som Næstformand i »Det Fynske Brandassuranceselskab« (Ravnholtkassen), og omkring Aar 1901 blev han dens Formand. Virksomt tager han den Dag i Dag Del i Administrationen af denne, og — saavidt det er ham muligt — tager han personlig ud for at lede Taksationerne paa Brandstederne, et Arbejde, som ofte paa-lægger ham et betydeligt uegennyttigt og anstrengende Besvær. Tillige er han Medlem af Bestyrelsen for Foreningen af gensidige Brandforsikringer.

Hans store Interesse er imidlertid Landets politiske og økonomiske Liv. De gamle Herremænds Landstjeneste og deraf flydende Forrettigheder hører vel Fortiden til. Men gammel Kultur har altid sin Forpligtigelse.

Hele Landets indre Liv og Udvikling kan ikke undvære dens aktive Indflydelse, og hvor den ikke har forstaaet at gøre sig gældende udover de snævrreste Kredse, er Skylden svigtende Storsyn eller Mangel paa Energi.

Kammerherre Sehestedt Juul hører ikke til dem, der saaledes holder deres Person tilbage. For sit Lands og sin Stands Skyld har han altid følt det og føler det endnu som en Pligt ikke at sky Opgaver, han evner at løse. Paa den anden Side afslaar han ethvert nok saa tiltalende Hverv, som han ikke mener sig kompetent til at varetage saa fuldt ud forsvarligt, som hans Naturs store Ærlighed vilde kræve af ham. Naar han saaledes i 1908 alligevel lod sig indvælge i Bestyrelsen for United Crown Butter Company og blev der til Efteraaret 1921, var det kun paa Grund af indstændige Anmodninger.

Derimod lod han sig indvælge den 29/8 1900 i Sydfynske Jernbaners Repræsentantskab og blev

den 7/9 1915 Formand herfor. Den 22/8 1905 indvalgte han i Repræsentantskabet for Fyns Diskonto Kasse og fra 1/1 1907 til 31/3 1917 i Herrested Sogneraad. I 1907 overtog han Direktoratet for den Thaarupgaardske Stiftelse efter Kammerherre, Baron C. F. Juul-Rysenstein,

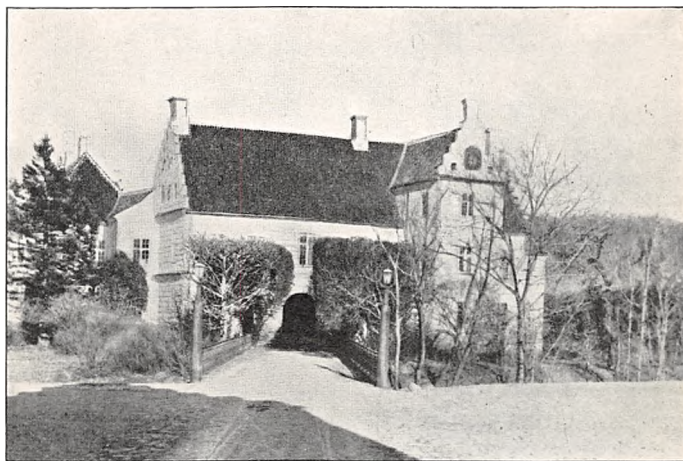

Fig. 100. Lykkesholm 1921.

og endelig i Januar 1925 indvalgte han først i Repræsentantskabet og derefter i Bestyrelsen for Dansk Skovforening.

Sidst i Halvfemserne modtog han Besøg af en vestrussisk Landmandsforsamling, og i Sommeren 1900 deltog han i Landmandsforsamlingen i Odense, som efter hans Indbydelse foretog en Udflugt til Ravnholt. Den 1/11 1911 valgtes han til Formand for Svendborg Amts landøkonomiske Selskab, et Hverv han varetog til Udgangen af 1921, hvorefter han til Tak for sin Virksomhed og sit Initiativ som Formand kaaredes til Æresmedlem af Selskabet.

Glødende national ligesom sin Farfader og Fader har han ogsaa gjort deres Valgsprog: »Alt for Fædrelandet« til sit. Da Interessen blev vakt for Landets frivillige Korps, var han øjeblikkelig rede og tog sin Del i Oprettelsen af flere af disse paa Fyn. Han var Medlem af Bestyrelsen for »Nationalfonden i det konservative Parti« og er i Bestyrelsen for »Frivilligt dansk Automobilkorps«, hvis Medlemmer har forpligtet sig til at stille deres Automobil til Raadighed for Hæren i Tilfælde af Krig. Og selvfølgelig var han en ivrig Deltager i den store Forsvarsindsamling 1912—13 og overrakte sammen med Generalmajor C. Arendrup en privat Henvendelse

Fig. 101. Kammerherreindens Stue paa Ravnholt 1892.

Fig. 102. Landmandsforsamlingen i Odense 1900 paa Besøg paa Ravnholt.

Forrest ses Kammerherreinden og de tre ældste Børn samt Kammerherreindens Fader (siddende).

Øverst til højre for Døren ses Kammerherren.

til Kongen, hvori de bad Majestæten om at anvende den indsamlede $\frac{1}{2}$ Million efter Sagkundskabens, d. v. s. efter den kommanderende Generals og Generalstabens Bestemmelse. En Anmodning af denne Art maatte vel synes ganske naturlig for et nationalt og ærligt tænkende Menneske, men ikke desto mindre gav det Anledning til store, ondsindede Bladangreb og Insinuationer

Fig. 103. Gallerigangen,
Ravnholt 1923.

Fig. 104. Det store Bibliotheksværelse,
Ravnholt 1924.

om, at de to Mænd havde villet paavirke Kongen til paa uparlamentarisk Maade at gøre Brug af den indsamlede Kapital.

Da Kammerherren og Kammerherreinden i 1913 var Kongens Gæster paa Fredensborg til en to Dages Jagt, overrakte Christian X ham personligt Ridderkorset den 21/11.

Saa ofte der tidligere var Soldaterindkvartering om Efteraaret enten paa Willestrup eller paa Ravnholt, var han en gæstfri Vært, glad over at kunne byde Soldaterne Velkommen indenfor sine Enemærker. Hele Dage kunde han, Kammerherreinden og Børnene ride eller cykle om for at se paa Øvelserne, der holdtes i Omegnen, for først hen paa Eftermiddagen at komme hjem sammen med Tropperne.

Tit og ofte beklager han, at han selv aldrig var blevet Officer. Men da han var en lille Dreng paa tre Aar, kom en Rideknægt til at knække hans

Arm ved at tage ham ned af en Hest. Armen blev sat galt sammen, saaledes at den ikke kan strækkes helt ud. Nogen Gêne af det har han dog aldrig haft, ligesom heller aldrig nogen lægger Mærke til det.

Politisk føler han sig ret hjemløs de senere Aar, fordi hans Parti ikke eksisterer mere, nemlig det gamle konservative Parti. Men tidligere var han meget politisk interesseret og deltog som Formand for Højreforeningen for Svendborg Amts 1. Valgkreds i de politiske Felttog paa Fyn, først sam-

Fig. 105. Kammerherren, Kammerherreinden, de to ældste Born og alle Folkene fra Hovedbygningen paa Havetrappen. Ravnholt 1894.

men med Krigshistorikeren, Oberst Axel Lilliefalk, og senere sammen med sin gode Ven, den slagfærdige og velbegavede Hofjægermester W. Neergaard fra Faarevejle. Partipolitikens ildelugtende Kanaler har dog altid været ham en Afsky. Hans Vej er, hvor der er Idealitet, frisk Luft og vid Horizont. Uhyre stejl er han i sine Meninger, hvor veltænkende og hjertensgod han end er i det daglige, og temperamentsfuldt og djærvt kan han udtale sine Tanker uden Hensyn til, hvem der befinder sig indenfor hans Ords store Hørevidde.

Den betydelige Virksomhed paa Fyn har selvsagt gjort ham kendt i vide Kredse, og paa hans 50-aarige Fødselsdag i 1917 skrev »Fyns Stiftstidende«: »Hofjægermesteren paa Ravnholt er nemlig en Mand, der ikke er bange for at tage fat. Det viser sig ogsaa paa en Række andre Felter end de, der angaar hans egne store Besiddelser — — — — — Og Folk, der kender

lidt nærmere til ham, vil vide, at han ikke blot er Formand af Navn, men en Mand, der har en Mening, som han forstaaer at hævde.

Hofjægermester Sehestedt Juul er i det hele et »Mandfolk«, som den gængse Betegnelse desværre nu er blevet for Folk, der tør tage et Standpunkt og ikke altid bøjer af. Den Slags Mennesker er ikke helt almindelige, men det er velgørende at træffe dem. De lever op i Taagen. Og Hofjægermester Sehestedt Juul er ikke blot et klart Hoved og en handlekraftig Natur; han er tillige en loyal Karakter og en Mand, der ikke er bange for at bringe betydelige Ofre for Ting, der ligger ham paa Hjerte, ogsaa udover det materielle. Der er blandt de Mænd, som nu er naaet omkring et halvt Hundrede, flere, som jævnt og stille har skabt sig en anset og fremskudt Stilling i det offentlige Liv paa Fyn. Til dem hører i første Række Hofjægermesteren paa Ravnholt. Udover Herrested Sogn, hvor han er meget afholdt, har man i stigende Grad paa Fyn forstaaet, at han er en Mand, der var et godt Føreremne i mange Forhold. Og netop fordi Hofjægermester Sehestedt Juul har vundet det gode Omdømme ved aldrig at gaa paa Akkord med sin Overbevisning, turde hans Position blive stedse stærkere.«

Den 26/9 1919 fik han paa Kong Christian X's Fødselsdag tildelt Dannebrogsmændenes Hæderstegn, og samme Dag det følgende Aar udnævntes han til Kammerherre.

Paa Ravnholt hersker der endnu lidt af et patriarkalsk Forhold, en sidste Rest af gammel, solid Herregaardstone. Dette gode Arbejdsforhold er Resultatet ikke blot af Generationers Leven paa Stedet, men ogsaa af Godejersens Forstaaelse af den jævne Befolkning og af hans Interesse for hele Sognets Liv. Kammerherre Sehestedt Juul selv kender jo de allerfleste der paa Egnen lige fra sine tidligste Drengaar og de ham. Der er ikke ved Ejerskifte kommet ny, fremmedartet Tone paa Gaarden. Et eget Tillidsforhold har haft Tid og Jordbund til at vokse frem og har skabt Tilfredshed og Samfølelse.

Afholdt og respekteret, som Kammerherren er, har det derfor ogsaa paa dette Grundlag været ham en let Sag at trodse Tidens Bestræbelser for at uddybe Kløften mellem Arbejdsgiver og Arbejder.

Da han i 1918 fik Nys om, at yngre, urolige Elementer ogsaa agiterede blandt hans Folk, kaldte han dem sammen, opfordrede dem til at blive ved det gamle, gode Tillidsforhold og truede enhver med Afsked, som indmeldte sig i Fagforeningen. Samtidig afskedigede han paa Stedet de to Agitatorer, to Skovarbejdere, hvoraf i alt Fald den ene sikkert næppe havde agiteret i uegennyttig Begejstring for den faglige Sammenslutning. Til de fynske Socialistbladets store Harme sluttede alle hans Arbejdere sig derefter nærmere til ham og afbrød enhver Forbindelse med Fagforeningen. I Konsekvens hermed nægtede han selv sammen med sine Forpagtere at gaa ind i Arbejdsgiverforeningen.

Kammerherre C. Sehestedt Juuls Stamtavle.

(Efter genealogisk Tidsskrift 1907.)

Kammerherre, Major Christian Sehestedt Juul til Stamhuset Ravnholt (1806—61);	Kammerherre, g. m. Ove Christen Sehestedt Juul til Stamhuset Ravnholt (1782—1815);	Grevinde Sophie Hedevig Rantzau (1783—1818).	Geheimeraad, Kammerherre Christian Sehestedt Juul til Stamhuset Ravnholt (1741—88); g. m.	Kammerherre, Generallojtnant Ove Juul (1700—66); g. m.
			Overhofmesterinde hos Dronning Marie Sophie Frederikke, Dekanese i Vallo, Komtesse Lucie Charlotte Scheel (1765—1839).	Komtesse Sophie Hedevig Frijs (1717—77).
Kammerherre, g. m. Major Christian Sehestedt Juul til Stamhuset Ravnholt (1806—61);	Kammerherre, g. m. Sophie Hedevig Rantzau (1783—1818).	Kammerherre, g. m. Grevinde Sophie Hedevig Rantzau (1783—1818).	Generallojtnant, Kammerherre, Lensgreve Frederik Siegfred Rantzau til det grevelige Rantzau'ske Forlods (1744—1822); g. m.	Kammerherre, Envoyé, Greve Christen Scheel (1743—71); g. m.
			Baronesse Sophie Krag-Juel-Vind (1754—1833).	Eleonore Agnes Raben (1743—1808).
Kammerherre, g. m. Ritmester Ove Sehestedt Juul til Stamhuset Ravnholt etc. (1830—82) g. m.	Kammerherre, g. m. 2. Staldmester Frederik v. d. Maase til Stamhuset Kraagerup (1773—1821);	Kammerherre, g. m. Vilhelmine Lovenskjold (1779—1829).	Kammerherre, Oberst Frederik v. d. Maase til Stamhuset Kraagerup (1724—74); g. m.	Geheimeraad, Kammerherre, Vicestatholder i Norge, Lensgreve Christian Rantzau til det grevelige Rantzau'ske Forlods etc. (1684—1771); g. m.
			Sophie Henriette Moltke (1742—1830).	Eleonore Hedevig v. Plessen (1708—70).
Kammerherre, Hofjægermester Christian Sehestedt Juul til Stamhuset Ravnholt etc. (f. 1867).	Kammerherre, g. m. Amalie Conrachine Annette Sophie v. d. Maase (1809—30).	Kammerherre, g. m. Lovenskjold (1779—1829).	Kammerherre Herman Lovenskjold til Fossum Jernværk (1739—99); g. m.	Geheimekonferensraad, Kammerherre, Justitiarius i Højesteret, Lensbaron Jens Krag Juel-Vind til Baroniet Juellinge etc. (1724—76); g. m.
			Inger Marie Deichmann (1749—93).	Sophie Magdalene v. Gram til Grevskabet Friisenborg (1734—1810).
Kammerherre, Hofjægermester Christian Sehestedt Juul til Stamhuset Ravnholt etc. (f. 1867).	Kammerherre, g. m. Amalie Conrachine Annette Sophie v. d. Maase (1809—30).	Kammerherre, g. m. Lovenskjold (1779—1829).	Kammerherre Herman Lovenskjold til Fossum Jernværk (1739—99); g. m.	Ritmester Frederik v. d. Maase til Tybjerggaard og Førslev, adlet 1712 (1696—1728); g. m.
			Inger Marie Deichmann (1749—93).	Conradine Sophie Rostgaard til Stamhuset Kraagerup (1704—58).
Kammerherre, Hofjægermester Christian Sehestedt Juul til Stamhuset Ravnholt etc. (f. 1867).	Kammerherre, g. m. Amalie Conrachine Annette Sophie v. d. Maase (1809—30).	Kammerherre, g. m. Lovenskjold (1779—1829).	Kammerherre Herman Lovenskjold til Fossum Jernværk (1739—99); g. m.	Generallojtnant Johan Georg Moltke (1703—64); g. m.
			Inger Marie Deichmann (1749—93).	Baronesse Elisabeth Jeanette Wolzogen.
Kammerherre, Hofjægermester Christian Sehestedt Juul til Stamhuset Ravnholt etc. (f. 1867).	Kammerherre, g. m. Amalie Conrachine Annette Sophie v. d. Maase (1809—30).	Kammerherre, g. m. Lovenskjold (1779—1829).	Kammerherre Herman Lovenskjold til Fossum Jernværk (1739—99); g. m.	Etatsraad Herman Lovenskjold til Aggersvold, Fossum Jernværker etc., adlet 1739 (1701—59); g. m.
			Inger Marie Deichmann (1749—93).	Margrethe Deichmann (1707—59).
Kammerherre, Hofjægermester Christian Sehestedt Juul til Stamhuset Ravnholt etc. (f. 1867).	Kammerherre, g. m. Amalie Conrachine Annette Sophie v. d. Maase (1809—30).	Kammerherre, g. m. Lovenskjold (1779—1829).	Kammerherre Herman Lovenskjold til Fossum Jernværk (1739—99); g. m.	Oberst Wilhelm Deichmann (1717—90); g. m.
			Inger Marie Deichmann (1749—93).	Anna Catharina Wagel.
Kammerherre, Hofjægermester Christian Sehestedt Juul til Stamhuset Ravnholt etc. (f. 1867).	Kammerherre, g. m. Amalie Conrachine Annette Sophie v. d. Maase (1809—30).	Kammerherre, g. m. Lovenskjold (1779—1829).	Kammerherre Herman Lovenskjold til Fossum Jernværk (1739—99); g. m.	Oberstlojtnant Godske Detlev v. Holsten til Stamhuset Holstenshuus (1674—1745); g. m.
			Inger Marie Deichmann (1749—93).	Elisabeth Sophie Knuth (1685—1742).
Kammerherre, Hofjægermester Christian Sehestedt Juul til Stamhuset Ravnholt etc. (f. 1867).	Kammerherre, g. m. Amalie Conrachine Annette Sophie v. d. Maase (1809—30).	Kammerherre, g. m. Lovenskjold (1779—1829).	Kammerherre Herman Lovenskjold til Fossum Jernværk (1739—99); g. m.	Hans Rantzau til Panker og Clampe (1696—1740); g. m.
			Inger Marie Deichmann (1749—93).	Bertha Catharina Brockdorff (1701—39).
Kammerherre, Hofjægermester Christian Sehestedt Juul til Stamhuset Ravnholt etc. (f. 1867).	Kammerherre, g. m. Amalie Conrachine Annette Sophie v. d. Maase (1809—30).	Kammerherre, g. m. Lovenskjold (1779—1829).	Kammerherre Herman Lovenskjold til Fossum Jernværk (1739—99); g. m.	Admiral, Stiftamtmand Ulrik Kaas (med Muren) (1677—1746); g. m.
			Inger Marie Deichmann (1749—93).	Mette Matthisen (1694—1770).
Kammerherre, Hofjægermester Christian Sehestedt Juul til Stamhuset Ravnholt etc. (f. 1867).	Kammerherre, g. m. Amalie Conrachine Annette Sophie v. d. Maase (1809—30).	Kammerherre, g. m. Lovenskjold (1779—1829).	Kammerherre Herman Lovenskjold til Fossum Jernværk (1739—99); g. m.	Konferensraad Constantin August Charisius til Stamhuset Constantinsborg (1712—76); g. m.
			Inger Marie Deichmann (1749—93).	Baronesse Kirstine Guldencrone (1709—70).
Kammerherre, Hofjægermester Christian Sehestedt Juul til Stamhuset Ravnholt etc. (f. 1867).	Kammerherre, g. m. Amalie Conrachine Annette Sophie v. d. Maase (1809—30).	Kammerherre, g. m. Lovenskjold (1779—1829).	Kammerherre Herman Lovenskjold til Fossum Jernværk (1739—99); g. m.	Etatsraad, Landkansler Christian Henrich v. Friccius (1663—1736); g. m.
			Inger Marie Deichmann (1749—93).	Christian Maria Korfey.
Kammerherre, Hofjægermester Christian Sehestedt Juul til Stamhuset Ravnholt etc. (f. 1867).	Kammerherre, g. m. Amalie Conrachine Annette Sophie v. d. Maase (1809—30).	Kammerherre, g. m. Lovenskjold (1779—1829).	Kammerherre Herman Lovenskjold til Fossum Jernværk (1739—99); g. m.	Henrik Andreas Edler v. Schilden til Haselau etc. (1692—1755).
			Inger Marie Deichmann (1749—93).	
Kammerherre, Hofjægermester Christian Sehestedt Juul til Stamhuset Ravnholt etc. (f. 1867).	Kammerherre, g. m. Amalie Conrachine Annette Sophie v. d. Maase (1809—30).	Kammerherre, g. m. Lovenskjold (1779—1829).	Kammerherre Herman Lovenskjold til Fossum Jernværk (1739—99); g. m.	Rigs greve, kejserlig Rigshofraad Detlev Rantzau til Arensburg (1689—1746); g. m.
			Inger Marie Deichmann (1749—93).	Frederica Amalia Rantzau til Arensburg og Emckendorff (1693—1736).
Kammerherre, Hofjægermester Christian Sehestedt Juul til Stamhuset Ravnholt etc. (f. 1867).	Kammerherre, g. m. Amalie Conrachine Annette Sophie v. d. Maase (1809—30).	Kammerherre, g. m. Lovenskjold (1779—1829).	Kammerherre Herman Lovenskjold til Fossum Jernværk (1739—99); g. m.	Rigs greve Carl Friedrich Gottlieb v. Castell-Remlingen; g. m.
			Inger Marie Deichmann (1749—93).	Rigs grevinde Frederika Louise v. Castell-Rüdenhausen.

I mange Aar havde han lidt af hyppige Anfald af Blindtarmsbetændelse, og i Aug. 1914 blev han saa alvorlig syg, at han i al Hast maatte køres til Odense Sygehus, hvor han blev opereret. Takket være sine Kræfter kom han sig snart og kunde ret hurtigt færdes paa Jagt i sine Skove, en Sport han elsker og har elsket fra Barnsben, og søm hans Sønner ogsaa har taget op i fuldt Maal. I Halvfemserne havde han hegnat Emilielund helt om-

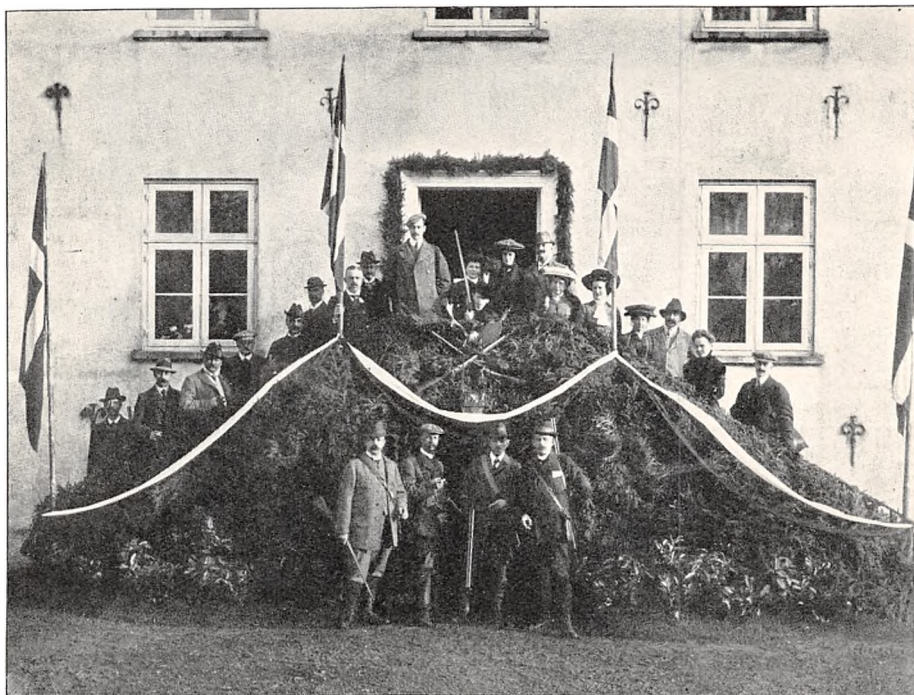

Fig. 106. Efter Jagtfrokost paa Hellerup 1909.

Paa Trappen fra venstre: Skovrider Mørck-Hansen, Grev Adam Moltke-Huitfeldt, Glorup, Kmh. Niels Juul, Meilgaard, Hofchef, Kmh. Røthe, Amtmand Baron Wedell-Wedellsborg, Kmh. R. Juul, Hverringe, Overinspektør Copmann, Hofjægermester Vind, Bækkeskov, II. kongl. II. Kronprins Christian, Kammerherreinde Sehestedt Juul, Mogens Juul (den lille Dreng), H. kongl. H. Kronprinsessen, Jagtherren, Kmh. Sehestedt Juul, Grevinde Elisabet Knuth, f. Vind, Frk. Else Sehestedt Juul, Overhofmesterinde Frk. Castenskiold, Grev Preben Ahlefeldt-Laurvig, Fjellebro, Fru E. Copmann, Grev Christian Rantzau, Krengerup. — Foruden fra venstre: Kmh. Cederfeldt de Simonsen, Erholm, Baron C. Schaffalitzky de Muckadell, Rynkebygaard, Godsejer Treschow, Brahesborg, Lehnsgev Schaffalitzsky de Muckadell, Arreskov.

kring og her udsat et halvt Hundrede Fasanhøner og en Del Harer. Alle-rede tidligere havde hans Fader vel udsat Fasaner, men disse var ikke blevet til videre, og det var helt op til c. 1890 en Sjældenhed at se en Fasan i Skovene. Nu tog Avlen Fart, Bestanden øgedes, og ved de store Efteraars-jagter leveredes op til 400 Fasaner (Haner), foruden c. 100 Harer og over det dobbelte Antal Fasaner hvert tredie Aar, naar der tillige skødes Høner¹⁾ Naar Kornet er kommet vel i Lade, og den aarlige Høstfest er fejret, begyn-

der Efteraarets store Jagter. Da samles Husets Venner i 2—3 Dage paa Ravnholt, og i 1909 var daværende Kronprins Christian (Chr. X) og Kronprinsessen Gæster til Jagten.

De gamle Skikke med Jagtfiskal og Jagtbøder (jvnf. Side 236) eksisterer ikke mere, nu da Jagten næsten udelukkende er paa Fasaner og Harer. Men endnu blæser Kammerherren inden Jagtens Begyndelse »Samling til Jagt« paa sit

Fig. 107. Jagt paa Lykkesholm 1916.

Fra venstre: Skovrider Mørk-Hansen, Overingeniør G. Valentiner, Hr. Ove Sehested Juul, Godsejer V. Treschow, Brahesborg, Baron O. Schaffalitzky de Muckadell, Kmh. Juel, Meilgaard, Baron D. Bille-Brahe-Selby, Rønningesogaard, Grevinde Rantzau, f. Schack, Jagtherren, Kmh. Sehested Juul, Grev C. Rantzau, Krøngerup, Fru L. Treschow, f. Bencard, Kapt. Thaulow, Fru E. Thaulow, f. Sehested Juul, Grev C. Ahlefeldt-Laurvig-Lehn, Hvidkilde, Lensgreve Schaffalitzky de Muckadell, Arreskov, Grevinde S. M. Ahlefeldt-Laurvig-Lehn, f. Baronesse Reedtz-Thott, Grev P. Ahlefeldt-Laurvig-Bille, Fjellebro, Baronesse N. Schaffalitzky de Muckadell, f. Hansen, Amtmand, Baron Wedellsborg, Kammerherreinde E. Sehested Juul.

Horn om Morgenen ude i Borggaarden, endnu blæser han selv Jagtsignalerne under hele Jagten, sætter selv sine Jægere paa Post og overrækker¹⁾ ved Jagtmiddagen »Jagtskaalen« til den, han for det følgende Aar udpeger til at udbringe »alle brave Jægeres Skaal«.

Navnlig har Kronhjortjagten paa Willestrup hans Interesse. Fra sidst i August til Hønsejagten gaar ind i Sept. og lokker ham ud paa Willestrups Marker, kører han Aften og tidlig Morgen ud i Kjærbjergene eller i Astrup Nørreskov. Undertiden deltager Kammerherreinden i Hønsejagterne paa Willestrup eller i Klapjagterne paa Fasaner i Skovene om Ravnholt og Lyk-

kesholm, og med sin lette Bøsse kan hun ofte gøre mangen Jæger Rangen stridig som habil Skytte.

Det at Damer deltager i Jagten er vel for Tiden sjeldnere. Men for blot en Snæs Aar siden fandtes der flere skydende Damer paa de fynske Herregaarde, og paa Ravnholt afholdtes dengang aarligt en saakaldt Damejagt. Navnlig tidligere var Kammerherreinden ligeledes en ivrig Rytter, der ofte

Fig. 108. Det sidste Firspand paa Ravnholt.

Der startes om Morgenen til Jagt, Efteraaret 1920.

Fra venstre: Godsejer V. Treschow, Brahesborg, Grev Erik Schaffalitzky de Muckadell, Brobygaard, Lehnsbaron Adam Berner-Schilden-Holsten, Holstenschus (paa Bukken ved Siden af Peter Kusk), Amtmand, Baron Wedell-Wedellsborg, Kmh. Juel, Meilgaard, Lehns greve Schaffalitzky de Muckadell, Kmh. Sehestedt Juul (med Jagthornet), Kmh. Juel, Hverringe (længst tilhøjre i Vognen). Løjtnant Axel Juul, Grev Chr. Rantzau, Krengerup, Kapt. Th. Thaulow (bag paa Vognen).

foretog endog lange Rideture sammen med Kammerherren i Omegnen af Willestrup eller Ravnholt.

I Haven paa Ravnholt har han samlet det nu eksisterende Udvalg af Gran- og Fyrretræsarter, ligesom det ogsaa er hans Glæde at udvide Havens og Dammenes Fauna, og da særlig med mangefarvede Fugle, som han har set i Norditalien i sin Ungdom.

Efter at Kammerherren og Kammerherreinden som nygifte havde faaet indrettet deres Hjem paa Ravnholt, samledes her tit og ofte en Kreds af unge, fynske Godsejerfamilier, som fordrev Tiden paa den friskeste og fornøjeligste Maade, saaledes Hofjægermester og Hofjægermesterinde Neergaard fra Faarevejle, Godsejer Treschow fra Brahesborg, Lensbaron Chr. Hølek fra Holckenhavn, Baronesserne Reedtz-Thott fra Biskopstorp, Baron Fritz Juel-Brockdorf fra Taasinge o. fl.

En Maanedstid af Sommerferien tilbragtes i en Del Aar om 1900 gerne paa

Badehotellerne paa Skagen, Fanø eller lign. I den øvrige Del af Ferien og paa Aarets Højtider samledes og samles endnu Kammerherreindens nærmeste Familie og Venner derovre og saavel hun som Kammerherren udviser altid en hjertelig og indtagende Gæstfrihed.

For hende er Blomster og Musik det, som fylder mest i de ledige Stunder, og hendes bedste Opmuntring er derfor ogsaa en Time ved Klaveret, Koncerterne i København eller 4—8-hændigt S sammenspil med sine Venner, Hofpianistinde Frk. Johanne Stockmar, Pianistinde Fru Anna Stockmar, Grevinde Elisabet Knuth, Fru Apotheker Frida Møller og fl. Hendes Kærlighed til Musikken er iøvrigt gaaet i Arv til den yngste Søn.

Aarets sædvanlige Program var, indtil de vanskelige Aar efter 1920 bragte en Standsning heri, Maanederne Februar og Marts til Paaske i København, fra sidst i August til først i Oktober paa Willestrup og Resten af Tiden paa Ravnholt. Undertiden afbrødes Programmet af Rejser til Udlandet. I April 1898 var Kammerherren og Kammerherreinden saaledes ved Rivieraen, Genua, Milano, Como Søen og Venedig, i Sept. 1900 til Udstillingen i Paris, Januar og Februar 1906 paa Voksenkollen, 1910 i Schweiz og Norditalien, 1911 i Schweiz for at besøge deres ældste Søn Ove og i Paris for at hente deres Datter, April—Maj 1914 i London for at hente Sønnen Axel, og i Februar 1915 paa Gjeilo i Norge med deres ældste og yngste Søn, 3 Uger i Juni og Juli 1924 i Schweiz, Frankrig og Holland med deres yngste Søn.

Børnenes Lærerinde i de første 7 Aar var Frk. Millie Fausbøll, Datter af Professor V. Fausbøll. Efter hende kom forskellige Lærere og Lærerinder, hvoraf kun skal nævnes cand. mag. A. Krogh, nuværende Adjunkt ved Viborg Katedralskole, Frk. Margrethe Iversen, nu Lærerinde i København, og sidst Pastor M. Grue, nu Sognepræst ved Anna Kirken i København.

En skøn Barndomstid tilbragte de 4 Børn i deres Hjem, netop maaske fordi Forældrene i ganske særlig Grad tog sig af dem og levede sammen med dem. Stedet er paa en vis Maade blevet helligt for dem, fordi deres bedste og rigeste Minder altid vil være knyttede hertil, til Haven med dens skiftende Blomsterflor, til Skovene, hvor de kender hver Sti og hver Plet, og til hvert Navn i Omegnen, som hver for sig rummer sin lille Historie for dem alle. Aarets Dage

Fig. 109. Kammerherreinde Sehestedt Juul med yngste Søn.
Efter Fotografi 1914.

Fig. 110. Salen paa Ravnholt, Julen 1921.

dem fortalt, eller ved de talrige Spor, inde og ude, som Forfædrene har efterladt sig, det være sig Møbler og Malerier eller Bygningsforandringer og Haveanlæg. Der leves jo paa det samme Sted, som Slægten i halvandet Aarhundrede har hæget og hygget om, og stille og ubevidst vokser Slægtsfølelsen sig stærk.

Maaske bliver ingen anden Højtid fejret mere traditionstro end Julen.

At den først og fremmest maa fejres paa selve Ravnholt, er en Selvfølge, om den da skal kunne fylde Børnenes Sind med den rigtige lune Julehygge. Men tillige skal alt være som i de gamle Dage, ligefra Julegrøden med Mandelen, fra Salen med Juletræet af størst mulig Højde og Julebordene paa

Fig. 111. Ravnholt, Isning paa Gaarddammen 1920.

er som en Billedbog, hvor der til hvert Billede knytter sig Traditioner og Skikke, som indbyrdes bevares og knytter Børn og Hjem til hinanden.

Og alt som Børnene er vokset op, har deres Tanker i flygtige Øjeblikke dvælet ved Gaardens fornøjelige Minder, saaledes som de er blevet

deres nøjagtige vanlige Pladser, fra den gamle kønne Skik at Folkene fra Hovedbygning og Avlsgaard kommer op for at synge en Salme med omkring Herskabets Juletræ og faa deres Julegaver af Kammerherren og Kammerherreinden selv, for atter at fortsætte Julen omkring deres eget Juletræ

nede i en af de store Stuer i Hovedbygningen, og lige til Aftensmaaltidet med den rigtige Punsch i den tunge Sølvkande, der kun bliver brugt ved denne Lejlighed og saa Nytaarsaften.

Kort sagt, Julen er og maa være akkurat den samme det ene Aar som det andet. Man er trofast i Sind som konservativ i Tanke. Og hvor Slægtens Liv saaledes gennem Tider har formet sig paa sin egen Maade og har slaaget de dybe Rødder i Stedets Jordbund, der skaber Historie og Tradition en Stemning fuld af Fortrolighed og Tryghed. Kærligheden til Ravnholt er derfor for alle Børnene blevet en Rigdom, hvis fulde Dybde maaske kun sjældent

Fig. 112. Ravnholt, set fra Ryslingevejen 1924.

forstaas af andre end netop de, hvis Barndoms minder paa samme Maade er knyttede til et gammelt Hjems hele Liv, Kultur og Traditioner.

Endnu medens Kammerherre Sehestedt Juul laa paa Sygehuset i Odense i 1914, udbrod Verdenskrigen. Aabent lagde han sin Sympati for de Allierede for Dagen og samlede demonstrativt i sin Stue i Kristianiagade alle deres Flag. Fuldt loyalt bøjede han sig under Regeringens ofte tyngende Forordninger med Hensyn til Landets økonomiske Liv, skønt Bestemmelserne og Lovene ofte greb dybt ind i Landmændenes Ejendomsfrihed. Men han forstod fuldt ud Vanskeligheden ved at brødføde Landet, og strengt angreb han ethvert Forsøg, andre kunde gøre paa at knibe udenom. Stor var hans Glæde, da Krigen bragte os Sønderjylland, og klogt og nøgternt forudseende staa han paa deres Side, der ikke ønskede for meget Tysk med. Han er tilfreds med den Grænse, der blev afstukket, skønt han, som saa mange andre Danske, føler med sine Landsmænd i Flensborg. Da Kongen i Juli 1920 drog ind i Sønderjylland, tog han derned i sin Automobil med Kammerherreinden, Datteren og Sønnerne. Dybt bevæget stod han ved Grænsen og saa Kongen ride over paa den hvide Hest. Senere foretog de Automobiludflugter til Als, Tønder m. m. og var bl. andet til Stede ved Dybbølfesten den 11. Juli.

Men bragte Verdenskrigen Sønderjylland hjem til Danmark, bragte den os ogsaa meget ondt.

Under det radikale Ministeriums svage Regering vakttes de usunde Instinkter. Danmark var jo kun Tilskuere til den store Verdenskrig og høstede endog i rigt Maal Frugterne af denne sin neutrale Stilling. Den Misundelse og det Begær, som vakttes her i Landet i Aarene 1917—20 (Gullaschtiden

Fig. 113. Kammerherreinden kører ud med Børnebørnene, 1922.

Paa Trappen fra venstre: O. Sehested Juul, Fru E. Thaulow, Løjtnant A. Juul, Fru Jing Sehested Juul.

kaldet), og som alvorligt rokkede ved den borgerlige Moral, kan — saaledes som for 100 Aar siden — derfor lige saa lidt skyldes fortvivlede økonomiske Forhold som Krigens direkte Paa-virkning. Tværtom var der paa dette Tidspunkt Pengeoverflod, og overalt rigeligt og vellønnet Arbejde. Loven af 4/10 1919 om Lens, Stamhuses og Fideikommissers Overgang til fri Ejendom er derfor ikke en Følge af nogen Nødstilstand i Landet, kun et Udslag af Tidens Aand.

I Grundlovens § 91 staar, at intet Len, Stamhus eller Fideikommissgods for Fremtiden kan oprettes, og det skulde ved Lov nærmere ordnes, hvorledes de nu bestaaende kan overgaa til fri Ejendom. Det vanskelige Spørgsmaal var søgt løst forskellige Gange, sidst af den i 1909 nedsatte Lenkommission, og ingen af de fremkomne Flertalsbetænkninger indeholdt noget Ønske om, at Staten skulde benytte sig af Lejligheden til at forgribe

sig paa Privatejendomsretten. I 1911 nedsattes derimod en Landbokommission med den Opgave at skaffe Staten Jord. Uden at inlde sig paa nogen samvittighedsfuld og saglig Undersøgelse af Majoratsspørgsmaalet og uden Hensyn til Lenkommissionens Betænkning gav den i sit Forslag af 1917 Staten Kig paa Lenene og Stamhusene. Det radikale Ministerium modtog Anvisningen med graadige Øjne, og aabnede straks Hænderne for at tage, ikke det forholdsvi mindre som Landbokommissionen havde tænkt sig for Majoratsbaandenes Løsning, men en forsvarlig Nævefuld. Den 13/2 1919 fremsatte Justitsminister Zahle Lovforslaget i Rigsdagen. I den endelig vedtagne Lov af 4/10 1919 løstes Grundlovparagrafen paa den Maade, at Len og Stamhuse kunde overgaa til fri Ejendom mod at betale $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{5}$ af Ejendommens

Værdi efter Ejendomsskyldvurderingen for 1920 — eftersom Besiddelsen havde Hjemfaldsret¹⁾ til Staten eller ej — og af den substituerede Fideikom-miskapital samt mod at forpligte sig til at overlade Staten til Udstykning $\frac{1}{3}$ af Agerjorden mod Betaling efter visse Regler. De, der ikke ønskede Besiddelsen fri, skulde betale den betydelige Skat af 1— $1\frac{1}{5}$ % af dens samlede Værdi.

Med andre Ord, Loven tvang Godsejerne til »frivilligt« at søge Majoratsbaandene løste paa i høj Grad ufordelagtige Vilkaar. Man nøjedes ikke med, som Socialisterne i Tyskland ved Revolutionens Udbrud, blot og bart at erklære Majoratsbaandene hævede. Det var ikke Spørgsmaalet Fideikom-mis eller Majorat, man vilde til Livs. Pengefideikommissar blev ikke berørte af Loven og kan fremdeles oprettes. Det var kun Jorden, man krævede til Uddeling blandt de Landarbejdere, der vilde være jordegne Husmænd, og den substituerede Kapital til Anvendelse som Statslaan for dem til Opførelse af de nødvendige Beboelses- og Avlsbygninger. Det hele var et Led i de yderliggaaende Partiers Agitation efter Landarbejdernes og Husmændenes politiske Stemmer, et demagogisk Træk under Demokratiens Etikette. Begrundelsen Samfundshensyn og Samfundsudvikling har ofte været fortrinlige Skalkeskjul for den politiske Umoral.

Venstre, det store halvkonservative Landmandsparti, gik med til dette Overgreb, ikke fordi det var blindt for de yderliggaaendes Hensigter, langt fra. Ej heller formaaede det at spille Rollen som den naive og troskyldige i Spørgsmaalet om Lovens Retfærdighed. Det har senere dysset Samvittigheden

Fig. 114. Ravnholt set fra Øst. Efteraaret 1923.

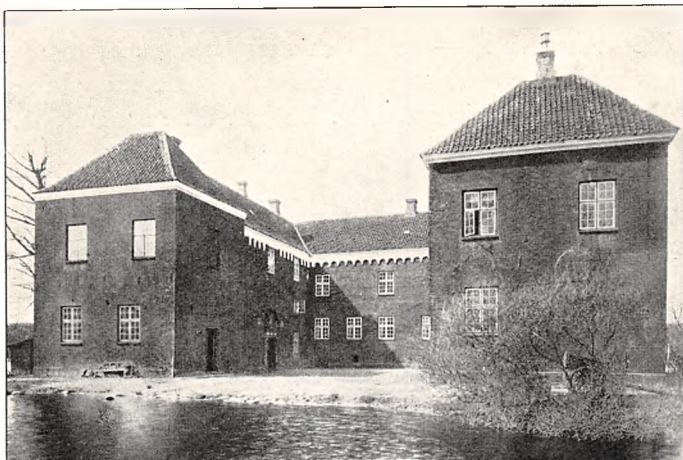

Fig. 115. Willestrup 1915.

at der endnu indenfor Partiet stod et ikke ubetydeligt Antal Husmænd, som ikke maatte stødes bort ved en Gaaen mod Loven, og at man jo alligevel kunde haabe paa, at en saadan Massedannelse af jordegne Husmænd i det lange Løb vilde blive til Gavn for Agrarpolitikken. Thi Landmænd med egen Jord, uanset om de havde 10 eller 50 Tdr. Land, mente man, maatte ende med at have samme Interesser. Altsaa lod man staa til. Den demokratiske Hensigt helligede Midlet, og det drejede sig endnu i denne Omgang kun om de misundelsesværdige store Gaarde og om en politisk ufarlig Minoritet.

Majoratsbesidderne selv stod i Begyndelsen for passive overfor hele Spørgsmaalet. Lige siden Midten af det 19. Aarhundrede har Størstedelen af den

Fig. 116. Salen paa Willestrup. 1920.

til Ro i Paastanden om, at Godsejerne selv ønskede en Afgørelse uanset Betingelserne, men et Par enkelte Lensbesiddere, der stod med det ene eller med begge Ben indenfor Partiet, er ikke hele Standen, og deres personlige Interesser er ikke det heles.

Sagen var kun den ganske simple,

den danske Godsejerstand lidt efter lidt trukket sig bort fra det offentlige Liv og tilbage til sine egne, snævre Kredse, ikke af Fornemhed, men i Mistro til sin Indflydelse og uden energisk Udnyttelse af de Fortrin, dens Kultur, dens sociale Uafhængighed og dens hele Fortid giver den. Følgelig

samlede de sig for sent ogsaa i denne Sag, og Tiden gled fra den.

Folket i al Almindelighed — udenfor Politikker-nes Lejr — stod ret uvidende om Sandheden i Majoratssa-gen. Ingen havde oplyst dem om den,

og det maatte vel synes, som om Godsejerne her har forsømt et rettidigt Op-lysningsarbejde, der kunde have klarlagt deres Sag for den store sandheds- og retfærdighedsvillende Offentlighed. Kun de færreste var klare over, at baade Len og Stamhuse slet og ret var privat oprettet Ejendom, efter frivilligt Ønske baandlagt af Ejeren paa bestemt Maade, som man den Dag i Dag kan baandlægge Kapitaler. Ingen af Stamhusene og kun 2 af Lenene var forlenede af Konge eller Stat. Ophævelsen af Majoratsbaandene var tilmed saa langt fra nogen Fordel for de paagældende Slægter, at den tværtimod endog kunde blive et Dødsstød for dem og for deres fremtidige Besiddelse af de gamle Slægtsgaarde.

Først da Majoratsbesidderne efterhaanden blev klare over, at Ministeriet Zahles Lovforslag i hele sin Brutalitet virkelig var Alvor, og at det — trods alt — havde Mulighed for at blive vedtaget, fangede Sagen forøget Interesse. Man havde hidtil skænket alle Varsler for

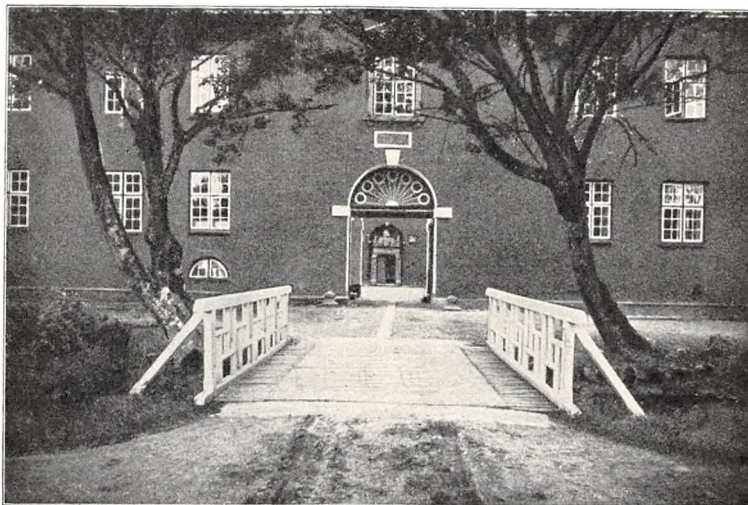

Fig. 117. Indkørselen til Willestrup. 1919.

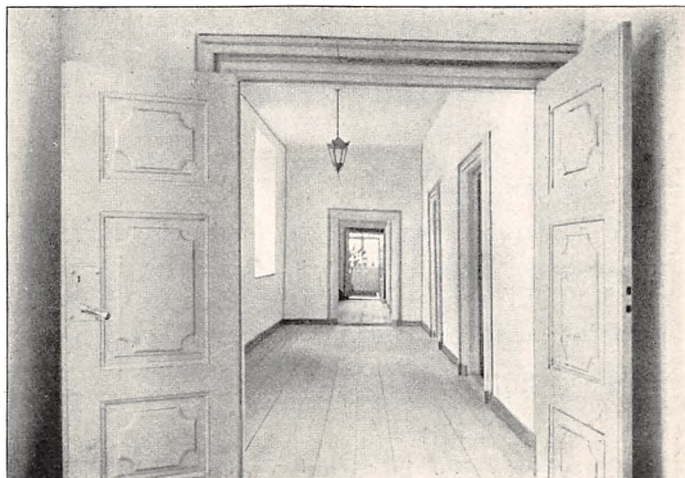

Fig. 118. Gammel Gang paa Villestrup. 1925.

lidt Tiltro, fordi Lenskommissionen af 1909 jo havde afgivet sin Betænkning, og fordi man iøvrigt mente sig under Beskyttelse af selve Grundloven, som Landets Borgere for kun faa Aar siden paany havde anerkendt som Grundlag for den personlige Ret i Samfundet.

Nu blæstes der til Samling. Kammerherre Sehestedt Juul var snart fremme i første Række og tog sammen med Kammerherre R. Juul til Hverringe og Lensgreve A. Schaffalitzsky de Muckadel til Arreskov Føringen for hele den fynske Gruppe. Man havde intet imod, at Grundlovens § 91 kom til

Fig. 119. Parti fra Madum Sø.
Fot. 1924.

Behandling. Samfundsudviklingen maatte jo før eller senere alligevel naa hertil, og en grundlovmæssig, retfærdig Løsning var Majoratsbesidderne rede til at imødekomme.

Ingen havde derimod tænkt sig Muligheden af, at Grundlovsparagrafen kunde løses derhen, at Staten tillige benyttede Lej-

ligheden til at lægge Haand paa store Dele af Ejendom og Formue. Det var et uventet, voldsomt Indgreb i den grundlovshjemlede Ejendomsret og en uretfærdig Særbeskatning af en enkelt Stand. Daværende Justitsminister Zahle erklærede ved Lovens Behandling i Rigsdagen, at en Afgift paa 20—25 % var berettiget. Derimod vilde det være uberettiget at tage mere, saaledes som Socialisterne ønskede det, idet disse nemlig hævdede med fuld Ret, at Beløbets Størrelse ikke var det afgørende i Spørgsmaalet om Lovlighed eller Ulovlighed.

Tydeligt traadte Sagens rette Forstaaelse frem ved Stamhuset Ravnholt. Her havde jo Kammerherrens Bedstefader i 1838 købt Gaarden Hellerup ved offentlig Auktion af Staten og derefter faaet Tilladelse til at indlemme den i Stamhuset. Nu tvang Gaardens tidligere Ejer, Staten, den nuværende Ejer ikke blot til at hæve de Majoratsbaand, den selv for 80 Aar siden havde været med til at lægge paa Gaarden, men ogsaa til herfor at betale sig endnu 20 % af dens Værdi!

Kammerherre Sehestedt Juul vilde dog ikke i denne Sag lade de personlige Interesser være de ledende. Det gjaldt for ham først og fremmest Slægten

Fig. 120. Kammerherre C. Schestedt Jul. 1914.
Efter Fotografi.

Fig. 121. Gammel Allé i Ravnholt Have. 1923.

Orientering, og en enig og samlet Optræden vilde afgive Vidnesbyrd om, at den jordbesiddende Overklasse ikke voldeligt lod sig udslutte uden Kamp.

Desværre viste det sig imidlertid snart, at Landets Majoratsbesiddere ikke formaaede at sætte Ryg mod Ryg i denne store, fælles Sag. Alt for mange

Fig. 122. Udsigt mod Syd over Ravnholt Have. 1921.

og hans Ansvar overfor den, og det saa meget mere, som han og de andre Godsejere gik ud fra, at de selv personligt ikke var Ejere af Majoraterne, kun Besiddere, og at den virkelige Ejer var den successionsberettigede Slægt. Og navnlig følte han det som en Æressag at gøre, hvad gøres kunde for at vise Samtiden og sin Efterslægt, at Frigørelsen af Majoratsbaandet ikke var nogen frivillig Sag, hvad Rigsdagens Flertal gerne vilde give det Udseende af. Det var Tvang fra Statens Side, et enten—eller, som ikke lod Tvivl om Følgerne for dem, der maatte driste sig til Trods¹).

Paa store Møder drøftede Godsejerne Loven og Spørgsmaalet om at lade den prøve ved Retten. Hvad end Resultatet maatte blive heraf, vilde et Sagsanlæg i alt Fald kunne give Offentligheden en højst fornøden

var ængstelige eller usikre, ansaa paa Forhaand det hele for haabløst, og enkelte frygtede endog de politiske Følger ved en eventuel Underkendelse af Loven. Alene Fynboerne stod som en enig og stærk Fylking om deres Førere. Energisk tog de Têten, og efterhaanden sluttede den største Del fra

Jylland og de andre Øer med op og da først og fremmest Grev C. Knuth til Lilliendal. Efter et sidste Møde skredes der til Handling.

Paa Majoratsbesiddernes Vegne paatog Kammerherre Sehestedt Juul og Grev C. Knuth sig at anlægge Sag mod Staten, den første for Stamhuset Ravnholt (Besiddernes Sag), den anden for Baroniet Løvenborg (Successorernes Sag), efter at der først var ført en Konference med Lenssekretariatet i December 1919 om Maaden, hvorpaa Spørgsmaalet skulde indbringes for Domstolene.

Kammerherre Sehestedt Juul havde antaget Højesteretssagfører Ivan Kondrup til at føre Sagen, og den 25/10 dømte Østre Landsret i København, at den ikke kunde give Ministeriet Medhold i den Betragtning, at der ved

Fig. 123. Lindkiær set fra Vest. 1924.

Grundlovens § 91 var givet Lovgivningsmagten fuld Frihed til uden Hensyn til Grundlovens andre Bestemmelser at afgøre, hvorledes Len, Stamhuse og Fideikommissgodser skulde overgaa til fri Ejendom. Landsretten fandt, at Loven af 4/10 1919 gjorde et saadant Indgreb i Majoratsbesiddernes Formue-rettigheder, at den maatte siges at stride mod Grundlovens § 80. Landsretten kendte derfor Ministeriet uberettiget til at bringe Loven i Anvendelse. Sagen blev derefter af Justitsministeriet indanket for Højesteret.

Ved Proceduren her var mange af Landets Godsejere til Stede, og blandt disse Kammerherre og Kammerherreinde Sehestedt Juul. Under uhyre Spænding rundt om i Landet, hvor Sagen efterhaanden havde fanget Interesse, faldt Højesteretsdommen den 11/12 1920.

Dommens Ordlyd er følgende:

Besiddernes Sag: De i Dommen omhandlede Bestemmelser i Lov Nr. 563 af 4. Oktober 1919 kan ikke tilsidesættes som stridende mod Grundloven.

Hvad for det første den successionsberettigede Slægt angaar, kan dennes Ret ikke betragtes som saa væsensforskellig fra almindelig Arveret, at Lovgivningsmagten har været afskaaret fra paa Grundlag af sit Skøn over det samfundsgavnligt at lade de særlige Successionsregler bortfalde og de almindelige Arveregler træde i deres Sted.

Hvad dernæst de nuværende Besiddere angaar, maa det vel erkendes, at

Reglerne om den Indbetaling til Staten og den Jordafstaaelse, der kræves som Vilkaar for Majoratsbaandets Bortfald, er meget byrdefulde for Besidderen, samt at Betydningen af, at disse Regler fremtræder som kun fastsættende Vilkaarene for en fra Besidderens Side frivillig Afløsning, svækkes ved den i Lovens § 11, 2. Stykke, indeholdte Afgiftsregel, der vil virke som en Tvang; men Lovgivningsmagten findes dog ikke ved Reglerne i Lovens

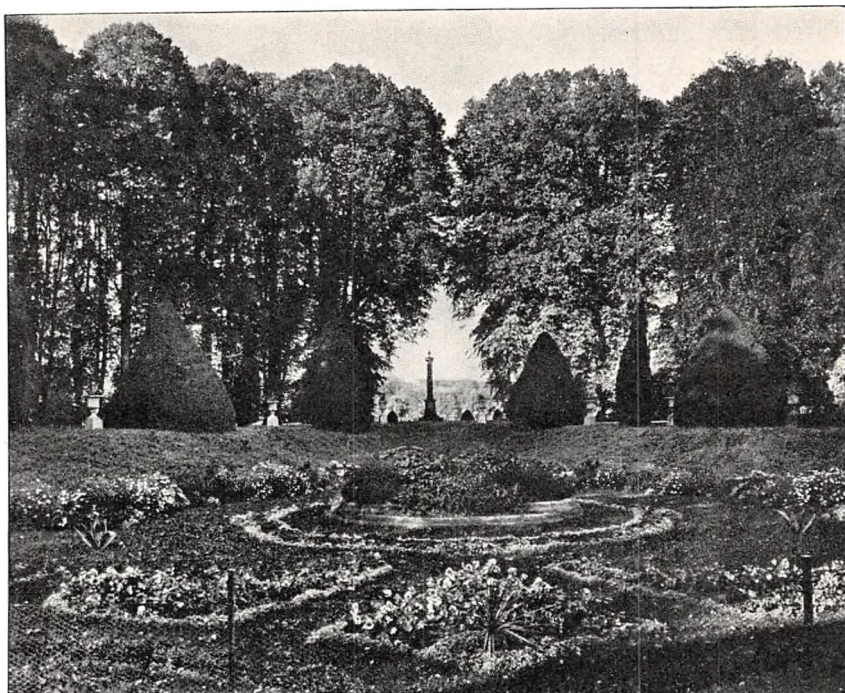

Fig. 124. Det franske Anlæg i Ravnholt Have. 1920.

§§ 1, 3 og 11 at have overskredet Grænserne for sin Myndighed, navnlig naar henses til, at Grundlovens § 91 maa antages at have indrømmet Lovgivningsmagten en vis Frihed med Hensyn til den Maade, hvorpaa den vilde søge at løse den Opgave, som ved denne Grundlovsparagraf er stillet den.

Endelig bemærkes, at Loven ej heller kan antages at være gaaet udenfor, hvad der med Føje kan lægges ind i Grundlovens § 91, naar den har medtaget ikke blot Løsøre og Kapital, knyttet til Len, Stamhus eller Fideikomsgods, men ogsaa Kapitaler, der er substituerede for tidligere med Majoratsbaand belagt Jordegods.

Herefter vil Justitsministeriet overensstemmende med sin for Højesteret nedlagte Paastand være at frifinde. Sagens Omkostninger for begge Retter findes at burde ophæves.

Thi kendes for Ret: Appellanten, Justitsministeriet, bør for Tiltale af Ind-

stævnte, Kammerherre, Hofjægermester C. Sehestedt Juul i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger for begge Retter ophæves.

Successorernes Sag:

De i Dommen omhandlede Bestemmelser i Lov Nr. 563 af 4. Oktober 1919 kan ikke tilsidesættes som stridende mod Grundloven, hvorved særlig bemærkes, at den Ret, som den successionsberettigede Slægt har, ikke kan betragtes som saa væsensforskellig fra almindelig Arveret, at Lovgivningsmagten har været afskaaret fra paa Grundlag af sit Skøn over det samfundsgavnlig at lade de særlige Successionsregler bortfalde og de almindelige Arveregler træde i deres Sted.

Herefter vil Justitsministeriet overensstemmende med sin for Højesteret nedlagde Paastand være at frifinde. Sagens Omkostninger for begge Retter findes at burde ophæves. Thi kendes for Ret: Appellanten, Justitsministeriet, bør for Tiltale af Indstævnte, Kammerherre, Greve A. Knuth, som Værg for Oscar Preben Frits Leopold Løvenskjold i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger for begge Retter ophæves.

Dermed var Afgørelsen truffet, og en Sag af vital Betydning for Ejendomsretten her i Landet afgjort paa en Maade, som fik mange tænksomme Folk til at miste Tilliden til Fremtiden. Ikke uden Grund jublede »Social Demokraten« i København over, at Ejendomsretten nu var afskaffet, og

Fig. 125. Fra Ravnholt, Vejen til Lindkær. Til højre Emilielund. Fot. April 1925.

Fig. 126. Kammerherrens Stue paa Ravnholt. 1919.

Fig. 127. Nislevgaard 1889.

Efter en Tegning tilhørende forhvt. Forpagter paa Nislevgaard C. Berthelsen.

til at sanktionere Love, som efter hans Mening var grundlovsstridige¹). I sin Lærebog »Den danske Arveret«, 2. Udgave 1921, skriver²) Professor i Jura ved Københavns Universitet, Viggo Bentzon: »Denne Højesteretsdom forekommer mig rent retlig set betænkelig. Ikke saa meget, hvad Successorernes Ret angaar. — Grundlovsstridig synes mig derimod baade Afgiften paa de 20 à 30 % og Erstatningsberegningen i § 3³). Skal man finde nogensomhelst Værn i Grundlovens § 80 imod Særafgifter paalagte enkelte Personer, som Skat uden virkelig Begrundelse i skattetekniske og skatte-økonomiske Hensyn, synes mig § 11's aarlige Afgift⁴) ogsaa i og for sig at være grundlovsstridig. Deraf, at Successorernes Ret for en Række fjernere Successorer gyldig kan tilside-sættes, kan ikke sluttes, at Staten har Ret til sammen med Besidderen eller alene at indkassere deres Part. Thi Grundlovens § 91 hjemler vel Overgang til fri Ejendom, d. v. s. Bortfald af Fideikommisbaandet, særlig paa den faste Ejendom (med eller uden Substitution af en Fideikommis-Kapital); men den

Fig. 128. Parti af den gamle Hovedbygning paa Nislevgaard.

Efter ældre Fotografi.

ved en Diskussion i Studenterforeningen den 7/2 1925 erklærede den socialistiske Justitsminister Steincke, at Fæsteafløsningsloven og Loven om Lens og Stamhuses Afløsning havde vist, at Højesteret godt kunde gaa med

hjemler ikke yderligere Afgifter til Staten (udover et vist Beløb til Erstatning for Statens Hjemfaldsret⁵)). — — Jeg mener vel, at Statsmagten maa have Hjemmel til at gøre ethvert Indgreb i Ejendomsretten, som skønnespaakrævet, men det kan her ikke ske uden grund-

lovsmæssig Ændring af Grundlovens § 80.« — At Højesteretsdommerne maaske selv har været usikre, skimtes igennem Dommens Præmisser, hvori det først erkendes, at de Vilkaar, der stilles for Majoratsbaandets Bortfald, »er meget byrdefulde«, og »at Lovens Bestemmelse (§ 11) vil virke som Tvang.« Videre siges der i Præmisserne, at Grundlovens § 91 »maa antages at have indrømmet Lovgivningsmagten en *vis* Frihed med Hensyn til den Maade, hvorpaa den vil søge at løse den Opgave, som ved Grundlovsparagraffen er stillet den.«

Endelig ophævedes Sagens Omkostninger for begge Parter, hvori man vel

Fig. 129. Nislevgaard efter Ombygningen 1922.
Den lave Bygning til venstre er en Del af den gamle Gaard.

maa se en Indrømmelse af, at Højesteret i alt Fald ikke ansaa Sagsanlægget for ubeføjet. Umiddelbart derefter indsendte Kammerherre Sehestedt Juul og de andre Godsejere, der havde afventet Domsmagtens Afgørelse, Ansøgning om deres Majoraters Overgang til fri Ejendom i Henhold til Loven.

Betegnende for Kammerherrens Opfattelse af Sagen er den, at han ønskede den fuldt oplyst for Offentligheden. Han fik sat igennem, at der for 1. Gang i Højesterets Tid blev givet Stenografer Adgang til at nedskrive Sagførernes Taler. Derved blev det muligt for Offentligheden, hvis den vilde, selv at lære Sagen at kende og selv at dømme. Endelig lod Majoratsbesidderne Referaterne af den mundtlige Procedure for Højesteret i 1923 trykke i 500 nummerede Eksemplarer.

For Kammerherren havde Sagen i første Række været en Æressag, baade overfor Slægten og overfor Nationen, fordi han vilde vidne, at hans Stamhus var en lovlig erhvervet Privatejendom, og at han kun under Tvang gik med til at faa løsnet de Majoratsbaand, han selv helst ønskede bibeholdt, og som hans Forfædre havde lagt paa den Jord, han besad. Rank gik han ud af Sagen, intet Øjeblik fordølgende sin Mening om den; han havde ved sit Sagsanlæg reddet Æren og rensat sin Samvittighed overfor sin Slægt. Tilfreds

var han trods alt over, at Tvangsparagrafen (§ 11) i Loven ikke blev stemt ud.

For Slægtens Skyld gælder det nu for Kammerherre Chr. Sehestedt Juul at redde, hvad reddes kan ad frivillig Vej. Det er hans Ønske, at Stamhuset i Fremtiden saa vidt muligt skal bestaa samlet, og han bygger dette sit Ønske paa den Slægtsfølelse, han forudsætter til enhver Tid maa være i Slægten,

stærk nok til at kunne bringe et nok saa stort Offer i Slægtens samlede Interesse. Det skal være den en Æressag i Enighed at bevare Stamhusets Jord samlet, saavidt de politiske Forhold tillader det, og det maa blive en Pligt for ethvert Barn af Slægten at bidrage sit yderste hertil.

Fig. 130. Frk. Else Sehestedt Juul. 1911.

Efter Fotografi.

I Okt. 1923 var Lensnævnet, altsaa Kommissionen der skulde ordne Stamhusets Overgang til fri Ejendom, paa Ravnholt og Nislevgaard, hvor Kammerherre Sehestedt Juul, hans Søn Ove og Godsinspecteur I. Copmann paa Stamhusets Vegne forhandlede med det om Udtagelsen af den Jord, der skulde afstaas. Nævnet bestod af Embedsmænd og nogle Rigsdagsmænd, som havde været med til at vedtage Loven.

Kammerherren havde indbudt dem til Middag paa Ravnholt efter endt Arbejde, og her holdt han ved Bordet følgende Tale: Jeg vil gerne her ved mit Bord hilse paa de Herrer af Lens-

nævnet og vil samtidig overfor de Herrer udtale min ubetingede Anerkendelse af den loyale Maade, hvorpaa De søger at bringe Majoratsloven ud i Livet, idet de Herrer forsøger at vise saa megen Retfærdighed overfor Majoratsbesiddernes Ønsker og Fordringer, som Majoratslovens Indhold tillader.

Dette forhindrer mig dog ikke i ved denne Lejlighed at udtale ikke alene min, men et meget stort Mindretals (ogsaa udenfor Majoratsbesiddernes Kreds) uforgribelige Mening om Majoratsloven, at den er den største Uret, som noget Flertal nogensinde har paatrykket et lille Mindretal her i Danmark. Denne Lov er os alle et eklatant Bevis paa, hvilken Ret og Retfærdighed ethvert Mindretal fremtidigt kan vente sig her i Landet, efter at Flertalsvældet er blevet indført, og saa længe dette skal have Lov til omtrent uind-

skrænket at regere vort Fædreland. Jeg vil endnu gerne overfor de Herrer pointere Majoratsbesiddernes Stilling overfor Afløsningen, idet jeg vil fremsætte mine private Anskuelse, som jeg imidlertid er ganske overbevist om, at det største Flertal af Majoratsbesidderne fuldt er enige med mig i.

Min Stilling er denne, at saafremt der ikke i Højesteretspræmisserne i Majoratsdommen havde staaet en ganske bestemt Passus, nemlig at Skattebestemmelserne i Majoratsloven virkede som en Tvang, med andre Ord, at Højesteret utvetydigt slog fast, at Loven er en ren og skær Tvangslov, saa var jeg aldrig gaaet med til at afløse mit Stamhus paa de trykkende Vilkaar, som Loven hjemler, og som berettiger Staten til at rane en Femtedel af min Slægts ganske private Formue for deraf at betale mig, Besidderen, den Trediedel af samme Slægts ganske private Jord med, som Staten fratager Slægten til en meget omtvistelig Fordel for en enkelt Klasse Mennesker.

Ja, mine Herrer, dette har jeg fundet var min Pligt at udtale ved denne Lejlighed, men De maa ikke misforstaa mig. Dette vedkommer jo ikke Nævnets Arbejde, som, det gentager jeg, jeg fuldt ud anerkender som i høj Grad loyalt overfor Besidderne — — — —.

Fig. 131. Løjtnant Axel Juul som Kornet. 1917.
Efter Fotografi.

For at undgaa at skulle komme til at afstaa større Dele af de arronderede Arealer om Ravnholt og Hellerup, havde Kammerherren den 11/4 1923 købt ialt 117 Tdr. Land af Ølundsgaards Jord (ved Nislevgaard). De Arealer, som Loven krævede afgivet, og som Lensnævnet godkendte hertil, kom derefter til at bestaa af nævnte 117 Tdr. Land, hele Nislevgaard samt et lille

Stykke paa 38 Tdr. Land i Ferritslev, 400 m Nord for Holmegaard ved Vejen Odense—Ørbæk, ialt 380 ha eller c. 700 Tdr. Land. Jorden afstodes den 1/4 1925. I Løbet af dette Aar skal derefter Vurderingen af denne finde Sted. I Marts begyndtes der med de 117 Tdr. L. af Ølundsgaards Jord, og som ofte naar Staten exproprierer, til en ganske meningsløs Vurdering. De 117 Tdr. L. vurderedes kun til 89,700 Kr., skønt de var købt for 140,400 Kr., eller til kun 750—900 Kr. pr. Td. L. af denne Landets bedste Jord, skønt der omtrent

Fig. 132. Frk. Thyra Schmiegelow. Fot. 1924.

samtidig af samme Bonitet privat blev solgt Jorder deroppe til 1250—1500 Kr. pr. Td. L. Vurderingen blev straks appelleret til Overskyldraadet.

De 20 % af Stamhusets Værdi og af Fideikommiskapitalen, ialt 1,529,000 Kr., indbetaltes den 1/8 1924, og fra 19/9 1924 overgik Stamhuset derefter til fri Ejendom.

Efter Verdenskrigens i økonomisk Henseende saa gyldne Aar for vort Land kom efter Fredsslutningen det Tilbageslag, som nødvendigt maatte komme. Haarde progressive Skatter i Forbindelse med Afgifterne ved Majoratsafløsningen har lagt deres tunge Haand paa de danske

Herregaarde og berøvet deres Liv den Skønhed, som hidtil havde kastet sin Glans over de gamle Mure med de mange historiske Minder. Allerede er en Del Gaarde forladt og lukket, og flere vil følge efter eller gaa over paa uforstaaende Ejere. Demokratiet farer haardt frem mod den gamle, historiske Kultur. Et nyt Danmark med Husmandsbrug og jevne Tanker over det ganske Land fra Skagen til Gedser er Maalet, men mon et Maal, der i Længden kan give Folkesjælen Skønhed og Storhed?

Børn:

1. *Else Sehested Juul*, født paa Ravnholt den 8/7 1890, døbt den 2/9 s. A. i Ravnholt Kapel. I sin Skoletid paa Ravnholt røbede hun hurtig fortrinligt Nemme og viste tidlig stor Interesse for fransk og engelsk Litteratur og for Kunst, og da navnlig for ældre fransk Kunst. Som sin Fader nærrede hun en glødende Interesse for Forsvarssagen, og i Egenskab af Formand for Nyborgkredsen af »Danske Kvinders Forsvarsforening« ledede

hun ivrigt den kvindelige nationale Bevægelse i sin Kreds. I 1906 var hun med sine Forældre paa Voksenkollen i Norge, 1910 i Schweiz og Norditalien, og fra Februar til Juni 1911 boede hun i en Pension i den lille By Bourg la Reine tæt ved Paris.

I Foraaret 1914 blev hun forlovet med Kammerjunker, Kaptajn i Livgarden *Thorkil Thaulow*, født den 14/1 1882 i Viborg, Søn af Oberstløjtnant S. L. Thaulow og Hustru Alvilda, født Frantzen. Deres Bryllup stod den 22/6 1915 paa Ravnholt, og derefter foretog de en kortere Bryllupsrejse til Fanø. Kaptajn Th. Thaulow blev Student 1900 i København, tog Adgangseksamen til Officersskolen i Marts 1901, var s. A. Rekrut ved 1. Regiment i København, Elev paa Officersskolen 1901—03, blev Sekondløjtnant ved 3. Infanteriregiment i København den 23/3 1903, Premierløjtnant ved samme Regiment den 1/10 1903, forsat til Livgarden den 30/10 1908.

I 1907—08 gennemgik han Skydeskolens udvidede Kursus og tog i Foraaret 1914 Adgangseksamen til Officersskolens Stabsafdeling (Klassen blev ikke oprettet paa Grund af Krigen). I 1909 blev han Kammerjunker og den 18/12 1915 Kaptajn og Chef for 6. Bataillons 4. Kompagni. I 1916 under Verdenskrigen

laa han den meste Tid paa Grænsevagt i Esbjerg og Bramminge, men i Januar 1917 forsattes han til Livgarden som Chef for 2. Livgardebataillons 4. Kompagni. I 1918 udnævntes han som Chef for 1. Livgardebataillons 2. Kompagni og rykkede med dette i Juli 1920 til Sønderborg i Anledning af Genforeningsfesten paa Dybbøl. I Foraaret 1921 foretog han og hans Hustru en 1½ Maanedes Rejse til Touraine og Paris.

Den 30/6 1921 udnævntes han til R. af D. og er desuden dekoreret med J. Kr. 4., M. S. Gr. 4, N. St. O. 3², R. St. Stan. 3, S. Sv. 3¹. I 1922 tog han Idrætsmærket i Guld. Samme Aar udgav han »Slægterne Thaulow«, trykt som Manuskript for Familien.

Søn:

Per Thaulow, født den 20/8 1916 i København, døbt den 8/10 s. A. i Christi Kapel paa Ravnholt. Elev i Krebs Skole i København.

Fig. 133. Mogens Juul.
Fot. 1920.

Fig. 134. Ove Sehestedt Juul.
Fot. 1925.

2. *Ove Sehestedt Juul*, født paa Ravnholt den 11/10 1892. Se Side 305.

3. *Axel Juul*. Han er født paa Ravnholt den 15/1 1896, døbt den 25/3 s. A. i Ravnholt Kapel. Efter Skoleundervisning hjemme kom han efter Sommerferien 1908 i Nærum Kostskole ved København. Han blev her til Sommeren 1913, rejste s. A. i September til Skolen Hunston Hall i England. Foraaret 1914 kom han tilbage og lærte derefter i et Aar Landvæsen hos Forpagter Lakoppidan paa Strandegaard ved Faxe Ladeplads. Den 4/4 1916 blev han Rekrut ved Gardehusarregimentet i København, var Elev paa Rytteriets Kornetskole paa Jægersborg

fra November 1916 til 1/6 1917, da han udnævntes til Kornet i Gardehusarregimentet. Den 24/3 1918 udnævntes han til Sekondløjtnant ved samme Regiment, hvor han forrettede Tjeneste til Sommeren 1918. Til November s. A. lærte han Landvæsen hos Forpagter Rottwith paa Stubbendrup ved Ravnholt, derefter hos Jægermester E. Olsen paa Kalø i Jylland til Maj 1919 og blev da Underforvalter paa Benzon ved Grenaa til November s. A. I Vinteren 1919—20 gennemgik han et mekanisk Kursus for Landmænd paa Teknologisk Institut i København og satte sig derefter i Foraaret 1920 ind i Kreaturhandel hos Godsejer Wester, Rønde. I November s. A. rejste han til Amerika og fulgte her et Vinterkursus for Landmænd ved Cornell Universitet i Ithaca, rejste derefter en Tur om i det vestlige og sydlige U. S. A. og arbejdede bl. andet en Tid som Fodermester paa en Gaard i Syd Carolina. Sommeren 1921 kom han tilbage og overtog Forpagtningen af Willestrup 1/5 1922.

I Juli 1923 blev han forlovet og den 15/10 1924 gift i Holmens Kirke i København med *Thyra Ingeborg Viola Schmiegelow*, født den 10/10 1905 i København, Datter af Skibskaptajn, Skibsreder, Direktør i Østasiatisk Kompagni Christian Joachim S. fra Bornholm, K. af D. og Dbmd., og Hustru Fru Thyra Ingeborg Viola S., født Meyer, († 1905) fra København. Efter Brylluppet rejste de til Brüssel og Antwerpen, hvor de gik om Bord i et af Østasiatisk Kompagnis Skibe og foretog med dette en 3 Maaneders Rejse til

Ægypten, Indien, Siam og naaede tilbage til Messina i Januar 1925. Den 23. Januar ankom de til København.

4. *Mogens Juul*. Han er født den 4/1 1903 paa Ravnholt, døbt den 15/3 s. A. i Ravnholt Kapel. Efter Skoleundervisning i Hjemmet, kom han i Aug. 1916 paa Skolen Stenhus ved Holbæk, hvorfra han blev Student Sommeren 1921. I Aug. s. A. immatriculeredes han ved Universitetet i København og blev cand. phil. den 8/6 1922. Han studerer jura.

I Februar 1916 var han med Forældrene paa Gjeilo i Norge og i Juni—Juli 1924 i Schweiz, Frankrig og Holland.

Fig. 135. Frk. Dagmar (Jing) de Richelieu. 1913.
Efter Fotografi.

OVE SEHESTEDT JUUL

1892—

Forpagter paa Lykkesholm

Side 304

Han er født paa Ravnholt den 11/10 1892 og døbt den 1/12 s. A. i Ravnholt Kapel. Efter sin første Skoleundervisning i Hjemmet kom han i Aug. 1905 i Rungsted Kostskole ved København, hvor han var i to Aar, afbrudt af Sygdom, idet han bl. andet det sidste halve Aar opholdt sig paa Professor Bangs Privatklinik ved Silkeborg for svage Lunger. I Aug. 1907 kom han i Nærum Kostskole ved København, og under en Ferie paa Ravnholt i April 1908 blev han ved et Vaadeskud af en Kammerat skudt i Underlivet med en Salonbøsse. Længe svævede Drengen mellem Liv og Død, men kom sig, uden at Kuglen dog nogensinde blev taget ud. I Sommeren 1910 kom han ud af Nærum Skole og sendtes i Aug. s. A. i et Aar i en Pension i Lausanne i Schweiz. Den 1/11 1911 kom han i Landvæsenlære hos Forpagter Mackeprang paa Borgeskov ved Nyborg. Efter at have været her i et Aar, var han det næste hos Forpagter Brandt paa Juellinge paa Sjælland. Vinteren 1913—14 dyrkede han Saisonen i København og blev i Maj 1914 Rekrut ved Livgarden. Under Verdenskrigen laa han hele Tiden inde ved Livgarden, til han

den 16/2 1916 blev kasseret af Krigstjenesten paa Grund af »Mus i Knæet«. Han rejste derefter med sine Forældre og sin yngste Broder til Gjeilo i Norge og til Hundaas i Sverrige, og efter Hjemkomsten lærte han i Sommerhalvaaret Godsadministration paa Wedelsborg Godskontor hos Godsforvalter Dahl-Jensen. Vinteren 1916—17 boede han i København og fulgte Undervisningen paa Landbohøjskolen til Maj 1917. Den 1/5 s. A. overtog han Forpagtningen af Lykkesholm i Vinding Herred.

Den 8/5 1913 blev han forlovet med *Dagmar (Jing) Marie Louise du Plessis de Richelieu*, født den 8/5 1895 i Siam, Datter af dansk Kammerherre, siamesisk Marquis og Viceadmiral à la suite Andreas du Plessis de Richelieu til Kokkedal paa Sjælland og Hustru Dagmar Therese Louise, født Lerche.

Den 3/5 1917 viedes de i Garnisonskirken i København, hvorefter de rejste Bryllupsrejse til Stockholm.

Søn:

1. *Christian Ove Sehestedt Juul*, født den 29/6 1918 paa Lykkesholm, døbt den 8/8 s. A. i Ellested Kirke.

2. *Esger Iver Juul*, født den 3/8 1924 paa Lykkesholm, døbt den 27/9 s. A. i Ellested Kirke.

Fig. 136. De to Fætre, Per Thaulow (med Matroshuen) og Christian Sehestedt Juul i Paa-sken 1923 paa Ravnholt.

ANDEN DEL

SIDELINIER

SIDELINIER

STØVRINGGAARDLINIEN

JENS eller JOHANNES¹⁾ NIELSEN

til Støvringgaard. I Side 33

Jens Niensens Søn Palne Jensen ejede Støvringgaard, vist nok som sin fædrene Arv (jvnf. I, Side 32). Indenfor de gamle Adelsslægter bestræbte man sig jo dengang for, hvordan det saa iøvrigt gik, at beholde de gamle Slægtsgaarde i Slægten, saaledes at man som Medgift til Døtrene eller som Arv til gejstlige Sønner, der jo ikke forplantede Slægten, hovedsagelig udlagde det saakaldte Strøgods. Naar Palne Jensen derfor ejede Støvringgaard som sin fædrene Arv, og Niels Jensen senere Hvidsten der i Nærheden, er det vel rimeligt at antage, at Slægtens egentlige Slægtsjord laa her i Støvring Herred. Strøgodset i Vardesyssel, som Jens Niensens Fader, Niels Juul, havde faaet med sin Hustru, blev jo netop givet bl. andet til den gejstlige Søn Esger Juul. Heroppe i Egnen Nord for Randers Fjord hører Slægten hjemme, og her har den levet sammen med de andre gamle Slægter Tornekrands og Munk, som atter og atter spores i Slægtens Historie.

En vis Bekræftigelse paa den Antagelse, at her hørte Slægten til, ligger ogsaa deri, at da Esger Juul ved sit Forlig med Kongen 1316 i Helsingborg havde Brug for en Del Garanter, fik han hovedsagelig Støtte fra Venner og Frændre fra disse Egne og ikke fra Folk i Sydvestjylland, fra Vardesyssel, hvor hans Gods laa.

I alt Fald har Jens Nielsen sikkert ejet Støvringgaard og maaske ogsaa Hvidsten. Da Sønnen Palne Jensen og ikke han selv i 1316 optræder som Forlover for Esger Juul, tør det antages, at Jens Nielsen er død forinden.

Børn:

1. *Beatrix Jensdatter*. Hun var gift med Ridder *Gunnulf* eller *Gunner Svensen*, der 1302²⁾ og 1307²⁾ vidnede i Randers, sidstnævnte Gang sammen med Fru *Beatrix's* Broder Palne Jensen og med Peder Munk³⁾, Niels Glob⁴⁾ o. fl. Den 17/8 1323⁴⁾ er Palne Jensen Tingsvidne for sin Søster *Beatrix*, *Gunnulf Svensens*,

da hun gav sin Slægtning Henrik Nielsen (Panter) Gods i Vansted i Vensyssel. Denne Henrik Nielsen antages at være Farbroder til Niels Jensen Panter til Klæstruplund (I, Side 33 og 44, og II, Side 312, Fodnote 2) og altsaa mulig Broder til Jens Nielsen til Herregaarden Ostorp (= Aastrup) ved Hjørring. Denne Jens Nielsen bekræftede¹⁾ i 1302 bl. and. sammen med Kong Eriks Sønner, Hertugerne Christoffer og Valdemar, og med Gunnulf Svensen, at han i Viborg havde overværet, at Biskop Johannes Askersen i Aarhus havde solgt noget Gods til sin Slægtning, den senere fredløse Ridder Niels Brock. 1325¹⁾ skænkede Beatrix sit Gods i Jylland til Viborg Bispestol, men der nævnes ikke, hvor meget Gods der var, eller hvor det laa.

2. *Palne Jensen* (eller *Jonsen*) til *Støvringgaard*. Han og en *Tule Mus* nævnes som *Ærkebiskop Esger Juuls Sønnesønner*²⁾. Utvivlsom er Betegnelsen *Sønnesøn* en Oversættelse af det latinske *nepos*, som ligesaa godt kan være *Søskendesøn*, og *Esger Juul* var jo ugift. For *Palne Jensens* Vedkommende maa Slægtskabet da antages at være *Brodersøn*, fordi hans Segl med den liggende *Lillie* haves paa et *Pantebrev*³⁾ af 1324, hvori han for 50 Mark skøder sit Gods i *Bording* i *Ginding Herred* til ovennævnte *Hr. Niels Brock*.

I 1315 kom det til en af de hyppige *Stridigheder* mellem *Kong Erik Menved* og *Hertug Erik II* af *Sønderjylland*, men ligesom tidligere kom det ogsaa dette Aar til et *Forlig* mellem dem i *Nyborg s. A.*, og mellem *Forloverne* for *Kongen* er *Palne Jensen*. Næste Aar, 1316, var han *Forlover* for sin *Farbroder Ærkebiskop Esger Juul* i *Helsingborg* (se I, Side 38). *Tillige* var han sammen med ovennævnte *Tule Mus* *Forlover* for de 6000 Mark, som *Esger Juul* gik ind paa at betale *Kongen*. Som *Pant* herfor gav *Esger Juul* dem *Bornholm*.

Dette skete imidlertid uden *Kapitlets Samtykke*, og da *Kongens Marsk Ludvig Albretsen* i 1319 indtog *Hammershus* og underlagde sig *Bornholm* (I, Side 41), maatte *Palne Jensen* og *Tule Mus* afstaa *Pantet*, men fik dog af *Marsken* 600 kølnske Mark for de *Omkostninger*, de havde haft ved *Hammershus Forstærkning*⁴⁾. I 1319⁵⁾ solgte han en *Gaard* med *Mølle* og *Huse* i *Troldorph* i *Sabro Herred* til en *Kannik* i *Aarhus*. *Godset* var hans *Hustrus Arvegods* efter sin *Fader*, hvorfor *Palne Jensen* udlagde hende andet Gods i *Stedet*, nemlig Gods i *Hald (Haal)* i *Ørslevklostersogn* i *Fjends Herred* og *Baadesgaard* i *Græshave Sogn* i *Lollands Sønder Herred*. Det fremgaar af *Dokumentet* herom, at *Støvringgaard* antagelig var hans *fædrene Arv*. Sammeds nævnes en *Knud Jonsen* som hans *Nepos* (d. v. s. *Broder-, Søster- eller Sønnesøn*). *Palne Jensen* døde før 1325⁶⁾.

Palne Jensen var gift med *Elena Nielsdatter*, *Datter* af *Niels Lændi* (*Sparre-Kaas*, se I, Side 32), der var gift med en *Datter* af *Niels Peck* eller *Niels Kammermester*. *Elenas Søster Margrete* var gift med *Marsk Stigs Søn*, den fredløse *Anders Stigsøn* til *Møllerup*. Antagelig har *Palne Jensen* ikke haft voksne *Sønner*, thi efter ham gik *Støvringgaard* over til *Svigersonnen Niels Bugge*.

Børn:¹⁾

A) En Datter gift med den kendte *Niels Bugge*²⁾ til Hald og Nørre Vosborg, Søn af Bugge Nielsen til Hegnet. Han nævnes 1333 i et Vidne af Viborg Landsting, var Ridder 1342, og i 1350 fulgte han Kong Valdemar paa en Rejse i Tyskland. Efter sin Hustrus Død giftede han sig 2. Gang med Ingeborg Pedersdatter Vendelbo.

Niels Bugge var en af Grev Gerts ivrige Tilhængere og i den kongeløse Tid 1332—40 en af de mægtigste blandt den nørrejyske Adel. Senere brød han med Grev Gert og blev en af Hovedlederne for det store Oprør, som endte med Grev Gerts Indfald i Nørrejylland og hans Død i Randers. Oprindelig boede Niels Bugge paa Nørre Vosborg, og først 1345 kom han i fuld Besiddelse af Hald. Han var sin Tids rigeste Herremand og ejede mange Herregaarde. Med sin første Kone fik han Støvringgaard. Efter det mislykkede Forsøg paa Forlig med Kongen i 1358 blev han paa Hjemvejen i Middelfart slaaet ihjel af nogle Fiskere, hvorfor denne By til Straf fik paalagt en aarlig Afgift, som først blev hævet 1874.

Børn:

- a. Elline til Vosborg og Støvringgaard, gift med Ridderen Christiern Vendelboe, der døde ca. 1400. (Side 314 og 315).
- b. Lisbet til Hald, var 1387 Enke efter Væbneren Gotskalk Skarpenberg, der solgte Hald til Kongen.

B) *Elne* (?) Efter Navnet at dømme (opkaldt efter Moderen) kan hun være en Datter af Palne Jensen. Hun var gift med *Johannes Ubbesøn*³⁾, en Borger i Lund. Efter sin Mands Død blev hun Søster i Sct. Agnete Kloster i Roskilde og testamenterede 1364³⁾ sine Medsøstre i Klosteret sine Efterladenskaber. Hun førte den liggende Lillie⁴⁾ og er sikkert identisk med den Elne, Johan Ubbesens, som nævnes i Testamenterne 1342⁵⁾ efter Magister Henrik, som boede hos Johan Ubbesens i Lund, og 1358⁵⁾ efter Kannik Benechinus Henrici af Aas.

C) *Ingefred Palmesdatter*, gift 1. Gang med Lage Tagesen Huitfeld, 2. Gang med Verneke Conradsen i Sønderlev i »Halland«.

3. *Johannes Jensen*. Han nævnes 1323 som en Broder til Palne Jensen og Søsteren Beatrix (se under Beatrix Jensdatter). Han kaldes her Johannes »Æuær«, hvilket er et Tilnavn — og maaske kan tænkes at betyde noget som den ældre eller lignende.

Han maa antages at være Fæder til

NIELS JENSEN (JONSEN)

Han nævnes 1343 til Hvidsten⁶⁾ i Gjerlev Herred ikke langt fra Støvringgaard og er mulig identisk med den »Niels Juul«, som s. A. (1343) beseglede

et Vidne af Viborg Landsting for Kong Christoffer II's Marsk Peder Vendelbo, hvis Datter jo blev gift med Niels Bugge, Palne Jensens Svigerson (Side 311). Maaske har han ejet Part i Gaarden, thi senere ejes den af Fættersønnen Jens Mogensen, som atter 1360 solgte den til Niels Kruse.

4. *Magnus* eller *Mogens Jensen* (*Jonsen*). Han kendes kun ved sine Sønner, men det Gods, disse ejede paa Mols og i Hald Herred, kan vel have været Arv efter deres Fader. En Magnus Jensen nævnes¹⁾ sammen med Hollingerus Nielsen, Johannes Slet, Johannes og Peder Grubbe, N. Torbernsen²⁾ o. fl. som Dommere over Oprørerne 1314 (jvnf. I, Side 37).

Sønner:

- a. *Johannes Magnussen*, se nedenfor.
- b. *Zachæus Magnussen*. Den 2/3 1344³⁾ fik Zachæus Magnussen Vidnesbyrd af gode Mænd i Hald Herred, at hans Gods i — — — — storp tidligere havde tilhørt hans Broder Johannes Magnussen, men var tildømt Hr. Peder Vendelbo af Johannes Magnussen ved 3 Kongebreve. Det var derefter ikke indløst af ham selv, men af hans Broder Magnus Myre med Niels Jensen (Munk[?]) af Karæmark (Kare i Rougsø Herred) som Mellemand. Besiddelsen havde han haft i Ro i 3 Aar, hvorefter hans Broder — — — — (videre ulæseligt).

Den 20/1 1354⁴⁾ kom der kgl. Befaling til »Pêtre fræthrigs«, Niels Nielsen, Zachæus Magnussen, Niels Jensen til Hvam (Rinds H.) at indføre Peter Nielsen (Munk⁵⁾) i en Gaard i Vesterbølle i Rinds H., som var ham tildømt. Ved denne Lejlighed fører Zachæus Magnussen den liggende Lillie⁶⁾.

- c. *Magnus Myre*⁷⁾. Han nævnes som Broder til de to ovennævnte. En Søn af ham er sikkert *Zacheus Myre*⁷⁾, som 1406⁸⁾ solgte sin Rettighed i Tordrop og Vesterbølle i Rinds Sogn til Dronning Margrethe. Talen er vist nok her om Nedre Hovgaard⁹⁾, der beboedes af Knud Hakonsen og Fru Bodil, hvis Arvinger ligesaa 1406 solgte deres Rettigheder her til Dronning Margrethe.

JOHANNES MAGNUSSEN

se ovenfor.

Han er sikkert identisk med den Johannes Magnussen⁷⁾ af Skærsø paa Mols, som nævnes 1343 og 1345. Skærsø var kun en ubetydelig Hovedgaard i Draaby Sogn, som 1371 ejedes af en Fru Inger, Hr. Aage Stecks Enke, men med sin Hustru fik Johannes Magnussen vistnok Trudsholm i Gjerlev Herred. I 1343 overdrog han en Aarhus Kannik sin Pantefordring¹⁰⁾ paa Andreas Jonsens Gods i Aarslev i Hasle Herred. Efter Middelalderens Ordrug er Johannes Magnussen det samme som Jens Mogensen, og sikkert er han identisk med

den Adelsmand af dette Navn¹), som 1360 solgte sit Gods i Hvidsten i Gjerlev Herred til Niels Kruse. Sandsynlig har han arvet Hvidsten efter Farbroderen Niels.

Johannes Magnussen var gift med *Marine Andersdatter*, Datter af Anders Frost (Lange). Dennes Broder, Niels Eisen af Woldorp, sluttede sig 1368 til de holstenske Grever, og det er vel ikke usandsynligt, at Johannes Magnussen har gjort det samme²), siden Dronning Margrethe saa beredvilligt sanktionerede, at Chr. Vendelbo overtog Trudsholm efter Johannes Magnussens Søn (se nedenfor).

Børn:

1. En Datter *Mærede*, gift med *Mogens Lang*, Borger i Roskilde. Det vides ikke, om han var af Adel, men hans Børn førte som Vaaben et Ulvehoved. Deres Søn var Biskop Bo i Aarhus, der døde 23/12 1424. Huitfeld skriver, at Biskop Bo var af de Hvider eller Pors'er³).

Som Svoger til³) Biskop Bo nævnes Peder Troelsen, Lensmand paa Bygholm 1424, der altsaa maa være gift med en Søster til Biskoppen. 1408 blev Biskop Bo tildømt Gods i Holbæk og Rougsø Herreder efter Johannes Poulsen til Holbækgaard af Slægten Munk (Bjelke)⁴).

2. *Mogens Jensen* til Trudsholm, vist nok den Mogens Jensen, som omtales i ovennævnte Biskop Bo's Testamente af 1420 som Biskoppens Morbroder²). Han ejede Trudsholm, der i den ældste Tid laa ved en Vig af Kattegat, og som ungt Menneske drev han Fribytteri herfra, dog formodentlig med Kongens stiltiende Billigelse. Han blev imidlertid fanget af Fjenderne, formodentlig Hansestæderne eller Svenskerne, og den 12/4 1381 udstedte han et Forpligtelsesbrev til sin rige Slægtning, Ridderen Christian Vendelbo (Side 311), hvori han afstod ham Trudsholm, mod at han til Gengæld ved Penge, Magt eller Forlig skulde udfri ham og hans Folk af Fangenskabet. Mogens Jensen havde dog Ret til atter at indløse Trudsholm mod at betale alt, hvad denne havde haft af Udlæg ved hans Frigivelse. Trudsholm blev aldrig indløst, og med Dronning Margrethes Billigelse tog Christian Vendelbo den i Besiddelse.

Mogens Jensen boede sine sidste Aar hos Biskop Bo i Aarhus og blev en meget gammel Mand.

Det vides ikke, om han var gift, men en Niels Mogensen i Vestermarie Sogn paa Bornholm førte 1429 Lillien i sit Segl, og en Lillie som Hjelmtegn⁵). Lillien ligner dog ikke ganske de sædvanlige Juulske Lillier, og den ene Lillie paa Hjelmten kunde tyde paa, at han var af Slægten Bech.

GUNDERSTEDGAARDLINIEN

MALTE NIELSEN

I, Side 44

Han beseglede den 11/3 1355 et Vidne af Vardesyssel, bl. andre sammen med Thomas Jensen, Ostrith Nielsen (Munk?) og Jonas Ebbesen Lange. Hans Segl viser den liggende Lillie¹).

Sønner²):

1. *Niels Maltesen*, se nedenfor.

2. *Magnus Maltesen* vidnede 1367¹) sammen med Niels Jensen Mus, Iver Iversen Lange, Peder Munk o. fl. Den 3/4 1373¹) er han Vidne i Aalborg sammen med Broderen Niels Maltesen, Ridderen Peder Munk (med Bjelke) til Holbækgaard i Rougsø Herred og Ridderen Christiern Vendelbo (Side 311 og 313): I 1376 er han Vidne sammen med Niels og Johannes Glob og Christiern Munk (I, Side 45).

Den 6/5 1406 nævnes en Magnus Maltesen som Vidne sammen med Biskop Bo (Side 313), Palne og Jakob Kirt til Næs (Lindenberg) og flere for, at en Las Maltesen og en Niels Gundersen (Munk) stadfæster et Skøde, som Elne Hvid havde givet Kong Valdemar paa Gaarden Øland og Rosholm³).

NIELS MALTESEN

se ovenfor.

Han nævnes flere Gange som Vidne i Skads Herred og førte første Gang i 1389 den oprejste Lillie (jvnf. I, Side 20 og 45. Jens Iversen). I Omkredsen af hans Segl læses: S'Nesse Moltesone⁴). (Se Slægten Juuls Segl i I). Han er den 17/9 1371⁵) Tingsvidne for Thomas Iversen Lange, der paa Varde Sysselting fik Gods i Skadst Sogn tilskødet af Bodil, Esger Eskildsens Enke, Søster og eneste Arving til en Niels Palnesen. Den 15/9 1378⁶) er han, Thomas Iversen Lange og flere Adelsmænd Voldgiftsmænd mellem Truels Nielsen, Kannik, og Hovedsmanden paa Ribe Slot, Henneke Lembek, om Jon Litles Gods i Guldager. I 1389⁷) vidnede han atter sammen med Thomas Iversen Lange, Iver Thomesen Lange, Johannes Jensen Spliid (Fasti) og Lage Nielsen Vifert. I 1396⁷) var han Vidne sammen med Johannes Thomesen Lange og Johannes Nielsen Dyre, og endelig 1400⁷) vidnede han for Peder Johansen, Søn af Johannes Lauritsen, Borger i Varde, der bortskødede alt sit Gods i Vardesyssel, som han havde efter sine Forældre. Niels Maltesen nævnes her som armiger (Væbner).

Han er utvivlsomt identisk med den Niels Moltesen, som 1406 »har ejet

Hasselholt^{a)} i Sale Sogn i Ginding Herred, en Ejendom han har arvet eller maaske snarere arvet Part i efter Slægten Lange. Thi efter Traps Beskrivelse, 3. Udg. og O. Nielsen: Hjerm og Ginding Herred Side 382 ejedes Gaarden 1400 af Fru Gunner Bosdatter Høg, Datter af Bo Høg og Sophie EsGEDsdatter Frost (af Slægten Lange — jvnf. Fodnote 2, Side 314)²⁾. Senere — i 1489 — ejedes Gaarden af Niels Krabbe, gift med Marg. Høg.

Søn³⁾:

Malte Nielsen, se nedenfor.

MALTE NIELSEN

se ovenfor

Med Malte Nielsen kom Slægten igen for en Tid til Velstand, velsagtens ved Giftermaal. 1421⁴⁾ ejede han Pandum i Hornum Herred, dog vistnok i Sameje med flere, thi 1461 oplod Mogens Christensen og Niels Mikkelsen TornekranDs til Las Maltesen og hans Broder deres Ejendom i Pandum, som i 1475 ejedes af Malte Nielsens Sønnesøn (se senere). 1421⁴⁾ forærede han Bispestolen i Viborg en Gaard i Vokslev i Hornum Herred, og 1430⁴⁾ fik han Adkomst paa det Gods i Blære, som han havde købt af Niels Person (Munk ?) i Svingelbjerg (Vesterbølle Sogn i Rinds H.). Malte Nielsen er dermed i samme Sogn, hvor hans Grandonkel Iver Nielsen (I, Side 44) havde boet som Foged paa Troelstrup, der sikkert ejedes af Slægten Munk (med Vinranke), og hvor iøvrigt Malte Nielsens Søn og Sønnesøn ejede betydeligt Gods. 1460 solgte Anne Gundersdatter Munk i Troelstrup en Gaard i Blære, og 1532 skødede hendes Brodersøn, Gunde Munk til Tordsgaard i Aars Herred, en Gaard i Blære til Munk Elbek (Vognsen). 1475 fik Anne Gundesdatter Munks Broder Malte Munk Gods i Pant af Malte Nielsens Sønnesøn (Side 316). Endelig ejede Malte Nielsen i 1430⁵⁾ Gunderstedgaard i Slet Herred, en lille nu nedlagt Sædegaard.

Malte Nielsen nævnes iøvrigt 1411⁶⁾ som Vitterlighedsvidne for Lave Urne i Hartsyssel sammen med Niels Andersen Viffert, Niels Grubbe og Niels Jacobsen Dyre. Den 16/11 1428⁶⁾ var han Vidne i Randers for Lage Jensen Brok til Clausholm sammen med Eskild Jepsen Basse af Tjele, Mads Jensen Munk (med Vinranke) til Visborggaard, Mikkell Nielsen TornekranDs af Kyø og Ivar Krabbe.

Sønner:

1. *Niels Maltesen*, se nedenfor.

2. *Las Maltesen*. Han arvede Gunderstedgaard og fik 1461⁵⁾ Lovhævd paa denne Gaard og paa noget Gods i Borup. Samme Aar fik han og Broderen opladt Gods i Pandum, og i 1462⁵⁾ skænkede han en Gaard i Vokslev til Vi-

borg Bispestol. 1465¹⁾ udstedte han Pantebrev paa to Gaarde i Ormstrup og i Løgstedt til Abbeden i Vitskøl Kloster. Endelig findes et Skødebrev¹⁾ fra 1462, hvori Las Maltesen solgte al sit Gods og al sin Rettighed i Sondrup og Ulstrup Sogne.

En Las Juul trættede 1454¹⁾ med Laurits Axelsen paa Øster Skering Mark, og vel sagtens er han identisk med Las Maltesen. Efter ham gik Gunderstedgaard over til Niels Maltesen (Side 317), hvorfor han antagelig ikke har efterladt sig Børn.

NIELS MALTESEN

se ovenfor

Han og Broderen Las Maltesen fik 1461 (Side 315) opladt Pandum, og efterhaanden er han vel blevet Eneejer af den, siden hans Søn Malte Nielsen 1475 kunde nævnes som Ejer af den. Niels Maltesen nævnes 1446¹⁾ i et meget ufuldstændigt Registratur, idet der kun nævnes, at han »havde Krabb« paa en Gaard liggende i Fristrup. Til Kirken i Nibe gav han en Eng, for at den skulde holde Messer for ham og hans Hustru (se næste Side).

Søn:

Malte Nielsen, se nedenfor.

MALTE NIELSEN

se ovenfor

Efter sin Fader arvede Malte Nielsen betydeligt Gods, men ret længe formaaede han ikke at holde paa denne Rigdom. Lidt efter lidt bortskødede han den ene Gaard efter den anden, og hvad han levnedede ved sin Død, satte Sønnen til.

Grunden hertil kendes ikke. Men Maaden, hvorpaa Gaardene forsvinder, røber stærke økonomiske Vanskeligheder.

I 1474 gjorde Malte Nielsen Lovhævd¹⁾ paa Pandum By, Mølle og en Eng i Birstedt Mark kaldet Tongholm. I 1475²⁾ kaldes han ligeledes til Pandum, og samme Aar⁷⁾ udstedte han Pantebrev paa Gaarden Keldal i Ejdrup i Blære Sogn samt endvidere to Pantebreve, det ene til Malte Munk³⁾ paa to Gaarde i Gundestrup i Aars Herred, lidt Syd for Blære, det andet til Væbneren Jens Nielsen Munk¹⁾, Foged paa Østrup, paa noget Gods sammesteds. 1480¹⁾ skødede han en Gaard i Blære til Biskop Glob i Viborg, og det følgende Aar, 1481¹⁾, solgte han ligeledes til Viborg Bispestol de to Gaarde Keldal og Langdal i Blære Sogn. I Aarene 1484, 85 og 87 skødede¹⁾ han nogle Gaarde til Viborg Bispestol, henholdsvis i Borup, Pandum og Blære. I 1484¹⁾ tog han atter Lovhævd paa Pandum, men allerede 1489¹⁾ skødede han Pandum eller maaske

snarere sin Part i den (jvnf. Sønnen) og alt sit Gods i Pandum til Viborg Bispestol. (Pandum købtes atter 1662 af Ove Juul til Willestrup).

Malte Nielsens Forældre havde i sin Tid skænket Kirken i Nibe en Eng, mod at Sognepræsten skulde holde Messer for dem efter deres Død. Denne Eng tog han nu tilbage, idet han erklærede, at Kirken ikke holdt sin Forpligtelse. Kirken klagede til Kong Hans, som den 2/5 1484¹⁾ dømte, at Engen skulde tilbagegives den.

Mulig er Malte Nielsen²⁾ død før 1512, thi det Aar blev der taget³⁾ Tingsvidne, at han havde gjort magtesløs alle de Papirer, han havde paa Gods i Pandum, Pandum Mølle, Keldal, Keldals Mølle, Langdal o. s. v. samt Gods, som laa i Hellum og Fleskum Herreder. Meget Gods syntes han saaledes at have ejet heroppe, helt ovre i Hellum Herred, og sandsynlig har han faaet det meste ved et rigt Giftermaal.

Søn:

Niels Maltesen, se nedenfor.

NIELS MALTESEN

se ovenfor

Efter sin Onkel, Las Maltesen, arvede han Gunderstedgaard³⁾, men iøvrigt har han vel maattet overtage sin Faders økonomiske Forpligtelser, siden han delte hans Skæbne og efterhaanden maatte sælge alt sit Gods. I 1493³⁾ skødede han en Gaard i Horsnis i Hellum Herred til Viborg Bispestol, og 149.³⁾ udstedte han Pantebrev paa en Gaard i Blære til Per Brockenhuus. Til sidst nævnte udstedte han endvidere 1496³⁾ Pantebrev paa en Gaard i Grønderup i Hjerm Herred, kaldet Kvistgaard, og 1497³⁾ skødede han til Viborg Bispestol en Gaard i Horsnis, en Gaard i Hellum Sønderskov, en Gaard i Blære og to Parter i en Gaard i Djørup.

I 1499³⁾ udstedte han Skødebrev til Biskop Niels Friis paa Gundersted og Borup By, og 1503³⁾ udstedtes et Rigets Dombrev paa Gunderstedgaard og vedliggende Mølle m. m.

Samtidig med at han skødede Gundersted⁴⁾ til Viborg Bispestol, blev han 1500 forlenet med Bispestolens Gaard Spøtrup (Spydtpor) i Rødding Sogn og Herred, men han døde kort Tid efter. Mulig har han arvet nogen Part i Pandum til Trods for, at Faderen 1489 skødede denne Gaard til Viborg Bispestol, for Eks. ved Arv efter en Onkel eller Tante. Thi 1500³⁾ udstedte Niels Maltesen af Spøtrup Pantebrev paa Pandumgaard og Pandum By til Mads Jonsen Viffert af Torstedlund, og endvidere 1501³⁾ Opladelsesbrev til den samme Mand paa al Pant i Pandum.

Herefter er det umuligt at spore Gunderstedgaardlinien videre og uden Tvivl er den uddød.

Af denne Linie kan de to Brødre, Tue og Laurids Nielsen, tænkes at være, hvis de da overhovedet er af Slægten Juul. De fører vel begge den oprejste Lillie, men derudover er der absolut ingen Forbindelse at spore med Juulerne, ligesom de heller hverken selv kalder sig eller af andre bliver kaldt Juul. Utroligt synes det ogsaa, om Slægten skulde have været saa forarmet paa det Tidspunkt, at Tue Nielsen som Dreng havde behøvet at gaa rundt at bede om Almisser ved Folks Døre, saaledes som han selv fortæller, han maatte gøre. En Adelsfamilie vilde sikkert have opbudt alt for at undgaa en saadan Ydmygelse. At begge Brødrene førte Lillien betyder i og for sig heller intet. Ikke ualmindeligt tog Biskopper adeligt Vaaben, ganske lig en eller anden Slægts uden paa nogen Maade at være i Familie med denne. For Eks. klagede¹⁾ Familien Krummedige 1519 til Kongen over, at Ærkebiskop Birger i Lund uberettiget førte deres Vaaben. Til sin Undskyldning erklærede Ærkebiskoppen, at han havde taget Vaabnet, fordi det i flere Henseender for ham havde sindbilledlig Betydning. Lillien som Jomfru Marias Symbol kunde jo paa lignende Maade tænkes at have været en stor Fristelse for en højtstaaende Gejstlig. Kun studser man over, at begge Brødrene i saa Fald fører det samme Vaaben.

I Adelsaarbøgerne VII og XVIII har Dr. Thiset opført de to Brødre under Slægten Juul, uden at han dog bestemt henfører dem til Slægten.

Tue Nielsen var Ærkebiskop i Lund²⁾. Han er født³⁾ i Viborg af fattige Forældre, og siger selv⁴⁾ ved Underhandlingerne med den svenske Konge Karl, at ingen kunde være fattigere end han i sin Ungdom (se senere). Antagelig gik han i Skole i Viborg, men studerede siden i Erfurt, hvor han immatriculeredes 1426. To Aar efter, i 1428, blev han Magister og 1439 Dr. theol. Hans Titulatur var derefter »Mester i boglige Kunster og Doctor udi Kirkeloven«⁵⁾. I sin Studietid i Erfurt udarbejdede han et Værk om Aristoteles Metafysik, som i Haandskrift findes i det Amplonianske Bibliothek i Erfurt⁶⁾. 1439 nævnes han som Kannik baade i Lund og i Ribe og senere som Ærkedegn i Viborg, en Stilling, der væsentlig havde med Bispedømmets administrative Forvaltning at gøre, og som stillede store Krav til sin Mands Duelighed. I Vinteren 1439—40 var han Rektor ved Universitetet i København.

Den 1/1 1443 blev Kristoffer af Bayern kronet i Ribe, og i Dagen derefter blev der holdt store Ridderspil. En af disse Dage holdt Tue Nielsen en Prædiken⁷⁾, der var saa udmærket, at den maaske blev Grunden til, at han den 7/6 s. A. valgtes til Ærkebiskop i Lund⁸⁾ efter den mægtige Ærkebiskop Hans Laxmand. Den 15/11 s. A. stadfæstede han derefter Knudsbrødrenes Privilegier.

Den 28/10 1449 kronede han Kong Christian den I til Konge, efter at denne først havde stadfæstet Kapitlets Privilegium. Kroningen foregik i Vor Frue Kirke i København, og ved samme Lejlighed holdt Kongen sit Bryllup med

den unge Enkedronning Dorothea. Mange Ridderslagninger fulgte efter inde i Kirken, og i mange Dage fejredes Kroningen ved pragtfulde Fester og Turneringer, hvorved Tue Nielsen sikkert har været en hædret Gæst.

Ogsaa i det verdslige Liv optraadte Tue Nielsen og besøgte den 3/11 1449¹⁾ Kong Christian I's Skøde til Hr. Otte Nielsen Rosenkrantz til Bjørnsholm paa noget Krongods. Endvidere vidnede han den 27/11 1451¹⁾ for Eggert Frille, og den 20/7 1454²⁾ købte han Gods for Hr. Oluf Lunge.

Ofte benyttedes han til Forhandlinger med Sverrig, og da der i Foraaret 1450 mødtes danske og svenske Befuldmægtigede i Halmstad for at bilægge Krigen, var Tue Nielsen blandt de danske Udsendinge.

Krigen var imidlertid uundgaaelig, og i 1452 rykkede Kong Karl Knutson plyndrende ind i Skaane. Truende saa det ud for Lunds Ærkebiskop, men Tue Nielsen samlede hurtigt sine Folk og en Del Adelsmænd, deriblandt Iver Axelsen Thott. Med denne havde Ærkebiskop Tue paa Ærkesædets Vegne haft en stor Strid angaaende Arven efter Ærkebiskop Hans Laxmand. Iver Thott optraadte paa sin Hustrus, Margrethe Poulsdatter Laxmands Vegne, men nu, da Svenskerne rykkede ind i Skaane, red Iver Thott til Tue Niensens Forbavselse lige ind i Lunds Bispegaard. Oppe paa Gaardens Svale³⁾ erklærede han, at nu, Fjenden stod for Døren, maatte de opsætte deres Stridigheder, og han var rede til at hjælpe Tue Nielsen af al Kraft.

Imidlertid var Karl Knutzon kommet til Lund, og Kongen tilbød Ærkebispem⁴⁾ at gøre ham til en mægtig Herre, hvis han vilde gaa over til ham. Tue Nielsen forlangte og fik nogle Dages Betænkning. Kongen drog derefter bort, plyndrede og afbrændte Byer og Gaarde, og da han kom tilbage til Lund, havde Tue Nielsen benyttet Tiden vel til at samle Folk. Bestemt afslog han Kong Karls fornyede Forespørgsel og blev staaende fast til Trods for, at Kongen nu truede ham med Fattigdom og Nød. Djærvt svarede Tue Nielsen, at Kongen havde tidligere villet gøre ham til en mægtig Mand, men Karl Knutzon kunde ikke gøre ham større, end han var, thi han var Ærkebiskop og tilmed Sverriges Primas og pavelig Legat. Nu vilde Kongen gøre ham fattig, men han kunde ikke gøre ham mere fattig, end han havde været som fattig Pebling, da han havde bedt om Guds Almisser for Huse og Døre.

Kampen begyndte nu. Det meste af Lund og alle Ærkesædets Gaarde blev afbrændt. Flere Gange forsøgte Kongen at storme Bispegaarden og Domkirken, men hver Gang sloges han tilbage med store Tab. Tilsidst maatte Svenskerne trække sig tilbage fra Lund.

Vist nok for at kunne modstaa et lignende Angreb en anden Gang omgav Tue Nielsen i 1359 sin Bispegaard med en Mur, som han ogsaa byggede om det Hus, som kaldtes »camera« (Ærkebispestolens Skatkammer) med »Salen og Havnen tæt ved«. Paa Helsingborg Slot byggede han en Tilbygning af Sten med en Sal. Bygningen blev færdig Sct. Mikkelsdag 1463⁴⁾.

Den 22/7 1455 stadfæstede Kong Christian sin Morbroder Hertug Adolphs

Lensbrev paa Slesvig, og bl. andre beseglede ogsaa Tue Nielsen Brevet herom. Da Kongen indsaa i 1465, at han maatte give den fængslede svenske Ærkebiskop Jøns Bengtson fri, lod han ham kalde til sig, og i Overværelse af flere danske Stormænd, deriblandt Tue Nielsen, bøjede den svenske Prælat Knæ for Kongen i Graabrødreklosters Stue i København og bad om Tilgivelse. Tillige deltog Ærkebiskop Tue i Juli 1466 i Forhandlingerne med Sverrig, først i Kalmar og senere i Nykøbing, og ofte tog Kongen ham med paa Raad om Rigets Anliggender. I den lange Strid mellem Biskop Jens Iversen Lange og Rosenkrantzerne stod Tue Nielsen paa de sidstes Side og dømte den 13/9 1458 i Kallundborg til Fordel for Otte Nielsen Rosenkrantz og Søn.

Den fra gammel Tid nedarvede Ret for Ærkebisperne til at adle ligesom Kongen benyttede Tue Nielsen 1468, da han den 24/6 gav Væbneren Oluf Bagge paa Bornholm adelig Frihed. Slægten Bagge er nu uddød¹⁾.

Tue Nielsen var iøvrigt ikke afholdt af den skaanske Gejstlighed, som følte sig forurettet ved hans overdrevne Gæsteri. Det gik saa vidt, at hans eget Kapitel med Provsten og Dekanen i Lund indsendte Klage til Paven, som den 3/11 1459 befalede Biskopperne i Odense og Roskilde at undersøge Klagen²⁾. Denne gik ud paa, at han misbrugte sin Visitationsret saaledes, at hans Svende fra Mortensdag til Paaske hjemsøgte Bønderne paa Kapitlets Godser og plagede og udplyndrede dem. Ogsaa fra Tommerup hørtes lignende Klager.

Den 22/12 1447 fik han bevilget³⁾ 7 Aars Aflad til dem, der paa Kong Knuds Helgensdag (10/7) besøgte Lunds Domkirke. Iøvrigt kendes ikke meget til hans kirkelige Virksomhed og hans Betydning for Kirken. Sagtmodig og nidkær synes han at have været i sin Gerning, men uden at have ejet sin Forgængers Vilje og Kraft. Som Følge heraf kunde ogsaa Svenskerne i hans Tid faa den Afslutning, de længe havde ønsket, paa den gamle Strid mellem Lunds og Upsalas Ærkebispestol om Overhøjheden. Det var sidst lykkedes Ærkebiskop Esger Juul at faa Paven til at bekræfte Lunds Ærkebiskops Stilling som Nordens Primas; nu skilte Upsala sig ud, idet den kraftige, svenske Ærkebiskop Jøns Bengtson havde sat igennem hos Paven, at Upsala ikke mere skulde anerkende Lunds Ærkebispestols Overhøjhed. Jøns Bengtson kaldte sig derefter »Primas Sveciæ«.

Tue Nielsen døde den 9/4 1472 og blev begravet i Lund i Vor Frue Kapel. Indskriften langs Randen af Gravstenen er: »Hic iacet sepultus Reuerendissimus in Christo pater oc dominus, Dominus Tuo, Dei gratia Archiepis capus Lundensis, in artibus Magister ac in sacra Theologia Doctor, qui obiit Anno 1472.« Paa Stenen ses Tue Nielsen afbildet i Ornat, og forneden er udhugget den oprejste Lillie³⁾. I hans Segl⁴⁾ læses: Secretum towonis dei graciae archiepis capi lundensis. Forneden i dette ses den opretstaaende Lillie.

Den 9/5 1472⁵⁾ kvitterede hans Broder Laurids Nielsen, Degn i Lund, for

80 rhinske Gylden, som Tue Nielsen havde testamenteret til Lunds Domkirke og Vor Frue Kapel.

Ærkebiskop Tue Niensens Broder, Laurentius Nielsen, var den 15/10 1410 Landstingsvidne¹⁾ for Peder Loddehat, den 18/9 1416 Voldgiftsmand¹⁾ for Evert Jepsen Krap, og den 18/1 1421¹⁾ skrev han som Dekan til Vitterlighed sammen med Ærkebiskop Peder Bille. I 1437 havde han et livsvarigt Vikariat i Roskilde og omtales da som Præst²⁾.

Den 15/7 1434 gjorde han Testamente³⁾ og betænkte Domkirken i Lund, hvor han valgte sin Begravelse, samt Kirken i Methelby i Albo Herred i Lunde Stift, hvor han var døbt. Endvidere betænkte han sine Søsterbørn og en »nepos« (Søstersøn eller Brodersøn) Niels Pedersen. I 1447 var han Degn i Lund, senere blev han Dekan, og den 10/8 1469¹⁾ var han Forstander for Sct. Petri Kloster og Degn i Lund. Den 9/5 1472¹⁾ fik han Kvittans af Broder Tue, og den 14/1 1473 gav han paa Ærkebiskop Tues og sine Forældres Vegne Lunds Domkirke 2 Gaarde i Odensstrø, Odens Herred, samt et Stenhus i Malmø.

Sikkert er han død omkring Nytaar 1474, thi i Dagene 6—12 Januar d. A.⁴⁾ bortgaves en Del Vikariater, Kanonikater og et Dekanat, som var blevet ledige ved Laurids Niensens Død.

Paa Laurids Niensens Ligsten⁵⁾ i Lund ses paa Underkanten den staaende Lillie.

Efternævnte var af Adel og førte Lillien, uden at det dog dermed er givet, at de er af Slægten Juul. Efter Navnene at dømme kunde de vel tænkes at nedstamme fra Peder Nielsen Juul (I, Side 33), men Navnene Peder og Niels var jo lige saa almindelige dengang som nu.

En Niels Pedersen, som fører den staaende Lillie, nævnes 1419 i Thaarup⁶⁾ paa Fyn i Skam Herred. Senere levede som Sognepræst i Nyborg en Niels Pedersen⁷⁾, som var adelig, og som 1532 førte Lillien. Han siges at være født paa Fyn og immatriculeredes 1520. Den 7/8 1528 gav Kong Frederik I ham Præsentationsbrev til Biskop Jens Andersen i Odense paa Vor Frue Kapel i Nyborg og Annekskirkerne Gammel Kirke og Hjulby, som Præsten Joachim Knudsen af Skamby havde opladt for ham. Efter Reformationen forblev han som Sognepræst i Nyborg, medens baade Gammel Kirke og Hjulby Kirke i hans Tid nedlagdes. Tillige blev han Provst i Vinding Herred. Den 17/2 1550 gav Christian III ham en halv Gaard i Nyborg paa »Marcket ved Tinget« i Nørregade, Vesten op til hans egen Gaard. I Aaret 1556 gav »Hr. Niels Pedersen af Vaaben« Franz Brockenhuus Skøde paa en Gaard i Ørsted, kaldet Tornegaard. Han døde i Foraaret 1557 og begravedes i Nyborg Kirkes Kor, men ikke længe efter lod Lensmanden Franz Brockenhuus Liget optage

og nedgrave længere nede i Kirken. Den afdødes Stedsøn Mads Lauridsen, Byskriver i Odense, paatalte denne vilkaarlige Adfærd, og Lensmanden blev da ved Kongens og Rigsraadets Dom¹⁾ tvunget til at lade Liget optage og begrave paa dets oprindelige Plads.

HEDEGAARDLINIEN

ERIK JUUL

til Hedegaard og Østergaard

I, Side 54

Efter at Grevens Fejde i 1534 havde hærget Jylland, blev Christian III valgt til Konge, men maatte underskrive en Haandfæstning: »Menige Rigens Constitution, Sæt, Skikkelse og Ordinatie af 30/10 1536,« ogsaa kaldet Recessen. Denne underskrevs paa den store Rigsforsamling i København tillige af 403 Adelsmænd, og blandt disse staar Erik Juul opført ved Siden af Broderen Axel²⁾. Den 15/6 1540 mødte Axel Juul som Vidne for ham, da han gjorde vitterligt³⁾, at saafremt Jomfru Eddhell til Bigum overlevede hans Hustru, Maren Jepsdatter, eller hendes Børn, da havde han, Erik Juul, ikke nogen Lod eller Del i hendes Arv efter sine Forældre eller Morbroder.

I Adelens Takst af 1542 skrives han til Hedegaard, og samme Aar nævnes han tillige til Østergaard. Han var gift med *Maren Jepsdatter Benderup*, Datter af Jep Benderup til Hvidsten i Nørhald Herred og Hustru Karen Philipsdatter Bøjstrup. Med sin Hustru arvede han Hvidsten, som hun senere solgte til sin Dattersøn Laurids Munk til Hungstrup.

Erik Juul var død i 1558, thi da blev Fru Maren Jepsdatter til Hvidsten stævnet⁴⁾ af Oluf Rosenkrantz's Enke, Fru Ide, som havde adskillige Fordringer paa Maren Jepsdatters afdøde Søster Edel. Som Lavværg for sin Moder mødte hendes Søn, Iver Eriksen Juul.

Fru Maren nævnes endnu i 1565 i Grenaa By's ældste Tingbog⁵⁾. Hun er Halvkusine til sin Svigersøn Jesper Munk.

Børn:

1. *Dorthe Eriksdatter(?) Juul*⁵⁾, gift med *Jesper Munk*⁶⁾ til Hungstrup, Søn af Laurids Munk til Hungstrup og Hustru Anne Jespersdatter Lunow. Jesper Munk nævnes 1552 i en Trætte, 1556 i Rustjenestelisten, men faldt 20/10 1565 i Slaget ved Svartea under Franz Rantzaus Fane. Dorthe Juul døde tidligt, og Jesper Munk giftede sig derefter med Else Enevoldsdatter

Stygge. Efter Jesper Munks Død var Axel Juul til Willestrup Væрге for Børnene.

Jesper Munk havde en Datter i 2. Ægteskab.

Børn af 1. Ægteskab:

- a. Laurids Munk til Hungstrup, død 17/5 1601 paa Hungstrup, gift med Mette Nielsdatter Kaas.

2. *Iver Juul* til Hedegaard og Bigom. Han nævnes 1/2 1558 i en Lovhævdforretning, hvor han sammen med 13 andre Riddermændsmænd gjorde Lovhævd¹⁾ paa en Eng for Erik Nielsen Tornekrannds. Som Vidner nævnes Lars og Niels Lunow.

I 1559 mødte han paa Retterting som Lavvæрге for sin Moder (se ovenfor) i Sagen mod Oluf Rosenkrantz's Enke.

Paa sine senere Aar nævnes han bestandig til Bigomgaard ved Tjele Langsø, dengang en anselig Ejendom med en stor Egeskov, Bigom Skov, hvori der var Olden til 100 Svin og god Jagt. Den 28/8 1563 udstedtes Pantebrev²⁾ til ham paa Kronens Rettighed af en Kirkegaard i Bigom for 200 Lod Sølv, som han havde laant Kongen.

Under den nordiske Syvaarskrig løb 1563 en Flaade under Admiral Peder Skram ned i Østersøen, hvor den leverede det uafgjorte Søslag ved Øland den 11. Sept. Utvivlsomt er han identisk med den Iver Juul, som nævnes³⁾ blandt Flaadens fornemste Skibsofficerer, og som det følgende Aar var Chef⁴⁾ for Skibet »Bjørnen«.

Den 14/3 1564 fik nemlig han og en Del andre Adelsmænd Ordre⁵⁾ fra Kongen om ufortøvet at gaa om Bord paa Flaaden, og allerede den 18. samme Maaned deltog han i en Søtræfning under Albert Skeel til Hegnet⁵⁾. Den 10/5 gik den danske Flaade til Søs fra København under Kommando af Herluf Trolle, for sammen med Lybekkerne snarest muligt at opsøge og slaa Svenskerne. Modvind og Storm sinkede imidlertid saa meget, at man først den 24. s. M. kastede Anker ved Karlsøerne ved Gullands Sydende. Efter det store uafgjorte Søslag ved Øland den 29.—30. Maj sendtes Iver Juul som Chef⁶⁾ for Skibene »Bjørnen« og »Gejsten« paa et Krydstogt mod den pommerske Kyst, men stødte atter til Hovedflaaden i Juli Maaned, tids nok til at kunne deltage i det andet, store Slag ved Øland i August.

Hermed synes imidlertid Iver Juuls Sømandsliv at være forbi. Han nævnes i alt Fald ikke mere i Forbindelse med Flaaden, og den 25/12 s. A. fik en Del af dennes Officerer og heriblandt Iver Juul Ordre²⁾ til straks at begive sig til Skaane til de danske Ryttere med deres Svende og Harnisker for at kæmpe til Lands. Sikkert er han faldet herovre, thi han antages at være den Iver Juul, som nævnes i en Liste⁷⁾ over dem, »som er døde och slagenn aff Dannemarckis Adell siidenn thette Aar 1563 och till thette Aar 1566.«

Han nævnes i Sagen 1564 i Viborg mellem Christoffer Urne og Axel Juul

(I, Side 66) i et Brev af 1563, hvori han og en Del andre vidner, at Christoffer Urne har beskyldt Axel Juul for ikke at have fanget ham paa ordentlig Vis. Iver Juul har næppe efterladt sig Børn, siden hans Søster arvede Bigom.

3. *Marine (Maren) Juul* til Bigom, født paa Hedegaard. Hun var gift med *Jesper Nielsen Basse*, Søn af Niels Torlufsen Basse til Tveden og Skavange, begge i Dronninglund Herred, og Hustru Edel Jensdatter Kall af Hovgaard i Thy.

Jesper Nielsen nævnes 1580 i Hyldningen.

Maren Juul arvede Bigom efter sin Broder Iver, og den 3/6 1586¹⁾ fik hun sammen med sin Mand Livsbrev paa Kronens Rettighed og Herlighed i den Kirkegaard, som Iver Juul i 1563 havde faaet i Pant af Kronen. Fru Maren Juul døde den 2/3 1600, og Jesper Nielsen giftede sig derefter den 12/11 1601 med Maren Knudsdatter af Tridie-Slægten. Han levede endnu 1613, da han skrev sig til Søndergaard i Øsløs i Vester Han Herred, men var død 1618.

I Bigom Kirke i Koret findes en Tavle, mulig Resten af et Epitaphium, hvorpaa staar: »Her ligger begravet Erlig og Velbørdig Frw Maren Iwll til Bigom, hendes sallig Lig. Gud give

hende med alle gode Kristne en salig og gledelig Opstandelse. Og var hon Salig Errick Iwlls Datter til Hegar og var fød der, og hendes Moder var Salig Frw Maren Ibs Datter, Salig Jep Benderup til Hvidsten, hans Datter. Og døde hun paa Medfast Søndag, som var then 2. Mars, imellem 6 og 7 om Morgen, Ano 1600.«

To Messingplader, som har siddet paa Kisterne, er nu ophængt i Kirkens Kor. Paa hendes Kisteplade er aftegnet Lillievaabnet med Hjelmtegnet, de to Lillier. Til Kirken har de skænket Klokken, paa hvilken læses: Erlig och Velbyrdig Jesper Nielsen Erlig og Velbyrdig Fru Maren Iwll's. Anno 1594 M. H. P.

De havde ingen Børn.

4. *Philippus Eriksen Juul*²⁾. Han nævnes 1568 til Helplund(?)

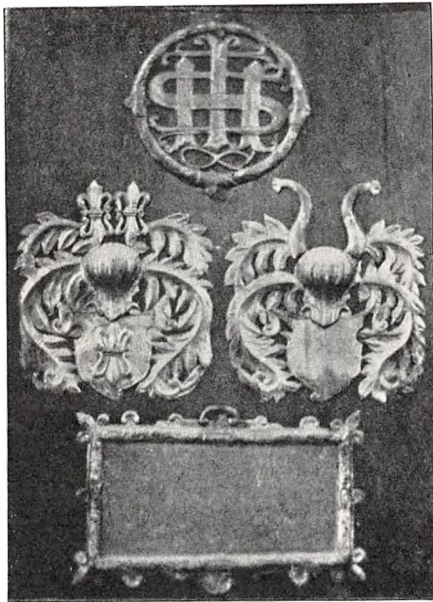

Fig. 137. Tavle i Bigom Kirke over Maren Juul.

VIBORGLINIEN

NIELS JUUL

Kannik og Rektor i Viborg

I, Side 54

Niels Juul. Han nævnes 1542 i Adlens Takst¹⁾. I 1568¹⁾ var han Kannik i Viborg og kaldes da Niels Sørensen Juul og Broder til Axel Juul.

Niels Sørensen blev 7/8 1533²⁾ immatriculeret i Wittenberg, hvor Aandslivet endnu pulserede feberagtigt under de lange, bitre Stridigheder om Luthers nye Tro. Stærkt maa Niels Juul have følt sig tiltrukket af denne aandelige Højspænding, thi endnu i 1560³⁾ studerede han ved det derværende Universitet, hvor han vistnok ogsaa erhvervede sig sin Magistergrad. Under hans Ophold i Wittenberg gav Kong Christian III ham den 23/9 1558⁴⁾ Forleningsbrev paa det Kannikedømme i Viborg, Sime Præbende, som Mester Splid Fassi havde opladt for ham. I Efteraaret 1560 blev han Rektor ved Viborg Skole og senere Lektor. Den 19/9 1568 blev han gift med *Anne Kjeldsdatter Juul*, Datter af Biskop Kield Juul i Viborg († 1571) og Hustru Anne, Datter af Mester Jens Hansen og Hustru Maren Knudsdatter⁵⁾. Biskop Kield Juul var en jysk Husmandssøn og tilhørte ikke de adelige Slægter Juul. Den 4/3 1570 stadfæstede Kongen²⁾ et Mageskifte, hvorved den gamle Biskop overdrog sin Svigersøn sit gode Kapitelpræbende mod at faa dennes daarlige, et Mageskifte, som sikkert har vakt Fortrydelse blandt de andre Kanniker. Thi Niels Sørensen Juul, der i 1566 var den tredie nederste af Kannikerne, sprang nu pludselig over alle sine ældre Kolleger op til det bedste af alle Præbender efter Prælaturerne. 1569⁶⁾ nævnes han i en Strid, han paa Kapitlets Vegne førte mod Christian Sæl i Balling om Skellet mellem Limegaard og Bavnsgaard. Samme Aar⁶⁾ er han i Strid — ligeledes paa Kapitlets Vegne — med Fru Karen Krabbe, Enke efter Niels Skeel, om Fiskeriet i Ørregaards Aa. Kongen befalede Axel Juul til Willestrup og Palle Juul til Strandet at tage sig af Sagen, men Fru Karen Krabbe beklagede sig over Dommen og hævdede det urette i, at Axel Juul var Dommer i denne Sag, hvor hans Broder Niels var hendes Modpart. 1574⁶⁾ fik han Forleningsbrev paa Afgiften af Kronens Part af Kongetiender af Hierk Sogn i Harre Herred kvit og frit.

Niels Juul synes da ogsaa at have været en velstaaende Mand, og det fremgaar af en Sag i 1575⁷⁾, hvor Axel Juul var Dommer, at han endog har været i Stand til at laane Penge ud. Som saa mange andre Kanniker tog Niels Juul Adelsbørn paa Kost i sit Hus, naar de kom til Viborg for at gaa i Skole, og i 1584 havde han en Brodersønnesøn til Kirstine Lunge, Axel Juuls Hustru, hos sig, den 7aarige Jørgen Lunge til Odden, der senere blev Rigsraad

og Marsk. Formodentlig har han ogsaa haft Brodersønnen Iver Juul i sit Hus. I 1568 nævnes han som Vidne for sin Broder Axel Juul ved Mageskiften af Gods (I Side 69). Sit Lektorat beholdt han til 1574. Han døde 1600¹⁾, Fru Anne Kjeldsdatter først en Del Aar senere (se nedenfor). Den 16/2 1602 tilsendte Mag. Hieronymus Justesen Universitetet Naadesaars-Afgiften efter Kanniken, Magister Niels.

Niels Sørensen Juuls eneste kendte Søn²⁾ er *Søren Nielsen Juul* fra Viborg, som 1588—92 var Rektor i Aalborg og derefter Sognepræst i Nibe. Han blev gift 1596 med *Kirstine Andersdatter*²⁾, der var Datter af Præsten ved Nicolai Kirke i København, Magister Anders Mariager og Hustru Karen Clausdatter. De fik to Sønner³⁾, *Claus* og *Niels*, men Søren Juul døde, medens disse endnu var ganske unge. Thi den 5/10 1608 søgte⁴⁾ Magister Thøger Hvas, Sognepræst i Viborg, paa »afdøde« Sognepræst i Nibe Hr. Søren Børns Vegne sammen med Manderup Parsberg, Niels Clemendsen, Indbygger i Viborg, og Børnenes Bedstemoder Anna Kioldsdatter om Nedsættelse af Afgiften af en øde Selvejrbondegaard, som de ejede i Fællesskab i Gundestrup i Aars Herred.

Kirstine Andersdatter giftede sig 2. Gang med Eftermanden i Kaldet, Hr. Rasmus Madsen. Da han døde allerede c. 1610, giftede hun sig for 3. Gang med den næste Efterfølger, Hr. Laurids Mikkelsen Resen. Hun døde c. 1624. Efter Søren Juuls Død blev Niels Krabbe til Torstedlund Værge for Sønnerne og tillige efter Pastor Rasmus Madsens Død for de to Børn af dette Ægteskab. Hvad de to unge Juul'er er blevet til, er det umuligt at finde noget om, ligesom det i det hele taget vil bero paa Tilfældigheder, om der kan skaffes videre Oplysninger om denne Gren⁵⁾. Antagelig er den ved sine borgerlige Indgiftninger efterhaanden gledet ud af Adelens Rækker.

MEILGAARDLINIEN

OVE JUUL

1549—1604

til Meilgaard, Østergaard og Palstrup

I, Side 79

Ove Juul er ældste Søn af Axel Juul til Willestrup og Hustru, Fru Kirstine Lunge. Han er født den 21/1 1549 paa Aalborghus og døbt i Vor Frue Kirke i Aalborg. Sine første Aar⁶⁾ tilbragte han paa Willestrup, hvor han 6 Aar gammel fik Præsten i Astrup, Hr. Hans Pedersen, til Lærer. Efter 5 Aars Skolegang i Hjemmet sendtes han til Viborg Skole, hvor Farbroderen var

Rektor. Ogsaa her var han 5 Aar, og 1564 sendte hans Fader ham, 16 Aar gammel, til Udlandet sammen med Ove Rosenkrantz, Søn af Niels Axelsen Rosenkrantz til Rydhave. I 4 Aar var han i Tjeneste hos Hertug Carl II af Lothringen, men blev derefter kaldt hjem paa Besøg, for atter i kort Tid at lære adelig Ridderlighed hos Hertug Carl. Denne var jo Søn af Frands I af Lothringen og den danske Prinsesse Christine (1521—1590), der var lige fortrinlig i Sprogkundskab og til Ridning og Jagt. Senere var han tre Aar hos Landgreve Vilhelm IV (den Vise) i Hessen-Kassel, men rejste derfra til Paris og videre om i Frankrig og Tyskland for at lære Sprogene. 1571 kom han hjem og skulde vel nu, som Skik var, i Kongens Tjeneste, i Kancelliet eller Hoftjenesten. Men Ove Juul havde andre Planer, thi samme Aar friede han til og blev trolovet med *Johanne Kaas* (med Sparre), Datter af Niels Kaas til Jølbygaard i Thisted Amt og Hustru Fru Karen Dyre Iversdatter, Søster til Frands Dyre, hvis Hustru 1571 tilskødede Ove Juul Palstrup (se senere).

Brylluppet stod det følgende Aar i Februar 1572 i Viborg.

Efter sin Fader arvede Ove Juul Østergaard og efter sin Broder Absalon 1589 Part i Meilgaard. Aaret efter, 1590, købte han Søsteren Else Juuls Part i Meilgaard Skov¹⁾ og mageskiftede sig vist nok sin Søster Dorthe Juuls Part til for Østergaard. I alt Fald skænkede eller solgte han hende denne Gaard og blev efterhaanden Eneejer af Meilgaard. 1571 fik han Palstrup i Lysgaard Herred tilskødet af Fru Kirstine Mogensdatter, der var gift med Fru Johanne Kaas's Morbroder, Frands Dyre. I Ligprædikenen roses Ove Juul for sin Vindskibelighed til Trods for, at han var ung, da han giftede sig, og i det hele taget synes han at have været en eksemplarisk Ægtemand, hvem Børnenes Opdragelse særlig stærkt laa paa Sinde. Med al Flid oplærte han dem i Guds-frygt, Lærdom og gode Sæder, foruden at han lærte dem Bygningskunst, Husholdning m. m. Hans største Glæde var selv at læse for dem af Bibelen, Bønebogen eller Davids Salmer, saalænge hans Kræfter tillod ham det.

Og denne Glæde over sit Hjem er vel Grunden til, at han ganske holdt sig borte fra alle offentlige Hverv og brugte sin Tid til med Dygtighed at styre sine Gaarde. Om Højbjerg Skov havde han en Strid med Lensmanden paa Silkeborg, Mourids Stygge, og Fru Birte Bolle til Aunsbjerg. Sagen endte med, at Sendemænd gjorde Markskel mellem Fredholt, Palstrup Mark og Højbjerg Mark, og de »ginge Ove Juul et skønt Stykke Skov fra, hvilket han ej vilde haft for 500 Daler.«

I 1598 maatte han afgive de Gaarde, som Axel Juul i 1563 (I, Side 69) havde faaet i Pant af Kronen, thi i Følge Skrivelse²⁾ af 14/6 1598 agtede Kongen at indløse det Krongods i Nørrejylland og Kronens Part af Korntienden af Glæsborg og Ørum Sogne i Nør Herred, som Ove Juul havde i Pant, og han skulde ufortøvet begive sig selv eller sende sin Fuldmægtig til Rentekammeret for at modtage Pantessummen. Godset blev derefter lagt ind under Kalø.

I Følge Skrivelse af 20/8 1573¹⁾ blev Ove Juul og andre Adelsmænd beordret til at møde hos Kong Frederik II paa Koldinghus den 3/9 med alle de Heste og Karle, de kunde stille, og rette sig efter at blive i nogen Tid at vare paa ham, da der var allehaande Anslag paa Haanden udenlands. Kongen vilde i den Tid give dem Maanedspenge som Hofsinder. Antagelig har det drejet sig om Vanskeligheder i Anledning af den stadige Strid om Hertugdømmerne. Imidlertid blev der ikke denne Gang Brug for Vaabenmagt ligesom heller ikke senere, da han den 15/7 1581¹⁾ atter fik Ordre til at have Heste, Folk og Harnisker rede for at kunne møde ved Kolding, hvis det blev nødvendigt at forsvare deres fædrene Rige.

Men havde Kong Frederik II Brug for hans Sværd og hans Hest, glemte han ham heller ikke ved de festlige Lejligheder, hvor han ønskede at samle Adelens ypperste Mænd om sig. Da Kongen saaledes vilde gøre Grev Günther af Barby's, Christoffer von Festenbergs og Anders Bings Bryllupper i København den 27/7 1572 og i den Anledning havde indbudt sine Farbrødre, Hertugerne Hans den Ældre og Adolf af Holsten, samt sin Broder, den unge Hertug Hans af Holsten, tilsagde han den 12/5 s. A.¹⁾ en Del danske Adelsmænd, og blandt dem Ove Juul og Henrik Sandberg (I, Side 81). De skulde møde den 6/7 i deres bedste Klæder og lade sig gøre en sort Fløjelspalzrock til at ride i, naar de skulde følge Kongen ud for at modtage hans fornemme Gæster. Adelsmændene skulde medføre 4 Heste, 2 Karle og 1 Smaadreng. De Heste, de selv og deres Smaadreng vilde ride paa, skulde have Fløjelstøj paa, og deres Karle skulde være iførte sorte Kjortler med Folder og violbrune Hoser.

Den 15/9 1573¹⁾ tilsagde Kongen Ove Juul og Hustru til sin førstefødte Datter Elisabets Daab paa Koldinghus, og den 28/11 1592 tilsagdes han til Hofmarskal Predbjørn Bildts Bryllup, som Kongen vilde gøre paa Københavns Slot. Endelig den 27/2 1596²⁾ var han blandt de Adelsmænd, der tilsagdes til Christian IV's Kroning i København den 29/8 s. A.

Paa egne, Broderbørns og Søstres Vegne var han 1602 Medudsteder af Sonebrevet til Albert Skeel i Anledning af dennes Drab paa Niels Juul til Kongstedlund (Side 361).

Sine sidste Aar var Ove Juul »skrøbelig« og fik den 27/1 1604¹⁾ Kongens Tilladelse til at lade sin Broder Iver Juul overtage Værgen for sin Søster og sin afdøde Broder Niels's Børn. Den 21/2 1604 maatte han gaa til Sengs. Sygdommen var alvorlig, Sjælesørgeren blev kaldet, og Vennerne samledes paa Meilgaard til Afsked med ham. Blandt disse var Dorte Lunge, Jørgen Rosenkrantz, Fru Anne Krabbe, Jacob Bjørnsen og flere. Den 28/3 1604 døde han, 55 Aar gammel. Bisættelsen fandt Sted i Sct. Mortens Kirke i Randers den 12/4, og Kisten blev derefter ført til Palstrups Sognekirke i Højbjerg³⁾, hvor baade han, Hustru og 8 Børn er begravet. Fru Johanne Kaas døde kort Tid efter sin Mand, nemlig i November 1604, og blev bisat den 19/12 s. A. fra Viborg Domkirke.

Ove Juul og Fru Johanne Kaas fik ialt 3 Sønner og 8 Døtre. Af disse døde 1 Søn og 6 Døtre tidligt.

Børn:

1. *Dorthe Juul*. Hun blev gift den 3/8 1600 paa Meilgaard med *Jørgen Kaas*¹⁾ (med Murtinde) til Gjelskov, Broder til Hartvig Kaas (I, Side 77), Søn af Erik Kaas til Gjelskov, og Hustru Anne Emmiksdatter (fra Frørup i Slesvig). Jørgen Kaas var født 1554 paa Gjelskov, men allerede to Aar gammel mistede han sin Fader og 5 Aar efter sin Moder. Han blev derefter først opdraget hos sin Broder, den senere Rigsraad Mogens Kaas, siden hos sin Moders Fætter, Otto Emmiken til Refsø. Denne sendte ham efter nogen Tids Forløb til Henrik Rantzau til Salzau, hvem han fulgte i fremmed Krigstjeneste. 1578 blev han Skibschef og var fra 1587—96 forlenet med Vårdøhus med Tilladelse til at bo i Bergen. Efter Brylluppet boede Jørgen Kaas og Dorthe Juul i 7 Aar paa Gjelskov. 1598²⁾ mageskiftede han forskellige Jordstykker med Niels Bildt til Ravnholt og købte den 28/8 1600²⁾ Bøllelosegaard i Ellested Sogn af ham. I 1608 udnævntes han til Lensmand paa Københavns Slot, og samme Aar underskrev han i København som en af den fynske Adels 10 Befuldmægtigede Valgbrevet for den unge Hertug Christian til Faderens, Christian IV's Efterfølger³⁾. 1613 købte han Meilgaard og Hede-
gaard af Svogeren Frands Juul og opgav derefter 1614 Københavns Slot, men blev allerede Aaret efter forlenet med Aarhusgaard, en Stilling, han beholdt til sin Død.

Den 6/11 1615 mødtes han og Falk Lykke, Befalingsmand paa Christianopol, som ejede Skovgaard i Nørager Sogn og en Del Gods i Fjellerup, og de satte Skov- og Engskel mellem Meilgaard og Fjellerup Skove. Skellet blev, hvor det nu er, fra Højbjerg—Høng (Høgenberg) gennem store Dybedal, Langholtvejen til Kristen Krog⁴⁾.

Jørgen Kaas og Dorthe Juul boede vel paa Aarhusgaard, men knyttede sig til deres nye Hovedgaard, Meilgaard, og til dens Sognekirke i Glæsborg, som de istandsatte og forskønnede i 1617, forsynede den med nye Stole, hvoraf de fire øverste har hans og hendes Vaabner og Navnetræk, og en smuk Prædikestol af Egetræ. Aaret efter skænkede de den en smuk Altertavle af ud-skaaret Egetræ forestillende Nadveren og flere Scener af Christi Liv.

Hos Jørgen Kaas og Dorte Juul blev hendes Brodersønner Ove og Hans Juul opdraget.

Angaaende det fundne Guldkors fra Heirupgaard, se I, Side 77.

I 1619 blev Jørgen Kaas syg, og da Dorte Juul saa, at det bar mod Døden, faldt hun ham om Halsen og spurgte ham, om hun havde gjort ham ondt. Han svarede da: »Oh! hvorfor siger I det, min hjerte Lillie, (efter hendes Vaaben!) I haver mig ikke nogen Tid brøt mig imod. Gud lønne Eder for

den kristne og kærlige Omgængelse, vi haver haft sammen i 19 Aar.« Han døde den 8/5 1619 og bisattes i Glæsborg Kirke.

Dorthe Juul sad nu Enke og viste sig snart som en dygtig Kvinde, der ikke blot formaaede at administrere sine Gaarde, men endog indlod sig paa Køb og Salg. Sin Interesse for sin Slægt viste hun ved at testamentere de mindre bemidlede af dem sine Ejendomme.

Hun ejede 1619 Skovgaard i Nørager Sogn, Sønderhald Herred, sikkert arvet efter eller købt af fornævnte Falk Lykke, og tillige har hun muligt ejet Part i Rygaard i samme Herred. Denne solgte Falk Lykke 1612 til Eske Brok til Estrup. Skovgaard paa 18 Tdr. H.¹⁾ samt hendes Part i Rygaard arvedes af Dorte Juuls Brodersøn, Hans Juul.

I en Fællesindberetning²⁾ fra Nørre Herredets Præster anføres, at Dorte Juul i 1623 ejede Østergaard, som hun sikkert har arvet efter sin Fæster, Dorthe Juul, gift med Christopher Mikkelsen Tornekrans (I, Side 75), og som efter hende igen arvedes af Hans Juul til Staarupgaard. 1632 købte hun Hersomgaard ved Tjele af Fru Karen Lange, gift med Claus Below (Side 404), men denne Gaard overlod hun til sit Næstsøskendebarn Berete Juul, gift med Knud Galt (Side 366), der 1632 og 1639 skrev sig til Hersomgaard.

Endvidere ejede hun efter en jysk Hartkornsliste i 1638³⁾ Halvparten i Lille Restrup i Rinds Herred og Laage paa 24 Tdr. H. i Nørvang H. Denne sidste Gaard ejede hun allerede 1626, og den arvedes af Jørgen Juul (Side 335). Den halve Part i Ll. Restrup havde hun arvet efter Jørgen Kaas. Den 24/11 1634⁴⁾ fik hun Skøde af Kronen paa en jordegen Gaard med Skov til 12 Svin i Glæsborg Sogn og By, noget Gods paa Grimstrup Mark, 1 øde Byggested i Bonderup, 1 Selvejergaard med Skov til 12 Svin og 1 Gedehus. For dette gav hun 2 Gaarde, en i Dolmer By i Nørre Herred og en i Skinberg i Kastberg Sogn. Som Vidne for hende i dette Mageskifte har Axel Juul til Kvistrup underskrevet Skødet.

Fru Dorte Juul sad efter sin Mands Død med alle Gaardene som en velhavende Enke. Efter Rostjenestelisten⁵⁾ ejede hun i 1625 ialt 629 Tdr. og skulde stille 2 Heste. En Tid lang blev hun boende paa Aarhusgaard og administrerede Lenet ganske i Mands Sted.

Baade i 1619⁵⁾ og lige op til 10/6 1620 modtog hun Ordre og Kommissioner fra Kongen om Aflevering af Korn og Svin, om at sende Sten til Drottingborg og Skanderborg m. m.

Til Bedste for fattige Skolebørn og en Hører i Grenaa Skole skænkede hun et Legat paa 550 Sldr.⁶⁾, og 1621 gav hun Hemmet Kirke en ny Prædikestol. Hun blev begravet den 1/7 1634⁷⁾.

I Muren i Glæsborg Kirke var tidligere opsat Jørgen Kaas's og Fru Dorte Juuls Epitaphium i sort Marmor med deres 16 Ahne-Vaaben. Epitaphiet er nu nedtaget.

De havde ingen Børn, og Meilgaard, Hedegaard og hendes Halvpart af Ll.

Restrup arvedes af hendes Søster Annas fattigt stillede Børn i 1636, Rygaard derimod først i 1638 af Hans Juul.

2. *Anne Juul*. I Følge Skrivelse af 15/5 1604¹) beordrede Kongen Iver Juul til Willestrup til at være Væрге for Anne Juul, da der ved første Lejlighed skulde foretages Skifte mellem hendes Moder, Anne (Johanne) Kaas og hendes Børn. Anne Juul havde selv begæret en Væрге, som kunde forestaa hendes Værgemaal, saa længe Skiftet mellem hendes Moder, hendes Broder og hende selv stod paa.

Hun blev gift, antagelig c. 1609²), med *Holger Bille* til Billeskov, Højbygaard og Bjørnsholm, Søn af Knud Bille til Billeskov og Hustru, Fru Hilleborg Gyldenstjerne (Datter af Christopher G. og Anna Parsberg). Holger Bille var født vistnok 1586³) og tjente 1611 i Kalmarkrigen under Ribe Fane, der kommanderedes af Albert Skeel. Fanen mønstredes den 13/6 1611 ved Varberg og gjorde sig flere Gange bemærket under sin modige og resolute Ritmester. Den 26/6 1912 slog den sig saaledes igennem tre Pas, som var stærkt besat af Svenskerne.

Holger Bille var Forlover for de stærkt forgældede Frederik Munk og Anders Friis for over 10,000 Spd., som han til Dels selv kom til at betale. Antagelig af denne Grund maatte han søge Embede og fik 1622 et Landsdommeri paa Lolland, hvor han efter sin Fader havde arvet Part i den under Landsdommeriet liggende Højbygaard med Hyldtofte Skov.

Tillige ejede han i 1611 Palstrup, vel sagtens som Arv med sin Kone. Gaarden blev dog senere tilskødet Johan Rantzau. Anne Juul arvede Jølbygaard i Thisted Amt efter sin Morbroder, Erik Kaas, men 1636 solgte Holger Bille Gaarden til Jomfru Anne Vesten. Endelig arvede Holger Bille Part i Bjørnsholm. 1634 døde Anne Juul, og det følgende Aar, 1635, blev Holger Bille afskediget som Landsdommer. Hans økonomiske Status var da meget daarlig. Særlig var han kommet i Klørne paa holstenske Laangivere, og en af disse, Henrik Rantzau til Schmoel, overtog Højbygaard 1635. Fattig, som han var, havde han heller ikke som andre Adelsmænd Gaard i København, men logerede her hos en Enke paa Hjørnet af Amagertorv og Helliggejststræde.

Efter sin Afsked som Landsdommer fik han af Niels Mogensen Munk Forpagtningen af dennes Gaard Ørnhoved i Tjørring Sogn i Hammerum Herred, og her døde han 1638.

Børn⁴):

- a. Ingeborg Bille, død 1651. Hun var gift med Christoffer Pachs til Torup, som 1652 blev skudt af en Student paa sin Gaard Eriksholm. Hun arvede efter Mosteren Dorthe Halvparten i Ll. Restrup.
- b. Sten Bille. Han blev Hofjunker 8/4 1632 og Befalingsmand paa Sejestrup 1/5 1640. Efter sin Moster, Fru Dorte Juul, gift med Jørgen Kaas arvede han 1636 Hedegaard, som han 1653 solgte til Bro-

deren. Da han havde sluttet sig til Korfits Ulfeld, mistede han sit Len den 27/11 1651 og rejste til Stockholm.

- c. Christopher Bille. Han levede i barnløst Ægteskab med Anna Sofie Taupadel fra Sachsen. 1636 arvede han Meilgaard efter sin Moster, Fru Dorthe Juul, og 1653 afkøbte han Broderen Hedegaard. Den 7/4 1658 fik han Kronborg Len, men dømtes til Landsforvisning 1660 paa Grund af Kronborgs Fald. Efter hans Død arvede Sten Billes Børn Meilgaard og Hedegaard, og deres Formynder solgte 1663 Gaardene til Erik Høg til Kongstedlund (I, Side 101).

3. *Frands Juul* til Meilgaard, Hedegaard og Palstrup. Han kom 1590 i Sorø Skole og blev den 21/8 1596 Hofjunker, i hvilken Stilling han forrettede Tjeneste til den 18/1 1598.

Den 21/6 1606 blev han gift med *Karen Rostrup* til Rekkergaard, Datter af Hans Rostrup til Selleskovgaard og Anne Nielsdatter Kaas (med Sparre).

Frands Juul boede 1602¹⁾ paa Palstrup, som han tillige med Meilgaard og Hedegaard havde arvet efter sin Fader. De to sidste Gaarde solgte han 1613²⁾ til sin Svoger Jørgen Kaas. Med sin Kone fik han Rekkergaard. Den 26/3 1611³⁾ indkaldtes han til Kalmarkrigen at møde under Aarhus Fane, som kommanderedes af Knud Brahe. Fanen mønstredes den 7/5 1611 ved Halmstad og stod dette Aar paa Vagt ved Varberg i Halland, tæt ved den svenske Grænse. Den svenske Befalingsmand paa Elfsborg, Statholderen Niels Bengtson, foruroligede ofte ved smaa dristige Overfald de danske Vagtstyrker, men den 21/9 lykkedes det de forenede Aarhus og Aalborg Faner at slaa Niels Bengtsons Styrke ved Valder Kirke og tage ham selv til Fange. Med et godt Bytte og med denne fornemme Fange holdt de to Faner derefter Indtog i Varberg. I den følgende Tid deltog Fanen i en Del Smaaafægtninger og i Juni 1612 i Christian den IV's Tog op langs Gøtaelven⁴⁾.

Den 29/5 1619⁵⁾ gik der kgl. Skrivelse til Magister Hans Staphensen paa Sorø Skole om at optage Frands Juuls to Sønner, Ove og Jørgen, naar der blev Plads ledig.

Frands Juul levede endnu 1625, da han nævnes i en Rustjenesteliste, men var død 1626, da Arv og Gæld efter ham blev fragaaet. Den 4/6 1626⁶⁾ fik nemlig Peder og Gunde Lange Befaling af Kongen at registrere Frands Juuls efterladte Gods paa Rekkergaard. Som hans Kreditorer nævnes Ulrik Sandberg til Kvelstrup, afg. Hedevig Kaas's Arvinger, Fru Karen Rostrup og hans Børns Værge, Gunde Rostrup.

Karen Rostrup blev tilsagt til Kongens Begravelse 1648. Hun døde før den 27/6 1651, thi da ansøgte⁶⁾ Sønnen Hans Juul om og fik Bevilling til at lade afholde Proclama efter sin Moder.

Børn:

1. *Ove Juul* til Brusgaard, født 12/3 1608 paa Meilgaard. Se Side 336.

2. *Jørgen Juul* til Aggersbøl og Laage. Han kom 1620 paa Sorø Skole, fik 1628 Bestalling som Løjtnant ved det nys udskrevne Fodfolk¹⁾ og var 1643 Korporal ved den jyske Rostjeneste. Denne var paa dette Tidspunkt ordnet saaledes, at to Sogne stillede 1 Rytter. Rytterne deltes i Kompagnier, disse igen i Korporalskaber à 50 Mand, som holdt Øvelse hver Søndag.

I 1648 tilsagdes han til Kong Christian IV's Kroning i København, og han nævnes i Hyldningerne 1650 og 1655. 1638 blev han gift med *Ellen Arenfeldt*, født den 6/10 1601 paa Rugaard, Datter af Hans Axelsen Arenfeldt til Rugaard og Hustru Fru Anne Marsvin. Ellen Arenfeldt var Søster til Rigborg Arenfeldt (Side 369). Hendes Broder, Niels Arenfeldt til Ullerup, blev anklaget af sin Hustru, Karen Hansdatter Dyre, for at have villet forgive hende. Han blev sat fast, men atter frigivet den 1/12 1640²⁾, da hans Svogre Manderup Abildgaard og Jørgen Juul gik i Borgen for ham. Til deres Bryllupper fik Jørgen Juul og Broderen Ove Lov til hver at købe af Kongens Skove 3 store Dyr og 3 Raadyr (Side 336).

Paa deres ældre Dage blev Forholdet mellem Jørgen Juul og Fru Ellen Arenfeldt rigtig daarligt. I 1662 indgav de Ansøgning til Kongen om Separation, idet de angav, at de ikke kunde leve sammen mere i den Samdrægtighed, som der gerne skulde være, og den 22/11 s. A. fik Knud Bille og Jockum Pentz Ordre³⁾ til at søge dem forenede igen eller tildømme dem, hvad der tilkom hver af dem af Boet. Sagen synes at være bragt for saa vidt i Orden, som der oprettedes en Kontrakt mellem dem. Et Par Aar efter brød Striden imidlertid ud igen, og den 17/4 1665 befaledes Jørgen Seefeld og Morten Skinkel til at dømme dem imellem. Det synes at fremgaa af det efterfølgende, at Grunden til al Uenigheden var den, at Fru Ellen Arenfeld for egenmægtigt og for letsindigt havde disponeret over sine Penge. Den 28/10 1665 stadfæstede³⁾ Kongen en Afgørelse, hvorefter det blev fastslaaet, at Jørgen Juul »som Husbond og sin Hustrus Værge bør at have fuldkommen Disposition over det ganske Bo og Formue, saa længe de begge tilsammen i Ægteskab lever, saa at Fru Ellen Arenfeld ikke paa sin Side maa gøre nogen ny Gæld, pantsætte eller afhænde noget Gods uden hendes Husbondes Minde og Samtykke; hvis Gæld og af hende allerede kan være gjort, eller Gods afhændet og pantsat bør af ingen Værd være — — — — Men eftersom Jørgen Juul er herimod sin Hustru Fru Ellen Arenfeld tilbørlig Ophold skyldig, da bør han hende den at forskaffe og forordne efter Boets Tilstand, og som det en Person af hendes Stand bekvemmer og iblandt Ægtefolk sømmeligt er, hvorom denne ikke formenes selv imellem sig eller ved andre deres Venner en indbyrdes Forening at gøre, som de ogsaa for at forekomme ydermere Tvistighed ubrødeligen bør paa begge Sider at holde, og skal hermed den af Axel Juul og Mogens Arenfeld imellem Parterne tilforn afsagde Dom som udømt og aldeles ophævet være saavel som og hvis Kontrakter før dette benævnte Parter imellem oprettet og sluttet er — — — — «

Allerede samme Aar fik Familien en Overenskomst i Stand i Henhold til Højesteretsdommens sidste Del. Overenskomsten er dateret København den 29/8 1665)¹, men fik først kgl. Confirmation den 30/6 1668. Uddrag lyder saaledes:

For Rolighed at stifte og videre Ulempe at forekomme imellem Jørgen Juul og Fru Ellen Arenfeldt efter den Anledning udi afsagde Domme gives, er paa begge Sider efterfølgende Forening sluttet, som jeg, Hans Juul til Staarupgaard, paa min Broder Jørgen Juuls, og jeg, Niels Juul til Bjørnsholm, paa min Moster Fru Ellen Arenfeldts Vegne, efter Fuldmagt haver indgaaet, nemlig: Fru Ellen Arenfeldt forundes hendes Arvegods og hendes saavel som Jørgen Juuls Part i Aggersbøl samt halvt købt og Pantegods (:det undtagen, som forløfte Hr. Jørgen Rosenkrantz og Jørgen Kruse bemelte Jørgen Juul er udlagt og ved Proces tagen:) hendes Livstid fri med al deres visse og uvisse Indkomst saa og Østersnede Tiende, dog at hun svarer til dens Afgift og Skat, som paabudt vorder, og alt forbenævnte at gøre sig, saa vidt Indkomsten og Bøndernes Arbejde angaar efter Loven, saa nyttigt, som hun selv vil og kan — — — — Hun maa købe mere Gods til Aggersbøl, bebo dennes Hovedbygning — — — — Derimod betaler Jørgen Juul intet af den Gæld, hun angiver sin at være, men der skal hun selv og hendes Arvinger alene svare til uden nogen Jørgen Juul eller hans Arvingers Tillæg eller Udgift i nogen Maade, efterdi han paastaar den imod Loven at være gjort; anden Gæld belangende, hvorfor Gods er købt i Fællesbo eller og Jørgen Juul nu kan have gjort eller og herefter forårsages till at gøre til Fællesboets Gavn og Fremtarv, den svarer han selv til, saa længe de begge lever, fornævnte hendes Gæld undtaget — — — — Af det Løsøre af Sølv, Guld, Perler, Ædelstene og deslige, som paa et af Fru Ellen Arenfeldt skrevet Register findes og med hendes egen Haand underskrevet, hvilket og efter hendes egen Taksering sig til en temmelig Sum skal beløbe, begærer Jørgen Juul eller hans Arvinger efter Hans Juuls Erklæring intet efter hendes Død, uanset den halve Part hannem med Rette tilkommer — — — — undtaget en forgyldt Sølvflaske hannem af Fru Ellen Marsvin foræred og et Sølvbækken takseret for 100 Rdl., som Jørgen Juul straks skal leveres. Derimod skal Fru Ellen Arenfeldt eller hendes Arvinger forlods ud af Boet førend Skifte skee efter hans eller hendes Død — — — — Kvæget, som nu paa enhver Gaard er, beholder Jørgen Juul paa Laage og Fru Ellen Arenfeldt paa Aggersbøl — — — — Fornøden Bygningstømmer og Ildebrand nyder Fru Ellen Arenfeldt af Aggerbøls underliggende Skove, dog maa hun intet uden hendes Husbonds Vidende og Samtykke sælge, bortgive eller afhænde — — — —.

Hermed var en endelig Ordning truffet mellem dem. Fru Ellen Arenfeldt havde vel ikke faaet Dispositionsfrihed over sin Jord, men var dog alligevel blevet stillet overordentligt frit. Ægteskabet blev ikke opløst, men hver boede for sig, hun paa det større Aggersbøl og han paa den mindre Gaard Laage.

Vel nok for at formilde Kirken skænkede de Aaret efter tilsammen en meget smuk og ejendommelig Sølvkalk til Øster Snede Kirke (i Nørvang H.), hvorpaa staar begges Navne og Vaaben samt Aarstal 1669. Paa Siderne har Kalken Billeder af Nadveren, Getsemane og Vandringen til Golgatha samt forneden om Foden Indskriften: »Jesu Blod toer os af alle vores Synder«. I 1661 havde de til samme Kirke skænket en Messehagel med to massive forgyldte Sølvplader, hvori er graveret deres Vaabner og hendes Navn med Aarstal. Kirkens Prædikestol var tidligere stærkt forgyldt og paamalet smukke Sindbilleder samt Juulernes og Arenfeldternes Vaaben med Aarstal 1641. Som det imidlertid ved Tidernes Uforstand gik saa mange andre herlige, gamle Prædikestole, blev ogsaa denne skaanselløst overmalet. Forhaabentlig vil en senere Restauration bringe de gamle Billeder og Navne frem igen.

Ligeledes staar deres fædrene og mødrene Vaabner med Aarstal 1641 paa Korets Vægge og deres Vaabner med Navne og Aarstallet 1648 paa Kirkens Messingdøbefad. I Sindbjerg Kirke paa den øverste Stol staar Jørgen Juuls og Ellen Arenfeldts Navne og Aarstal 1646. Til Højen Kirke i Jerlev Herred har Jørgen Juul 1668 givet Lysestagerne.

Ellen Arenfeldt skrives 1627 til Dunsted i Dronninglund Herred, men sikkert har hun kun arvet Part i den. 1656 tilskødede Jørgen Juul sin Svoger Mogens Arenfeldt en af dens Marker, som var Ellen Arenfeldts Arvepart¹).

Jørgen Juul ejede, som nævnt, den store Gaard Aggersbøl paa 32 Tdr. H.²), og den noget mindre Laage, begge i Nørvang Herred. Han nævnes til Aggersbøl 1639, da han den 7/5 fik Kronens og Kirkens Parter af Østersnede Sogn³), og til Laage 1646. Den 27/4 1643⁴) fik han af Horsens Hospital, paa hvis Vegne Kongen handlede, en Gaard og en Halvgaard i Krollerup i Nørvang Herred for en Gaard i Strigsted Sogn i Bjerre Herred.

Den 2/9 1655⁵) fik han af Fru Kirstine Munk til Boller Skøde paa to Gaarde i Øster Snede i Nørvang Herred. I 1667 pantsatte Oberstløjtnant Didrik Blome⁶) Hovedgaarden Refstrup i Gadbjerg Sogn til ham for 4800 Rdl., men Jørgen Juul er dog næppe nogen Sinde blevet Ejer af den. Den 10/2 1650 fik han Confirmation⁷) paa Købet af Kronens og Kirkens Parter i Sindbjerg Kirkes Korntiende.

Jørgen Juul døde i 1670, thi den 12/1 1671 tillod⁸) Kongen Broderdøtrene Ide Marie og Anna Juul at være deres egne Værger ved Skiftet efter ham.

Den 11/3 1676 befaledes⁹) Knud Bille og Didrich Blom til at være Kommisærer ved Skiftet efter Fru Ellen Arenfeldt, og dette Aar maa hun da antages at være død. Samme Aar skødede hendes Arvinger Aggersbøl til Laurids Brorson⁹).

De havde ingen Børn. Efter Jørgen Juul arvedes Laage bl. andet af Broderdøtrene Dorte og Karen Juul, som 1671 solgte deres Parter til Hans Juul til Staarupgaard.

3. *Hans Juul* til Staarupgaard, Lensmand og Ritmester, født paa Meilgaard den 30/7 1612. Se Side 344.

OVE JUUL

1608—1644

til Brusgaard og Rekkergaard.

Side 332

Ove Juul¹⁾ er født den 12/3 1608 paa Meilgaard, Søn af Frands Juul til Meilgaard og Karen Rostrup. Til sit 6. Aar var han hjemme, men i 1614 kom han i Huset hos Fasteren, Fru Dorte Juul, gift med Jørgen Kaas (Side 329). De boede dengang paa Københavns Slot, men flyttede kort efter til Aarhusgaard, hvor han blev hos dem til 1623, da han kom paa Sorø Skole.

1629 begav han sig udenlands. Rejsen gik over Holland, Flandern, Brandt til Bryssel, hvor han traf en fransk Grev Cougt, som tog ham med til Paris. Her blev han 1 Aar for at lære Sproget, men da han hørte om Prins Frederik Henrik af Oraniens Belejring af Maastricht, rejste han derhen og blev der, til Belejringen afsluttedes med Byens Erobring. Efter en Rejse i Holland indskibede han sig i Vliessingen og sejlede tilbage til Frankrig for i Paris at fortsætte sin Uddannelse. Senere rejste han til Saumur og videre gennem Sydfrankrig og vendte 1633 hjem over Holland til Danmark. Straks efter ansattes han som Sekretær i Kancelliet, og blev s. A. attacheret det Gesandtskab, som afsendtes til Dresden for at hente Liget hjem af Christian IV's yngste Søn, Prins Ulrik, der den 11/8 1633 var bleven skudt af en Snigmorder fra den kejserlige Lejr ved Schweidnitz. Senere, i 1636, var han attacheret Kansleren Christian Thomesen Sehested som Sekretær paa dennes Rejse til Lybæk i Dagene fra 28/4 til 10/5, og den 30/10 aflagde han i Rentekamret Regnskab for Rejsepengene, der beløb sig til 315½ Rdl.²⁾

Samme Aar blev han trolovet i Viborg med *Elsebe Juel* (med Stjernen), Datter af Befalingsmand paa Bøvling Jens Juel til Kjeldgaard og Hustru, Fru Ide Lange fra Breding. 1638 tog han sin Afsked fra Kancelliet, hvorefter Brylluppet stod den 6/5 s. A. i Viborg. Den 17/4 1638³⁾ havde Kongen sendt Brev til Otte Thermoe om mod Betaling at lade Brødrene Ove og Jørgen Juul hver bekomme 2 store Dyr og 3 Raadyr til deres Bryllup.

Ove Juul havde efter Forældrene arvet Rekkergaard i Bølling Herred, og Elsebe Juel havde efter sin Fader arvet Brusgaard⁴⁾ i Ølst Sogn i Randers Amt. I den jyske Hartkornliste 1638⁵⁾ kaldes han Ove Juul »til Brusgaard«, og han ansættes til ialt 300½ Td. H., hvoraf 36 Tdr. under selve Brusgaard. Da Svenskerne 1643 uformodet faldt over os, blev al Adel opbudt, og Ove Juul mødte straks efter at have bragt sin Kone og sine Børn i Sikkerhed paa Meilgaard hos Fru Dorte Juul og der taget en rørende Afsked med dem. Han ansattes som Korporal⁶⁾ ved den jyske Rostjeneste under Ritmester Malte Sehested. Den 9/1 1644 gik Torstenson op i Nørrejylland og sprængte Nord for Kolding en dansk Kavalleristyrke under Oberstløjtnant F. Buch-

wald. De Danske værgede sig tappert, efter Svenskernes egen Erklæring, men maatte trække sig tilbage til Snoghøj. Ove Juul blev omringet og opfordret til Overgivelse; han nægtede det og blev skudt den 9/1 1644 ved Husum Mølle¹⁾ ved Brande. En anden Kilde²⁾ fortæller, at han blev nedskudt forræderisk mod Parolen. Dette tyder paa, at han er taget til Fange i Fægtningen og derefter frigivet paa Æresord (Parol) for at skaffe Løsepenge. Paa Vejen hjemad er han da blevet overfaldet af en fjendtlig Patrouille og skudt.

Svenskerne begravede de faldne i en Fællesgrav, men efter Krigen fik Broderen Hans Juul hans Liggravet op¹⁾, genkendt og indsat i Eltang Kirke ved Kolding. Den 7/2 1646²⁾ blev han bisat i Sct. Mortens Kirke i Randers. Nogen Ligsten eller Indskrift synes dog ikke bevaret her, og han nævnes ikke i Hofmans Fund II blandt de Adelsmænd, som er begravet i Sct. Mortens Kirke. Sandsynlig er da Liget herfra ført andetsteds hen. Dr. Jakob Mathison holdt Prædiken over ham og fik herfor i Foræring en Sølvkande paa 80 Lod⁴⁾.

I 1642 havde Ove Juul faaet et Prælaturoffice i Lund Domkirke⁵⁾. Elsebe Juul blev boende paa Brusgaard og mageskiftede 12/11 1647⁵⁾ med Kronen og fik en Gaard i Vissing Sogn og By, Galting Herred, for en Gaard i Limme Sogn og By i Hald Herred.

I sin Tid havde Ove Juul sagt god for Gunde Rostrup til Staarupgaard for Lillie-Juulernes Slægtetog.

Fig. 138. Ove Juul til Brusgaard.

Efter Kobberstik af Alb. Haelwegh i det Møllerste Pinakothek i det kgl. Bibliothek.

1500 Speciedalere. Da Rostrup imidlertid ikke kunde betale dem, fik Elsebe Juel den 27/7 1648 Pant i Staarupgaard¹). Samme Aar skødede hun og Valdemar Lykke noget Gods i Sønder Dyrs H. til Frederik Reedtz¹), og den 17/3 1653 gav Kongen¹) hende Pant i Mundstrup i Galten Herred for 2046½ Rdl., som Elsebe Juul havde laant hans kgl. Majestæt til Kongens og Flaadens Udrustning. Den 19/12 1652 købte hun¹) af Erik Quitzow til Sandager Stenumgaard paa c. 24 Tdr. H. med tilliggende Bøndergods og Mølle, alt i Raasted Sogn i Ulvborg Herred.

I 1668 laa hun i Trætte²) med Rigmarsk Johan Kørbitz paa sine Søsterbørns Vegne om Arven efter Sophie v. Taupadel, Enke efter Christoffer Bille til Meilgaard (Side 332).

Under Svenskekrigen led hun saavel som mange andre store Tab. 1658 forsøgte hendes Svoger, Jørgen Rosenkrantz paa Sorø at hjælpe hende og skrev til General Wrangel, at han (Rosenkrantz) var en af de venligsindede mod Svenskerne, og han bad nu Generalen om, at hans »Søster« Elsebe Juel maatte være fri for den sidst paalagte Brandskat, da hun var en fattig Enke. Iøvrigt havde Elsebe Juel selv skrevet til Generalen herom³). 1665 holdt hun Skifte og Deling med sine Børn, og i Følge kongelig Befaling af 7/7⁴) beordredes Erik Quitzow og Mogens Krag til at være til Stede herved og have tilbørlig Indseende med det. Jørgen Rosenkrantz beordredes til Lavværge for hende, Hans Juul til Værge for Børnene under selve Skiftet, medens Jørgen Juul til Aggersbøl og Laage skulde være deres fremtidige Formynder.

De haarde Tider knækkede imidlertid ganske Fru Elsebes økonomiske Forhold, og lidet hjalp det, at Kongen den 19/6 1678 eftergav hende en Fordring paa 1654 Rdl. og 4 Sk.⁵). Allerede for Aar tilbage havde hun for 4,500 Rdl. pantsat Brusgaard med Skove og en Del tilliggende Gods til sin Svoger Hans Juul, som imidlertid den 6/11 1673⁶) (Confirm. i 1674) maatte transportere Obligationen herfor over til Borgmester Mads Poulsen i Randers og dennes Sønner. 1678⁷) fik Marie Worm, Salig Kommissær Peder Lassens, Indførsel i Gaarden, og det følgende Aar, 1679, tilskødede Fru Elsebe Juel hende det hele. Gaarden udgjorde da 72 Tdr. H.

Hun var paa det Tidspunkt saa fattig, at hun ikke formaaede at betale den hende paahvilende Krigsskat paa 20 Rdl.⁸), og efter flere forgæves Indkrævninger maatte Amtsskriveren tilsidst opgive at faa Pengene.

Haardt maa al denne Modgang have ramt den gamle Adelsfrue, og formentlig har hun paa sine sidste Aar søgt Ly hos Slægtninge eller hos sine Børn. Om hendes videre Skæbne kendes i alt Fald intet (jvnf. Side 363).

Paa Brusgaard levede som Huslærer for Ove Juuls Børn den kendte Digter Anders Bording (1619—1677), og flere af hans Digte er skrevet her. I 1647 skrev han sin Julesang⁹) til de unge Jomfruer, sine Discipelinder paa Brusgaard: »Ørnen med sine lette Vinger«.

I Cartouchen under Rammen paa det foran viste Kobberstik af Ove Juul læses:

Cimbria quem sævos pugnans vidit in hostes,
 Armaque non segni corripuisse manu,
 Ille nepos Martis, sed sic quoque parus amator,
 Susceptus que tuo gratia pulchra sinu,
 Cujus in ore lepos, inerat constantia factis,
 Quem charis et Pallas dixerat esse suum,
 Talis belligeri facies, et vultus Juli est,
 Talis pro patria, cum moreretur, erat.

Vitus Bering.

Børn:

1. En Søn, død spæd.

2. *Dorte Juul*, født 1640. Hun og daværende Kaptajn, senere Oberst *Rudolf von Offenbergh*¹⁾ fik Tilladelse til at gifte sig den 24/10 1664 paa Raadhuset i Randers.

Oberst Rudolf v. Offenbergh, Broder til Frederik v. Offenbergh (se senere), var Søn af Amtmand Christoffer von Offenbergh og Hustru, Fru Marie Lüt-zow. Han blev 1657 Fændrik ved Ditlev Brockdorffs hvervede Inf. Rgmt., 1658 Løjtnant ved Schacks (siden Prins Georgs) Regiment, var 7/9 1660 Kaptajn i samme Regiment, 1671 Major, 1676 Oberstløjtnant og den 9/10 s. A. blev han Interimskommandant i Landskrona.

Efter Slaget ved Lund blev han den 6/12 1676 beordret med et Kompagni til Helsingborg, ved hvis Indtagelse han blev fanget men udvekslet den 22/1 1677. Den 20/3 s. A. blev han Kommandant i Nyborg og s. A. Oberst, men fik tre Aar efter, den 31/12 1680, Befaling til at afgive Kommandantskabet med 400 Rdl. i Pension. Kort Tid derefter døde han i Nyborg den 10/3 1681 af Vatersot, og blev begravet i Svendborg Kirke.

Efter sin Onkel, Jørgen Juul, arvede Dorte Juul og Søsteren Part i Laage, men 1671 solgte de disse Parter til Hans Juul til Staarupgaard (Side 346). Den 15/3 1681 bevilgedes der Dorte Juul Naadens Aar af den hendes salig Mand, Oberst R. v. Offenbergh, tillagte Pension²⁾. Den 6/8 1689³⁾ blev hun med sin Familie fritaget for al Skat, saa længe hun hensad i Enkestand. (Denne Fritagelse fik hun kgl. Confirmation paa 16/3 1700³⁾ efter sin 2. Mands Død). Ret længe varede hendes Enkestand dog ikke, thi den 3/8 1694 trolovede hun sig atter i Svendborg med Oberst *Peter Ferdinand v. Haugwitz* til Hammergaard, der tidligere havde været gift med Rudolf von Offenberghs Søster, Deliane v. Offenbergh, begravet 25/2 1692, 48 Aar gl.

Oberst Haugwitz⁴⁾ var født 29/1 1633, var 1660 Kaptajn i Hans Schacks gevorb. Dragoner, deltog antagelig i Slaget ved Nyborg den 14/11 1659 og laa den 18/1 1660 i Kerteminde med sit Kompagni. Han nævnes den 2/8 1660 som Major i samme Regiment, laa i 1662 i Kolding Amt og i 1663 i

Frederiksdode. Dorte Juuls og Oberst Haugwitz's Bryllup stod den 24/10 1694 paa Stougaard ved Tørring c. 3 Mil Vest for Horsens. Han døde dog allerede Aaret efter, 61 Aar gl., den 3/4 1695 i Tørring. Dorte Juul døde¹⁾ den 10/1 1707 og blev begravet i Frue Kirke i Svendborg.

Børn (alle i 1. Ægteskab):

- a. Christian v. Offenberg. Han var 1696 indstillet til Løjtnant. Er død ugift som Kaptajn i Sachsen.
- b. Anna Maria v. Offenberg. Hun stod 1584 Fadder i Svendborg Kirke og kaldes da den ældste Jomfru i Klosteret. Hun blev gift den 6/12 1695 i Svendborg Frue Kirke med Oberstløjtnant Sten Schinkel til Bækkeskov, hvor hun døde 1718.
- c. Eleonora Elisabet v. Offenberg, død 1697. Hun var gift med Oberst, Kommandant i Nyborg Henning Mathias Pogrell til Lammehave.
- d. Elisabet Dorothea v. Offenberg, født c. 1666, boede endnu 1700 i Svendborg, død ugift 1739 i Fensmark.
- e. Hans Christoffer v. Offenberg til Vestergaard, født c. 1674, død 1/4 1722, Kommandør i Marinen.
- f. Et Barn bisat i Grev Friis's Kapel i Trinitatis Kirke i København den 14/2 1676.

3. *Ide Marie Juul*. I 1670 arvede hun en Part paa 2½ Td. H. i sin Onkel, Jørgen Juuls Gaard Laage, men det følgende Aar solgte²⁾ hun denne Part til Hans Juul. Den 12/1 1671 fik hun og Søsteren Anna Tilladelse³⁾ til at være deres egne Værger.

1675⁴⁾ blev hun gift med *Otte Skram*⁵⁾ til Donnerup i Nørvang Herred, Søn af Valdemar Skram til Sjelleskovgaard i Framlev H., Todbøl i Hundborg H. og Ørndrup i Aars H. og Hustru Fru Kirsten Thomesdatter Kaas (med Sparre). Otte Skram købte 1684 Donneruplund (12 Tdr. H. og 20 Gaarde og Boel) af Alexander Grubbe til Vedbygaard og arvede 1675 Todbøl, ansøgte 1688 om Eftergivelse af Skatterestancer af Donneruplund, var 1689 Kaptajn og Kompagnichef ved Brigadier Schacks Regmt. og fik 1698 efter Ansøgning 2 Rdl. maanedlig af Krigshospitalskassen. Efter Ide Marie Juuls Død giftede han sig 2. Gang med Marie Margrethe Achimsdatter von Bredow. Otte Skram solgte 1682 Todbøl til Forstanderen for Sorø Skole, Laurits Foss. Donneruplund ejes 1700 af Fr. Ottesen Skram⁶⁾.

Børn (det vides ikke, hvormange af 1. Ægteskab):

- a. Valdemar Skram, var 1699 Sekondløjtnant, 1713 Kaptajn, døde 4/3 1722.
- b. Ove Juul Skram.
- c. Jens Juul Skram, Sergent ved Oberst Bielkes Rgmt., blev 1707 Sekondløjtnant.

- d. Anne Skram, levede ugift 1746.
 e. Elisabet Kirstine Skram, levede ugift 1746 i Trondhjem.

4. *Anne Juul*, født 1641. I 1670 arvede hun en Part paa $2\frac{1}{2}$ Td. H. i Gaarden Laage, men denne Part solgte¹⁾ hun det følgende Aar til Hans Juul til Staarupgaard. Ligesom Søsteren Ide Marie fik hun den 12/1 1671¹⁾ Kongens Tilladelse til at være sin egen Værge, og den 4/12 1674²⁾ blev hun gift med Amtmand *Frederik von Offenberg*³⁾, en Broder til Oberst Rudolf v. Offenberg, der var gift med Anne Juuls Søster. Frederik v. Offenberg var oprindelig Officer, laa 13/10 1661⁴⁾ ved Halden, hvor han formentlig assisterede Villum Coucheron ved Fortification af Pladsen, var i 1665⁵⁾ Kaptajn ved Fosen Lens Kompagni, og fra 1670—1671 ved Trondhjemske Infanteriregiment. Efter at Daniel Bildt til Hafslund var død c. 1664⁶⁾ giftede han sig ret hurtigt derefter med dennes Enke, Birgitte Jensdatter Bielke, Søster til Christian Bielke, der havde været trolovet med Kirsten Urne (I, Side 117): Med hende fik han Gaarden Tøndel paa Ørelandet i Norge, hvortil han nævnes 24/6 1665⁵⁾.

Ved sit Bryllup med Anne Juul maa han imidlertid have været uden Ansættelse, thi hans Svigermoder blev siden afkrævet 20 Rdl. i Copulationsgebyr, som hun protesterede mod at skulle betale. Hun mente sig ikke pligtig til saa meget, fordi han ikke var i nogen Charge. Iøvrigt havde Fru Elsebe Juel lidt Besvær af dette Gebyr, da hun ikke vidste rettere, »end samme Penge jo alt tilforn til kgl. Maysts. Stifts Amtmand paa de Tider, sal. Grev Friis af bemeldte min Søn Frederik Offenberg erlagt er, hvor om och Præsten, som Copulationen forrettede, blev gjort Forvisning om, saa formodes, at de af mig udlagte Penge mig igen maa komme til gode, hvis Pengene allerede er leverede.«

Elsebe Juuls Skrivelse⁷⁾ er dateret Brusgaard den 20/2 1676. Den 28/4 1675⁸⁾ søgte Frederik Offenberg om, at der af de ved hans Gaard liggende 4 Fogederier, Romsdal, Nordmør, Sandmør og Nordfjord maatte oprettes et nyt Amt med ham som Amtmand. Ansøgningen anbefaledes af flere, deriblandt af Statholderen i Norge Grev Ulrik Frederik Gyldenløve, og den 12/6 1675⁹⁾ udnævntes Frederik Offenberg til Amtmand over Romsdal og Nordmør. Han døde dog allerede i December 1677. Mulig er Anne Juul død i 1680 eller 1681, thi den 21/2 1681 beordrede Kongen¹⁰⁾ General Reinholdt v. Hoven at tiltræde Formynderskabet sammen med Geheimeraad Jørgen Bielke for Frederik Offenbergs endnu umyndige Søn med Birgitte Bielke, Jens Daniel Offenberg, der iøvrigt døde som ung paa en Rejse i Frankrig.

5. *Karen Juul*. Hun blev født den 22/11 1642 paa Brusgaard og blev ogsaa gift her den 21/4 1669¹¹⁾ med *Markvor Rodsteen* til Lundsgaard ved Kerteminde og Hørbylund i Dronninglund Herred. Han var født den 2/12 1619 og var Søn af Palle Rodsteen til ovennævnte Gaarde og Hustru, Fru Ingeborg Skeel af Jungergaard.

I sit 17. Aar¹⁾ kom Markvor Rodsteen paa Herlufsholm og blev der til 1637, hvorefter han i to Aar kom paa Sorø Skole. 1639 rejste han udenlands fra Helsingør med den hollandske Flaade, blev i et Aar i Amsterdam og rejste videre til England og Frankrig. 1643 kom han hjem. Straks derefter fik han Ansættelse i Kancelliet, men under Svenskernes Indfald i Skaane meldte han sig ved Hæren og ansattes som Kornet ved Livkompagniet i Ebbe Ulfeldts Regiment. 1645 tog han Afsked fra Hæren og Kancelliet og boede paa Lundsgaard. Den 11/10 1646 blev han i Odense gift med Vivike Friis, en Datter af Tønne Friis til Hesselager og Kusine til Henrik Jespersen Friis til Ørbækklunde (Side 347). Hun døde 1666. Under Krigen 1659 meldte Markvor Rodsteen sig atter ved Hæren, blev Oberstløjtnant og fik et Kompagni under Marsken Hans Schack, men Kompagniet blev ophævet Aaret efter, da Krigen var endt. Han døde den 10/12 1670 og Karen Juul arvede efter ham begge Gaardene Lundsgaard og Hørbylund, hvilken sidste Gaard hun solgte til Kirsten Juul (Side 364).

2. Gang blev Karen Juul gift paa Lundsgaard, den 14/11 1672, med Etatsraad, Amtmand *Hugo Lützow*, født den 1/3 1617 paa Dømitz i Meklenborg, hvor hans Fader, Magnus Lützow, var Kommandant. Hans Moder hed *Deliane v. Behr*. Efter sin Faders Død 1630 blev Hugo Lützow af Hertug Adolf Frederik af Meklenborg anbefalet til Enkedronning Sophie paa Nykøbing Slot, hos hvem han gjorde Pagetjeneste til hendes Død 1631, hvorefter han blev Edelknaabe hos Christian IV. Paa Grund af hans Interesse og Lyst til Ridning og Hippologi gjorde Kongen ham til Elev hos sin Staldmester Arndt v. d. Kühle. 1640 var han med Hannibal Sehesteds Ambassade til Spanien, hvor han skulde aflevere en Present paa 3 Heste fra Kong Christian til Kong Philip IV. Sammen med Hans Juul til Staarupgaard benyttede han derefter Lejligheden til at se Landet. Hjemrejsen gik over England—Holland.

I 1641 rejste han med et Gesandtskab til Regensburg og foretog derfra med et Par Venner en herlig Tur over Wien til Italien, hvor han studerede en Vinter i Padua. 1644 var han i Paris. Efter Hjemkomsten blev han Hofjunker og udnævntes den 29/7 1649 til Staldmester og Kammerjunker hos Kong Frederik III. I førstnævnte Egenskab bragte han og Grev Rantzau i 1650 8 statelige Heste til Kejser Ferdinand III i Wien som Gave fra Kongen. Han rejste derefter en Tur i Ungarn for at se det saa berømte ungarske Rytterfolk. Den 18/12 1651 naturaliseredes han som dansk Adel. I Marts 1656 fik han Antvorskov og Korsør Len, og han blev i dette Embede boende paa Antvorskov under hele Svenskekrigen.

Ofte benyttedes han til at komplimentere fyrstelige Personer, som rejste gennem Landet, og i 1666 beordredes²⁾ han til sammen med Ove Juul til Willestrup (I, Side 139) at modtage Kurfyrsten af Sachsen i Kolding og ledsage ham til København, hvor Fyrsten den 9/10 1666 skulde holde Bryllup med Kongens Datter, Prinsesse Anna Sophie. Ligeledes beordredes han og Ove

Juul til i 1668 at modtage den regerende Hertug af Holsten med Gemalinde i Korsør, hvor Herskaberne overnattede, for næste Dag den 18/7 at rejse til København¹).

Efter sine Forældre havde han arvet Backendorf i Meklenborg, men han solgte det snart efter for at købe Gods i Danmark, som det var hans Ønske at knytte sig til, og hvor han blev naturaliseret den 18/12 1651. I Antvorskov Len havde han samlet sig betydeligt Jordegods, mest forladt Gods²), ialt c. 4000 Tdr., og med meget Besvær og store Omkostninger fik han det atter besat. Han søgte at faa de to Gaarde, Vinstrup og Tranderup, ophøjet til Sædegaarde, men fik Kongens Afslag.

I 1688 fik han²) Gimlinge Kirke i Antvorskov Len med alle Herligheder og Tilliggende af Gods mod at afgive sin Fordring paa Pension af 200 Rdl. aarlig, som han mente sig berettiget til siden 1680.

Hugo Lützwow blev gift den 22/6 1656 paa Københavns Slot med Ide Rosenkrantz, født paa Kjeldgaard den 16/7 1639, Datter af Holger Rosenkrantz den Lærde og Hustru, Fru Christence Juel, Søster til Elsebe Juel og saaledes Kusine til Karen Juul. Ide Rosenkrantz døde den 15/3 1666. Med Ide Rosenkrantz havde Hugo Lützwow intet Gods faaet, men derimod fik han med Karen Juul Lundsgaard og Jershauge paa Fyn samt $\frac{2}{3}$ Part i Voergaard i Hellum H. med $\frac{2}{3}$ Part i 2 Møller og Nørgaard, der hørte under Voergaard. Disse Parter havde Karen Juul arvet efter sin Søn Palle Rodsteen, der atter havde arvet dem efter Markvor Rodsteens Moder Ingeborg Skeel († 1655). Voergaard med tilliggende Gods solgte Hugo Lützwow i 1675 til Hartvig Otto v. Deden til Dragsgaard³).

Allerede som yngre Mand led Hugo Lützwow meget af haarde Stenlidelser, som hindrede ham i at ride. Ledsaget af sin Svoger, Holger Rosenkrantz, rejste han i 1662 udenlands for at finde en dygtig Læge, men maatte vende hjem med uforrettet Sag. Endelig i 1664 blev han opereret i Paris, og i to Aar derefter havde han det godt. Men Smerterne begyndte nu igen, og for dog at holde dem noget nede maatte han i flere Aar kun nyde Mælk.

I Slutningen af 1692 blev han syg og døde den 21/3 1693, 76 Aar gl. Karen Juul var død forinden, nemlig den 20/1 1689 paa Antvorskov; hun blev bisat den 8/2 s. A. i Antvorskov Kirke, og hendes Lig senere hensat i Gimlinge Kirke.

Om Karen Juul hedder det⁴): »Udi hans (Hugo Lützwows) langvarige og store Svaghed, hand for nogle Aar siden var falden udi, haver hun med allerstørste Vinskibelighed og Omhu tjent hannem og ladet sig ingen Umag eller Besværing for hans Helbred og Velstand være for tung. Hvorfore hand nu med des større Sorrow og Hjertens Væmodighed maa beklage sig at hafve mist sin Alderdoms Kiep, sin Hjertens Glæde, sit Hus Ære og bedste Klenodie, i Synderlighed eftersom den salige Frue saa vel viste og hafde Efterretning om alt hans Dont og Huses Tilstand, saavel inden Lands som uden Lands, saa at

hand, saa længe hun levede, torde icke ved at bekymre sig nogen Ting derom. Hun var ham desforuden en fornuftig og trofast Raadgifvere i andre hans Affaire. Thi Gud havde besynderligen hende begavet med en stor Forstand, en stor Taushed i de Ting, som burde ties o. s. v. Iøvrigt omtales hun som en god, from Hustru, venlig mod alle og gavmild mod de Fattige. Den 11/1 havde hun været i Kirke, men var her blevet saa forfrossen, at hun maatte gaa i Seng om Eftermiddagen. Den 19/1 blev Sygdommen særlig slem, og den næste Morgen Kl. 3 døde hun.

I Gimlinge Kirke, Vester Flakkebjerg H., findes under Sakristiets Gulv en Grav, hvori Hugo v. Lützwow hviler med sine to Hustruer. En Gravsten dækker dem. I Sakristiet findes en sort Sten, hvorpaa hans Navn og Værdighed er anført¹). Han stiftede et Hospital (Fattighus) i Gimlinge for 8 Medlemmer²).

Hugo Lützwow var en dygtig og nidkær Mand, der levede sig ganske ind i sit nye Fædreland og talte dets Sprog. Han deltog i Adelens Møde i 1660 til Souverainitetens Indførelse.

Børn:

I første Ægteskab havde han 4 Sønner og 1 Datter, Deliana, gift med Hans Lindenow til Oregaard. Begge disse druknede den 10/10 1690 paa en Rejse til Norge. Fra den ældste Søn, Frederik v. L. til Gammelgaard, Oberst i kejserlig Tjeneste, nedstammer den nuværende danske Slægt Lützwow.

I andet Ægteskab var Børnene:

- a. Marcus v. Lützwow, født 23/1 1675, var Edelknabe 1693.
- b. Ide v. Lützwow, født 29/1 1678, druknede den 10/10 1690 paa Rejse til Norge sammen med sin ovennævnte Halvsøster Deliana og hendes Mand.

HANS JUUL

1612—1697

Lensmand og Ritmester, Ejer af Staarupgaard

Side 335

Hans Juul er født den 30/7 1612 paa Meilgaard, Søn af Frands Juul til Meilgaard og Hustru, Fru Karen Rostrup. Kun 5 Aar gammel sendtes han i 1617 til sin Faster, Fru Dorte Juul, gift med Jørgen Kaas paa Aarhusgaard for at opdrages sammen med sin Broder Ove. Han fik her en Christen Ref til Læsemester. 1622 kom han paa Sorø Akademi, og da Christian IV 1627 satte sine to Sønner, Hertugerne Frederik (senere Fr. III) og Ulrik i Skolen hernede, blev Hans Juul s. A. Page for dem. Allerede 1629 forlod han dog Skolen og kom i Huset hos sin Faders Fætter, Malte Juul, hvem han i 1631 fulgte paa Sendelsen til Moskva (Side 379). 1633 rejste han til Holland, hvor han tog

Tjeneste ved Oberst Holger Rosenkrantz's Livkompagni¹). Efter 3 Aars militær Tjeneste drog han 1636 til Paris for at studere, dog kun i to Aar, og 1638 vendte han hjem til Danmark og blev det følgende Aar Hofjunker.

1640 var han sammen med flere andre af Slægten med til Laurits Ulfeldts Bryllup (I, Side 116), og i Sommeren s. A. drog han i Hannibal Sehesteds store, pragtfulde Gesandtskab til Spanien, hvor han og Hugo Lützow (Side 342) benytte sig af Lejligheden til at se sig godt om i Landet. Atter 1634 drog han udenlands, denne Gang i Christian IV's Søn, Grev Valdemar Christians Følge, da denne rejste til Rusland for at fri til en af Zarens Døtre. Til Belønning for sin Tjeneste forlenedes han 1644 med Dueholm Kloster i Jylland og kaldes i Følgebrevet²) til Godsets Bønder for Hans Juul til Rekkergaard. Forleningsbrevet udstedtes dog først den 31/5 1646²), og der paalagdes ham en Afgift paa 2300 Dl. Efter Christian IV's Død fornyedes Lensbrevet den 5/8 1648²) af Frederik III.

Dueholm Kloster var meget forfaldent, og Hans Juul maatte underkaste det en gennemgribende Reparation. Den 26/10 1650²) bevilgede Kongen ham derfor 500 Rdl. for hans Udlæg hertil. Mulig har alle disse ret store Bekostninger været Grunden til, at Kongen den 9/6 1651²) udstedte Kvittans til ham for Lenet, thi uden Tvivl beholdt han det lige til 1657, da han fik sit nye Len i Norge. I 1644 blev han tillige Kaptajnløjtnant ved Henrik Rantzaus Regiment³).

Den 20/9 1646 blev han gift i Viborg med *Lisbet Krag*, født 6/11 1621, Datter af Landsdommer i Jylland, Lensmand paa Aarhusgaard, Rigsraad Niels Krag († 1650) til Trudsholm og Hustru, Fru Jytte Høg Styggesdatter († 1659) af Slægten Banner.

Det følgende Aar deltog Hans Juul⁴) i April og i November i Adelsmøderne i København, hvor forskelligt vedrørende den nye Rostjeneste og Christian IV's stadige Krav om Pengebevilling var under Debat. Aaret efter døde imidlertid den gamle Konge, og Hans Juul tilsagdes s. A. til Frederik III's Kroning i København. Han nævnes i Hyldningerne 1650 og 1655 og blev 30/4 1653⁵) Ritmester ved det efter kgl. Befaling af 1/5 1652 oprettede Landeværnsrytteri, til hvilket hver to Sogne skulde holde to rustede Rytterheste. Den 2/3 1657³) laa han med sit Kompagni i Rendsborg og modtog den 14/3 s. A. 112 Rdl. af Generalkrigskommissær Ahlefeldt og lidt senere 216 Tdr. Havre. Hermed hører imidlertid hans Soldatergerning op, thi i samme Maaned, nemlig den 18/3 1657⁶), forlenedes han med Agdesiden og Lister Len, og som Følge heraf overleverede han sit Kompagni Sogneryttere den 19/3 s. A. til Erik Gyldenstjerne. Denne sidste Forlening beholdt han til 1664. I 1661 var han Medunderskriver af Suverainitetsakten.

Efter sin Faster, Dorte Juul, havde Hans Juul arvet den gamle Slægtsgaard Østergaard i Fjellerup Sogn og Skovgaard i Sønderhald Herred samt mulig Part i Rygaard smstds. I alt Fald ejede han denne sidste i 1638 og solgte

den siden til Morten Skinkel, til hvem han i 1648 (Skøde af 14/8¹) ligeledes solgte Østergaard. Under samme Dato, altsaa 14/8 1648¹), skødede han Skovgaard til Just Høegh til Bjørnsholm. Da disse to Købere imidlertid næppe har haft stærkt med Penge, udstedte de den 24/8 1648 Pantebrev¹) til Hans Juul »til Agersbæk« paa 10,400 Mark med Pant i deres Jordegods.

Med sin Hustru havde Hans Juul nemlig faaet Agersbæk i Hing Herred. I Juni og Juli 1650 skødede han dog denne Gaard med en Del dertil hørende Bøndergods i Hee og Rindom Sogne samt lidt Gods paa Holmsland²) til sin Svoger, Øverstesekretær Otto Krag, og købte i Stedet for den 4/2 1651¹) Staarupgaard i Højslev Sogn i Fjends Herred³) af Gunde Rosenkrantz til Vindinge. I Virkeligheden var dog Rosenkrantz kun Sælger af Navn, thi paa det Tidspunkt havde han givet den i Pant til flere forskellige, deriblandt Ove Juul til Brusgaard, hvis Hustru Elsebe Juel allerede i 1648 havde faaet en Part i Gaarden i Pant af Gunde Rostrup. Nu var Hans Juul Eneejer, og den 3/1 1656⁴) fik han jus patronatus et vocandi til Gaardens Sognekirke i Højslev. Tillige fik han Kirkens Tiende, men da Kronens Rug- og Bygtiende var perpetueret til Underhold for Viborg Skoles Personale, skulde han levere den aarlige Afgift heraf i ustraffeligt Korn, og desuden skulde han perpetuere 100 Rdl., som skulde blive staaende i Staarupgaard og forrentes med 6 Rdl. aarlig, tilligemed Afgiften af 3 Gaarde og 1 Mølle, som var pantsat ham af Kronen⁵).

1653 udstedte han Skøde til sin Morbroders Døtre Elsebe, Dorete og Sophie Rostrup paa 7 Gaarde i Hammerum og Bølling Herreder⁶), og den 6/10 1656⁶) solgte han Mogens Kaas til Støvringgaard en mindre Gaard, Smollerupgaard, i Smollerup Sogn i Fjends Herred, som han havde faaet i Pant af Kronen. Den 9/2 1667 solgte⁶) han Jørgen Rosenkrantz til Kjeldgaard Gaarden Torsø i Kobberup Sogn i Fjends H. og afkøbte ham samtidig en Fjerdedel af en Gaard i Lunø. Sammen med sine Søstre, Jomfruerne Anna og Ide Marie og Fru Dorte Juul, skødede han 1672 Bierre Mølle til Amtmand Barsendorf⁶). Endelig købte han i 1671 af sine Broderdøtre Ide Marie og Anna Juul deres Parter i Laage⁷), tilsammen 5 Tdr. Hartkorn, og havde vel ogsaa selv arvet nogen Part i den, men 1678 maatte han lade Forpagteren Jens Jørgensen faa Indførsel i den for 5100 Rdl.²).

Dette og andet (jvnf. Side 338) kunde tyde paa Vanskeligheder af økonomisk Art, men disse har dog næppe været særlig alvorlige endnu paa dette Tidspunkt. I alt Fald ejede han i 1676 saa meget Gods, at han i Mandtal til Krigsstyrken i Viborg Stift⁸) med en Skat paa 121 Rdl. sattes i den tredie øverste af de 10 Skatteklasser⁹).

Paa hans gamle Dage gik det imidlertid grundigt tilbage for ham, yderst vanskelige som disse Aar var for saa mange Godsejere. 1682 solgte han Staarupgaard til sin Svigersøn Henrik Friis og overtog i Stedet for Forpagtningen af den nærliggende, mindre Gaard Strandet i Ørum Sogn¹⁰), som ejedes af

Oberst Johan Rantzau. Her boede han og Elisabet Krag de følgende Aar og havde kun 2 Karle og 2 Piger hos sig paa Gaarden.

Stadig længere og længere nedad gik det for ham, og i 1690¹⁾ havde den tidligere Lensmand og Ejer af 600 Tdr. H. ialt kun 9 Tdr. H. tilbage, hvoraf endda en Del var øde, d. v. s. ubesat og ude af Drift. De kongelige Skatter kunde han kun betale ved Laan, og den 15/5 s. A. maatte Kongen i Betragtning af hans høje Alder helt fritage ham for baade resterende og fremtidige Skatter. I 1691²⁾ søgte han Kongen om et 3 Aars Moratorium overfor sine Kreditorer, men fik Afslag. Bedre Held havde han ikke, da han noget senere paa Aaret søgte om Tilladelse²⁾ til, at Raadmand Thue Olufsen i Ringkøbing maatte faa Tilladelse til at rejse til Norge for at indkræve nogle Penge for ham, da han ellers ikke kunde betale, hvad han skyldte de fattige i Ringkøbing. Raadmanden havde at blive og passe sit Embede.

1692³⁾ opgav han Forpagtningen af Strandet og flyttede til Viborg, og her levede han og Lisbet Krag i nogle Aar. Endnu i Marts 1695³⁾ formaaede han, 83 Aar gammel, med fast og sikker Haand at skrive sit Navn under et Brev til Amtsstuen, og først 2 Aar efter døde den haardt prøvede Mand paa Staarupgaard⁴⁾, den 27/4 1697.

Naar Lisbet Krag døde, vides ikke. Hun levede endnu 1690³⁾ paa Strandet. Begge er begravet i Viborg Domkirke.

I et Gravkapel her staar endnu 5 Kister; i dem hviler Niels Krag til Trudsholm (Elisabet Krags Broder), Hans Juul og Hustru Elisabet Krag, Iver Krag til Trudsholm og Sofie Krag.

Paa Jerndøren staar Aarstallet 1665 og følgende Navne: Hans Juul og Elisabet Krag, Kjeld Krag og Sofie Krabbe samt de to Pars fædre og mødrene Vaaben i to firdelte Skjolde.

Paa selve Kisterne staar kun Navnene Hans Juul og Elisabet Krag. Under disse staar Bogstaverne F(ødt) og D(ød), men Aarstal og Dato er aldrig føjet til.

Børn:

1. *Frands Juul* til Staarupgaard, Brigadier, født 1647. Se Side 348.
2. *Herman Juul*, død ugift.
3. *Hans Juul*, død ugift.

Af de to sidstnævnte er den ene formodentlig død før, den anden efter 1666, thi den 12/3 d. A. fik Hans Juul Tilladelse⁵⁾ til, at hans tvende Sønner maa begive sig ud af Riget og sig paa fremmede Steder forsøge; den ene af disse 2 Sønner var Frands Juul.

4. *Sophie Juul* til Staarupgaard. Hun blev gift 1672 i Viborg³⁾ med *Henrik Jespersen Friis* (Hesselager-Friiser) til Ørbæklunde. Han var Søn af Jesper Friis til Ørbæklunde († 1643) og Hustru Elsebe Ulfeld († 1676) og Fætter til Oberstløjtnant Markvor Rodsteens første Hustru (Side 342).

Henrik Friis havde tidligere været gift 2 Gange, nemlig 1. Gang 1662 med Karen Bille Hartvigsdatter, som døde i 1. Barselsseng med Barnet, 2. Gang med Jytte Sehested Mogensdatter, ligeledes død i 1. Barselsseng.

I sin Ungdom havde han gaaet i Sorø Skole. I sine sidste Aar var han svag, og navnlig tiltog hans Svaghed efter 1683. Heldigvis evnede Sophie Juul med Dygtighed og Kraft at styre deres Sager, saa de nogenlunde slog sig igennem¹⁾, og den 18/3 1697 købte²⁾ de endog to Gaarde af Christopher Giise til Giisegaard, nemlig en Gaard i Vester Børsting og en Gaard i Trevad i Fjends H. Han døde den 7/2 1715 paa Staarupgaard, som han i 1682³⁾ havde overtaget eller købt af sin Svigerfader, og her døde ogsaa hun den 29/6 1740.

Børn:

- a. Jesper Friis, født 29/9 1673, Oberst, død den 3/3 1716 under Stralsunds Belejring som sidste Mand af Hesselager-Friisernes Æt.
- b. Elisabet Friis, født 11/7 1677, død ugift 16/4 1763 i Roskilde Jomfrukloster, hvor hun fra 1735 var Priorinde. (Se de Friisers Legater I, Side 180).
- c. Johan Friis }
d. Hans Friis } død unge.
- e. Jytte Cathrine Friis, kom 1699 i Roskilde Kloster, hvor hun døde den 22/3 1715.
- f. Elisabet Friis, død 1745. Hun arvede Staarupgaard og var gift 1. Gang med Manderup Due, 2. Gang med Ejeren af Holckenhavn, Baron Frederik Chr. Holck, som døde 1708.

Efter hendes Død arvedes Gaarden af Søsteren Elisabet, som solgte den til Kammerherre F. Berregaard.

FRANDS JUUL

1647—1731(?)

Marechal de camp, Ejer af Frøstrup m. m.

Side 347

Han er vist nok født 1647 og kom 1664 paa Sorø Akademi. Allerede før 1670 blev han Hofjunker og rejste til Frankrig, hvor han meldte sig ved Hæren. Da den skaanske Fejde brød ud 1675, kom han hjem og ansattes ved Livregimentet⁴⁾, hvor han det følgende Aar, 1676, avancerede til Major. Regimentet deltog i Belejringen af Wismar, som toges efter en blodig Storm den 13. December 1675. Det følgende Aar deltog det i Kampene ved Helsingborg, Landskrona, Kristiansstad og Lund, i 1677 i Kampen ved Malmø og i Expeditionen til Rügen. Om Frands Juuls personlige Deltagelse i alle disse ofte ret haarde Kampe foreligger der intet.

Efter Krigen laa Regimentet i København, hvor det ogsaa kunde gaa lidt hidsigt til, som da Frands Juul ved en Krigsret kom i Skænderi med Auditøren og truede denne med at ville prygle ham ud af Huset¹⁾.

I 1682 kom han til Norge og blev den 8/4 Oberstløjtnant og Kommandant i Christianssand²⁾ med Fæstningerne Christiansholm og Frederiksholm. Denne Stilling beholdt han dog kun kort, thi allerede den 27/3 1683 — da Forholdet til Sverrig yderligere tilspidsedes i Anledning af den holsten-gottorpske Strid — blev han Chef for smaalenske Regiment samt Kommandant paa Akershus. Fæstningen afleverede han dog den 8/10 s. A. 1687 afgik han fra Regimentet men blev i Stedet den 7/2 1688 udnævnt til Oberst og Chef for 3. Marinerbataillon i Norge. Da denne Bataillon kort efter reduceredes, og Frands Juul som Følge heraf stod uden Kommando, rejste han til Frankrig. Angaaende hans Liv og Virksomhed henede har Generalløjtnant A. Tuxen foretaget omfattende Studier og nedlagt Resultatet af disse i et Par glimrende Afhandlinger³⁾, hvorfra efterfølgende hovedsageligt er taget.

I England havde Prins Vilhelm af Oranien forjaget Kong Jakob II og selv opkastet sig til Konge under Navn af Vilhelm III. Med ham havde Kong Christian V 1689 sluttet Kontrakt om Hjælp, hvorimod den flygtede Kong Jacob II havde faaet Støtte i Frankrig.

Det danske Hjælpekorps⁴⁾, som skulde afgaa til England, skulde dog foreløbigt kun kæmpe mod Ierne, der var blevet Jakob II tro. Det Skib, som førte en Del af Dronningens Livregiment over Nordsøen, sprang imidlertid læk, og Skibet maatte vende tilbage til Glückstadt. Herfra afgik Soldaterne igen den 3/12 1689 i to mindre Skibe. Det ene af disse blev i Nordsøen overfaldet og taget af franske Kapere og ført til Frankrig med ialt 16 Officerer, 320 Underofficerer og Menige.

Ludvig den XIV fik Meddelelse herom en Mandag Aften ved Souperen, der altid blev overværet i Tavshed og i dybeste Ærefrygt af en Del Tilskuere, for hvem det var en meget stor Ære — og da særlig om Mandagen — at blive tilsagt til at se Kongen spise. Blandt Tilskuerne hin Aften var Oberst Frands Juul.

Forgæves søgte Kong Christian V at faa sine Folk tilbage, idet han hævdede, at Danmark ikke var i Krig med Frankrig. Det var danske Tropper, og da de ikke var ankommet til England, var de følgelig under den danske Konges Befaling.

Ludvig XIV vilde dog ikke give Afkald paa saa gode Soldater og befalede, at Fangerne, mest hvervede Holstenere, skulde danne Stammen til et nyt Regiment i Frankrig, hvor der iøvrigt fandtes Regimenter med Mandskab fra alle mulige Nationer. Til Chef for Regimentet beordrede han Frands Juul, og efter ham kaldtes Regimentet »Youl Danois«.

Til Trods for Franskændenes medfødte Uvilje mod fremmede var Frands Juul dernede avanceret til Oberst, hvad der maa tale til Gunst for hans Dyg-

tighed. Hans Breve — hvor han behandler det franske Sprog med anderledes Lethed og Elegance end det danske — vidner ogsaa om hans Begavelse. Men Frands Juul var egenkærlig og uomgængelig, og Christian V udtalte sig ogsaa bittert om ham. Endelig synes han at have været Katolik, hvad der ikke var velset i Danmark.

Hertugen af Würtemberg, der havde tjent sammen med Frands Juul i Livregimentet, fik allerede i Januar 1690 af Kongen af England at vide om den Rolle, Frands Juul skulde spille og udbrød: »Dette Forræderi havde jeg aldrig tiltroet Frands Juul,« og han lod straks Meddelelse gaa videre til det danske Hof. Ogsaa i Danmark blev hans Optræden dømt som forræderisk og bidrog sit til at forøge Antallet af hans Fjender. Man bebrejdede ham ikke, at han var gaaet i fransk Tjeneste, hvad flere andre Danske end han ogsaa havde gjort, men derimod at han havde overtaget Regimentet uden Tilladelse, og fordi han havde »debaucheret« Fangerne. Dette sidste var dog ikke rigtigt, og det fremgik ogsaa af Gesandtskabsrelationerne, al de alt var debaucherede.

De danske Fanger i Frankrig blev transporteret til Abbéville, men under Rejsen smeltede Styrken ind til 130 Mand, idet de franske Officerer uden videre solgte væk af Mandskabet til de andre hvervede Regimenter, de under Rejsen kom forbi. I Abbéville erklærede Mandskabet sig villigt til at gaa i fransk Tjeneste, men Officererne nægtede at bryde deres Ed til Kongen af Danmark, og det lykkedes ikke Frands Juul, trods stærke Overtalelser, at faa dem til at forandre Mening. Selv maa vel Juul have følt sig ilde herørt heraf, thi i et Brev af 10/2 1690 anmoder han gennem Krigssekretær Harboe Kongen om Tilladelse til at gaa i fransk Tjeneste. Kongen bevilgede Frands Juuls Ansøgning.

Hans Breve til Kongen og Overkrigskommissæren er saalydende¹⁾:

Paris 10/2 1690.

Allernaadigste Konge og Herre.

Udi allerdybeste Underdanighed understaar jeg mig Eders Kongelige Majestæt at forestille, at saasom det udi disse Quartirer lader sig ansee til en vigoureuse og muligt dauernde Krig og jeg, Eders Kongl. Maj.s allerunderdanigste Undersaat og Tjener, nu paa andet Aar ej er i paast at gøre den ringeste Function i Eders Maj. Tjeneste, och saadan derudi jeg ei bør, kand eller tør pretendere at ede Eders Maj.s Brød som en unøttig och gandsche ørchisløs tjenere mens langt hellere søgte mig at gøre capabel her som Krig er, min kongelige Herre at tjene, naar han min allerunderdanigste Tjeneste allernaadigst maatte behage. Er derfor til Eders Kgl. Maj. min allerunderdanigste Bøn, at de mig naadigst vilde forunde, at jeg i saadan Tid og Stund som obenbemeldte kunde faa iblandt fremmede søge min Ophold.

Eders Kgl. Majestæt, som altid udi Naade anseer enhver deres Under-
saatters Vilkor, saa altsaa som jeg udi allerdybeste Underdanighed formoder
til min og under (= forunder) at jeg, som er en fattig og snart den fattigste
Herremand af deris Land, søger i Tjeniste, hvor Krig er, at gjøre mig capab-
lere end jeg hidindtil, ej af Eders Maj. selff, mens aff andre er vorden andseet.
Naar Eders Maj. min allerunderdanigste Tjeniste allernaadigst maatte behage,
schal jeg alletid findis færdig ald Avantage, som jeg paa anden Maade kunde
naa, at sætte til Side for min troschuldige Tjeniste Pligt at efterkomme saa-
som den, der holder sig til Liff och Blod forbunden.

Eders Kgl. May.s
Allerunderdanigste tro Tjener og Undersaat.

II. Til Oversekretær Harboe skrev han samtidig¹⁾:

Velædle Hr. Krigssecretaire.

Jeg formoder, at hand sig ej lader fortryde, at jeg hannem herhos tilstiller
en Copie af indlagde min allerunderdanigste Supplique til hans Kongelige
Majestæt; beder tjenistligst, at hand vilde lade sig behage Originalen at offuer-
levere. Jeg haffuer om dessen Indhold huercken tilschreffuen Generaler eller
Minister men adresserer mig alene til Hr. Obersecretaire, igennem hvis
Hender jeg egentlig formener saadant bør at gaa; beder och formoder, at
hand mig herudi favorisere og aldt til det bedste udligger. Jeg haver været
til Abbéville, strax de dandsche Fanger der waare andkomne. Deres Tilstand
var deplorable och er end intet bedre som af hosliggende, dend jeg modtog
fra dennem nu paa Timen, kand seis. (Dette Bilag er forsvundet). Soldaterne
haffuer allerede de 2/3 og næsten aldt, som er ved Helbred, taget Tjeniste i
unterschedlige franzøsiske Regimenter, mange dans le regiment du Roy.
Dersom mit Forehaffuende her haffuer sin Fremgang, schal jeg gjøre mit bedste,
at jeg ved een Ordre fra hoffue dennom alle bringer tilsammen i det Regiment,
som jeg her mueligen kunde kommandere, huilcket jeg mig saameget mere
schulde lade were andgelegen, som jeg weed, at M. de Meiercron (den danske
Envoyé i Paris) dennom paa Hs. May.s Vegne repeterer (fordre tilbage) och
kunde man da ikke excusere sig her i Fremtiden, at de Soldater er disperserede
och derfor icke kunde restitueres. Det jeg tillige beder Hr. Obersecretaire
Hs. May. vilde foredrage, paa det at onde Fortolkere om det maatte komme
dertil (som dog endnu er uvist) ej wrangelig schulde explicere. Je recomman-
dere mig o. s. v.

Frands Juul modtog derefter Ansættelse som Oberst og Regimentschef i
den franske Hær. Patentet er dateret 1/3 1690. De danske Soldater, som de

andre franske Regimenter havde hvervet, fik han Lov til at fordre tilbage, og i Løbet af Marts talte »Youl Danois« c. 300 Mand. Derimod lykkedes det ham ikke at faa Regimentet til at blive »royal«, hvorved det vilde have større Chancer for at eksistere videre efter Krigen. Efter nogen Tids Forløb naaede det op paa c. 1400 Mand, fordelt i to Batailloner.

De danske Officerer, der fremdeles ikke vilde bryde deres Ed, blev kastet i Fængsel, men den danske Regering sendte dem Penge, og deres Ophold blev taaleligt.

Frands Juul skrev stadig til Krigssekretær Harboe og bad ham hjælpe sig mod sine Fjender: »Je vous supplie, Monsieur, de vouloir empêcher par votre crédit et accès aupray du Roy, qu'on ne me fasse inocemment perdre les bonnes grâces de sa Majesté — vous êtes bon, juste et équitable et je me promets tout de vous.«

Et andet Sted beder han om at faa at vide, om han personlig skal forsvare sin Sag hjemme: »Je ne laisseray nullement cela sur moi, je ne prétends nullement plaider de loins mais je me rendrai fort bien sur les lieux pour estre absous ou condamné et ma cause est assurément bonne.«

Regimentet sendtes i 1690 til Katalonien, hvor det blev til 1693. I 1692¹⁾ fik det Navnet »Royal danois« og blev skænket til Christian V's Søn Christian Gyldenløve, efter at Ludvig XIV havde afslaaet den danske Konges Tilbud om et norsk Regiment med Gyldenløve som Chef. Denne blev i Frankrig behandlet som Prins, under hvilke der altid blev stillet en colonel-lieutenant (altsaa ikke lieutenant-colonel, som Titlen ellers er), for at Prinserne kunde være stillet friere.

Kong Christian V var iøvrigt meget utilfreds med, at hans Tilbud med det norske Regiment ikke var modtaget, og at Gyldenløve skulde være Chef for Frands Juuls Regiment. Officielt udtalte han vel om Grunden hertil, at Regimentet anvendtes i Katalonien og ikke i Flandern, hvor der var mest at lære, men i Virkeligheden var det, fordi han ikke kunde lide Frands Juul, som han ansaa for en Type paa den gamle, forhadte Adel. Han udtalte saaledes, at Juul var »infeceteret af den gamle races original peche«, og han havde ham mistænkt for at have »changeret Religionen«.

Den 4.—5. Aug. udstedte Ludvig XIV Patenterne for Gyldenløve som Oberst og Juul som colonel-lieutenant, og Regimentets Navn »Royal Danois« stadfæstedes.

Gyldenløve overværede dog først Erobringen af Namur og deltog i Slaget ved Stenkerque (hvor det danske Auxiliærkorps, der var sendt til England, kæmpede mod Franskmændene) sammen med de ham attachederede højere Officerer. Han rejste derefter til Perpignan, meldte sig her den 4/10 til Hertugen af Noailles og overtog derefter »Royal Danois«. Frands Juul optraadte værdigt og gjorde i Begyndelsen ingen Vanskeligheder ved at stille sig under Gyldenløves Kommando. Den 4/8 1692 sendte han følgende Brev²⁾ til Christian V.

4. Aout 1692 Camp de Morillas en Catalogne.

Sire!

Je prends l'hardiesse de faire paraistre celluici devant Vostre Majesté pour l'insinuer que le Roy que j'ay l'honneur de servir avec la permission de vostre Majesté a donné à Monsieur de Guldenlew le Régiment que j'ay commandé jusques à présent. Quoique ce soit une chose fort honorable pour un gentilhomme d'havoir un Régiment dans cette service qui porte son nom, je ne laisse pas d'en faire un sacrifice au contentement de M. de Guldenlew sans me faire aucune violence, me faisant honneur et plaisir de me rendre son subalterne et supplie bien humblement vostre Majesté d'estre persvuadée que je recevray par tout pays celui qui porte le sang de mon souverain et que je vivray autrement avec Monsieur de Guldenlew que tout autre homme que ce pût estre. Le régiment devra porter le nom de »Royal Danois« à quoi j'espère que vostre Majesté aura nulle répugnance. Mon application entière sera qu'il puisse faire toujours honneur à la nation et au nom qu'il portera, j'espère d'y parvenir d'autant plus aisément que Vostre Majesté en consideration de celui qui commandera le régiment aura sous mains quelque connivence pour des recrues ce qui rendront M. Guldenlew fort agréable en cette cour; et ce sera un régiment dont vostre Majesté pourra un jour disposer avec le consentement de part et d'autre, quand son service pourrait le demander. La grâce que je demande très humblement pour mon particulier c'est que servant icy avec la permission et l'agrément de vostre Majesté elle veuille bien me faire la grâce de m'accorder de sa main que mes services icy pourront estre contés pour l'ancienneté dans ses troupes afin que rien ne me soyt disputé là dessus quand j'auray un jour l'honneur d'y retomber. L'espère cette grâce de Vostre Majesté et la supplie bien humblement de croire qu'elle ne trouvera pas parmi ses sujets un qui soit avec plus de zèle et soumission que je seray tant que je vivray.

Sire de vostre Majesté
le plus humble et plus fidèle sujet et serviteur
de Juul.

Medens de franske Generaler og Oberster plejede at tilbringe Vinteren i Paris, forblev Gyldenløve efter Christian V's Befaling ved sit Regiment til stor Forbavselse for det franske Hof. Gyldenløves Forhold til Frands Juul synes ogsaa i Begyndelsen at have været godt, og de Ønsker, Frands Juul havde ytret i sit Brev, blev opfyldt. Dels fik han Lov til at rekrutere en Del Folk i Danmark og Norge, dels fik han Tilladelse¹⁾ til at nyde sin Rang og Prærogativer lige saa fuldt, naar han engang kom hjem, som om han havde været i dansk Tjeneste. Dette sidste var navnlig en fuldstændig Oprejsning for ham, og herefter maatte enhver Anklage for Forræderi forstumme.

I 1693 blev Regimentet sendt til Flandern og deltog med Ære i det

blodige Slag ved Neerwinden paa Franskmændenes højre Fløj. Med Gyldenløve og Juul i Spidsen stormede Regimentet 16 Hegn og mistede 150 Døde og 30 Saarede. Tillige deltog Regimentet i Belejringen af den lille Fæstning Huy og i Belejringen af Charleroy, der kapitulerede den 11/10. Om Vinteren laa Regimentet i et strengt Kantonnement, hvor det kneb med Forplejningen. Gyldenløve var taget til Paris, bl. andet fordi Forholdet mellem ham og Juul nu begyndte at blive mindre godt. Frands Juul vilde nødigt overlade Gyldenløve mere end den nominelle Kommando, og i Paris gjorde Gyldenløve flere forgæves Forsøg paa at faa Juul fjernet. Naar de ikke lykkedes ham, var Aarsagen vel kun Ludvig den XIV's Tillid til Frands Juul og til hans Dygtighed.

I Slutningen af Marts 1694 koncentreredes den franske Hær atter om Mons, men i det Aar deltog »Royal Danois« ikke i større Slag. Forholdet mellem de to Chefer var nu blevet rigtig daarligt, og Rivningerne mellem dem blev saa stærke¹⁾, at Marschallen af Luxembourg og Kongen selv maatte lægge sig imellem. I Sommeren 1694 blev Gyldenløve kaldt hjem. Regimentet var efterhaanden kommet til at tælle 1071 danske og norske Soldater, og i 1693 kaldte den franske Generalinspektør Regimentet for godt. Officerskorpset talte 83, deraf 23 Danske og Norske, 5 Svenske, 22 Franske, 13 Tyskere, 12 Belgiere og Resten andre Nationer. Regimentet bestod altsaa, som Christian V udtrykte sig »groszen Theils aus Unsern angebohrenen Untherthanen.«

I 1695 hørte »Royal Danois« til den saakaldte »camp volant«, der under General Montal formeredes om St. Omer for at dække Kysten. Nogen Træfning kom det dog ikke til, men det fik en betydelig Tilgang fra Danmark og Norge. Den 3/1 1696 blev Frands Juul udnævnt til »brigadier d'infanterie«, men beholdt dog sit Regiment.

I 1696 gik dette til Norditalien og deltog i Belejringen af Valenza. Den paafølgende Vinter tilbragte det i Avignon. I 1697 blev Frands Juul sat i Spidsen for en Brigade, der foruden af »Royal Danois« bestod af to smaa Regimenter, ialt 4 Batailloner. I Spidsen for sin Brigade deltog han derefter i Erobringen af Barcelona, et Felttog, der kostede store Ofre. Krigen var dermed færdig, og efter Freden i Rijsvijk blev den franske Hær stærkt reduceret. Sidst i 1698 blev »Royal Danois« opløst²⁾.

Frands Juul blev sat à la suite ved Regimentet Zurlauber, var fra 1/3 1700—26/10 1704, da han blev udnævnt til maréchal de camp (Generalmajor), Kommandant i Citadellet Lille. Til 1712 gjorde han Tjeneste ved Rhinen og udtraadte derefter af den franske Hær.

I 1699 havde han bedt sig fritaget for at blive hjemkaldt, men 1711 sendte han fra Strassbourg en Ansøgning hjem om Genansættelse i den danske Hær. Dette blev imidlertid afslaaet.

Frands Juul var gift med *Johanne Sophie Kaas* til Frøstrup og Krabbesholm, Datter af Jens Kaas og Hustru, Fru Karen Reedtz. Med sin Hustru

fik han Frøstrupgaard¹) (jvnf. Side 404) i Framlev Herred. Tidligt maatte han dog kæmpe med økonomiske Vanskeligheder og formodentlig har dette været medvirkende til hans Beslutning om at gaa i fransk Tjeneste i 1688. 1687 solgte han Frøstrup, som da var stærkt prioriteret²). Flere Aar efter fik Johanne Kaas Krabbesholm i Hindborg Herred. Ved Testamente af 1696 (Confirm. 1700) havde Fru Karen Reedtz egentlig testamenteret den til Frands Juuls Døtre, men dog givet Johanne Kaas Tilladelse til at bo der og »skalte og valte« med den, som hun vilde. Af Indtægterne skulde hun dog foruden at skaffe Op- hold til sig og Døtrene tillige forrente Moderens Gæld. De boede paa Krabbesholm, men havde det meget smaat. Da Høsten i 1709 slog fejl paa Grund af Misvækst søgte hun om Fritagelse for Skatterne, da hun ikke havde Penge til at betale dem. I Ansøgningen³) skriver hun, at hendes Mand havde været borte i 16 Aar, og at hun selv maatte opdrage sine Børn uden Haab om, at han kom mere tilbage. I 1719 opsagde hendes og Moderens Kreditorer deres udestaaende Penge, og Fru Johanne Kaas⁴) søgte derfor om og fik kgl. Tilladelse til at sælge Gaarden med Samtykke af Børnenes Kuratorer. Gaarden solgtes derefter for 15,000 Rdl. til Major Frederik Sehested til Ryhave.

Frands Juul vides at have været i Danmark efter 1712, men iøvrigt kendes intet nærmere til hans sidste Aar. Han døde mulig 1731 hos sin yngste Datter, Birthe Sophie Juul, gift med Jægermester Sigfried Kracowitz, Landfoged og Jægermester i Oldenburg.

Johanne Kaas ansøgte 1712 om Pension og skriver da, at hendes Mand for 20 Aar siden havde forladt hende og ladet hende tilbage med 5 Børn. I 18 Aar havde han ikke korresponderet med hende. Den 18/12 1718 takker hun for den hende tillagte Pension paa 100 Rdl. af Postkassen, men ansøger tillige om et Tillæg paa 50 Rdl. samt Tilsagn om, at denne Pension efter hendes Død maa gaa over paa Datteren Birgitte Sofie.

Børn:

1. *Jens Juul*. Han blev opdraget i Huset hos Oversekretær, senere Geheimeraad Christian Sehestedt (I, Side 178), og var ogsaa med denne i Stockholm (se Ansøgn. nedenfor af 21/2 1705). Den 31/3 1703⁵) fik han og Broderen Rejsepas og gjorde i de følgende 1½ Aar Tjeneste i den engelske Flaade, til Dels ogsaa paa Geheimeraad Sehestedts Bekostning.

En rask ung Mand har han formodentlig nok været, men vist tillige en Del letsindig. I et Brev af 7/9 1704⁶) skriver den danske Gesandt i London, den senere Geheimeraad og Oversekretær Ivar Rosenkrantz, til sin Svoger, Geheimeraad Sehestedt: »Vostre Juel partit hier pour s'embarquer sur un vaisseau de Copenhague apellé le Christianshafen, qui s'y en retourne incessamment. Il n'auroit pas pu partir, si je ne luy avois fourni quelque argent; Je ne doutois pas, qu'il n'en eu besoin, mais j'ai esté surpris cepandant d'apprendre, depuis

qu'il a laissé ici prés de 25 pieces de Dettes, quoyqu'il eut 20 pieces de moy et plus que cela pour son service par mer cette Campagne.»

Efter Ansøgning af 31/3 1703¹⁾ havde han faaet en ledig Kadetgage paa 100 Rdl. om Aaret, men Jens Juul var ikke til Sinds indtil videre at nøjes hermed. Fra Sct. Helena skrev han den 25/9 1704 til Geheimeraad Sehestedt følgende:

— — — — Jeg har Gud ske loft vell ofverstrid denne Campagne og med Helsen og heele Lemmer, som temmelig stod i Vofve i Battalieu med de frandske, kommend till Engeland igien, ynsker nu inted meer end at fornemme, at Velb: Hr: Obersec: samt Fruen lefver og lider vell, hvilcken Tidning skall være den glædeligste til mig, og jeg, saalenge jeg lefver, skal ynske at maa continuere, saasom deraf dependere al dend Lycke og Velstand, jeg kand haabe at erlange. Og som Velb: Hr. Obersec: fra det første og lykkelige Øjeblik jeg hafde den Ære at blifve kiendt aff hannem, stedse har ladet see enn faderlig og større Godhed, end jeg i nogen [Maade] har meritered, imod mig, og har gifved mig enn aldeles fast Forhaabning om sin viidere Forsorrig for min Lyckis Forfremmelse, saa andfalder jeg her med enn underdanigst Begæring og Bønn, at saasom min Alder er Velb: Hr: Obersec: ej ubekiendt, og jeg dog hver Dag blifver ældre, at hand vilde være af den store Godhed og ved sin gode Interæssion mage dett saa (hvilked jeg forsickred hand kand uden stor Møje, naar det hannem behager), at jeg ej moter staa forlunge udi Stampe uden at blifve avancered, jeg veed vell, at dett vill blifve Hr: Obersec: forrekast, om hand intercederer for mig, at der er mange Cadetters Number for mig, men dersom der skall sees derefter, saa har jeg inted at haabe i de første 10 Aar, og skal der ingen Ting quæle mig merer, end dersom efter at hafve depensered mange Penge og anlagt all den Flid, jeg har kundt till at giøre mig capabel til Kongens Tieniste, jeg da omsider skulde komme hiemb igien, som jeg gick ud, nemlig enn Cadet eller Pebling paa Holmen, hvilked jeg ufeilbarlig giør, dersom Hr: Obersec: ej vill intercedere for mig, og som hand er den eeneste, som kand giøre det, thi uden ham har jeg ingen Venn paa Jorden, som vill eller kand contribuere noged till min Lycke, saa tager jeg mig ogsaa den Dristighed at ligge Byrden paa hannem, jeg er aldeles resolveret i mine Tancker, at dersom jeg ingen god Forhaabning faar fra Hr: Obersec:, inden jeg blifver kaldet hiemb, at førend jeg skal komme hiemb, og da att mine Venner, som dog er mine og mines Fiender, skall see den Glæde paa mig, at jeg er og mere end den Gang, jeg gick ud, skal jeg før slide mig igennem Verden udenlands, som jeg kand, om jeg end skall tigge mitt Brød som enn Bettlere, indtil jeg kand blifve avancered, hvilcken Resolution jeg haabis ingen, som veed og vill considerere min Tillstand jo maa approbere, men imidlertid skal altid Velb: Hr: Obersec: Raad og Befahling regere ofver alle mine Dessesins og kulkaste den efter sitt Behag, og beder jeg ydmygst om Pardon for at skrifve saa fritt mine Tancker, — — — — — jeg forsickerer, at jeg aldrig, saalenge der er Aande i mig,

skall lade see nogen Utacknemtlighed som andre for mig, men altid lade see, at jeg med største Tacknemmelighed og dybeste Respect ihukomme alle og Hr: Obersec: utalige Velgierninger imod mig og mine og at jeg — — — —«

Efter sin Hjemkomst til Danmark søgte han den 21/2 1705¹⁾ om Avancement udenfor Tur til Løjtnant, for at han vedblivende kunde »have Raad til at tjene« Kongen²⁾. Ansøgningen gentages forgæves den 31/5 s. A., men ved Refereringen af denne til Kongen den 28/8 1705¹⁾ tilføjede Admiralitetet, at Jens Juul havde 42 Kadetter foran sig og havde faaet de ovenfor nævnte 100 Rdl. om Aaret. Den 20/2 1706 blev han endelig Underløjtnant, den 4/10 1709 Premierløjtnant og den 17/7 1711 Kaptajn.

I 1711 var han Chef for Orlogsskibet »Slesvig«³⁾, da dette sammen med Orlogsskibet »Gyldenløve« sendtes paa Kryds i Kattegat i Anledning af nogle Rygter om, at den svenske Gøteborgflaade rørte paa sig. Snart efter blev denne Flaadeafdeling forstærket. Under Admiral Sehesteds Kommando fortsattes Krydset, og mange smaa Kampe leveredes med de svenske Kapere. 3 Mil Nord for Skagen havde Flaaden saaledes et Sammenstød med en engelsk Konvoj, som ogsaa havde taget 10 store svenske Skibe under sin Beskyttelse. Ved denne Lejlighed udmærkede Kaptajn Jens Juul sig, idet han udskar et Skib, der manglede Nationalitetspas⁴⁾.

Under en Storm i Nordsøen blev Eskadren splittet, og siden blev der aldrig hørt noget til Linieskibet »Slesvig«. Det var sporeløst gaet under med Mand og Mus.

Kaptajn Jens Juul skrev sig Juell.

2. *Hans Juul.* Han blev den 6/3 1700 indskrevet som Lærling i Søetaten, og sammen med Broderen fik han den 13/3 1703⁵⁾ Rejsepas for at gaa i engelsk Tjeneste. Allerede det følgende Aar, nemlig den 18/12 1704⁵⁾, søgte han om Ansættelse i Garden som Kornet, da han, som han skriver, efter 5 Aars Ophold paa det kgl. Søakademi og efter at have gjort tvende Campagner i den engelske Flaade ikke længere kan taale Søen. Efter en fornyet Ansøgning den 31/1 1705⁵⁾, blev han den 28/3 s. A. Kornet ved Livregimentet til Hest, som paa den Tid laa i Brabrand paa eng.-holl. Sold i Kamp med Fransk-mændene. Her døde han den 5/9 1706 af en hidsig Feber⁶⁾.

Han skrev sig Juell ligesom Broderen.

3. *Elisabet Cathrine Juul.* Hun og Søstrene Karen og Birthe fik den 24/7 1716 Kongens Tilladelse til at være deres egne Værger⁷⁾. Som Geheimeraad Sehesteds tog sig af hendes Brødre, har de muligt ogsaa taget sig af hende, thi et Værelse paa Nislevgaard kaldes i Geheimeraadens Korrespondancebog 1708 for Jomfru Juuls Kammer⁸⁾. I 1740 og 1751 og vel ogsaa i den mellem-liggende Tid boede hun ugift i Altona. I Januar Maaned i de to nævnte Aar sendte Geheimeraadinde Charlotte Amalie Sehestedt hende nemlig 20 Rdl. gennem sin Vekselerer i Hamborg⁹⁾.

4. *Karen Juul.* Hun er født c. 1688, blev 1714 indskrevet i Roskilde Klo-

ster og døde her den 12/4 1749⁴). For hendes Optagelse udfærdigede Forældrene en Obligation paa 2000 Mark²). Den 24/7 1716³) havde hun sammen med sine Søstre faaet Kongens Tilladelse til at være sin egen Værge.

5. *Birthe (Birgitte) Sophie Juul*. Den 24/7 1716³) fik hun og Søstrene Kongens Tilladelse til at være deres egen Værge. Ikke længere helt ung blev hun gift den 14/2 1731 i Vor Frue Kirke i København med kgl. dansk Jægermester Landraad *David von Krakowitz* i Oldenborg. Hos hende boede vist nok Faderen sin sidste Tid og døde her 1731.

Fru Birthe Juul levede endnu i 1763 og boede da i Altona. Sidstnævnte Aar arvede hun nemlig nogle Penge sammen med Fru Elsebe Ulfeld efter deres Tante, Elisabet Friis (Side 348), der var død s. A. som Priorinde for Roskilde Kloster⁴).

Jægermester David v. Krakowitz var af gammel pommersk Adel og er vel identisk med den David Sigfrid K., der blev Landkadet⁵) i København den 1/1 1714, men allerede afgik fra Kadetkorpset den 28/12 s. A., hvorefter han blev ansat som Page. Hans Farbroder var Professor Joachim K. ved Sorø Akademi, og hans Broder, Oberst Johan Christoffer K., havde tjent i Aarene 1701—1702 i Livgarden til Fods og var afskediget som Regimentchef den 9/10 1720.

BJØRNHOLMSLINIEN

NIELS JUUL

1557—1600

til Kongstedlund

I, Side 81. ·

Niels Juul er født paa Willestrup den 10/10 1557, døbt s. D., Søn af Axel Juul til Willestrup og Hustru, Fru Kirstine Lunge. Til sit 6. Aar var han⁶) hos Forældrene paa Willestrup, men i sit 7. Aar blev han sat i Huset hos Sognepræst Hans Pedersen i Astrup. Her blev han i 3 Aar og kom derefter i Skole i Viborg. Lysten til Bogen var dog ikke stor, og efter 4 Aars Forløb brød han Studierne af og boede i 2 Aar hos Faderens Svoger, Christoffer Mikelsen Tornekrands paa Lundbæk. Niels Juul var nu 15 Aar og sendtes da til Rigmarsk Per Gyldenstjerne til Tim for at lære Krigskunst. 3 Aar efter, altsaa c. 1575, sendtes han udenlands sammen med Fætterten Axel Rosenkrantz⁷) til Landgreve Vilhelm af Hessen, hvem han tjente i 3—4 Aar. I denne Tid deltog han i den nederlandske Frihedskrig, hvor han blev saaret i sit ene Knæ og kom i stor Livsfare. Ved Axel Rosenkrantz's Hjælp slap han dog ud af Kampen og rejste til Kassel for at blive kureret.

Imidlertid var hans Fader død i Viborg den 10/8 1577, og hans Moder sendte Bud efter ham, for at der kunde blive afholdt Skifte. Saasnt dette var sket, rejste han atter udenlands, men kom hjem efter et Aars Forløb og overtog sin Moders Part i Kongstedlund i Hellum Herred. Det lykkedes ham efterhaanden ved Dygtighed og Energi at blive Eneejer af den og nævnes som saadan 1590¹).

Paa dens vestre Fløj staar Aarstallet 1592, og det maa derfor antages, at Niels Juul har bygget den. Kongstedlunds Hovedbygning bestod vist nok oprindeligt kun af et Bindingsværkshus, og hertil føjede Niels Juul da sin i to Stokværk opførte, grundmurede Fløj. Paa denne opsatte senere Iver Krabbe og Fru Dorthe Juul en Sandstensportal (I, Side 100). Fløjen findes endnu, men dens røde Munkesten er hvidtede. Paa Ydermurene ses Ankere, formede som Juulernes Lillie.

Niels Juul bestræbte sig for at faa tilvejebragt ordentlig

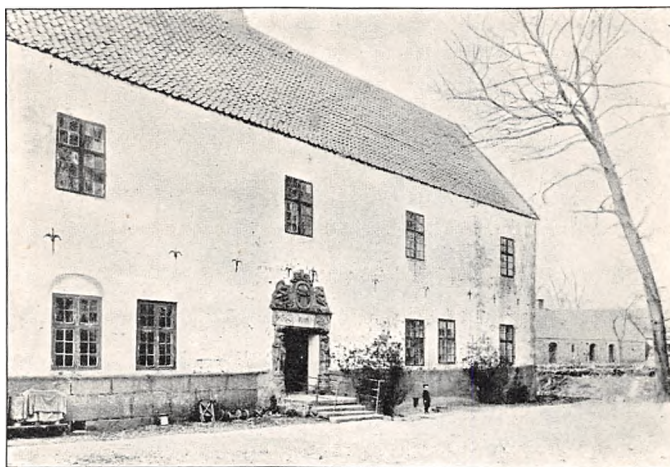

Fig. 139. Kongstedlund 1915.

Skel mellem sine og Naboernes Ejendomme, men disse hans Bestræbelser gik ikke af uden meget Vrøvl, for en stor Del paa Grund af hans Fordringsfuldhed og despotiske Selvraadighed. Mellem Kongstedlund og Smidie Jorde var der saaledes et Skel, som Henrik Bjørnsøn i sin Tid havde ladet Sandemænd sætte. Dette Skel vilde Niels Juul ikke godkende. Efter forskellige Forhandlinger fik han Sagen ordnet om, og beskikkede Ridemænd rede rundt og satte »Pelle och Stien med Kooll och Flint under«, men for det meste fulgte de imidlertid Henrik Bjørnsøns Sandemænds Mærker. Fra Gudumlunds Bønder i Nørre Kongslev lød bitre Klager over, at Niels Juul uden videre annekterede Stykker af deres »pløjede og upløjede, gødede og ugødede Jord for at tilsa dem med usædvanlig Sæd.« Foregangsmand maa Niels Juul altsaa have været indenfor Landbruget, siden han indfører nye Kornsorter paa sin Egn²). Men han var heftig og stridbar, og ofte staar der i retslige Aktstykker fra den Tid, at alt var i sin gode Orden, indtil Niels Juul kom og gjorde Brud paa Freden. Kort sagt, han var energisk og initiativrig men tillige en ubehagelig Natur, maaske ikke langt fra at være et Stykke af en Kværulant.

I Ligprædikenen siger Præsten, at Niels Juul havde sine Gaver og Dyder,

men ogsaa sine Bræk og Lyde: »Saa haver denne gode Mand og som et andet Menneske haft sine Brøst, Fejl og Skrøbelighed, iblandt hvilke somme er komne af menneskelig Svaghed og et meget hastigt Sind, som lettelig kunde lade sig fortørne.« Præsten slutter med at opfordre til ikke at lægge den afdøde hans Fejl til Last og berømmer ham for hans Flittighed til at gaa i Kirke og for hans Gaver til denne. Han og hans Hustru forærede¹⁾ nemlig 1597 S. Kongerslev Kirke Altertavlen og Prædikestolen samt opførte dens 8-kantede Taarn²⁾, vel sagtens med sin Faders Taarn paa Astrup Kirke som Møn-

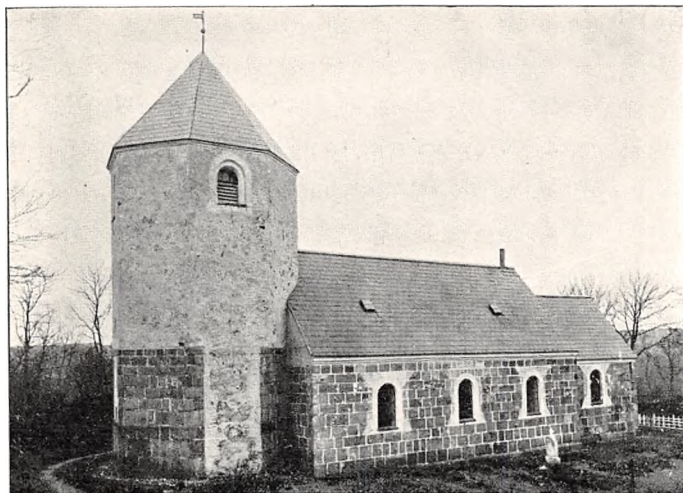

Fig. 140. S. Kongerslev Kirke. 1920.

ster. Prædikestolen og Altertavlen er to særdeles smukke Renaissancearbejder. Paa den første er Niels Juuls og Anne Stygges fædrene og mødrene Vaabner udskaaet, og paa den sidste er begges Vaabner paamaalet med Indskriften: »Anno 1597 Lod E. og V. mand Niels Jull til Kongstedlund med sin Kiere Frue E. og V.

Frue Anna Stygge forarbejde thenne Tafle med Predickestuelen paa Dieris eign bekostning, Gud och Kiercken til Ære.« Altertavlen blev i 1898 forsynet med et nyt Maleri.

Efter 3 Aars Ungkarletilværelse paa Kongstedlund friede Niels Juul til og blev trolovet med *Anna Stygge* til Vesterbæk, Datter af Thomas Kristiernsen Stygge til Frøstrup i Vester Horne Herred og Hustru, Fru Christence Vebner, Søster til Peder Terkildsen Vebner, der var gift med Niels Juuls Søster Else. Brylluppet stod den 24/5 1584 paa Frøstrup.

Den 28/11 1592³⁾ var Niels Juul tilsagt til Prædbjørn Bildts Bryllup, som Kongen gjorde paa Københavns Slot. I 1595 nævnes han sammen med Iver Juul til Willestrup i den kendte Skilsmisseg mellem Herluf Daa og hans Trolovede, den hollandske Vinike Villumsdatter (I, Side 84).

Den 12/5 1600, 2. Pinsedag, gik Niels Juul i Kirke i S. Kongerslev, og ud paa Eftermiddagen drog han til Pinsemarkedet i Aalborg. Om Aftenen var han sammen med sin Svoger Christoffer Mikkelsen Tornekrands, og Hans Lindenov indbød ham og flere andre til Gæst næste Aften. Om Morgenen den 13/5 gik han og Broderen Iver Juul i Kirke i Aalborg, og ved Middagstid

gik Niels Juul »neder til Hovedet at gøre sit Markende.« Om Eftermiddagen paa Vej til Hans Lindenov mødte han Biskoppen i Aalborg, Mester Jakob Holm, med hvem han stod i nogen Tid og talte paa Gaden. Klokken var da 5. Antagelig lidt efter har han truffet Albert Skeel til Jungetgaard, og med ham er han gaaet hen i Byfoged Kurt Andersens¹⁾ Hus. Her er de kommet i Klammeri, heftige og voldsomme som de begge var, og Kl. 6½ stak Albert Skeel Niels Juul ihjel med sin Daggert.

Albert Skeel¹⁾ forlod Riget, men Juulerne indstævnedes Sagen for Rettertinget. Slægten Skeel arbejdede imidlertid paa en Udsoning, og det lykkedes. Den 20/2 1602 udstedte Niels Juuls Slægtninge et Soningsbrev (Aarfejde) af følgende Indhold²⁾.

Aarfejde af 1602.

Vi Efterskrevne, Ove Juul til Meilgaard paa mine egne og min Salig Broders Børns Vegne, som jeg er ret Værge for, saa og paa mine Søstres (Kirstine og Else), som jeg og er ret Værge for, deres Vegne, Iver Juul til Willestrup, Mourids Stygge til Holbækgaard, Fru Anne Stygge, Salig Niels Juuls til Kongstedlund, Christopher Mikkelsen til Lundbæk (gift Dorte Juul), hendes Lavværge, Hartvig Kaas til Kørupgaard (gift Anne Juul) gøre alle vitterligt og kendes ved dette vort aabne Brev: At som ærlig og velbyrdig Mand, Albert Skeel til Jungergaard havde dræbt og ihjelslaget vores kære Husbonde, Broder, Svoger og Blodsforvant, Erlig og Velbyrdig Mand Niels Juul til Kongstedlund, for hvilket han nu var indstævnet for Kgl. Majestæts og menige Danmarks Riges Raad, da efterdi hans Slægt, Byrd og Blodforvante, Svoger og Venner baade nu og tidt og ofte tilforn paa hans Vegne hos os have andraget, at vi for deres og hans Hustru og Børns Skyld, som og er vor Slægt, Byrd og Blodforvante, ville afstaa fra Tiltale og Rettergang, vi kunde have til hannem for samme Sag, da efter deris flittige Begæring og Underhandling og for deres og hans Hustruer, Børn og deres Slægt og Venners Skyld, have vi samme Stævning og Tiltale afstaaet efter den Kontrakts Lydelse, som samme gode Mænd vi derom imellem gjort have, som baade af en Part af den-

Fig. 141. Prædikestol i S. Kongerslev Kirke. 1923.

nem og vi underskrevet er, efter hvilken Kontrakt forbenævnte Albert Skeel skal have sig i alle Maader at forholde, som en ærlig Adelsmand egner og bør og vel anstaar. Og efterdi oftbemeldte Albert Skeel nu haver gjort os Knæfald og Afbedelse efter den Skik, Vane og Vis, som her udi Riget blandt Adelen og Ridderskabet brugeligt er, eftersom Kontrakten hannem tilholder, da have vi nu derimod fornævnte Niels Juuls efterladendes Hustru, hendes Børn og

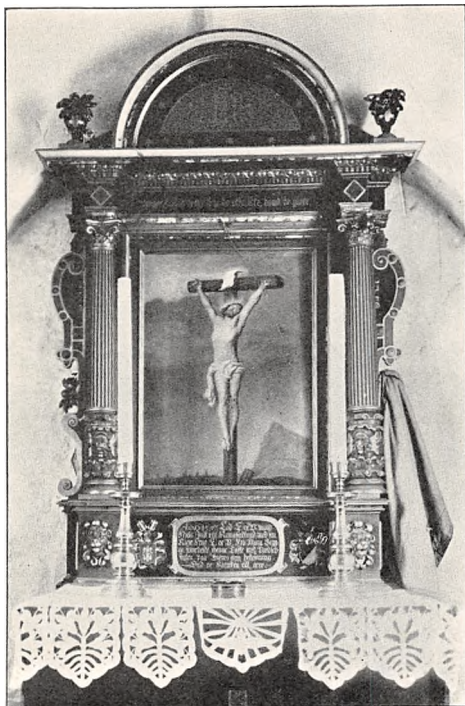

Fig. 142. Altertavle i S. Kongerlev Kirke. 1923.

vores Slægt og Byrd paa Fædre- og Mødrenesiden for baade født og ufødt oprejst fornævnte Albert Skeel og givet hannem og nu med dette vort aabne Brev gør hannem og hans Børn, Slægt og Byrd, baade paa Fædre- og Mødrenesiden, fødte og ufødte, en tryk, varægtig ugienkaldendes og urykkelig Sone og Aarfejde, som ikke i nogen Maade skal repeteres eller opdages (opsiges), men evindeligen og urykkeligen at holdes af vi og vore Efterkommere, eftersom foreskrevet staar, som det sig ærlige Adelspersoner egner og bør i alle Maader. Dets til ydermere Vidnesbyrd, at dette saa fast og urykkeligen holdes og efterkommes skal udi alle Maader, som foreskrevet staar, have vi med fornævnte Niels Juuls Hustru hængt vore Signeter her nedenfor og underskrevet med vores egne Hænder og venligen tilbudet med vi at besegle

Actum Viborg den 20. Dag, Februar 1602.

Den Soning, som Slægten Skeel maatte betale, beløb sig til 2000 Dlr., et efter den Tids Pengeværdi betydeligt Beløb. Naar det trak saa længe ud med Forliget, har det sikkert ogsaa været paa Grund af Forhandlingerne om Størrelsen af Beløbet.

Pengene skænkede Slægten Juul til et Legat. I Gavebrevet¹⁾, dateret 20/1 1604, gør alle de dalevende af Slægten Juul vitterligt, at de »paa det Guds

strænge Vilje og Straf over saadant Drabs Forsoning, som mange Steder i den hellige Skrift trues med, maa nogenlunde formildes og afstilles.«

Legatet kaldtes »Stipendium Juulianum«, og Renterne skulde nydes af »en eller to fornemste og skikkeligste Personer af Viborg eller Aalborg Skoler, som er vindskibelige i Lærdom, tugtige udi Levned og om hvilke er den Forhaabning, at de udi Fremtiden kunde være Skolen, den kristne Kirke og Religionen tjenlige og nyttige, dog altid fornemmeste til en af Viborg Skoles Personer.«

Fundatsen siger, at Slægten Juul skal administrere Legatet, som bortgives for i det højeste 5 Aar ad Gangen. Viborg Domkirke skulde bestyre Legatets Midler, udbetale Renterne, have Tilsyn med, at Legatnyderen opfyldte de stillede Betingelser o. s. v.

De, der skulde nyde Legatet, udvalgte af Patronen, der gav de valgte et Bevis til Biskoppen og Præsterne. Patronatet er stadig hos Slægten¹⁾, men Biskoppen er traadt i Stedet for Kapitlet. I lange Tider blev Aalborg Skole udelukket, og kun Viborg Skole nød godt af Legatet. Det kunde nydes saavel her i Landet som ved fremmede Universiteter. Senere indskrænkedes det til kun at kunne nydes ved Københavns Universitet.

En Tid under Frederik Juuls Patronat skulde Studenterne hvert Aar i den Tid, de oppebar Stipendiatet, præstere Bevis for Flid og godt Forhold, dels ved et Bevis fra en af de theologiske Professorer, dels ved to Gange aarligt at indsende en Afhandling. I Aarene 1677—84 blev ingen Renter udbetalt. Kapitalen var nemlig anbragt hos Fru Elsebe Juel (Side 338) til Brusgaard, og da hun under de uheldige Landboforhold gjorde Opbud, maatte der gøres Indførsel i Jordegodset, som lagdes under Administration af Legatbestyrelsen. Bønderne var imidlertid meget forarmede, og Indtægterne kom kun sparsomt ind. Da der tillige kom Proces med Otte Skram til Todbøl om nogle Skovstykker, medgik disse Aars Rente hertil.

I første Halvdel af det 19. Aarhundrede blev en Række Uoverensstemmelser forelagt Kancelliet, som i en Skrivelse af 20/12 1834 stadfæstede Fundatsens Bestemmelse. Det fastsloges, at Studenterne kunde nyde Legatet saavel ved Københavns Universitet, ved den polytekniske Lærestanstalt og ved det kirurgiske Akademi som ved fremmede Universiteter. Stipendietiden fastsættes til 5 Aar.

Patronerne:

1. Axel Juul til Bjørnsholm, under hans Mindreaarighed først af Ove Juul til Meilgaard, senere af Iver Juul til Willestrup.
2. Niels Juul til Bjørnsholm. Han afstod Patronatet i Følge Kongebrev af 1673 til sin Faster,
3. Jomfru Kirsten Juul til Hørbylund.
4. Ove Juul til Willestrup.

5. Hans Juul til Staarupgaard.

6. Frederik Juul til Willestrup.

7. Baron Ove Henrik Juel-Rysensteen. Allerede 1728 overgik Patronatet til

8. General Ove Juul til Ravnholt.

9. Geheimeraad Christian Sehestedt Juul, f. 1741. Under hans Ophold i Udlandet besørgedes Patronatet af Svogeren Schack-Rathlow. Da Geheime-raad Sehestedt Juuls Søn kun var 7 Aar ved Faderens Død, gik Patrona-tet over til

10. Major Christian Frederik Juul til St. Borupgaard.

11. Baron Ove Henrik Juel-Rysensteen.

12. Baron Carl Adolf Juel-Rysensteen.

13. Baron Niels Juel-Rysensteen.

14. Baron Christian F. A. Juul-Rysensteen, Kammerherre.

15. Fru Vibeke Ankiær, f. Baronesse Juul-Rysensteen.

Om Anne Stygges videre Skæbne kendes intet. Hun levede endnu 1624. Den 19/5 1604¹⁾ gav Kongen Dr. Anders Christensen paa Sorø Ordre til at tage Niels Juuls Søn Axel i Skolen, naar der blev Plads ledig, og skaffe ham Disciplin og Underholdning lig med de andre Børn. Endelig fik hun den 22/5 1608²⁾ Bevilling til at lade drive 40 Stk. Fæ fra sin Gaard Kongstedlund ned i Slesvig til sin Gaard Vesterbæk Syd for Ribe i Roager Sogn.

Baade hun og Niels Juul er begravet i S. Kongerslev Kirke³⁾.

Børn (ialt 10 Børn, hvoraf de 5 døde tidligt):

1. *Kirstine Juul* til Hørbylund ved Sæby, født 1589 paa Kongstedlund. Hun fik den 12/6 1623⁴⁾ Iver Juul til Willestrup til Værge, naar Skifte og Deling skulde finde Sted efter afg. Niels Juul til Kongstedlund og efter hendes Broder Absalon Juul; den 16/12 1631 fik hun Tilladelse²⁾ til at være sin egen Værge og til selv at raade over sit Arvegods. I 1625 nævnes hun til Hørbylund (Dronninglund Herred), som hun havde købt af Karen Juul (Side 342). Gaarden arvedes efter hende af Søstersønnen Gjord Galt og Brodersønnen Niels Juul til Bjørnsholm med Halvparten hver⁵⁾. Med sin Broder Axels Minde gav hun den 15/3 1655⁶⁾ sin Tjener og Ladefoged Jens Madsen og hans Hustru, Maren Pedersdatter, en Gaard, kaldet Boel i Gjerum Sogn i Vennebjerg Herred paa Livstid for deres tro Tjeneste.

Efter Søsteren Christence arvede hun Part i Søgaard paa Holmsland, som hun solgte 1661 (Side 365). Den 28/8 1663⁶⁾ fik hun Skøde paa Bondegaarden Stristrup i Skærum Sogn, Vennebjerg Herred.

Kirstine Juul døde ugift paa Hørbylund 1674 og ligger begravet i aaben Begravelse i Hørby Kirke. Over Kordøren staar hendes fædrene og mødrene Vaaben med Aarstal 1678, men noget Epitaphium over hende findes ikke. Nedgangen til Begravelsen under Kirken, hvori henstaar nogle Kister, er nu

tilmuret. Hun oprettede en Skole i Sognet og stiftede 1649¹⁾ et Legat paa 500 Rdl. — senere forøget til 597 Rdl. 88 Sk. — hvis Renter gaves til 2 Disciple 2 Aar i Skolen og 1 Aar til theologisk Studium. Sin Søstersøn Gjord Galts to Døtre, Birgithe Marie og Berethe Galt, betænkte hun ved et Gavebrev, kgl. Conf. 28/9 1680²⁾. I Følge dette gav hun dem et lidet sort Skrin indeholdende 300 Rdl. specie, en Guldkæde paa 114 Led, 2 Guldarmaand, 1 Diamantsmykke forestillende Jesu Navn, 2 Lam med 7 Diamanter i, en Ring med Diamanter, en Pung med 50 smaa Dukater og 15 dobbelte, 18 gamle Rosenobler, tre Guldkroner, 4 Jacobuser, et Guldsbeslag, et Armbaand af Sal. Birgitte Lindenows eget Haar, en Pung, to Knapper, 1 Diamantsalvator.

2. *Axel Juul* til Bjørnsholm, f. 9/7 1596 paa Kongstedlund. Side 367.

3. *Absalon Juul*. Han indkaldtes den 26/3 1611³⁾ til Krigstjenesten og rykkede med i Kalmarkrigen under Ribe Fane, som kommanderedes af Albert Skeel (jvnf. Side 331). Han døde ugift før 1623, da Søsteren Kirstine Juul den 12/6 d. A., fik Iver Juul til Willestrup til Værge ved Skiftet efter ham.

4. *Christence Juul*, født den 23/12 1585⁴⁾. Hun blev gift den 7/10 1621 i Viborg med *Hans Krabbe* til Søgaard paa Holmsland (Nordvest for Ringkøbing), født den 13/9 1595 paa Bustrup, Søn af Tyge Krabbe til Bustrup og Hustru, Fru Ingeborg Mogensdatter Juel.

Hans Krabbe omtales som en god Soldat og maa vel altsaa have udmærket sig i Krigene. Han døde paa Søgaard den 24/11 1647. Den 16. i paafølgende Maaned opfordrede⁵⁾ Fru Christence Juul sin Husbonds Arvinger til at give Møde paa Søgaard for at overvære Registreringen og Forseglingen af Boet, men dette nægtede de. Først i Januar det følgende Aar blev hun enig med dem, og den 7/2 ansøgte⁵⁾ Axel Juul Nielsen derefter paa sin Søsters Vegne Kongen om at befale 4 gode Mænd til at ordne Skiftet paa Søgaard. Denne testamenterede hun til sine Søkende, Axel, Kirsten og Birgitte, og her døde hun 1652. I Holmsland Kirke hviler Hans Krabbe og Christence Juul i aaben Begravelse. Ovenover er opsat et Epitaphium af Alabast, meget smukt, restaureret 1894. Det forestiller Hans Krabbe og Christence Juul næsten i Legems-

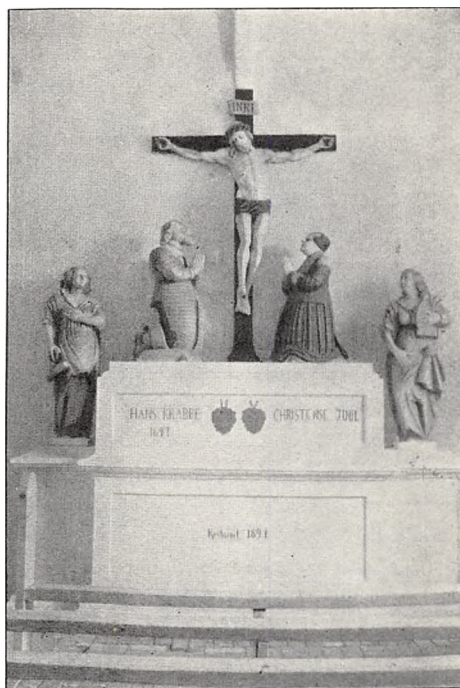

Fig. 143. Holmsland Kirke. Epitaphium over Hans Krabbe og Christence Juul.

størrelse i knælende Stilling. Figurerne er af Sandsten, og paa Epitaphiet staar Aarstallet 1647.

De havde ingen Børn.

5. *Berete (Birgitte) Juul*. Hun blev gift den 7/10 1621 i Viborg med *Knud Galt* til Viumgaard (N. Horne Herred) og Sønderbygaard (Bølling Herred), Søn af Gjord Pedersen Galt († 1591) og Hustru, Fru Regitze Folmersdatter Rosenkrantz af Stensballe.

Berete Juul købte eller overtog Hersomgaard efter Dorete Juul, gift med Jørgen Kaas (Side 330), og Knud Galt skrev sig til Hersomgaard 1632 og 1639. I 1647¹⁾ skrev han sig ogsaa til Viumgaard, men har formodentlig ejet denne Gaard flere Aar forud. Desuden ejede de Mørup i Hammerum Herred og Boringsgaard i Nim Herred, og endelig arvede hun Part i Søgaard paa Holmsland efter Søsteren Christence. Knud Galt havde tjent i Kalmarkrigen. Han takseredes 1638 kun til 95 Tdr. Hartkorn, og levede endnu den 24/1 1650 men døde samme Aar. Den 3/11 1650²⁾ befalede Kongen et Par Adelsmænd til at foretage Skifte og Deling efter ham mellem Fru Berete og Børnene.

Berete Juul sad nu Enke med alle Gaardene, men solgte 1661 sin Part i Søgaard til Niels Enevoldsen Harbou. 1651 skødede Sønnen Folmer hende Søndergaard til, som han formodentlig havde arvet efter Familie, og 1655 skødede hun Viumgaard til sin anden Søn Gjord. Mulig har dog ogsaa Sønnen Folmer faaet Part i den, thi 1655 skrev han sig til Viumgaard. 1669 skødede hun Mørup til sin Svigersøn Sigvard Friis.

Berete Juul skrev sig til Sønderkovgaard og boede endnu³⁾ 1670 i Kyvling i Lønborg Sogn i Nørre Horne Herred. 1669 fornyede hun sit Skøde paa Viumgaard til Sønnen Gjord.

Børn⁴⁾:

- a. Gjord Galt til Viumgaard, gift 1. Gang ved Nytaarstid 1650⁵⁾ med Barbara Lange, 2. Gang med Maren Christoffersdatter Mormand († 1660), 3. Gang med Eva Unger, Datter af Hans Wulf til Willerup. Med Gjord Galts Søn Knud, der 1698 blev skudt af en Bondekarl i Nærild eller Østergaards Lade, uddøde Slægten Galt. Gjord Galt arvede Halvparten i Hørbylund i Dronninglund Herred efter sin Moster Kirstine Juul (jvnf. Side 364).
- b. Folmer Galt til Sønderbygaard, som han 1651 skødede til sin Moder. Han skrev sig 1655 til Viumgaard og levede endnu 1656. Paa Nationalmusæet i København findes⁶⁾ en lille rund Ørekovsten (lille Skaal med Ørehanke) med paaloddede, støbte Haandtag, af hvilke det ene tilligemed et Stykke af Randen er afbrudt, 2" vid og 3/4" høj. Under Randen løber et punkteret Baand, hvorunder paa den ene Side staar Galt og Juul Vaabnene med Overskrift. F(olmer) F(ædrende) oc M(ødrende). Ørekovsten er indsendt til Musæet 1889 af Pastor Schørring i Tarm.

- c. Regitse Galt, som skikkede sig ilde.
- d. Anna Galt, som skikkede sig ilde. Hun blev gift med Sigvard Friis før den 24/2 1644, thi da ansøgte¹⁾ Laurits Skinkel Kongen om at befale to gode Mænd til at aabne et Skrin, som Fru Berete Juul, Anna Galts Moder, havde sendt Sigvard Friis's Faster, Fru Dorte Friis i Odense, og udtage og levere ham to Diamantsmykker. Disse havde Fru Birgitte Juul laant af Laurits Skinkels Hustru til at smykke sin Datter til Brud med.
- e. Birte Galt, født 1634, død 1691, gift med Claus Unger til Willerup.
- f. Niels Galt, død lille.
- g. Mogens Galt. Han blev Officer og rejste udenlands sammen med Broderen Ove²⁾).
- h. Ove Galt. Han rejste udenlands²⁾).
- i. Vibeke Galt, død lille.

AXEL JUUL

1596—1664

til Bjørnsholm, Gunderup og Kongstedlund

Side 365

Axel Juul er født den 9/7 1596³⁾ paa Kongstedlund og kom 1604 i Sorø Skole. Den 24/7 1614 rejste han sammen med Henrik Holck og Eiler Christiansen Holck til Udlandet med Mester Oluf Christensen Kedelsmed⁴⁾ som Hovmester. I September naaede de til Strassbourg, hvor de »deponerede efter gammel Vis.« Den 24/10 begyndte Undervisningen i Gymnasiet, og de unge danske Adelsmænd sattes i 2. Klasse sammen med to andre Danske, Jørgen og Tyge Enevoldsen Kruse fra Hermitslevgaard. Disse fem og Hovmesteren skrev sig den 22/2 1615 i Axel Ulfstands Stambog, da han stod i Begreb med at vende hjem. Allerede en Maaned efter rejste Axel Juul og begge Holckerne med Hovmesteren til Heidelberg, hvor de hørte Forelæsninger hos den bekendte Professor David Pareus og boede hos Lægen, Dr. Lukas Lassius. De bleve her i to Aar, afbrudt af en kort Baderejse til Schwalbak af Hensyn til Eiler Holcks Sundhed. Den 21/7 vendte de tilbage til Heidelberg, og Mester Oluf synes at have haft et godt Tag paa at holde de unge Adelsmænd til Bogen. Den 20/3 1616 drog Axel Juul alene hjem, da han sikkert ikke havde Raad til at blive længere i Udlandet.

Efter sin Fader arvede han Kongstedlund, og her boede han de følgende Aar. Den 24/1 1633⁵⁾ gik der Skrivelse til Lensmanden paa Aalborghus, Otte Skeel, at eftersom Axel Juul havde forset sig med et Lejemaal, skulde han inden en vis Tid skrifte derfor i Kirken. Gjorde han det ikke, vilde han blive stævnet for Rigsraadet. 4 Aar efter, den 11/5 1637⁶⁾, solgte han Gaarden til

Ivar Krabbe (I, Side 100). Skødet omfatter Gaarden paa 27 Tdr. H., Skoven og Lunden paa Gaardens Mark, takseret til 80 Svins Olden, og Godset bestaaende af 17 hele Gaarde i S. Kongerslev, 1 Boel, 1 Gadehus i N. Kongerslev, 1 Gaard i Romdrup og 1 Gaard i Tisted.

Fru Ermegaard Gyldenstjerne, der var gift med Truid Bjørn, overlod¹⁾ Bjørnsholm (tidligere Vitskøl) i Aars Herred til sine Søstersønner Holger Bille og Jesper Friis, hvis Enke, Else Ulfeldt, 1660 pantsatte sin Halvpart af Gaarden til Svigersønnen Hans Thott. I 1637, den 20/5²⁾, købte Axel Juul Holger Billes Part. Snart kom han og Jesper Friis op at skændes. Striden drejede sig ikke om Gaardens Hovedbygning, Have, Mark og Ager, men kun om Markskel og noget Fællesgods. Jesper Friis foreslog at bede om et kgl. Paabud til 4 gode Mænd, at de skulde dømme dem imellem³⁾. Dette gik Axel Juul ind paa og valgte for sit Vedkommende Verner Parsberg til Lynderupgaard og Jørgen Kaas til Endrupholm. Hvad Udfaldet blev, kendes ikke, og kort efter, 1643, døde Jesper Friis. Senere afkøbte Axel Juul Jesper Friis's Enke, Else Ulfeldt, hendes Part, og han var dermed Eneejer af Gaarden, der efter jysk Hartkornsliste af 1638⁴⁾ var paa 46 Tdr. H. Tilsammen havde Axel Juul og Elsebe Ulfeldt ejet c. 60 Gaarde, men efter Krigen var disse i yderst slet Forfatning. Endnu i 1669 talte Bjørnsholm 48 Tdr. H. med 18 Tdr. H. Bøndergods.

I Aarene 1643—45 maatte Axel Juul føre en længere Kirkestrid⁵⁾ med Fru Elsebe Ulfeldt. Bjørnsholms gamle Kirke havde nemlig i lang Tid ligget i Grus, men saavidt det kan skønnes, havde Kongen givet Ordre til at lade Kirken opføre, og den 2/11 1643 fik Biskoppen i Viborg Ordre til at begive sig til Bjørnsholm for at indvi en Kirke, som skulde være opbygget der. Arbejdet paa Kirken var dog næppe engang blevet paabegyndt paa dette Tidspunkt, og ovennævnte Indvielse fandt altsaa ikke Sted. Stridens videre Natur fremgaar af nedenstaaende Brev, som Fru Elsebe sendte til den øverste Sekretær, den senere Rigsraad Otte Krag til Voldbjerg. Brevet er dateret Ørbækklunde den 20/9 1645 og lyder:

»Kære Otto Krag, synderlig gode Ven. Eftersom jeg af min Foged paa Bjørnsholm erfarer, at min Nabo der paa Stedet, Axel Juul, mig aldeles uadvaret skal have suppliceret (Axel Juuls Brev kendes ikke) over den ny, efter hans kongl. Majestæts naadigste Befaling af Lensmand Gunde Lange opbyggt Kirke, hvorudi han adskillige Poster foregiver, hvortil jeg ikke kunde forbigaa, men eragtet højtnødig at svare for min store Interesse Skyld og Eder tilstille lade med venlig Begæring saadan mit Svar maatte og hans Majestæt underdanigst tilkendegives, om Axel ydermere derom til Hove ankommer, da eftersom han meget taler om den sin gamle, øde Sognekirke, og derfor paa adskillige ubelejlige Steder at være prædiket, saa er den ikke aleneste hans egen, men ogsaa min og mine Børns Sognekirke. Og efterdi den gamle Kirke haver længe ligget slet øde, saa haver min s. Husbond udi en ganske

langsommelig Tid ladet holde Prædiken og Gudstjeneste paa min Fruerstue, saa Tjenesten ikke nogensinde saavidt mig vitterligt er bleven forsømt. Men at Axel vil for sig alene gøre sig en ny Kirke udi et af hans Huse, som er en Hvælving noget under Jorden, mig og mine Børns Værger aldeles uadspurgt og uden vores Vidskab, Vilje og Samtykke, haaber jeg hannem ikke bliver tilladt, efterdi jeg er saa stor en Landsejer derudi Sognet, som han er, hvorfor hans Majestæt og naadigst haver befaleet en anden Kirke paa fælles Grund at skulle opsættes. At Axel foregiver med samme Bygning ikke oprigtig skal være omgaaedes, haver Lensmanden dertil at svare, det og uden Tvivl skal være besværligt at bevise. Anlangende at den ny Kirke ikke er sat paa den førige eller tjenlig Sted formedelst et Kær, som derhos ligger, da er det ikke muligt, at den paa førige Sted kunde sættes for den store Mængde af Sten og Grus, der paa det Sted ligger. Men den er sat paa nørre Side paa den gamle Kirkegaard, hvilken er til Begravelser, som af Arilds Tid enhver fri for. Det Kær, han omtaler, ligger udenfor Kirkegaarden og kommer den aldeles intet ved eller til Forhindring i nogen Maade, hvorimod den fornævnte Kirke, han vilde lade bygge, ligger langt fra Kirkegaarden og Begravelser, kan ej heller blive nogen Kirkegaard ved den i nogen Maade. Forhaaber fordi underdanigst hans kongl. Majestæt lader os nyde den fælles Kirke paa fælles Jord og Kirkegaard, opbyggt efter hans Majestæts naadigste Resolution os derpaa meddeler. Er og venlig af Otte Krag begjærendes, at dersom Axel Juul denne eller deslige Supplikater oftere indlægger, denne min korte Svar da maatte anses, at jeg eller mine Børn ej derover skulle komme paa vores Rettighed til forkort. Jeg for min Person skal altid gøre, hvis Eder til Vilje og Velbehag kan være. Vil hermed have Eder Gud allermægtigste i Vold befaleet.« Hele Sagen viser, at Stridighederne¹⁾ har været alvorlige. I et Brev af 4/2 1646 befalede Kongen Lensmanden paa Aalborghus, Gunde Lange, at lade Bygningen af Kirken fortsætte (se videre Side 372 f.).

Axel Juul blev gift c. 1632 med *Rigborg Arenfeldt*, født paa Rugaard den 17/3 1600, Datter af Hans Axelsen Arenfeldt til Palsgaard, Rugaard og Lysholt m. m. og Hustru, Fru Anne Marsvin Jørgensdatter. Rigborg Arenfeldt havde tidligere været trolovet med Niels Axelsen Rosenkrantz til Buderupholm, men han var faldet 1626 i Trediveaarskrigen. Hun var Søster til Ellen Arenfeldt, gift med Jørgen Juul til Laage (Side 333). Rigborg Arenfeldt købte 1638²⁾ Gunderup i Strandby Sogn, Gislum Herred af Fru Helvig Marsvin, gift med Gude Galde. Gaarden var da paa 43 Tdr. H. foruden 171 Tdr. H. Bøndergods³⁾. I 1633 havde hun købt Part i Strandbygaard i Gislum Herred af Johan Brockenhuus. Axel Juul arvede Part i Søgaaard paa Holmsland efter Søsteren Christence Juul ligesom hans andre Søsken, men 1661 solgte de alle deres Parter i Gaarden, ialt 18 Tdr. Hartkorn, samt 10 Gaarde og Boel til Niels Enevoldsen Harbou⁴⁾. I 1648 havde Axel Juul kautioneret⁵⁾ for Jørgen Marsvin til Aunsbjerg for et Laan paa 3000 Rdl. mod Pant i hans

Gaard, og i 1650 (Skøde af 8/4¹) solgte han en Gaard og noget Gods i Ravnstrup By, Løgsted Sogn i Slet Herred, til Vilh. Orning til Eget.

Axel Juul var tilsagt²) til den udvalgte Prins Christians (Chr. IV's Søn) Bryllup den 5/10 1634 paa Københavns Slot med Prinsesse Sibylla af Sachsen, og i 1647³) var han med ved samme Prins's Bisættelse. Den 12/3 1645 deltog han¹) i Adelsmødet i København og var ved denne Lejlighed Medunderskriver af Adelsens Begæring til Rigsraadet om Fred, da Nøden nu var for stor i Landet. Ligesaa deltog han i Adelsmødet smstds. i April 1647, hvor der valgtes Befuldmægtigede til Forhandling om nye Pengebevillinger til Hæren, udmattet som Landet var efter de lange Krige. 1648 døde Christian IV, og samme Aar blev Axel Juul tilsagt til Frederik III's Kroning i København og var i 1661 Medunderskriver af Souverainitetsakten.

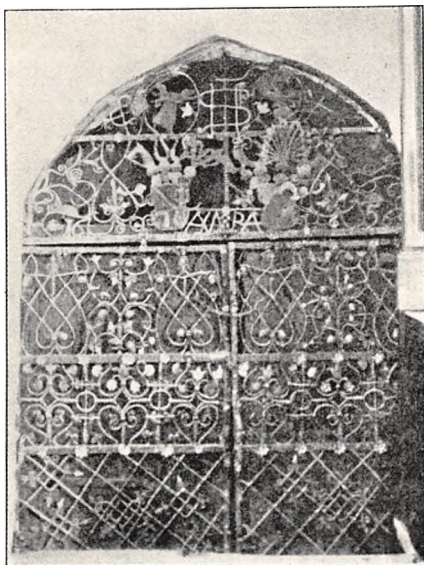

Fig. 144. Gitterdør til Axel Juuls Gravkapel i Bjørnsholm Kirke.

Begge døde paa Bjørnsholm, Rigborg Arenfeldt 1655, og han den 12/12 1664.

I de omdannede Rester af vestre Sideskib til den gamle Bjørnsholm (Vitskøl) Klosterkirke indrettede Axel Juul et Gravkapel⁴) det Aar, hans Hustru døde, altsaa 1655. Nedgangen til Kapellet er lukket med en Gitterdør af Smedejern. Denne bærer i to firdelte Skjolde hans og Rigborg Arenfeldts 4

Ahnevaabner, Juul, Stygge, Dyre, Vebner, Arenfeldt, Marsvin, Skeel (nu tilintetgjort) og Gyldenstjerne, og ved Vaabnerne staar Bogstaverne A. J. N. og R. A. F. samt Aarstallet 1656. Samtlige tidligere i Kapellet staaende Kister blev i 1924 nedgravet paa Kirkegaarden⁵). Kun Axel Juuls Kiste havde endnu Kisteplade, som blev aftaget og ophængt i Kirken. Paa Pladen læses: Edle og Welbyr. Herre nu sallig hos Gud Axel Juell Nielsøn til Bjørrenshollum er fød paa sin Federgaard Kongestelund Aar efter Christi Fødtzel 1596 den 8. Juli mellem Torsdag og Fredagen om Natten Klocken et. Hans Fader var edle og welbyr Herre salig Niels Juell til Kongeste-Lund, hans Moder edle og welb salig Fru Anne Stygge til Wester-Beck. Bort kaldte Gud hannem paa hans Gaard Bjørrenshollum Aar 1664 den 12. December Klocken halfgaaende elfve om Formedagen efter at han hafde werret i denne Dødelighed. Siellen er hos Gud, hvor den forventer Legemens, som her under hviler, Tilsammenføjelse med Gledede paa den yderste Dag. Røgte hos Efterkommere er berømmelig.«

Kisten var kuffertformet, læderbetrukket og Læderet fastholdt ved Søm, hvis Hoved danner en Dobbeltlillie. Til Kisten hørte vist nok en Parade-kaarde, som findes i Kapellet, og over den har sikkert været anbragt to Faner, af hvilke Stængerne og de af Smedejern forarbejdede Arme, som har baaret dem, er i Behold. Tæt Nord for Axel Juuls Sarkofag stod en mindre, læderbetrukken Kiste, der rummede Fru Rigborg Arenfeldts Lig, da Beslagene over Hankene var formede som Arenfeldt-Ørnen og Juul-Lillien. For oven kunde spores, at der vekselvis havde været fastgjort smaa af Bronzeblik udskaarne Dobbeltørne og Marsvin, Fru Rigborgs fædrene og mødrene Vaaben. Et Brudstykke af den til Kisten hørende Kisteplade findes i Kapellet. Af Resterne af Indskriften skønner man, at der staar omtrent: »— — — — blev Erlig oc Velbyrdig Frue — — — — til Gunderup, hendes Fernegaard — — — — Gud døde paa Bjørensholmb den 8 — — — — hafde levet i Ægteskab med Erlig og Velbyrdig Axel Jul Nielsen — — — — Aar 7 Maaneder — — — — der Gud give hende med os alle en frydefuld, ja ærefuld Opstandelse paa den yderste Dommedag.«

En tredie Kiste til en voksen havde i Beslagene om Hankene ligeledes Arenfeldternes og Juulernes Vaaben og rummede vel Niels Juul Axelsens Lig.

Paa en Barnekiste var Læderet slaaet paa med Søm med Juul-Vaabnet. Vistnok har der til en af Kisterne hørt en Smedejerns fod, der ligeledes findes i Kapellet. Foden er prydet med de to Slægters Vaabner. Paa Alteret i Kirken staar to $15\frac{3}{4}$ T. høje Malm-Lysetager paa $16\frac{1}{2}$ Lod (senere forbedret til 32 Lod), der bærer deres fædrende og mødrende Vaabner i en firdelt, skjoldformet Ramme. Over denne staar A. J. F. oc · M · R. A. F. F oc M. (d. v. s. Axel Juuls Fædrende og Mødrende — Rigborg Arenfeldt Fædrende og Mødrende) og Aarstallet 1641.

Messing-Døbefadet har i Bunden en Fremstilling af Bebudelsen, og langs Randen ses springende Hjorte forfulgte af Hunde. I denne sidste er desuden graveret seks Vaabner, samlede to og to, nemlig Juul-Arenfeldt med Bogstaverne A. J. R. A. F. og Aarstallet 1599 samt Juul-Juul med Bogstaverne N. J. A. S. og B. J. A. D. (Niels Juul Axelsen og Barbara Juul Axelsdatter) og Aarstallet 1668. Paa Fadets Rand læses: Anno 1634 den 3. Augusti blev N. J. Axelsen chrestened oc døft af denne Becken. Jessv Christe hanom regere, at hand kand leve christelige oc dø sallig. Amen.« Senere er tilføjet: »Anno 1668 gaf N. J.—A. S. dette til Daaben udi Bjørnsholm Kierche, som hand self lod bygge.«

Til Strandby Sognekirke skænkede Axel Juul og Rigborg Arenfeldt Prædikestolen, hvorpaa findes deres Vaabner og Aarstallet 1639.

Børn:

1. *Hans Juul*, død ung.
2. *Niels Juul* til Bjørnsholm.

Han er født 1634, døbt den 3/8. Hjemme paa Bjørnsholm gik han i Skole, og paa det kgl. Bibliothek i København findes en aflang Vaabenbog¹), tegnet paa Silke af Niels Juul. Foran har han selv skrevet, at Vaabnene er tegnet i hans Skolegang efter Moderens Manuduktion, og at selve Bogen har tilhørt Moderens Trolovede, Niels Rosenkrantz, og brugt som Landkortbog paa hans Rejser.

Efter endt Skoletid rejste han til Udlandet og immatriculeredes den 7/11 1656 ved Universitetet i Orleans. Disse for de unge, bemidlede Adelsmænd saa almindelige Rejser til Udlandet var i Tidens Løb udartet til ikke blot at være Studieaar, og ofte gik det vildt til med Dueller og Elskinder. Studenterne deltes ved Universiteterne i »Nationer«, og hver Nation styredes af en Prokurator og et Seniorkollegium. Niels Juul var Prokurator for sin Nation ved Universitetet i Orleans fra Juli til September 1657, da han skyndsomt maatte flygte fra Byen for at undgaa at blive sat i Gælds-fængsel (jvnf. Side 375).

I et Brev paa Latin, dateret Dieppe den 6/11 1658, skriver²) han til Nationen, at han mente bedre at kunne betale sin Gæld, naar han var paa fri Fod, end naar han skulde sidde 2—3 Aar i Fængsel, og han beder Nationen hjælpe hans Hovmester, Dr. Peder Ostenfeld, med at ordne Sagen. Han ender sit Brev med følgende Hentydning til Nationens Vaaben: »Mihi semper in votis erit ut diu valeat et vivat nostra Aquila inter Lillias.«

Men Niels Juul har sikkert ikke nøjedes med de Æventyr, ovennævnte lader ane, for i Viborg Landstings Skøde- og Pantebog Nr. 4 for 1663 findes en Forpligt, dateret Amsterdam den 27/9 1659, fra Niels Juul til Erlig og Velagtet Thomas Jensen, Købmand i Harlem, paa 1218 Rdl., som »hannem og hans Hovmester, Peder Ostenfeldt, Anno 1656 og 1657 til deris Rejses Fornødenhed ind udi Engeland og Franchrige, ja och frit hannem ud af hans Arrest til Utrecht och Renten til Mouritii 1660 derudi iberegnet hvilken forn Summa 1218 Rdl. in specie han lover og forpligter sig og sine Arvinger en for alle og alle for en at skal betale til bem. Th. Jensen eller hvo dette hans Brev haver o. s. v.« Til Sikkerhed fik Thomas Jensen Pant i Gunderupgaard. Nedenunder staar skrevet, at Dr. Christen Ostenfeld i København den 22/8 1663 havde indfriet denne Obligation med rede Penge, 1570 Rdl., hvorfor han skal have sin fulde Regres og Tilkraav til Niels Juul.

Han blev gift den 1/2 1663 med sin Slægting *Barbara Axelsdatter Juul* (Side 405), Datter af Axel Juul til Kvistrup, Gunderup og Volstrup og Hustru Elisabet Friis.

Niels Juul arvede alle sin Faders Gaarde, men boede paa Bjørnsholm og kappedes her med Præsten i Strandby, Hr. Mathias Villumsen, i at udtænke og lave de skønneste Anlæg i Haven³).

Allerede efter 25 Aars Forløb var den nye Bjørnsholm Kirke (jvnf. Side 369) bleven saa forfaldet, at det var haabløst at søge den repareret. Formo-

dentlig var den bygget for nær Kæret ved Gaarden, og Grunden efterhaanden begyndt at vakle. Niels Juul skrev herom til Kongen, som svarede¹⁾ den 18/9 1668: »Gøre Alle vitterligt, at eftersom for os underdanigst andrages, at Bjørnsholm Kirke i vor Land Nørre-Jylland skal være saa ganske brøstfældig og forfalden, at den ikke ved sin egen Indkomme kan forhjælpes, langt mindre af ny opbygges, og os elskelig Niels Juul Axelsen til Bjørnsholm ved samme sin Gaard paa sin egen Bekostning haver begyndt at lade bygge et grundmuret Hus, som ender med den ene Side ud til Kirkegaarden næst ved, som

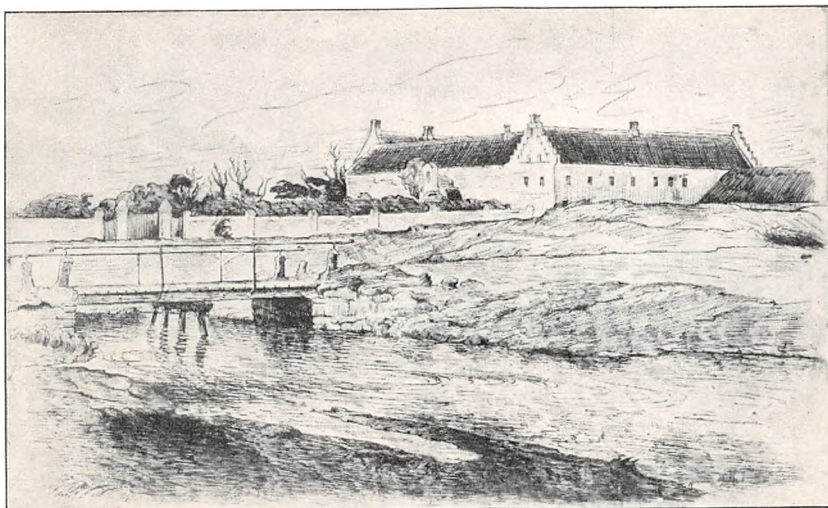

Fig. 145. Ældre Billede af Bjørnsholm.

den store, øde Klosterkirke fordem standen haver og med den anden Side ud til bemeldte Bjørnsholm Borgegaard, hvor det sammesteds gør det fjerde Hus og hellers med begge Gavlene mod Østen og Vesten, som af os elskelig Ove Juul²⁾ e. c. t. hans Erklæring paa bemeldte Niels Juul Axelsens underdanigst indgivne Supplikation videre fornemmes, da have vi efter underdanigste Ansøgning og Begæring naadeligst bevilget og tilladt saa og hermed bevilger og tillader, at samme Hus til en ret Sognekirke udi Bjørnsholm Sogn i Stedet for den forrige maa forfærdiges og indvies og nyde samme Rettighed og Indkomst som forrige Bjørnsholm Kirke nydt haver, dog at ikke bemeldte Niels Juul eller hans Arvinger og Efterkommere sig under det Skin jus patronatus dertil i nogen Maade tilegne eller nogen Kendelse af Grunden præterdere; og have vi naadigst forundt bemeldte Niels Juul, hvis Materialer af Tømmer og Sten, der kan findes at være tjenlig ud af den gamle, forfaldne Kirke, og det at gøre sig saa nyttig, som han bedst ved og kan.«

Gaarden bestod dengang af 4 Fløje, og i den ene Fløj — den nuværende Midterfløj — indrettede Niels Juul Kirken, idet han benyttede Fløjens Yder-

mur, og iøvrigt lod Fløjen gøre bredere ved at bygge en Mur inde i Gaarden. Særlig monumental blev Kirken vel ikke paa denne Maade, men Niels Juul var netop i de Aar økonomisk meget slet kørende, og Raad til noget mere kostbart var der absolut ikke. Over Døren, ind mod Borggaarden, lod han anbringe sit fædrene og mødrene Vaaben, udhugget i Sandsten og malet i Vaabnernes Farver. Den 17/6 1668 fik Biskop Peder Willadsen i Viborg kgl. Befaling til at indvi den nye Kirke, og maaske ved denne Lejlighed forærede Niels Juul Kirken den Døbefont, han selv var blevet døbt i (Side 371).

Af Gaardens nuværende Fløje er den østre ombygget 1769, hvorimod den

Fig. 146. Bjørnsholm c. 1900. Midterfløjen er Niels Juuls Kirke. Fløjen til venstre med de takkede Gavle er den ældste og er sandsynlig fra Axel Juuls Tid.

Efter Fotografi.

vestre er gammel og tyder paa at have været brugt til Beboelse. Nu benyttes den som Lade.

Den 15/10 1663 afstod han Strandbygaard i Strandby Sogn paa Livstid til sin Foged, Vilhelm Hernisch, for en Afstaaelsessum af 1000 Rdl. paa Grund af »hans lange og tro og erlige Tjeneste udenlands saavel som indenlands.«

Som det synes, har Niels Juul maattet overtage en Del Gæld efter sin Fader, og denne Gæld kom selvsagt til at tynde dobbelt haardt paa ham i disse vanskelige Aar med de dalende Priser (jvnf. I, Side 88) efter Svenskekrigens Hærgninger, Brandskatninger og Kontributioner, der gjorde saa mange danske Herremænd til forarmede Folk. Men desforuden har han dog sikkert selv skabt sig økonomiske Besværligheder, og fra c. 1665 regner Gældsfordringerne ned over ham, og meget snart derefter overtager Kreditorerne hans Gaarde, den ene efter den arden.

Som før nævnt havde Dr. Christen Ostenfeld betalt den Gæld, Niels Juul havde gjort i Udlandet. Men Doktoren havde for sit Udlæg faaet Pant i 9 Gaarde i Strandby Sogn i Gislum Herred, og i 1667 den 22/2 indmanede¹⁾ han Niels Juul til Betaling af Gælden, som nu var steget til 2000 Rdl.

Den 22/9 1663¹⁾ udstedte han Pantebrev til Købmændene Hans Jørgen Mariager og Jakob Hasse, begge i Viborg, paa 2045 Rdl. med Pant i en Del

Gaarde i Strandby Sogn, og den 4/2 1667¹⁾ indmanede Bertel Jensen Duus ham til Betaling af 417 Rdl., som han havde laant ham. Da Niels Juul ikke kunde betale, maatte han udlægge 54 af sine Øxne paa Bjørnsholm og Gunderup, som derefter blev mærkede og indbrændt med Kreditors Mærke.

I 1665¹⁾ havde han pantsat (Pantebrev af 20/8) til Joachim Kolblaat af Kiel sin Hovedgaard Bjørnsholm med tilliggende Mølle. Da Renterne ikke blev betalt, maatte Niels Juul den 20/1 1668 pantsætte ham hele Høsten for 1668, alt Løsøre og den paa Gaarden værende Høst af Aaret forud. Da det stadig var ham umuligt at skaffe Penge til Renterne, fik Joachim Kolblaat ved Viborg Landsting den 24/8 1669 Tilladelse til at tage Pantet i Besiddelse. Imidlertid traadte hans Svigermoder, Elisabeth Friis, til og overtog Gaarden, som hun siden testamenterede til sin Dattersøn, Claus Below.

Sin Svigerfader, Axel Juul til Volstrup, skyldte han den store Sum af 10,800 Rdl., hvoraf dog vel nok en Del var Gæld efter Faderen. Da Axel Juul paa det Tidspunkt næppe selv sad saa godt i det, at han kunde undvære disse Penge eller Renterne af dem, maatte han ved Viborg Landstings Dom af 3/6 1668¹⁾ forlange sig udlagt en Del Jordegods hørende til Bjørnsholm og Gunderupgaard. Hovedsagelig har dette Gods nok været af sidstnævnte Gaards Arealer eller sandsynligere Hovedgaarden selv, thi den 19/2 1669¹⁾ solgte Axel Juul Gunderupgaard til Peder Hofman. Skødet herpaa er medunderskrevet af Niels Juul til Bjørnsholm og Tønne Juul til Taarupgaard.

I Viborg Landstings Skøde- og Pantebog nævnes mange af Niels Juuls Gældsposter i Aarene heromkring, og ofte tilpligtes han ved Dom til at betale Kreditorerne deres Tilgodehavende. For Eks. blev han ved Viborg Landstingsdom af 27/2 1667 dømt til at betale sin Fætter Tage Høeg til Vorgaard 300 Rdl. Ved Højesteretsdom af 30/8 1666 dømtes han til at betale Dr. Niels Bendsen af Aalborg 1900 Rdl., som han havde laant af ham den 24/1 1665; og den 17/12 1668 stævnedes han for Viborg Landsting til Betaling af 1877 Rdl. til en Jean de Bracy Duval fra Orleans. Den sidste Gæld hidrørte fra hans Studieophold i Frankrig, og Sagen var anlagt gennem den franske Gesandt i København. Ved Højesteretsdommen af 10/7 1668²⁾ og 8/7 1669²⁾ fik Duval Indførsel i Strandbygaard. Som tidligere omtalt havde Niels Juul imidlertid bortskødet Gaarden paa Livstid til sin tidligere Foged og havde paa det Tidspunkt ikke noget andet Gods fri²⁾. Men da hans Svigerfader døde i 1671 og efterlod Fru Barbara Juul en Del Gods, dømtes han ved Højesteret den 24/3 1673 til at lade Duvals Enke, Susanne le Gay, faa Indførsel heri. Det meste af det øvrige af dette Arvegods fra Volstrup tildømtes samme Dag²⁾ til Dr. Bendsen og Jørgen Rosenkrantz til Kjølgaard.

Ligeledes ved Højesteretsdom var Niels Juul kendt skyldig til den fornemme københavnske Borger og Vinhandler Jacob Fuires 800 Rdl. med paaløbende Renter. Den 6/8 1672¹⁾ fik Jacob Fuires Kongens Tilladelse til at gøre Arrest

for dette Beløb i 2000 Rdl., som Niels Juul efter Højesteretsdom havde til Gode hos Fru Elisabet Friis. Niels Juul kaldes her til Volstrup. Som et Lypunkt i al denne økonomiske Bedrøvelighed ses han den 29/7 1674¹⁾ at have faaet Kongens Tilladelse til at maatte indløse Volstrup og Hørby Kongetiender fra Assessor Peder Lassen. Dette maa hænge sammen med, at han efter sin Fæster Kirstine Juul 1674 havde arvet Halvparten i Hørbylund oppe i Dronninglund Herred. 1677 fik dog hans Svigermoder Indførsel i hans Part i Hørbylund og overtog den.

Saa sent som den 12/1 1678 gør Jens Hvas i Aalborg efter Landstingets Udmeldelse af 7/11 Aaret forud med Bendix Hartvig til Odelgaard en Indførselsforretning hos Niels Juul for en Fordring, som Amtsskriver Mogens Villumsen havde paa ham. Ved Forretningen gøres Udlæg²⁾ i en Halvgaard med Skov i Glerup i Visborg Sogn.

I Juli 1671 opholdt Niels Juul sig i Sverrig paa Grund af sin Gæld, men var dog til Stede paa Volstrup ved Svigerfaderens Død i November s. A. Senere fik han Tilladelse til at bo paa Bjørnsholm, hvor han henlevede sine sidste Aar. Vistnok var han i 1675 med i den skaanske Krig og er da blevet taget til Fange. Thi Februar 1676 sad han i Fængsel derovre og ansøgte den 15/4 1676 om at blive udvekslet³⁾.

I sine Haandskrifter⁴⁾ har den lærde Bonde Peder Dyrskøte skrevet: »Ligprædikenerne i den gamle Ligprædikenernes Bog har jeg haft undtagen den sidste over Sal. Niels Juul af Kongstedlund, som var Farfar til Sal. Niels Juul af Bjørnsholm og blev ihjelslagen i Aalborg o. s. v. Samme Ligprædiken lovede fornævnte Niels Juul at laane mig. Men saa døde han i det samme, og jeg var glad, jeg nu fik den. Ellers berettede Sal. Niels Juul af Bjørnsholm mig, at paa samme hans Forfædres Gaard (Kongstedlund) boede Konger, og deraf var den kaldet Kongsted og Kongslev. Men det var af de Sysselskonger, som og kaldes Næsekonger eller Skattekonger — — — De (nævnte Konger) var alle Frænder og Fættre og var komne i en svær Krig og Trætte sammen og sloges og droges, hvorom fornævnte Sal. Niels Juul af Bjørnsholm havde en Kæmpevise, som han og havde lovet at laane mig med andet mere, fordi han fik en Hob Antikviteter af mig. Men saa døde han, før det kunde efterkommes, og hans Bibliothek kom desværre slet i Ødelæggelse for en stor Gæld, han var i — — — —«

Samme Dyrskøt har iøvrigt skrevet »Udtog⁵⁾ i Revers paa gamle Papirsbreve og Vidisser af velb. Niels Juul Axelsens Dokumenter.« Niels Juul var nemlig stærkt personalhistorisk interesseret og har skrevet »Danmarks adelige Slegte-Bog⁶⁾«, som dog nærmest kun er en Kopi af Lisbet Bryskes Slægte-Bog. Ligeledes har han i Tale Ulfstands⁷⁾ Slægtbog givet en Del Oplysninger om Familierne Nordmand, Urne, Abildgaard og sin egen Slægt. Foruden ovennævnte Bøger findes der desuden to Bøger i det kgl. Bibliothek i København, som han har ejet. Den ene⁸⁾ er en haandskreven Bog indeholdende

Thor Degns Artikler, H. Svannings Refustativ 1564, Aarvog til 1538, Kong Eriks Kroning 1561, Kong Eriks Historie til 1568 m. m. Bogen har utvivlsomt tilhørt Slægten Lunge, thi paa et Blad i Midten af Bogen har Erik Lunge til Stougaard (Side 362) flere Gange skrevet religiøse Citater og sit Navn. Foran i Bogen staar, at »Thene bogh hører Nyels Juull tyll — — —« og Aarstal 1647. Den anden Bog er et henrivende Breviarium (Bønebog) med kolorerede Billeder og enkelte haandskrevne Blade imellem. Foran staar: Nicolaus Jul Axilij filius.

Niels Juuls Dødsaar kendes ikke. Han ligger begravet i Bjørnsholm Kirke¹) (jvnf. Side 371), og endnu 1769 var hans Lig velbevaret; man kunde se, at han havde været en meget høj Mand.

I 1668 gav Niels Juul — som før nævnt — Kirken dens Daabsbækken. Paa Lysestagerne staar Niels Juuls og Barbara Juuls fædrene og mødrene Vaabner med Aarstal 1641 (jvnf. Side 371).

Efter at det var gaaet saa langt nedad Bakke for Niels Juul, flyttede Barbara Juul til sin Moder paa Kvistrup, og i Mandtal til Krigsstyren 1676²), Viborg Stift, hedder det: Fru Øllegaard Gyldenstjerne haffuer icke det ringeste, men fødes og klædes af Moderen paa Gaarden hos sig. Fru Barbara Juul, Sal. Stygge Belows (skal være Tyge B.) och hinders Syster, som haffuer Niels Juell (der tages altsaa fejl af Søstrene) er det paa ligge Maade beskaffet (jvnf. Side 404).

Den 23/4 1677 døde Fru Elisabet Friis, og Barbara Juul flyttede da til Tønne Juul og Anne Cathrine Friis paa Taarupgaard, hvor hun levede sine sidste Aar, og hvor hun døde den 5/4 1706. Hun begravedes i Taarup Kirke.

Niels Juul og Barbara Juul havde ingen Børn.

GJESSINGGAARDLINIEN

MALTE JUUL

1594—1648

Lensmand, Rigsraad

Ejer af Gjessinggaard, Maltesholm og Birkholm

I, Side 98

Malte Juul er ældste Søn af Iver Juul til Willestrup og Maren Maltedatter Sehested, født den 23/4 1594 paa Willestrup³). Da hans Moder døde, blev den lille 6-aarige Malte Juul, Aar 1600, sendt i Huset hos Mester Christen Fos i Viborg, Iver Juuls tidligere Privatlærer og Hovmester paa Udenlandsrejsen. Da Mester Christen senere flyttede til Aarhus, fulgte Malte Juul med, men maatte

en Tid paa Grund af Pesten bo hos Holger Rosenkrantz paa Rosenholm. 14 Aar gammel rejste han udenlands med sin Lærer, Magister Peter Gedicus Pomeranus, og to andre unge Adelsmænd, Tyge Sandberg og Mogens Lykke. 1608 rejste de fra København pr. Skib til Rostock og derfra videre til Wittenberg, hvor de studerede i 1½ Aar, og hvor han den 9/7 1608 skrev følgende i Dr. Mads Jensens Stambog¹⁾: Pietate et eruditione præstantiviro D. Matthiæ Johannis amico meo dilecto — hæc memoria ergo — reliqui Witebergæ 9. Julii 1608 — Malthæus Julius — Nob. Danus.

Da Malte Juul imidlertid maatte melde sin Fader, at Hovmesteren misforstod sin Stilling og tillod sig forskellige Utilbørligheder, kaldte Iver Juul dem hjem. 1610 rejste de atter udenlands, denne Gang med den senere Læge i Viborg, Doktor Christen Skytte, som Hovmester, og Rejsen gik nu til Frankfurt an der Oder, hvor de blev i ½ Aar. Derfra tog de til Leipzig, hvor de opholdt sig i 1½ Aar til 1613 for at lære Tysk. Atter kaldte Iver Juul dem hjem, men allerede Aaret efter, 1614, rejste Malte Juul ud igen paa egen Haand over Tyskland, Svejts til Genf, hvor han blev i nogen Tid for at lære Fransk. Paa det Tidspunkt rejste Hertug Julius Henrik af Sachsen gennem Genf for at slutte sig til Hertugen af Savoyen paa dennes Felttog mod Spanien. Hertugen indbød ham til at tage med. Eventyret lokkede, og han slog til, da han gerne vilde lære lidt Krigskunst, og som Frivillig med 3 Heste drog han derefter med gennem Savoyen ind i Piemont, som Hertugen indtog. Efter Krigen drog Malte Juul videre med Hertugen til Basel, hvor denne vilde afvente en ny Bestalling af Kongen af Frankrig.

Da han imidlertid forgæves havde ventet nogen Tid, drog han til Heidelberg og videre paa Besøg hos nogle andre fyrstelige Huse. Malte Juul fulgte med for at lære lidt af Livet at kende ved de tyske Fyrstehoffer. Det traf sig saa heldigt, at Hertugen netop skulde følge Kurfyrst Frederik af Heidelberg og Gemalinde, en Prinsesse af England, til Hertugen af Würtemberg i Stuttgart til Daab, og det Stuttgartske Hof var dengang regnet for det første efter det Heidelbergske. Daaben blev fejret i 8 Dage med stor Pragt, Optog, Turneringer, Fyrværkeri, Bal o. s. v.

Efter at være kommet tilbage til Heidelberg tog Malte Juul Afsked med Hertugen og rejste over Insbrück til Italien. I Padua blev han i nogle Maaneder, men da han hindredes i sine Studier og Øvelser af de mange Tyskere, her var, rejste han videre til Luca og besaa undervejs Bologna, Ferrara, Pisa, Livorno. Nogle Maaneder opholdt han sig i Florents og tog herfra over Siena til Rom. Efter en Tur gennem Kongeriget Neapel vendte han tilbage til Genf, men fortsatte »for nogen Aarsagis Skyld« hurtigt Rejsen videre over Frankfurt am Main, Strassbourg til Paris. Her blev han i nogen Tid, tog derpaa over Calais til London, som han besaa, og indskibede sig derefter i Gravesend. Under stor Fare paa Grund af Storm naaede han over til Vlissingen og rejste over Haag, Amsterdam tilbage til Danmark, hvor han traf sin Fader

paa Viborg Snapsting den 17/1 1619 efter 10 Aars Ophold i Udlandet. Efter sin Faders Ønske meldte han sig hos Kongen den 26/5 s. A. og blev ansat i Kancelliet fra den 25/5 1619 og udnævnt til Hofjunker. Som saadan attacheredes han flere Gange fyrstelige Personer, som for Eks. Ærkebiskoppen af Bremen, Greven af Oldenburg og flere.

I 1621 havde Grev Ernst af Schavemburg antaget Titelen Fyrste af Holsten. Christian IV nedlagde Indsigelse herimod, og for at tvinge Greven til at give efter lagde Kongen stærke Indkvarteringer i hans Besiddelser. Den ublodige Krigstilstand varede fra 22/5 til sidst i Juni s. A. Malte Juul var med som Kornet, og under Mønstringen af Rytteriet foran Itzehoe viste Kongen ham den store Ære at betro Hoffanen i hans Hænder.

Efter Hjemkomsten beordredes han til som Marskalk at ledsage Gesandterne, Rigsraaderne Jacob Ulfeldt og Holger Rosenkrantz, til Bremen. Samme Aar, den 15/10 1621, udnævntes han til Kammerjunker hos Prins Christian og aflagde sin Ed i Kapellet paa Frederiksborg. I denne Stilling blev han i 3½ Aar til den 15/4 1625, og han forlenedes derefter den 16/5 s. A.¹⁾ med det lille Christianopol paa Østkysten af Bleking, som han beholdt til 1632. Den 1/6 1622 havde han²⁾ ladet sig optage som Laugsbroder i det danske Kompagni, d. v. s. det nuværende kgl. Skydeselskab.

I 1624 var han blevet trolovet med *Anna Ramel*, født 1606, Datter af Christian den Fjerdes tidligere Hovmester og Rigsraad, den berejste Henrik Ramel til Bækkeskov i Skaane og Hustru, Fru Else Brahe til Widtsköfle. Da Bruden var forældreløs, gjorde Fru Anne Brahe deres Bryllup i Landskrona den 4/9 1625. I Morgengave forærede Malte Juul sin Hustru 2000 Dl. med Pant i sit Jordegods, og tillige gav han hende Brev paa al sin Ejendom paa Livstid, om han døde før hende uden Livsarvinger³⁾.

De første Aar boede de nygifte oppe i Fæstningen Christianopol, et sikkert ikke videre fornøjeligt Sted, som de imidlertid var bundet til i disse Trediveaarskrigens Tider, hvor Forholdet til Svenskekongen aldrig var helt trygt. Dog tilstod Christian IV ham to Maaneders Orlov den 3/7 1629⁴⁾ i Anledning af Skiftet paa Willestrup efter hans Fader. Endelig den 9/2 1631 fik han Brev⁴⁾ fra Kongen, at han skulde gøre sig rede til ved Foraarstid at drage til Rusland. Den Opgave, der blev betroet ham, var intet mindre end at rejse til Moskva for der at forhandle med Czar og Storfyrst Michaela Fiedrovitz. I hans Instruktion⁵⁾ hedder det, at han skal tale Dansk og maa ikke inklade sig paa at tale Tysk. Kan Storfyrsten ikke Dansk, maa han bruge Tolk. Hans Opgave var at søge opretholdt det gamle Handels- og Trafikforhold, at skaffe alle Danske og Norske god Justits og Ret, skaffe billig Bjergeløn for danske og norske Skibe, som strandede o. s. v. Desuden skulde han søge det gamle Stridsspørgsmaal afgjort om Grænsen mellem Rusland og Lapmarken.

Den 18/5 rejste Malte Juul fra København i Spidsen for et Gesandtskab paa 32 Personer og heriblandt Fættersønnen Hans Juul til Staarupgaard.

Tillige medførtes et Par Tusinde Heste. Under Overfarten kom der Ild i hans Skib midt ude i Østersøen, men alle blev dog reddede, og velbeholdne naaede de Rusland. Forhandlingerne i Moskva trak imidlertid ud, og først den 4/9 kunde han tage Afsked med Storfyrsten¹). Med Orlogsskibet »Markatten« naaede han København den 23/10 1631. Som Resultat af sin Sendelse kunde han meddele Kongen, at Czaren med det første vilde sende en Gesandt til København for at bringe Tvistighederne til Ende og slutte Forbund²).

Den 12/6 1632³) forlenedes han med Christiansstad i Stedet for det lille Christianopol, et lige saa økonomisk fordelagtigt som behageligt Bytte, da han derved kom i Nærheden af sine skaanske Godser. Han boede deroppe til 1639 og gjorde sig meget afholdt af Borgerne, bl. andet ved at skænke et Legat paa 1000 Dlr. til Byens 4 Skoler og 500 Dlr. til Byens Fattighus. Den 14/5 1639⁴) forlenedes han med Bøvling i Jylland. Denne beholdt han i alt Fald til 1646, mulig til sin Død, altsaa senere samtidig med Christiansstad Len, thi først den 6/4 1651⁵) fik hans Enke Kvittans for Lenets Regnskabsaflægelse, og den 24/11 1647 søgte han om Missiv til Mogens Sehested, Befalingsmand paa Bøvling, om at være hans Fuldmægtig behjælpelig med at indkræve forskellige Restancer for 1645—46⁶). Den 6/9 1641 fik han Kvittans for Christiansstad Len. 1640 var han med til Laurits Ulfeldts Bryllup (I, Side 116). Den 15/2 1643 beordredes han afsted som Gesandt til Kurfyrsten af Bayern for at mægle Fred, og samme Aar rykkede Torstenson uformodet op i Holsten.

Krigen med Sverrig kom Christian IV ganske uventet, men med beundringsværdig Energi samlede Kongen Landet til Forsvar. Lensmanden paa Christiansstad, Ebbe Ulfeldt, fik Ordre til at forsvare Skaane, men allerede Aaret efter fik denne udsvævende Mand sin Afsked. Den 11/1 1644⁷) fik Malte Juul da Ordre til at overtage sit tidligere Len, Christiansstad, og »have flittig Inspection« med alting og med Fæstningen, hvor den militære Overkommando for Skaane tillige noget senere tog Hovedkvarter.

I Begyndelsen var han kun konstitueret i Embedet i Ebbe Ulfeldts Sted, og for at berigtige hans Myndighed deroppe udstedte Kongen et Følgebrev til Bønderne i Christiansstad Len, dateret den 28/3 1644. Christian IV paa lagde heri Bønderne at svare Landgilde, Sagefald og al anden Herlighed og Rettighed til Malte Juul i Ebbe Ulfeldts Sted. Først den 31/5 1646⁸) udfærdigede Kongen Forleningsbrev til ham, og han beholdt derefter Lenet til sin Død⁹).

Kampene i Skaane gik gennemgaaende uheldigt for Danmark. Den ene By efter den anden maatte overgive sig. Christiansstad blev vel ikke direkte angrebet, men dog belejret fra Slutningen af Maj til Slutningen af Juli, uden at det lykkedes Svenskerne at tage den.

Under Krigen i 1645 var Malte Juul en Tid Krigskommissær i Jylland. Den 16/6 1647⁷) fik han Ordre til ufortøvet at rejse til København, hvor Kongen

da nærmere vilde meddele ham Formaalet med denne pludselige Rejse. Men det, Christian IV vilde, var kun at give ham et nyt Bevis paa sin Tillid. Thi den 22/6 1647 udnævnte han ham nemlig paa Frederiksborg til Rigsraad. Kongen gjorde det efter sin egen Beslutning¹⁾, til Trods for at han i 1645 havde givet Raaderne og Landkommisarierne provinsvis Indstillingsret til Raadsvalg.

Allerede 3 Dage efter, nemlig den 25/6 s. A., fik Malte Juul Ordre til sammen

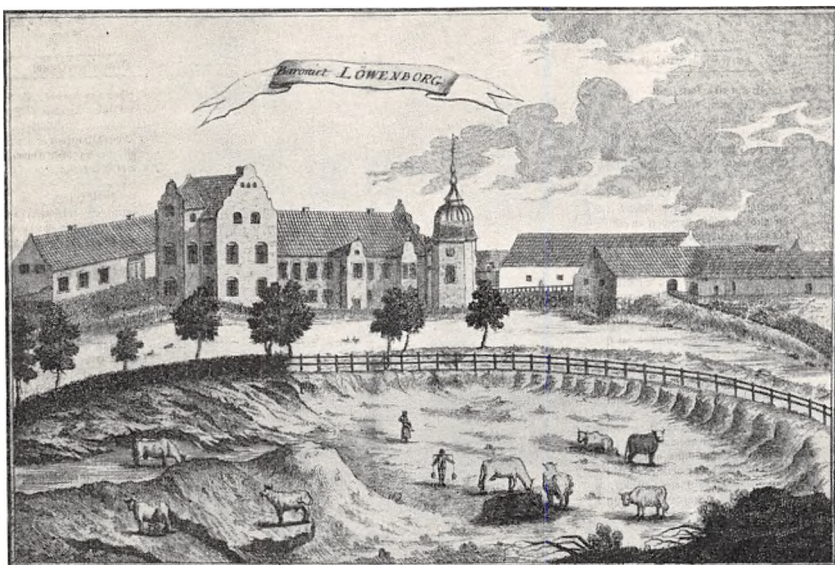

Fig. 147. Løvenborg 1774 efter „Danske Atlas“.

med Kansleren Ditlev v. Reventlow at gaa til Sachsen for at hente Liget af Kongens Søn, den udvalgte Prins Christian, der var død paa en Baderejse den 2/6 1647 paa Slottet Kørbitz ved Dresden.

Paa denne Rejse led han stærkt af Sten- og Koliksmarter, saa stærkt, at hans attacherede Cavalerer tvivlede om hans Liv. Tilbagefejren tiltraadtes den 3/8. Prinsens Lig blev ført ad Elben til Zollspicker, derfra over Land til Heiligenhafen, hvorfra et Orlogsskib hentede det til København. Afrejsedagen i Dresden havde Malte Juul det Uheld i den mørke Aften ved 10 Tiden at falde i Elben, men han blev dog hurtigt reddet. Den 19/11 gjorde han i Rentekamret Regnskab for Rejseudgifterne, der beløb sig til 3988 Rdl.²⁾.

Den 27/11 1647 fik Malte Juul, Tage Thott og Christoffer Ulfeldt Ordre om snarest at gennemse Gunde Rosenkrantz's Regnskaber for den skaanske Landekiste og kvittere ham for dem¹⁾.

Da Christian IV døde den 28/2 1648 var der efter Prins Christians Død ikke valgt nogen Efterfølger. I de Par Maaneder, der gik, inden det nye

Valg kunde afholdes, regeredes Landet af 4 Rigsraader med Korfitz Ulfeld som Rigshofmester i Spidsen, og Malte Juul var en af de 4 Rigsraader.

Efter sin Fader havde Malte Juul 1629 arvet Gjessinggaard Nordøst for Randers. Gaarden var paa 48 Tdr. Hartkorn og Skov til 440 Svins Olden, og desuden hørte der en Mængde Bøndergods til (I, Side 97). Den 1/6 1630¹) mageskiftede han med Marsken Jørgen Skeel til Sostrup og fik en Gaard i Spentrup i Nørhald Herred for en Gaard i Hollandsbjerg i Rougsø Herred.

Fig. 148. Løvenborg set fra Sydvest. 1920.

Efter jysk Hartkornliste af 1638²) udgjorde Malte Juuls Besiddelser her i Jylland 450 Tdr. H.

1630 (Skøde af 24/5 s. A.¹) købte han Birkholm (nu Løvenborg) i Merløse Herred paa Sjælland af Hans Barnekow, og 1634 paabegyndte han Udvidelsen af Hovedbygningen. Ligeledes byggede han Staldlængen og den grundmurede Ladebygning, der bærer Aarstallet 1634. Hvor meget der skyldes Malte Juul af den nuværende smukke og anselige, trefløjede, rødkalkede Hovedbygning er uvist. Sandsynligvis har han bygget det meste af Nord- og Sydfløjen eller i alt Fald ombygget dem grundigt. Vestfløjen (Portfløjen) vides at være opført af Hans Barnekow, men den herværende smukke Renaissanceportal bærer Malte Juuls og Anne Ramels Vaabener og maa vel skyldes dem. Portalen vidner i høj Grad om Paavirkning fra Frederiksborg Slot, hvor han jo netop levede meget i Aarene efter 1621. Dog skal de to Krigere mellem Søjlerne paa begge Sider af Porten i saa høj Grad ligne to Figurer i Potsdam, at de kan antages at være Kopier af dem. I det hele taget maa alt det, som paa Løven-

borg minder om Frederiksborg, formodes at skyldes ham, de spidse Volutgavl og Taarnene ved begge Ender af Vestfløjen, de sidste i høj Grad lig det c. 1620 paa Frederiksborg opførte Porttaarn. Sikkert ved man¹⁾, at han ogsaa paa-begyndte Opførelsen af den aldrig fuldførte Østfløj. Han naaede nemlig her kun den nordre Gavl, som nu danner en Slags Forlængelse af Nordfløjen, vel sagtens fordi Udgifterne ved den videre Opførelse af Fløjen voksede ham over Hovedet. Blandt Almuen blev fortalt²⁾, at Malte Juul lod alt det Tømmer, som han brugte til disse Bygninger, hugge i Kongens Skove i Skaane. Da dette tilsidst blev opdaget, faldt han i Unaade og mistede sit Len. Disse Rygter

var selvfølgelig ganske grundløse. I et langt Brev af 19/6 1634³⁾ til Kansleren Johan Friis imødegaar han disse Beskyldninger, baade for at have taget Tømmeret og for at have plaget Kronens Bønder og Skovbetjente med Arbejde og Kørsel herved. Han beklager, at han ikke maa faa Navnet at vide paa den, der havde anklaget ham hos Kongen og erklærer, at han ogsaa i Aar vilde sende et Skib afsted fra Skaane med Tømmer til Birkholm, men dette var hugget i hans og hans Søskenes Skove af hans egne Folk.

At der absolut intet var om denne Folkesnak ses ogsaa deraf, at han nogle Aar efter, nemlig 1639, fik Bøvling Len, foruden at han beholdt Christiansstad først til 1639 og atter igen fra 1644 til sin Død. Lige til sine sidste Dage var han i Christian IV's store Gunst, hvad han næppe vilde have været, hvis han havde vovet at forgribe sig paa Kongens eget Krongods.

Efter hans Død skal⁴⁾ Fru Anne Ramel have haft nogle Vanskeligheder ved at faa Gaardene udleveret, idet saavel disse som Indtægterne skulde være sat under Forsegling af Kongen. At dette skulde være en Følge af ovennævnte Mistanke er næppe troligt, og hendes Lavværge, Axel Juul til Volstrup, fik vist iøvrigt Sagen hurtigt i Orden.

Malte Juul forøgede Birkholms Gods og købte for Eks. i 1631⁵⁾ 6 Gaarde i Skamstrup i Tudse Herred af Tyge Brahe til Tostrup. I 1632⁵⁾ byttede han sin Andel i en Gaard i Stigs-Bjærgby i Tudse Herred med Frederik Parsberg og fik i Stedet for en Gaard i Merløse By, og den 11/4 1633 mageskiftede⁶⁾

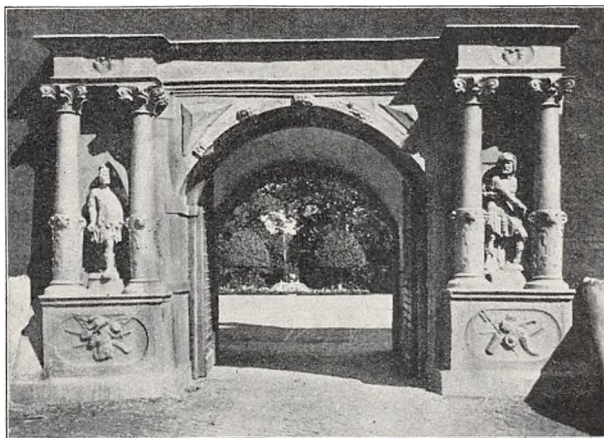

Fig. 149. Portalen paa Løvenborg. 1920.
Malte Juuls og Anne Ramels Vaabener skimtes øverst
over Figureerne.

han med Kronen og fik en Gaard i Butterup Sogn og By i Merløse Herred for en Gaard med Skov til 10 Svins Olden i Jonstrup By i Uggerløse Sogn. Endelig i 1645 købte han to Gaarde af Valdemar Lykke til Grinderslev, den ene i Merløse, den anden i Tudse Herred (Birkholms Størrelse se Side 391). Efter sin Halvbroder, Vincents Juul, arvede han en Del Gods¹), som han iøvrigt, den 24/9 1631, skødede til sin Stedmoder, Fru Ingeborg Parsberg, med Undtagelse af en Gaard Sonnerup paa Sjælland. Denne var Arvegods efter Sø-

Fig. 150. Løvenborg med Malte Juuls ufuldendte Floj, set fra Nordvest. 1920.

steren Kirsten Juul og har sikkert kun været en Bondegaard i Byen Sonnerup og ikke Hovedgaarden Sonnerup ved Bramsnæs Vig. Byen Sonnerup laa jo netop i Merløse Herred i Nærheden af Birkholm. Tillige arvede Malte Juul ved Skiftet 1630 efter Søsteren Kirsten Part i Søgaard i Merløse Herred, men denne Part solgte han straks efter til sin Broder Tønne. Birkholm arvedes senere af Malte Juuls Søn Iver og efter ham af Søsteren Margrethe.

Som Godsejer lagde Malte Juul dog sin største Virksomhed og Interesse i sine skaanske Ejendomme, og ofte blev han derfor i hine Tider regnet som hørende til den skaanske Adel, blandt hvem han paa Grund af sin Dygtighed nød stor Anseelse, og som mere end een Gang viste ham sjelden Tillid²). Saaledes valgte den ham 1645 til Landkommissær, men Kongen lod svare den 7/1 1646³), »at Hs. Maj. ikke til Sinds er Malte Juul til Landkommissær at bruge, men vil ham ved Fæstningen Christiansstad beholde.«

Efter sin Moder havde nemlig Anne Ramel arvet en Gaard i Østre Sønnarsløfssogn i Gaards Herred i Kristiansstad Len. Denne Gaard var 1587

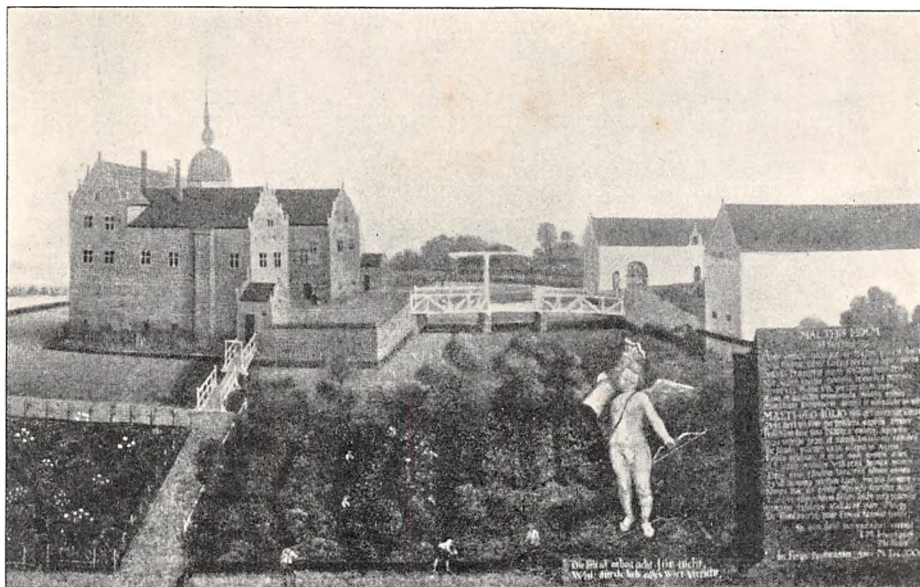

Fig. 151. Maltesholm 1638.
Efter Maleri paa Maltesholm.

udsondret fra det Braheske Gods Widskøfle. Malte Juul rev nu Gaarden ned og opførte i Stedet oppe paa en Bakke i en herlig Egn den prægtige, 3-fløjede Hovedbygning i Renaissancestil, som han efter sig selv kaldte Maltesholm¹). Opførelsen paabegyndtes i 1635. Over Hovedportalen sidder en med Slægterne Juul og Ramels Vaabener prydet Stentavle med følgende Indskrift: »Anno 1635 er denne Gaard anlagt og begyndt af Malte Jvll och Anne Ramel och Anno 1638 blefved forfærdiged. Gud nadeligen al Ulykke herfra afvende och unde os och vore Børn udi mange Led her at ma nyde din Nade och Velsignelse udi it christeligt Levnedsfremdragelse, at vi siden matte forflyttis til dit evige Rigis Herlighed. Amen.

Tidligere sad Bogsta-
Lillie-Juulernes Slægtebog.

Fig. 152. Maltesholm. 1900.

verne M. J. og A. R. med Aarstallet 1638 paa Hovedbygningen, men disse er nu nedtaget. En Del har Bygningens Udseende forandret sig i Tidens Løb ved Ombygninger, sidst 1780, da det gjaldt om at skaffe noget mere Plads. Men i det hele og store ligner den dog overmaade meget det oprindelige Maltesholm med sine røde Tegltage og rigt profilerede Gavle.

Som alle Datidens Herregaarde havde den til sit Forsvar vandfyldte Grave og et Trappetaarn. Dette er 8-kantet ligesom Taarnene paa Astrup og S. Kongslev Kirker. Maltesholm indviedes i Pinsen 1638 under store Festligheder. Paa Gaarden findes endnu fra denne Lejlighed en Tavle med følgende latinske Vers¹):

Maltesholm
ad hospites.

Ante annos qua tuor, si forsan quæris amice,
Quid fuerim? fateor locus horridus, asper, opacus,
Declivis, præceps et aqua stillante palustris,
Nec aditu facilis, saxosus et umbra perenni.
Perviva vix Phoebæ, vix perspirabilis ipsi
Æolo et Agricolis incommoda mansio tribus
Mutabam Dominum simul et mutabar ab ipso.
Malthæo Julio mea qui penetralia lustrat.
Quid fieri passim perpendius, captus amore
(Pollebam hoc uno naturæ munere) aquarum
Quas vitreas grato et nunquam cessante susurro
Defundo, parare vias incepit et agros
Pascua, Piscinas et, quas nunc cernitis, ædes
Ad latus acclivis, vallatas flumine, montis
Deque suo tandem largitus nomine nomen
Quid Domino referam tanto degnatus honore?
Nempe hoc ut rebus mundi feliciter actis
Tandem suppeditent dulces, quas sera senectus
Optabit latebras, vallatas pace, meoque
De fundatoris post fatum nomine testor
Sic dum læte inaugurabar, cecient.

J. M. Hupkauff, medicus
in feriis Pentecostes Anno MDCXXXVIII

I Oversættelse lyder Verset:

Om du spørger, min Ven, hvad jeg var for 4 Aar tilbage
saa svarer jeg: et vildt, elendigt, dystert, stejlt, sumpigt
svært tilgængeligt og stenrigt Sted, liggende i stadig Skygge.
Ikke kunde jeg næsten gennemtrænges af Solens Straaler eller
Vindens Flugt, og var et ubekvent Hjemsted for trende Bønder.

Men jeg fik en anden Ejer i Malte Juul og af ham et andet Udseende. Han granskede nærmere min Beliggenhed, overvejede hvad jeg kunde blive, fandt Behag i det krystalklare Vand, som jeg udgyder i en behagelig og stadig Rislen, — den eneste Fordel jeg af Naturen ejede —, han begyndte at anlægge Veje, Agre, Overdrev, Damme og de Bygninger, I nu ser paa Bjergskraaning, omgivet af Vand, og tilsidst gav han mig Navn efter sig selv. Hvorledes skal jeg gengælde denne Herre, som viser mig saa megen Hæder? Mod Slutningen af hans jordiske Bane skal jeg aabne ham det blide og rolige Fristed, som man ønsker det sin Alderdom, og efter hans Død med mit Navn vidne om Grundlæggerens. Saaledes sang J. M. Hüpkauff, Læge, da jeg med stor Glæde indviedes i Pinsen 1638.

Til Maltesholm købte Malte Juul en Del Gods eller mageskiftede sig en Del til af Kronen eller Lunde Kapitel. Bekvemst kunde han jo netop i disse Aar tilse sine her liggende Gaarde, da de laa indenfor Omraadet af hans Len, Christiansstad. Allerede den 5/11 1632¹⁾ havde han faaet Kongens Tilladelse til at mageskifte med Lunde Kapitel. Mageskiftet er dateret den 29/6 1633¹⁾, og i Følge dette fik han 4 Gaarde i Gaards Herred i Øster- og Vester- vram Sogn for nogle Gaarde i Faars Herred. Den 12/10 1636²⁾ mageskiftede han med Kongen og fik 14 Gaarde og Skove til 400 Svin i Sønderløf By, Snatteup, Aagerup og Goerødt, alle i Giers Herred, Christiansstads Len, og for dette gav han en Del spredte Gaarde og Skove i Willands Herred i Skaane. Den 9/9 1638³⁾ fik han af Lunde Kapitel, paa hvis Vegne Kongen handlede, en Fæstegaard i Ingsø i Villandts Herred for en Gaard i Giers Herred, og i 1642 bad han Kongen om at mageskifte nogle Gaarde med sig ved Gjessinggaard og Maltesholm for en ham tilhørende lille Hovedgaard paa Bornholm⁴⁾. Endelig købte Anne Ramel Aaret efter Malte Juuls Død Vand- aas Gods i Skaane.

1648 brød Malte Juuls gamle Sygdom, Kolik, frem igen. Det begyndte under et Ophold i København den 11/5 om Aftenen, men alligevel rejste han til Skaane og videre til sit Len, Christiansstad. Her tog Smerterne Overhaand for dog den 27/5 at blive svagere, men denne Bedring varede kun kort Tid, og den 5/6 1648 døde han i Christiansstad fromt og roligt, 54 Aar gl., efter at have taget Afsked med sin Hustru. Den 26/6 s. A. blev han begravet i Lunds Domkirke.

Malte Juul var en velhavende Mand, som efterlod sig den betydelige Formue⁵⁾ af 1167½ Lod Sølv, 102 Lod Guld samt et Bibliothek paa 200 Bind, hvori bl. andet fandtes følgende Bøger: En fransk og en italiensk

Bibel, Gerhardts Meditationes, Hutters Compendium, Gersons De imitatione Christi, nogle Værker af Lipsius og en Mængde Skrifter om Krigskunst og Historie.

Efter sin Mands Død boede Fru Anne Ramel hovedsagelig paa Maltesholm og Birkholm, men opholdt sig dog f. Eks. 1655 paa Gjessinggaard¹⁾. Den 11/10 1649 fik hun Kongens Kvittans for Christiansstad Len, og flere Aar efter, nemlig den 3/1 1653²⁾, fik hun udbetalt 405½ Rdl., hun havde til Gode efter Malte Juul af dettes Lens Regnskaber.

Fig. 153. Malte Juul og hans Svigersøn, Sten Reedtz.
Efter Maleri paa Maltesholm.

I Efteraaret 1649 mistede hun sin eneste endnu levende Søn, og i 1651 skiftede hun derefter med sine to ugifte Døtre, Else og Maren, som fik Gjessinggaard i Jylland, Vandaaas og Klogerup i Skaane. Selv beholdt hun Birkholm og Maltesholm, af hvilke Datteren Margrethe Juul efter sin Moders Død arvede den første Gaard, Datteren Maren Juul Maltesholm. Denne døde 1682 og havde i sit Ægteskab med Steen Reedtz ingen Børn. Hendes Gaarde arvedes derefter af hendes Søster-

børn, saaledes at Søsteren Margrethes Børn paa denne Maade fik Malte Juuls danske Gaarde, Gjessinggaard og Birkholm, hvorimod de skaanske Gaarde alle kom til Else Juuls Børn. Af disse fik Vivike Lindenov, gift med Landsdommer Hans Ramel i Skaane, Maltesholm, og deres Søn, Malte Ramel, forandrede en Del paa Gaardens udvendige Udseende.

Efter 1658 købte Anne Ramel den Gaard³⁾ i København, hvor Kirstine Munk, Christian IV's Gemalinde, havde boet. Anne Ramel ejede den 1661, men derefter fik hendes Svigersønner den, først Sten Reedtz og Otto Lindenov og derefter i 1690 Mourids Putbus. Sammen med Svogeren Tønne Juul førte hun en længere, men intetsigende Kirkestrid i Aaret 1660 i en Patronatssag (jvnf. I, Side 105).

Anne Ramel døde paa Birkholm den 16/6 1661.

Børn:¹⁾

1. *Henrik Juul*, død lille.

2. *Iver Juul*, antagelig død lille.

3. *Sten Maltesen Juul*, begravet i Juni 1644 i Nicolaj Kirke i København. (se under den yngre Broder Iver)

Til Sten Maltesens Begravelse blev skrevet et Mindedigt af en Mand ved Navn A. Sussangius²⁾. Efter en latinsk Hyldest til Slægtens Vaaben, Lillien, ender Digtet med en Sonnet paa Fransk saalydende:

Quand nostre très bon Dieu, qui void sur toutes choses
voyoit, petit Stenon, vostre entendement
que louoit un chacun, ayant bon sentiment
il dit, voyez ce lis, qui croist parmy les roses
Pensez-vous, Monsieur Jul, que ces fleurs qui encloees
sont dans ce beau jetton, vous aurez longuement?
Il faut que ce Lis soit planté dans autre rang
Vien ça, petit Stenon, je veux que tu reposes
Vien tantost dans le ciel: Icy tous tes soucis,
tes pleurs et tes tourmiens seront changez en ris
Et bien, mon Dieu, je veux, voila j'ay grand' envie
de bien mourir, ainsi disant nostre Stenon
il va quitter la vie avecque la raison
Dieu garde, monsieur Jul, vostre cadet en vie.

4. *Else Juul*, født den 7/7 1629 i Christianopel, død den 21/4 1679 i Malmø. Hun blev gift den 28/5 1654 i Malmø³⁾ med *Otto Lindenov*⁴⁾ til Borreby, født den 3/7 1629 paa Borreby, Søn af Otto Lindenov († 1632) til Borreby og Østergaard og Hustru, Fru Vibeke Clausdatter Putbus (Podebusk) til Barsebæk.

Otto Lindenov junior havde været udenlands, blev 1649 immatriculeret ved Universitetet i Orleans, var 1653 Hofjunker og fik s. A. Bestalling som Ritmester ved den nye Rostjeneste i Antvorskov, Sæbygaard, Korsør og Sorø Amter; 1657 blev han Ritmester ved Landskrona Lens Sogneryttere, var det følgende Aar Ritmester ved Kronens Livregiment, men blev afskediget dette Aar. Atter i 1660 var han Ritmester ved sjællandske Rostjeneste, blev 1664 introduceret paa det svenske Ridderhus under Nr. 30, var dog 1670 Ritmester ved fynske Kavalleriregiment og 1675 ved 2. fynske Rytterregiment. I 1681 fik han Kong Karls Tilladelse til at flytte til Danmark, hvor han døde den 5/8 1697 paa Eriksholm. Baade Otto Lindenov og Else Juul er begravet i Lyddekøbing Kirke i Skaane.

Børn:

a. *Otto Lindenov* til Klogerup, svensk Ritmester ved skaanske Kavalleriregiment; død før Faderen.

- b. Hans Lindenov, død lille.
- c. Vibeke Lindenov til Maltesholm, Vesterstad, Klogerup og Borreby, født 1655, død den 20/8 1725, gift den 22/11 1671 med Hans Ramel, Landsdommer i Skaane. Hun arvede Maltesholm efter Maren Juul.
- d. Malte Juul Lindenov, født den 16/11 1656, død den 19/1 1677 i København, ugift.
- e. Anne Sophie Lindenov til Borreby og Klogerup, født den 30/12 1657, død 1715, gift den 28/7 1704 med Hofkansler Vilhelm Julius Friherre Coijet til Lyngby, Bengteboda og Aarup.

5. *Kirsten Juul*, død lille.

6. *Maren Juul*, død lille.

7. *Else Juul*, død lille.

8. *Iver Juul* til Birkholm, født den 22/9 1635 i Christiansstad. Da han var 4 Aar gammel¹⁾, kom han sammen med Broderen Sten i Skole, hvor de navnlig blev holdt til den tyske Lærer for at lære Tysk. 1644 døde Broderen Sten, og Malte Juul lod derefter sin egen tidligere Lærer, Pomeraneren Georgius Zeleski, læse med Iver, som omtales som et fromt og kærligt Barn med gode Evner. Søndag den 9/9 1649 blev han meget syg. I nogen Tid havde han følt sig ilde tilpas, men han havde ikke nænnet at sige det til sin Moder for ikke at gøre hende ængstelig. Nu tog Sygdommen til; han hostede stærkt, spyttede Blod, og den 15/9 1649 døde han. Han blev begravet i Lunds Domkirke den 5/10 1649.

9. *Lene Sophie Juul*, død lille.

10. *Maren Juul*. Hun blev gift²⁾ den 8/3 1635 med *Sten Reedtz* til Hørbygaard i Tudse Herred og Vandaas og Beverød i Øster Gyng Herred i Skaane, Søn af Frederik Reedtz til Tygestrup og Hørbygaard og Hustru, Fru Birgitte Brahe Stensdatter til Barritskov.

Sten Reedtz gik 1632—34 i Herlufsholms Skole, studerede 1640 i Padua, blev 1641 Hofjunker og tjente senere i Kancelliet. I 1658 var han Ritmester ved Kongens Livregiment og døde i 1682.

Maren Juul arvede Forældrenes skaanske Gaarde, men de boede mest paa Hørbygaard ved Holbæk Fjord. Da Skaane blev afstaaet til Sverrig, nægtede Sten Reedtz 1659 at aflægge Ed til den svenske Krone, idet han angav, at Godserne i Skaane var hans Hustrus³⁾. I 1681 gjorde de Testamente, og da de var barnløse, testamenterede de Vandaas til Søsterdatteren Lena Sofie v. Putbus og Maltesholm til den anden Søsterdatter Vivike Lindenov. Maren Juul døde 1682, samme Aar som Sten Reedtz.

Efter deres Død blev Arvingerne uenige om Testamentet, og i 1688 bad derfor Søsteren Margrethe Kongen om at beskikke to Commissarier til at afgøre Striden⁴⁾.

11. *Margrethe Juul* til Gjessinggaard og Birkholm. Hun blev gift den 18/10

1661¹⁾ med *Maurids Friherre af Putbus* (Podebusk) til Baroniet Einsidelsborg paa Fyn og Holbæk Ladegaard, født den 3/11 1633 paa Kørup, Søn af Landkommissær paa Fyn Henrik Podebusk til Kørup og Kærsholm og Hustru, Fru Sidonia Marie Abrahamsdatter Friherreinde v. Einsidel af Brandstein i Sachsen.

Maurids Putbus var Hofjunker 1657—60 og var i 1658 attacheret Ove Juul til Willestrup paa dennes Sendelse til Gottorp. I 1657 fik han Løfte paa et Kompagni og var ogsaa 1660 Ritmester ved Niels Lykkes Regiment af den jyske Rostjeneste. 1663 blev han Kammerjunker og senere Kammerherre. Allerede 1665 kaldtes han Friherre, men først den 29/5 1668 ansøgte han om Optagelse i den danske friherrelige Stand, hvilket bevilgedes ham den 4/1 1672. I 1676 oprettede han Baroniet Einsidelsborg, som han havde arvet efter Faderen. Tillige havde han arvet en Del af det gamle Kørup ved Einsidelsborg, hvis Hartkorn efter Matriklen af 1688 var paa 5—600 Tdr. I 1676 købte han Holbæk Ladegaard.

Margrethe Juul arvede efter sine Forældre i 1661 hele Birkholm og en Del af Gjessinggaard. Denne kom hun og Maurids Putbus dog senere til at eje helt og holdent²⁾. Førstnævnte Gaard bestod foruden Hovedgaarden af ialt 3 Møller, 80 Bøndergaarde og en Del Boel og Huse, tilsammen 818 Tdr. Hartkorn, hvoraf Margrethe Juul dog selv havde købt 2 Møller, 7 Gaarde, 1 Boel og 2 Huse. Birkholm solgte han den 21/2 1684 »med en snart bygget Hovedgaard«, Holbæk Ladegaard den 1/5 1687, vistnok paa Grund af økonomiske Vanskeligheder. Begge Gaarde blev solgt til Baron Fr. Vittinghof til Schelenborg.

Det vides ikke, naar Margrethe Juul døde, men hun levede i alt Fald 1688 (se under Søsteren Maren). 1656 skænkede hun Kalk og Disk til Nykirke ved Stovgaard i Ribe Stift. Maurids Putbus døde i Odense den 12/10 1700. Rygtet sagde³⁾, at han kort Tid efter at være set sund og frisk blev fundet død, siddende paa en Stol med Hovedet vredet helt over, saa Ansigtet vendte mod Ryggen.

Mulig er baade Maurids Putbus og Margrethe Juul begravet i den Putbus'ske Begravelse paa Rygen.

Børn:

- a. Henrik, Friherre af Putbus, født d. 8/4 1663, Kaptajnløjtnant, død den 30/12 1691 paa Einsidelsborg.
- b. Anna Sidonia, Friherreinde af Putbus, til Gjessinggaard og Lundsgaard, født 1664, død 1725 paa Lundsgaard. Hun solgte 1713 Gjessinggaard til Kancelliraad Gothard Braëm.
- c. Helene Sophie, Friherreinde af Putbus, født 1666 paa Vandaas, som hun senere arvede efter Mosteren Maren Juul. Hun døde 13/12 1738.
- d. Ursula Marie, Friherreinde af Putbus, til Hagested i Tudse Herred,

født 1668, død 1734 i Stralsund. Hun blev gift 1. Gang den 14/10 1701 med Geheimeraad Knud Thott til Knudstrup, død 18/4 1702, 2. Gang, den 14/8 1708 med sin Svigerindes Farbroder Anshelm Rigs greve Promnitz til Lübben, Oberamtspräsident for Markgreveskabet Nederlausitz, død 1726.

- e. Elisabeth Christiane Friherreinde af Putbus, født 1669, død 1687.
- f. Malte, Rigs greve af Putbus, Friherre af Putbus og Einsidelsborg, Herre til Kørup, født den 4/4 1671 paa Einsidelsborg. Han blev af Kejser Karl VI i 1727 ophøjet i tysk, rigsgrevelig Stand.

VOLSTRUPLINIEN

AXEL JUUL

1606—1671

til Kvistrup, Gunderup, Volstrup og Gundetved

I, Side 98

Axel Juul er født den 13/10 1606 paa Willestrup, Søn af Iver Juul til Willestrup og Hustru Maren Maltedatter Sehested. Ligesom sine Brødre blev han efter endt Skoletid sendt udenlands¹⁾. Med Broderen Christopher og med Hans Thorup fra Kolding som Hovmester afrejste han den 25/4 1619 fra Willestrup over Hamborg til Giessen, hvortil de ankom den 14/5. Efter at have studeret her i nogen Tid fortsatte de Uddannelsen ved Gymnasiet i Herborn i Nassau. Den 30/8 1619 overværede de i Frankfurt Kejser Ferdinands Krøning, studerede atter nogen Tid i Giessen, men rejste derefter til Universitetet i Tybingen, hvor de studerede i to Aar. I 1621 var de fra 14/5—22/8 og atter en Tid i 1622 i Strassbourg, men da Stridighederne brød ud i Tyskland med Biskop Leopold af Strassbourg, flygtede de for Sikkerheds Skyld til Surbrønden i Græszbach, 5 Mil fra Strassbourg. Her blev deres Hovmester syg af en smitsom Sygdom og døde. Ogsaa Axel Juul blev syg, men kom sig. Videre drog de til Tybingen, og her ankom deres nye Hovmester, Magister Christen Clemmensen, den senere Rektor paa Herlufsholm. Til Omgangsvener i Tybingen havde de Greverne W. G. af Castel og H. Z. af Pappenheim samt Otto, Henrik og Holger Lindenov. Efter en ny Udflugt til Strassbourg og Rejser til Ulm, Inspruck, Trident og Wien naaede de Padua. Som Protestanter mærkede de overalt i disse katolske Egne en vis Uvilje mod sig, men her i Padua under Venetiens Hersker følte de Tryghed, og de lod sig derfor begge indskrive ved det herværende Universitet den 11/7 1624²⁾. Kort Tid derefter døde Christopher Juul af en hidsig Feber i Johannes Rodes Hus, 22

Aar gl. Den lærde, danske Videnskabsmand og Læge, Johannes Rode, boede sin meste Tid i Padua, og her kom Axel Juul meget sammen med ham. Under det senere Ophold i Rom skrev Johannes Rode i Axel Juuls Stambog den 26/3 1625 sit Navn og Ordene¹): »Candide et constanter. Nunquam animo divisus«. (De sidste Ord betyder omtrent: Vær aldrig splittet i din Sjæl). Ligesaa findes i Johannes Rodes Stambog Axel Juuls Navn og i 1638 tillige Ove Juuls. Et Skrift af Lipsius, udgivet 1648 af Rode: *Justii Lipsii de Re nummaria Breviarum. Patavii MDCXLIX*, er dediceret til Axel Juul.

Efter Broderens Død blev Axel Juul boende i Padua og fortsatte sine Studier, til han i Marts 1625 tog Afsked med sine Landsmænd dernede, de senere Rigsraader Mogens Sehested, Henrik Ramel og Axel Urup, og rejste paa en Udflugt med Johannes Rode og Frands Rantzau til Rantzausholm (den senere Rigshovmester). Turen gjaldt Rom, hvor de vilde overvære Festlighederne i Anledning af Paasken og Jubelaaret. Sammen vendte de tilbage over Neapel, Loretto, Siena, Florens og Bologna til Padua. 1626 tog han atter herfra og boede et Aar i Siena, rejste derfra en Tur over Pisa og Livorno til Søs til Genua og var i September s. A. tilbage i Padua, som han forlod definitivt i Begyndelsen af Oktober sammen med Niels Krabbe til Skjellerup og Lægen Otto Sperling. Maaske har Axel Juul dog dette Aar været et Besøg i Venedig, thi en Bog i det kgl. Bibliothek i København, Girolamo Bardi: *Vittoria navale attenuta dalla rep Venetiana, V. 1619*, som han vel har købt her, har Indskriften Axel Jul Iffuerstrup (skal vel være Iffuersen) in Venetia l'Anno 1626.

Han fik nu Bud om, at Wallenstein var gaaet op i Jylland, en Begivenhed, som han iøvrigt snart kom til at mærke føleligt derved, at Pengeforsendelserne ikke kom saa sikkert til ham som før, og snart saa han sig derfor nødsaget til at rejse hjemad. I Begyndelsen af November var han i Lyon, i de første Dage af Januar 1628 i Geneve, og efter en Udflugt til Paris er han atter i Lyon den 25. Januar og i Bourges den 24. Februar. Her hørte han, at Rigsraad Christen Thomesen Sehested til Tanderup og Jørgen Brahe var i Paris som danske Gesandter, og Axel Juul greb straks Chancen for med disse fornemme Herrer at kunne naa lettere hjem. Nogen Tid tog det imidlertid, inden Gesandterne kunde blive færdige med deres Mission, men i Juli 1628 drog han da med dem til London. Her maatte han blive med Gesandterne til Slutningen af Maj 1629, da det lykkedes ham at træffe en anden dansk Gesandt, Palle Rosenkrantz til Krengerup, der var i England for at indfordre 3 Tdr. Guld, Kong Jacob havde laant for nogle Aar siden af den danske Konge. I dennes Følge rejste han over Brabrand og videre til Søs til Helsingør og traf i København sin Moder.

Paa Herremødet i Odense 1629 stillede han sig til Kongens Raadighed og aflagde den 7/9 i Sct. Knuds Kloster Ed som Sekretær i Kancelliet til Kansler Christian Friis til Kragerup, hans tilkommende Svigerfader. Under sit Ophold

i København blev han 1629 Laugsbroder i det danske Kompagni, nuv. kgl. Skydeselskab¹⁾. I 1632 sendtes han som kgl. Sekretær til Holland efter nogle Klenodier, og den 29/6 s. A. er han lykkeligt tilbage med dem. 1633 attache-

Fig. 154. Axel Juul.
Etter Kobberstik paa Ravnholt.

redes han et Gesandtskab, som med Marsken Jørgen Skeel i Spidsen drog til Dresden for at fri til Kurfyrsten af Sachsens Datter, Magdalene Sibylla, for den udvalgte Prins Christian, Christian IV's Søn. Den 16/1 1634 ansøgte han om og fik sin Afsked i Naade fra Kancelliet. Den 7/7 1632 var han nemlig

blevet trolovet med den 13-aarige *Elisabet Friis* af de Haraldskær Friiser (med Skaktavl), født den 14/11 1619 paa Roskilde Bispegaard, Datter af den indflydelsesrige og videnskabeligt interesserede Kansler Christian Friis († 1639) og Hustru Fru Barbara Wittrup til Engestofte († 1653). Christian Friis boede til sin Død paa Kragerup paa Sjælland, og her er da Elisabet Friis opvokset sammen med sin Søster Anne Cathrine, der blev gift med Axel Juuls Broder Tønne. Deres Bryllup stod den 13/4 1634 i Vor Frue Kirke i København i Christian IV's Nærværelse. I Følge Birte Brocks Kogebog¹⁾ bestod den Mad,

som kom paa Kongens Bord ved denne Lejlighed, af to Anretninger eller »Sæt«, (et muligt 3. Sæt, Desserten, omtales ikke), hver bestaaende af følgende Retter:

1. Sæt: 1. Kalvesteg, 2. Pomeranssuppe, 3. Lamme-
steg, 4. Fersk Fisk, 5. Kogte Kapuner, 6. Marcipan, 7. Salt Oksekød kogt med Peberrod og Ko-

render, 8. Krebs, 9. Stegte Fjerhaner, 10. Kirsebærtærte. Som Bifade til dette Sæt anrettedes stegte Kyllinger fyldte med Æbler og Rosiner og med klaret Smør under med mosede Æbler i samt Østers.

2. Sæt: 1. Dyresteg, 2. Stenbidere, 3. Duepostej, 4. Kapuner, 5. Kalvekød, 6. Hakkepostej, 7. Sukat-Tærte. 8. Rav og Rækling, 9. Bedesteg, 10. Fersk Fisk. Som Bifade til dette Sæt anrettedes stegt, ræset Laks og Hane-Postej.

Efter Brylluppet flyttede de nygifte til Volstrup ved Struer i Hjerm Herred. Denne Gaard og den nærliggende Kvistrup arvede Axel Juul senere. Men endnu ved Moderens Død i 1665 kalder Broderen Ove hende i sin Dagbog »til Kvistrup og Volstrup«, og den 6/3 1633 fik Fru Ingeborg Parsberg kgl. Bevilling paa Kongetienderne af Maabjerg, Navr og Bure (jvnf. I, Side 93).

Formodentlig har hun beholdt Gaardene, saa længe hun levede, og Axel Juul har kun bestyret dem eller været sin Moders Forpagter.

Paa Kvistrup er imidlertid Indgangen fra Haven prydet med en Sandstens Portal med allegoriske Figurer og øverst Axel Juuls Vaaben med Aars-
tal 1637, medens Feltet ved Siden af, der skulde have indeholdt Elisabeth

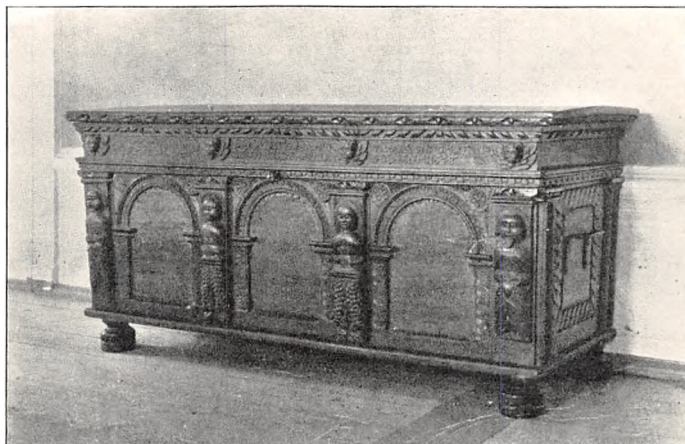

Fig. 155. Kiste paa Willestrup med Axel Juuls og Elisabet Friis's Vaabner og Aarstal 1648.

Kmh. Sehestedt Juul købte Kisten i 1919 af Grosserer Blom paa Nørlund, hvor den havde staaet i mange Aar.

Friis's Vaaben, ikke er udfyldt, eller Figurerne er i Tidens Løb faldet af¹). En senere Ejer, Apotheker Eyber, nedrev de to lange Fløje ved Hovedbygningen og Taarnets Spir. Ligesaa er Husets øverste Etage borttaget, men iøvrigt findes endnu den oprindelige Stueetage og de gamle, hvælvede Kældere. Paa Volstrup er der Spor af de gamle Grave, men det nuværende Stuehus er bygget i 1805 og 1876.

I 1640 var Axel Juul og Elisabet Friis med til Laurids Ulfeldts og Else Parsbergs Bryllup og gav den anselige Brudegave af 7 Rosenobel (I, Side 116). I de første Aar samlede og udvidede han sit Gods heroppe i Hjerm og Ginding Herreder, dels ved Køb og dels ved Mageskifte med Kronen. Den 29/10 1632²) og den 22/2 1633²) fik han saaledes i Borbjerg Sogn 2 Gaarde, hvoraf den ene kaldtes Borbjerggaard, den anden Kvistgaard, i Borbjerg By 2 Boel og 1 Gadehus; i Ginding Herred 2 Gaarde og 2 Boel. For dette gav han 7 Gaarde og en Del Boel i Nørvang Herred. I 1632³) og 1650³) købte han Gods i Hjerm Sogn, sidstnævnte Gang en Gaard og et Boel af Knud Seefeld til Oxholm. Ialt ejede han i Jylland efter jysk Hartkornliste 1638⁴) 541 Tdr. H. 1645 købte han Gundetved (Selchausdal) i Løve Herred, Sæby Sogn paa Sjælland, af Joachim Normand til Klein Tribbewitz paa Rygen, og 1649 havde han en Trætte med Christoffer Gjø til Assendrup, Lensmand paa Sæbygaard, angaaende en Kirkevej, som sidstnævnte uden Axel Juuls Tilladelse havde ladet udlægge over Gundetveds Marker. Kongen bød i Maj 1649 tre Adelsmænd forlige Sagen. 1657 (Skøde af 9/2)⁵) købte han Assendrup med tilliggende Gods i Tybjerg Herred paa Sjælland af Fru Karen Lange, Enke efter ovennævnte Christoffer Gøye, og vistnok samme Aar erhvervede han sig Katstrup mellem Tissø og Jyderup. Ogsaa med sin Broder Tønne havde han handlet lidt, idet han i 1647 havde afkøbt ham en Gaard i Jyderup i Tudse Herred (Skøde af 12/11⁵) og det følgende Aar 3 Gaarde, den ene i Eskebjerg i Arts Herred og de andre i Ulkestrup i Merløse Herred.

Axel Juuls mange Gaardkøb paa Sjælland i Aarene omkring 1650 maa sikkert sættes i Forbindelse med de daarlige Tider for Landbruget, som netop var begyndt paa dette Tidspunkt, og som tvang saa mange Adelsmænd til at gaa fra Gaardene. Adskillige havde jo vænnet sig til et mere eller mindre ødselt Liv i Opgangsperioden i Aarhundredets første Halvdel og nu, det gik nedad, knob det med at sætte Tæring efter Næring.

Billige var altsaa Gaardene, men desværre for Axel Juul skulde de blive endnu billigere. Thi Trængselsaar af den haardeste Art føjede sig snart til Nedgangstidens Vanskeligheder. Svenskekrigene med deres Hærgninger og Ødelæggelser, Fjendens ublu Brandskatninger (se senere) og Inddrivninger af Naturalier m. m., alt dette var Modgang, som ikke havde været til at forudse, og som nok var i Stand til at forarme de danske Godsejere. Heldig havde Axel Juul altsaa ikke været med sine Spekulationskøb, og resolut solgte han derfor i 1664 alle sine sjællandske Gaarde, nemlig Gundetved og Katstrup til den rige

Rentemester Heinrich Müller¹⁾ og Assendrup til Professor, Biskop Joh. Wandal. Endda synes hans økonomiske Forhold ikke dermed at være bragt paa Fode igen, thi det følgende Aar fik Frantz Rantzau og en Claus Christensen Indførsel i en Del af hans Gods²⁾, og sikkert kun den bittreste Nødvendighed drev ham til i 1668 at gøre Indførsel hos sin Svigersøn og Slægtning Niels Juul paa Bjørnsholm for den betydelige Sum af 10,800 Rdl. en specie (Side 375), som Niels Juul skyldte ham »efter saavel hans som hans gode Faders strenge Skadesløs Brevs Indhold¹⁾.«

Efter en Dom paa Viborg Landsting af 3/6 1668¹⁾ transporterede Niels Juul en Del Pantebreve og Obligationer samt en Del Jordegods hørende til Hovedgaardene Bjørnsholm og Gunderup til Axel Juul, og vel sagtens har det i Særdeleshed drejet sig om den sidste Gaard. Thi i 1669 (Skøde af 19/2) solgte Axel Juul Gunderup Hovedgaard og Gods for 6524 Rdl. til Assessor Peder Sørensen Hofman i Randers. Gunderupgaard udgjorde da 21 Tdr. H. med 166 Tdr. Bøndergods. Samme Aar maatte Elisabeth Friis med sine Midler redde Niels Juuls anden Gaard Bjørnsholm fra at komme i hans Kreditorers Hænder. Hun overtog Gaarden og testamenterede den siden til sin Dattersøn Claus Below, men Niels Juul fik dog Lov at bo der, saa længe han levede.

Ligesaa fik Elisabet Friis Indførsel i den halve Part i Hørbylund, som Niels Juul havde arvet efter sin Tante Kirsten Juul, men denne halve Part (24 Tdr. H. og 48 Tdr. H. Gods) solgte Elisabet Friis 1677 til Forpagteren paa Gaarden³⁾.

Af Ingeborg Parsberg havde Axel Juul og Halvbroderen Ove hver faaet sin Halvpart af hendes Gaard i Viborg. Axel Juul havde faaet sin Part tilskødet den 15/2 1654 (I, Side 93), Ove Juul sin Part den 9/8 1653. 1654 købte Axel Juul imidlertid sin Halvbroders Part og var altsaa derefter Eneejer af Gaarden »med Staldene, Gaardsrum og alt andet, som det nu tilligger og af Arilds Tid tilligget haver.« Under Krigen 1659 boede Axel Juul paa Katstrup, fordi det var mere sikkert at bo her i disse Ufredsaar end paa det ensomt og fjernt beliggende Volstrup. Men var han her sikret mod omstrefjende Soldaterbander, rantes han til Gengæld haardt af Svenskernes Assignationer og Brandskatninger og det i den Grad⁴⁾, at han maatte sende sin Datter Barbara til Ove Juul paa det nærliggende Kragerup og selv flygte med sin Hustru til Søgaard, hvor Broderen Tønne boede.

I al Hemmelighed prøvede han at sende sine Værdisager og sit Bibliothek til Kragerup. Det lykkedes, men ikke uden at blive opdaget, og det kostede Ove Juul mange Bryderier at forhindre Svenskerne i at bemægtige sig det (I, Side 131).

I 1633 havde Axel Juul faaet Løfte paa et Kanonikat, men først i 1649 fik han Løftet indfriet, idet han da modtog et Prælatur i Lund. 1643 var han Korporal ved den jyske Rostjeneste, i November 1647⁵⁾ deltog han i Adels-

mødet i København, hvor der drøftedes forskellige militære Spørgsmaal med Rigmarsken, og i 1648 tilsagdes han til Frederik III's Kroning.

Løvrigt førte Axel Juul en stille Tilværelse, optaget af Studier og uden Spor af Lyst til offentlige Hverv eller Embeder, som hans 11 Aars Studieophold i Udlandet og hans 6 Aars Kancellitjeneste ellers gjorde ham selvskreven til. Men til Trods for denne Tilbagetrukkenhed var han alligevel saa kendt og saa anset, at Rigsraadet i Sept. 1660 indstillede ham til Optagelse i det, men Indstillingen fik ingen Betydning paa Grund af Regeringsforandringen. Stadig havde han Forbindelse med lærde Folk, og i sine Breve kalder Oldgranskeren Ole Worm ham en lærd Yngling. Et latinsk Brev fra Axel Juul til Ole Worm findes endnu paa det kgl. Bibliothek¹). I Ligprædikenen²) over ham siges, at da han havde en besynderlig Forfarenhed og Kundskab i fast alle Tungemaal og Fakulteter, »blev han af mange andre fornemme Folk inden- og udenlands, som han paa sine lange Rejser sig havde gjort Kendelse med, consuleret i højvigtige og dybe Sager, hvorom bærer Vidne mange Skrivelser saavel som Kopier og Svar, som endnu findes i hans Studerekammer. Og saasom denne sal. Herres største Begærlighed altid har været at maatte fra al verdslig Uro og Besværinger være forskaanet, har han, endog adskilligt ham præsenteret var, sig derfor undskyldt.« Hvad han studerede, ved vi ikke noget om, men Datidens lærde Kredse beskæftigede sig som oftest paa een Gang med mange forskellige Fag, og Axel Juuls videnskabelige Granskning har sikkert ogsaa tilstræbt almindelig, alsidig Viden³). Hans Skriver, Arendt Berntsen, har udgivet et Skrift: »Danmarks og Norges frugtbare Herlighed«, og i dette fortæller han, at Axel Juul havde Benraden af en Enhjørning i sit Studerekammer.

Tillige fortæller Arendt Berntsen, som Bevis for Axel Juuls Godhed som Herremand, om de mange veldrevne Bøndergaarde der paa Egnen. Han var dertil en meget gudfrygtig Mand, der hver Dag foruden sin Morgen- og Aftenbøn læste nogle Kapitler i Bibelen. Som sin Halvbroder Ove havde han en levende Interesse for Mønter, særlig fra Romertiden. Af den Slags havde han en fortræffelig Samling, som den kendte Thomas Bartholin skriver om i følgende Vers⁴):

Antiquos versams Romano nomine nummos
 Julius exillis monstrat habere genus
 Cum videat spoliis oneratos Cæsaris Axes
 Applausum Axelii sæpe morantur equos.

Under et Besøg hos Fru Elisabet Friis paa Bjørnsholm i 1675 købte Ove Juul Halvdelen af sin Broders Bibliothek og alle hans »gamle Penge og Rariteter« af hende.

Paa det kgl. Bibliothek i København findes Axel Juuls⁵) Stambog, købt af ham selv 1621 paa hans Udenlandsrejse i Strassbourg. I denne har mange

kendte Folk skrevet, saaledes Frederik Urne til Bregentved, Henrik Rantzau til Møgelkær, Palle Rosenkrantz til Krengerup, Lægen Otto Sperling og fl.

Axel Juul havde i flere Aar været svagelig. Hans idelige Studeringer tog vel ogsaa paa Kræfterne, og i sine sidste Aar overfaldtes han ofte af Tunghed og Søvnighed. Den 1/11 1671 blev han meget syg, og der gik Bud den lange Vej til Ringkøbing efter Lægen. Denne var imidlertid ligeledes syg og kunde ikke komme, men Tønne Juul arriverede da fra Taarupgaard med Lægen Dr. Creutzhofver. Der var imidlertid intet at gøre. Efter 12 Dages Sygdom døde Axel Juul paa Volstrup den 18/11 1671. Til Stede hos ham i Dødsstunden var foruden Broderen Tønne med Hustru tillige hans Datter Barbara med Mand, Niels Juul til Bjørnsholm, samt hans Venner, Fru Margrethe Reedtz, Enke efter Malte Sehested til Rydhave, Fru Sophie Sehested, gift med Henrik Sandberg til Bøgested, og Fru Else Beck. Axel Juul blev bisat i Viborg Domkirke den 13/3 1672, og Liget førtes senere til Hjerm Kirke.

I Ligprædikenen over ham, hvori der iøvrigt findes adskillige Æresvers til hans Pris, siger Præsten Niels Olufsen Coccius om ham: »til hvis Afsked og vel forskyet Æreminde dette kan siges, at hans Herkomst var prægtig, hans Opfødsel omhyggelig, hans Rejser bekvemme, hans Bestillinger anselige, hans Giftermaal ædelt og lyksaligt, hans Adfærd venlig, hans Gemyt dydigt, hans Gerninger ærlige, hans Lefned oprigtigt, hans Død roligt, hans Hvile evig.«

En anden Præst, Sognepræsten i Vejrum Hr. Niels Povlsen Astrup, skrev nedenstaaende Æresvers over ham, som ligeledes mere udmærker sig ved Naiviteten end ved Dybsindighed:

Hans dydig Frue med stor Omhu
 prægtig Ligfærd bekoste,
 ej sparte Flid med al sin Id,
 det billig hver Mand roste.
 Ligkistens Mag' man nep kan tag
 hos nogen Landet over,
 saa hellig flyet var den med Pryd,
 at Mand og Kvind' den lover.
 En Hædersgrav lod hun sin brav
 med stor Bekostning gøre.
 I Hjerrum Kirk', der ses det Værk,
 som værd er at omrøre.
 En Gravskrift fin paa kostbar Sten
 til Tegn ham ej at glemme,
 opsat for sand, den dydig Mand
 i Hjerttet steds' at gemme.
 Han har og vel med al god Skel
 alt saadant meriteret.

Elisabet Friis boede efter Axel Juuls Død mest paa Kvistrup, men opholdt sig dog ogsaa en Del paa Bjørnsholm, men vanskelige blev Tiderne nu for hende. Den Gæld, som Svenskekrigen havde lagt paa Axel Juuls Skuldre, faldt tungt over hende, og Enevoldsregeringens mange Skattepaalæg i Forbindelse med de senere Aars faldende Landbrugspriser gjorde yderligere Situationen prekær for hende. Allerede efter et halvt Aars Forløb fik Dr. Mathæus Broberg ved Højesteretsdom Indførsel i Volstrup, som derefter splittedes mellem hendes og Svigersønnens Kreditorer¹⁾ (jvnf. Side 375). Muligvis har dog Gaarden en Tid været under Skiftekommissærernes Administration, thi Christen Linde, der endnu 1678 nævnes som Forpagter paa den²⁾, fik 1682 tilskødet $\frac{1}{4}$ af Volstrup af Elisabet Friis's Dødsbo³⁾. Efter Axel Juuls Død udstedtes den 24/9 1672 kgl. Bevilling til Skiftekommissærerne om at afhænde saa meget af det bedste og sikreste Jordegods, at Gælden kunde betales før Skiftet. Dette kan dog næppe være bragt i Orden før Elisabet Friis's Død, thi den 18/7 1677 fik Skiftekommissærerne ny Befaling til at samle alle Arvingerne og i deres Nærværelse aabne, registrere og vurdere det forseglede Dødsbo, optage Fortegnelse over Formuen og Gælden og derpaa overgive Midlerne til Tønne Juul, hvis han var »vederhæftig« eller til en anden vederhæftig Slægtning, og lade denne betale de afdødes Gæld.

Elisabet Friis har selv næppe været helt klar over Situationen. I sit Testamente af 10/3 1677¹⁾ (kgl. stadfæstet 15/1 1678 efter Tønne Juuls Ansøgning²⁾) skriver hun ganske vist, at hun »efter min gode, sal. Mands Død have arvet en meget skøn Arv foruden nogen Gæld, men, o' Gud, hvad maa jeg klage, de saa Arven, som dem tilfaldt, ikke saa tidlig, at den jo blev dem fravendt og fratagen og jeg til min højeste Bedrøvelse maa se, at den Middel, som Gud af Naade havde velsignet min dydige gode sal. Mand og mig med, kommer mine Døtre saaledes fra, foruden deres Forsømmelse eller Forseelse, og maa nu leve i en Vederværdighed og Trang alle deres Livs Dage, med mindre jeg finder timelige Raad dertil.«

Alligevel testamenterede hun derefter sin Datter Ingeborg Juul's 10 Børn lige Arv i 300 Tdr. H., i Hovedbygningen paa Hovedgaarden og i Kvæg, Heste, Hopper og Boskab for 2000 Rdl. paa den Betingelse, at hendes efterladte Formue forblev uskiftet under visse Personers Tilsyn og først deltes, efter at hendes og hendes Mands Gæld var betalt. Skulde dette ikke kunne ske af Godset i de besværlige Tider, bad hun sin Mands og sine egne Brødre at lade Godset sælge, til Gælden blev betalt, men lade hendes Børnebørn faa de 300 Tdr. H. og 2000 Rdl. i Mobilier samt Hovedgaardens Bygninger, saaledes at Børnenes Moder i sin Livstid kunde oppebære Indkomsten og bo paa Gaarden. Hendes Datter Barbara skulde have i sin Livstid aarlig 12 Tdr. Rug, 12 Tdr. Byg, 6 Svin, 1 Td. Smør, 1 Td. Gryn, 4 Tdr. Sild og i rede Penge 12 Rdl., eller ialt for det hele 140 Rdl.

Vist nok har Tønne Juul som Formynder for hendes Dødsbo⁵⁾ gjort alt,

hvad der kunde gøres for Axel Juuls Døtre. Boet var imidlertid saa godt som fallit, selv om der vistnok var fuld Dækning for Passiverne og maaske noget tilovers.

I Maj 1681 solgte Dødsboet Kvistrup paa 72 Tdr. H. og tilliggende Ausum Ladegaard paa 12 Tdr. H., med Gods ialt 216 Tdr. H. for 10,000 Rdl. til Rasmus Nielsen Overgaard (om dette Salg se under Chr. Juel-Rysenstein Side 408). Tillige fik han Gimsing Kirketiende i Fæste i 1681 af Søstrene Ingeborg og Barbara Juul mod at love dem 50 Dukater, hvad han dog senere maatte tvinges til at betale ved Retten¹⁾.

Som nævnt boede Elisabet Friis i nogle Aar efter Axel Juuls Død paa Kvistrup, men hun døde i Odense den 23/4 1677 og blev bisat i Hjerm Kirke. I hendes sidste Aar boede hendes to Døtre hos hende, forarmede og ude af Stand til at skaffe sig Føde og Klæder uden Moderens Hjælp. Den yngste af dem, Fru Barbara Juul, tog Tønne Juul senere til sig paa Taarupgaard.

Allerede den 27/11 1671 havde Axel Juul faaet Tilladelse²⁾ til at oprette en Begravelse, og den 29/10 1673 fik Elisabet Friis kgl. Bevilling til i Hjerm Kirkes Kor, hvor saa mange af hendes og hendes Mands Forfædre var begravet³⁾, at indrette Begravelsesplads til sig og sine Børn, uden at nogen fremtidig Ejer af Volstrup og af Kirken kunde tage den fra dem. Hun maatte til Gengæld forpligte sig til at opsætte en ny Mur paa den ene Side af Koret og give Kirken en ny Klokke foruden den, der allerede var der. Hun opsatte derefter ved Korets nordre Væg et af Sandsten og Marmor rigt udført Epitaphium over Axel Juul og sig selv. Øverst ses begge de afdøde i oliemalede

Fig. 156. Epitaphiet i Hjerm Kirke.

Knæstykker, af hvilke navnlig Billedet af ham er dygtigt gjort. Sikkert er det malet efter hans Død, thi Elisabeth Friis er afbildet i Enkedragt. I Midten af Epitaphiet, vist nok opsat 1678, er en stor Tavle med følgende Indskrift: »Det jordiske af det højædle og velbyrdige Ægtepar Hr. Axel Juul Iversen til Volstrup og Kvistrup ect. og Fru Lisbeth Friis til Assendrup hviler her nedenfor disse Stene. Hans Fader var højædle og velb. Herre Iver Juul til Willestrup, Danmarks Riges Raad og Befalingsmand paa Bøvling. Hans Moder var højædle og velb. Fru Ingeborg Parsbjerg til Taarupgaard. Den- nem velsignede Gud med denne Søn Aar 1608 den 13. Okt., som siden efter kristelig Optugtelse peregrinerede 11 Aar udi Tyskland, Holland, England, Frankrig og Italien, og fra alle disse Steder bragte med sig hjem en stor fuld- kommen Forfarenhed udi alt det berømmeligt af boglige Kunster, og hvad hans Stand mere sømmede, og siden efter sin Hjemkomst tjente Hans Maje- stæt højloflig Ihukommelse Christian den Fjerde udi Cancelliet 6 Aar. Han- nem til Ægteskab forsynede Gud Aar 1634 13. April den højædle og velb. Herres og strenge Ridders Hr. Christian Friis til Kragerup, Kongl. Majestæts Kansler og Danmarks Riges Raad og højædle og velb. Fru Barbara Wittrup til Engistofte deres Datter, dennem af Gud givet paa Roskilde Bispegaard Aar 1619 den 14. November. Deres kærlige Ægteskab, som varede i 34 Aar, 7 Maaneder og 5 Dage, velsignede Gud med 4 Døtre, de tvende velb. Jomfruer, nemlig Barbara og Drude Juul, straks efter Fødselen af Gud igen kallede, hviler her hos os, de andre tvende, nemlig Fru Ingeborre Juul til Kvistrup, velb. salig Tyge Belows, og velb. Fru Barbara Juul til Bjørnsholm, velb. Niels Juuls, overlevede deres kæreste Forældres Død. Og kaldte Gud den salig Herre ved et kristeligt og saligt beredt Endeligt paa Volstrup Aar 1671 den 18. November, da hans ganske Alder var 65 Aar, 1 Maaned og 5 Dage.

Efter saadan Hjerte til Døden klemmedes Skilsmisse opbiede hans Enke Guds Bud udi sit bedrøvelige Enkesæde til Aar 1677 den 23. April, hvor hun da ved salig Beredelse udi Odense i Fyn endte sin Vandring her i Verden udi sin Alders 57 Aar, 5 Maaneder og 8 Dage. De Himmelens Sjæle er hos Gud, som de her tjente. Rygtet er berømmeligt her paa Jorden og med Sandhed meldes kan, Axel Juul og Lisbeth Friis levede kristeligt og døde salig. 1678.«

Om Tavlen er udhugget begges Ahnevaabner.

Umiddelbart Vest for Epitaphiet ved Indgangen til nordre Korsfløj hænger en Stentavle, hvori der er udhugget en Ekstrakt af Christian V's Brev af 29/10 1673, der giver Axel Juul og Lisbeth Friis Ret til at have Begravelse i Koret.

Epitaphiet blev restaureret sidst i det 19. Aarhundrede af Kirkestyrelsen ved Billedhugger Chr. Lindstrøm, der ligesaa har restaureret Tønne Juuls Epitaphium i Taarup Kirke¹⁾.

Paa Nationalmusæet i København findes en Kisteplade af drevet Kobber, 27" bredt og 25" højt, købt i 1896 af Antikvitetshandler Nathansen for 40 Kr. Kistepladen har i et ovalt Midtfelt følgende Indskrift:

Højædle og velbaarne Fru Lisbeth Friis er ankommen her udi denne Dødelighed Aar 1619 den 14. November udi Roskilde By. Hendes Fader var den højædle og velbaarne Herre og strenge Ridder Hr. Christian Friis til Kragerup, kgl. Majestæts Kansler og Danmarks Riges Raad. Hendes Moder var højædle og velbaarne Fru Barbara Witterup til Engestofte. Hun leved et meget dydig og kærlig Ægteskab med hendes salig Husbond, den højædle og velbaarne Hr. Axel Juul Iversen til Volstrup og Kvistrup, som her hos hende hviler, udi — Aar — Maaneder — Dage. Deres Ægteskab velsignede Gud med 4 Døtre. De tvende levede deres Forældres Død, de tvende bortkaldte Gud udi deres første Barndom. Hun levede en ret Enke efter bedrøvelig Skilsmisse med hendes Husbond udi 5 Aar, 5 Maaneder, 11 Dage. Hendes salig Udgang her af denne bedrøvelige Verden var udi Odense i Aar 1677 mellem 22. og 23. April om Natten ved 1 Slet. Hendes ganske Alder haver været 57 Aar, 5 Maaneder, 8 Dage. Den Himlen giver Sjæl, svæver for Gud som o. s. v.

Fig. 157. Oliemaleri paa Kobber af Axel Juul og Elisabet Friis i Epitaphiet i Hjerm Kirke.

Midtfeltet omgives af en Bladkrans, hvorom slynger sig en bred Bort af smukt drevne Bladornamenter. Axels Juuls og Elisabet Friis's Kister staar i en Gravhvælving under Koret, hvortil Adgangen i mange Aar har været tilmuret.

Paa Alterkalken i Hjerm Kirke staar paa Foden: »Anno 1636 lod erlig og velbyrdig Axel Juul til Volstrup og Fru Lisbeth Friis denne deris Sognekirkes Hjerm Kalk og Disk i Sølv forbedre og forgylde.«

Paa Kalken staar Juul og Friis Vaabnerne.

Under Kobberstikket af Axel Juul (Side 394) staar: Nobillissimus atq Generosissimus Doctrina et Omnibus Virtutibus admodum. Illustris heros Dns Axelius Juel, Dominus de Wolstrup e Quistrup, obiit Anno Ætatis 6 mens 11 Christi vero 1670.

Et Stykke herunder læses: Julius ut nitiado se vivum monstrat in ære. In vivis ejus sic bona fama vitet. Prisca fides ille probitas et cætera dona mentis, quæ poterant condecotare virum.

A. Bondæus.

Paa begge Sider af Billedet er afbildet 28 Ahnevaaben i to lodrette, dobbelte Kolonner:

Paa (heraldisk) højre Side de fædrene Vaaben fra oven:

Juul-Lunge, Skernov-Friis, Strahlendorf, Gl. Lunger, Glober, Gl. Lunger, Friis-Banner, Brylle-Kabel, Saltense-Sappi, Lunow-Trefeld.

Paa venstre Side de mødrene Vaaben:

Parsberg-Munk, Holck-Rantzow, Podebusk-Rosenkrantz, Lykke-Blome, Rønnow-Juel, Uldsax (Manderup)-Buchwalddt, Rosenkrantz-Hak, Høg (Banner)-Ahlefeldt.

Under hvert Vaaben staar paagældende Slægts Navn. Disse Ahnevaaben stemmer ikke overens med Vaabnerne paa Iver Juuls Epitaphium i Astrup Kirke, men ved nærmere Eftersyn svækkes den Axel Juulske Ahnetavles Paalidelighed. I enkelte Tilfælde nævnes nemlig her Slægter, som bevislig ikke skal have Plads i Ahnerækken, og i andre Tilfælde er der givet paagældende Slægt et forkert Vaaben. Saaledes staar der for Strahlendorf et Vaaben, som aldeles ikke har noget med denne Slægt at gøre, ligesaa for Slægterne Sappe og Brylle; Slægter som Sappi, Brylle, Trefeld og Ahlefeld findes ikke paa Iver Juuls Epitaphium, derimod — i alt Fald for de tre sidstes Vedkommende — paa Tønne Juuls.

Børn¹⁾:

1. *Ingeborg Juul*. Hun blev gift den 3/2 1656 i Viborg med *Tyge Below* til Frøstrup. Han havde været gift tidligere, nemlig den 28/9 1651 med Kirsten Kaas til Frøstrup, f. d. 27/11 1631, død den 10/5 1652. Da dette Ægteskab var barnløst, gik Frøstrup tilbage til hendes Slægt²⁾. Dog toges Gaarden først 1662 i Besiddelse af Karen Reedtz, Enke efter Jens Kaas til Krabbesholm, og hendes Svigersøn Frands Juul (Side 355) ejede den i 1682. Endnu 1670 skrev Tyge Below sig til Frøstrup³⁾.

Han var Søn af Claus Below til Spøttrup og Karen Lange Hansdatter, blev 1636 immatriculeret ved Universitetet i Leiden, 1640 Hofjunker, 1650—56 Lensmand paa Hindsgavl. Han er Medunderskriver af Souverainitetsakten af 1661.

I 1652 pantsatte Valdemar Skram Sjelleskovgaard (Wedelslund) i Framlev Herred i Aarhus Amt til Tyge og Laurids Below, men som det gik saa mange andre Adelsmænd paa de Tider, formaaede Tyge Below heller ikke at staa de daarlige Tider og Enevoldsregeringens haarde Skatter igennem. Efter hans Død (før 1676) var Boet formodentlig fallit, thi i Mandtal til Krigsstyren 1676⁴⁾ skrives der under Viborg Stift (jvnf. S. 377), at Fru Ingeborg Juul, salig Stygge Belows (skal være Tyge B.), og hendes Søster ikke ejede det ringeste til Føde og Klæder, men boede hos deres Moder.

Efter Fru Elisabeth Friis's Død i 1677 flyttede Søsteren, Fru Barbara Juul til Tønne Juul paa Taarupgaard, og antagelig er Fru Ingeborg kommet i

Huset andetsteds. Hun nævnes tillige med sine Døtre (I, Side 111) som en af de første Legatnydere i den Taarupgaardske Stiftelse efter Anne Cathrine Friis's Død i 1698.

Børn (alle af 2. Ægteskab):

- a. Axel Below, død ugift.
- b. Claus Below, født 1660, død 1700, Kaptajn.
- c. Iver Christian Below, død ugift.
- d. Hans Henrik Below.
- e. Laurids Below, f. 1665 i Middelfart, sindssvag.
- f. Kirsten Below, død ung.
- g. Lisbet Below.
- h. Cathrine Lisbet Below, død ugift 1737.
- i. Ide Marie Below, f. 3/8 1668, død 28/7 1736, gift den 27/3 1703 med Henrik Unger til Tidemandsholm.
- j. Barbara Witttrup Below, gift den 27/3 1696 i Taarup Kirke med Frederik Christian Høegh, død den 5/3 1740 paa Willestrup.

2. *Barbara Juul*, født og død 1632 paa Lindholm, begravet i Sorø Kirke.

3. *Drude Juul*, død spæd.

4. *Barbara Juul*, gift den 1/2 1663 med *Niels Juul* til Bjørnsholm, se Side 372.

RYSENSTEENLINIEN

Denne Linies Vaaben, se I, Side 24 f.

CHRISTIAN LENSBARON JUEL-RYSENSTEEN

1651—1691

Oberst, Friherre af Rysenstein

Ejer af Lundbæk, Pandum, Udstrup, Rammegaard, Kragerup etc.

I, Side 158

Christian Lensbaron Juel er ældste Søn af Ove Juul til Willestrup og Hustru, Fru Kirsten Urne. Han er født paa Lundbæk den 8. Juni 1651, blev døbt i Hjemmet den 11. s. M. og opkaldt efter Christian Bielke, der havde været hans Faders Kammerat og Moderens Forlovede (I, Side 117).

Vel sagtens har han tilbragt sine Drengenaar i Hjemmet, men 16 Aar gammel, den 4/6 1667, søgte han om Ansættelse i Hæren¹⁾. Formodentlig har han dog endnu været for ung, thi den 22/2 1669 antog Ove Juul en Joachim Be-

rentz som Hovmester for ham, og den 11/3 s. A. rejste han udenlands, ledsaget af Hovmesteren og en Tjener. Rejsen gik først til Holland men derfra til andre Lande, og den 30/8 1671 kom han¹⁾) »lykkeligen ind aff fremmede Lande och her hid til København.«

Den 27/10 1668 blev han Hofjunker og den 23/1 1672¹⁾) Kammerjunker. Ved Skiftet den 21/3 1672 efter Moderen tog han Afsked med sin Fader for at drage i Krigen — mulig den hollandsk-franske Krig fra 1672—78. Noget nærmere herom ved vi ikke, men i alt Fald maa han en Tid have været i nederlandsk Tjeneste, thi den 18/8 1673 gik der Brev²⁾) til Prinsen af Oranien med Forbøn for Kammerjunker, Oberstløjtnant i den hollandske Armée Christian Juel for den af ham begaaede Forseelse. Hvad denne har bestaaet i, vides ikke, velsagtens kun en Letsindighed, som ikke betød videre, thi atter i 1674³⁾) nævnes han som Oberstløjtnant i Baron Ejlenbergs Infanteriregiment i Holland. Det følgende Aar var han i Besøg hos Faderen paa Aggershus, hvem han den 4/5 s. A. fulgte til København. Vist nok har han paa dette Tidspunkt faaet Ansættelse i den danske Hær, men sattes 1676 paa halv Gage. Samme Aar ansattes han den 22/4 som Oberstløjtnant i Ditlev Lützens gevorbne Infanteriregiment, som paa dette Tidspunkt netop havde faaet nyhvervede Rekrutter fra Holland. Med disse deltog Regimentet i Kampene mod Svenskerne nede i Bremen og var bl. andet her med til Indeslutningen af Fæstningen Stade, der kapitulerede den 3. August. Umiddelbart herefter sendtes Regimentet til Skaane, og Christian Juel har vel da taget sin Afsked fra det. Thi den 19. September 1676 besøgte han Faderen i København, og i samme Maaned ansattes han som Chef³⁾) for det ved Halmstad den 17/8 1676 oprevne Troppeske gevorbne Dragonregiment. Hans første Opgave maatte være af faa dette paa Fode igen, og i Okt. s. A. beklager han sig over Regimentets slette Tilstand. Klæderne var usle og afslidte, og der var stor Sygelighed blandt Mandskabet. Regimentet var indskrænket til 2 Kompagnier og blev kort før den 21/10 1676 forlagt til Christiansstad. Medens dette laa her under Kommando af Major Auerstadt, forblev Christian Juul i Slesvig og Holsten i Færd med at rejse et andet Dragonregiment⁴⁾), vist nok paa egen Bekostning. Regimentet fik den 20/3 1677 Ordre til at afgaa til Skaane og blev mønstret den 3/4 s. A. af General Walther og Krigsdommer Schwertfeger. Den 10/4 1677⁵⁾) meldte Christian Juel, at Regimentet var komplet, men at han manglede Forspand, og han anmodede derfor om at maatte opsætte Afmarchen til den 20/4 og om at maatte efterlade nogle Fændrikker for at hverve det manglende Mandskab. Ydermere havde Regimentet endnu ikke modtaget Musketter, Flinter eller Dragonfaner, og det talte den 11/4 1677 kun 238 Dragoner⁵⁾).

Regimentet deltog derefter i Fægtningerne i Skaane i 1677 og beordredes med paa Kavalkaden til Undsættelse af Christiansstad fra 5/8—20/8 1677⁵⁾). I et Brev⁶⁾) dateret Feltlejren for Landskrona den 30/7 1677 skriver han, at han har haft saa mange Døde og Saarede, at han nu kun kan danne 1. Eskadron.

Den 24/8 1677¹⁾ blev hans Regiment tilligemed det øvrige Rytteri befalet overført til Sjælland, idet dog Christian Juul skulde blive staaende med sine Folk ved Landskrona til 120 Ryttere, der laa paa Sjælland, blev overført fra Skaane. Den 30/8 skriver han fra København til Generalkrigskommisariatet for at udbede sig nærmere Ordre. I Brevet meddeler han, at hans Regiment har lidt Skade »baade for Malmø (Stormen paa Malmø den 26/6 77), saa og udi seneste Bataille (vel Slaget ved Landskrona den 16/7) saavel som paa den sidste March (Kavalkaden til Christiansstad).« Svaret paa Christian Juuls Brev blev imidlertid, at Regimentet opløstes den 20/10 1677.

I den følgende Tid havde han ingen militær Kommando, og en Ansøgning fra ham den 4/4 1678¹⁾ om at faa et Regiment blev ikke bevilget. I 1682 staaer han ganske vist opført paa en Liste over den danske Armé, men kun som Chef for 1200 Ryttere af Rostjeningen.

Da Hæren i 1683 forøgedes i Anledning af de voksende Stridigheder med Sverrig, skrev han et Brev²⁾ dateret Viborg den 15/3 til sin gode Ven, Overkrissesekretær Harboe. Han fortæller heri, at hans økonomiske Sager staaer daarligt, og han anmoder om Ansættelse i Arméen. Han tilbyder enten at hverve et Regiment til Hest eller et Dragonregiment eller begge Dele, naar han blot maa blive udnævnt til Brigadier og ikke komme til at staa under nogen Generalmajors Kommando, da de fleste af disse endnu var Kaptajner, da han førte Regiment.

Nogle Maaneder efter indsendte han Ansøgning³⁾ dateret Kolding den 19/6 om Ansættelse og anmoder heri om Tilladelse til at maatte gaa i fremmed Krigstjeneste, hvor han fik Lyst til det, saafremt hans Tjeneste herhjemme ikke behøvedes.

Ansøgningen synes ikke at være besvaret, og den 16/12 1684 fik han sin endelige Afsked. Christian V vilde, som bekendt, helst have Tyskere og i alt Fald ikke for mange af den gamle, danske Adel i de højere Kommandoposter i Hæren af Frygt for, at de kunde blive farlige for Enevoldsmagten.

Baron Juel havde tidligere været forlovet med Rentemester Christoffer Gabels Datter⁴⁾, hvis Broder, Frederik Gabel, blev gift med Christian Juuls Søster Anne Cathrine Juul. Forlovelsen gik imidlertid over Styr, og han blev derefter trolovet med den 18-aarige *Johanne Marie Friherreinde Rüse*, født paa Gaarden Sauvert i Holland c. 1660, Datter af den kendte dansk-hollandske Generalmajor Henrik Rüse til Sauvert ved Gronningen (se senere).

Den 24/7 1678 rejste Christian Juel »effter allernaadigst giffuen Forloff« til Holland, og den 25/8 s. A. stod deres Bryllup. Johanne Marie Rüse havde tidligere været gift med Oberstløjtnant Poul Rantzau, der døde den 1/12 1675.

Efter sin Afsked af Hæren i 1677 har Christian Juel mulig faaet Lundbæk i Forpagtning af Faderen. Her boede han i alt Fald efter sit Bryllup, og allerede ved Skiftet efter Moderens Død i 1672 havde Faderen tiltænkt ham sine to største Gaarde, nemlig baade denne og Pandum med saa meget Gods, som

hans Arvepart berettigede ham til at faa. Efter Faderens Død blev han enig med sin Broder Frederik om, at denne skulde have Willestrup Gaard og Gods, medens han selv til Gengæld skulde have lige saa meget af Lundbæk og Pandum. Ved ovennævnte Skifte fik han efter Moderen Part i Kragerup, som han dog i 1687 tilskødede sin Søster Mette Marie for andet Gods (jvnf. I, Side 160).

Baade han og Broderen Frederik arvede Faderens Gaard i Viborg, men 1687 blev Christian Juel Eneejer af den, ligesom ogsaa Broderen den 18/6 1687 tilskødede ham Resten af sit Arvegods i Bislev, Veggerby og Voxlev Sogne for 19 Rdl. grov Mønt¹⁾ pr. Td. H., og den 3/12 s. A. fik han Lov til at indløse Voxlev Kirketiende²⁾. Endelig den 5/11 1687 fik han kgl. Tilladelse til at oprette et ordnært Birketing af Lundbæk og Pandum³⁾.

Allerede i 1681 havde han forgæves søgt at faa sin Onkel Axel Juuls Gaard, Kvistrup. Da Dødsboet efter Fru Elisabet Friis (Side 401) nemlig havde solgt denne Gaard til Rasmus Nielsen Overgaard, klagede Christian Juel til Kongen⁴⁾. Rasmus Nielsen var ikke privilegeret, skrev han, og Kvistrup havde været besiddet af hans Forfædre, hvorfor han bad om Bevilling til at indtræde i dette Køb og indløse Gaarden og Godset, medens Rasmus Nielsen skulde tilholdes til straks at forlade den og levere den fra sig. Dette bevilgede Kongen den 23/7 1681. Christian Juel kunde imidlertid ikke skaffe Pengene, hvorfor Kongen den

17/1 1682 tillod Rasmus Nielsen at beholde Gaarden, hvis Baronen ikke betalte inden den 11/3 s. A.

Med Johanne Rüse fik han Friherreskabet Rysensteen og Udstrupgaard. Som Følge heraf blev han den 15/12 1679 ophøjet til Friherre af Rysensteen, og som saadan forundtes der ham et Vaaben sammensat af sit gamle Slægtsvaaben og sin Svigerfaders, General Henrik Rüses Friherrevaaben⁵⁾. Tillige arvede hans Hustru alle sin Faders hollandske Ejendomme.

General Henrik Rüse var født⁶⁾ 1624 i Holland ved Gronningen i en lille Landsby, hvor hans Fader skal have været Skolelærer. Efter at have deltaget i forskellige Krige i Europa kom han her til Danmark i Frederik III's Regeringstid, og ved sin eminente Dygtighed, særlig som Ingeniørofficer, vandt han hurtigt Kongens Gunst. Han deltog i Krigen 1675—79 som Oberst, senere som General, og han gav Kongen store Forskud til Istandsættelsen af Københavns Fæstning. For sin Virksomhed var han ogsaa den 12/10 1671 blandt de første, der fik den nye Ridderorden, og i 1664 blev han adlet. Da Kongen

Fig. 158. Baron Christian Juel-Rysensteen 1690.
Efter Maleri tilh. Fru Vibeke Ankiær,
f. Baronesse Juul-Rysensteen.

ikke kunde betale ham alle de Penge, han havde laant af ham, fik han i 1672 den gamle Bøvlinggaard og Gods paa Vestkysten af Jylland i Skodborg Herred (Nord for Nissum Fjord). Den 1/7 1672 fik General Rüse det oprettet til et Baroni under Navn af Rysensteen¹⁾. Det var da paa 3500 Tdr. Land. Senere købte han den nærliggende Gaard Udstrup og lagde den ind under Baroniet.

I Følge Errektionspatentet af 1/7 1672 skulde »Friherreskabet²⁾ uskiftet og udelt gaa i Arv fra Arving til Arving, fra Ældste til Ældste, først udi Mandslinien, medens nogen findes, og siden paa Kvindelinierne, naar ingen paa Sværdsiden mere er til og skal ikke kunne hjemfalde til Kongen, før Henrik Rüses ægte Descendenter af Mand- og Kvindekønnet uddød er.« Successionen var altsaa agnatisk-cognatisk, Lenspligten i Ridehest.

Henrik Rüse døde i Holland 1679 og blev begravet i Kirken i Sauvert. Hvem hans Hustru var, vides ikke. I en Gravskrift kaldes hun Susanne, Baronesse af Rysensteen.

Efter hans Bryllup hører man intet til Christian Juel, før hans Fader i sin Dagbog skriver, at Sønnen forlod København den 29/6 1681. Samme Aar, den 17/9, kom han tilbage til Hovedstaden »med sin Friherinde, min kiere Datter, och hendis Jomfrue Elsze Krusze; de spisede her udi Huszet, men logerede nogle Husze herfra til Rasmus Cornelisens.« Som nævnt boede Christian Juel i disse Aar paa Lundbæk, hvor han helligede sig Privatlivet og Ordningen af sit nye Friherreskab.

Den 19/4 1682³⁾ købte han Rammegaard ved Rysensteen, ialt 28 Tdr. H., af Baltzar Gebhardt von Obelitz, til hvem han samtidig solgte den nærliggende Aabjerg Hovedgaard paa 72 Tdr. H.⁴⁾ I Januar 1682 fik han jus patronatus⁵⁾ til Hygum Kirke i Stedet for Humlum, der ved en Fejltagelse var kommet i hans Svigerfaders Skøde i Stedet for Hygum, men allerede den 21/12 s. A.⁶⁾ fik han ved Mageskifte med Kronen jus patronatus til Humlum Sogn tilbage tillige med en Del Tiender. Den 22/3 1682⁷⁾ solgte han Gods i Ny Sogn, Holmsland Klit, til Amtsskriver Rasmus Andersen. I 1684 klagede⁸⁾ Bønderne i Vandborg, Hygum og Hove over, at Baron Christian Juel havde ladet dem fradømme Kongetiende uden at give dem de store Indfæstninger tilbage, og han havde mod Fæstebrevets Ord paalagt dem at yde Tiender paa Straaet, foruden at han bebyrdede dem med særligt Arbejde. Han havde gjort det i den Grad⁹⁾, at mange foretrak at flytte bort fra Sognene; ja, en enkelt Husmand, der selv ejede Hus, havde endog ladet denne sin lille Ejendom i Stikken for bare at komme bort.

Den 10/9 1684 befalede Kongen Amtmanden at tage Bønderne under sin Beskærmelse, og den 13/12 s. A.¹⁰⁾ udstedte Kongen en Skrivelse, hvori der vel tilkendtes Christian Juul Tilladelse til at oppebære de Tiender, som tilhørte ham omkring Rammegaard, da der kun var ringe Kornavling til Gaarden, og da

hans Svigerfader, Baron Rüse, i sin Tid havde faaet Tilladelse til at tilforhandle sig adskillige Tiender, hvilken Tilladelse Christian Juel nu ogsaa fik Lov til at benytte; men han skulde give Indfæstningerne tilbage, og han kunde ikke tilbagekalde de Fæstebreve, han selv eller hans Svigerfader alt havde udstedt.

Trods sine mange Gaarde sad Christian Juel ikke godt i det. Dels havde han nemlig ligesom Broderen Frederik maattet overtage den efter Datiden ret store Gæld paa over 10,000 Rdl. efter Faderen (jvnf. I, Side 154), dels

Fig. 159. Rysensteen c. 1850.
Efter Richard og Becker.

havde han vel ogsaa paadraget sig for store Udgifter, bl. andet ved sin sikkert kostbare Rejsning af Regimentet i Holsten i 1676—77. For at tilfredsstille Kreditorerne maatte han sælge en Del af sit Gods, og i hans Tid gik Rysensteen ned fra 3500 Tdr. Land til c. 1022.

Ogsaa af sit Arvegods efter Faderen maatte han lade en Del gaa. 1687 afstod han sin Part i Kragerup til Søsteren Mette Marie, imod at hun til Gengæld gav Afkald paa sin Arv efter Faderen (jvnf. I, Side 160), og den 21/12 1688¹) solgte han sammen med sine Søskende, Frederik og Mette Marie Juul, Viffertsholm i Hellum Herred til Gaardens Forpagter. Gaarden udgjorde da 37 Tdr. H. under selve Hovedgaarden og 274 Tdr. H. Bøndergods. Salgssummen var 10,000 Rdl.²).

Ensomt laa Rysensteen, ikke langt fra Ringkøbing, i en fattig og mager Egn, udsat for Sandflugt og barske Vestenstorme. Muligvis boede de her nogen Tid om Sommeren, og i Februar 1784 blev deres ældste Datter født paa Rysensteen, men stor har deres Husførelse næppe været herovre.

I 1678¹⁾ var der paa Rysensteen, vistnok medens de boede der, 1 Skriver, 3 Tjenere, 1 Pige, 3 Heste, 3 Foler, 50 Øxne, 4 Køer, 3 Bukke og 2 Svin. Sin Foged, Jørgen Bramming, lod han 1686 arrestere paa Grund af svingagtig Regnskabsførelse, men han slap dog senere ud af Arresten under Paaskud af at ville skaffe Beviser for sin Uskyldighed. Han blev siden Ejer af Lydumgaard, hvor han myrdedes af sine Bønder. Selv maatte Baron Christian dog i 1683²⁾ have været i Knibe, siden Kongen den 9/6 d. A. tillod Rasmus Corneliussen i København at lade ham arrestere for en Veksel.

1688 havde Prins Vilhelm af Oranien jaget Englands Konge, Jacob II, fra Tronen, og selv besteg den under Navn af Vilhelm III. Med Kong Christian V havde Vilhelm III derefter sluttet Kontrakt om militær Hjælp, saaledes at den danske Konge skulde sende ham Tropper, som overgik i engelsk Sold (jvnf. Side 349). I 1789 indtraadte den Situation, i hvilken Kontrakten skulde træde i Kraft, og Kongen hvervede Tropper til at sende til England. Velsagtens baade drevet af de vanskelige økonomiske Forhold hjemme og af Lyst til Ære og Æventyr paa de fremmede Valpladser meldte Baron Christian sig under Færnerne. En rask og kæk Mand var han, og det lykkedes ham at blive taget til Tjeneste igen og ansat som Chef

for 1. Rytterregiment i det saakaldte Auxilliærkorps. Pr. Skib blev Regimentet ført over Nordsøen og naaede Belfast i Begyndelsen af Marts 1689. Auxilliærkorpset overførtes herfra til Irland, hvor det skulde kæmpe mod Irerne, der var blevet Jakob II tro. Her blev Christian Juel syg³⁾ og døde efter en langvarig Sygdom i Dublin den 15/4 1691⁴⁾

Kisten med hans endnu velbevarede Lig staar i Bøvling Kirke, og det ses, at han har været lille af Vækst.

Johanne Rüse blev boende paa Lundbæk. Den 19/1 1692⁵⁾ tillod Kongen hende efter Forslag af Stiftamtmanden over Aalborg Amt at være Værge for sine to Børn (jvnf. I, Side 163), og i en Skrivelse⁵⁾ af samme Dato befalede han Berndt Due til Krastrup og Gude Parsberg til Nørlund at assistere hende med Raad og Daad. Den 27/2 1692 udstedtes Proklama til Kreditorerne om

Fig. 160. Parti af Rysensteen.
Fot. 1920.

at møde en bestemt Dag paa Grev Konrad Reventlows Gaard i København, da Baronessen angav stor Gæld og Vidtløftighed og Besværing af »Kreditorers Anstrengelser«. Det synes dog, som om hun fik en Ordning med dem, og i alt Fald beholdt hun Friherreskabet med Tabet af en Del Allodialgods.

Efter Viborg Landstings Skøde- og Pantebog for 11/5 1699 solgte Johanne Rüse, »Friherreinde af Rysensteen, Frue til Sawart,« Rammegaard og Udstrup »efter Tilstaaelse fra min Herre, Baron Christian Jull, han mig fra Irland haver tilsendt« til Oberst Morten Bartels til Bækmark og Uldsund jus patronatus og Kirketiende af Nees Sogn samt en Del Jordskyld. Under samme Dato solgte hun til Fru Sophie Gyldestjerne til Holmgaard jus patronatus og Kirketiende af Møborg Sogn samt en Del Jordskyld.

Fig. 161. Altertavle i Bøvling Kirke. 1900.

I 1693 blev Johanne Rüse gift for 3. Gang med General Gregers Daa, født den 8/11 1658, Søn af Alkymisten Valdemar Daa til Borreby og Binderup, der døde 1691 i stor Fattigdom i Viborg, og Hustru, Fru Else Kruse († 1667). General Daa blev Oberst 1695, Generalmajor 1710 og købte i 1703 Hald ved Viborg, men boede i alt Fald i 1699 paa Lundbæk¹⁾, og paa hans Begravelse i Viborg Domkirke kaldes han »Herre til Lundbæk, Pandum, Hald, Rammegaard og Udstrup²⁾.

Han faldt i Slaget ved Gadebusch den 20/12 1712, og 3 Dage før døde Johanne Rüse, den 17/12 1712. Ogsaa hun er begravet i Viborg Domkirke. Om Skiftet efter hende se Side 414 f.

I Bøvling Kirke³⁾ er forneden paa den kunstnerisk udskaarne Altertavle Juul-Rysensteenernes Vaaben og følgende Indskrift: Velbaarne Christian Juel, Friherre til Rysensteen, og sin kære Friherreinde Jeanne Marie Rüse bekostede denne Tavle og gav den til Guds og Kirkens Prydelse Aar 1684.

Børn:

1. *Baronesse Christiane Susanne Juel-Rysensteen*, født paa Rysensteen den 28/2 1684⁴⁾. Hun blev gift den 28/1 1711 med Oberst *Christian Kruse*, født i Trondhjem 1685, Søn af Amtmand over Nordlandene, Kammerjunker Christian Kruse til Astrup og Hustru, Fru Sophie Amalie Brockenhuus. Christian

Kruse¹⁾ blev Fændrik i Livgarden til Fods den 9/8 1701, drog med Gardebataillon en til Braband 1702 i eng.-holl. Sold, blev Sekondløjtnant den 10/2 1703, saaredes haardt i Slaget ved Höchststedt den 13/8 1704, blev Premierløjtnant den 15/11 1704, deltog i Slaget ved Ramelies den 13/5 1706 og ved Indtagelsen af Ath i Oktober 1706, blev forsat til 2. sjæll. Regiment i Braband den 3/2 1708, men meldte sig dog vist først til Bataillon en den 12/10 1708 efter at være helbredet. Han deltog i Slaget ved Malplaquet den 11/9 1709 og saaredes paany, men blev dog rask nok til at kunne deltage i Indtagelsen af Dondi i Juni 1710 og af Bouchain i Aug. 1711.

Han udnævntes til Major den 2/12 1712, overgik i 1713 med sit Kompagni til Bataillon en Prins Carl i Braband og tog sin Afsked den 13/4 1714. Samme Aar den 12/10 fik han nyt Afskedspatent som Oberstløjtnant. Han købte Astrup i Gunderslev Sogn, men døde i Viborg den 26/4 1729. Christiane Sophie Juel-Rysensteen døde smstds. den 20/11 1728²⁾, 45 Aar gl. Begge begravedes i Viborg Domkirke, hvor følgende Gravskrifter findes³⁾. Over ham: Her hviler i glad Opstandelses Haab Højædle og velbyrdige Hr. Christian Kruse, Hans Kgl. Maj. Oberstløjtnant ved Infanteriet, født i Trondhjem i Norge Ao 1685, død i Viborg i Jylland Ao 1729, levede i Ægteskab med Fru Susanne Juel i 18 Aar, avled og efterlod 3 Sønner og 1 Datter.

Over hende: Her under hviler Højædle og velbaarne Frue, Fru Kirstine Susanne Juel, født af Højædle og velbaarne Christian Juel, Baron af Rysensteen, og Højædle og velbaarne Fru Johanne Marie Rüse, født Baronesse af Rysensteen, paa Rysensteen Ao 1684 den 28. Februar. Kom i Ægteskab med Højædle og velbaarne Hr. Oberstløjtnant Christian Kruse 1711 den 28. Januar, avled med ham 7 Børn, 2 Døtre og 5 Sønner, af hvilke den ene Datter og 2 Sønner før Moderen er i Guds Rige, og Resten sørgelig igen lever. Død i Viborg den 20. November 1728 i sin Alders 45. Aar.

Til Dollerup Kirke ved Hald skænkede Oberst Kruse et kostbart Alterklæde, og i 1714 stiftede begge et Legat paa 375 Sld. til Viborg Domkirke⁴⁾.

Børn:

- a. Johanne Marie Kruse, født paa Hald i Jylland den 6/12 1711, død i Kiel, den 21/10 1713, begravet i Viborg Domkirke, hvor der findes følgende Gravskrift over hende: Højædle og velbaarne Frøken Johanne Marie Kruise, født paa Hald i Jylland den 6. December 1711 og er død i Kiel Anno 1713 den 21. Okt.; hendes Fader Christian Kruise, Major af Cavalleriet, Moderen Kristine Susanne Juel.
- b—c. To Sønner, døde før Moderen.
- d. En Søn.
- e. Anne Sophie Kruse, født 1716. Hun boede 1749 i Aalborg og søgte da om Pension under Paaberaabelse af sin Faders 17 Blesure. I 1770 boede hun paa Pilborg i Thy og døde den 5—6/3

1792, 76 Aar gl. Hun blev begravet den 22/3 s. A. i Sønderhaa Kirke.

f. En Søn.

g. Henrik Rüse Kruse, født 1719, Ritmester. Han døde den 2/4 1766, vistnok som Slægtens sidste Mand. Han var gift med Elisabet Magdalene Meyer, Datter af Overførster, Kancelliraad Meyer.

2. Baron *Ove Henrik Juel-Rysensteen*, født 1681, se nedenfor.

OVE HENRIK LENSBARON JUEL-RYSENSTEEN

1681—

Ejer af Rysensteen, Lundbæk, Pandum og Udstrup

se ovenfor

Baron Ove Henrik Juel-Rysensteen er født c. 1681¹⁾ og var i Aarene 1696—98 paa Det kgl. ridderlige Akademi i København. 1702 blev han Kornet ved 2. sjællandske nationale Rytterregiment, som i Aarene 1701—04 var i Flandern og kæmpede i hollandsk Sold mod Frankrig i den spanske Arvefølgekrig. Allerede 1703 tog han imidlertid sin Afsked og blev s. A. gift med *Ida Anna Grevinde af Rantzau*, født 1681, Datter af Grev Otto Rantzau til Aunsbjerg og Hustru Sofie Amalie Krag.

Efter Faderens Død holdtes der Skifte i København 1693. Alt Jordegodset, der var 40,000 Rdl. værd, overdroges her Fru Johanne Rüse til en Vurdering af 9000 Rdl. Da hun giftede sig med General Daa, oprettedes der Ægteskabskontrakt mellem dem, hvori anførtes, at alle Midlerne var hendes. Generalens Pengeaffærer var nemlig meget daarlige, og ved sin Død efterlod han sig den efter Datiden meget betydelige Gæld paa 64,000 Rdl., som Baron Ove Henrik maatte overtage Forrentningen²⁾ af, foruden at han i disse Aar maatte betale de ekstraordinære Krigsskatter.

Efter Fru Johanne Rüses Død forlangte ydermere General Daas Søsters Mand, Auditør Johan Trellund, paa sin Hustrus Vegne Arvepart i Jordegodset.

I den Anledning indsendte Baron Ove Juel den 17/6 1719 en Ansøgning³⁾ til Kongen om, at han og Søsteren maatte faa deres fædrene Arv udlagt til samme Vurdering, som Moderen havde faaet det. Kongen henviste imidlertid Sagen til Højesteret og Skiftekommissionen og beordrede ham til foreløbig at udbetale Johan Trellund 200 Rdl. til »midlertidig subsistens«.

Baron Ove Henrik Juel arvede saavel Lundbæk, Pandum, Udstrup som Friherreskabet Rysensteen. Rammegaard havde han allerede faaet 1706, thi den 9/4 1706 er opført i Viborg Landstings Skøde- og Pantebog: »Kendes jeg mig, Baron Ove Henrik Jul, og hermed vitterliggør, at eftersom mine kære Forældre af sær Kærlighed haver afstanden til mig Ramergaard Hoved-

gaard med tillagte Konge-, Kirke-, Korn- og Kvægtiender, Jordegods og Møller med Landgilde, Ægt og Arbejde, Stedtzmaal og Sagefald, beliggende udi Nørre Jylland under Bøvling Amt, og bestaar Hovedgaardens Taxt og Mølleskyld af Hartkorn 34 Tdr., 1 Skp., 1 Fdk., 1 Album, Bøndergods 200 Tdr., Fdk., $\frac{1}{2}$ Alb., Tienderne 109 Tdr., gør tilsammen 343 Tdr., 1 Skp., 2 Fdk. og $1\frac{1}{2}$ Alb. efter den hosfølgende specificerede Jordebogs videre Formelding, som efter den nye Landmaalingsmatrikel er indrettet, saa lover jeg derimod og hermed forsikrer, at intet af forskrevne Hovedgaard med specificerede Konge-, Kirke- og Kvægtiender, Jordegods og Møller intet undtagen af det, som nu indført er, i nogen Maader, saalænge min Fru Moder lever og til Skiftets Endelighed efter hendes Død, enten at pantsætte, sælge eller testamentere eller i andre Maader afhænde og ej videre end som ialt forskrevet staa dermed at befatte, og som jeg nu antager det fri for Gæld, Skatter og al anden Besværlighed samt besat Jordegods, saa lover jeg det med Brug og Ret at forsvare og at holde det udi samme Stand, det nu befindes, indtil nu det saa Gud behager jeg min Fru Moder overlever, da jeg at tage bemeldte Hovedgaard, Jordegods, Tiender og Møller udi min Lod og udi Boen lade mig det decartere undtagen Lomborg og Fjaltring Konge- og Korntiender, som til Lemvig Skole er perpetuerit, af hvilke jeg aarlig fra denne Dato til Lemvig Skole skal svare Afgiften. Mens fra Nyttens jeg deraf niuder med Kornit paa Kjerven at oppebærge eller den Herlighed Tienderne at bortfæste derfor alene at gjøre Vederlaug udi Lod og Deling, saa lover jeg og ikke alene paa bemeldte Hovedgaard, Tiender, Jordegods og Møller efter min Fru Moders Død at tage advinant min Anpart af al den bevislig Indgjæld og svar i lige Maade min Anpart af Boens ald bevislig Udgjæld, der imod efter hendes Død findes kan, men endog at afstaa alt det eller saa meget deraf, som forhen er specificeret til Boens Skifte og Delning saafremt Furnisforordning /: som ikke formodes skulle blive saaledes, at forskrevne Gaard, Gods og Tiender ikke kunde falde paa min Lod /: Ellers tilstaa jeg en temmelig Del Penge og andet af Boens Midler at have bekommet til mine Rejsers Depenser, Bryllups Ekvipage og Rammergaards Biugning, hvorimod jeg belover, at min kiære Syster Frøken Christine Susanne Juel til Underlaug uprijudicerit for mig og mine Arvinger maa nyde førend 4000 Rdl. af vores Anpart Boens Midler efter min Fru Moders Død, førend vi med hinanden træder i Arv sammen, og om saa skede, som ikke formodes, bemeldte Boens Midler ej kunne tilstrække til forskrevne 4000 Rdlrs. Betaling, da min kiære Syster at nyde derimod til Vederlaug første Aars Indkomster af Friherreskabet Rysenstein og alt det deraf dependerer, som inden Godsets Min(?) kan indkomme uden mine og mine Arvinger Paatale i nogen Maade; iøvrigt belover jeg i Freds og Ufreds Tide, saalænge min Fru Moder lever, med Indkomsterne af bemeldte Hovedgaard og tillagte Hk. efter den mig overleverede Jordebogs Indhold lade mig nøjes, og jeg intet i nogen Maade mig med Vider haver at befatte eller pretendere,

før min Fru Moder ved Døden afgaar, og Skiftet efter hende er kommen til Endelighed, uden hvis mine kiære Forældre af egen Godhed efter min Ansøgning skulde ville mig tillægge og imidlertid alle kongelige Paabud af forskrevne rigtig og i rette Tid at svare. Alt ovenskrevne belover jeg at holde og efterkomme, til hvilken Ende 2de ensliudende Kontrakter er oprettet og hver sin til sig taget, og venlig ombedet højjædle og velbaarne Verner Parsberg til Bistrup, Skivehus og Eskier, kgl. Majs. bestalter Obrister og min kiære Farbroder Velb. Friederich Juell til Willestrup med mig at ville underskrive og forsegle.«

Fig. 162. Lensbaron Ove Henrik Juell-Rysensteen.

Efter Maleri tilh. Fru Vibeke Ankiær, 1. Baronesse Juul-Rysensteen.

Som det bl. andet fremgaar af ovenstaaende, har Baron Ove Henrik Juell bygget Rammegaard — sikkert kun en ganske jævn Hovedbygning, — og her boede han ogsaa til 1711¹⁾. Foruden Forvalter holdt han paa Gaarden 1 Skytte, 2 Tjenere, 1 Kusk, 1 Forrider, 1 Kammerpige, Fadeburspige, 1 Amme, 1 Bryggerspige og 1 Kokkepige. Avlingen var bortforpagtet til Kaptajnløjtnant Hans Leth paa Nørre Vosborg. Efter sin Stedfader, General Daa, arvede han Hald ved Viborg, men denne Gaard solgte han den 9/7 1717²⁾ med Skove, Vandmølle, ialt c. 22 Tdr. H. for 9000 Rdl. til Amtmand Jens Jørgensen Seerup, der havde været Inspektør og Dommer ved Friherreskabet Rysensteen. I Stedet for købte han under 20/8 1717²⁾ af samme Mand Herpinggaard i Trans Sogn, Vandfuld Herred, c. 1 Mil Nord for Rysensteen, ialt c. 13 Tdr. H., for 3060 Rdl. Gaarden var bortforpagtet til 1/5 1722 for en aarlig Forpagtningsafgift paa 81 Rdl.

Efter Moderens Død flyttede han til Lundbæk. Den 5/7 1713²⁾ skødede han, »Friherre af Rysensteen, Herre til Sawart, Lundbæk, Pandum og Hald til ovennævnte Jens Jørgensen Seerup begge Kirkerne i Fjaltring og Trans med tilhørende Jordskyld, og under 30/4 1714 solgte han Halvparten af Søgaard i Husby Sogn til Sognepræst Chr. Møeborg i Tim.

Paa hans ældre Dage træder økonomiske Vanskeligheder³⁾ stærkere og stærkere frem, vel ikke blot en Følge af de daarlige Tider og svære Krigsskatter, men ogsaa takket være den store Gæld, hans Stedfader havde efterladt ham. Med Baroniets senere triste Skæbne for Øje kan man vel ane, at der i hele det 18. Aarhundrede maaske ikke har staaet fornøden Dygtighed og Energi bag dets Administration. Paa den anden Side maa en Arv som den

efter General Daa lagt til andre Gældsposter fra Baron Oves Forældres Tid have været en slem Byrde at bære for et Gods, hvis Rentabilitet i Forvejen næppe taalte for stor en Belastning. Man har det Indtryk, at Gælden efter General Daa var Spiren til det, som i 1797 førte til Baroniets Ophævelse (Side 429).

Den 8/6 1720 solgte han Velling Sogns Konge-, Korn- og Kvægtiende til Amtsforsvalter Lars Helvad, og i de følgende Aar udstedte han en Del Pantebreve, saaledes¹⁾: 10/4 1721 paa 1000 Rdl. til Direktøren for Viborg Hospital mod Pant i Kongens Korntiende af Hee Sogn, 31/5 1723 paa 1800 Rdl. til Borgmester og Raad i Aalborg mod Pant i Pandum Hovedgaard, 22/5 og 9/4 1723 to Pantebreve hver paa 6000 Rdl. til Geheimeraad v. Plessen mod Pant i a) Bøvling, Flønder, Lomborg, Rom, Torring, Resen, Møborg, Humlum og Heldum Sognes Kongetiender; b) Harboøre, Fjaltring, Trans, Torring, Dybde, Engberg, Hygum, Hou, Ramme, Synder Nissum, Husby, Torsted, Idum, Uldborg og Vedersø Sognes Kongetiender, 8/4 1726 Pantebrev til C. L. v. Plessen paa 11,500 Rdl. mod Pant i Lundbæk og Pandum Hovedgaarde, 25/4 1726 Pantebrev til Mathias Petersen i Lemvig paa 3000 Rdl. mod Pant i Hovedgaarden Udstrup, 3/5 1727 Obligation til Madame Johanne Marie, Sal. Peder Damstrøms i Lemvig paa 1000 Rdl. I et Testamente²⁾, dateret Lundbæk den 9/8 1719, indleder han saaledes: »Jeg Ove Henrik Juel, Friherre til Rysensteen, Herre til Lundbæk, Pandum, Rammegaard og Udstrup bekiender hermed, at som jeg /: desvære :/ af daglig Svaghed svæckis og besværis, da haver jeg til min kiære Hustru, Friherinde Ide Anna Rantzau, og voris Børn deris conservation och i Fremtiden efter min dødelig Afgang Fred og Enighed vedlige at holde følgende min sidste Vilje efter de Friherrene allernaadigste meddelte Previlegier saaledes forfattet og eragtet.«

Videre skriver han, at Friherreskabet Rysensteen, som bestod af 1500 Tdr. Hartkorn ny Matricul, alle Forstrandene, Østersfanget ved Ringkøbing samt Hee Sogns Kongetiende o. s. v. skulde hjemfalde til hans ældste Søn. Dog maatte han ikke tage det i Besiddelse før sit fyldte 25. Aar. Indtil da skulde hans Moder give ham en standsmæssig Opdragelse, saavidt Tiderne tillod det, med Udenlandsrejse og »dertil behørig Equipage«. Alt det øvrige skulde Fru Anna Rantzau beholde paa Livstid »uden Skifte og Deling«. Gif-

Fig. 163. Lensbaronesse Ida Anna Juel-Rysensteen, f. Comtesse Rantzau. Efter Maleri tilh. Fru V. Ankiær, f. Baronesse Juul-Rysensteen.

tede hun sig igen, beholdt hun dog kun Lundbæk og Pandum. Tillige havde hun Forpligtigelse til at afbetale Gælden. Thi »som min kiære sal. Forældre har efterladt sig stor Vidtløftighed og jeg selv foruden min anden Gæld har udsat mig til min Svoger, Hr. Obrist-Lieutenant Kruse, for min Søsters Arvpart i en stor Skyld, som alt tilsammen andrager sig til en anselig Summa og Tidernes Vanskelighed samt een og anden Besværing, som har forringet mit Jordegodtz o. s. v.«

Til Slut indsætter han »min kiære Farbroder Hr. Etatz-Raad Friederich Juel til Willestrup, hans Affection og Huldhed for mit Hus mig noksom er bekendt«, til at være Laugværge for sin Hustru og beder ham hjælpe hende med sine gode Raad.

Mulig har dog Baron Ove levet mange Aar efter 1719 og maaske ogsaa overlevet sin Farbroder. Hans Dødsaar¹⁾ kendes ikke, men maa i alt Fald være før den 20/4 1735. Thi da udstedte Fru Ide Anna Rantzau, Friherreinde af Rysensteen, sal. Baron Juels, et Pantebrev²⁾ paa 6000 Rdl. til Kammerraad Mathias Pedersen til Kongensgaard mod Pant i 2. Prioritet i det til von Plessen tidligere pantsatte.

Fru Ide Anna Rantzau døde den 2/9 1736²⁾. Proklama efter hende udstedtes den 11/10 1736, og heri omtales hun ligeledes som sal. Ove H. Juels.

Til Dollerup Kirke ved Hald havde de skænket³⁾ en Messehagel, hvorpaa staar Bogstaverne O. J. og I. R.

Børn:

1. *Lensbaron Otto Henrik Juel-Rysensteen.*

Han er født den 9/7 1706 og arvede efter sin Fader Baroniet Rysensteen og Gaardene Lundbæk, Pandum og Udstrup⁴⁾. Men med Gaardene fulgte tillige den Gæld, der var lagt paa dem fra hans Bedstefaders og Faders Tid, og Forholdene har sikkert været vanskelige for ham, saa meget mere, som han tillige maatte forrente sine Søkendes Arveparter i Gaardene⁵⁾. Aarene efter 1740 viser saaledes en fortsat Udstedelse af Pantebreve eller Prolongationer af Faderens Gæld. Et Uddrag af Viborg Landstings Skøde- og Pantebog giver et tydeligt Billede heraf: »Pantebrev af 25/4 1740 til Konferenceraad Chr. Bjerregaard paa 4000 Rdl. mod Pant i Rom og Lomborgs Kirketiender. Pantebrev af 30/2 1741 fra O. H. J. til hans Brødre, Ritmester Chr. F. Juel paa 200 Rdl. og Baron Niels Krag Juel paa 6000 Rdl., hvorfor pantsattes Udstrup Hovedgaard, dens Bygninger, Jordegods og Vandborg Kirketiende. Pantebrev af 25/4 1746 til Madame Mette Pedersdatter, Salig Hr. Christian Damstrøms, paa 5000 Rdl., pantsat mod 1. Prioritet i Lomborg, Rom, Harboøre, Fjaltring, Trons, Ferring, Dybe, Vandborg, Engborg, Hove og Ramme Sogns Kirketiende med tilliggende Kirkegods. Pantebrev af 10/5 1755⁶⁾ (jvnf. Side 417) til Anne Marie Wandborg, Sal. Kammerraad Petersens til Kongensgaard paa 6000 Rdl. mod 2. Prioritet i al den Pant, Hs. Excel-

lence, Hr. Geheimeraad Chr. Ludvig v. Plessen efter 2. ihændehavende Obligation (jvnf. Side 417), Pantebrev af 24/4 1757¹⁾ til Kammerherre Levetzau til Oxholm paa 12000 Rdl. mod 1. Prioritet i Lundbæk og Pandum Hovedgaard, Pantebrev af 29/4 1757¹⁾ til Aalborg Stifts publique Midler paa 11,200 Rdl. mod 1. Prioritet i Dybe, Engberg, Hygom, Hove og Ramme Sogns Kirketiende og 2. Prioritet i Rammegaard, Obligation af 26/4 1758 til Kancelliraadinde Petersen i Lemvig paa 2000 Rdl. mod 2. Prioritet i ovennævnte Kirketiende næst efter de 5000 Rdl., Obligation af 26/4 1764 til Kammerraad Richter paa 6000 Rdl. mod Pant i ovenfor nævnte Kongetiende, Obligation af 28/4 1764 til Chr. Sadolins Børn i Viborg paa 3000 Rdl. mod 2. Prioritet i Udstrup, Obligation af 26/4 1766 for 6000 Rdl. af Aalborg Stifts publique Midler mod Pant i en Del Tiender, Obligation af 26/4 1757 for 1500 Rdl. tilhørende de Fattige under Rysensteen og under Allodialgodset (Penge legeret af Sal. Strandrider Johannes Grunning paa Rysensteen til Fattige under Baroniet i Skodborg og Vandfuld Herreder).

Baron Otto Juel blev gift den 4/9 1734 med *Sophie Dorothea Bille*, født 11/5 1695, Datter af Christian Frederik Bille til Bangsbo, der døde under et Ophold hos sin Datter paa Lundbæk den 2/4 1754, og Hustru, Fru Cathrine Hedvig v. Deden Hartvigsdatter til Dragsgaard (se nedenfor).

Baronen og Baronessen boede mest²⁾ paa det skønne Lundbæk, og kun af og til gæstede de Rysensteen paa korte Besøg. Lundbæk talte dengang 34 Tdr. H. Hovedgaardstakst og med Pandum havde den 562 Tdr. H. Bøndergods, 18 Tdr. H. Mølleskyld, 94 Tdr. H. Tiende. Den havde c. 100 Øxne og 47 matriculerede Fiskesteder i Limfjorden³⁾. Haven betragtedes som en Seværdighed, som den laa der i Terrasser ned mod Limfjorden, og i en Indberetning af 1743⁴⁾ kaldes den for »den smukkeste Hauge, som her udi Egnen findes.«

Baron Otto Henrik Juul ophævede allerede paa et meget tidligt Tidspunkt af Landbobevægelsen det ødelæggende Jordfællesskab mellem Bønderne. Han begyndte med at fordele Jorden ligeligt mellem de længere borte liggende Bøndergaarde og endte i 1758⁵⁾ med Bislev By, hvor hans derværende 11 Gaarde samt Anneksgaarden til Sognepræsten hver fik c. 6½ Td. Hartkorn.

I 1757⁵⁾ oprettede han og Fru Sophie Dorothea Bille (confirm. 22/7 1757) et Testamente, som imidlertid forandredes ved et nyt, dateret 29/4 1769 (confirm. 26/5 1769). Efter dette skulde Fru Sophie Bille efter hans Død have alt Allodialgods, d. v. s. Rammegaard, Herpinggaard, Udstrup, Lundbæk og Pandum, desuden alle Møbler, Løsøre og Besætning paa disse Gaarde og paa Rysensteen samt 500 Rdl. aarligt af Friherreskabets Indtægter.

Kort Tid efter Oprettelsen af dette Testamente døde Baron Otto Henrik den 4/9 1769. Hun overlevede ham kun i faa Aar og døde den 14/1 1775, 80 Aar gl. Begge begravedes i Bislev Kirke, men deres Kister førtes senere til

Bøvling Kirke. Over Ladeporten paa Lundbæk er i Tømmer udskaaet Navnene Sophie Dorothea Bille og Otto Henrik Juel med Aarstallet 1765.

1774 stiftede Fru Sophie Bille to Legater¹⁾. Det første, kaldet Baronesse Juels Fattiglegat paa 900 Rdl. (nu 633 Kr.), hvis Renter af Ejeren af Lundbæk skal uddeles til 8 Fattige paa Lundbæk og Pandum Godser i Veggerby og Bislev Sogne. Det andet Legat er paa 400 Rdl., hvoraf Renterne tilfalder Læreren i Bislev.

2. *Baron Niels Krag Juel-Rysensteen*. Han boede²⁾ 1747 paa Udstrup, som

Fig. 164. Lensbaron Otto Henrik Juel-Rysensteen.
Efter Maleri tilh. Fru Vibeke Ankiær, f. Baronesse Juul-Rysensteen.

Fig. 165. Lensbaroness Sophie Dorothea Juel-Rysensteen, f. Bille.
Efter Maleri tilh. Fru Vibeke Ankiær, f. Baroness Juul-Rysensteen.

ejedes af Broderen, Baron Christian. Senere boede han paa Brejninggaard²⁾, men var »skrøbelig«. (Se iøvrigt Siderne 418 og 423). Som hans fødte Værgе nævnes sidstnævnte Sted Broderen Otto H. Juel. Baron Niels Krag Juel døde 1765 og blev begravet den 29/3 s. A. fra Brejning Kirke.

3. *Baron Henrik Rüse Juel-Rysensteen*. Han boede 1747 paa Rysensteen²⁾ og er sikkert identisk med den Baron Rüse, som blev begravet den 18/4 1749 i Bislev Kirke³⁾. Den 18/11 1743⁴⁾ ansøgte han om og fik kgl. Confirmation⁵⁾ paa sit Testamente af 5/11 s. A., hvorefter Broderen Baron Otto Henrik Juel og Hustru Sophie Dorothea Bille efter hans Død skulde have 6000 Rdl. I Ansøgningen anfører han, at Broderen Otto har paataget sig at svare ham og Brødre hver 6000 Rdl. i Arv efter deres afgangne Forældre og fritaget dem for al Afgang, som Jordegods i disse besværlige Tider fører med sig, naar det skal sælges. Desuden havde Broderen taget ham i sit Hus »formedelst Mangel paa Helbred« og sørgede for alting til ham.

4. *Baronesse Christiane Marie Juel-Rysensteen*. Hun er født 1702 og gift den 3/9 1735 med Oberst *Claus Jørgen von Deden* til Dragsgaard og Vorgaard, født 1682, døbt den 1/1 1683 i Bælum Kirke, Søn af Hartvig Otto von Deden til Dragsgaard, Vorgaard, Kongstedlund og Randrup († 1703) og Hustru, Fru Anna Dorothea v. Wetberg († 1727). Oberst Claus Deden var altsaa Fætter til Fru Sophie Bille, der var gift med Baronesse Christianes Broder.

Han blev Fændrik i Livgarden 1701, Sekondløjtnant 1702, Kaptajn ved jyske nat. Dragon-Regmt. 1704. I 1713 fik han sin Afsked med Karakter som Oberstløjtnant, og i 1735 tildeltes der ham Karakter som Oberst. Baronesse Christiane var hans 2. Hustru, idet han tidligere havde været gift med Henrica Rosenauer til Klarupgaard, Datter af Generalmajor Henrik v. R. Hun blev bisat den 28/6 1725 i Bælum Kirke. Omkring Aar 1749 maatte Oberst Claus Deden sælge sine Gaarde, og hans gode Ven Oberst Andreas von Arenstorf overlod ham 1749¹⁾ Havnø ved Hadsund. Her boede de til hans Død i 1755. Obersten blev begravet i Visborg Kirke den 17/4 1755. I 1753 havde han søgt om Pension og vedlagt sin Ansøgning med Attest for Fattigdom.

Hvor Baronesse Christiane har henlevet sine sidste Aar, vides ikke. Hun har næppe boet paa Havnø, thi dennes Hovedbygning blev i 1764 i Følge Registreringsforretningen d. A. anvendt til Kornmagasin¹⁾. Hun døde barnløs 1765.

5. *Baronesse Anne Sophie Juel-Rysensteen*. Hun er født den 28/8 1707 og blev gift den 9/10 1739 paa Restrup med Geheimeraad, Baron *Iver Holck* til Baroniet Holckenhavn. Han var født den 14/8 1701 paa Holckenhavn, Søn af Oberstløjtnant Baron Frederik Christian Holck og Hustru, Fru Mette Margrethe Rosenkrantz.

Baron Iver Holck blev den 2/1 1732 Kammerjunker hos Dronningen, den 9/4 1736 Stiftsbefalingsmand over Aalborg Stift og Amtmand over Aalborg Amt, den 28/11 1741 Ridder af Dannebrog, den 1/4 1769 Geheimekonferensraad og den 14/3 1773 afskediget i Naade.

Hans Afgang gav Anledning til en Del ondsindet Kritik af baade hans og Biskoppens Embedsførelse. Begge forlangte og fik i den Anledning en Kommission nedsat for at undersøge hele deres Administration af Kirkens, Skolens og de Fattiges Midler. Ved Højesteretsdom af 23/3 1776 blev de begge ganske rehabiliterede²⁾.

Allerede medens han sad som Amtmand i Aalborg interesserede³⁾ han sig stærkt for Holckernes gamle Slægtsgaard Holckenhavn. Den ejedes dengang af hans Nevø, Erik Holck, men var meget stærkt forgældet. For at hjælpe til at bringe den paa Fode, afkøbte han endog sin Nevø en Del Allodialgods og skænkede det til Stamhuset. Uventet døde Brodersønnen barnløs i 1777, og Baron Iver arvede Gaarden. Han blev dog boende i Aalborg, hvor han døde, den 31/12 1781, og hvor han begravedes den 9/2 1782 i Vor Frue Kirke.

Baronesse Anne Sophie⁴⁾ døde i Aalborg den 19/3 1788 og begravedes lige-

ledes i Vor Frue Kirke. De havde haft 3 Sønner, Christian, Erik og Frederik, der alle døde smaa, og Stamhuset gik derfor over til en yngre Linie. Ved Testamente skænkede de 1000 Rdl. courant til Vor Frue Kirke i Aalborg. Baronessen er senere bisat i Bøvling Kirke.

6. *Baronesse Henriette Juel-Rysensteen*. Om hende vides intet; maaske er hun død ung.

7. *Baronesse Christine Juel-Rysensteen*. Ligesom Søsteren Henriette vides der intet om hende. Da ingen af dem nævnes i Skiftebreve eller i Testamenter, er de maaske begge døde unge.

8. *Lensbaron Christian Frederik Juel-Rysensteen*, Oberst, født den 27/8 1716, se nedenfor.

CHRISTIAN FREDERIK LENSBARON JUEL-RYSENSTEEN

1716—1782

Oberst, Friherre til Rysensteen, Ejer af Lundbæk og Pandum
se ovenfor*

Baron Christian Frederik Juel-Rysensteen er født den 27/8 1716 og gik som ung i Militærtjeneste, blev 1738 Premierløjtnant¹⁾ ved Generalmajor Rappes norske gevorb. Infanteriregmt. (= søndenfjeldske Regiment), som i 1738 laa i Kristiania og Frederiksstad. Den 25/9 1739 fik han Karakter som Kaptajn, og den 5/8 1740 ansattes han som Ritmester ved 2. fynske Kavalleriregiment²⁾. I Conduitelisten for 1739 udtaler Regimentchefen, at Baron Christian Juel lige er kommet til Regimentet, og at han derfor kun er lidet kendt. 1741 skriver Regimentet mere udførligt om ham, at han er af »hoher Statur und zimlicher Exterieur«. Han »führt sich zimlich auf bis Dato und, so weit man mercken können, zu kein laster inclinert.« Videre skrives der, at han er »von kein starken begriff«, men at han passer sin Tjeneste og udfylder sin Stilling, dog »zum major aber nicht bequem.« Conduitelisten³⁾ er dateret Odense den 31/12 1741.

Den 27/9 1743 blev han alligevel Sekond-Major, en Charge han blev staaende paa i saa mange Aar, at han tilsidst blev utaalmodig. I et Nytaarsbrev⁴⁾, dateret Odense den 13/1 1751, til Overkrigssekretæren Grev Lerche beder han om at blive bragt i Forslag til Karakter som Oberstløjtnant. Han skriver, at han nu har staaet 8 Aar som Sekond-Major og er den ældste Major i Cavalleriet. Omsider, den 10/11 1753, fik han den attraaede Karakter som Oberstløjtnant og forblev iøvrigt ved sit Regiment, som fra 5/8 1740 til 16/4 1755 garnisonerede i Faaborg. Paa Grund af Svagelighed søgte han i 1755 og fik sin Afsked i Naade. Aaret efter, den 7/4, karakteriseredes han efter Ansøgning⁵⁾, dateret Aalborg den 22/3, som Oberst i Cavalleriet.

Den 1/5 1758 købte han af Kancelliraad Mathias Johansen Wedderking

Vinderslevgaard c. 1¼ Mil Nordvest for Silkeborg med Kirketiende, Bøndergods, Skove og Mølleskyld, ialt c. 301 Td. Hartkorn. Allerede Aaret efter, den 4/5, solgte han Gaarden til Assessor Jens Jørgen Bredahl. I Stedet for købte han den 3/5 1760 af Ritmester Hans Nicolaj Hoff den mindre Brejninggaard et Par Mil Øst for Ringkøbing med tilliggende Kirke og Bøndergods.

Den 2/5 1761¹⁾ udstedte han to Pantebreve, det første til Jomfru Edel Nielsdatter Secher i Aarhus paa 10,000 Rdl. og det andet paa 4000 Rdl. til Niels Andersen Færch i Nibe, med hvis Søn Baron Christians Sønnedatter senere blev gift. Den 4/5 1761 udstedte han Pantebrev paa 1400 Rdl. til Ditlev Kirketerp i Randers. Den 30/4 1763 underskrev han en Obligation paa 4000 Rdl. til Mag. Clemens Poulsen mod Pant i Brejninggaard og med sin Broder, Baron Otto Juel, som Kautionist og Selvskyldner.

Den 1/5 1764¹⁾ udstedte han en Obligation til sin Broder, Baron Niels Krag Juel, paa 7205 Rdl. 1 Mk. 8 Sk., som »har hidindtil hos vores kiære Broder Otto Hendrik Juel — — — — været bestaaende.« Pengene bestod af:

1) Hans fædrene og mødrene Arv.....	6375 Rdl.
2) Hans Arv efter Comtesse Rantzau i Skaane..	830 Rdl. 1 Mk. 8 Sk.
	ialt... 7205 Rdl. 1 Mk. 8 Sk.

»hvilke hos mig (Christian F. Juel) er accorderet at blive staaende uopsagt, saa længe bemeldte min kiære Broder Niels Krag Juel lever og hos mig forbliver og i Stedet for deraf at svare Renter tilforbinder jeg mig uden nogen anden Betalning at forskaffe hannem her hos mig selv et convenabel Logement samt al den fornøden og efter hans Stand og Omstændigheder udfordrende Underholdning af Mad og Drikke, Klæder, Lys og Varme tilligemed den behøvende Opvartning og Tilsyn, hvortil jeg ligeledes selv underholder de fornødne domestiquer— — — — —.« Som Sikkerhed fik Broderen 2. Prioritet i Brejninggaard og 1. Prioritet i Dejbjerg Kirke med jus patronatus. Den 28/4 1767¹⁾ udstedte Baron Christian en Obligation for 5000 Rdl. til afg. Forvalter Stausholms Legater til Rysensteen og Rammegaard Godsers Fatige med Pant i Brejninggaard og Dejbjerg Kirke.

Den 4/9 1769 døde hans Broder barnløs, og Baron Christian Juel blev dermed Besidder af Baroniet. I Henhold til Lenspligten skulde han i den Anledning aflevere en Ridehest til Kongen, men denne ønskede i Stedet at faa 100 holl. Dukater. Saadan var imidlertid vanskelige at opdrive i Jylland, og Baron Christian Juel bad da Christian VII's gode Ven og betroede Mand, den senere Finansminister Grev Schimmelman i København, i et Brev, dateret Rysensteen den 19/8 1770²⁾, om at ordne det saaledes, at han kunde faa Lov til at betale Pengene paa anden Maade.

Den 7/5 1771¹⁾ solgte han Brejninggaard for 21,500 Rdl. til Etatsraad

Albertin. Ved sin Svigerindes Død den 14/1 1775 arvede han tillige Rammegaard, Herpinggaard, Udstrup, Lundbæk og Pandum, og samme Aar udstedte han efter bevilget Ansøgning¹⁾ af 15/6 s. A. Proklama efter Broderen og Svigerinden.

Den 20/2 1775 udstedte han et Pantebrev til sin Svoger, Konferensraad Iver Holck i Aalborg, paa 2000 Rdl. Det hedder heri²⁾: at han »kendes og hermed vitterliggør, at som jeg med min kiære Svoger, Iver Baron af Holck paa sin Frue Anna Sophia Juel, min kiære Søster hendes Vegne er bleven nu endelig og kærligen forenet saaledes, at jeg straxen nyder, tiltræder og antager som mit eget alle mine kiære Broder Otto Henrik Juels og hans nu efterladte og afdøde Enkefrues Sophie Dorothea Bildes efterladte Stærvboers Midler og Ejendele, rørendes og urørendes, med hvad Navn nævnes kan, intet undtagen i nogen Slags Maader imod at udbetale min kære Svoger — — — Holck udi Arv til min kiære Søster den Summa 20,000 Rdl. og for samme Summa at meddele min kiære Svoger min Forskrivelse og Skadesløsbrev. Pengene skal udbetales med 1 Aars Rente 4 % til Viborg Omslagstermin 1776.« Pantet var 1. Prioritet i Lundbæk og Pandum.

I Skrivelse af 20/2 1775²⁾ gav Baron Holck derefter Afkald paa sin Kones Arv efter Baron Otto Henrik Juel, og han erklærede sig tilfreds med den modtagne Panteobligation paa de 20,000 Rdl. Han gik ind paa, at Baron Christian overtog Gaardene Lundbæk, Pandum, Rammegaard, Herpinggaard og Udstrup med underliggende Strø- og Bondegods og alle Tiender, dog at Baron Christian skulde udbetale sin afdøde Broders Hustrus Arvinger. 30,000 Rdl. For at skaffe alle disse Penge solgte han den 9/5 1776²⁾ til Forpagteren Jens Tang Udstrup Hovedgaard i Ulfborg Herred med underliggende Tiender og Bøndergods, ialt c. 259 Tdr. H., deraf 24 Tdr. Hovedgaards-takst.

Den 28/4 1777²⁾ udstedte han en Obligation til Provst Brasch i Dybe paa 4000 Rdl. med Pant i Rammegaard, og den 4/6 1778 solgte han til Chresten Jensen Brendholt i Humlum Sogn Kongens Anpart i Korntiende af Humlum Sogn.

Baron Christian blev gift 1. Gang den 14/6 1765 i Bislev Kirke med *Vilhelmine Brønsdorff*³⁾, født den 18/8 1736, Datter af⁴⁾ Oberstløjtnant Christian Brønsdorff († 1751) og Hustru Kirstine Bille († 1781), Kusine til Sophie Bille, der var gift med Baron Otto Henrik Juel, Baron Christians Broder. Hun døde den 25/8 1766 i Barselseng med en dødfødt Søn og begravedes i Bøvling Kirke. Hendes Kiste er paa Laaget prydet med et Dødningehoved, der ligger paa to korslagte Knogler. Nedenfor Dødningehovedet findes en Plade, hvorpaa staar:

Her under — hviler hvad som kunde døe — af — den i Live — høj- og velbaarne nu i Himmel salige Frue — Fru Vilhelmina de Brønsdorff — født i København Anno 1736 den 18. Aug. — af Fader Velbaarne Hr. Obrist Lieute-

nant — Christian de Brønstorff — Moder Velbaarne Frue — Fru Kirstine Norman Bilde — Levede i et højt fornøjeligt Ægteskab paa det andet Aar med høj- og velbaarne Hr. Christian Friederich Juel — Herre til Brejning Gaard — Obrister af Cavalleriet og Baron til Rysenstein — Blev forløst med sin første føde og døde Søn — den 25de Augusti 1766 — som her med hende hviler — Samme Dag Kl. 7 Aften Gud kaldede hendes — dyrebare Siæl fra Werdens Møjsomhed til sin — Salighed —.

Vi hvile nu for uden Meen
 frie for ald Verdens Harme,
 her gemmes vøre døde Been,
 vor Sjæl i Jesu Arme.
 Vi overgav i Herrens Haand
 Mand, Fader, Moder, Søster.
 Gud løste herlig vøre Baand
 og os nu evig trøster.

2. Gang giftede Baron Juel sig den 11/8 1769 i Skelund Kirke ved Havnø med *Marie Elisabeth von Arenstorff*, født den 19/12 1743¹), døbt den 10/1 1744, Datter af Oberst, Kammerherre Fr. v. Arenstorff († 1764) til Havnø og Visborggaard og Hustru, Fru Sofie Marie von Schiebel († 1761) fra Sachsen²). Oberst Fr. Arenstorff var gift 2. Gang med en Frk. Dietrich, der indsatte sin Steddattersøn, Ove Juel-Rysenstein, til en af sine Arvinger (Side 431). Fru Marie Elisabeth v. Arenstorff døde den 2/4 1771 og begravedes i Bøvling Kirke. Der findes her følgende Vers over hende:

Stat Vandringsmand, giv nøje Agt,
 hvad heri gemmes og er lagt,
 det er den dyrebare Muld,
 som bedre er end Sølv og Guld.

Af — Den Høj Velbaarne og Himmel Salige — Fru Friherinde — Fru Maria Elisabeth v. Arenstorff — hvis Fødsel var ypperlig — Fød paa Visborggaard Anno 1743 den 19. December — Af den Højædle og navnkundige Stamme Ahrenstorff — Hvis Liv var christelig — gudfrygtig, kiærlig, op-
 rigtig — Taalmodig, ydmyg, venlig — kortelig — et klart Dydens Spejl — Hvis Død var salig — thi — efter et kort men hæderligt Ægteskab udi 1½ Aar — med — den højvelbaarne, nu dybsørgende Herre — Christian Frederik Juel — Friherre til Rysenstein — Hans Kongl. Majestæts Højbestalter — Obrist og Cavallerist — Blev hun — Efter at Gud havde forløst Hende med en velskabt Søn til det Høje Huses Glæde og Stammens Formerelse — Hjemkaldt til sin Herres Glæde — og befalede sin Aand i Guds sin Frelsers Haand — den 2. April 1771 i sin Alders 27. Aar.

Hun er vel kun, sover rolig
 I sin Grav og Hvilested
 Sjælen i sin Himmelbolig
 nyder ævig Salighed.

Thi da hun som Rachel fødte
 blev det til en Smerte Søn
 Saa hun tog Farvel og døde
 Fuld af Tro om Naadeløn.

Far nu vel Fru Friherinde
 Hende vi ej glemme vil
 Hun skal være os i Minde
 Mens vi her skal være til.

3. Gang giftede Baron Christian Juel sig den 22/5 1778¹⁾ i Bislev Kirke med *Christiane Dorothea Mohrsen*, født den 10/3 1750, Datter af Kommandør Philip Ernst Mohrsen († 1758) og Hustru Frederikke Louise Lillien-skjold. Med hende oprettede Baron Christian Testamente af 21/2 1782²⁾. De bestemte heri, at Fru Christiane efter hans Død skulde beholde Lundbæk og Pandum samt alt Indbo paa disse Gaarde. Tillige skulde hun havde alt Guld, Sølv og Besætningen fra Rysenstein og Rammegaard samt indtil 1. Snapsting alle Indtægter af Baroniet og Allodialgodset mod i den Tid at svare alle Udgifterne. Hans ældste Søn skulde have Baroniet, dog at han skulde give sin Stifmoder en Appanage paa 500 Rdl., saa længe hun levede i Enkestand.

Det hedder i Testamentet: »Min ældste Søn Ove Henrik Juel skal uden al Giæld og Behæftelse tiltræde og antage Baroniet Rysenstein med alle dens Herligheder og Rettigheder og det til næste Snapsting efter min Død, men Indkomsterne af samme skal som forhen meldt tilhøre min kære Frue, saa min kære Søn ej maa tilegne sig noget af Indkomsterne førend efter den Tid, og siden Baroniet Rysensteens Gods samt Allodialgodset til Rammegaard og Herpinggaard disse tilhørende Godser i Henseende til Herlighed og Bonde-skyld er saa sammenviklede, at de ej lettelig kan adskilles, og det ansees for en stor Herlighed, at samme stedse bliver samlede, saa endskønt min kære Søn, Ove Henrik Juel, ved holdte Skifte efter hans sal. Moder Marie Elisabet de Ahrenstorf er tillagt 20,000 Rdl., hvorved han, naar han som meldt Baro-niet tiltræder, er tilstrækkelig soulageret, skal dog bemeldte Rammegaard og Herpinggaard med tilhørende Bøndergods, Kirke-, Konge-, Korn- og Kvæg-tiende, Indkomster, Herligheder og Rettigheder intet i nogen Maade und-tagen, være berørte min Søn O. H. J. overladt for den Sum 70,000 Rdl., i hvilken Summa han gør sig betalt for foranførte ham efter hans sal. Moder tillagte 20,000 Rdl. De øvrige 50,000 Rdl. udbetaler han til sin kære Stifmoder til det andet paafølgende Snapsting efter min Død, da han for samme Summa kan pantsætte ermeldte Gaarde og Godser med sammes tilhørende. Men siden jeg som forhen meldt, og det virkelig i sig selv anses for en stor Herlighed og Fordel, at disse 2 Gaarde og Godser tilhører Baroniets Ejere, saa forbindes

og min kære Søn O. H. J. og hans Arvinger ej at maa afhænde noget af dette Allodialgods fra Baroniet, saalænge den gode Gud nogenlunde giver dem Evne og Formue til at beholde samme, undtagen hvad der til større Herlighedens Erholdelse ved Udbytninger eller til Fællesskabets Ophævelse med anden kan ske.«

Af de 50,000 Kr., som Baron Ove Henrik skulde udbetale, bestemmer Testamentet videre, at de 20,000 skulde arves af de andre Børn og de resterende 30,000 anvendes til Betaling af Baronens Gæld. Endelig fastsættes, at hvis

Fig. 166. Lensbaron Christian Frederik Juel-Rysensteen med Sønnen Ove Henrik, 9 Aar gl.
Efter Maleri tilh. Fru Vibeke Ankiær, f. Baronesse Juul-Rysensteen.

Fig. 167. Lensbaronesse Christiane Dorothea Juel-Rysensteen, f. Mohrsen med Sønnen Christian Frederik, 1 Aar gl.
Efter Maleri tilh. Fru Vibeke Ankiær, f. Baronesse Juul-Rysensteen.

Fru Christiane Mohrsen gifter sig igen, da skal hun betale Børnene 12,000 Rdl., og hun skal overlade Sønnen, Baron Christian Frederik, Gaardene Lundbæk og Pandum for 50,000 Rdl. Til Formynder for sin Søn Ove Henrik, indsatte Baron Christian sin Fætter, Oberst Frederik Siegfred Rantzau til Søbygaard, og for de andre Børn, sin Ven og Nabo Iver Rosenkrantz Levetzau til Restrup.

Om Baron Christians Karakter faar man intet at vide. Utvivlsoomt er Baroniet i økonomisk Henseende gaaet yderligt tilbage under hans Administration til Trods for, at Landbrugsforholdene ingenlunde var daarlige i de Aar.

I en Højesteretssag fra 1779¹⁾ tildales og dømmes han for i Kraft af sin Strandingsret ved Trusler at have hindret en dansk Skipper fra at bjerge Ladningen fra sit Skib, der var strandet paa Rysensteens Forstrand, og for at have udtalt sig i formastelige Ord om Forordningen om strandet Skib og Gods af 1705. En Kommission dømte baade ham og Birkedommeren for Rysensteen Birk, der kraftigt havde understøttet ham, den 20/2 1778 til meget

store Mulkter, og Birkedommeren tillige til Afsked. Baron Juul skulde betale 6000 Rdl. foruden 1200 Rdl. i Sagsomkostninger. Højesteret nedsatte dog begges Straf ganske betydeligt. Hans Optræden her kan vel tyde paa Heflighed og Voldsomhed, men Sagen foreligger dog i det hele saa lidt oplyst, at det vil være uretfærdigt at danne sig et Skøn alene heraf.

Kun 6 Dage efter at han havde underskrevet sit Testamente, døde han den 27/2 1782.

Han begravedes i Bislev Kirke, men Kisten blev senere flyttet til Bøvling Kirke.

Christiane Dorothea Mohrsen giftede sig derefter, den 12/9 1783, med Kammerherre, hvid Ridder, Baron Conrad Vilhelm Adeler til Adellersborg, født den 29/1 1739. Ægteskabet varede kun kort, thi Baron Adeler døde allerede den 28/4 1785. Den 15/2 1788¹⁾ søgte hun om Tilladelse til at overtage Formynderskabet for sine to Sønner, Christian Frederik og Iver Adolph, da deres Formynder, Kmh. Iver Rosenkrantz Levetzau, var død, og hans lovlige Afløser, Greve Adolph Rantzau til Brahesborg paa Fyn, boede saa langt borte. Tilladelsen blev givet, men Aaret efter den 10/8 1789 døde Christiane Mohrsen og bisattes i Bøvling Kirke.

Da hun giftede sig 2. Gang, lod hun afholde en stor Auktion paa Lundbæk, hvor der blev solgt en hel Del gammelt Familiesølvtoj. Sønnen Baron Christian købte senere en Del af det tilbage fra Bønderne.

Paa Hjørnestolpen paa Lundbæk læses Navnene Christian Frederik Juel og Christiane Dorothea Mohrsen med Aarstallet 1780.

Børn:

Af 1. Ægteskab:

1. En dødfødt Søn, f. 1766 paa Breininggaard, begravet i Bøvling Kirke.

Af 2. Ægteskab:

2. *Lensbaron Ove Henrik Juel-Rysensteen*, Oberstl. og Kammerherre. Han er født 1771 og hjemmedøbt den 2/4 s. A.²⁾ Efter hans Faders Død og hans Stifmoders 2. Giftermaal ansøgte hans Formynder, Oberst Frederik Sigfred Baron Rantzau, om, at Ove Henrik maatte optages paa Sorø Akademi, skønt han ikke havde den i Fundatsen bestemte Alder. Dette bevilgedes af Kongen den 23/5 1785³⁾. Efter endt Skoletid gik han i Militærtjeneste, var den 27/7 1787 Fændrik à la suite ved sjæll. Dragon-Regiment og den 24/10 1788 virkelig Fændrik ved samme Regiment. Senere, nemlig den 11/12 1789, blev han Kornet ved jyske Dragonrgmt. (nuv. 5. Dragonrgmt.), som dengang laa i Fredericia, Kolding og Haderslev. Den 12/3 1790 blev han Sekondløjtnant à la suite ved Hestgarden, den 1/8 1792 virkelig Sekondløjtnant »med hvad der blev tilovers af von Bertouchs hafte Gage efter at af samme 300 Rdl. var inddraget til Pensionsfondet«⁴⁾. Den 1/1 1793 fik han fuld Gage.

Den 26/4 1794⁵⁾ fik han fri for Tjenesten i 1 Aar for at genvinde sit Hel-

bred, men Aaret efter, den 16/5 1795, afskedigedes han paa Grund af Svage-
lighed. Han ansattes samtidig som Premierløjtnant à la suite ved Arméen
med Haab om, at han skulde blive genansat ved dette Regiment eller ved
et andet, naar hans Helbred blev bedre¹⁾.

Rask synes han næppe at være blevet. I alt Fald genansattes han ikke i
noget Linierement, men blev derimod 1801 Kaptajn ved 2. østjyske Lande-
værsregiment, der var oprettet s. A. I 1802, den 9/9, karakteriseredes han
som Major af Infanteriet med Anciennitet fra 25/9 1801, og den 2/12 1803
sattes han à la suite ved Regimentet. I 1808 blev 2. østjyske Landeværsregi-
ment nedlagt, og han gik da tilbage til sit gamle Vaaben, idet Major à la suite
i Infanteriet Ove Henrik Baron Juel den 28/8 1808 ansattes som Major à
la suite af Cavalleriet¹⁾. Den 31/5 1814 fik han efter Ansøgning sin Afsked
med Karakter som Oberstløjtnant. I 1791 var han blevet Kammerjunker
og i 1810 Kammerherre. 1814 blev han Direktør for den Thaarupgaardske
Stiftelse.

Efter sin Faders Død den 27/12 1782 overtog han Baroniet, og i Henhold
til Testamentet afkøbte han den 2/6 1783 sin Stifmoder Rammegaard og
Herpinggaard med underliggende Gods.

Den 15/9 1795²⁾ resolverede Kongen, at Baroniet Rysensteens Indkomster
formedelst de betydelige Restancer af Baroniets Skatter og Contributioner,
som Besidderen, Kammerjunker Baron Juel, har paadraget sig, skal foran-
staltet sequestreredes (beslaglagt) og i Overensstemmelse med Forordningen
af 11/12 1688 oppebaaret for kgl. Regning saa længe, indtil hans Gæld til den
kgl. Kasse er betalt.

Dette var sikkert et haardt Slag for ham, og i December s. A. ansøgte³⁾
han derfor om Tilladelse til at sælge Baroniet ved offentlig Auktion. I sin
Ansøgning skriver han, at allerede i de forrige Besidderes og i hans Faders
Tid var Indtægterne stadig blevet mindre og mindre, og nu dækkede de ikke
engang de kongelige Skatter. Samme Efteraar havde han endog maattet søge
Laan for at kunne betale dem. Som Grund for Baroniets nuværende slette
Tilstand anfører han, at det navnlig var en Orkan den 4/9 1787 som ganske
ødelagde det hele for ham. Bygninger og Marker tog Skade for 14,384 Rdl, og
han maatte samtidig eftergive Skatterestancer til et Beløb af 5000 Rdl. for-
uden andre Skatterestancer til ialt 9000 Rdl., som han aldrig havde Haab om
at faa ind. 3000 Rdl. havde han maattet anvende paa Hovedgaarden og Kir-
ken for at sætte dem i brugbar Stand.

Desuden var der ingen Bolig for Besidderen, saaledes at han var afskaaret
fra ved sin Nærværelse at kunne bidrage til Godsets gode Administration.

Selv om Rysensteen med sine magre Jorde næppe har været nogen stor
Indtægtskilde, har man dog det Indtryk, at store Gældsforpligtelser fra ældre
Tid (jvnf. Side 418) navnlig har været Aarsagen til Baron Juels skæbne-
svangre Beslutning. Haardt synes han at have siddet i det, og saa sent som

i 1827 omtaler Sønnen Carl Adolph Faderens økonomiske Forhold som værende meget daarlige. Dette Indtryk bestyrkes ved den fra Amtmanden indhentede Erklæring, hvori denne udtaler, at han vel kunde anbefale Salget af Baroniet, men dette var dog ikke i saa slet Forfatning, som Baronet meldte. Han var ilde underrettet af sin Forvalter, som mistænktes for egennyttige Hensigter. Amtmanden vurderede Baroniet til 200,000 Rdl.

I Ansøgningen opgives, at det oprindelige Areal, 3500 Tdr. H., ved »Uheld« i Aarenes Løb var gaaet ned til 1500 Tdr., hvoraf yderligere c. 68½ Td. H. var ødelagt ved Sandflugt og Havskade. Salgssummen ønskede han anbragt paa Rente, og Indtægterne anvendt til at tilfredsstille Kreditorerne med.

Den 5/5 1797¹⁾ gav Kongen Tilladelse til, at Baroniet stilledes til Auktion, saaledes at de indkomne Penge substituere- des som Fideicommiskapital.

Generalmajor Baron Rantzau havde anbefalet Baron Juuls Ansøgning. Denne kalder ham her sin »forrige« Formynder, men først den 11/3 1799¹⁾ takker han ham i en Skrivelse for hans Formynder- skab og Curatel, saaledes at Generalen formodentlig under hele denne vanskelige Tid har været hans Raadgiver og Hjælper.

Fig. 168. Lensbaron Ove Henrik Juul- Rysensteen.

Efter Miniaturmaleri tilh. Fru Vibeke An- kær, f. Baronesse Juul-Rysensteen.

Lensbaronen boede ikke paa Rysen- steen, hvis Hovedbygning maaske har væ- ret en Del forfalden og formodentlig har tjent som Forvalterbolig. Efter Børnenes Daabssted at dømme opholdt han og Familien sig i Hovedstaden, i alt Fald til faa Aar efter hans Afsked fra Hærens Linie.

I 1797 (Købekontrakt af 25/9)¹⁾ købte han af Ulrich Christian Schmidten til Urup en af denne paa Urup Hovedgaardstakst opbygget Gaard i Østbirk Sogn i Vor Herred. Tidligere hed den Sophielyst, men Baron Ove Henrik døbte den nu Julianelyst efter sin Hustru. Gaarden var paa 12 Tdr. H. og havde efter kgl. Tilladelse Hovedgaards Friheder og Rettigheder. Til Gaar- den hørte Lillerupholms og Møldrupkrogs Gods med ialt 182 Tdr. Hartkorn. Købesummen var 36,000 Rdl., men Skødet blev først tilstillet Baronet den 24/6 1799¹⁾, samme Dato, hvorunder Skøderne paa Allodialgodset under Ry- sensteen udstedtes. Efter Begæring af Baronet afholdtes nemlig den 7/3 1799 Auktion i Købmand Jacobsens Hus i Holstebro over Rammegaard (21 Tdr. H.) og Herpinggaard (14 Tdr. H.) med tilliggende Bøndergods (ialt 434 Tdr. H.), Møller, Tiender (ialt 424 Tdr.). Højstbydende blev Generalkrigs-

kommissærerne P. S. Føns til Løvenholm og U. C. v. Schmidten med 122,000 Rdl., for hvilket de ved Auktionsskøde af 24/6 1799 fik sig Godset udlagt. Ved samme Lejlighed blev til de samme Købere ved Auktionen solgt¹⁾ en Del Strøgods og Tiender m. m. i Ringkøbing Amt for ialt 63,750 Rdl., for hvilket der ogsaa udstedtes Auktionsskøde den 24/6 1799.

Rimeligvis er selve Baroniet (ialt med Tiender og Gods 1022 Tdr. H., deraf 54 Tdr. under Hovedgaarden) solgt ved samme Lejlighed, men Auktionsskødet er først udstedt senere, nemlig den 24/6 1802. De højstbydende var ligeledes her de to Generalkrigskommissærer med 141,000 Rdl., hvilken Sum altsaa i Henhold til den kgl. Bevilling danner den nu for Baroniet substituerede Fideikommiskapital (nu 293,000 Kr.). Et Par Dage senere, nemlig den 29/6 1802, solgte v. Schmidten sin Part af Købet til P. S. Føns, der saaledes alene kom til at eje baade Rysensteen og de andre Gaarde.

Den 25/8 1801 købte Baron Ove Henrik Juel nogle flere Parceller af Urup Hovedgaard og lagde dem til Julianelyst. Hans Stedbedstemoder, født Dietrich (Side 425), havde indsat ham til en af sine Arvinger, og efter hendes Død lod disse ved offentlig Auktion den 17/8 1796 bortsælge hendes betydelige Indbo og Besætning.

Baron Ove Henrik Juel-Rysensteen blev gift den 11/5 1792 i Christiansborg Slotskirke med *Juliane Marie Bülow*, født den 20/8 1773 i København, Datter af Ritmester, Kammerherre Hans Henrik Bülow († 1789) og Hustru, Fru Maria Henriette de Lasson.

I lang Tid boede de paa Julianelyst, men i 1832 solgte han den til N. Glud, og de flyttede derefter til Horsens, hvor han døde den 11/6 1836. Baronesse Juliane blev gammel og døde den 8/1 1852, ligeledes i Horsens.

Børn:

1) *Christian Henrik Baron Juel-Rysensteen*, født den 27/7 1793, døbt 20/8 i Christiansborg Slotskirke, død den 30/3 1795, begravet fra Holmens Kirke i København.

2) *Lensbaron Carl Adolph Juel-Rysensteen*, Kammerherre. Han er født den 18/10 1794 i København, døbt den 29/11 s. A. i Christiansborg Slotskirke. Han blev juridisk Kandidat 1818 og ansattes den 15/6 1820 som Volontær i Rentekammerets danske Cancelli. Den 14/1 1827²⁾ ansøgte han Kongen om det ledigblevne Kassererembede ved Lotteriet. Han begrundede sin Ansøgning med, at han ikke havde andet at leve af, end hvad Faderen gav ham, men denne havde saa megen Gæld, at største Delen af hans Indtægter medgik til Gældens Forrentning. Han synes imidlertid ikke at have faaet Stillingen til Trods for, at hans Chef i Rentekammeret varmt anbefaler ham og siger, at han har arbejdet med megen Flid og Beredvillighed.

I 1826 var Baron Juel-Rysensteen blevet Kammerjunker, og den 1/1 1832 ansattes han som tjenstgørende i denne Charge hos Dronning Marie Sofie

Frederikke, en Stilling han beholdt ogsaa efter Kongens Død i 1839, og lige til Dronningen døde den 21/3 1852. Den 28/10 1844 blev han Kammerherre, 1847 Ridder af Dannebrog og i 1852 Dannebrogsmænd.

Ved sin Faders Død i 1836 blev han Direktør for den Thaarupgaardske Stiftelse og arvede Substitutionen for Baroniet Rysensteen. Han døde ugift den 7/4 1884 i København.

3) *Baron Christian Henrik Juel-Rysensteen*. Han er født den 3/2 1796, døbt den 11/3 s. A. i Christiansborg Slotskirke i København. I 1808 blev han Landkadet i den Klasse, hvor Kadetterne fik aarlig 90 Rdl. i Kostpenge, de saakaldte Kostkadetter. I 1812 blev han Kadet uden Gage, men døde samme Aar, den 18/12 1812, i København.

Fig. 168. Lehnbaron Carl Juel-Rysensteen.
Efter Lithografi.

4) *Baronesse Henriette Elisabet Juel-Rysensteen*. Hun blev født den 24/12 1797, døbt den 19/2 1798 i Bislev Kirke. Hun blev gift den 14/12 1820 i Østbirk Kirke med Kammerherre, Hofjægermester, Overførster *Frederik Nicolaj Paulsen*, født den 1/11 1784 i Byen Slesvig, Søn af Generalmajor Peter Paulsen († 1815) til Skjerrildgaard og Hustru Anna Cathrine Claudine Berthelsen de Cederfeld.

Frederik Nicolaj Paulsen blev i 1798 Landkadet, fik i 1801 Officersancienitet og blev 1802 Page ved Hoffet. Den 1/1 1803 afgik han fra Landkadetakademiet og blev ansat som

Kornet à la suite ved Livregiment lette Dragoner i Slesvig til 1804, da han udnævntes til Adjutant ved Livgarden til Hest. I 1808 udnævntes han til Premierløjtnant ved det sjællandske, ridende Jægerkorps. 1809 tog han Forstkandidateksamen med bedste Karakter og blev den 25/5 1810 udnævnt til Forst- og Jagtjunker. Efter Freden 1814 blev det sjællandske Jægerkorps ophævet, og han blev s. A. ansat ved Forstvæsenet. I 1815 blev han Kammerjunker, og i 1816 søgte han og fik sin Afsked fra Krigstjenesten med Karakter som Ritmester. Samtidig konstitueredes han som Overførster for søndre Distrikt (Københavnse, Jægersborgske og Odsherredske) samt Bornholm, og den 16/10 1819 blev han fast ansat. Den 25/8 1829 blev han efter Ansøgning Overførster over det nordlige Distrikt (Kron-

borgske, Frederiksborgske og Hørsholmske) med Bopæl paa Egelund ved Hillerød.

Den 22/5 1826 blev han Hofjægermester, den 9/11 1833 Medlem af Forsteksamissionskommissionen. Han var Ridder af Dannebrog, blev den 28/1 1840 Kammerherre, den 28/1 1845 Dannebrogsmænd, den 28/6 1847 Kommandør af Dannebrog. Den 1/7 1860 fik han sin Afsked og flyttede til København, senere til Sorgenfri ved Lyngby, hvor han døde den 4/2 1872. Han blev begravet paa Nøddebo Kirkegaard.

Fru Henriette Elisabeth døde allerede den 24/5 1832 paa Egelund og blev begravet paa Nøddebo Kirkegaard. Overførster Paulsen blev derefter gift den 1/7 1834 paa Sorgenfri Slot med Fru Henriette Elisabeths Søster, *Baronesse Ottilia Christiane Adolphine Juel-Rysensteen*, født den 1/2 1803, død den 29/7 1883 i Lyngby, begravet paa Nøddebo Kirkegaard.

Børn¹). Af 1. Ægteskab:

- a. Ove Peter Paulsen, f. 20/9 1822, død 15/3 1883, Jagtjunker; gift den 4/5 1859 med Comtesse Betzy Schaffalitzsky de Muckadell, f. 1/8 1833.
- b. Carl August Friederich Paulsen, f. 26/4 1824, død 28/5 1891. Ritmester; gift 10/10 1860 med Jenny Pind, f. 12/6 1843.
- c. Juliane H. C. Paulsen, f. 14/5 1828, død 21/12 1902, Hofdame hos Enkedronning Caroline Amalie. Blev 31/8 1871 overordentlig Hofstiftsdame i Vallø.
- d. Julius Sophus Paulsen, f. 10/1 1830 paa Egelund, død den 10/3 1887. Premierløjtnant, Telegrafbestyrer i Odense, gift 11/11 1863 med Anna Helene Marie Hornemann, f. 26/6 1837.

Af 2. Ægteskab:

- e. Carl Christian Julius Paulsen, født den 19/9 1835 paa Egelund, død den 2/5 1888. Skovrider paa Bistrup under Københavns Kommune.
- f. Henriette Elisabeth Paulsen, født den 25/10 1836 paa Egelund, gift den 8/6 1863 med Kammerherre, Ritmester Frederik Otto Christian von Buchwaldt, Hofchef hos Hertuginde Vilhelmine af Glücksborg.
- g. Otto Vilhelm Paulsen, født den 24/11 1837 paa Egelund, død den 15/2 1907 i Holte. Oberstløjtnant, Kammerjunker, tidligere Adjutant hos Kong Christian IX; gift den 27/5 1873 med Marie Elisabeth Louise Funch, født 7/11 1851.

5) *Baronesse Sophie Charlotte Juel-Rysensteen*, født den 9/1 1801, døbt den 25/2 i Østbirk Kirke. Hun blev gift den 2/4 1829 paa Julianelyst med Kammerherre, Hofjægermester, Baron *Ove Christian Ludvig Emerentzius Gyldenkrone* til Baroniet Vilhelmsborg, født den 13/7 1795 i Byen Slesvig, Søn af Oberstløjtnant, Baron Vilhelm Gyldenkrone († 1806) og Hustru Juliane Høegh-Guldborg († 1810).

Baron Ove Gyldenkrone arvede i Juni 1863 efter sin Farbroder baade Vilhelmsborg, Moesgaard og Marselisborg, alle ved Aarhus. De to sidste Gaarde blev nogen Tid efter solgt. Selv boede de paa Vilhelmsborg, hvor han var en af de første Godsejere, der paabegyndte Salget af Bøndergods. Han blev Ridder af Dannebrog.

Baronesse Sophie Charlotte døde den 17/4 1848 paa Vilhelmsborg, og Baron Gyldenkrone giftede sig derefter den 5/2 1850 med Isabella Anette Bülow, f. den 6/7 1796, død den 16/6 1873.

Baron Gyldenkrone døde den 7/6 1863 paa Vilhelmsborg, og saavel han som Baronesse Sophie Charlotte er begravet i Malling Kirke.

Børn:

- a. Julie Marie Vilhelmine Henriette Charlotte Ludovica Baronesse Gyldenkrone, født 15/8 1830, død ugift i April 1854.
- b. Emma Ottilia Baronesse Gyldenkrone, født 28/10 1831, død ugift 16/2 1887.
- c. Carl Vilhelm Marius Frederik Ludvig Christian Baron Gyldenkrone, født den 27/7 1833, død 22/3 1895.

Han var Kammerherre, Ridder af Dannebrog og overtog i 1863 Baroniet. Han blev gift s. A. den 6/11 med Edele Margrethe v. Barner, f. d. 18/10 1842, død den 20/6 1900.

- d. Theone Marie Frederique Baronesse Gyldenkrone, født den 8/2 1835, død 1901. Hun blev gift den 21/12 1854 med Admiral August Christian Schultz.
- e. Oscar Emil Baron Gyldenkrone, født den 3/10 1837, død den 7/11 1892, Ritmester, Ejer af Urup. Han blev gift den 9/9 1863 med Marie Christine Josephine Mørck, f. 5/7 1842, død 22/7 1917.

6) *Baronesse Ottilia Christiane Adolphine Juel-Rysensteen*, født den 1/2 1803, døbt den 11/3 i Østbirk Kirke. Fra 1831—34 var hun Hofdame hos Prinsesse Caroline Amalie, men blev den 1/7 1834 paa Sorgenfri Slot gift med Kammerherre, Hofjærgermester *Frederik Nicolaj Vilhelm Paulsen*. Om ham og deres Børn, se Side 433 under Søsteren Baronesse Henriette Elisabet, med hvem Overførster Paulsen var gift 1. Gang. Baronesse Ottilia døde i Lyngby den 29/7 1883 og er begravet paa Nøddebo Kirkegaard.

7) *Baronesse Anna Benedicte Frederikke Juel-Rysensteen*, født den 29/3 1804, døbt den 16/5 i Østbirk Kirke. Hun blev 1805 indskrevet i Vemmetofte og i Thaarupgaard og døde ugift den 26/3 1890. I Følge Testamente oprettede hun¹⁾ 1891 et Legat, kaldet »Rysensteens Legat«, paa 250 Kr., hvis Renter skulde anvendes indtil 1910 til Vedligeholdelse af et Gravsted og derefter til Baronesse Sophie Charlotte Juel-Rysensteens Stiftelse.« (Side 448).

8) *Baronesse Amalie Birgitte Kirsten Juel-Rysensteen*, født den 16/7 1808,

døbt den 5/9 s. A. i Østbirk Kirke. Hun blev 1809 indskrevet i Vemmetofte og i Thaarupgaard og døde ugift i Horsens den 30/10 1853.

Af 3. Ægteskab (fortsat fra Side 428).

3. *Lensbaron Christian Frederik Juel-Rysensteen*, født 1779, Major, se Side 438.

4. *Ivar Adolph Ludvig Baron Juel-Rysensteen*, Major. Han er født den 12/7 1781 paa Lundbæk, døbt den 26/7 i Bislev Kirke. Den 19/12 1794 blev han Landkadet, men da han ikke følte Lyst til Militærtjenesten, afgik han fra Kadetkorpset den 27/4 1799. Den 31/3 1801¹⁾ blev han Premierløjtnant i østjysk Landeværnsregiment, og den 13/1 1804 fik han Karakter som Kaptajn. Som saadan ansattes han den 15/2 1808 som Chef for Jægerkompagniet i 2. jyske Infanteriregiments annekt. 4. Batl., blev den 28/5 1808 forsat til 3. jyske Infanteriregiments annekt. 4. Batl. og meddeltes endelig Afsked den 2/1 1810. Den 2/9 1814 fik han sit Afskedspatent ombyttet med et Afskedspatent som Major²⁾. Da hans Moder giftede sig igen, modtog han og Broderen Christian i Henhold til Forældrenes Testamente (Side 426 f.) en Obligation paa 32,000 Rdl. (20,000 + 12,000) tilsammen. Obligationen bærer Datoen 8/9 1783³⁾ og havde Pant i Rammegaard og Herpinggaard. I 1804 købte han Sohngaardsholm ved Aalborg, men allerede 1806 solgte han denne, efter at han i 1805⁴⁾ af General Schuchardt havde købt Refsnæsgaard i Komdrup Sogn, Hellum Herred, for 71,000 Rdl., og her tog han Ophold efter sit Bryllup.

Den 2/8 1805 blev han gift paa Klarupgaard med *Birgitte Christiane Christensen*, født paa Klarupgaard den 16/11 1788⁵⁾, døbt i Klarup Kirke den 19/12 s. A., Datter af Proprietær Verner Christensen til Klarupgaard († 1819) og Hustru Johanne Christiane Mollerup.

Noget før 1850 overlod han Refsnæsgaard til sin Svigersøn Josias thor Straten, men han blev dog boende paa Gaarden og døde her 10/11 1851⁶⁾. Han begravedes paa Komdrup Kirkegaard. Baronesse Birgitte Christiane døde i Aalborg den 26/11 1878 og begravedes paa Aalborg Kirkegaard.

Børn⁷⁾:

1) *Baronesse Johanne Dorothea Juel-Rysensteen*, født den 27/11 1807 paa Refsnæs, hjemmedøbt og Daaben bekræftet den 25/3 1808 i Komdrup Kirke. Hun blev gift den 28/11 1833 med Proprietær *Josias thor Straten*, født den 23/4 1803⁸⁾, Søn af Justitsraad, Borgmester Johan Jacob thor Straten i Flensborg († 1810) og Hustru Anne Marie Rønnenkamp, en Datter af en Grosserer i Flensborg.

Proprietær J. thor Straten var som ung Forvalter paa Lundbæk og overtog senere Forpagtningen af Refsnæsgaard i Komdrup Sogn. Denne Gaard købte han omkring Aar 1850 af sin Svigerfader, men solgte den i April 1851 til en Forpagter Storm for 64,000 Rdl. De flyttede derefter til Aalborg og se-

nere til København, da Sønnen Johan blev indkaldt for at aftjene sin Værnepligt ved Livgarden. Her døde de begge, hun den 21/3 1871, han den 24/3 1876.

Børn:

- a. Rudolph thor Straten, født den 27/4 1835, død den 6/3 1848.
- b. Birgitte Marie Adolphine thor Straten, født den 23/9 1836, død paa Sct. Hans Hospital 189..
- c. Johan Jacob thor Straten, født den 8/6 1839, Forpagter paa Liseborg ved Viborg, død den 15/5 1878. Han var gift med Johanne Honig.
- d. Christiane Elisabet thor Straten, født den 8/6 1839, Klasselotterikollektrice, død i København 1907. Hun var Tvillingsøster til Broderen Johan.

2) *Baron Christian Verner Juel-Rysensteen*. Han er født den 28/10 1809 paa Refsnæs og er begravet den 26/6 1810 fra Klarup Kirke.

3) *Baron Christian Verner Juel-Rysensteen*. Han er født den 27/8 1811 paa Klarupgaard, hjemmedøbt og Daaben senere bekræftet i Komdrup Kirke. Som ganske ung blev han lam i begge Ben, og efter Forældrenes Død boede han hos sin Søstersøn, Niels Olsen paa Gudumlund Fabrik. Her døde han den 15/2 1881 og er begravet paa Komdrup Kirkegaard.

4) *Baron Andreas Juel-Rysensteen*. Han er født den 20/8 1813 og er begravet den 6/8 1814.

5) *Baronesse Andrea Juel-Rysensteen*. Hun er født den 26/5 1816 paa Refsnæs, hjemmedøbt den 29/5 s. A. og indskrevet i Thaarupgaard. Hun blev gift den 10/7 1840 paa Refsnæs med Købmand i Aalborg *Frederik (Frits) Carl Ferdinand Hartmann*, født den 2/7 1803 i Glücksborg, Søn af Slotsforvalter Frederik Henrik Vilhelm Hartmann paa Glücksborg og Hustru Caroline Amalie, født Rehoff.

Købmand Frits Hartmann kom 14 Aar gl. til Aalborg og lærte Handelen hos Isenkræmmer Jørgen Hansen. Efter dennes Død bestyrede han Forretningen for Enken og overtog den i Begyndelsen af Trediverne. Den 27/5 1829 havde han faaet Borgerskab i Aalborg som Købmand, og Forretningen opgav han først op i Halvfjerserne. Fru Andrea døde den 31/5 1853 i Aalborg, Købmand Hartmann smstds. i 1882.

Børn:

- a. Birgitte Hartmann, født den 7/5 1841. Hun blev gift 1863 med Godsejer Laurits Svanholm til Porsgaard. Han døde den 19/5 1901, 63 Aar gl. Fru B. Svanholm bor nu i Aalborg.
- b. Frederik Adolph Vilhelm Hartmann, født den 7/3 1843, gift den 4/10 1875 med Cathrine Stenstrup, født den 24/2 1855. Han ejede fra 1870—1912 Kirkegaard i Hellum Sogn og bor nu i Aalborg.
- c. Anton Karl Hartmann, født den 23/9 1850, død 1852.

6) *Baronesse Elisabet Ottilie Juliane Christine Juel-Rysensteen*, født den 1/6 1819 paa Refsnæs, hjemmedøbt den 6/6 s. A., Daaben bekræftet den 12/7 1820 i Komdrup Kirke, indskrevet i Thaarupgaard. Hun blev gift den 20/9 1844 paa Refsnæs med Sognepræst i Gudum *Niels Olsen*, født den 31/5 1807 i Vordingborg, Søn af Barber Ole Nielsen og Hustru Mette Nielsdatter. Han blev Student fra Vordingborg i 1827, theologisk Kandidat den 15/1 1835, og den 6/11 1838 prakt. Kapellan for Ingstrup, Hjermslev og Alstrup Sogne. Den 14/7 1843 blev han Sognepræst til Rær, Handsted og Vigsø i Aalborg Stift og den 8/5 1845 til Gudum, hvor Præstegaarden brændte den 5/9 1859. I 1882 tog han sin Afsked og blev boende paa Gudum Mølle. Her døde han den 14/9 1883 og Fru Elisabet smstds. den 18/6 1900.

Børn:

- a. Oluf Adolph Olsen, født den 22/8 1845 paa Refsnæs. Proprietær og fra 1869—1915 Ejer af Stadegaard ved Brønderslev. Han bor nu i Hasseris ved Aalborg og er ugift.
- b. Mette Birgitte Olsen, født den 18/12 1847. Hun er ugift og bor i Aalborg sammen med Søsteren Andrea Elisabet.
- c. Marie Benthine Georga Olsen, født den 2/9 1850, gift den 7/10 1879 med Pastor Jens Hornsyld Aagaard, Sognepræst til Skibsted-Lyngby, født den 9/5 1846. Han var tidligere Kapellan hos hendes Fader i Gudum, og blev den 14/7 1890 forsat fra Skibsted-Lyngby til Vellev ved Ulstrup, hvor han døde den 3/1 1916. Enken bor nu i Aalborg.
- d. Niels Carl Christian Rudolph Olsen, født den 14/12 1852, fra 1878—1886 Forpagter af Gudumlunds Fabrik, derefter Ejer og senere Forpagter af Røsdal ved Aalborg til 1908. Bor nu i Hasseris ved Aalborg. Han blev gift 1. Gang den 30/9 1879 med Charlotte Toft, født den 22/10 1862 paa Louisendal ved Aalborg, død paa Røsdal den 19/11 1888, 2. Gang med Charlotte Bødtker, født den 12/12 1857 paa Lindenberg.
- e. Andrea Elisabet Olsen, født den 27/4 1855. Siden Forældrenes Død har hun boet i Aalborg sammen med Søsteren Birgitte. Er ugift.
- f. Carl Christian Georg Olsen, født den 19/7 1858. Han blev cand. theol. 1888 og er nu Realskolebestyrer i Nørresundby. Han blev gift 1. Gang med Astrid Waarst fra Frederikshavn, født den 27/2 1870, død den 2/8 1914, 2. Gang 4/8 1921 med Elisabet Hoenegaard fra Fyn.

7) *Baron Christen Christensen Juel-Rysensteen*, født den 10/9 1821, vistnok død ung.

5 (fortsat fra Side 435) *Baron Christian Lenthe Juel-Rysensteen*, døbt den 31/1 1783 i Bislev Kirke, død ung.

LENSBARON CHRISTIAN FREDERIK JUEL-RYSENSTEEN

1779—1842

Major, Ejer af Lundbæk og Pandum

Side 435

Han er født i 1779, døbt den 7/10 s. A. i Bislev Kirke. Der kendes intet til hans første Ungdom; mulig har han tjent i Hæren en Tid, thi 22 Aar gl. udnævntes han den 31/3 1801¹⁾ til Kompagnichef i østjysk Landeværnsregiment. Den 15/2 1808⁴⁾ forsattes han til 1. jyske Infanteriregiments annekt. Bataillon, og 13 Dage derefter forsattes han atter herfra til 3. jyske Infanteriregiments annekt. Bataillon. Den 2/1 1810 ansattes han som Chef for Jægerkompagniet ved Regimentets 4. Bataillon, og den 2/9 1814 afskedigedes han af Krigstjenesten. Endelig den 4/9 1819 meddeltes der ham Tilladelse til at bære Uniform som afskediget Major²⁾.

Da hans Moder giftede sig 2. Gang, modtog han og Broderen Iver Adolph i Henhold til Forældrenes Testamente (Side 426 f.) en Obligation paa 32,000 Rdl. tilsammen. Obligationen er underskrevet den 8/9 1783³⁾. Tillige var hans Moder i Henhold til Testamentet forpligtet til at sælge ham Lundbæk og Pandum for 50,000 Rdl., hvilke Gaarde han da ogsaa fik Skøde paa.

Kun 19 Aar gammel giftede han sig 1798 med *Ottilia Christine Bekker*, født den 27/4 1783 i Svendborg, Datter af Justitsraad, Postmester Adrian Bekker dersteds († 1803) og Hustru Christine, født Flindt. († paa Lundbæk 11/6 1844).

Baronesse Ottilia var kun 15 Aar gammel, da hun giftede sig, meget zart af Helbred⁵⁾, og da hun kom til Lundbæk medførte hun to Jomfruer, som styrede Huset for hende. I Familien fortaltes senere, at da hun havde faaet sit første Barn, laa hun med dette i den ene Arm og sin Dukke i den anden, — den var hun altsaa endnu ikke vokset fra. Men lykkeligt levede de to unge deroppe, og lykkelige var de for hinanden hele Livet igennem. Om dette, ligesom ogsaa om hans gode, brave Hjerte, vidner de Breve til hans Brødre og til andre, hvortil Concepterne findes i hans militære Ordrebog⁵⁾.

Vel sagtens for at kunne betale sin Moder de 50,000 Rdl., han havde forpligtet sig til i Henhold til Testamentet, udstedte han den 21/6 1794³⁾ en Obligation, hvori han skriver, at han »ifølge min sal. Fader, Baron Christian Juels Testamente er Ejer af Lundbæk og Pandum med Værg Hr. Grev Rantzau til Brahesborg.« Obligationen lyder paa 17,300 Rdl. til Aalborg gejstlige og verdslige Enkekasse med Pant i Pandum. Tillige fik han den 21/12 1798 Tilladelse⁶⁾ til, med sin Curators Samtykke, at bortsælge c. 74½ Td. H. af det fjernere liggende Strøgods, for at anvende det derved indkomne til at betale sin Gæld.

Han købte en Del af det Familiesølvtoj, hans Moder havde holdt Auk-

tion over, tilbage fra Bønderne, og i 1804 ombyggede han Lundbæk. Mange Penge til at bygge for havde han ikke, og videre smuk blev derfor Lundbæk heller ikke i sin nye Skikkelse, en stor, gul Hovedbygning, nærmest i nyklassisk Stil med rødt Tag. Over den sydlige Indgangsdør anbragte han Ove Juuls og Kirstine Urnes Sandstensvaaben, som omhyggeligt var bevaret fra Ødelæggelse ved den gamle Bygnings Nedrivning. Endnu snor de gamle Grave sig om det gamle Herresæde, og endnu smiler Limfjordens Smaabølger til Lundbæk Østerskovs gamle Bøge og de blomstrende Kirsebærtræer i Lundbæk Allé. Smukt er der ved Lundbæk, og smukt har der altid været,

»den skønne og lystige Lundbech«, som det hedder i det gamle Sprog¹). Intet Under, at de to unge var glade og lykkelige deroppe.

De sad smaat i det. Forbygget sig havde han paa den nye Hovedbygning, skønt der kun blev Raad til lakerede Paneler og Tapeter i to Stuer, medens de øvrige maatte nøjes med hvidkalkede Vægge og grundet Træværk. Herregaardsliv var

Fig. 170. Lensbaron Christian Frederik Juel-Ryssensteen. Efter Farvetegning paa Volks tilh. Fru Vibeke Ankiær, f. Baronesse Juul-Ryssensteen.

Fig. 171. Lensbaronesse Ottillia Juel-Ryssensteen, f. Bekker. Efter Farvetegning paa Volks tilh. Fru Vibeke Ankiær, f. Baronesse Juul-Ryssensteen.

der ikke Raad til, og energisk tog Baronens selv fat i det daglige Arbejde paa Gaarden.

Med godt Humør sattes Tæring efter Næring, og Baronens selv gik i Spidsen for Nøjsomheden. Aldrig skaanede han sig, og et glimrende Forhold blev der i Løbet af kort Tid mellem Familien, Tyendet og Bønderne. Selv senere hen i Tiden, da Velstanden saa smaat begyndte at smile frem i Krogene i de hyggelige Stuer, blev Nøjsomheden bevaret, parret med Guds frygt og en brændende Fædrelandsfølelse, det Præg, Baronens satte paa Livet deroppe.

For at skaffe Penge til sit Byggearbejde solgte han den 3/8 1803²) Skivum Kirke til Justitsraad Marcussen, og i 1805³) maatte han sælge Pandum til Justitsraad Bassesen.

Baron Christian døde paa Lundbæk den 15/1 1842 og fulgtes Aaret efter, den 6/12 1843, af sin Hustru. Begge er begravet paa Bislev Kirkegaard. Paa to Metalplader, som efter deres Død ophængtes i Kirken, læses der: Paa den ene: »Han var bramfri, retsindig og ydmyg for Gud og bevarede sin Ungdomskærlighed ren og uforandret hele sit Liv.« Paa den anden Plade staar: »Skøn som hendes Liv var hendes Død, hint var i Kærlighed, denne i Fred; thi from

og gudfrygtig døde hun, som hun havde levet, i Jesu Navn.« Paa Kirkegaarden paa Ligstenen staar: »De have levet — thi de have elsket. Bramfri Godgørenhed, Retsind og Guds frygt — En inderlig giensidig Kierligheds Fylde — Betegnede disse Ædlines lange — For deres omværende og undergivne — saa velgørende og skønne Liv.

Den 20/7 1839¹⁾ havde Baron Christian Juel og Hustru faaet Confirmation paa deres Testamente, i Følge hvilket deres Søn Niels arvede Lundbæk med tilliggende mod at svare sine Søkende 3000 Rdl. aarligt.

Fig. 172. Lundbæk c. 1850.
Efter Richard og Becker.

Børn (ialt 12, hvoraf 3 døde spæde):

1. *Baronesse Christiane Caroline Christine Juel-Rysensteen*, født den 23/12 1799, døbt den 14/2 1800 i Bislev Kirke. Hun blev indskrevet 1805 i Vemmetofte og døde den 19/9 1836 paa Vinderslevgaard, Nord for Silkeborg, hos Søsteren Louise. Hun begravedes paa Bislev Kirkegaard.

2. *Baron Christian Frederik Adrian Juel-Rysensteen*, Premierløjtnant.

Han er født den 11/1 1801 paa Lundbæk, døbt den 5/5 i Bislev Kirke. Den 14/2 1818²⁾ blev han Kadet uden Gage, men Aaret efter, den 18/1 1819, blev han virkelig Kadet af den Gruppe, for hvilken Hofkassen betalte. Sin Officerseksamen bestod han med bedste Karakter, og Officersanciennitet fik han fra den 17/6 1820³⁾.

Den 31/12 1820²⁾ ansattes »Kadet C. S. A. von Juel, som allerede er examineret og har Officersanciennitet, men formedelst Brystsvaghed er permitteret, som Kadet uden Gage. Han udnævntes tillige til Sekondløjtnant à la suite ved det slesvigske Cuirasserrgmt., men uden Gage til han meldte sig til Tje-

neste. Dette gjorde han Aaret efter og fik i Følge Kundgørelse af 19/12 1821 Anciennitet fra 17/6 1820 og Ekstragage. Den 24/9 1822 indtraadte han i Nummer paa yngste Gage for Sekondløjtnanter, hvorved hans Ekstragage bortfaldt. Den 2/11 1831 maatte han gaa uden for Nummer i 2 Aar — rimeligvis paa Grund af Svagelighed —, den 3/1 1832 fik han Karakter som Premierløjtnant, og den 20/8 1833 døde han paa Lundbæk og begravedes paa Bislev Kirkegaard. Han var forlovet med sin Broder Niels's senere Hustru.

3. *Baronesse Juliane Ovidia Adolphine Juel-Rysensteen*. Hun blev født den

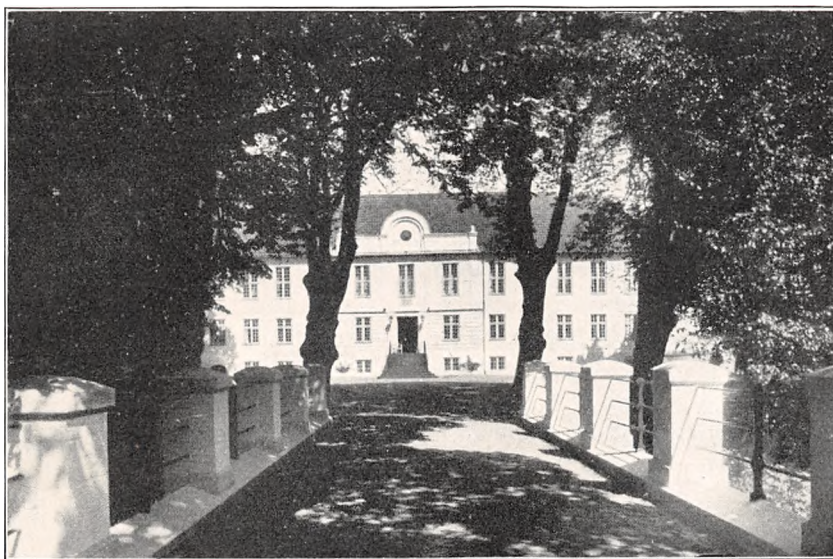

Fig. 173. Indkørselen til Lundbæk. 1919.

3/11 1802 paa Lundbæk, døbt den 20/3 1803 i Bislev Kirke, 1805 indskrevet i Vemmetofte. Hun døde den 6/8 1846 paa Lundbæk og er begravet paa Bislev Kirkegaard.

4. *Lensbaron Niels Juel-Rysensteen*, Kaptajn og Kammerherre, født den 21/10 1804 paa Lundbæk. Se Side 445.

5. *Baronesse Louise Birgitte Christiane Juel-Rysensteen*, født den 21/6 1806. paa Lundbæk, døbt den 7/9 s. A. i Bislev Kirke. Hun var først forlovet med Premierløjtnant Morgenstjerne, men Forlovelsen gik over Styr, og hun blev derefter gift den 27/2 1835 i Bislev Kirke med Proprietær *Thomas Secher Hansen* til Kjærbygaard, født den 24/6 1805 paa Krastrup, Søn af Proprietær Hans Hansen til Krastrup og Allinggaard († 1835) og Hustru Edel, født Secher († paa Krastrup 1865). Proprietær Secher Hansen var en smuk og strengt udseende Mand. Han ejede¹⁾ i Aarene 1835—42 Vinderslevgaard Nord for Silkeborg, men købte den 22/7 1841 sammen med Forvalter Jørgen Mørk Secher,

Kjærbygaard ved Aarhus, (c. 25 Tdr. H. Hovedgaardstakst) med tilhørende Gods og Tiender for 38,500 Rdl. af Maren Kjeldsen, Enke efter Niels Knudsen Søndergaard. Ved Skøde af 18/6 1842 overdrog Forvalter Secher sin Part af Gaarden til Thomas Secher Hansen uden Vederlag. Han døde den 4/1 1881, almindelig omtalt »som en dygtig og anset Landmand«¹⁾. Fru Louise Birgitte Secher Hansen døde den 20/5 1887 paa Kjærbygaard. Begge er begravet paa Kasted Kirkegaard.

Børn:

- a. Thalia Hansen, født den 7/5 1836. Hun blev gift den 30/12 1860 med Kaptajn og Landinspektør Otto Conrad Frederik Staggemeier, født den 26/9 1829.
- b. Theodor Emil Hansen, født den 19/2 1840, exam. juris, fra 1875 Ejer af Store Hovedgaard ved Horsens, gift 1. Gang den 6/10 1867 med Agnes Culmsee, født den 24/11 1842, 2. Gang den 8/5 1880 med Frederikke Vilhelmine A. H. von Leitner, f. 25/10 1850.
- c. Valdemar Hansen, født den 26/7 1844. Student 1863, studerede Medicin, men købte 1876 Vejrhøjgaard ved Hobro. Denne solgte han 1884, men havde i 1881 købt Krastrup efter sin Farbroder. Han blev gift den 24/10 1876 med Jutta Seeman, f. 26/9 1841.
- d. Oskar Hansen, født 26/12 1848. Han købte 1872 Charlottenlund ved Vejle for 33,000 Rdl. og overtog Kjærbygaard efter sin Fader. Han blev gift den 20/4 1873 med Karoline Marie Mathilde Schlegel, født den 28/11 1843.

6. *Baronesse Johanne Jacobine Margrethe Juel-Rysensteen*, født den 24/4 1808 paa Lundbæk, døbt den 6/6 i Bislev Kirke. Hun var en livlig og hjertensgod ung Pige, der altid var lykkeligst, naar hun kunde faa Lejlighed til at tænke paa andre²⁾. Ofte kom paa Lundbæk Broderen Christians Officerskammerater, og blandt dem Premierløjtnanterne Morgenstjerne, der en Tid var forlovet med Søsteren Louise, og Frederik Adolph Schleppegrel. Denne sidste blev i 1826 forlovet med Baronesse Johanne, og endnu hyppigere blev derefter hans Besøg. Saa tit han kom, red de sammen, eller han lærte hende at spille Skak. Først efter 2 Aars Forløb syntes de, at hans beskedne Officersgage var steget tilstrækkeligt til, at de turde sætte Bo, og den 25/7 1828 blev de gift i Bislev Kirke.

*Frederik Adolph Schleppegrel*³⁾ var født den 28/6 1792 paa Brunlaug ved Lavrvig, Søn af Generalmajor O. H. Schleppegrel⁴⁾ († 1808) og Hustru Cathrine Abigael Zimmer († 1836). Fra Maj 1804—28/5 1807 var han Kadet i Kristiania, blev Fændrik ved Telemarkens Regiment og i Okt. 1807 Sekondløjtnant ved samme Regiment med Anciennitet fra 13/3 s. A. Den 18/5 1808 blev han Premierløjtnant ved Regimentets Jægerkompagni og deltog med dette i det følgende Aar under Prins Christian August i Kampene mod Sverrig,

hvor han udmærkede sig i Fægtningerne ved Killingmo og Toverud den 18. og 19. April 1808. I Følge Ordre fra Rentekamret opmaalte han i 1812—14 Grevskaberne i Norge, deltog i 1814 som Kommandør for et Jægerkompagni paa 200 Mand i Felttoget mod Sverrig og udmærkede sig ved Ingdals Kirke, ved Besseberg, Hofslund og Isse, hvor han den 3/8 udsatte sig stærkt for den fjendtlige Ild. Efter Norges Adskillelse fra Danmark tog han sammen med sine Venner, Premierløjtnanterne Rye og Helgesen, Afsked fra den norske Tjeneste den 8/2 1815 og fik ved Prins Christian Augusts Hjælp Ansættelse i den preussiske Hær, som under Blücher kæmpede mod Napoleon I. Blandt andet deltog han i Fægtningerne ved Philippeville, Marienburg og Rocroi; samme Aar fik han Waterloomedaillen. I 1816 kom han tilbage til Danmark og opholdt sig i København til 1820. I 1819 blev han Kaptajn med Anciennitet fra 1/2 1816, en i Datiden sjelden hurtig Forfremmelse, som skyldtes hans anerkendte Dygtighed og fremragende Soldateregenskaber. Samtidig beordredes han til Tjeneste ved 3. jyske Infanterirgmt. i Aalborg, hvor han blev til 1842. Den 2/4 1833 blev han Major, den 28/6 1840 Oberstløjtnant og fra 1/7 1842 Chef for 8. Bataillon paa Kristianshavn. Den 1/1 1847 udnævntes han til Chef for 2. Jægerkorps i Helsingør og rykkede med dette i Krigen. Den 2/3 1848 blev han Oberst, den 24/5 s. A. Generalmajor og Chef for venstre Flankekorps, med hvilket han bidrog væsentlig til Sejren ved Dybbøl. Den 28/5 1848 udmærkede han sig ved Nybøl og Slesvig og fik i Sept. Kommandørkorset af Dannebrog. I 1849 var han Kommandant paa Als og kommanderende 3. Brigade i Slaget ved Fredericia den 6/7 1849. Han faldt ved Stolk i Slaget ved Isted 1850, ramt af en Kugle i Hovedet. Hans sidste Ord var »Kun rask fremad, Folk«. Træffende staar der under et Portræt af ham:

Som kæk Soldat, forgudet af Soldater
 med Smil om Munden, foran og tilhest,
 paa Sejrens Dag blandt Kugler og Granater
 fik du den Død, der huede dig bedst.

Hans Valgsprog var: »être vaut mieux que paraître.«

At gaa nærmere i Detailler i den berømte Officers Liv vilde føre for vidt. Han var en alvorligt tænkende Mand, ubestikkelig retsindig, men tillige kunde han være munter og spøgefuld, navnlig overfor det smukke Køn. Han elskede sin Kone og hun ham, og knugende tung var hendes Sorg over hans Død.

Kong Frederik VII skrev egenhændigt til hende og indbød hende til at besøge Mandens Grav i Flensborg. En Tid boede hun som Enke i København, men flyttede til Aalborg, hvor hun levede i Mindet om deres første Dage, og hvor det Venskab og den Anseelse, hun og hendes Mand havde nydt her tidligere, nu ligesom levede op paany om hende. Paa sine gamle Dage var hun med den 25/7 1880 i Frederikskilde for at afsløre et Mindesmærke for General

Schlepppegrel, og i 1893 besøgte hun i nogle Dage sin Brodersøn paa Lundbæk. Hun døde den 17/6 1896 i Aalborg.

Børn:

- a. Otto Schlepppegrel, født 1829, død i Sommeren 1833 af Skarlagensfeber.
- b. Otto Schlepppegrel, født 1835, Løjtnant.
- c. Frederik Adolph Schlepppegrel, født den 4/6 1838, død som Kammerjunker, karakt. Oberstløjtnant i Aalborg 1905. Han blev gift den 22/5 1868 med sin Kusine, Ottilie Cecilie Færch, født den 14/3 1847, død den 16/1 1872. Han blev optaget i den danske Adelsstand den 15/1 1880.
- d. Vilhelm August Schlepppegrel, født den 2/7 1841, død den 11/5 1887 paa Hegnetslund ved Vallø. Han blev optaget i den danske Adel den 15/1 1880, var fra 1864—85 Skovrider paa Knuthenborg og derefter Overførster paa Vallø. Den 24/4 1869 blev han gift med Karen Amalie Augusta Raben, født 8/12 1847, og efter hendes Død den 27/2 1870 blev han gift den 7/10 1875 med Augusta Krog, født den 29/6 1848.

7. *Baronesse Ottilia Elisabeth Juel-Rysensteen*, født den 31/1 1810 paa Lundbæk, døbt den 27/4 i Bislev Kirke og s. A. indskrevet i den Thaarupgaardske Stiftelse og i Vemmetofte. Hun blev gift den 5/10 1844 i Bislev Kirke med Købmand og Konsul *Jørgen Basse Færch* i Aalborg, født den 5/10 1807 i Nibe, Søn af Købmand Niels Andersen Færch i Nibe († 1824) og dennes 2. Hustru Cecilie Marie Lund fra Middelfart († 1853). Købmand Færch var først 3 Aar Urtekræmmer i København, men tog den 24/4 1844 Borgerskab som Købmand i Aalborg. Fru Ottilia døde i Aalborg den 1/8 1883, Købmand Færch smstds. den 13/4 1888. Begge er begravet paa Aalborg Kirkegaard.

Børn:

- a. 1 Søn død udøbt.
- b. Ottilie Cecilie Elisabet Færch, født 14/3 1847, gift 1868 med sin Fætter Oberstløjtnant Frederik Schlepppegrel.
- c. Alfred Færch, født 17/3 1852, død 1899 som Ingeniørassistent; han var gift med Frederikke Herskind fra Aalborg.

8. *Baronesse Emilie Caspare Frederikke Christiane Juel-Rysensteen*. Hun blev født den 8/1 1814 paa Lundbæk, døbt den 16/6 1814 i Bislev Kirke, indskrevet i Thaarupgaard. I mange Aar boede hun paa Lundbæk, men fik derefter Ophold paa Støvringgaard som Konventualinde. Hun døde her den 10/2 1894 og blev begravet paa den derværende Kirkegaard.

9. *Baronesse Christiane Lenthea Juel-Rysensteen*. Hun er født den 9/11 1817 paa Lundbæk, døbt den 16/8 1818 i Bislev Kirke, indskrevet i Thaarupgaard.

I mange Aar boede hun dels hos Generalinde Schleppegrell og dels paa Lundbæk, men flyttede et Par Aar efter Broderens Død til Nibe, hvor hun døde den 1/4 1903, 85 Aar gl. Hun er begravet paa Bislev Kirkegaard.

LENSBARON NIELS JUEL-RYSENSTEEN

1804—1889

Kammerherre, Kaptajn

Ejer af Lundbæk

Side 441

Han er født den 21/10 1804, døbt den 6/1 1805 i Bislev Kirke. Efter forudgaaende Uddannelse blev han Sekondløjtnant ved 3. jyske Infanteriregiment¹⁾, stilledes à la suite den 4/12 1834²⁾ og karakteriseredes samtidig som Premierløjtnant. Den 20/5 1842 fik han sin Afsked med Karakter som Kaptajn fra 1/7 s. A.

I 1863 blev han Kammerherre, 1879 Ridder af Dannebrog og i 1884 overtog han Direktoratet for den Thaarupgaardske Stiftelse.

Han blev gift den 21/10 1836 paa Lundbæk med *Philippine Kiær*, født den 26/2 1804 i Aarhus, Datter af Hospitalsforstander, Kancelliraad Jørgen Lindenpalm Kiær i Horsens og Hustru Anne Sophie Margrete, født Plesner. Philippine Kiær havde været forlovet med Baron Niels's Broder Christian, der døde 1833. Efter Brylluppet flyttede de nygifte til Lundbæk, hvor de boede sammen med hans Forældre.

Da Krigen brød ud i 1848, greb ogsaa den almindelige Begejstring de nordjyske Egne. En Folkevæbning blev rejst, og en Kaptajn Kindt blev Chef for Folkevæbningen i Aalborg Amt. Baron Niels Juul blev valgt til Overbefalingsmand over Væbningen i Bislev Sogn. Stor var hans Hær dog ikke, kun 75 Mand, hvoraf 35 var bevæbnet med Leer og Lanser, 15 med Geværer og kun 6 havde været Soldater før. Kaptajn Kindt boede en Tid paa Lundbæk, og da han rejste i Maj 1848, skrev han et Brev og takkede »den vennefulde Borgfrue, den vakre Ottilia og den lille skelmske Lise.«³⁾

Efter Faderens Død i 1842 havde Niels Juel arvet Lundbæk. Da han overtog Godset, bestod det endnu af 36 Gaarde og 52 Huse. Under Hovedgaarden hørte store Skov- og Hedearaler ved Skørping, omtrent 350 ha, samt c. 65 matrikulerede Fiskestader, som dog de senere Aar havde tabt deres Værdi paa Grund af Sildestimernes Udeblivelse fra Limfjorden. I Følge kgl. Resolution af 23/6 1458 købte Staten ved Skøde af 27/11 s. A. største Delen af Skovene og Hederne for 17,200 Rdl. Disse Arealer udgør nu det væsentlige af Buderupholms Skovdistrikt⁴⁾. Tillige solgte han det meste af Fæstegodset fra, og paa sine sidste Aar var han en ret velstaaende Mand. Men selvfølgelig svandt Lundbæk stærkt i Størrelse ved disse store Bortsalg. Af Skov var kun c. 20 ha

Løvskov tilbage, som laa omkring Gaarden. Til Gengæld begyndte Baronen energisk at beplante de Syd for Gaarden liggende daarligere Jorde, saa de 20 ha Skov efterhaanden steg til 165 ha i 1920.

I 1884 arvede han den for Baroniet Rysensteen substituerede Fideikommiskapital efter Fætteren Baron Carl Juel-Rysensteen.

Baron Niels Juel-Rysensteen var en jævn og fordomsfri Mand, og jævn og tarvelig var Levefoden paa Lundbæk. Selv tog Baronen Del i Arbejdet paa Gaarden. Betegnende for ham er, at han engang kom kørende hjem fra Nibe paa en Møllervogn. Da Børnene bebrejdede ham det, sagde han forbauset:

»for den holdt nu lige parat hos Købmanden, og saa var det lige saa nemt som at sende Bud efter mit Køretøj.« Han elskede sine Børn, men stor Respekt havde disse for den strenge Husfader. Baronesse Philippine var en stille, kærlig, praktisk dygtig Husmoder. Kun et Par Gange var de i Norge og Tyskland, ledsaget af Datteren Sophie Charlotte, ellers boede de hele Livet paa Lundbæk. Han var oftest i

Fig. 174. Lensbaron Niels Juel-Rysensteen.

Efter Farvetegning paa Voks af Rasch i 1833. Tegningen tilh. Fru Vibeke Ankiær, f. Baronesse Juul-Rysensteen.

Fig. 175. Lensbaronesse Philippine Juel-Rysensteen, f. Kiær. Efter Farvetegning paa Voks af Rasch i 1833. Tegningen tilh. Fru Vibeke Ankiær, f. Baronesse Juul-Rysensteen.

godt Humør, men despotisk, navnlig mod sin egen Stand. Overfor alle smaa i Samfundet var han god og kærlig, hvorfor Egnens Folk ogsaa tillidsfuldt betragtede ham som Fader og Forsørger. I Aarene 1842 til 1882 var han Sogneraadsformand for Bislev Sogn og tillige Direktør for Nibe Sparekasse fra dens Stiftelse den 28/11 1866 til sin Død.

I Huset hos dem boede to af Baronesse Philippines Søstre samt i en Del Aar tillige Baronens Søstre Emilie og Christiane. Iøvrigt var Lundbæk Familiens yndede Sommerferie-Samlingssted, hvor man levede fornøjeligt og tvangfrit med Omegnens unge. Baronessen døde paa Lundbæk den 20/4 1876, Baronen smstds. den 15/5 1889. Begge er begravet paa Bislev Kirkegaard.

Kammerherre, Baron Niels Juel-Rysensteen stiftede en Del Legater¹⁾, som alle vidner om hans gode Karakter, hans Trofasthed og gode Hjertelag.

1) Legat af 21/10 1861 og 1886, stiftet 1873 med 2000 Kr. og i 1886 forhøjet til 4000 Kr. Renterne uddeles Sct. Hansdag og Jul i Portioner paa 10—16 Kr. aarlig, fortrinsvis til Fæstere under Lundbæk.

Legatet administreres af Sogneraadsformand og Ejer af Lundbæk under Kontrol af Sognepræsten.

2) Legat til 11. Batl., stiftet 1879 med 7000 Kr., hvis Renter uddeles i 2 Portioner paa 100 Kr. til en gift Kaptajn og en gift Premierløjtnant og 2 paa 40 Kr. til gifte Underofficerer.

3) Ynglingen Ove Henrik Juels Mindelegat af 26/7 1864 og 1886 som Belønning for Sædelighed og Flid til Konfirmander og Skolebørn af Bislev Sogns Skole eller eventuelt til Brudegave til en værdig trængende Brud, Datter af Forældre hjemmehørende i Bislev Sogn. Af Renterne skal tillige Baron Ove Henriks Gravsted vedligeholdes. Legatet stiftedes i 1864 med 2000 Kr. og forhøjedes i 1886 til 4000 Kr., hvis Renter uddeles i Portioner paa 10—20 Kr. til Konfirmander, 6 Portioner paa 2, 3, 3, 4, 5 og 7 Kr. til Skolebørn, 30 Kr. til Brudegave og 4 Kr. til Gravstedets Vedligeholdelse.

4) Baronesse Sophie Juel-Rysensteens Stiftelse, oprettet 1/1 1889 til Minde om hans næstældste Datter. (Se n. Side).

Stiftelsen bestaar af et 7 Fags Hus i Bislev Sogn, indrettet til Fribolig for 4 trængende Familier eller enlige Personer, som skal holde hendes Begravelse i Stand og herfor nyde aarligt 1½ Td. Rug, 1 Td. Byg, 8 Kr. samt 2000 Stk. Skodtørv. Dette skal leveres af Ejeren paa Lundbæk, der tillige skal vedligeholde Huset og betale Skatter og Afgifter.

Samtidig med det sidste Legat oprettede Kammerherrens to ældste Børn, Kammerherre, Baron Christian F. A. Juel-Rysenstein og Baronesse Ottilie, ved Gavebrev af Aug. 1888 et Legat¹⁾ paa 7000 Kr., kaldet »Sophie Charlotte Baronesse Juel-Rysensteens Mindelegat« til Fordel for 3 ældre, ugifte Præstedøtre, 2 i Viborg Stift og 1 i Aalborg Stift.

Børn:

1. *Baronesse Ottilia Christiane Christine Juliane Ovidia Adolphine Juel-Rysenstein*, født den 12/8 1837 paa Lundbæk, døbt den 7/10 s. A. i Bislev Kirke. Baronessen boede efter sine Forældres Død i Nibe og havde Hævning fra den Thaarupgaardske Stiftelse (i Familieplads). Hun døde i Nibe den 3/12 1924 og er begravet paa Bislev Kirkegaard.

Som den sidste Bærer af Navnet Juel-Rysenstein oprettede hun i 1911 Niels Juul-Rysensteens Stiftelse til Minde om sin Slægt og til Fordel for Enker og Døtre af dansk Adel eller efter Mænd i de tre første Rangklasser. Kapitalen bestaar af hendes Villa i Nibe, 263,200 Kr. i Nationalbankaktier, 96,200 Kr. i Panteobligationer og 75,000 Kr. i Kreditforenings- og Tiendebankobligationer. Bestyrelsen, der supplerer sig selv, bestaar af Biskoppen og Stiftamtmanden i København samt af en Højesteretssagfører, f. T. Høje-

steretssågfører Liebe. Stiftelsen vedligeholder den Juelske Familiebegravelse paa Bislev Kirkegaard.

2. *Baron Christian Frederik Adrian Juul-Rysensteen*, født den 15/10 1838 paa Lundbæk, Kammerherre, Trafikminister. Se nedenfor.

3. *Baronesse Sophie Charlotte Juel-Rysensteen*, født den 1/1 1840 paa Lundbæk, hjemmedøbt 11/1 s. A. og Daaben bekræftet den 27/4 s. A. i Bislev Kirke, indskrevet i Thaarupgaard. Hun døde den 10/10 1888 paa Lundbæk og er begravet paa Bislev Kirkegaard. Hun studerede Sang i København og har oprettet en Stiftelse i Bislev bestaaende af et Hus for 3 trængende Enker og en Pøgeskole. Stiftelsen hedder: Baronesse Sophie Juel-Rysensteens Stiftelse.

4. *Baron Niels Juel-Rysensteen*, født den 26/12 1840 paa Lundbæk, død smstds. den 22/3 1848.

5. *Baronesse Philippine Juel-Rysensteen*, født den 19/7 1842 paa Lundbæk, død smstds. den 1/3 1848. Hun var indskrevet i Thaarupgaard.

6. *Baron Ove Henrik Juel-Rysensteen*, født den 27/7 1845 paa Lundbæk, hjemmedøbt den 12/8 s. A., Daaben bekræftet den 21/10 s. A. i Bislev Kirke. Han døde som Student den 11/6 1864 i København og er begravet paa Bislev Kirkegaard.

LENSBARON CHRISTIAN ADRIAN JUUL-RYSENSTEEN

1838—1907

Trafikminister, cand. polit., Kammerherre, Ejer af Lundbæk
se ovenfor.

Christian Juul-Rysensteen er født den 15/10 1838 paa Lundbæk, hjemmedøbt den 21/10 s. A., og Daaben bekræftet den 27/3 1839 i Bislev Kirke. Sammen med sine fire yngste Søskende havde han først Lærerinde paa Lundbæk, men senere kom han i Aalborg Latinskole. Jernbane eksisterede ikke endnu deroppe i Jylland, og skulde han hjem paa Besøg, begav han sig afsted paa sine Ben den 3 Mil lange Vej til Lundbæk. Undervejs mødte Vognen ham og sparede ham fra den sidste Del af Spadsereturen. Siden fik han sin egen Ridehest staaende i Aalborg, og nu var det jo ingen Sag at smutte hjem, saa ofte Skolen tillod det. De fleste af Skoleaarene i Aalborg boede han hos sin Lærer, den fine og kultiverede Overlærer Ovesen, der blev hans Ven for Livet, og som senere tit og ofte kom hos ham paa Mundelstrup sammen med hans Skolekammerat, den kundskabsrige og begavede Rudolf Ankiær, der senere blev Rektor og gift med Skuespiller Phisters Datter Sophie.

Han blev Student i 1859 og grebes hurtigt af en levende Interesse for Politik. Da Bølgerne i Aarene 1864—65 gik højt, var han en ivrig og varm Forkæmper for Kong Christian den IX. I 1866 blev han cand. polit.

Allerede i 1861 havde han forlovet sig med *Elisabet (Elise) Hendrine Meinig*,

født den 2/2 1842 i Fredensborg, Datter af Etatsraad, Herredsfoged Carl Did. Meinig og Hustru Elise Ovidia Caroline f. von Hadeln.

I 1867 købte han Mundelstrupgaard i Faarup Sogn ved Aarhus af Kammerraad Eriksen. Gaarden var paa 16 Tdr. Hartkorn og bestod af to sammenbyggede Bøndergaarde med en meget lille Hovedbygning. Efterhaanden købte han mere Jord til, ialt c. 80 Tdr. Land Skov, og i 1890 byggede han en Del til Hovedbygningen.

Nu da han havde sin egen Gaard, kunde deres Bryllup staa den 21/10 1868 i Nørresundby efter 7 Aars Forlovelse. Baronesse Elise var en begavet Dame med stor Menneskekundskab og levende Interesse for Litteratur og Musik. En absolut Støtte blev hun ham derfor i Livet baade i praktisk og social Henseende. I 1870 blev han Meddirektør i Brandforsikringen »Jylland«, i hvis Bestyrelse han sad lige til den blev overtaget af Forsikringselskabet »Danmark« den 1/10 1900.

I Aarene 1874—80 var han Sogneraadsformand i Faarup Sogn, i 1886—94 Amsraadsmedlem, i 1890—1907 Landvæsenskommissær og efter Faderens Død i 1889 blev han Direktør for den Taarupgaardske Stiftelse. I 1890 udnævntes han til Kammerherre.

1889 arvede han Lundbæk (c. 30 Tdr. H.) og Veggerby Kirke, men Baron Juul elskede sit Mundelstrup, og her blev han boende hele sit Liv. Hvert Aar opholdt han sig dog nogle Sommermaaneder paa Lundbæk og inviterede for Eks. i Sommeren 1893 sine gamle Tanter, Generalinde Schleppegrel og Baronesse Ottilia, til at bo med sig paa »dette hellige Sted«, som Generalinden udtrykte sig. Sin Faders Nyplantninger Syd for Gaarden fortsatte han, men iøvrigt forpagtede han Gaarden ud til sin Svigersøn, Baron Gyldenkrone, som i 1898 flyttede herop. Paa Mundelstrup drev han med Iver selv sit Landbrug, og endog efter

Fig. 176. Mundelstrup. 1920.

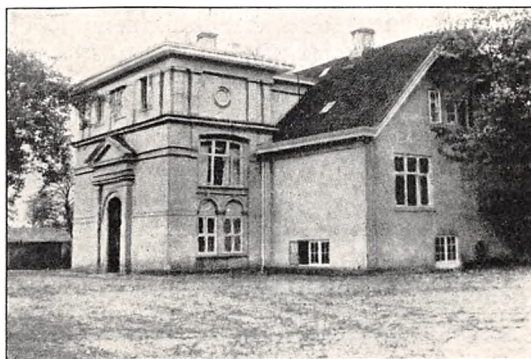

Fig. 177. Mundelstrup. 1920.

at hans Hovedvirksomhed var forlagt til det politiske Liv, blev Gaardens Drift hans kæreste Fritidsbeskæftigelse, og ved eget Arbejde anlagde han den smukke Have, som endnu hører til den.

Som sin Bedstefader og Fader var han personlig yderst nøjsom, og navnlig i Begyndelsen herskede der paa Mundelstrup den mest gennemførte Økonomi. Men efter at han ved sin Faders Død var blevet mere velstillet, tillod han sig ogsaa at lade Hjemmet og Børnene — sjældent sig selv — nyde godt af denne

Fig. 178. Lensbaron Chr. Juul-Rysensteen.
Efter Fotografi.

Velstand. Aldrig var Baron Juul-Rysensteen gladere, end naar Huset var fuldt af Venner, gamle og unge, og han vidste saa ikke alt det gode, han vilde gøre for dem. I København, hvor han fra Slutningen af 90'ne havde sit Hjem om Vinteren, kom praktisk talt alle Højrepartiets betydende Politikere ofte hos ham, og da navnlig hans nære Venner Excellencen Estrup og Kammerherre Schested fra Broholm. At rejse brød han sig ikke om, og i hele sit Liv var en Tur til Malmø den eneste Gang, han kom udenfor Landets Grænser. Forresten havde han heller ikke Tid dertil, thi flittig og pligtopfyldende, som han var, lagdes der stærkt Beslag¹⁾ paa hans Tid.

Foruden det tidligere nævnte var han Formand i Aarhus Amts

Laanekreds og for Foreningen til Træplantning i Aarhus Omegn samt Kommitteret ved Hads Herreds Banens Expropriationskommission. I 1896 udnævntes han til Medlem af Handelsbankens Repræsentantskab.

I Jylland optraadte i Tredserne den kendte Politiker Lars Bjørnbak. Lige modsat alt det, Baron Christian Juul tænkte og følte, agiterede Bjørnbak for et stærkt demokratisk og unationalt Folkeparti, der skulde yde Modstand mod Forsvarsvæsenets Udvikling, og hvis væsentlige Karakter iøvrigt var en stærk Frømhævelse af det materielle Velvære.

Glødende af Harme mod disse landsskadelige Doktriner kastede han sig ind i den stærke politiske Bevægelse, Bjørnbak havde formaaet at rejse i Aarhus-egnen om sine Ideer, og ved sin kække og livlige Optræden vakte Baron Juul snart Opmærksomhed²⁾. Paany tog Politikken hans Interesse fangen og gav ham for Resten af hans Liv et Virkefelt, hvor han følte sig tilfreds, hvor

levende, men vanskelige og haddirrende de følgende politiske Brydninger end blev.

Allerede den 14/11 1873 stillede han sig i Skjoldlevkredsen. Valget var paa Forhaand haabløst for ham, men til Trods herfor førte han sin Kamp paa en tiltalende og uforsagt Maade, der i alt Fald gjorde sit til at gøre hans Navn fordelagtig kendt. Det følgende Aar stillede han sig til Landstinget, og ved Prøvevalget den 30/9 s. A. sejrede han med faa Stemmer over Justitsraad Frands Hvass. Den 1/10 1874 valgtes han derefter til Landstinget som Repræsentant for 9. Kreds og havde Sæde her, til han udtraadte ved Valget i 1890. Den 15/2 1893 udnævntes han til kongevalgt Landstingsmand.

I Rigsdagen sluttede han sig til Godsejerpatriet og blev en fanatisk Tilhænger af Estrup og en af dennes bedste Støtter, da det Estrupske Ministerium senere dannedes. Helst holdt han sig lidt tilbage, beskeden som han var af Karakter, men i den første Periode af hans Rigsdagsvirksomhed deltog han dog ofte i Forhandlingerne i Salen, navnlig i Debatter om landøkonomiske Spørgsmaal og Jernbaneanlæg. Fra Begyndelsen af 80'ne til 1890 havde han Sæde i Finansudvalget, og i Slutningen af 80'ne var han Medlem af Landstingsudvalget angaaende den sjællandske Vestbane, Skagensbanen, Vejle—Give Banen, Hobro—Løgstør Banen, Klampenborg—Helsingør Banen m. fl. Navnlig de to sidstnævnte Baner havde hans levende Interesse, omend han saa med nogen Skepsis paa Rentabiliteten af Hobro—Løgstør Banen.

Foruden det ovenfor nævnte omfattede hans Interesse ogsaa Sager af finansiell eller militær Art, og ofte gav hans sunde, praktiske Syn paa den Slags Spørgsmaal hans Ord betydelig Vægt. Iøvrigt var Fædrelandskærlighed hans politiske Fodstykke, og alt, hvad han ansaa for sundt og rigtigt for Landet, havde derfor hans stærke Sympati.

Efter at han var blevet kongevalgt Landstingsmand, tog han derimod kun sjældent Ordet, men bag Kulisserne øvede han stor Indflydelse og tog betydelig Del i Udvalgsarbejderne. Igenue Aviserne, særlig i Jyllands-

Fig. 179. Lensbaronesse Elise Juul-Rysensteen,
f. Meinig.
Efter Fotografi.

posten, søgte han at retlede den offentlige Mening, og hans Pen var meget respekteret, endog af de professionelle Journalister.

Til Estrup nærrede han den mest uskrømtede og mest sønlige Kærlighed. Han havde været hans ridderlige Vaabendrager næsten lige fra den Tid, han kom ind i Politik, men hans særlige Forhold til ham begyndte vist nok først rigtigt kort før Estrups Afgang i 1894. Baron Juul-Rysensteen vejrede da Forræderi mod ham, og med al Kraft søgte han at afbøde de Hug, der rettedes mod den elskede Fører, og at afværge mulige Misforstaaelser af ham eller hans Handlinger. Lige til sin Død bevarede han sin store, trofaste Kærlighed til Estrup og holdt ham bestandig mundtligt og skriftligt à jour med alt, hvad han mente havde politisk Interesse.

I sin Nekrolog over ham den 28/2 1907 skrev »Jyllandsposten«: Aaret efter (i 1867) købte han den 17 Tdr. Hartkorn store Gaard, Mundelstrupgaard ved Mundelstrup, og gennem denne Gaard, som han selv drev fra først af og endnu drev, knyttede han sig til Aarhus-Egnen; denne Egn vedblev han at be-
tragte som sin egentlige Hjemstavn, ogsaa efter at han i 1889 havde arvet Lundbæk og Rang og Titel som Lensbaron af Rysensteen. Den unge Baron Juul, som han den Gang hed, og som han paa Egnen og i sin Vennekreds vedblev at hedde, var en Mand, der hurtigt vakte Opmærksomhed, og med sin Arbejdsiver og sin Interesse for offentlige Forhold var han paa Forhaand kaldet til at spille en Rolle i det offentlige Liv. — — — Som de ædle Metal-
lers Lødhed prøves paa Proberstenen, saaledes kan Menneskeværdien prøves i Politiken; det er kun ganske faa Politikere, der ikke inficeres af den politiske Gift. Baron Juul-Rysensteen hørte til disse faa. Gennem en Men-
neskealder havde han arbejdet ivrigt i Politiken, men gennem alle dens Fri-
stelser havde han bevaret i uplettet Glans de to Egenskaber, der var hans
Natures fornemste Karaktermærker: Ærlighed og Trofasthed.

Den 20/4 1900 blev han kaldet til at overtage Trafikministerportefeullen i det udpræget konservative Sehestedske Ministerium. Lige saa lidt som Mi-
nisteriets Chef havde han Lyst til at tage mod en saa fremskudt Stilling i et
Ministerium, man paa Forhaand vidste var udsat for Modstandernes For-
bitrelse og Had, men loyalt sagde han ja og tog sin nye Gerning op med
vanlig Alvor og Pligtfølelse. I November 1900 dannede de »otte« med Lens-
grev Friis og Konferensraad H. N. Hansen i Spidsen det frikonservative
Parti og traadte ud af Højre, som derved kom i Mindretal. Venstre og de
yderliggaaende Partier havde med Forbitrelse taget imod Ministeriet og
fornyede nu deres Angreb. En Storm rejste sig mod Baron Juul, fordi
han under Valgkampagnen 1901 med fuld Føje forsatte en Jernbaneassistent,
der ude paa en sjællandsk Jernbanestation, uden at kende ham, tillod sig
at svare ham næsvist paa en Forespørgsel. Da altsaa noget lignende
let vilde kunne finde Sted overfor andre Rejsende, mente Baron Juul, at
Assistenten ikke var egnet til at gøre Tjeneste paa en stærkt trafikeret Sta-

tion, saa meget mere som han i Forvejen var lidet velanskrevet og for længe siden burde være afskediget. Nu udnyttedes Affæren af Modstanderne, der beskyldte ham for Myndighedsmisbrug o. s. v. Forgæves tilbageviste han Beskyldningen i Bladene den 1/4 1901, men Venstre vilde have Ministeriet fældet. Jernbaneassistenten¹⁾ blev gjort til Martyr og Affæren lavet politisk og benyttet paa det mest hensynsløse i den politiske Agitation mod Baron Juul, som ansaas for den, der gav Ministeriet dets politiske Karakter. Paa saa godt som alle Landets Valgtribuner beherskede denne Sag Situationen, og da Venstre som Følge heraf ved Valgene i April blev det største Parti i Folketinget, var Ministeriets Skæbne beseglet. Den 24/7 1901 afløstes Ministeriet Sehested af Venstreministeriet Deuntzer.

Som Anerkendelse for hans Arbejde udnævnte Kongen ham under samme Dato til Kommandør af 2. Grad af Dannebrogordenen. I 1887 var han udnævnt til Ridder af Dannebrog.

Nu Ofret var slagtet, og Sindene faldet til Ro, gav Hadet snart Plads for en mere sympatetisk og objektiv Vurdering af hans Personlighed og Handlemaade. Man anerkendte hans uselviske og ideelle Bevæggrunde til alt, hvad han foretog sig, og man tilgav ham hans djærve og til Tider hvasse politiske Udtalelser, fordi han var en Mand af saa stærk en Overbevisning. Hans Svaghed var hans ringe Veltalenhed og hans alt for store Tillid til og Tro paa andre. Endelig havde han jo heller ikke sit store Forbilledes betydelige Tanker og vide Horisont. I det skjulte udøvede han udstrakt Godgørenhed og Hjælpsomhed, oftest saaledes, at den, der blev hjulpet, først senere og hyppigt kun tilfældigt opdagede, hvorfra Hjælpen kom. Alt dette i Forbindelse med hans Jævnhed, Beskedenhed og Fordringsløshed gjorde, at han blev agtet og afholdt af alle, endog af sine politiske Modstandere.

I Nekrologen over ham den 27/2 1907 skrev »Nationaltidende«: »Lad være at han (som Minister) havde et lidt for rask Initiativ nu og da, og at han ikke altid oversaa Rækkevidden af sine administrative Foranstaltninger, saa er den Erkendelse mere og mere vaagnet, at han i flere Retninger havde det rigtige Syn paa Tingene, og at hans Maal alene var at fremme Samfundets Vel. Thi Baron Juul var en uegennyttig Mand, der kæmpede for sine Anskuelser med en tiltalende Frejdighed, og om hvis personlige Hæderlighed end ikke hans bitreste Modstandere kastede Skygge af Tvivl. Han var derhos en varm Patriot, for hvem Fædrelandets Vel stod over alt.«

For Baron Christian Juul-Rysensteen, der altid tog sig sin politiske Virksomhed saa alvorligt, betød de Frikonservatives Forræderi, som han bittert kaldte det, hans Ministeriums Fald og den uretfærdige og haardhændede Behandling, der var blevet ham og hans saa velmenende Forsæt til Del, en dyb Skuffelse. Vel følte han sig lettet over at være fri for Ansvar og var glad over at være den betydelige, offentlige Stillings Kvaler og Besvær kvit. Ligeledes vedblev han fremdeles med levende Interesse at tage Del i Lands-

tingets Virksomhed. Systemskiftet og hvad dermed fulgte kunde dog ikke andet end fylde den Mand med Tvivl til Fremtiden, som til sin Død nærrede den mest urokkelige og ukritiske Troskab til sin store Fører, Estrup.

I 1906 fik han Sukkersyge, og det følgende Aar, den 27/2 1907, døde han i sin Lejlighed paa Vester Boulevard 4 af Blindtarmsbetændelse.

Hans Hustru, Baronesse Elise, var død paa Mundelstrup den 30/1 1897. Baronen giftede sig derefter 2. Gang den 12/10 1901 med *Vibeke Margrete*

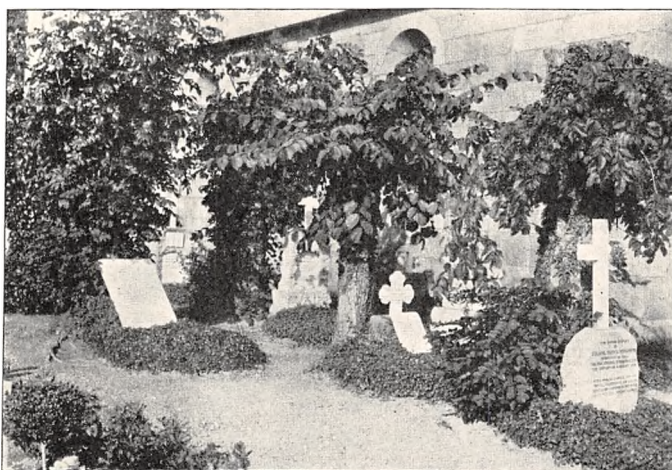

Fig. 180. Et Hjørne af den Juul-Rysensteenske Begravelse paa Bislev Kirkegaard.
Fot. 1924.

Henriette Blechingberg, født den 3/8 1856, Datter af Justitsraad, Borgmester Carl Daniel Fribo Blechingberg i Roskilde († 1890) og Hustru Jørgine Christine født Worsaae († 1897).

Baronesse Vibeke Juul var et sjældent kærligt Menneske, der søgte at sprede Glæde om sig, hvor hun formaaede det, og at samle Familiens gamle og unge Venner.

Hun døde allerede den 26/9 1906 paa Mundelstrup. Baade Baron Christian Juul-Rysenstein og hans to Hustruer er begravet paa Bislev Kirkegaard i en underjordisk muret Hvælving. Efter hans Død arvede hans Datter, Baronesse Vibeke, Lundbæk og det substituerede Fideikommis. Mundelstrup blev solgt i Sommeren 1907 til Godsejer, Justitsraad H. P. Malling.

Medens Linien Juul-Rysenstein hidtil altid havde skrevet Navnet Juul med «ue», begyndte Baron Christian Juul-Rysenstein — maaske i Samraad med Kammerherre O. Sehested Juul — at skrive det med «uu», fordi han efter et Studium af Slægtens ældste Navne fandt, at dette var den rette Skrivemaade.

Med Kammerherre, Baron Christian Juul-Rysenstein uddøde Rysenstein-Linien paa Mandssiden.

Børn:

1. *Baronesse Vibeke Juul-Rysenstein*, født den 7/5 1875 paa Mundelstrup, døbt den 6/7 i Faarup Kirke, 1876 indskrevet i Vallø.

Sammen med sine Søskende havde hun Huslærer paa Mundelstrup og fore-

tog i 1896 en Rejse til Udlandet med Familien Gyldenkrone paa Vilhelmsborg. Hendes Hovedinteresse er Sang og Musik, og heri er hun blevet uddannet hos Kgl. Kammersangerinde Ellen Beck og hos Fru Nina Grieg. I Aarene 1910—15 sang Fruen en Del offentlig, mest i velgørende Øjemed, men ogsaa paa Kammermusikforenings og andre Koncerter. Efter sin Fader arvede hun Lundbæk og det for Baroniet Rysensteen substituerede Fideikommis, hvormed fulgte Rangen som og Titulaturet Lensbaronesse. Tillige overtog hun Patronatet for Stipendium Juulianum. I 1921 lod hun den Juel-Rysensteenske Begravelse i Bøvling Kirke reparere (jvnf. S. 412 Fodnote 3).

Den 7/5 1898 blev hun gift med Baron *Holger Gyldenkrone*, født den 31/8 1873, Søn af Kammerherre, Baron Carl Vilhelm Ludvig Marius Christian Frederik Gyldenkrone til Baroniet Vilhelmsborg (Søn af Baron O. G. og Baronesse S. Juul-Rysensteen, Side 434) og Hustru Edele Margrethe, født Barner.

Efter deres Bryllup flyttede de til Lundbæk, som Baron Gyldenkrone¹⁾ forpagtede af sin Svigerfader. I 1913 blev de skilt, og Baronesse Vibeke drev derefter Gaarden alene. Baron Gyldenkrone giftede sig 2. Gang den 8/12 1916 med Rigmor Marie Jürs, født den 13/8 1893. I 1920 arvede han Baroniet Vilhelmsborg efter sin Broder.

Sidst i 1917 solgte Baronesse Vibeke Lundbæk til Godsejer Niels Kaas fra Nedergaard for 475,000 Kr. Dog beholdtes Baronesse Sophie Charlotte Juul-Rysensteens Stiftelse og en ubetydelig Del Fæstegods af Hensyn til de gamle Mennesker, der beboede det.

I Henhold til Loven om Len og Majorater af 4/10 1919 søgte og fik Baronessen i Julen 1921 Tilladelse til, at den for Baroniet Rysensteen substituerede Fideikommiskapital paa de sædvanlige Betingelser overgik til fri Ejendom. I Marts 1918 giftede hun sig for 2. Gang med Kaptajn af Artilleriet *Stephan Erik Ankiær*, født den 14/7 1888, Søn af forhenv. Justitiarius i Viborg Stephan Harald Ankiær og Hustru Minna, født Katstrup fra Torning Præstegaard.

Kaptajn S. Ankiær blev Sekondløjtnant i Artilleriet den 26/3 1908, Premierløjtnant den 1/10 1908 og Kaptajn og Kompagnichef ved 3. Kystartilleribataillon den 19/10 1919. I 1923 blev han Chef for Søfortet Trekroner, og i

Fig. 181. Fru Vibeke Ankiær, f. Baronesse Juul-Rysensteen.
Efter Fotografi.

den Anledning flyttede de til København i Foraaret s. A., hvor de boede til Efteraaret 1924, da han forsattes til Hærens Laboratorium. Han er meget musikalsk og spiller udmærket Klaver.

Børn (af 1. Ægteskab):

- a. Jørgen Baron Gyldenkrone-Rysensteen, født den 22/2 1899. Landvæsenselev.
- b. Ebbe Baron Gyldenkrone-Rysensteen, født den 18/8 1901. Styrmandselev.

2. *Baronesse Bodil Juul-Rysensteen*, født den 24/10 1880 paa Mundelstrup, døbt den 18/8 1881 i Faarup Kirke, s. A. indskrevet i Vallø. Hun blev gift den 15/5 1907 i København med cand. jur. *Sophus August Ragnar von Buchwald*, født den 17/12 1877 paa Friisholt (Ormstrup), Søn af August Detlev Friis von Buchwald til Friisholt i Hovlbjerg Herred og Hustru Johanne Marie Charlotte, født von Arenstorff.

Cand. jur. Sophus Buchwald blev juridisk Kandidat i 1902 og s. A. Assistent i Overprædietet, 1905 Assistent i Kultusministeriet, senere Fuldmægtig i Kirkeministeriet og i 1921 Kontorchef smstds. Siden 1919 er han Medlem af Statens Jordlovsudvalg og i 1922 blev han R. af D. I 1903—04 aftjente han sin Værnepligt i Artilleriet, hvor han blev Sekondløjtnant ved 2. Artilleribataillon.

Søn:

Niels Juul Rysensteen Buchwald, f. 1/8 1915.

3. *Baronesse Inge Juul-Rysensteen*, født den 15/9 1884 paa Mundelstrup, døbt den 28/10 i Faarup Kirke, indskrevet 1885 i Vallø. Hun blev gift den 25/6 1908 med Overretssagfører *James Edouard Arnold Harhoff*, født den 6/1 1881, Søn af Oberst G. F. H. Harhoff og Hustru Charlotte Ida Augusta, født Carstensen. Overretssagfører A. Harhoff blev Student 1898, cand. jur. i 1905, var Birkefuldmægtig i Hillerød til 1906, derefter Sagførerfuldmægtig og Assistent i Finansministeriets Skattedepartement til 1909. Dette Aar fik han Bestalling som Overretssagfører.

Børn:

- a. Else Juul Harhoff, født den 2/5 1909.
- b. Bess Juul Harhoff, født den 30/9 1913.

HENVISNINGER OG TILFØJELSER

I. DEL

- Side 12. ¹⁾ Universitets-Jubilæets Danske Samfund: Blandinger I, Side 221.
- 13. ¹⁾ I Skotland, navnlig i Aberdeen, er Navnet Jule uhyre almindeligt. Der haves det Sagn i disse gamle skotske Slægter, at de er af urgammel dansk Afstamning og kommet til Landet i den danske Tid, altsaa i første Halvdel af det 11. Aarhundrede. Slægterne har intet Vaaben, men saadanne kom jo ogsaa først i Brug et Aarhundrede senere. — ²⁾ Schiwe: Norges Mønter i Middelalderen. — ³⁾ P. Haurberg: Møntforhold og Udmøntning i Danmark til Aar 1146, Videnskab. Selskabs Skrifter VI R., Hist. og Filos. Afd. V, 1. — ⁴⁾ Erslev: Fortegnelse over Danmarks Breve fra Middelalderen. ⁵⁾ Thorkelin: Diplom. Arna. Magn. I, Tabel X.
- 14—15. ¹⁾ Skifte i Willestrup Arkiv .I Side 79. — ²⁾ Axel Juuls Skrivelse 2/11 1539 (I Side 58). — ³⁾ Danske Kancelli: Erklæringer og Betænkninger afgivne af Rigets Raad og Stænder 1648—60. Underskrifter paa Adelens frivillige Skat 1657. — ⁴⁾ Malte Juuls Skrivelse. 19/6 1634 II, Side 383. — ⁵⁾ Indkomne Sager til Krigskancelliet. II Side 352. — ⁶⁾ Danske Kancelli: Erklæringer og Betænkninger afgivne af Rigets Raad og Stænder 1648—60. Underskrift med Vaaben paa den jyske Adels Deputeredes Betænkning angaaende Hæren. 10/7 1655.
- 16. ¹⁾ Script. Rer. Dan. IV, 492. — ²⁾ Thiset og Witrup: Nyt dansk Adelsleksikon. — ³⁾ Gl. kongl. Saml. Fol. 844, Side 150.
- 17. ¹⁾ Kammerherre Sehestedt Juul skrev dog allerede Navnet med to «u» i sine unge Aar, altsaa i Halvtredserne, medens han var i østrigsk Tjeneste. — ²⁾ Ravnholt Arkiv. — ³⁾ Løjtnant, senere Ritmester og Geheimeraad Christian Sehestedt Juul († 1788) skrev sig i sine yngre Dage selv kun Juel, men senere ser man af og til uøvendig paa hans Breve Navnet Sehestedt Juel. Efter at han havde taget Ophold paa Ravnholt, underskrev han sig altid Sehestedt Juel.
- 18. ¹⁾ Dr. Thiset: Om «Begrebet Dansk Adel»; Hist. Tidsskrift 7. R., 2. — ²⁾ For Eks. fører følgende to i Danmark indvandrede Slægter Lillien, nemlig den uradelige, meklenborgske Slægt Schack, hvid Lillie i rød Bund, og den uradelige, bremiske Slægt Bardenfleth, ogsaa hvid Lillie i rød Bund. — ³⁾ Thiset: Danske adelige Sigiller, og Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen. — ⁴⁾ Thisets Saml. i Rigsarkivet. — ⁵⁾ Henri Petersen: Danske adelige Sigiller. — ⁶⁾ Adelsaarbog VIII, Side 137. — ⁷⁾ Adelsaarbog III.
- 19. ¹⁾ Adelsaarbog XV. — ²⁾ Adelsaarbog XXXIII. — ³⁾ Odense Bys Vaaben med Lillien forekommer første Gang 1534, men der er dog de, som antager det endnu ældre og endog henfører det til Tiden umiddelbart efter Kong Knud den Helliges Kanonisation den 19/4 1101 (jvnf. Vedel-Simonsen: Bidrag af Odense Bys ældre Historie I, 1, Side 87). Holmans Herred fører et Vaaben, der første Gang forekommer 1584 og bestaar af 3 Guldillier i rødt Felt. — ⁴⁾ For Eks. i Otto von Hefner: Grund-Satze der Wappenkunst (Indledning til Siebmachers Wappenbuch) opgives, at den heraldiske Lillie er en ornamenteret gul Vandlillie (Nymphaea). Denne vokser i Vandet ved Loires Bredder, men ligner iøvrigt meget lidt Vaabenlillien.
- 20. ¹⁾ M. Mackeprang: Vore Landsbykirker Side 57 f. — ²⁾ Personalhist. Tidsskrift 7. R., 5, Side 243.
- 21—23. ¹⁾ I Side 31 ff. — ²⁾ I Side 42. — ³⁾ II Side 314. — ⁴⁾ I Side 44. — ⁵⁾ II Side 314. — ⁶⁾ I Side 50. — ⁷⁾ I Side 51. — ⁸⁾ I Side 55. Det ældste Segl fra 1536 findes under Kong Chr. III's Haandfæstning. Seglet 1557 afbildet i $\frac{2}{3}$ Størrelse (Rigsarkivet). — ⁹⁾ I Side 83. — ¹⁰⁾ I Side 81. — ¹¹⁾ I Side 113. Det første Segl er Ove Juuls ældste. Det lille og mindre med Forbogstaverne O. J. ses paa Skri-

velser fra hans sidste Aar og er atter benyttet af hans Son, Elatsraad Frederik Juul i de første Aar efter hans Faders Død. — ¹²) I Side 102. Seglet afbildet i $\frac{2}{3}$ Størrelse (Rigsarkivet). — ¹³) II Side 344. Seglet afbildet i $\frac{2}{3}$ Størrelse (Rigsarkivet). ¹⁴) II Side 348. Seglet afbildet i $\frac{2}{3}$ Størrelse (Rigsarkivet). — ¹⁵) I Side 162. Seglet afbildet i $\frac{2}{3}$ Størrelse (Rigsarkivet). Seglet 1701 fra et Vidne, dateret Hegnet (Jyske Reg.). — ¹⁶) II Side 175. Seglet 1689 afbildet i $\frac{2}{3}$ Størrelse (Rigsarkivet). — ¹⁷) I Side 171. Seglet afbildet i $\frac{2}{3}$ Størrelse (Rigsarkivet). — ¹⁸) I Side 174. De tre smaa Segl afbildet i $\frac{2}{3}$ Størrelse (Rigsarkivet). — ¹⁹) I Side 201. Seglet afbildet i $\frac{2}{3}$ Størrelse (Rigsarkivet). — ²⁰) I Side 193. Seglet afbildet i $\frac{2}{3}$ Størrelse (Rigsarkivet). — ²¹) I Side 214. — ²²) I Side 220. Kammerherre Chr. Sehestedt Juul benyttede det første Segl (det mørke med Kronen over) i sine yngre Dage, for Eks. 1827. Det er en Signetring, som nu bæres og benyttes af Løjtnant Axel Juul, I Side 304. Det andet Segl lod Kammerherren lave, efter at han havde taget Valgsproget »Alt for Fædrelandet«. Det er en Signetring, som nu bæres og benyttes af nuv. Stamherre, Hr. Ove Sehestedt Juul, I Side 305. En anden Signetring med samme Signetplade, som den sidstnævnte, kun betydelig mindre, forærede han sin Hustru. Den benyttes nu af Datteren, Stiftsdame Frk. Sehestedt Juul, I Side 246. — ²³) I Side 246. Signetnet benyttes nu af Kammerherre Ove Sehestedt Juuls Son, nuværende Slægts-overhoved, Kammerherre C. Sehestedt Juul, I Side 268. — ²⁴) I Side 302. — ²⁵) I Side 305 (jvnf. under 22). — ²⁶) I Side 305.

Side 28. ¹) Niels Lændi anses som Stamfader for Sparre-Kaasernes Æt.

- 30. ¹) Thorkelin: Diplom. Arna. Magn. I, Tabel IX. — ²) Afskrift i Thisets Saml. i Rigsarkivet. — ³) Erslev: Testamenter fra Danmarks Middelalder, Side 15. — ⁴) Og selvfølgelig tør man ikke slutte, at den ene Gaard er opkaldt efter den anden? — ⁵) H. Petersen: Danske adelige Sigiller.
- 31. ¹) Navnet staves ofte blot Croc — mon det skulde komme af det latinske crocus = den safransfarvede? — ²) Thisets Saml. i Rigsarkivet. — ³) Erslev: Testamenter fra Danmarks Middelalder. — ⁴) H. Petersen: Danske adelige Sigiller. — ⁵) Thisets Saml. i Rigsark. — ⁶) Erslev: Fortegnelse over Danmarks Breve fra Middelalderen. — ⁷) Thorkelin: Diplom. Arna. Magn. I, Tabel X. — ⁸) Suhm: Danmarks Historie XI, Side 325 f.
- 32. ¹) Suhm: Danmarks Historie XI, Side 325 f. — ²) Gl. kongl. Saml. 4—2899. — ³) Kinch: Ribe Bys Historie Side 139. — ⁴) Thisets Saml. i Rigsarkivet. — ⁵) Huitfeldts Bispekrønike. — ⁶) H. Petersen: Danske gejstlige Sigiller.
- 33. ¹) Adelsaarbog 1890, Side 261. — ²) Erslev: Fortegnelse over Danmarks Breve fra Middelalderen. — ³) Adelsaarbog 1890, Side 261. — ⁴) Kinch: Ribe Bys Historie.
- 34. ¹) Kinch: Ribe Bys Historie. — ²) Huitfeld I, Side 333. — ³) Aarhus Stifts Aar-bøger 1915, Side 76.
- 35. ¹) Ribe Stiftkiste, Afskrift i Rigsarkivet Nr. 29. — ²) I Middelalderen havdes i Norden samme Navn og Delingsforhold for Kornmaal og Monter, saaledes 1 Mark (Sølv) = 8 Orer à 3 Ortug à 12 Denarier eller Skepper.
36. ¹) Helweg: Den danske Kirkes Historie til Reformationen I. — ²) Danske Kirke-kronike af Jonas Turson i Danske Saml. II, Side 312, og Erik Pontoppidan: Kirke-historie 5. Bog, Side 52. — ³) jvnf. C. G. Brunius: Nordens ældste Metropolitan-kyrka, Side 143.
37. ¹) Dipl. Eccl. Lund, Nr. 72 og 75. — ²) Erslev: Den senere Middelalder, Side 189.
- 38. ¹) Kirkehist. Saml. V. — ²) Erslev: Den senere Middelalder, Side 189. — ³) Huitfeld: Danmarks Riges Krønike. — ⁴) Niels Rani var Fader til Jakob Nielsen Rani og Broder til Kongemorderen Rani Jonsen († 1345), der var gift med en Christine Nielsdatter, der 1348 skodede alt sit Gods til Kong Valdemar (Adelsaarbog XXVII). Niels Rani var selv — skønt i Kongens Raad i 1308 — en af Forrædderne mod Erik Menved, blev opdaget og stjålet. — ⁵) Niels Brok til Hikkebjerg, Bregenholt (Vrads H.) og Nielstrup (Sunds H.), Søn af den fredløse Niels Brok, jvnf. II, Side 1. — ⁶) Peter Gothesen (Bild) skrev sig til Wiik i Herning Sogn og ejede Gods i Hvetbo Herred og i Norre Herred. — ⁷) Pontoppidan: Danske Atlas.
39. ¹) Krarup og Lindbæk: Acta pontificium. — ²) Krarup og Lindbæk: Acta pontificium.
- 40. ¹) Krarup og Lindbæk: Acta pontificium.
- 41. ¹) Museum 1894, II, Side 340. — ²) Suhm: Danmarks Historie XI, Side 335. — ³) Huitfeld: Danmarks Riges Krønike I, B, Side 417. — ⁴) Huitfeld: Bispekrønike Side 69. — ⁵) Krarup og Lindbæk: Acta pontificium.
- 42. ¹) Krarup og Lindbæk: Acta pontificium. — ²) Huitfeldts Bispekrønike. — ³) Werke: Lunde Domkapitels Gavebøger. — ⁴) Dipl. Eccl. Lund N. 74. Lib. Dat. Lund. Rec. XVI, Kal. Februar. — ⁵) Pontoppidan: Kirkehistorie, 5. Bog.

- Side 43. ¹⁾ Adelsaarbog 1890. — ²⁾ Thisets Saml. i Rigsarkivet. — ³⁾ Thisets Saml. i Rigsarkivet. — ⁴⁾ Henri Petersen: Danske adelige Sigiller. — ⁵⁾ Huitfeldt: Danmarks Riges Kronike I. En Thomes Petersen Jul af den sønderjyske Slægt nævnes først 1398 og var død 1444.
- 44. ¹⁾ Erslev: Fortegnelse over Danmarks Breve fra Middelalderen. — ²⁾ Tyge Torbernens Munk (Vinranke-Munk) fik 1387 et Fiskeri i Slet Herred i Pant af Anders Glob. — ³⁾ Adelsaarbog IX, Slægten Panter. — ⁴⁾ Troelstrup i Aars H. forveksles i Registraturet til Danmarks Breve fra Middelalderen med Landsbyen af samme Navn i Ramsø H. paa Sjælland. Pantebrevet er nemlig jysk og ikke sjællandsk.
- 45. ¹⁾ Ældste danske Arkivregistratur og Traps Danmark, 3. Udg. — ²⁾ I Middelalderen brugtes Jens og Johannes i Flæng ligesom Niels og Nicolaj o. s. v. — ³⁾ Erslev: Fortegnelse over danske Breve fra Middelalderen. — ⁴⁾ H. Petersen: Danske adelige Sigiller. — ⁵⁾ I et jysk Diplom af 14/11 1440 nævnes saaledes en Niels Jursson, men udenpaa Brevet staar Iversson (O. Nielsen: Olddanske Navne). — ⁶⁾ Traps Beskrivelse af Danmark, 3. Udg. og Ældste danske Arkivregistratur.
- 46. ¹⁾ Thiset: Danske adelige Sigiller. — ²⁾ Man lægge Mærke til, at Niels Throegelsen Side 47 ogsaa er i Gangsted. — ³⁾ Ældste danske Arkivregistratur. — ⁴⁾ Adelsaarbog XXII, Side 298.
- 47. ¹⁾ Ældste danske Arkivregistratur, 2. B. — ²⁾ En Jes Truelsen, Foged paa Vesløsgaard, forte 1479 Lillievaabnet; II Side 315, Fodnote 3.
- 48. Erslev: ¹⁾ Fortegnelse over danske Breve fra Middelalderen. — ²⁾ Erslev: Den senere Middelalder Side 204 og Adelsaarbog XV, Side 226. — ³⁾ Thiset: Elline Goyes Jordebog.
- 49. ¹⁾ Ældste danske Arkivregistratur. — ²⁾ En Mads Jull nævnes (Ældste d. Arkivreg.) i Katrup, ikke langt fra Hoved og mulig er det hans Son, Per Madsen, som 1457 faar Skode paa noget Gods i Hoved. Hvem disse »Juller« er, kan ikke siges. Men Jul var jo et almindeligt Navn paa Landet. — ³⁾ Ældste danske Arkivregistratur, 2. B., Side 125—129. — ⁴⁾ Erslev: Fortegnelse over Danmarks Breve fra Middelalderen. — ⁵⁾ Danske Magasin, 5. R., 6. — ⁶⁾ Otte Nielsens Son, Erik Ottesen Rosenkrantz, var forlenet med Skanderborg Slot i al Fald i Aarene 1458—1488. — ⁷⁾ Adelsaarbog 1891. I Ligprædikenerne angives Mette Glob at være en Datter af Melchior Glob til Vellumbaard i Viborg Amt og Hustru Anne Lunow. Efter Adelsaarbog 1891 levede dog Melchior Glob til Vellumbaard langt senere og er en Brodersøn af Mette Glob.
- 50. ¹⁾ Adelsaarbog 1916. — ²⁾ Ældste danske Arkivregistratur. — ³⁾ Adelsaarbog 1891, Tilføjelser og Rettelser. — ⁴⁾ Rigsark. Voss. Rinds H. — ⁵⁾ K. Barner: Familien Rosenkrantz Historie, Side D. 189.
- 51. ¹⁾ Jyske Saml. til Historie og Topografi, 5. B., Side 49. — ²⁾ Langebechs Diplomatarium. — ³⁾ Thiset: Danske adelige Sigiller.
- 52. ¹⁾ Pergament, Rigsarkivet, Meilgaard. — ²⁾ Afskrift i Rigsarkivet efter Pergament smstds. fra Meilgaards Arkiv. — ³⁾ Thiset: Danske adelige Sigiller. — ⁴⁾ Hist. genealog. Arkiv. — ⁵⁾ Thisets Saml., T. A. Beckers Afskrift efter Original paa Meilgaard. ⁶⁾ Ældste danske Arkivregistratur, 2. B. — ⁷⁾ Traps Beskrivelse af Danmark, 3. Udg. ⁸⁾ Afskrift af Skodebrev til Bjørn Andersen i Gl. kongl. Saml., Folio 844.
- 53. ¹⁾ Saml. til jysk Historie og Topografi, 2. R., 1, Side 218. — ²⁾ Ny kgl. Saml. 4—657 b, Kaps. XIII. — ³⁾ Dette kunde tyde paa, at Willestrup var en Arv fra Slægten Viffert, altsaa efter Jon Viffertsen til Torstedlund, der dode 1493. Umuligt er dette ikke. Navnene Malte og Las i Slægterne Viffert og Juul (Gunderstedgaardlinien) kan vel nok tyde paa Indgiftninger. Slægten Viffert ejede jo alt paa den Tid Torstedlund i Hornum Herred, og 1570 oprettede de Herregaarden Viffertsholm i Helsum Herred, ikke langt fra Willestrup. Jon Viffertsens Son, Mattis Jonsen, fik i Aaret 1500 Pandum i Pant af Niels Maltesen (Juul) (II, Side 317). Mere sandsynligt er det dog, at Søren Nielsen Juul har arvet Willestrup med sin Kone som hendes mødre Arv efter Mette Munk (I Side 67). Slægten Munk med Bjelke ejede jo ogsaa Gods heromkring. I Eline Goyes Jordebog nævnes blandt Fru Mette Albertsdatters mødre Gods Gaarden Dalsgaard i Astrup Sogn. Men Fru Mette Albertsdatters Moder, Fru Pernille Axelsdatter Brok, var en Sønnedatter af Fru Pernille Mogensdatter Munk, der atter var en Broderdatter til Stig Munk (I Side 46 og 48), Fru Mette Munks Bedstefader. Iøvrigt ejede ogsaa Slægten Munk med Vinranke (Havbro-Munkerne) Gods heromkring. 1546 købte Axel Juul Gods i St. Arden Sogn (I Side 60) af Niels Munk til Gjessinggaard og dennes Moder, Fru Kirsten Nielsdatter Juul til Hastrup i Nørhald Herred. Niels Munk var en Son af Otte Munk til Gjessinggaard, altsaa kodelig Fætter til Jesper Munk (II Side 322), der vist nok var gift med en Datter af Erik Juul til Hedegaard, og Sønneson af Gunde Munk

- til Havbro, der ejede Gods i Egnen om Blære (I Side 45). — ⁴) Danske Magasin, 4. R., 2, Side 298. — ⁵) Pergament, Rigsark., Meilgaard.
- Side 54. ¹) Pergament, Rigsark., Meilgaard. — ²) Saml. til jysk Historie og Topografi, 2. R., 1, Side 160. — ³) Saml. til jysk Historie og Topografi 9, Side 12. — ⁴) Erslev og Mollerup: Fr. I Kancelliregistranter. — ⁵) I Rosenholms nu afbrændte Arkiv (Afskrift i Langebechs Dipl. og i Uldallske Saml. 4te—360 C — Blad 70 a) fandtes et Vidne, hvorefter en Søren Iwel den 16/2 1506 skødede til en Hienrick Hermynson et Hus i Sct. Clemens Sogn i Randers, som han selv boede i og som han havde faaet i Arv med sin Husfrue Anne efter dennes Forældre. Seglene er desværre ødelagte, saa det er umuligt at sige om denne Søren Iwel er adelig eller borgerlig. Det synes dog, som han er det sidste, og Udtrykket »Husfrue« kunde godt paa den Tid benyttes i borgerlige Kredse. Endelig hed Søren Juuls Hustru ikke Anne, med mindre han har været gift 2 Gange. — ⁶) Kirstine Lunges Meddelelser. Gl. kongl. Saml. Fol. 844, Side 161. — ⁷) Thiset: Danske adelige Sigiller. — ⁸) Adelsaarbog 1890. — ⁹) Kolderup Rosenvinge. Gl. danske Domme III. — ¹⁰) Saml. til jysk Hist. og Topografi III, Side 3.
- 55. ¹) Thiset: Danske adelige Sigiller. Original Segl. Bl. and. Perg. Rigsark. Nørhald H. 21/6 1562. — ²) For Axel Juul er Hjelmtegnet, de to Lillier, kun ført af Niels Munk (Juul) (I Side 46). — ³) Bricka: Biograf. Leksikon.
- 56. ¹) Danske Magasin 4. R., 3. — ²) Adelsaarbog 1897, Tilføjelser og Rettelser. — ³) Langebechs Diplomatarium. — ⁴) Om Instruktionerne for Gesandterne og Sendelsens Forløb se L. Laursen: Danmarks og Norges Traktater I, Side 172 og 186.
- 57. ¹) Tegnelser over alle Lande i Danske Magasin 3 R., 5, og Hist. Tidsskrift VIII R., 6. ²) Saml. til jysk Hist. og Topografi 2. B., Side 332. — ³) Fra Ribe Amt 1914. — ⁴) Traps Beskrivelse af Danmark, 3. Udg. — ⁵) Danske Magasin 3 R., 5, Side 141. ⁶) Erslev og Mollerup: Danske Kancelliregistranter. — ⁷) Langebechs Diplomatarium. — ⁸) i Fæsteafgift. — ⁹) Redsel = Naturalydelse. — ¹⁰) Regesta Diplomatica Historiæ Danicæ Side 3.
- 58. ¹) Top. Saml. i Rigsark., Voss, Hindsted H. — ²) Erslev og Mollerup: Danske Kancelliregistranter. — ³) Norske Rigsregistranter. — ⁴) Indkommen Skrivelse til Kancelliet. — ⁵) I Danske Magasin findes aftrykt flere Embedsbreve fra Kongen til Axel Juul. — ⁶) Danske Magasin 3 R., 6, Side 187. — ⁷) O. Nielsen: Københavns Diplomatarium IV.
- 59. ¹) Kirkehist. Saml. 3. R., 4. — ²) Kirkehist. Saml. 3 R., 3. — ³) A. H. Nielsen: Embedsmænd og Bestillingsmænd i Aalborg. — ⁴) Af Willestrups Arkiv, Ny kgl. Saml. 4—657 b og Anne Krabbes Kopibog. Gl. kgl. Saml., Fol. 844. — ⁵) Danske Magasin 4. R., 3. — ⁶) Erslev: Danmarks Len og Lensmænd. — ⁷) Laasebrev. Geheimearkivets Top. Saml., Pergament, Afskrift i Langebechs Diplomatarium 2/3 1549.
- 60. ¹) Erslev og Mollerup: Danske Kancelliregistranter. — ²) Geheimeark. Top. Saml. Pergament, Afskrift i Langebechs Diplomat. — ³) Geheimearkivet. Top. Saml. Pergament. — ⁴) Ny kongl. Saml. 4—657 b. Kaps. XIII.
- 61. ¹) Historisk Tidsskrift 6 R., 2. — ²) Kolderup-Rosenvinge: Gamle danske Domme III. — ³) Magasin til den danske Adels Historie, Side 71. — ⁴) Hvert Aar blev Oldemængden i Skoven vurderet, for at man kunde skønne, hvor stort et Antal Svin, man kunde sætte ud. Som Maal for Skovenes Størrelse og Godhed benyttedes ofte en Angivelse af det gennemsnitlige Antal Svin, der hvert Aar kunde sættes ud. — ⁵) Lige til henimod 1800 Tallet skal Skovene have strakt sig langt ned mod St. Arden. General-Krigsk. Schuchardt lod dem fælde. — ⁶) Willestrup blev opført af forskelligt-farvede Mursten, og Murene har derfor været kalkede hvide eller gule. Man ser dette ret tydeligt, naar man forsigtig skraber den nyere røde Kalkpuds af. Dens nuværende dystre, men smukke røde Farve har den faaet for Kmh. O. Sehestedt Juul købte Gaarden i 1869 og vel sagtens allerede omkring 1800 Tallet. Om de Forandringer, Kmh. O. Sehestedt Juul lod foretage se I Side 254. Hovedbygningen er iøvrigt grundigt restaureret og omforandret. Gavlene og Taarnet nedrevs af Generalkrigskommissær Schuchardt, som vist desværre ogsaa gjorde Tagene lavere. Den 4. Fløj blev nedrevet i det 18. Aarhundrede af Baron Verner Rosenkrantz, fordi han syntes den lignede Tinghuset i Viborg (Beckers Saml. Ny kongl. Saml. 4—657 b, Kaps. XIII). Denne forandrede tillige det indvendige af Hovedbygningen (Danske Herregaarde ved 1920). Nyere Afvaskninger af Murene har baade udadtil og ind mod Borggaarden bragt en Del Omrids frem baade af nu tilmurede Vinduer, alle med runde Renaissanceblændinger over, og af en Del runde og firkløverformede Blændinger over Vinduerne (se Billedet I Side 62). Da Gaarden oprindeligt i al Fald udvendig ikke har haft mange og store Vinduer af Hensyn til

Forsvaret, kan det tænkes, at en senere Ejer, maaske Iver Juul, har indbygget disse Vinduer og Blændinger og i det hele givet den det renaissanceagtige Præg, Billedet giver Indtryk af. Ved de senere Restaureringer er disse Vinduer da atter blevet lukkede. Mest bevaret fra ældste Tid er søndre Fløj (Køkkenfløjen).

- Side 62. ¹⁾ Lige til vore Dage gik der paa Egnen det Rygte, at Axel Juul byggede Willestrup til Værn for Befolkningen mod Røvere paa Nørlund og i Rolfskov. Dette Rygte er selvfølgelig ganske uden Grund. Et Tingsvidne af 1484 i Nørlands Arkiv fortæller ganske vist, at denne Gaard i sin Tid var bygget til et Røverskjul og ikke til et Herresæde, hvorfor Dronning Margrethe lod den nedlægge, saaledes som hun lod gøre ved flere Gaarde, hvis Ejere blev hende for mægtige. Senere blev Nørlund genopbygget, og under Grevens Fejde ejedes den af Peder Lykke, Lensmand paa Aalborghus, og efter ham af Peder Munk. Under Bondeoprøret i 1534 blev den nedbrændt. — ²⁾ Maleriet skønnes at være fra c. 1700, fordi det indtil Willestrups Køb i 1869 fandtes paa Ravnholt og maa antages at være bragt dertil af General Ove Juul, som altsaa maa have købt det ved Auktionen i 1725 (Side 174).
- 63. ¹⁾ Becket: Kunstens Historie i Danmark Side 70. — ²⁾ Paa Frederiksborg findes Afstøbninger af Reliefferne. I Museums katalogen herfra staar, at Reliefferne bærer Aarstallet 1552, hvilket ved nærmere Undersøgelse har vist sig ikke at være rigtigt. — ³⁾ Gl. kongl. Saml., Fol. 844. Om Anne Krabbe se Fodnote II Side 326 Fodnote 6. — ⁴⁾ Vilh. Lorenzen: Studier i dansk Herregaards Arkitektur, Side 129 og 343. — ⁵⁾ Det nuværende gamle Ur bærer paa Urskiven Aarstallet 1766. Dette udelukker selvfølgelig ikke, at Axel Juul i sin Tid ogsaa lod et Ur anbringe her, men dette findes i al Fald ikke mere.
- 64. ¹⁾ Vilh. Lorenzen: Studier i dansk Herregaards Arkitektur. — ²⁾ M. Mackeprang: Vore Landsby Kirker S. 129. — ³⁾ Erslev og Møllerup: Danske Kancelliregistranter. — ⁴⁾ Efter nedskrevet Meddelelse af Folk paa Egnen.
- 65. ¹⁾ Kirsten og Kirstine brugtes i de Tider i Flæng. — ²⁾ Ove Lunge var Lensmand paa Aalborghus 1522—23 og efter 1533 en af de fire af Fr. I indsatte Hovidsmænd i Jylland. Fru Anne Friis † 1542. — ³⁾ Kancelliets Brevbøger og Krag: Chr. III's Historie I, Side 353. — ⁴⁾ Ny kongl. Saml. 4—657 b, Willestrup. — ⁵⁾ Kolderup-Rosenvinge: Gl. danske Domme og Langebechs Diplomatarium.
- 66. ¹⁾ Heise: Diplomatarium Vibergense. — ²⁾ Langebechs Diplomatarium. — ³⁾ Kolderup-Rosenvinge: Gl. danske Domme, 3. Saml., Side 13—18. — ⁴⁾ Kancelliets Brevbøger. — ⁵⁾ Et højt gejstligt Embede med betydelige Indtægter.
- 67. ¹⁾ Saml. til jysk Hist. og Topog. 4 R., 1, og Kirkehist. Saml. 3 R., 4. — ²⁾ Fra Arkivet paa Meilgaard. Saml. til jysk Hist. og Topog. 1874—75, Side 39. — ³⁾ Skærbæk var en nu nedlagt lille Landsby tæt ved Meilgaard.
- 68. ¹⁾ Arkivet paa Meilgaard, Saml. til jysk Hist. og Topog. 1874—75. — ²⁾ Familien Lykke ejede Skovgaard i Norager Sogn og betydeligt Jordegods og Skov ved Meilgaard. — ³⁾ Rosenvinge: Gl. danske Domme II, Side 289 ff.
- 69. ¹⁾ Danske Herregaarde ved 1920. — ²⁾ Kancelliets Brevbøger. — ³⁾ L. Laursen: Kronens Skøder. — ⁴⁾ En Daler kan sættes lig 4 Kr. eller lig en Td. Korn.
- 70. ¹⁾ Kancelliets Brevbøger.
- 71. Rosenvinge: ¹⁾ Gl. danske Domme III, Side 291 ff. — ²⁾ Kancelliets Brevbøger. — ³⁾ A. Heise: Bidrag til Familien Rosenkrantz's Historie Side 216.
- 72. ¹⁾ Marmora Danica II (Kbhvn. 1739). Inskriptionerne paa Kisterne er nu ganske forsvundet — vel ødelagte ved Tidens Tand. Hvilke der nu er Axel Juuls og Kirstine Lunges Kister, kan altsaa ikke konstateres.
- 73. ¹⁾ Marmora Danica (Kbhvn. 1739). Inskriptionen er forsvundet eller ødelagt. — ²⁾ Afskrift af Nationalmusæets Protokol.
- 74. ¹⁾ A. H. Nielsen: Embeds- og Bestillingsmænd i Aalborg. — ²⁾ Traps Danmark, 3. Udg. — ³⁾ Saml. til jysk Hist. og Topog. 2. R., 2, Side 202. — ⁴⁾ Saml. til jysk Hist. og Topog. III.
- 75. ¹⁾ Anne Krabbes Kopibog. Gl. kongl. Saml., Fol. 844. — ²⁾ Pontoppidan: Danske Atlas. — ³⁾ Vilh. Lorenzen: Studier i Dansk Herregaards Arkitektur Side 230. — ⁴⁾ Saml. til jysk Historie og Topog., 3. B., Side 4. — ⁵⁾ L. Laursen: Kronens Skøder.
- 76. ¹⁾ Fra Himmerland og Kær Herred I, Arkivet paa Lundbæk. — ²⁾ Thisets Saml. i Rigsarkivet, Fra Arkivet paa Lundbæk.
- 77. ¹⁾ Adelsaarbog 1906. — ²⁾ Kancelliets Brevbøger. — ³⁾ Den er nu overmalet i gult med mørke Kanter uden Udskæring eller Indskrift — hvis det da er den samme Prædikestol. — ⁴⁾ Nationalmusæets Protokol.
- 78. Efter Adelsaarbog 1890 skal hun være død den 2/12 1633. Dette maa være en Fejltagelse — se Skiftet I Side 79.

- Side 79. ¹⁾ Willestrup Arkiv. — ²⁾ Adelsaarbog 1906.
- 80. ¹⁾ Skøde i Ravnholt Arkiv. — ²⁾ Kancelliets Brevbøger. — ³⁾ Hofmans Fund. III, Side 319. — ⁴⁾ Hjort Lorenzen og Salicath: Repertorium over Legater og milde Stiftelser. — ⁵⁾ Biskop Peder Hegelunds Almanak i Mag. t. danske Adels Historie I, 1824 og Kirkehist. Saml. 3. R., 3. — ⁶⁾ L. Laursen: Kronens Skoder. — ⁷⁾ Rørdam: Universitetets Historie II, Side 350, Fodnote 2. — ⁸⁾ Rentemesterregnskaberne for 1590. Absalon Juul har dog faaet det tidligere, men Kongen havde laant det for at kunne forære det til de skotske Gesandter, hvorfor han i 1589 fik et andet i Stedet. — ⁹⁾ Ceremonielbestemmelserne ved Fr. II's Begravelse, Gl. kongl. Saml., Fol. 844. — ¹⁰⁾ Gl. kongl. Saml. 844, Side 162.
- 81. ¹⁾ Rørdam: Universitetets Historie II, Side 350, Fodnote 2. — ²⁾ Kancelliets Brevbøger. — ³⁾ Willestrup Arkiv. — ⁴⁾ U. A. Secher: Kongens Rettertingsdomme. — ⁵⁾ Viborg Landstings Skode- og Pantebog.
- 82. ¹⁾ Danske Magasin 5 R., 1. — ²⁾ Hofmans Fundat. III, Side 318. — ³⁾ Hjort-Lorenzen og Salicath: Repertorium over Legater og milde Stiftelser. — ⁴⁾ Gl. kongl. Saml., Fol. 844, Side 162. — ⁵⁾ Jyske Tegnelser 1630.
- 83. ¹⁾ H. O. Skaaning: Ligprædikenen over Iver Juul. — ²⁾ Magister C. F. — senere Rektor i Viborg. — ³⁾ Efter Adelsaarbog 1890 indskreves de først her 1585, hvad ikke stemmer med Ligprædikenen. — ⁴⁾ Personalhist. Tidsskrift 4. R., 1, Side 121. — ⁵⁾ Kirkehist. Saml. 3 R., 4. Side 533.
84. ¹⁾ Pastor A. Rasmussen: Lundbæk i Danske Herregaarde ved 1920. — ²⁾ Son af Jorgen Daa til Snedinge. — ³⁾ Hist. Tidsskrift 6 R., 1. — ⁴⁾ Kancelliets Brevbøger.
85. ¹⁾ O. Nielsen: Kobenhavns Diplomatarium IV. — ²⁾ Jyske Registre. — ³⁾ machiavellisk = Ligegyldighed i Valget og Benyttelsen af Midler, naar blot de fører til Maalet. — ⁴⁾ Jyske Registre. — ⁵⁾ Danske Saml. 2. R., 2, Side 290. — ⁶⁾ Danske Saml. 2. R., 2, Side 293. — ⁷⁾ Ældste Arkivregistratur, 5. B. — ⁸⁾ Danske Magasin 4 — IV.
86. ¹⁾ Kancelliets Brevbøger. — ²⁾ Willestrups Arkiv. — ³⁾ Erslev: Rigsraad og Stændermoder i Chr. IV's Tid. En Del Betænkninger m. m. af Iver Juul findes i Indkomne Skrivelser til Kancelliet og i Kancelliets Brevbøger.
87. ¹⁾ Sjællandske Tegnelser. — ²⁾ Pontoppidan: Danske Atlas, 5. B. — ³⁾ Kancelliets Brevbøger. — ⁴⁾ Ravnholt Arkiv og Ny kongl. Saml. 657 b—4, Willestrup.
- 88. ¹⁾ Fra Himmerland og Kiær Herred. — ²⁾ Kancelliets Brevbøger.
89. ¹⁾ A. Nielsen: Hjerm og Ginding Herred. — ²⁾ Fra Himmerland og Kiær Herred. — ³⁾ Topogr. Saml. i Rigsark. Hindsted og Hornum H. — ⁴⁾ Willestrup Arkiv. — ⁵⁾ Viborg Landstings Skode- og Pantebog. — ⁶⁾ Geheimeark. Top. Saml.
90. ¹⁾ En Del af Skoven Syd for Madum So hedder endnu Madumho-Granerne. Efter Sagnet skal der ude midt i Madum So have ligget en Gaard, Madumgaard, omgivet af store Bøgeskove. Paa Grund af Ejerens Gudsbespottelse maaned Præsten i Astrup Gaarden til at forsvinde i Soen. Samme Præst skal have været en meget stærk Mand, der endog engang skal have manet selve Djævelen i Jorden. Endnu vises Stedet, hvor Djævelen forsvandt, tæt op til et Træ i den sydlige Del af Vilhelminelund, og aldrig har man siden set Græs eller andet grønt vokse paa dette Sted. — ²⁾ Jyske Tegnelser. 24/5 1626. — ³⁾ Danske Magasin 5 R., 1. — ⁴⁾ O. Nielsen: Hjerm og Ginding Herreder. — ⁵⁾ Kr. Erslev: Rigsraad og Stændermoder i Chr. IV's Tid. — ⁶⁾ Regesta Diplomatica Historiæ Danicæ.
- 91. ¹⁾ Vilh. Lorenzen: Studier i Dansk Herregaards Arkitektur Side 262 og 191 f.
- 92. ¹⁾ Traps Beskrivelse af Danmark, 3. Udg. — ²⁾ C. F. Bricka og S. M. Gjellerup: Den danske Adel i det 16. og 17. Aarhundrede, Dorte Juuls Ligprædiken. — ³⁾ Ove Juuls Dagbog, Ravnholt Arkiv. — ⁴⁾ Jyske Registre. — ⁵⁾ Willestrups Arkiv. Ny kongl. Saml. 4—657 b, Kapsel. XIII. — ⁶⁾ Thisets Optegnelser i Rigsarkivet. — ⁷⁾ Traps Beskrivelse af Danmark, 3. Udg. — ⁸⁾ Viborg Landstings Skode- og Pantebog.
- 93. ¹⁾ Viborg Landstings Skode- og Pantebog. — ²⁾ Sjællandsfar Landstings Skodebog. — ³⁾ Jyske Registre. — ⁴⁾ I Aaret 1649 holdt ikke blot Ingeborg Parsbergs og Iver Juuls to Sønner, Tønne og Ove, Bryllup, men deres Datter Dorte blev samme Aar gift 2. Gang med Iver Hoeg. Da disses Born døde barnløse, er vel Kisten kommen tilbage til den Juulske Slægt, for saa vidt den har været i Dorte Juuls og Iver Hoegs Eje. Den kan da tænkes at være kommen til Roskilde Kloster ved Iver Juuls Brodersønnesønnesønnedatter, Karen Juul, der døde i Klosteret 1749 (II Side 357). — ⁵⁾ Indkommen Skrivelse til Kancelliet 25/11 1639. — ⁶⁾ Taarupgaard er opført i Aarene 1580—1600 af Niels Kaas. — ⁷⁾ Danske Magasin 5 R., 1. — ⁸⁾ Viborg Landstings Skode- og Pantebog og Geheimeark. Top. Samling.
94. ¹⁾ Viborg Landstings Skode- og Pantebog og Geheimeark. Top. Saml. — ²⁾ Ove

Juuls Dagbog. — ³) Viborg Landstings Skode- og Pantebog. — ⁴) Efter »De jyske Kirkebøgers Oplysninger om Krigen 1657—59« (Historisk Tidsskrift 6. R., 5) synes Egnene baade om Willestrup og om Taarupgaard ikke at være bleven særlig hjem-søgt hverken af Svenskerne eller af Polakkerne.

Side 95. ¹) Willestrup Arkiv.

- 96. ¹) I sidste 10-Aar af det 19. Aarhundrede fandt et Gravroveri Sted i Astrup Kirke. Roverne havde opbrudt saa godt som alle Kisterne, slaet dem i Stykker og kastet Ligene ud af dem. Alle Værdigenstande havde han taget af Ligene og endog knækket Fingrene paa dem for at faa Ringene. Paa Kirkegaarden laa Baand og enkelte Smykker, Roveren havde tabt, og bag Præstegaardshaven en tyk, lang Haarfletning. Roveren viste sig senere at være en Son af en Kobmand i Rostrup, paa den Tid Landvæsenselev paa Egnen. Røveriet blev opdaget en Del Tid efter, ved at Roveren en Dag, han var hjemme i Faderens Forretning under dennes Bortrejse, i Fuldskaab iklædte sig en Guldbrokades Brudedragt, som han havde taget fra en af Kisterne. Han spadserede derefter ud i Landsbygaden, men vakte selvfølgelig Mistanke i denne Paaklædning. Alle de stjaalne Sager — saa vidt de kunde hidskaffes — bragtes atter paa Plads i de respektive Kister. — ²) Marmora Danica II (Kbhvn. 1739). Kistepladerne paa Iver Juuls og Fru Ingeborg Parsbergs Kister eksisterer ikke mere. — ³) Indskriften afskrevet af Prof. Löffler — findes i Thisets Saml., Rigsarkivet.
- 97. ¹) O. Nielsen: Hjerm og Ginding Herreder, Side 262.
- 98. ¹) Kancelliets Brevbøger 13/12 1597. — ²) Kancelliets Brevbøger. — ³) Ravnholt Arkiv. — ⁴) Hofmans Ad. III, 35, Tabel 3. — ⁵) Viborg Landstings Skode- og Pantebog. — ⁶) Severin Kiær: Erik Grubbe til Tjele og hans 3 Døtre.
- 99. ¹) Biskop Jacob Mathiesens Ligprædiken over Maren Juul i Danske Magazin 3. R., I, Side 221. — ²) Angivelsen af Erik Grubbes Død, som jo maa være tilføjet senere, er anført som 7/4 1602 i Stedet for 27/4 1662.
- 100. ¹) Sjæll. Tegnelser 185. — ²) Ligprædiken over Dorte Juul og Kallske Saml. 537—4. — ³) Traps Beskrivelse af Danmark. — ⁴) Jyske Saml. til Topog. og Hist. 3. R. I. Side 109. — ⁵) Jyske Saml. til Topog. og Hist. 1889—90, Side 201 ff. og 1896—98, Side 109 ff. — ⁶) O. Nielsen: Hjerm og Ginding Herreder. — ⁷) L. Laursen: Kronens Skode og Topog. Saml. i Rigsark. Voss, Hellum H.
101. ¹) Man ser undertiden nævnet, at Fæveile og Lykkesholm var Arv efter Iver Juul til Willestrup. Dette er ikke rigtigt. Lykkesholm ejedes af Erik Juul af Stjerne-Juelernes Æt, og hans Son Iver Juel kaldes 1581 til Lykkesholm, da han (L. Laursen: Kronens Skoder) mageskiftede sig Fæveile i Sonder H. til af Kronen.
- 102. ¹) Ligtale over Tonne Juul af Sognepræst Niels Olufsen Coccius i C. P. Rothe: Brave danske Mænds og Kvinders berømmelige Eftermæle. — ²) I Ligprædiken siges urigtigt, at han rejste ud i 1639. — ³) Lauritz Bording, senere Lektor og Kannik i Aarhus. — ⁴) Rejselog i Original i Ravnholt Arkiv.
- 103. ¹) Personalhist. Tidsskrift 4. R., 1, Side 142. Lauritz Bording var Kvæstor ved Universitetet i Orléans fra Jan.—April 1645 og er altsaa ikke rejst tilbage med Tonne Juul til Danmark i 1644.
- 104. ¹) Personalhist. Tidsskrift 4. R., III, Side 64. — ²) Christian Friis, Son af Henrik Friis til Orbækklunde og Margrete Bildt af Ravnholt.
- 105. ¹) Sjællandsfars Landstings Skodeprotokol. — ²) Rigsraad og Stændermoder i Chr. IV's Tid, III, Side 336. Han nævnes her blandt de, der paa den sjællandske Adels Vegne gav et Par Adelsmænd Fuldmagt til Herredagen i Kbhvn. 26/4 1647. — ³) Mandtal over Adelen 1655, Suhms Samling II. — ⁴) Ove Juuls Dagbog. — ⁵) Jvnf. dog Fodnote I, Side 94. — ⁶) Rigsark. Orig. kgl. Resolut. — ⁷) Ursin: Stiftsstadens Viborg. — ⁸) Københavns Diplomatarium. — ⁹) Ny kirkehist. Saml. V, Side 690—93. — ¹⁰) Personalhist. Tidsskrift 1890. — ¹¹) Rentekamrets Resol. Protokol XII, XX og XIX. — ¹²) Richard og Becker: Prospekter af danske Herregaarde, Engestofte.
- 106. ¹) Niels Olufsen Coccius. Ligprædiken over Tonne Juul. — ²) Ove Juuls Dagbog. — ³) Saml. til jysk Hist. og Topog. XI, Side 22.
- 107. ¹) Thisets Saml. i Rigsarkivet.
- 108. ¹) De tomme Pladser foran aar, maaneder o. s. v. er ikke udfyldt. — ²) Rigsarkivet, 4. Departements Registrant. — ³) Hofmans Fund. III., Side 427.
- 110. ¹) Hofmans Fund. III.
- 111. ¹) Personalhist. Tidsskrift 7. R., 5. Et Testamente af Tonne Juul ses ogsaa at være konfirmeret den 16/9 1673. — ²) Hofmans Fund. III, Side 427. — ³) Rigsark. 4. Departements Registrant. — ⁴) Taarupgaard blev solgt ved Auktion den 27/6 1806 (konf. 5/6 1807) til Kaptajn Erik Møller for 80,000 Rdl., og i Folge Kontrakten paa-hvil det Ljeren af Gaarden at betale alle de Ydelsler, der i Henhold til Tonne Juuls

Fundats af 1681 skal gaa til Hospitalet i Kvols, til Præst og Degn, Vedligeholdelse af Begravelsen m. m. Disse Forpligtelser for Ejerne af Taarupgaard er optagne i Fundatsen af 1814, der er underskrevet af Oberst Christian Frederik Juul til St. Borupgaard. — ⁵) Taarupgaarders Stiftelses Indskrivningsprotokol.

- Side 112. ¹) Direktorerne indtil 1814 opgives efter gamle Regnskabsprotokoller m. m. i Ravnholt Arkiv. Fra 1814 efter Opgivelse fra Ravnholt Godskontor. — ²) Hofmans Fund. III, Side 433.
- 113. ¹) Dagbogen er aftrykt ved Pastor A. Crone, Sognepræst i Herrested, i Historisk Tidsskrift 3. R., 2 (1865). I Ravnholt Arkiv findes saavel Originalen som den ret gamle Afskrift, Pastor Crone har benyttet. Det fremgaa af Dagbogen, at Ove Juul har nedskrevet den paa et senere Tidspunkt, formodentlig efter gamle Optegnelser.
- 115. ¹) Efter Listen over Studerende i Padua i Suhms Samlinger II er han indskrevet i Padua den 17/3 1638.
- 116. ¹) Danske Magazin I. — ²) Engelsk Mønt. — ³) 1 Lod = $\frac{1}{32}$ Pund. — ⁴) Danske Magazin 5. B., Side 204. — ⁵) Indkomne Skrivelser til Kancelliet.
- 117. ¹) Norske Rigsregistrant 1647. — ²) Christian Bielke, født 26/8 1616, Son af Lensmand paa Bergenshus Chr. Bielke og Sophie Henriksdatter Brockenhuus, kom samtidig med Ove Juul 1626 paa Sorø Skole, blev 1640 Hofjunker men blev ihjelstukket i Nærheden af København Paaskeaften 1642 i en Duel med Bertram Rantzau. Ove Juuls ældste Søn er opkaldt efter ham.
- 118. ¹) Saml. til jysk Historie og Topog. XVIII, Side 304. — ²) Sjællandske Tegnelse XXXI. — ³) Ved Ret forstodes dengang ikke Portion, men Spisens Art, jvnf. II S. 395.
- 119. ¹) Pastor A. Rasmussen i: Lundbæk, Danske Herregaarde 1920. — ²) Viborg Landstings Skode- og Panttegen.
- 120. ¹) P. W. Becker: Saml. til Danmarks Historie 1. Del, Side 57. — ²) Ove Juuls Breve fra Stockholm til den danske Regering, se Danske Saml. 1. R., 3. Brevene fortæller hovedsagelig om de Meldinger og Rygter, der kom fra Krigsskuepladsen i Polen. — ³) P. W. Becker: Saml. til Danmarks Historie under Kong Frederik den Tredies Regering I Del, Side 77, 81, 89 og 92.
- 121. P. W. Becker: Saml. til Danmarks Historie under Kong Frederik III I Del, Side 77, 81, 89 og 92. — ²) P. W. Becker: Saml. til Danmarks Historie under Kong Frederik III I Del, Rettelser og Tillæg Side 445. Instruktionen her aftrykt efter Uldalske Saml. 48, Fol. — ³) L. Laursen: Danmarks—Norges Traktater V. — ⁴) Louis Bobé: Ditlev Ahlefeldts Memoirer Side 118. — ⁵) Rigsarkivet: Gersdorfske Breve. En Del af disse er aftrykt i Danske Saml. I R., 3.
- 122. ¹) Rigsarkivet: Gersdorfske Breve.
- 123. ¹) P. W. Becker: Saml. til Danmarks Historie 1. Del, Side 130.
- 124. P. W. Becker: Saml. til Danmarks Historie 1. Del, Side 170 og 172. — ²) Sjællandsfars Landstings Skodebog.
- 125. ¹) Fredericia: Adelsvældens sidste Dage Side 313. — ²) L. Laursen: Danmarks—Norges Traktater V.
- 127. L. ¹) Laursen: Danmarks—Norges Traktater. — ²) Jyske Registre og jyske Tegnelse. — Fredericia: Adelsvældens sidste Dage. — ⁴) Regesta Diplom. Hist. Danicæ.
- 128. ¹) Dellgast: Oversættelse I, Side 127. — ²) Thottske Saml. 846 Fol., aftrykt i Danske Saml. 1. R., 3. — ³) P. W. Becker: Saml. af Danmarks Historie 1. Del, Side 427. — ⁴) Regesta Diplom. Hist. Danicæ. — ⁵) Fredericia: Adelsvældens sidste Dage.
- 129. ¹) Kvittring i Kragerup Godsarkiv.
- 132. ¹) J. L. Rohleder: Historisk Fremstilling af Souverainitetens Indførelse.
- 133. ¹) Historisk Tidsskrift 5. R., 6, Suhm: Ny danske Saml. II, 2, Side 131 samt Nordisk Universitets Tidsskrift 1857, Side 103.
- 136. ¹) Danske Saml. 2. R., 2, Side 95, og Langebech: Udkast til Souverainitetens Historie. — ²) Langebech: Udkast til Souverainitetens Historie.
- 137. ¹) J. Bloch: Stiftamtmand og Amtmand i Danmark. — ²) Ove Juuls Forretninger som Amtmand, se bl. and. Jyske Tegnelse. — ³) Rentekam. Resol. Prot. 1 b.
- 138. ¹) Saml. til jysk Hist. og Topog. XVIII, Side 304. — ²) Volstrup nævnes ikke, men har vel hørt sammen med Kvistrup.
- 139. P. W. Becker: Saml. af Danmarks Historie Side 165. — ²) Ny kgl. Saml. 4—657 b —Kaps. XIII. — ³) Rentekam. Resol. Prot. IV.
- 140. ¹) J. Bloch: Stiftamtmand og Amtmand i Danmark.
- 141. ¹) Mag. J. Nielsen i Danske Saml. 3. B., Side 201. — ²) Sjæll. Tegnelse. — ³) J. Lindbæk: Statskollegiets Historie. — ⁴) Danske Saml. 2. R., 3, Side 317. — ⁵) Danske Saml. 2. R., 3, Side 317.

- Side 143. 1) Willestrups Arkiv. — 2) Holm: Danmarks—Norges indre Historie 1660—1720, I Side 32. — 3) Sjæll. Tegnelser.
- 144. 1) Sjæll. Tegnelser. — 2) C. H. Brasch: Gamle Ejere af Bregentved. — 3) A. D. Jørgensen: Peder Griffenfeld, 1. Del, Side 335. — 4) A. D. Jørgensen: Peder Griffenfeld, 2. Del, Side 395. — 5) Jvnf. for Eks. Ove Juuls Brev til Overrentemester Brandt I Side 155, hvor han giver denne en lille »discretion« paa 200 Rdl. — 6) J. A. Fredericia: Danmarks Riges Historie.
- 145. 1) H. Matzen: Københavns Universitets Historie. — 2) Danske Magasin II, Side 137. — 3) Historisk Tidsskrift 5. R., I, Side 94. — 4) O. Nielsen: Københavns Diplomatarium. — 5) N. P. Jensen: Den skaanske Krig 1675—79. — 6) K. C. Rockstroh: Udviklingen af den nationale Hær. — 7) N. P. Jensen: Den skaanske Krig 1675—79. — 8) Rigsarkivet: Embedsmænd under Rentekammeret.
- 146. 1) J. Bloch: Stiftamtmand og Amtmand i Danmark. — 2) Sjællandske Tegnelser. — 3) Hofman: Historiske Efterretninger om danske Adelsmænd.
- 147. 1) Hver Post for sig — efter hinanden.
- 148. 1) Efter Mandtal til Kop- og Kvægskat (Rigsarkivet) boede der i 1682 følgende paa Willestrup: Hans Excel. Ove Juul, Frederik Juul og Jomfru Mette Marie Juul. Desuden 1 Skriver, 2 Lakajer, 1 Gaardfoged, 1 Ladefoged, 1 Kusk, 1 Boyer (Budfoged til Tilsigelse af Bonderne til Hoveri), 1 Stalddreng, 1 Podemester, 1 Ladekar, 1 Røgter, 1 Fadeburspige, 1 Køkkenpige, 1 Bryggerspige. Gaardens Besætning var 4 Heste, 30 Staldoxne, 8 Kør, 4 Ungkreaturer, 3 Kalve, 35 Faar og 7 Svin. Disse Antal varieredes selvfølgelig med Aarene og med Aarstid. I 1686 var der kun 2 Postvognsheste, men 22 Oxer, 74 Ungstude, 4 Kør, 30 Faar og 8 Svin. Sidstnævnte Aar boede Frederik Juul ikke hos Faderen, men derimod stadig Jomfru Mette Marie Juul. — 2) Ewald Tang Kristensen: Nogle Efterretninger om Herregaarden Lerchenfeldts (Bønderup) Historie, Side 40. — 3) Fra Himmerland og Kiær Herred, Arkivet paa Lundbæk.
- 149. 1) L. Laursen: Kronens Skoder og Viborg Landstings Skode- og Pantebog. — 2) Saml. til Fyns Historie og Topografi, 10. B., Side 301. Her angives, at Ove Juul skulde have købt Gaarden den 7/7 1652. — 3) Rigsark.: Orig. kgl. Resolution af 15/8 1662. — 4) L. Laursen: Kronens Skoder. — 5) Sjællandstings Landstings Skodebog. — 6) Orig. kgl. Resolution 1/6 1661. — 7) Skiftebrev i Kragerup Godsarkiv. — 8) Skøde i Kragerup Godsarkiv.
- 150. 1) Willestrup Arkiv. — 2) L. Laursen: Kronens Skoder. — 3) Jyske Registre og Willestrup Arkiv. — 4) Saml. til jysk Hist. og Topog. II. — 5) Ove Juuls Dagbog. — 6) M. R. Ursin: Stiftsstadens Viborg Side 33.
- 154. 1) Skøde i Kragerup Godsarkiv. — 2) O. Nielsen: Københavns Diplomatarium IV. — 3) C. H. Brasch: Gamle Ejere af Bregentved. — 4) Rentekammeret. Breve, Dokumenter og Akt vedr. partikulære Personer 1679—1848. Pakke. Juul. — 5) For Eks. jyske Tegnelser 25/7 1685.
- 156. 1) Se herom: Pastor A. Crones Meddelelse i Hist. Tidsskrift 3. R., 2, Side 650. — 2) Sandvigs Collectana til et dansk Kunstnerleksikon 1785 i Suhms nye Saml. til Danmarks Historie.
- 157. 1) Historisk Professor og latinsk Digter. — 2) A. Strunk, Portrætkatalog 1865.
- 158. 1) Ove Juuls Dagbog.
- 159. 1) Cancelli-Collegie-Protokol. — 2) H. V. Clausen: Fra Holbæk Amt.
- 160. 1) Skoder, Skiftebreve m. m. i Kragerup Godsarkiv. — 2) Sjællandske Tegnelser 1690, Side 444. — 3) Rentekammerets Forestillinger.
- 161. 1) Rentekammerets Resol. Prot. XXXVIII. — 2) Rentekammerets Forestillinger. — 3) Geneal-herald. Selskabs Arkiv, Specialia 12. — 4) Skoder m. m. i Kragerup Godsarkiv. — 5) Traps Beskrivelse af Danmark. — 6) Lengnick's Præsteberetninger. — 7) Adelsaarbog XXXI.
- 162. 1) I Lengnick's Stamtavle over Slægten Wissing nævnes tilsidst, at en Student Jens Wissing fra Aarhus Mølle blev gift den 16/11 1708 med en Juul, altsaa vel Christina Marie, men Lengnick nævner ikke hendes Fornavne. Denne Jens Wissing antages i Slægt med den Jens Jensen Wissing, som 1679 købte Aarhus Mølle, som ogsaa tidligere havde været ejet af hans Fader, Købmand Jens Jensen Wissing. Hvem Christina Marias Mand iøvrigt var, vides ikke. Der nævnes ingen Jens Wissing blandt Indbyggerne i Aarhus i Listerne over Extraskatter for Aarhus By i Aarene 1729, 1743 og 1749. I 1757 boede derimod paa Store Torv en Madam Wissing. — 2) Jyske Registre. — 3) Nævnte Dato hidrører fra Ove Juuls Dagbog og maa vel være rigtig, saa meget mere, som den stemmer med Daabsdatoen den 30/10. Paa Epitaphiet i Astrup Kirke og i Adelsaarbog 1890 (Datoen her vel fra Epitaphiet) angives han

at være født den 11/10. Den 22/10 var Ove Juul og Familie flyttet fra Lundbæk til Aalborghus. — ⁴) Rigsarkivet: Indkomne Sager til Krigskancelliet, Februar 1683. — ⁵) Se Fodnote 1 Side 148.

- Side 163. ¹) Hirsch: Danske og norske Officerer, kgl. Bibliothek. — ²) Krigskancelliets Supplikker. — ³) Rigsarkivet: Overkrissecretairen, indkomne Breve, Brev dateret Willestrup den 15/2 1690. — ⁴) Cancelli-Collegie-Protokol 22/10 1690—8/11 1691, Side 252. — ⁵) Efter Copulationsregnskabet, Bilag til Aalborg Amts Regnskab, i Rigsarkivet skal Brylluppet have været den 5/6. Farstrup Kirkebog (Krastrup i Farstrup S.) begynder først 1711.
- 164. ¹) Willestrups Arkiv.
- 165. ¹) Skifte af 1/9 1707 i Aalborg Amts Arkiv i Landsarkivet i Viborg.
- 166. ¹) Efter Mandtal til Kop- og Kvægs-katten (Rigsarkivet) fandtes der i 1687 ingen Besætning paa Willestrup, idet alle Kreaturer efter Ove Juuls Død var afgivet til Kreditorerne. — ²) Rigsark.: Aalborg Amts extraordinære Skatter. Efter samme udgjorde Folkehødet paa Willestrup dette Aar: 1 Foged, 1 Tjener, 1 Ladefoged, 1 Kusk, 1 Stalddreng, 1 Stupige, 1 Karlepige, 1 Røgter.
- 167. ¹) Viborg Landstings Skode- og Pantebog. — ²) Rentekammerets Forestillinger 11/10 1695. — ³) Willestrup Arkiv.
- 168. ¹) Aalborg Amts Arkiv i Landsarkivet i Viborg.
- 169. ¹) Skiftebog i Willestrups Arkiv. — ²) Ved Reluitions-gods forstaas Gods købt eller erhvervet som Pant for Laan af Kronen, som i først nævnte Tilfælde havde betinget sig Tilbagekøbsret til det. Antagelig drejer det sig her om af tidligere Ejere købt Krongods, hvortil Kronen nu ogsaa havde solgt sin Tilbagekøbsret. Netop i disse Aar havde Kongen for at faa Penge begyndt disse Handeler heroppe og fortsatte efterhaanden med dem hele Landet over. — ³) Rentekammerets Forestillinger 20/6 1720.
- 170. ¹) Marmora danica II.
- 171. ¹) O. Vaupell: Den dansk-norske Hærs Historie. — ²) I Rigsarkivet.
- 172. ¹) Ljungren: Skaanske Herregaarde. — ²) Skurup Kirkebog. — ³) Landsarkivet i Lund. — ⁴) Svensk biograf. Leksikon 1848 og G. Anrep: Svenska Adelens Ättar-Tafler IV.
- 173. ¹) Meddelelser af det svenske Rigsarkiv. — ²) Uddrag af Kirkebøger i Riddarhuset i Stockholm.
- 174. ¹) O. Vaupell: Den dansk-norske Hærs Historie.
- 175. ¹) Hirsch: Danske og norske Officerer. — ²) Krogh: Den kgl. Livgarde til Hest. — ³) Rigsarkivet. — ⁴) O. Vaupell: Den dansk-norske Hærs Historie. Der anføres her fejlagtigt, at det slesvigske Rytterregiment først fra 1741 laa i Randers. Samtlige General Juuls Conduitelister fra Aarene 1739—41 er nemlig daterede Randers ligesom iøvrigt hans Skrivelser senere til Overkrissecretairen for Aarene 1751—59. — ⁵) Grev Christian Friis's Moder var den betydelige, indflydelsesrige og smukke Christine Sophie Reventlow († 1757), en Datter af Storkansleren Grev Conrad Ditlev Reventlow og altsaa Søster til Dronning Anna Sophie Reventlow. Grevinde Christine Sophie Reventlow ægtede efter sin Mand, Grev Niels Friis's tidlige Død (1699) det følgende Aar Storkansleren Grev U. A. Holstein til Holsteinborg († 1737). Malerier af Storkansleren med hans to Hustruer, født Gabel og født Holm, samt af Dronning Anna hænges paa Ravnholt.
- 176. ¹) Krigsministeriets Arkiv. Resolutionsprotokollerne og Rigsarkivet: Krigscancelliets indkomne Sager. — ²) Hirsch: Danske og norske Officerer. — ³) Paa Willestrup findes endnu et Portrætmaleri af General Juul, malet 1766 af V. F. Beenfeldt. Kmh. Sehested Juul købte det i 1924 paa Auktion i København over Malerier fra Rønningesøgaard.
- 177. ¹) Generalindens Faders Testamente af 11/7 1760, Ravnholt Arkiv. — ²) Ravnholts ældste, nuv. Del bygget c. 1592 af Niels Bildt. — ³) Geheimeraad Christian Sehested tilhørte den gamle holstenske Slægt Sested eller Sehestedt, som ikke kan paavises at være af samme Rod som den gamle, danske Slægt Sehested, hvortil for Eks. Frederik Juuls Hustru, Elisabeth Sehested hørte. — ⁴) I et Testamente paa Ravnholt af 15/8 1753 kalder Geheimeraadinde Charlotte Amalie Sehested Comtesse Sophie Hedvig Friis's ældste Datter for sin »Datterdatter«. — ⁵) I Ravnholt Arkiv findes hans Breve og skriftlige Forestillinger.
- 178. ¹) Klokkeren i Kapellet og Urklokkeren paa Hovedbygningen er støbt i 1704, thi det Aar lod Geheimeraad Chr. Sehested støbe 2 Klokker i København til Ravnholt. (Brev til Geheimeraad Chr. Sehested fra hans Sekretær i København, Vejermester paa Holmen P. Wartberg; Ravnholt Arkiv). Efter »Reflexions paa Ravnholt quarter-

og fuldslags Klocke» af 16/12 1707 (Ravnholt Arkiv), skrevet med Geheimeraad Sehesteds egen Haand, siger Urklokkens Kvarter- og Timeslag:

- 1) See Timens første Kvarter dig, oh Synder, paaminder, at Vandet i dit Timeglas saa sagtelig bortrinder.
- 2) De to Kvarter betyder, at dit Levnedts halve Dage alt borte er; gid du dem ej for sildig maa beklage.
- 3) De tre hos dig din Alderdom og tunge Aar anmelder, ja Døden selv, sligt vel betænke, det alt for meget gælder.
- 4) Den fulde Times sidste Slag for Dommeren dig kalder, Oh vel da Træet visselig vil ligge, som det falder.
- 5) O Jesu, som vor Timers Tal alene har i Hænde, gør, Frelser sød, paa al vor Nød en god og salig Ende.

Amen.

— ²⁾ I Ravnholt Arkiv findes mange af hende selv skrevne Bonnebøger. — ³⁾ Breve til Geheimeraadinde Sehestedt, Ravnholt Arkiv. — ⁴⁾ Ravnholt Arkiv.

Side 179. ¹⁾ F. Krogh: Danske Majorater. — ²⁾ Brev fra J. Rosenørn til Geheimeraadinde Charlotte Amalie Sehestedt. Ravnholt Arkiv. — ³⁾ Jyske Registre. Formodentlig ved en Trykfejl staar Fru Charlotte Amalie Gersdorffs Dødsaar i Adelsaarbog 1914 urigtigt opgivet til 1754.

— 180. ¹⁾ Overkrigssecretarens indkomne Breve, Rigsarkivet. — ²⁾ Ravnholt Arkiv og Jyske Registre. — ³⁾ Fynske Registre. — ⁴⁾ Skiftet efter Generalinde Juul i Ravnholt Arkiv. — ⁵⁾ Sjællandske Tegnelser 3/4 1750 og kgl. Skrivelse af s. D. i Ravnholt Arkiv.

— 181. ¹⁾ Kapellet var restaureret 1756 af Geheimeraadinde Charlotte Amalie Sehestedt. Kontrakt med Murer Laurs Simonsen, Ravnholt Arkiv. — ²⁾ A. Cronie: Herstedt Præstehist. i Kirkehist. Saml. I. — ³⁾ Skiftet efter Generalinde Juul i Ravnholt Arkiv. — ⁴⁾ Kancelliets Supplikprotokoller. — ⁵⁾ Aage Friis: Bernstorffske Papirer III, Side 527. Breve fra A. P. Bernstorff til Ditlev Rantzau.

— 183. ¹⁾ Ravnholt Arkiv. — ²⁾ O. Schack-Rathlows egenhændige Livsskildring i Ravnholt Arkiv og Historisk Tidsskrift 6. R., IV.

— 184. ¹⁾ Brev fra Geheimeraadinde Rathlow til Geheimeraadinde Sehestedt, Ravnholt Arkiv. I nogle Breve til Geheimeraadinde Sehestedt kalder Schack-Rathlow sig for hendes petit-fils.

— 185. ¹⁾ Ravnholt Arkiv.

— 186. ¹⁾ Schack-Rathlows Kusine, Geheimeraadinde Magdalene Charlotte Hedeveg Løvenskjold, f. de Numsen, en Datter af Overkrigssecretær Michael de N., i hvis Hus Schack-Rathlow, som nævnt, havde boet i sin Ungdom. — ²⁾ Bobé: Efterladte Papirer fra den Reventlowske Familiekreds, Bind IX, Side 39.

— 187. ¹⁾ Ravnholt Arkiv. — ²⁾ Breve til Schack-Rathlow fra A. Moltke af 26/7 1763 og Reventlow 19/4 1766, Ravnholt Arkiv. Loftet om Amtmandsembedet fornyede Kongen 6/1 1769; da Amtmand Woyda døde i 1778, var Schack-Rathlow paa Grund af sin anden Tjeneste ikke i Stand til at overtage Embedet. En anden blev da udnævnt, men paa den udtrykkelige Betingelse, at han skulde fratæde, naar Schack-Rathlow ønskede at forlade sin høje Stilling og overtage Amtet. (Skrivelse til S. R. af 13/4 1778, Ravnholt Arkiv). — ³⁾ Ang. Schack-Rathlows Deltagelse i den nye Regering henvises til Aage Friis: Andreas Peter Bernstorff og Ove Høegh-Guldberg og Holm. Danmarks—Norges Historie.

— 188. ¹⁾ Ravnholt Arkiv.

— 189. ¹⁾ Louis Bobé: Efterladte Papirer fra den Reventlowske Familiekreds Bind IX, Side XIV. — ²⁾ Ravnholt Arkiv. — ³⁾ Saml. til jysk Historie og Topografi 4. R., II.

— 190. ¹⁾ Hjort-Lorenzen og Salicath: Repertorium over Legater og milde Stiftelser. — ²⁾ Aage Friis: Bernstorffske Papirer III, Side 485, 545 og 601.

— 191. ¹⁾ Bricka: Dansk biografisk Lexikon.

— 193. ¹⁾ Erslev: Forfatterleksikon. — ²⁾ Hirsch: Danske og norske Officerer. — ³⁾ Krigscancelliets indkomne Sager. — ⁴⁾ Krigsministeriets Arkiv: Resolutionsprotokollen. — ⁵⁾ Krigsministeriets Arkiv.

— 194. ¹⁾ Krigsministeriets Arkiv: Resolutionsprotokollen. — ²⁾ L. Bobé: Charlotte Dorothea Biehls Breve Side 28—30. — ³⁾ I et Brev i Ravnholt Arkiv dat. Hirschholm den 18/7 1771 og underskrevet af Struensee tilsiges en Kammerjunker von Juul til Opvartning hos Dronningen paafølgende Mandag. — ⁴⁾ Vejle Amts Aarbøger 1915. — ⁵⁾ Jyske Registre 23/2 1787. — ⁶⁾ Rigsarkivet: Embedsansøgninger under Rentekammerets danske Sekretariat.

— 195. ¹⁾ Kgl. Resolution 104/1786. — ²⁾ Fynske Tegnelser. ³⁾ — Bobé: Efterladte Papirer

fra den Reventlowske Familiekrede, IX. Bind, Side 39. — ⁴) Jyske Tegnelser. — ⁵) Velsagtens havde Stiftelsen paa det Tidspunkt økonomiske Vanskeligheder, thi efter dens Indskrivningsbog i Ravnholt Godsarkiv ses i 1807, at 6 af Damerne mistede deres Hævning. Først atter i 1809 antoges nye Legatnydere, hvoriblandt dog ingen af de fornævnte 6. — ⁶) Rigsarkivet: 4. Departements Registranter. — ⁷) Bricka: Dansk biograf. Leksikon.

Side 196. ¹) Sjællandske Tegnelser.

- 197. ¹) 1. Departements Missiver i Rigsarkivet. — ²) Fynske Regist. — ³) Aage Friis: Bernstorffske efterladte Papirer III, Side 456. — ⁴) Frdr. Ludvig Juuls Hovedbog, Ravnholt Arkiv. — ⁵) Regeringsskiftet 1784. — ⁶) Ravnholt Arkiv. — ⁷) Relationer fra Preussen, Rigsarkivet. Herimellem findes ganske faa private Breve til A. P. Bernstorff.
- 198. ¹) E. Holm: Danmarks—Norges Historie VI, 1. — ²) Kmh. Juuls Depeschebog (Kopibog) i Relationer fra Stockholm. — ³) Relationer fra Stockholm. — ⁴) Korrespondance i Ravnholt Arkiv.
- 199. ¹) Skifte efter ham i April 1787 paa Ravnholt, Ravnholt Arkiv.
- 201. ¹) Lønningsmeddelelse fra Randers for Løjtnant Christian Sehestedt Juul fra 1/1 1750—31/12 1750 og fra 1/1 1751—11/7 1751 i Ravnholt Arkiv. Løjtnanten oppebar i Lønning 14 Rdl. pr. Maaned samt Fourage til en Hest, opgjort til 22½ Rdl. pr. Aar.
- 202. ¹) Rigsark.: Krigskancelliets indkomne Sager. — ²) Krigsministeriets Arkiv: Resolutionsprotokollen. — ³) Krigsministeriets Arkiv: Resolutionsprotokol. — ⁴) Hirsch: Danske og norske Officerer. — ⁵) Otto Vaupell: Den dansk-norske Hærs Historie. — ⁶) Auscultant = Ansættelse uden Løn for at faa Adgang til Befordring. — ⁷) Rentekammeret: Breve, Dokumenter og Aktstykker vedr. particulære Personer 1679—1848, Pakke J. — ⁸) Rigsark.: Relationer fra Sachsen. — ⁹) Rigsark.: Relationer fra Spanien.
- 203. ¹) Rigsarkivet: Relationer fra Holland.
- 204. ¹) Aage Friis: Bernstorffske Papirer I.
- 205. ¹) Ravnholt Arkiv: Efter Geheimeraadens Død søgte hans Enke om, at Patronatet maatte overgaa til Sønnen Ove. Dette nægtede Universitetets Consistorium ved Skrivelse af 17/1 1795. — ²) Fynske Register.
- 206. ¹) Ravnholt Arkiv. — ²) Fynske Register. — ³) 1 Rdl. kan vel sættes lig c. 8 Kr., naar der gaas ud fra Kronens normale Værdi, og naar Rigsdalerens datidige Købeværdi tages i Betragtning. — ⁴) Fynske Register. — ⁵) I Indkvarteringsprotokollen og Renovationsskatten (Raadhusarkivet) for 1784 staar Geheimeraadinden opført som havende ovennævnte Lejlighed, det senere, nu ombyggede Dannekjoldske Palæ (nu: Domus medicus). 1787 er den lejet ud til en anden. I Aarene 1775 og 1778 er der opført som Lejer af den en Kammerherreinde Juul, som imidlertid i 1778 ikke kan have boet der ret meget, siden hun ikke staar noteret for Skat. Mulig er denne Kammerherreinde Juul identisk med Generalinden, og Geheimeraaden har da beholdt Lejligheden efter sin Moder († 1777). I Ravnholt Arkiv findes en tynd, rød Bog, hvori er indført en Fortegnelse over Dækketøj, Sølvtøj m. m. for Aaret 1781 baade paa Landet og i København. Der angives ikke, hvem der har ejet Bogen, og den er hverken mærket med Ravnholt eller nogen Adresse i København. Hvis Bogen har tilhørt Geheimeraadinden, hvad der er Grund til at tro, giver en i Bogen værende Invitationsliste for Aarene 1781—1785 Oplysning om deres hyppige Selskaber, hovedsagelig for fremmede Diplomater. Efter Folketællingslisten den 1/7 1787 (Rigsarkivet) fandtes der boende paa Ravnholt følgende Folk foruden Herskabet. De nævnes i den Rækkefølge, hvori de er opført paa Listen: 1 Fruerpige (Kammerjomfru?), 1 Frøkenpige (Kammerjomfru hos Frøkenerne), 1 Husholderske, 1 Stupige, 1 Kokkepige, 1 Bryggerspige, 1 Malkepige (formodentlig til Køer, hvorfra Herskabet fik Mælk), 1 Høsepige, 1 Forvalter til Ravnholt og 1 Forvalter til Hellerup (Godsforvaltre), 1 Urtemand, 1 Kokkedreng, 1 Ladefoged, 2 Tjenere, 1 Smed, 1 Kusk, 1 Forrider, 1 Røgter, 1 Forvalter hos Forpagteren, 1 Husholderske, 1 Mejerist, 7 Piger i Hollænderiet (Mejeriet), 1 Ladefoged og 1 Ladekar. Efter at Ravnholt i Midten af det 19. Aarhundrede var gjort større steg selvfølgelig Folkehødet. Bortset fra Avlsgaardsfolk og Havens Folk var der for Eks. i 1900 alene paa Hovedbygningen følgende Folk, der spiste der: 1 Lærerinde, 1 fransk Bonne, 1 Barnepige, 1 Husjomfru, 1 Linnedjomfru, 1 Kammerjomfru, 4 Stuepiger, 1 Køkkenelev, 2 Kokkepiger, 1 Køkkenkarl, 1 Høsepige, 2 Tjenere, 2 Kuske og 3 Staldkarle.
- 207. Clausen og Rist: Portrætmalerens Dagbog S. 209. — ²) Louis Bobé: Efterladte Papirer fra den Reventlowske Familiekrede 9. B., Side 207 og 224.

- Side 208. ¹⁾ Regeringsskiftet 1784. — ²⁾ Mulig ved Kirkens Restaurering og Kapellet's Nedrivelse c. 1868, Side 432.
- 209. ¹⁾ Brev til Geheimeraadinden 18/7 1755, Ravnholt Arkiv. — ²⁾ Ravnholt Arkiv og Fynske Tegnelser. — ³⁾ Hellerup opført 1672 af J. C. Korbitz. — ⁴⁾ Fynske Tegnelser. — ⁵⁾ Fynske Registre.
- 210. ¹⁾ E. v. Bertouchs Saml. i Rigsarkivet. — ²⁾ Kancelliets Supplikprotokoller. Ansøgningen indgivet 28/1 1788. — ³⁾ I de Tider blev Gaarden Sophienlund drevet sammen med Ravnholt, hvad den iøvrigt blev til sidst i det 19. Aarhundrede. Efter Hoveriordningen af 16/2 1792 deltes Ravnholt Marker i 7 Lykker: Forreste Røde-lykke, c. 55 Tdr. L., yderste Rødelykke, c. 69 Tdr. L., Dyrhavelykken, c. 62 Tdr. L., Bjørnemoselykken, c. 43 Tdr. L., Kulleruplykken, c. 58 Tdr. L., yderste Tvedelykke, c. 51 Tdr. L., forreste Tvedelykke, c. 68 Tdr. L., ialt 410 Tdr. L. Sophienlund deltes ligeledes i 7 Lykker, Møllelykken, c. 13 Tdr. L., Maareskovlykken c. 15 Tdr. L., Charlottelykken, c. 11 Tdr. L., Birkemosen, c. 19 Tdr. L., Frederiksykken, c. 12 Tdr. L., Sophielykken, c. 12 Tdr. L., Sehestedlykken, c. 19 Tdr. L., ialt 104 L. De 48 hoverigørende Bønder indgav nu Klage til Kongen over Geheimeraadinde Sehestedt Juul og Forvalteren paa Ravnholt dels over, at de beordredes til mere Hoveri, end der paalaa dem efter ovennævnte Hoveriordning, dels at de ulov- ligen var lignet i Hartkorn, og at de ikke havde faaet tilstrækkelig Godtgørelse for de til Husmændene afgivne Jorder. De to sidste Punkter var dog uden Betydning, og hvad det første angik, enedes man med Bønderne paa Ravnholt Birketing den 31/10 1803 om en ny Driftsmaade af Ravnholt, hvorved Hoveriet blev mindre. Driftsplanen lagdes af Landinspektør Nouvel og gik ud paa følgende: Hoveriet op- hævedes paa Sophienlund. Paa Ravnholt deltes Markerne i 9 Lykker, nemlig For- reste Rødelykke 45 Tdr. L., yderste Rødelykke 145 Tdr. L., Dyrhavelykken 34 Tdr. L., gamle Bjørnemoselykke 41 Tdr. L., Bjørnemoselykken 42 Tdr. L., Kullerup- lykken 46 Tdr. L., yderste Tvedelykke 39 Tdr. L., forreste Tvedelykke 41 Tdr. L., Smedelykken 34 Tdr. L. Af Lykkerne lagdes de 4 ud i Korn, 1 med Rug, 1 med Havre og 2 med Byg, idet den ene dog sloges grøn. De andre Lykker laa hen i Græs, saaledes at 3½ benyttedes til Græsning og de resterende 1½ til Slaaning. Hoveriet for de 48 hoverigørende Bønder indskrænkedes herved til aarlig 2 Plojedage, 4 Harve- dage, 18 Spandage og 86½ Gangdage. Af disse sidste kunde Bønderne dog efter 7—8 Aars Forløb frigøre sig for Tærskedagene mod at betale 7 Rdl. aarlig, og Her- skabet var pligtig at modtage disse Penge i Stedet for Arbejde (Ravnholt Arkiv).
- ⁴⁾ Ravnholt Arkiv. — ⁵⁾ Vilh. Lorenzen: Studier i Dansk Herregaards Arkitektur S. 273. I Pontoppidans danske Atlas (1763) staar, at Hellerup dengang bestod af 1 grundmuret Hus med 2 Floje i Bindingsværk. Formodentlig har Geheimeraad- inden nedrevet disse to Floje og i Stedet opført den grundmurede Floj. — ⁶⁾ Fynske Tegnelser.
- 211. ¹⁾ Breve fra Geheimeraadinden til Grev Adam Moltke, Ravnholt Arkiv. — ²⁾ I disse Aar maatte Staten overtage ialt c. 50 store Ejendomme, i hvilken den havde hen- ved 6 Mill. Rdl. staaende i Prioriteter foruden Skatterestancer.
- 212. ¹⁾ L. Bobé: Grev Rantzau-Breitenburgs Erindringer. — ²⁾ Skitse over Kisterne i Krypten i Herrested Kirke. (Se Fig. 181 Side 470). — ³⁾ Hjort Lorenzen og Salicath: Repertorium over Legater og milde Stiftelser.
- 214. ¹⁾ Kammerherren skrev sig og skreves altid Ove Christen (ikke Christian), hvorfor han rigtigst burde hedde saaledes. — ²⁾ Bekendtgørelser af Avancements, Forflyt- telser m. m. ved Landmililitæretaten.
- 215. ¹⁾ Ravnholt Arkiv. — ²⁾ Bekendtgørelse af Avancement, Forflyttelser m. m. ved Landmililitæretaten.
- 217. ¹⁾ Ravnholt Arkiv. — ²⁾ Fynske Tegnelser.
- 218. ¹⁾ Fynske Tegnelser og Jyske Registre. — ²⁾ Ravnholt Godsarkiv, Hellerup. — ³⁾ Ravnholt Arkiv.
- 219. ¹⁾ Ravnholt Arkiv. — ²⁾ Jens Hegelund er vel af den gamle Præsteslægt H. og maaske Son af en af Ravnholts Funktionærer eller en af Kammerherrens Officerskamme- rater. Efter Kammerherrens Død opdroges han og deltog i Undervisningen sam- men med den lille Christian Sehestedt Juul, men blev aldrig Officer. Efter forgæves at have søgt Ansættelse ved det kgl. Teater i København blev han i 1828 antaget ved Teatret i Bergen. I den Anledning gav Kmh. C. Sehestedt Juul ham Rejsepenge og et nyt Sæt Klæder (Breve til Kmh. S. J. fra Birkedommer Haastrup i Ravnholt Birk, der havde Overtilsyn med Stamhuset under Kammerherrens Ophold i Ud- landet, Ravnholt Arkiv). Sikkert er han identisk med den cand. phil. Jens Hege- lung, som døde i November 1842, 38 Aar gl., og hvis Dødsfald averteres i Fyns Ti-

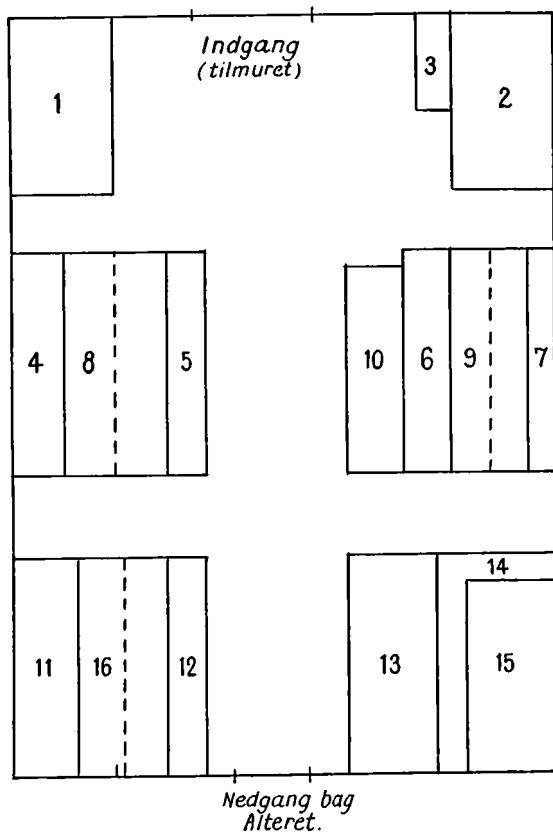

Fig. 181.

1. Geheimeraad Chr. Sehestedt Juul.
2. Geheimeraadinde Sehestedt Juul.
3. Frk. Bertha Georgine Sehestedt Juul.
4. } General og Generalinde Holck?
5. }
6. Niels Bildt.
7. Fru Margrethe Urne, gift med Niels Bildt.
8. } General og Generalinde Ove Juul.
9. }
10. Frk. Christiane Sophie Juul.
11. }
12. } Ukendte.
13. }
14. }
15. Gesandt, Kammerherre Frederik Ludvig Juul.
16. Ukendt.

Ovenpaa Kisterne Nr. 11 og 16 staar en Del Barnekister.

dende Nr. 180 af Broderen Chr. H. — ³) Kmh. Christian Sehestedt Juuls biografiske Optegnelser, Ravnholt Arkiv. — ⁴) A. Thorsøe: Slottet i Odense.

Side 220. ¹) Kmh. Christian Sehestedt Juuls biografiske Optegnelser til 1822, Ravnholt Arkiv.

— 221. ¹) Geheimekonferentsraad Adam Baron Holsten-Charisius (1793—1879), cand. jur. i 1815, var derefter en kort Tid Legationssekretær i Madrid og Stockholm, 1828 Kmh. Han blev 1826 gift med Magdalene Friccius v. Schilden og arvede i 1849 Baroniet Holstenshus og Nakkebolle. Hans Datter, Baronesse Emilie, blev senere gift med Kmh. Sehestedt Juuls Søn Ove. — ²) Prmlt. i Hestgarden, senere Geheimekonferentsraad, Kmh. Baron Frederik (Fritz) Bille-Brahe (1799—1871) til Egeskov, Kmh. Sehestedt Juuls Fætter, var gift med Marie Sophie Frederikke Bülow. — ³) Ravnholt Arkiv.

— 222. ¹) Ravnholt Arkiv, Breve til Kmh. Sehestedt Juul. — ²) »en« viser hen til noget tidligere skrevet, »Je me dis, mon cher enfant, que du commencement ce tourbillon et cette manière de vivre, de passer son tems vous a du paroître étrange, mais je pense que petit à petit vous vous y êtes habitués«, altsaa om hans Liv i Udlandet, hvorom Sehestedt Juul maa have skrevet til sin Bedstemoder. — ³) Generalmajor, Kmh. Knud Juul til Juelsberg, Gesandt i Paris, og Hustru Frederikke Christiane, f. Knuth fra Gyldensteen. — ⁴) Grev Gustav Christian Holck-Winterfeldt til Fjellebro, f. 1802, død 1885, gift 1837 med Comtesse Christiane Danneskjold, Søster til Kmh. Sehestedt Juuls gode Ven, den senere Generalpostdirektør Grev Sophus Danneskjold. — ⁵) Baron C. P. H. M. W. Dirckinck, Friherre af Holmfeld (1799—1880), Dr. jur., politisk Forfatter. — ⁶) Vistnok Kmh. Sehestedt Juuls Slægtning, den senere Geheimestatsminister, Grev Adam Moltke til Bregentved (1785—1864). —

- 7) Kmjkr. Thorkil Hoppe (1800—1871), senere Stiftamtmand paa Island. — 8) Kmh. Sehestedt Juuls Rejseoptegnelser, Ravnholt Arkiv.
- Side 223. 1) Indkom. Skrivelse til Livgard. til Hest, Rigsarkivet. — 2) Frk. Amalie v. d. Maases Søskende var: a) Frk. Henriette v. d. M., gift med Oberst, Grev Carl F. Moltke, b) Herman F. Rostgaard v. d. M., Kmh., Hofchef hos Enkedronning Marie Sophie Frederikke, c) Frk. Margrethe v. d. M., gift med Grev Adolf Brockenhuus-Schack, Giesegaard, d) Frk. Frederikke Marie Caroline v. d. M., Hofdame hos Hertuginde Wilhelmine, gift med Kapt., Kmjkr. W. Hedeman. Noget Billede af Frk. Amalie v. d. Maase eksisterer ikke. — 3) Breve til Kmh. Sehestedt Juul, Ravnholt Arkiv. — 4) Se Side 221, Fodnote 2). — 5) Dagbog for Aarene 1829—31 i Ravnholt Arkiv.
- 224. 1) Se Frk. Amalie v. d. Maases Søskende Side 223, Fodnote 2. — 2) Admiral Sten Bille, dengang Prmlt. og opvartende Kavalier hos Prinsesse Caroline. Han var gift med Caroline C. S. F. Bülow. — 3) Kmh., Grev Christian Adolf Rantzau til Brahesborg (1781—1847), Kammerherre Sehestedt Juuls Morbroder. — 4) Grev Gustav Holck. Se Side 222, Fodnote 3. — 5) Prins Frederik Wilhelm af Hessen Philipps-thal, senere Chef for Hestgarden, gift med Arveprins Frederiks Datter, Prinsesse Juliane Sophie. — 6) Ravnholt Arkiv. — 7) Kmh. Sehestedt Juuls Rejsedagbog i Ravnholt Arkiv.
- 225. 1) Kmh. Sehestedt Juuls Rejsedagbog, Ravnholt Arkiv. — 2) Kgl. Livgarde til Hest, Korrespondanceprotokol. — 3) Om hans Tjeneste her er intet fundet i Krigsministeriets Arkiv og ikke heller i Livregimentets Korrespondancebog. — 4) Rigsarkivet: 4. Departements Registrant og Ravnholt Godsarkiv.
- 226. 1) I Følge Suhms Samlinger I Side 76 er Hellerup Kirke indviet til Sct. Nicolaus, hvis Billede fandtes i Kirken. Han holdt 3 forgyldte Æbler i sit Skød, og hver Lørdag prydede de af Omegnens Piger, der attraaede et godt Giftermaal, Billedet (Statuen) med Urter og Baand. — 2) Rigsarkivet: 4. Departements Registranter og Ravnholt Godsarkiv. — 3) Jvnf. C. Weismann: Skove og Skovbrug paa Fyn i det 19. Aarhund. — 4) Ravnholt Godsarkiv.
- 227. 1) Jul. Schovelin: Fyns Diskonto Kasse 1846—1921.
- 230. 1) Breve i Ravnholt Arkiv. — 2) Fremhævet i Baron Blixens Brev.
- 232. 1) Kmh. Chr. Sehestedt Juul forlangte meget af sine Folk, men skaanede dem, hvor han kunde. For Eks. skulde det af Hensyn til Folkene undgaas, at der kom Gæster paa Ravnholt Lørdag og Søndag, hvor meget han end selv elskede at have Gæster hos sig.
- 233. 1) Fiona I 1863, Side 137. — 2) Hjort-Lorenzen og Salicath: Repertorium over Legater og milde Stiftelser.
- 234. 1) Ravnholt Arkiv. — 2) Indtil 1865 var Skovrider- og Skyttetjenesten paa Ravnholt forenet i en Person, medens Skovbrugets og Jagtens øverste Ledelse laa hos Stamhusbesidderen. I den første Driftsplan for Skovene, udarbejdet i 1851 af J. Wedell-Wedellsborg og O. Paulsen, bemærkes: »at Skovenes Bestyrelse staar under Ejerens Direktion og Overinspektion, under hvem Forvaltningen og Tilsynskontrollen bliver ført af 1 Skovrider, samt det specielle Tilsyn af 7 Skovfogeder. Skovarealet var da 1225 Tdr. L. Skovbruget paa Ravnholt har i de ældre Tider vistnok været forestaaet af en Skovfoged, der tillige var Skytte. I Aarene om 1838 kaldes Skovrideren og Skytten kun ved Fornavnet Nicolaj, uden at det er muligt at konstatere nærmere om ham. Hans Efterfølger, E. Warner, var Holstener eller Syd-slesviger. Han var vistnok uddannet hos Overførster König paa Als (Skovrider hos Hertugen af Augustenborg) og boede som Skovrider i en Aarrække paa Hellerup i en Portbolig, der laa foran Indkørselen til Hovedbygningen, altsaa paa den nuværende Gaardsplads, hvor der endnu synes at ligge Grundsten. Senere fik Warner som Tjenestebolig den saakaldte Vaadagergaard, hvis Jorder omkring 1867 blev indlagt under Stubbendrup og endnu kaldes »Skovriderjorden«. Warner skal have været hidsig, skældte meget ud og var Skovarbejdernes Skræk. I 1848 sendte Godsets Bønder en Deputation op til Kammerherre Sehestedt Juul og forlangte den tyske Skovrider fjernet, og Warner maatte rejse bort indtil efter Krigen. En Skovrider paa et Gods i den Tid havde meget med Befolkningen at gøre, idet han hvert Aar skulde anvise Hugst og Tørveskær i Fæstebøndernes »Skovmaal« og Moselodder samt paase, at Misbrug ikke fandt Sted. Om Warner fortælles følgende morsomme Historie: Han var bleven gift med en Mejerske eller Jomfru fra Ravnholt, og da Kammerherren nogen Tid efter var ridende til Ravnholt, hører han, at Jordmoderen netop var i Forretning hos Skovrideren. Da han lidt efter ser Warner komme ud i Gaarden, raaber han: »Naa Warner, hvad blev det saa til?« hvortil Warner raabte tilbage: »Det blev en Doublet, Hr. Kammerherr.« Warners Afløser blev G. A. Mou-

rier (se Side 244 f.). Han boede først paa Vaadagergaard, men flyttede 1867 ind paa det nyopførte Skovlyst. Han var kun Skovrider paa Ravnholt i 7 Aar og fratraadte 1872. Under hans dygtige Ledelse udvidedes Skovarealet fra 1225 Tdr. L. til c. 1490 Tdr. L., og der blev anlagt Hovedveje i alle Skove. Johan Frederik Wedell blev Skovrider 1872. Han var født 18/10 1842, blev Forstkandidat 1867 og giftede sig den 6/2 1873 med Emma Nora Høegh-Guldberg. Han fortsatte de af Skovrider Mourier ikke fuldførte Vejanlæg og Skovudvidelser og fik gennemført, at Skovene i 1876—77 blev opmaalte og planlagte af Forstkandidat J. M. Buch, et omfattende og grundigt Arbejde af blivende Værd. Skovarealet udvidedes til c. 1888 Tdr. L. I 1887 blev Skovrider Wedell Overfører paa Vallo, hvor han døde den 14/3 1919. Kristian Erhard Mørk-Hansen blev Skovrider i November 1887. Han er født den 1/4 1861, blev Forstkandidat 1883 og giftede sig den 12/7 1892 med Inge Margrethe Matilde Wedel, Datter af Skovrider Mørk-Hansens Forgænger, Overfører Wedel. — ³⁾ Efter en Jordebog i Ravnholt Arkiv udgjorde Ravnholt og Hellerup endnu i 1849: Ravnholt Hovedgaard 53 Tdr. H., ialt med Sophienlund (13 Tdr. H.) og Bondergods 325 Tdr. H. Foruden Huse udgjorde dette c. 51 Gaarde, fordelt med 12 i Herrested By, 7 i Kragelund, 5 i Villumstrup, 3 i Maareskov, 20 i Maare. Resten spredt. Hellerup Hovedgaard 42 Tdr. H., ialt med Bondergods 398 Tdr. H. Dette bestod foruden Huse af c. 57 Gaarde, fordelt med 17 i Havndrup, 13 i Søllinge, 8 i Eskildstrup, 12 i Ferritslev og 7 i Rølsted. — ⁴⁾ Efter en Synsforretning 1796 (Ravnholt Arkiv) og en Bygningsplan 1803 (Ravnholt Bibliothek) bestod Ravnholt dengang af 2 Floje, Fruerstueflojen og Bryggerflojen (se Billede I Side 181). Kmh. Sehestedt Juul nedrev samtidig det gamle Taarn paa Midterflojen ind mod Gaarden. — ⁵⁾ Rigsarkivet, 4. Departements Registrant. — ⁶⁾ A. Crone, Herrested Præstehist. i Kirkehist. Saml. I.

Side 236. ¹⁾ Ravnholt Arkiv.

- 237. ¹⁾ Hertug Christian Carl Frederik August (1798—1869), gift 1820 med Comtesse L. L. Danneskjold-Samsøe (1796—1867) stod i 1848 i Spidsen for det slesvig-holstenske Parti. Hertugens Broder, Prins Frederik (Fritz) af Noer (1800—1865) var gift 1829 med Hertuginde Syster, Comtesse Henriette Danneskjold-Samsøe (1806—58).
- 238. ¹⁾ Ravnholt Arkiv.
- 239. ¹⁾ Kmh. Chr. Sehestedt Juul var i Februar—Marts opereret for Blæresten. Kort for sin Død var han atter syg af Blæresten, og Dødsaaarsagen har sikkert været en Blæresygdom. — ²⁾ Trykt Ligprædiken i Ravnholt Bibliothek.
- 240. ¹⁾ Ravnholt Bibliothek.
- 241. ¹⁾ Hjort-Lorenzen og Salicath: Repertorium over Legater og milde Stiftelser.
- 243. ¹⁾ Fru Agnes Mouriers Memoire, nedskrevet af hende selv.
- 246. ¹⁾ Prins Frederik Wilhelm af Hessen-Philippsthal var gift med Arveprins Frederiks Datter, Prinsesse Juliane Sophie.
- 247. ¹⁾ Skovfoged Peter Hansen i Ravnholt Dyrehave. I 50erne var han Jæger hos Kmh. Chr. Sehestedt Juul. Betegnende for Datidens gode Forhold er, at da Peter Hansen i Slutningen af 50erne blev gift med Overstupigen paa Ravnholt, holdt Kmh. Chr. Sehestedt Juul sin trofaste Jægers Bryllup paa Hovedbygningen paa Ravnholt oppe i Herskabets Stuer. Baade Kammerherren og Kammerherreinden sad med til Bords under hele Middagen oppe i Spisestuen paa Ravnholt, hvor Peter Hansen og Ane Overstupige var dygtig generte over at blive vartede op.
- 248. ¹⁾ Rybniczek giftede sig med en rig Gaardmandsdatter fra Egnen, og Kammerherren byggede et Hus til ham, som endnu den Dag i Dag kaldes »Ungarerhuset«. Det ligger tæt ved det nye Ravnholt Mejeri. Nogen Tid efter at Rybniczek var bleven gift, spurgte Kammerherreinden ham, om han nu var lykkelig, hvortil han svarede: »Ach nein, so unglücklich, so unglücklich, Frau Ritmeisterin«. Forbauset spurgte Kammerherreinden ham, hvorfor han da havde gjort det, og han svarede: »Der Kammerherr dat will.« — ²⁾ Comtesse Henriette (Henny) Louise Elisabeth Danneskjold-Samsøe, f. 20/1 1836, gift 15/10 1863 med engelsk Oberstløjtnant H. W. John Byng, n. æ. Søn af Greven af Strafford.
- 252. ¹⁾ Samtidig med Restaureringen blev det indvendige af Hovedbygningen grundigt forandret. I Stuen laa Gæsteværelser og længst mod Vest Billardværelse (som nu) og Havestue med Udgang til Haven. Denne Udgang tilmuredes og erstattedes med Udgangen gennem Taarnet. I Havestuen indrettedes Bibliothek, som ordnedes i Aarene 1869—70 væsentlig af Pastor Crone i Herrested og Skovrider Mourier. Værelserne nærmest Billiardstuen mod Øst omdannedes til en stor Havestue (nuv.). I den østlige Halvdel af Midterflojen indrettedes de nuværende Gæsteværelser, og en Gang, der laa i den østligste Ende af Flojen og førte ud til Køkkenet, toges med

ind hertil. Paa 1. Sal forlængedes Spisestuen 1 Vindusfag, idet det tidligere store Anretterværelse gjordes smallere, men forøgedes ved Taarnværelset. De hvidskurede Gulve forsvandt. Køkkenet gjordes større, og den nuværende Indgang til det huggedes gennem Muren. Tidligere gik man gennem en Indgang henne ved Kapellet ind i en Borgestue og derfra ind i Køkkenet. Forskellige mindre Værelser blev slaet sammen til større, for Eks. Kammerherrens Stue, hvor der før var indrettet en Del af den som Venteværelse, Kammerherreindens Stue o. fl. Selve Midterflojen gjordes højere, saaledes at den øverste Etage kunde blive lys og beboelig. Det gamle Vaskeri (udfor Gaarddammen) nedrevedes og den nuv. Vaskeribygning, der var tilbygget Køkkenflojen og kaldtes Jomfruflojen, blev skilt herfra. — ²⁾ Hvor den nuværende Indkørsel er, laa tidligere en Ladebygning, som lukkede mod Vest for Avlsgaarden. Laden blev imidlertid revet ned og ved Indkørselen, der indrettedes her, opsattes Jernporten, der hidtil havde staaet, hvor Ryslingevejen passerede Køkkenhavens sydlige Indhegning.

- Side 254. ¹⁾ Efter Auktionsbekendtgørelsen hørte der under Hovedgaarden ialt 530 Tdr. L., hvoraf 12 Tdr. L. Have, 64 Tdr. L. opdyrket Kærjord, 329 Tdr. L. Ager, 23 Tdr. L. Eng. Resten var tildelt opdyrket Hedejord. Hovedgaarden stod opført til 28 Tdr. H., 5 Sk. og $\frac{3}{4}$ Alb. Skovene i Astrup og Rostrup Sogne stod opført til 14 Tdr. og 6 Skp. Skovskylt, ialt 1181 Tdr. L., hvoraf 780 Tdr. L. Bøgeskov, 60 Tdr. L. Bøge- og Egeskov, 240 Tdr. L. Naaleskov. Willestrup Vandmølle er ansat til 32 Tdr. L. Det mere, som Gaarden ovenfor er ansat til, maa altsaa være Jord og Skov, som Kammerherren har købt ved Auktionen og derefter lagt til Hovedgaarden.
- 255. ¹⁾ Tærskeladen er opført 1785. Den vestre Ende af Laden (Kornmagasin) er ombygget 1818, Hestestalden opført 1847 og den saakaldte ny Lade 1860. Forpagterboligen er opført 1853 og Møllen 1852.
- 256. ¹⁾ Landstingsprotokollerne. — ²⁾ Højskolebladet 1891.
- 260. ¹⁾ I Begyndelsen — vistnok indtil Faderens Død — havde han Valgsproget: «Fais ce que dois, advienne que pourra», hvilket bl. and. Steder findes om Vaabenskjoldet i en Signetring, han forærede sin Hustru.
- 264. ¹⁾ Ravnholt Bibliothek.
- 265. ¹⁾ Ravnholt Bibliothek.
- 268. ¹⁾ Christine Hansen var født i Ryslinge og kom 18 Aar gl. i 1851 til Ravnholt som som Stupige hos Kmh. Christian Sehestedt Juuls Bedstefader. Hun tjente derefter baade hans Bedstefader, Fader og ham selv og blev sluttelig Barnepike for hans to ældste Børn. Sine gamle Dage levede hun i et Hus tæt ved Ravnholt, hvis ældre og yngre Generation af Familien Sehestedt Juul ærede og elskede det gamle, trofaste Tyende. Hun døde 1920, 87 Aar gl. og begravedes paa Hersted Kirkegaard tæt op til den Sehestedt Juulske Familiegravelse. Paa Billedet I Side 269 af Begravelsen ses paa det ene, Fig. 91, de unge fra Ravnholt i Besøg paa Babs (Christine Hansens) Grav. — ²⁾ Godsforvaltre paa Ravnholt: Fra c. 1820—1831: P. Eidorff. Fra c. 1831—1837: Bernig. Fra c. 1837—1871: Kammeraad Plesner. Fra 1871—1891: Waldemar U. Copmann, f. 6/9 1836, død den 21/10 1891, gift med Cecilie Arffmann, f. 11/11 1835, død 26/11 1901. Godsforvalter W. U. Copmann var en overordentlig dygtig og samvittighedsfuld Mand. Ved sin Tiltrædelse fik han først det meget vanskelige Hverv at redde, hvad reddes kunde, fra det mislykkede Foretagende med Flade- og Ørum-Søerne (jvnf. I Side 260 f.). I hans Tid fortsattes det paabegyndte Salg af Stamhusets Fæstegods og Inddragning af Jord, særlig under Stuppendrup og Holmegaard, og det var paa hans Initiativ, at Kmh. Sehestedt Juul paabegyndte det store Arbejde med Kultivering af Kæret paa Willestrup. Fra 1891: Joh. Copmann, Søn af Forgængeren, f. 11/3 1864, gift med Emilie Julie Crone, f. 5/7 1863, en Datter af Sognepræst A. Crone til Hersted. I hans Tid blev Lykkesholm købt, og endvidere forestod han det betydelige og omfattende Arbejde med Stamhusets Afløsning.
- 270. ¹⁾ Kammerherreinde Sehestedt Juuls Søskende er: a) Overingeniør Gustav Valentin ved de danske Statsbaner. b) Julius Valentin, overtog efter Faderen Forpagtningen af Vasebøkgård. c) Ingeniør, cand. polyt. Ulrik Valentin, død i 1902. d) Marie E. Valentin, gift med Godsforvalter Jacob Velschou paa Corselitze.
- 273. ¹⁾ Hovedgaardens Størrelse udgør nu: Ravnholt c. 611 Tdr. L., eller 61 Tdr. 3 Sk. $1\frac{1}{2}$ Alb. Hartkorn; Nislevgaard c. 543 Tdr. L., eller 66 Tdr. 5 Sk. 2 Fdk. $1\frac{1}{2}$ Alb. Hartkorn; Hellerup c. 550 Tdr. L., eller 56 Tdr. 6 Sk. 3 Fdk. $1\frac{1}{2}$ Alb. Hartkorn. Under Hellerup drives tillige Holmegaard med c. 201 Tdr. L. eller 20 Tdr. 5 Sk. 1 Alb. Hartkorn. — Nedenstaaende Oversigt angiver Stamhusets Størrelse i de forskellige Aar og viser, hvorledes det sidste Fæstegods efterhaanden ganske er over-

gaaet til fri Ejendom. Hartkornet er kun anført i Tdr., undtagen ved Sammenlægningen, hvor der er taget Hensyn til Skp., Fdk. og Alb. Sammenlægningssummerne passer derfor ikke ganske til de sammenlagte Størrelser. Som nævnt I Side 250 udgjorde Stamhuset i Midten af det 19. Aarhundrede ialt 1227 Tdr. Hartkorn, hvoraf 196 Tdr. under Hovedgaardene.

	Fidekommis- kapital	Matricul, Ti- ende Hartkorn	Skovskylid	Bondeskylid	Hovedgaards- takst og det til fri Raadig- hed i Henhold til Lov af 1861 udtagne
1879.					
A. Hovedgaardene.....					204
B. Tiendeejendom.....		350			
C. Skovene.....			30	37	
D. Fæstegods:					
I. Ravnholt Gods....				40	38
II. Hellerup Gods....				46	12
III. Nislevgaard Gods..				56	1
	2,460,006				
ialt	2,460,006	350	30	180	256
1892.					
A. Hovedgaardene.....		350			234
B. Tiendeejendom.....					
C. Skovene.....			30	39	9
D. Fæstegods:					
I. Ravnholt Gods....				8	22
II. Hellerup Gods....				23	18
III. Nislevgaard Gods..				44	1
	2,697,390				
ialt	2,697,390	350	30	116	286
1921.					
A. Hovedgaardene.....					275
B. Tiendeejendom.....					
C.			30	42	12
D. Fæstegods					
I. Ravnholt Gods....					
II. Hellerup Gods....				2	
III. Nislevgaard Gods..					
	3,284,468				
ialt	3,284,468		30	44	292

— ²⁾ Jvnf. C. Weismann: Skove og Skovbrug paa Fyn i det 19. Aarh., Hellerup og Ravnholt.

Side 282. ¹⁾ De aarlige Jagtudbytter var i Gennemsnit: I Aarene 1878—83: 25 Vildsvin, 41 Stk. Daavildt, 31 Stk. Raavildt, 73 Harer, 22 Fasaner, 87 Agerhøns og 20 Ræve. I Aarene 1884—87: 17 Vildsvin, 54 Stk. Daavildt, 19 Stk. Raavildt, 45 Stk. Harer, 0 Fasaner, 95 Agerhøns, 15 Ræve. I Aarene 1906—15: 24 Vildsvin, 77 Stk. Daavildt, 47 Stk. Raavildt, 267 Harer, 756 Fasaner, 46 Agerhøns, 0 Ræve. (Rævene er udryddet ved Gift). Ved den store Jagt i 1910 den 25-26/11 skødes: 1 Raa, 85 Harer, 444 Fasaner, 2 Ræve og ved Jagten den 24-25/11 1919 skødes: 1 Daakalv, 2 Stk. Raavildt, 109 Harer, 979 Fasaner (Haner og Høner).

— 283. ¹⁾ Dette sker ved at tømme Glas med den enes Arm bøjet om den andens, som ved Dus-Drikning.

— 289. ¹⁾ Ravnholt havde ikke Hjemfaldsret.

- Side 294. ¹⁾ Jvnf. for Eks. Husmandsbladet i de første Dage af Okt. 1924 i Anledning af, at Grevskabet Langeland ikke agter at søge Afløsning.
- 298. ¹⁾ Efter Referat i Berlingske Tidendes Morgenudgave 8/2 1925. — ²⁾ Side 34, Fodnote 2, 3. og følgende Stk. — ³⁾ Erstatning for den Jord, der skal afstaas til Staten. — ⁴⁾ Den aarlige Afgift for de Majorater, som ikke ønskes afløste, altsaa 1— $1\frac{1}{5}$ % af Besiddelsens Værdi. — ⁵⁾ Stamhuset Ravnholt havde ikke Hjemfaldsret. Kun ialt 1 Stamhus havde Hjemfaldsret, nemlig Stamhuset Erholm og Søndergaard.

II. DEL

- Side 309. ¹⁾ I Middelalderen brugtes Navnene Johannes og Jens i Flæng ligesom Niels og Nicolaj o. s. v. — ²⁾ Erslev: Fortegnelse over Danmarks Breve fra Middelalderen. I 1354 oplod Henrik Nielsen Panters Arvinger Herregaarden Aastrup til Kong Valdemar som forbrudt Gods efter Loven. — ³⁾ Velsagtens Peder Munk til Holbækgaard. — ⁴⁾ Sikkert den Niels Glob, som 1343 fik Gods i Thy i Pant af Peder Vendelboe.
- 310. ¹⁾ Erslev: Fortegnelse over Danmarks Breve fra Middelalderen. — ²⁾ Huitfeldts Bispekrønike Side 69. — ³⁾ Rigsarkivet, Nørrejylland 4. Seglet omtales i Henri Petersen: Danske adelige Sigiller, i Thisets Saml. i Rigsarkivet og i Adelsaarbog 1890. Alle disse Steder nævnes det som et Juul-Segl med Lillie, og paa en i Rigsarkivet værende Fortegnelse over danske Adelsmænd, ført à jour af Thiset, kaldes Palne Jensen for en Juul. Derimod har Thiset — formodentlig ved en Fejlskrift — i samme Dokument i Erslev »Fortegnelse over Danmarks Breve fra Middelalderen« kaldet Palne Jensen en »Grubbe«. I Originalen i Rigsarkivet er Seglet i Tidens Løb blevet ukendeligt. Sagkyndige i Rigsarkivet, der har haft med Udgivelsen af nævnte Bog (Fortegnelse over Danmarks Breve) at gøre, har efter en Undersøgelse meddelt som deres bestemte Opfattelse, at Thiset i sine Meddelelser til Udgifverne af Bogen af en Fejltagelse er kommet til at skrive Grubbe i Stedet for Juul ved Palne Jensen, som endog i Registret til Bogen (1. Bind) opføres rigtigt under Slægten Juul. — ⁴⁾ Huitfeld: Danmarks Riges Kronike I, Side 407. — ⁵⁾ Script. Rer. D. VI, Side 448 og 484 og Saml. til jysk Hist. og Topografi 9. B., Side 9. — ⁶⁾ Huitfeld: Danmarks Riges Krønike I; Side 427.
- 311. ¹⁾ Adelsaarbog 1890, Side 261. — ²⁾ Adelsaarbog 1890, Side 135 og Dansk biog. Leksikon. — ³⁾ Erslev: Fortegnelse over Danmarks Breve fra Middelalderen. — ⁴⁾ Thiset: Adelige Sigiller. — ⁵⁾ Erslev: Testamenter fra Danmarks Middelalder Side 86 og 122. — ⁶⁾ Traps Beskrivelse af Danmark og Thisets Saml. i Rigsarkivet.
- 312. ¹⁾ Huitfeld: Danmarks Riges Krønike S. 367. — ²⁾ Vist den N. Torbernsen, hvis Søster var Moder til Henrik Nielsen Panter Side 310. — ³⁾ Thisets Saml. i Rigsarkivet og Erslev: Fortegnelse over Danmarks Breve fra Middelalderen. — ⁵⁾ Adelsaarbog XXII, Side 300. — ⁶⁾ H. Petersen: Danske adelige Sigiller. — ⁷⁾ Adelsaarbog 1901, Rettelser og Tilføjelser. — ⁸⁾ Ældste danske Arkivregistratur. — ⁹⁾ Traps Beskrivelse af Danmark, 3. Udg. — ¹⁰⁾ Samling til jysk Historie og Topografi 9. B., Side 8.
- 313. ¹⁾ Thisets Saml. i Rigsarkivet og Erslev: Fortegnelse over Danmarks Breve fra Middelalderen. — ²⁾ Saml. til jysk Historie og Topografi 9. B., Side 8. — ³⁾ Huitfeld: Danmarks Riges Krønike. — ⁴⁾ Hass: Familien Hass III, Side 109. — ⁵⁾ Thiset: Danske adelige Sigiller.
- 314. ¹⁾ Erslev: Fortegnelse over Danmarks Breve fra Middelalderen. — ²⁾ Af denne Linie er sikkert *Esge Holste*, der nævnes 1378 i en Voldgiftskendelse (Adelsaarbog 1890 Side 262) om Gods i Guldager. Holste er kun et Tilnavn. Han fører ligesom sine to Søner en liggende Lillie. Mulig er han en Søn af Malte Nielsen, der kan tænkes at have været gift med en Datter af Esge Frost Lange, efter hvem Esge Holste saa har sit Fornavn. Hvad der kan tyde herpaa er, at Niels Maltesen synes at have arvet Part i »Hasselholt«, hvori ogsaa Sophie Esgesdatter Frosts Datter, Fru Gunner Bosdatter Høg, ejede Part (se senere under Niels Maltesen). Eske Holstes Søner (Adelsaarbog 1890): a. *Splid Esgesen*, var 1406 nærværende paa Kongens Retterting i Ribe og beseglede 1409 et Brev til Vitterlighed. b. *Knud Esgesen*, nævnes 1408 som en i Ribe bosat Adelsmand og beseglede 1409 et Brev til Vitterlighed. — ³⁾ Molbek og Petersen: Udvalg af hidtil utrykte danske Diplomer og Breve. — ⁴⁾ H. Petersen: Danske adelige Sigiller. — ⁵⁾ Ribe Stiftkiste, Afskrift i Rigsark. Nr. 86. — ⁶⁾ Ribe Stiftkiste, Afskrift i Rigsark. 95. — ⁷⁾ Erslev: Fortegnelse over Danmarks Breve i Middelalderen.

- Side 315. ¹⁾ Erslev: Fortegnelse over Danmarks Breve fra Middelalderen. — ²⁾ I nogle Skøder af 1367 (Erslev: Danmarks Breve fra Middelald.) fra Bo Høg optræder som Vidner Ivar Ivarsen Lange og *Niels Papæ*. Denne sidste fører ved disse Lejligheder Lillie-vaabnet, og han henregnes da ogsaa almindeligt til Slægten Juul. Da Papæ kun er et Tilnavn, er det ikke urimeligt at antage, at han er af denne Linie og maaske endog identisk med Niels Maltesen. — ³⁾ En *Jes Truelsen* nævnes 1479 til Vesløgsgaard i Vester Han Herrea og fører da Juulernes Lillie (Thiset: Adelige Sigiller). Vist nok har han kun været Foged paa Gaarden, Globernes gamle Ejendom (I Side 50), som paa dette Tidspunkt ejedes af Morten Krabbe († 1483), gift med Karen Glob, hvis Faster, Johanne Glob, var Moder til Niels Sorensen Juuls Hustru, Mette Glob. Et Par Aar for, nemlig 1464, nævnes Jes Truelsen som Tingsvidne i Dueholms Diplomatarium. Niels Truelsen eller Throegelsen, se I Side 47. — En Niels Glob, formodentlig Niels Mogensen Glob til Vesløgsgaard, vidner 1376 sammen med Magnus Maltesen, I Side 314. — ⁴⁾ Traps Beskrivelse af Danmark og Thisets Saml. i Rigsarkivet. — ⁵⁾ Ældste danske Arkivregistratur. — ⁶⁾ Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen.
- 316. ¹⁾ Ældste danske Arkivregistratur. — ²⁾ Thisets Saml. i Rigsarkivet og Traps Beskrivelse af Danmark. — ³⁾ Adelsaarbog XXII, Side 308.
- 317. ¹⁾ Heise: Diplomatarium Vibergense. — ²⁾ I et Vidne af Jelling Syssel af 16/5 1486 (O. Nielsen: Gamle jyske Tingsvidner) vidner en Malte Jewel for den før omtalte Bo Høg (Side 315), der synes at have staaet i en vis Forbindelse med Lillie-Juul-Slægten. Nævnte Malte Jewel er alm. henført til Slægten Juul med Stjernen og antages identisk med den samtidig forekommende Malte Juul til Holmgaard. — ⁴⁾ Gunderstedgaard blev senere solgt og ejedes 1509 af Malte Lauridsen Viffert til Rebstrup.
- 318. ¹⁾ Huitfeldt: Danmarks Riges Kronike. — ²⁾ Jvnf. iøvrigt: C. G. Brunius: Nordens ældsta Metropolitankyrka, Side 198 f. — ³⁾ Huitfeldts Bispekrønike. — ⁴⁾ Erik Pontoppidan: Kirkehistorie 6. Bog, Side 391. — ⁵⁾ Huitfeldt: Danmarks Riges Krønike I, Side 833. — ⁶⁾ Danske Saml. 4. R., 5, Side 99. — ⁷⁾ Kinch: Ribe Bys Historie. — ⁸⁾ Huitfeldt: Danmarks Riges Historie I, Side 833.
- 319. ¹⁾ Erslev: Danmarks Breve fra Middelalderen. — ²⁾ Danske Saml. 4. R., 5, Side 99. — ³⁾ Huitfeldt: Danmarks Riges Kronike. — ⁴⁾ Huitfeldts Bispekrønike.
- 320. ¹⁾ Adelsaarbog II. — ²⁾ Krarup og Lindbæk: Acta pontificium III. — ³⁾ Billede af Gravstenen i Klevenfeldt: Nobilitas Daniae et monumentatis I i Rigsarkivet. — ⁴⁾ H. Petersen: Gejstlige Sigiller. — ⁵⁾ Thisets Saml. i Rigsarkivet.
- 321. ¹⁾ Thisets Saml. i Rigsarkivet. — ²⁾ Erslev: Fortegnelse over Danmarks Breve fra Middelalderen. — ³⁾ Arne Magn. Saml. Fasc. XXIV, 8 og Erslev: Testamenter fra Danmarks Middelalder. — ⁴⁾ Krarup og Lindbæk: Acta pontificium IV. — ⁵⁾ Rigsark. Klevenfeldt: Nobilitas Daniae et monumentatis. — ⁶⁾ Thiset: Danske adelige Sigiller. — ⁷⁾ Saml. til Fyns Hist. og Topografi 9. B., S. 176.
- 322. ¹⁾ Kolderup-Rosenvinge: Gl. danske Domme II, Side 178—179. — ²⁾ Langebecks Diplomatarium. — ³⁾ Geheimeark. Top. Saml. Pergament. — ⁴⁾ Klevenfeldts Afskrifter. — ⁵⁾ Adelsaarbog 1897. Tilføjelser og Rettelser. — ⁶⁾ Adelsaarbog XXII, Side 307 og Adelsaarbog 1897, Rettelser og Tilføjelser.
- 323. ¹⁾ Thisets Saml. i Rigsarkivet. — ²⁾ Kancelliets Brevbøger. — ³⁾ Resen: Frederik II's Historie Side 95. — ⁴⁾ Garde: Efterretninger om den dansk-norske Somagt. — ⁵⁾ Thisets Saml. i Rigsarkivet. — ⁶⁾ H. D. Lind: Fra Frederik II's Tid. — ⁷⁾ Personalhist. Tidsskrift 1880, Side 125.
- 324. ¹⁾ Kancelliets Brevbøger. Bemærkning herom er gjort paa selve Iver Juuls Pantebrev af 1563. — ²⁾ Thisets Saml. i Rigsarkivet.
- 325. ¹⁾ Adelsaarbog 1897, Tilføjelser og Rettelser. — ²⁾ Kirkehist. Saml. 3. R., 4 og IV, Side 72. — ³⁾ Kirkehist. Saml. 4. R., 3, Side 818. — ⁴⁾ Kirkehist. Saml. V, Side 351. — ⁵⁾ Diplomatarium Vibergense. — ⁶⁾ Kancelliets Brevbøger. — ⁷⁾ Kolderup-Rosenvinge: Gl. danske Domme III, Side 285—286.
- 326. ¹⁾ Krog: Efterretninger om Viborg Side 155. — ²⁾ Rørdam: Universitetets Historie II, Side 748. — ³⁾ C. Klitgaard: Nibe Bys Historie. — ⁴⁾ Kancelliets Brevbøger. — ⁵⁾ Kirkebøgerne fra Nibe begynder først 1765 og de gejstlige Skifteprotokoller for Hornum Herred først 1716. — ⁶⁾ Afskrift af Ove Juuls Ligprædiken i Anne Krabbes Kopibog, Gl. kgl. Saml. Fol. 844, Side 259. Den begavede og intelligente Fru Anne Krabbe (1552—1618) var gift med Jacob Bjørn til Stenalt, der var Son af Bjørn Andersen til Stenalt og Anne Henriksdatter Friis. Denne sidste blev 2. Gang gift med Ove Lunge til Tirsbæk og blev i dette Ægteskab Moder til Kirsten Lunge, gift med Axel Juul til Willestrup.
- 327. ¹⁾ Kaldet Græskjærsholm. — ²⁾ Kancelliets Brevbøger.

- Side 328. ¹⁾ Kancelliets Brevbøger. — ²⁾ O. Nielsen: Københavns Diplomatarium. — ³⁾ Gl. kongl. Saml. Fol. 844, Side 161. Anne Krabbes Kopibog.
- 329. ¹⁾ J. Gjødesen: Ligprædiken over Jørgen Kaas. — ²⁾ Pergamenter i Ravnholt Arkiv. — ³⁾ K. Erslev: Rigsraad og Stændermøder i Chr. IV's Tid. — ⁴⁾ Saml. til jysk Historie og Topografi III, Side 4.
- 330. ¹⁾ Danske Magasin 5. R., 1. Jysk Hartkornliste 1638. — ²⁾ Saml. til jysk Historie og Topografi 3. R., 2, Side 326. — ³⁾ Danske Magasin 5. R., 1. I Hartkornlisten her for 1638 opgives hun til at eje de her nævnte Gaarde til ialt 584 Tdr. H. Dorte Juul var imidlertid død i 1634, og det er da vel kun Sloseri ved Affattelsen af Listen i 1638, naar hun endnu opføres som Ejer. Et lignende andet Tilfælde findes et andet Sted i Listen. Mulig har Behandlingen af Boet trukket længe ud, hvilket bl. and. bekræftes derved, at Hans Juul først i 1638 arver Rygaard. — ⁴⁾ L. Laurson: Kronens Skoder. — ⁵⁾ Kancelliets Brevbøger. — ⁶⁾ Hofmanns Fundat. II, Side 209. Efter Hjort Lorenzen og Salicath: Repertorium over Legater og milde Stiftelser henlagdes Legatet 1740 til Horsens Skole, hvorfra atter 1836 de 226 Rdl. henlagdes til Aarhus Skole. — ⁷⁾ Hjort Lorenzen og Salicath: Repertorium over Legater og milde Stiftelser.
- 331. ¹⁾ Jyske Tegnelser. — ²⁾ Danske Saml. 2. R., 2, Side 260. — ³⁾ Møllerup: Billeættens Historie I, 2. Afsnit, S. 472. — ⁴⁾ Meidell: Billeættens Historie, 1. Dels 2. Afsnit, Side 473.
- 332. ¹⁾ Pontoppidan: Danske Atlas. — ²⁾ Traps Beskrivelse af Danmark. — ³⁾ Kancelliets Brevbøger. — ⁴⁾ A. Larsen: Kalmarkrigen. — ⁵⁾ Sjællandske Tegnelser. — ⁶⁾ Jyske Registre.
- 333. ¹⁾ Efter Befaling af 14/4 1620 stillede 9 Gaarde = 1 Lægd 1 Soldat. — ²⁾ Bricka og Fredericia: Christian IV's Breve. — ³⁾ Jyske Tegnelser.
- 334. ¹⁾ Jyske Registre.
- 335. ¹⁾ Thisets Saml. i Rigsark. — ²⁾ Danske Magasin 5. R., 1, jysk Hartkornliste 1638. — ³⁾ Jyske Registre. — ⁴⁾ L. Laurson: Kronens Skoder. — ⁵⁾ Viborg Skøde- og Pantebog. — ⁶⁾ Vejle Amts Aarbøger 1911. — ⁷⁾ Jyske Registre. — ⁸⁾ Jyske Tegnelser. — ⁹⁾ Traps Beskrivelse af Danmark.
- 336. ¹⁾ Jacob Mathison: Ligprædiken over Ove Juul til Brusgaard. — ²⁾ Sjællandske Tegnelser. — ³⁾ Kr. Erslev: Rigsraad og Stændermødet i Chr. IV's Tid. — ⁴⁾ Brusgaard opført c. 1590—94 af Niels Jonsen Viffert. — ⁵⁾ Danske Magasin 5. R., 1. — ⁶⁾ Rostjenesten delt i Kompagnier, disse igen i Korporalskaber à 50 Md.
- 337. ¹⁾ Jyske Registre 13/10 1645. Elsebe Juuls Tilladelse til at begrave Ove Juul. Der siges kun her, at han blev skudd ved Husum Mølle og nu siden skal være funden og indsat i en Kirke ved Kolding. Det er urigtigt, naar det i Adelsaarbog 1890 siges, at O. J. blev skuddt i Viborg. — ²⁾ Gl. kongl. Saml. 1087 II. — ³⁾ Adelsaarbog 1906, Tilføjelser og Rettelser. — ⁴⁾ Dr. Jacob M.s Tegnebog i Danske Magasin I. — ⁵⁾ L. Lauesen: Kronens Skoder.
- 338. ¹⁾ Viborg Landstings Skøde- og Pantebog. — ²⁾ J. Lindbæk: Statskollegiets Historie. — ³⁾ Danske Magasin 5. R., 6. — ⁴⁾ Jyske Tegnelser. — ⁵⁾ Rentekam. origin. Resol. — ⁶⁾ Jyske aabne Breve, Protokol 1674—1680, og Jyske Registre. — ⁷⁾ Saml. til jysk Historie og Topogr. 3. R., 2. — ⁸⁾ Rigsark.: Stjernholm, Kallø og Havreballegaard Amters Familie- og Consumtionsskatteregnskab. — ⁹⁾ Anders Bordings poetiske Skrifter, Side 239.
- 339. ¹⁾ Ny kongl. Saml. 783 d., Fol., og Adelsaarbog XXIV. — ²⁾ Thisets Saml. i Rigsark. — ³⁾ Kgl. Resolutioner. — ⁴⁾ Hirsch: Danske og norske Officerer.
- 340. ¹⁾ Personall. Tidsskrift 4. R., 1. — ²⁾ Jyske Tegnelser. — ³⁾ Jyske Tegnelser. — ⁴⁾ Bilag til Havreballegaards, Kalløs og Stjernholms Amter: Familie- og Folkeskats Regnskaber 1675, Rigsark. — ⁵⁾ Adelsaarbog 1916. — ⁶⁾ Traps Beskrivelse af Danmark, 3. Udg.
- 341. ¹⁾ Jyske Tegnelser. — ²⁾ Bilag til Havreballegaards, Kalløs og Stjernholms Amter: Familie- og Folkeskats Regnskaber 1675, Rigsarkivet. — ³⁾ I Adelsaarbog 1890 samt et Par andre Steder, for Eks. Genealog.-heraldisk Arkiv, Specialliste 12, Hofmanns Fund. III og Gl. kgl. Saml. 1087 II kaldes Anne Juuls Mand fejlagtig for Hans Offenberg. En Amtmand af dette Navn har ikke eksisteret, og han nævnes da heller ikke i den Offenbergske Slægtstavle i Adelsaarbog XXIV og Personall. Tidsskr. 4. R., 1. — ⁴⁾ Hirsch: Danske og norske Officerer. — ⁵⁾ Saml. til norsk Historie 5. — ⁶⁾ Saml. til norsk Historie 2, Side 558. — ⁷⁾ Bilag til Havreballegaards, Kalløs og Stjernholms Amter: Familie- og Folkeskats Regnskaber 1675, Rigsark. — ⁸⁾ Sjæll. Tegn. — ⁹⁾ Rentekammerets Bestallingsprotokol. — ¹⁰⁾ Sjæll. Tegnelser. — ¹¹⁾ Saml. til jysk Historie og Topografi 11, Side 401.

- Side 342. ¹⁾ C. P. Rothe: Danske Mænds berømmelige Eftermæle: Ligprædiken over Markvor Rodsteen. — ²⁾ Historisk Tidsskrift 3. R., 3, Side 608.
- 343. ¹⁾ Historisk Tidsskrift 3. R., 3, Side 615. — ²⁾ L. Laursen: Kronens Skøder. — ³⁾ Traps Beskrivelse af Danmark. — ⁴⁾ Sognepræst til Slagelse: Jens Pedersen Munck: Ligprædiken over Karen Juul.
- 344. ¹⁾ Traps Beskrivelse af Danmark, 3. Udg. — ²⁾ Hofmanns Fund. VIII, Side 38.
- 345. ¹⁾ Oberst Holger Rosenkrantz blev 1629 dansk Oberst, men havde derefter i flere Aar et Kompagni i Holland. Han faldt 1634 ved Venloo. — ²⁾ Jyske Register, jvnf. Indkommen Skrivelse til Kancelliet 28/10 1647. — ³⁾ Hirsch: Danske og norske Officerer. — ⁴⁾ Kr. Erslev: Rigsraad og Stændermoder i Chr. IV's Tid. — ⁵⁾ Jyske Tegnelser. — ⁶⁾ Forleningsbrev af 30/9 1657. Se Norske Rigsregistranter, hvor Hans Juul ofte nævnes i Embeds Medfør.
- 346. ¹⁾ Viborg Landstings Skøde- og Pantebog. — ²⁾ Traps Beskrivelse af Danmark. — ³⁾ Hans Juul var iøvrigt Datterdatterens af en af de tidligere Ejere, Niels Kaas, og kan mulig tænkes at have arvet en mindre Part i Gaarden gennem sin Moder. — ⁴⁾ L. Laursen: Kronens Skøder. — ⁵⁾ Jvnf. Indkommen Skrivelse til Kancelliet 9/11 1653. — ⁶⁾ Viborg Landstings Skøde- og Pantebog. — ⁷⁾ Jyske Tegnelser 12/1 1671. — ⁸⁾ I Rigsarkivet. — ⁹⁾ Efter Mandtal paa Consumtions- og Folkeskat 1672 nævnes boende paa Staarupgaard: Hans Juul og Hustru, 1 Jomfru, 1 Foged, 1 Ladefoged, 5 andre Karls Personer, 2 Tærskere, 2 Røgttere og 6 Piger. — ¹⁰⁾ Rigsark.: Hald—Skivehus Amts ekstraordinære Skatteregnskab.
- 347. ¹⁾ Rentekammerets Forestillinger, Ansøgning dateret Viborg den 14/3 1690. — ²⁾ Cancelli-Collegie Protokol 22/10 1690—8/11 1691 Side 162, 258 og 303. — ³⁾ Rigsark.: Hald—Skivehus Amts ekstraordinære Skatteregnskab. — ⁴⁾ Adelsaarbog 1890. — ⁵⁾ Jyske Tegnelser.
- 348. ¹⁾ Fyns Historie og Topografi, 6. B. — ²⁾ Viborg Landstings Skøde- og Pantebog. — ³⁾ I Markbogen Nr. 1371 (Matr. Archivet) findes en egenhændig Skrivelse, »Specification paa Staarupgaards Ejendom« af Henrik Friis, dat. Staarupgd. 16/9 1683. — ⁴⁾ Nuv. Livgarde.
- 349. ¹⁾ Indkomne Breve til Overkrigssecretairen 10/6 1681. — ²⁾ Rigsark. Jahns Personalialia. Breve og Indberetninger fra ham fra dette Aar se Rigsark.: Indkomne Sager til Krigscancelliet og Indkomne Breve til Overkrigssecretairen. — ³⁾ »Royal Danois« i Militært Tidsskrift 1888 og i Personalhist. Tidsskrift 7. R., 6. — ⁴⁾ Som Chef for 1. Ryttergmt. af Hjælpekorpsset var Baron Christian Juel-Rysensteen, II Side 411.
- 350. ¹⁾ Rigsark.: Indkomne Sager til Krigscancelliet, Brev Nr. 68.
- 351. ¹⁾ Rigsark.: Indkomne Breve til Overkrigssecretairen. Flere Breve her ogsaa fra Marts og April Maaneder.
- 352. ¹⁾ Indkomne Sager til Krigscancelliet, Okt. 1692, Nr. 461 og 462, Rigsarkivet. — ²⁾ Indkomne Sager til Krigscancelliet, Aug. 1692, Nr. 411, Rigsarkivet.
- 353. ¹⁾ Chr. V'tes egenhændige Dagregister for 1693 i Geheimearchivets Aarsberetning 1883.
- 354. ¹⁾ Relationer fra Frankrig, Brev fra Meyercrone, dateret 12/22 Januar 1694, Rigsarkivet. — ²⁾ I 1698 havde Juul afskediget Regimentspræsten, Magister Johan Daniel German, og Præsten klagede derefter til Christian V og paraabte sig Vidnesbyrd af Arnt Krag, Seefeld og to Huitfelder, alle Officerer i Regimentet. (Hirsch: Danske og norske Officerer).
- 355. ¹⁾ Danske Saml. 2, Side 51. — ²⁾ Viborg Landstings Skøde- og Panteprotokol. — ³⁾ Rentekammeret: Breve, Dokumenter og Akt. vedr. partikulære Personer 1679—1848, Pakke Kaas. — ⁴⁾ Kancelliets Supplikbøger. — ⁵⁾ Rigsarkivet: Ref. Sager. — ⁶⁾ Ravnholt Arkiv: I et andet Brev, dateret Krabbesholm den 27/8 1707, skriver Jens Juul til Geheimeraad Schestedt bl. and.: Je ne scay Monsieur ou trouver des expressions assez fortes pour exprimer les remerciements que mon coeur vous doit de tant des assurances si tendres de vostre bienveillance et bonté a mon egard dont vostre tres adorable lettre estoit accompagnée, mais cela m'estant impossible; il faut que je vous prie d'estre content du remerciement que je vous reserve dans le fond de mon ame et qui surpasse tout ce qu'om puisse mander par la plume. J'admire avec beaucoup de raison la Providence Divine qu'apres m'avoir laissé aucun des moyens ordinaires (comme amys et au bien) pour aspirer a quelque chose dans ce monde de m'avoir au lieux de cela rendu si heureux que de vous trouver Monsieur a qui, apres le bon Dieu, je dois tout au monde pour la fortune dont j'ay jouy jusques icy Brevet slutter med Hilsener fra hans Bedstemoder og Søstre.
- 356. ¹⁾ Rigsark.: Ref. Sager.
- 357. ¹⁾ Rigsark.: Ref. Sager. — ²⁾ Ravnholt Arkiv. — ³⁾ Slesvig havde 50 Kanoner og

en Besætning paa 290 Mand. — ⁴) I Ravnholt Arkiv findes en Rapport fra ham til Admiral Sehested, dateret »Slesvig« den 1/8 1711. — ⁵) Extract Nr. 9 af ref. Sager. — ⁶) Hirsch: Danske og norske Officerer. — ⁷) Jyske Registre. — ⁸) Geheimeraad Chr. Sehesteds Korrespondancebøger i Ravnholt Arkiv. Et Brev (fra 1707) ender med Hilsener fra »min Kone og Frøken Juul«. I Ravnholt Arkiv findes et langt Digt, skrevet til Geheimeraad Chr. Sehesteds Fødselsdag 1715. Digtet er skrevet af Elisabet Berthe Juul; skal vel være Elisabet og Berthe (Birgitte) J. — ⁹) Breve og Regnskaber af J. J. Ployart i Hamborg til Geheimeraadinde Sehested, Ravnholt Arkiv.

- Side 358. ¹) Adelsaarbog 1901, Tilføjelser og Rettelser. — ²) Thisets Saml. i Rigsark. — ³) Jyske Registre. — ⁴) Roskilde Klosters Skifteprotokol. — ⁵) Hirsch: Danske og norske Officerer. — ⁶) N. Lauridsen Arctander: Ligprædiken over Niels Juul. — ⁷) Søn af Niels Rosenkrantz til Halkær og Maren Lunge, Søster til Niels Juuls Moder. Det vides ikke, om Niels Juul og Axel Rosenkrantz fulgte hele Tiden. Efter Saml. til jysk Historie og Topog. 14 og efter Christiern Hansen, Ligprædiken over Axel Rosenkrantz traadte han (Axel R.) først i Tjeneste hos Fyrst Georg af Schaumburg, dernæst hos Landgreven af Hessen og sidst hos Hertug Frantz af Sachsen. Han var med i flere Krige, deriblandt den nederlandske.
- 359. ¹) Saml. til jysk Historie og Topografi 1889—90, Side 201—07 og 1896—98, Side 109—111. — ²) Mulig Humle, ang. hvis Dyrkning Kong Chr. II efter sine Forærgeres Eksempel gav Regler for over hele Landet.
- 360. ¹) Traps Beskrivelse af Danmark. — ²) Niels Lauridsen: Ligtale over Niels Juul. — ³) Kancelliets Brevbøger.
- 361. Albert Skeel endte sit Liv 9 Aar efter for Bøddelens Okse paa Horsens Torv, fordi han havde krænket Tingfreden ved at begaa Drab paa en Foged. Byfoged Kurt Andersen har næppe heller været nogen god Karakter, siden han 22 Aar efter blev afsat fra sit Embede. — ²) Danske Magasin 3. B., Side 318.
- 362. ¹) Hofmanns Fundat. III, Side 281—83.
- 363. ¹) Saml. til jysk Historie og Topog. 3 R., 1, og XV, Side 27.
- 364. ¹) Kancelliets Brevbøger. — ²) Jyske Registre. — ³) Klevenfeldt i Rigsark. — ⁴) Jyske Tegnelser. — ⁵) Traps Beskrivelse af Danmark, 3. Udg., og jyske Tegnelser 28/9 1680. — ⁶) Viborg Landstings Skode- og Pantebog.
- 365. ¹) Hjort Lorenzen og Salicath: Repertorium over Legater og milde Stiftelser. Legatet er ikke oprettet 1699, som anført i Hofmanns Dipl., men 1649. — ²) Jyske Registre 1680, Nr. 115. — ³) Kancelliets Brevbøger. — ⁴) O. H. Nysted: Frederik Juuls 16 Ahner, Haandskrift fra c. 1700, Ravnholt Arkiv. — ⁵) Indkomne Skrivelser til Kancelliet 16/12 1647, 16/1 1648 og 7/2 1648.
- 366. ¹) Saml. til jysk Historie og Topografi 7. B., Side 60. — ²) Jyske Tegnelser. — ³) Saml. til jysk Hist. og Topog. 4. B., Adelsaarbog 1893. — ⁴) Adelsaarbog XVIII, Side 554. — ⁵) Indk. Skrivelse til Kancelliet af 20/12 1649, hvori Fru Birgitte Juul søger om Tilladelse til at købe 2 store Dyr og 4 Stk. Raavildt af Kronens Skove i Skanderborg Len, da hun skal holde sin Søns Bryllup. — ⁶) Nationalmusæets Arkiv.
- 367. ¹) Indkommen Skrivelse til Kancelliet. — ²) Jyske Tegnelser 15/3 1656. — ³) Adelsaarbog 1901, Tilføjelser og Rettelser. — ⁴) Historisk Tidsskrift 5. R., 4. Mester Oluf C. blev senere Sognepræst til Viborg Nørresogn og Provst til Nørlyng H., f. 1587, død 1655. — ⁵) Jyske Tegnelser. — ⁶) Viborg Landstings Skode- og Pantebog.
- 368. ¹) Personalhist. Tidsskrift 2. R., VI, Side 3 og 3. R., 1, Side 284. — ²) Viborg Landstings Skode- og Pantebog. — ³) Jyske Tegnelser 24/1 1641. — ⁴) Danske Magasin, 5. R., 1. — ⁵) J. B. Løffler: Ruinerne af Vitskøl Klosterkirke, Side 21.
- 369. ¹) Jyske Tegnelser X, Fol. 386 og 509. — ²) Adelsaarbog 1893. — ³) Traps Beskrivelse af Danmark. — ⁴) Traps Beskrivelse af Danmark. — ⁵) Viborg Landstings Skode- og Pantebog.
- 370. ¹) Viborg Landstings Skode- og Pantebog. — ²) Thisets Saml. i Rigsark. — ³) Kr. Erslev: Rigsraad og Stændermøder i Chr. IV's Tid. — ⁴) J. B. Løffler: Ruinerne af Vitskøl Klosterkirke Side 21. — ⁵) Da Kisterne i Kapellet var i en meget daarlig Forfatning og ikke lod sig restaurere, gav i September 1923 Kmh. Sehested Juul og Fru V. Ankiær, født Baronesse Juul-Rysensteen, paa Slægtens Vegne Nationalmusæet Bemyndigelse til at nedgrave Kisterne paa Bjørnsholm Kirkegaard. Dog skulde Kistepladerne aftages, istandsættes og ophænges i Kirken. Denne er nu nedlagt som Kirke og er sammen med de udgravede Rester af den gamle Vitskøl Kloster-ruin overtaget af Staten og tilses og vedligeholdes ved Nationalmusæets Foranstaltning.
- 372. ¹) Thottske Saml. 1893—4, Kgl. Bibliothek. — ²) Personalhist. Tidsskrift 4. R., 1. — ³) Saml. til jysk Historie og Topografi 3 R., II, Side 420.

- Side 373. 1) Jyske Registre XIV, Fol. 602 og J. Løffler: Ruinerne af Vitskøl Klosterkirke S. 22. — 2) Jyske Registre. — 3) Ove Juul til Willestrup, Amtmand.
- 374. 1) Viborg Landstings Skøde- og Pantebog.
- 375. 1) Viborg Landstings Skøde- og Pantebog. — 2) Rigsarkivet: Højesterets Domprotokoller.
- 376. 1) Jyske Registre. — 2) Hvas: Familien Hvas VI. — 3) J. C. H. Hirsch: Fortegnelse over dansk-norske Officerer. — 4) Saml. til jysk Historie og Topogr. III, Side 272. — 5) Ny kgl. Saml. Fol. 558, Bl. 3. — 6) Thottske Saml. Fol. 1082. — 7) Thottske Saml. Fol. 1077, Blad 175 a—b. — 8) Thottske Saml. 2007—4.
- 377. 1) Traps Beskrivelse af Danmark. — 2) I Rigsarkivet. — 3) Peder Winstrup: Ligprædiken over Malte Juul til Gjessinggaard.
- 378. 1) Klevenfeldt: Dr. Mads Jensen Medelfar, senere Biskop.
- 379. 1) Skaanske Tegnelser. — 2) O. Nielsen: Københavns Diplomatarium. — 3) Thisets Saml. i Rigsarkivet. — 4) Skaanske Tegnelser. — 5) Nye danske Magazin II, Side 349.
- 380. 1) Ekstrakt af hans Indberetning om Rejsen se Ny kongl. Saml. 328 b, Fol. — 2) Niels Slange: Christian IV's Historie. — 3) Skaanske Registre. — 4) Jyske Registre. — 5) Thisets Saml., Rigsarkivet. — 6) Indkommen Skrivelse til Kancelliet. — 7) Skaanske Tegnelser. — 8) Skaanske Registre. — 9) K. Enghoff: Kristiansstad 1614—1914 og Danske Saml. 2. R., 2, Side 64.
- 381. 1) Kr. Erslev: Rigsraad og Støndermøder i Christian IV's Tid, III. — 2) K. Enghoff: Kristiansstad 1614—1914 og Danske Saml. 2. R., 2.
- 382. 1) Sjællandsfar Landstings Skødeprotokol. — 2) Danske Magazin 5. R., 1.
- 383. 1) Richard og Becker: Prospekter af danske Herregaarde. — 2) Ny kgl. Saml. 381, k—8. — 3) Indkommen Skrivelse til Kancelliet. — 4) Beckers Saml., Ny kongl. Saml. 4—657 b, Løvenborg. — 5) Sjællandsfar Landstings Skødeprotokol. — 6) I. Laursen: Kronens Skoder.
- 384. 1) Skøde af 20/5 1631 i Viborg Landstings Skøde- og Pantebog. — 2) K. Enghoff: Kristiansstad 1614—1914. — 3) Sjæll. Tegnelser.
- 385. 1) Svenska Slott- og Herresätten ved 1900 Talets Början og Ljunggren: Skaanske Herregaarde.
- 386. 1) Ljunggren: Skaanske Herregaarde.
- 387. 1) Skaanske Tegnelser. — 2) Skaanske Registre. — 3) L. Laursen: Kronens Skøder. — 4) Indkommen Skrivelse til Kancelliet 9/6 1642. — 5) Ljunggren: Skaanske Herregaarde IV, Maltesholm.
- 388. 1) Mandtal over Adelen 1655, Suhms Samlinger II. — 2) Skaanske Tegnelser. — 3) Historiske Efterretninger om København III. B., Side 520.
- 389. 1) I L. Ljunggren: Skaanske Herregaarde angives, at Malte Juul havde 12 Børn. Adelsaarbog 1890 nævner kun 11. — 2) A. Sussangius: Epicedium in alitum Sten M. Julii, København 1644. — 3) Adelsaarbog 1901. Rettelser og Tilføjelser. — 4) Adelsaarbog 1902.
- 390. 1) P. Winstrup: Ligprædiken over Iver Juul til Birkholm. — 2) Adelsaarbog 1897, Rettelser og Tilføjelser. — 3) Ljunggren: Skaanske Herregaarde IV, Maltesholm. — 4) Cancelli-Collegie-Protokol.
- 391. 1) Adelsaarbog 1908. I Adelsaarbog 1890 siges urigtig, at han var ugift 1665. — 2) Becker og Richardt: Prospekter af danske Herregaarde. — 3) Pontoppidan: Danske Atlas.
- 392. 1) Ny kgl. Saml. 379 fm. Axel Juuls Stambog. — 2) Suhms Saml. II, 3. Afd., Pag. 16.
- 393. 1) Det store kgl. Bibliothek 1793—1893, Johannes Rode.
- 394. 1) A. Nielsen: Københavns Diplomatarium.
- 395. 1) Thottske Saml. 8—298. Bryllupsaaret opgives her fejlagtig til 1635.
- 396. 1) O. Nielsen: Hjern og Ginding Herreder. — 2) Jyske Registre. — 3) Viborg Landstings Skøde- og Pantebog. — 4) Danske Magazin 5. R., 1. — 5) Sjællandsfars Landstings Skødeprotokol.
- 397. 1) Viborg Landstings Skøde- og Pantebog. — 2) Jyske Tegnelser. — 3) Traps Beskrivelse af Danmark, 3. Udg., og jyske Tegnelser 28/9 1680. — 4) Ove Juuls Dagbog. — 5) Kr. Erslev: Rigsraad og Støndermøder.
- 398. 1) Gl. Kgl. Saml. 4—3119 d. — 2) Henrik Jensen: Ligprædiken over Axel Juul Iversen. — 3) En Bog i det kgl. Bibliothek i København: »Epigramma Latina — Danica Germanica — regum Daniae res gestas — comperedio exhibitia« har Indskriften: Axelii Julij Iv. F. in Volstrup Anno 1648. — 4) Hofmann: Historiske Efterretninger over fortjente danske Adelsmænd. — 5) Ny kongl. Saml. 379 fm.
- 400. 1) Jyske Registre 1678, Nr. 4, og jyske Tegnelser 13/8 1673. — 2) O. Nielsen: Hjern og Ginding Herreder. — 3) Traps Beskrivelse af Danmark, 3. Udg. — 4) Cancelli-

- Collegie-Protokol, 17/10 1677. — ⁵) Jvnf. Cancelli-Collegie-Protokol 2/9 1678 og Jyske Tegnelser 1678.
- Side 401. ¹) O. Nielsen: Hjerm og Ginding Herreder. — ²) Personalhist. Tidsskrift 6. R., 5. — ³) For Axel Juuls Vedkommende er dette vel af hans Moders Forfædre af Slægten Munk, hvoraf Rigsraad Mogens Munk († 1558) og Søn Rigsraad Oluf Munk († 1569), Ingeborg Parsbergs Morfader, ligger begravet i Kirken.
- 402. Den 5/3 1685 gav Elisabeth Friis's Søster, Anne Cathrine Friis, Tønne Juuls Enke, et lille Bondested paa $\frac{1}{2}$ Td. H. til Vedligeholdelsen af Epitaphiet. Stedet er nu inddraget og Vedligeholdelsen paahviler Tiendeejeren. (Hjort-Lorentzen og Salicath: Repertorium over Legater og milde Stiftelser).
- 404. ¹) I Adelsaarbog 1890 nævnes en Søn, Iver Juul. Da han ikke nævnes i Indskriften paa Epitaphie og Kisteplade, maa det rimeligvis bero paa en Fejltagelse i Adelsaarbogen. — ²) Danske Saml. 1. R., 2, Side 50. — ³) Traps Beskrivelse af Danmark, 3. Udg. — ⁴) Rigsarkivet.
- 405. ¹) Hirsch: Fortegnelse over dansk-norske Officerer.
- 406. ¹) Ove Juuls Dagbog. — ²) Tyske Cancel. udg. Breve 12/8 1673. — ³) Hirsch: Fortegnelse over dansk-norske Officerer. — ⁴) Det Regiment, Christian Juul dannede efter rekonstruerede i Hertugdømmerne, er mulig Resterne af det Walterske Dragonregiment, idet General Walter i Foraaret 1676 ansættes som Chef for 1. jyske Rytterregiment (K. Rockstroh: Den nationale Hærs Udvikling II, Side 149). I I. O. Vaupell: Den dansk-norske Hærs Historie angives, at Oberst Peter Juel (af Stjerne-Juel) den 4/1 1677 blev Chef for det Walterske Dragonregiment, men paa det Tidspunkt var Oberst Peter Juel død. Han endte iøvrigt som Chef for 2. jyske Rytterregiment. — ⁵) N. P. Jensen: Den skånske Krig 1675—79. — ⁶) Indkomne Breve til Generalkommissariatet, Rigsarkivet.
- 407. ¹) Hirsch: Danske og norske Officerer, kgl. Bibliothek. — ²) Indkomne Breve til Overkrigssecretairen, Rigsarkivet. — ³) Krigscancelliets Supplikker, Rigsarkivet. — ⁴) Hofmann: Historiske Efterretninger om fortjente Adelsmænd.
- 408. ¹) Willestrup Arkiv. — ²) Jyske Registre. — ³) West: Kronens Skøder. — ⁴) Nielsen: Hjerm og Ginding Herreder. — ⁵) I Fru V. Ankiær, f. Baronesse Juel-Rysensteens Eje er, hidrørende fra Arkivet paa Lundbæk: a) Kgl. Majest.s allernaadigste Følgebrev paa Rysensteen, underskrevet af Frederik III, dateret Kbhvn. 14/6 1664. b) Adelspatent for Henrik Rüse (med farvelagt Vaaben), underskrevet af Frederik III den 27/1 1664. c) Skøde paa Jordegods til Henrik Rüse, dateret 14/6 1664, underskrevet af Frederik III. d) Kvittering for 3 Rideheste, leveret i Kongens Stald af Johanne Marie Rüse i hendes Ægteskab med Gregers Daa. Dateret Kbhvn. 17/4 1703, underskrevet af Frederik IV, paraferet af Reventlow. e) Erektionspatent for Friherreskabet Rysensteen, dateret Kbhvn. 1/7 1672. f) Friherre-Patent for Henrik Rüse, dateret 25/5 1671, underskrevet af Christian V, paraferet af P. Griffenfeld. g) Lensbrev for Baron Christian Juel, dateret Kbhvn. 15/12 1679, underskrevet af Christian V. h) Friherrepatent for Christian Juel, Baron af Rysensteen, dateret Kbhvn. 15/12 1679, underskrevet af Christian V. — ⁶) L. P. Rosendahl: Henrik Rüse.
- 409. ¹) Rysensteen menes opført i Aarene 1638—39 af Christian IV. — ²) F. Krogh: Danske Majorater. — ³) Nielsen: Skodborg og Vandfuld Herreder og Viborg Landstings Skøde- og Pantebog. — ⁴) Nystrom: Peter Munthe Bruns og Anne Munks Slægt og Viborg Landstings Skøde- og Pantebog. — ⁵) Rentekam. Resol. Protokol. — ⁶) West: Kronens Skøder. — ⁷) Viborg Landstings Skøde- og Pantebog. — ⁸) Saml. til jysk Hist. og Topog. II. — ⁹) C. Klitgaard: Nibe Bys Historie. — ¹⁰) Jyske Registre.
- 410. ¹) Viborg Landstings Skøde- og Pantebog. — ²) Nielsen: Skodborg og Vandfuld Herreder og Viborg Landstings Skøde- og Pantebog.
- 411. ¹) Saml. til jysk Hist. og Topog. II. — ²) West: Kronens Skøder. — ³) I. H. F. Jahn: Det danske Auxillairkorps i engelsk Tjeneste. — ⁴) Rigsark.: Militær-Etaten. I Adelsaarbog 1890 anføres han fejlagtig som død den 15/4 1690. — ⁵) Willestrup Arkiv.
- 412. ¹) Rigsark.: Mandtal til Kop- og Kvægskatten 1699. — ²) H. Rordam: Historiske Saml. og Studier II. — ³) I Kirkens Taarn er Familiens Begravelser. Der staar 11 Kister (Nielsen: Skodborg og Vandfuld Herreder): 1. Uden Indskrift. 2. Geheimekonferentsraadinde Anna Sophie Baronesse Juel, II Side 421. 3. Marie Elisabeth v. Arenstorff, født 1743 paa Visborggaard, gift i $\frac{1}{2}$ Aar med Christian Frederik Juel til Rysensteen, Oberst i Kavalleriet, død i Barselseng med en Søn 1771. 4. Christian Frederik Juel, f. 1716. 5. Vilhelmine de Brøndsdorff, f. 1736, gift med Oberst Fr. Juel, død efter næppe to Aars Ægteskab i Barselseng med en dødfødt Søn, som hviler hos hende. 6 og 7. Uden Indskriftstavler. 8. Otto Henrik Juel, f. 1706, gift med Sophie Dorothea Bilde, død 1769. 9. Sophie D. Bilde, f. 1695, gift 1735 med

Otto Henrik Juel. 10. Paa Pladen læses kun Christine Dorothea Adeler. 11. Ingen Indskriftstavle. I Tidens Lob var Kapellet blevet meget medtaget og Kisterne var gaaede i Stykker, enkelte af dem aabnede. I 1921 lod derfor Fru V. Ankiær, født Baronesse Juul-Rysensteen, Kapellet reparere og Kisterne gøre i Stand og somme til. — ⁴) I Adelsaarbog 1890 skrives 1688 — i omstaaende Gravskrift 1684.

- Side 413. ¹) Hirsch: Fortegnelse over dansk-norske Officerer. — ²) I Adelsaarbog 1890 opgives, at hun døde den 10/12. Den 20/11 er dog den rigtige Dato, der dels staar i Gravskriftet, dels er indført af Datteren Anna Sophie en lille Bibel, som ejes af Fru V. Ankiær, f. Baronesse Juul-Rysensteen. — ³) H. Rørdam: Historiske Saml. og Studier II. — ⁴) Hjort-Lorenzen og Salicath: Repertorium over Legater og milde Stiftelser.
- 414. ¹) Personalhist. Tidsskrift 1886. Det anføres her, at han ved Optagelsen paa det ridderlige Akademi i 1696 var 15 Aar. Efter dette maa han altsaa være født i 1681 og ikke i 1685. Da Alderen 14—16 Aar var den almindelige ved Optagelser paa Akademiet, er der vel størst Sandsynlighed for, at Fødselsaaret 1681 er det rette og ikke 1685, som i Adelsaarbog 1890 angivet. — ²) Rentekammerets Forestillinger 24/2 1716. — ³) Kancelliets Supplikbøger.
- 416. ¹) A. Nielsen: Skodborg og Vandfuld Herreder. — ²) Viborg Landstings Skøde- og Pantebog. — ³) Jvnf. Skiftet efter Comtesse Ida Anna Rantzau, Jyske Tegnelser 6/2 1739.
- 417. ¹) Viborg Landstings Skøde- og Pantebog. — ²) Willestrups Arkiv.
- 418. ¹) Bislev Sogns Kirkebog begynder først 1740 (Lundbæk i Bislev S.). Adelsaarbog 1890 siger fejlagtig, at han døde 1749. — ²) Viborg Landstings Skøde- og Pantebog. — ³) Saml. til jysk Historie og Topog. 1901—03. — ⁴) Adelsaarbog 1890 siger, at Baron O. H. Juel skulde have været Sergent og Fændrik. Dette er annulleret i Adelsaarbog 1906, Rettelser. — ⁵) Skiftet efter Moderen. Jyske Tegnelser 6/2 1739. — ⁶) Disse 3 Pantebreve samt det senere nævnt af 26/4 1758 er fra en Samling protokollerede Breve i Viborg Landsarkiv.
- 419. ¹) Viborg Landsarkiv, uprotokollerede Breve. — ²) Personalhist. Tidsskrift 2. R., 1. — ³) Pontoppidan: Danske Atlas. — ⁴) Danske Herregaarde 1920. — ⁵) Jyske Registre.
- 420. ¹) Hjort-Lorenzen og Salicath: Repertorium over Legater og milde Stiftelser. — ²) Personalhist. Tidsskrift 2. R., 1. — ³) Adelsaarbog 1901, Tilføjelser og Rettelser. — ⁴) Kancelliets Supplikprotokoller. — ⁵) Jyske Registre.
- 421. ¹) Saml. til jysk Hist. og Topog. 2. R., 1, Side 515 og 525. — ²) A. Nielsen: Embeds- og Bestillingsmænd i Aalborg. — ³) Mackeprang og Norwin: Holckenhavn. — ⁴) Skiftet efter hende i Arkivet paa Lundbæk.
- 422. Hirsch: Fortegnelse over danske og norske Officerer. — ²) Vistnok har dette været 3. Dragonregiment, der dengang laa paa Fyn med Stabskvarter i Odense. — ³) Rigsarkivet. — ⁴) Overkrigssecretærens indkomne Breve i Rigsarkivet. — ⁵) Rigsarkivet, Memmorialer.
- 423. ¹) Viborg Landstings Skøde- og Pantebog. — ²) Schimmelmanske Papirer i Rigsarkivet.
- 424. ¹) Kancelliets Supplikprotokol. — ²) Viborg Landstings Skøde- og Pantebog. — ³) Oberstl. Chr. Brønsdorff tilhørte en Spindelnie af Slægten Brønsdorff (se Hvas: Familien Hvas, 5. Bd., Side 227 og 231). I Copulationsregnskaberne for Aalborg Stift nævnes hun »fra Lundbæk«, saa mulig har hun boet her hos sin Tante, Baronesse Sophie Juel, født Bille. — ⁴) E. v. Bertouchs Saml. i Rigsark. Pakke J.
- 425. ¹) Adelsaarbog 1890 opgiver den 12/4 Datoen 19/12 er dog vist den rigtige. (Den stemmer med Daabsdatoen og iøvrigt se Indskriften i Bøvlng Kirke over hende). — ²) Saml. til jysk Historie og Topog. 2. R., 1, Side 515.
- 426. ¹) Jyske Registre. Vielsesbrev af en »uvedkommende« Præst tillades 4/4 1778. — ²) Viborg Landstings Skøde- og Pantebog.
- 427. ¹) Jyske Registre 1778 og Højesterets Voteringsprotokol 1779. Domsprotokollen eksisterer ikke mere.
- 428. ¹) Kancelliets Supplikprotokoller. — ²) Adelsaarbog 1897, Tilføjelser og Rettelser. — ³) Sjæll. Tegn. — ⁴) C. C. v. Krogh: Meddelelser om den Kongelige Livgarde til Hest, Side 598. — ⁵) Resolutionsprotokol i Krigsministeriets Arkiv.
- 429. ¹) Bekendtgørelse for Avancement, Forflyttelser m. m. ved Landmilitæretaten. — ²) Rigsarkivet: Lens- og Gratialprotokol 1797. — ³) Rentekammerets Resolutionsprotokol.
- 430. ¹) Viborg Landstings Skøde- og Pantebog.
- 431. ¹) Viborg Landstings Skøde- og Pantebog. — ²) Rigsarkivet: Ansøgninger om Embeder i Rentekammerets danske Sekretariat.

- Side 433. ¹⁾ Elvius og Hjort-Lorenzen: Patriciske Slægter I.
- 434. ¹⁾ Hjort-Lorenzen og Salicath: Repertorium over Legater og milde Stiftelser.
- 435. ¹⁾ Hirsch: Fortegnelse over danske og norske Officerer. — ²⁾ Bekendtgørelse om Forfremmelser, Forflyttelser m. m. — ³⁾ Viborg Landstings Skode- og Pantebog. — ⁴⁾ Traps Beskrivelse af Danmark. — ⁵⁾ Adelsaarbog 1906, Tilføjelser og Rettelser. — ⁶⁾ Komdrup Kirkebog. Adelsaarbog 1890 angiver urigtig 1853. — ⁷⁾ Adelsaarbog XXII, Tilføjelser og Rettelser. — ⁸⁾ Josias thor Straten maa altsaa være af samme Slægt som de norske Slægter thor Straten og Carstensen (jvnf.: Finne Gron: Risør Slægter). Justitsraad og Borgmester Johan thor Straten († 5/5 1810) var Borgmester i Flensborg fra 1802—1810 og havde 4 Børn, Lucia, Josias, Elisabet og Johan. Justitsraad og Borgmester Johan thor Stratens Forældre var Etatsraad Josias thor Straten, Borgmester i Flensborg fra 1781—1802 og Hustru Elisabet Frederikke Katharina Sessler. Han døde 14/6 1802, 63½ Aar gl., og efterlod sig Børnene Johan, Jacob, Hildemar, Josias, Birgitte, Katharina, Nicolaus og Maria (Marienkirchens Kirkebog i Flensborg).
- 438. ¹⁾ Hirsch: Fortegnelse over danske og norske Officerer. — ²⁾ Krigsministeriet: Resolutionsprotokoller. — ³⁾ Viborg Landstings Skode- og Pantebog. — ⁴⁾ Sine Godskesen: Johanne Schleppegrel. — ⁵⁾ I Rigsarkivet findes hans »Ordrerbog som Capitain (!) og Kompagnichef ved det østre jyske Landeværns-Regiments 1. Bataillon 1. Compagnie« fra Aarene 1801—02. Bogen har han senere anvendt til Regnskabs-optegnelser og lign. samt til Concepter til private Breve i Aarene 1811—18. — ⁶⁾ Jyske Registre.
- 439. ¹⁾ Se i Side 118 f. — ²⁾ Viborg Landstings Skode- og Pantebog. — ³⁾ La Cour: Danske Gaarde.
- 440. ¹⁾ Rigsarkivet: 3. Departements Registrant. — ²⁾ Bekendtgørelser for Avancement, Forflyttelser m. m. ved Landmilitæretaten.
- 441. ¹⁾ U. A. Secher: Meddelelser om Familien Secher, Pag. 214.
- 442. ¹⁾ Berlingske Tidende 1881, Nr. 4. — ²⁾ Sine Godskesen: Johanne Schleppegrel. — ³⁾ Anker: Biograf. Data om 330 norske Generalspersoner. — ⁴⁾ General O. H. S. var Son af en indvandret westphalsk Landadelsmand.
- 444. ¹⁾ Nuv. 11. Bataillon. — ²⁾ Hirsch: Fortegnelse over danske og norske Officerer. — ³⁾ Fra Himmerland og Kiær Herred I, Side 297. — ⁴⁾ Danske Herregaarde ved 1920.
- 446. ¹⁾ Hjort-Lorenzen og Salicath: Repertorium over Legater og milde Stiftelser.
- 447. ¹⁾ Fundats af 18/11 1890 med Tillæg af 25/2 1896.
- 450. ¹⁾ Bransager og Rosenkrantz: Den danske Regering og Rigsdag. — ²⁾ H. Wulf: Den danske Rigsdag.
- 453. Jernbaneassistenten blev forsat til Sparkær i Jylland, men blev iøvrigt senere Redaktør af et socialistisk Fagblad. Affairen maa ikke forveksles med en anden, der fandt Sted senere paa Aaret. Baron Juul-Rysensteen forbød da en Pakmester at lade sig indvælge i Folketinget, idet Ministeren mente, at hans Tjeneste i Jernbanerne ikke vilde kunne bestrides ved Siden af Rigsdagsarbejdet. Folkethinget misbilligede Ministerens Optræden, fordi den stred mod Grundloven. Pakmesteren var Venstremand, og man beskyldte derfor Baron Juul for at have handlet af partipolitiske Grunde.
- 455. Ved kgl. Bevilling af 18/7 1907 fik Baron Gyldenkrone med Hustru og Sønner Tilladelse til at antage Navnet Gyldenkrone-Rysensteen. For hans eget Vedkommende antog han atter efter kgl. Tilladelse af 29/11 1916 Navnet Gyldenkrone alene.

REGISTER OVER DE VIGTIGSTE NAVNE

De Gaarde, der er trykt med fremhævet Skrift, har været i Slægten Juuls Eje, de med * betegnede Stednavne rummer Minder om Slægten. Kun de væsentligste Navne er medtaget. Navne, som begynder med C, maa ogsaa søges under K o. s. v. Samtlige af den ældste Slægt Juul maa søges under Juul, uanset om de har baaret Navnet eller ej. De indgiftede Damer søges under Daabsnavnet.

- Aabjerg Hovedgaard* II 409.
 Aagaard, Jens H., Præst II 437.
 Aalborghus I 58, 137.
 Aalborg Kirkegaard II 444.
 Aalborg Museum I 62.
 Aarhusgaard I 98, 146, II 329 f.
 Aarslev i Hasle H. II 12.
 Aars H. I 26, 28, 44, 60, 69, 89, II 316.
 Aarup i Jylland I 148.
 Adeler, Conrad Vilhelm II 428.
Agersbæk i Ning H. II 346.
 Agerup i Flakkebjerg H. I 88.
Aggersbol i Nørvang H. I 334 f.
 Agri S. I 81.
 Ahrensberg, Lærer I 220.
 Akerhjelm, Christina g. Stobée I 173.
 Akershus I 142, II 349.
 Albæk i Suldrup S. I 75.
 Alslev S. I 32, 35.
 Alstrup i Naur I 93.
 Andersdatter, Kirstine g. Juul II 326.
 Andersen, H. C. Digter I 244.
 Ankiær, Rudolf Rektor II 448. — Stephan
 Kaptajn II 455. — Stephan Justitarius
 II 455.
 Antvorskov II 64.
 *Arden, S. og K. I 60, 71, 74, 87, 150, 165,
 167, 169. II 459.
 Ardenterp I 60.
 Arenfeldt, Ellen g. Juul I 118, II 333, 369.
 — Hans til Rugd I 118, 333, 369. — Jørgen
 til Rugd I 99, 118. — Karen I 118, 129,
 139, 149 f. — Mogens II 335. — Niels til
 Ullerup II 333. — Rigborg g. Juul I 118,
 II 333, 369.
 Arenfeldtsborg I 139, 150.
 Arenstorff, Fr., Oberst II 425. — Johanne g.
 Buchwald II 458. — Marie E. g. Juel Ry-
 sensteen II 425.
 Arneman, Caroline I 213.
 Arts, H. I 105, II 396.
 Asmild Kloster I 66.
 *Asminderup i Merløse H. I 98.
 Asp S. i Hellum H. I 89, 93.
Assendrup i Tybjerg H. II 396 f.
 *Astrup S. og K. i Hindsted H. I 47 f, 53,
 57, 60, 63, 71 f, 72, 74, 84, 87, 90 f, 92,
 94 ff, 138, 142, 155, 168 ff, 180, 272, 274,
 II 360, 386, 459, 463.
 Astrup Skov I 60.
 Astrup i Gunderslev S. II 413.
 Ausum, Vester, i Asp S. I 82.
Ausumgd i Vejrum S. I 90, 97, II 401.
 Axelterp I 79, 87, 169, 273.
Baadesgaard paa Lolland II 310.
 Bache, Otto, Kunstmaler I 266.
 Backendorf i Mecklenborg II 343.
 Badenhaupt, Ermegaard I 158.
 Ballebo i Vor H. I 46 f.
Ballegaard i Hjerm H. I 93.
 Baner, Caroline I 213.
 Banner, Agathe g. Kaas I 191. — Brune Erik
 I 46, 48. — Erik I 59. — Mette Eriksdatter
 I 46.
 Barner, Edele g. Gyldenkrone II 434, 455.
 Basse, Jesper Nielsen g. Juul II 324. — Niels
 II 324. — Peder, I 93, 98.
 Bech, Else II 399. — Hilleborg I 111.
 Beenfeldt, Claus Ritmester I 101.
 Behr, Deliane g. Lützow II 342.
 Bekker, Adrian Justitsraad II 438. — Otilia
 g. Juel-Rysensteen II 438.
 Below, Axel II 405. — Barbara g. Høgh I
 112, II 405. — Cathrine I 112, II 405. —
 Claus II 397, 404. — Claus Kapt. II 405.
 — Elisabet I 112. — Hans H. II 405. —
 Ide Marie g. Unger I 112, II 405. — Iver
 II 405. — Kirsten II 405. — Laurids II
 405. — Lisbet II 405. — Tyge g. Juul II
 404.
 Benderup, Jep. II 322. — Edel II 322. —
 Maren g. Juul II 322.

- Benzon I 57.
 Bernig, Godsforvalter II 473.
 Bernstorff, A. P. Minister I 181 f, 185 f, 198 ff, 204.
 Berntsen, Arent I 118, II 308.
 *Bibliothek, kgl. I 61, II 376, 393, 398.
 Bielke, Løjtnant I 248. — Birgitte II 341. — Christian I 117, II 341, 405. — Jørgen Geheimeraad II 341. — Henrik Admiral I 127.
 Bierre i Siir S. I 93.
Bierregaard i Asp S. I 89.
 Bierre Mølle II 346.
 Bierte By I 93.
Bigomgaard II 323 f.
 *Bigum, S. og K. I 89, II 323, 324.
 Bild, Niels Tuneren I 38. — Niels af Ravnholt I 98, II 329. — Peter Gothesen I 38, 43.
 Bille, Christen II 419. — Christopher II 332. — Holger g. Juul II 331, 368. — Ingeborg g. Paehs II 331. — Karen g. Friis II 348. — Kirstine g. Brønnsdorff II 424. — Knud II 331. — Sophie g. Malte Sehested I 84. — Sophie g. Juel-Rysensteen II 419, 421, 424. — Steen til Sejerstrup I 101, 116, II 331. — Sten Admiral I 224. — Vibeke I 93, 97.
 Bille-Brahe, Fritz Geheimekonferentsraad, Baron I 221, 236. — Preben Baron til Hvedholm I 218. — Marie Baronesse I 223. — Mette Baronesse I 205.
 Binderup i Vokslev S. I 119.
 Birkedal, V., Præst I 255 f.
 **Birkholm* i Merlose H. II 382 f, 388, 391.
 Birstedt Mark II 316.
 *Bislev, S. og K. I 75 f, 88, 90, 93, 149, 164, II 408, 439, 454.
 *Bislev Kirkegaard 439, 446 f.
 Bjørn Andersen I 52, 60, 65, 70. — Jakob II 328.
 Bjørnholm i Sønder H. I 50, 101 f.
Bjørnsholm i Aars H. I 27, II 331, 368, 372, 375, 396.
 *Bjørnsholm K. II 368, 370 f, 372 f, 377, 479.
 Blechingberg, Carl Borgmester II 454. — Vibeke g. Juel-Rysensteen II 454.
 Blerrindt i Hellig H. I 87.
 Blixen-Finecke, K. Baron I 229 f.
 Bloch, Søren, Professor, Rektor I 220.
 Blome, Benedicte I 213 — Magdalene g. Buchwaldt I 213.
 Blære, S. I 44, II 315 f, 317, 460.
 Boddal Skov i Nørre H. I 70.
 Boller Gaarde i Nørlyng H. I 105.
 Boderup i Gislum H. II 330.
Borbjerggaard i Hjerm H. II 396.
 Borbjerg By II 396.
 Bording, Anders Digter II 338. — Lauritz Magister I 102.
 Boringsgaard i Nim H. II 366.
 Borup i Astrup S. I 57, 60, 169.
 Borup i Hornum H. II 315 f, 317.
St. Borupgaard i Vor H. I 195.
 Brahe, Anne II 379. — Birgitte g. Reedtz II 390. — Else g. Ramel II 379. — Jørgen I 93. — Knud I 80.
 Brandt, Oluf se Juul.
 Bredow Marie g. Skram II 340.
Bregentved i Ringsted H. I 139, 149 f, 159.
 Bregninge S. I 105.
Brejninggaard i Bølling H. II 423.
Brendholt i Humlun S. II 424.
 Brink-Seidelin, Familie I 220.
 Brockenhuus, Helvig g. Høeg I 101.
 Brockenhuus-Schack, Adolph Greve I 224. — Fanny Comtesse g. Rantzau I 243. — Henrik Greve I 223.
 Brok, Axel Lagesen I 46. — Lage II 315. — Lave I 46. — Niels I 40, 43, II 310. — Pernille II 459.
 Bruun, Niels til Nordyb I 89.
Bruusgaard i Ølst S. II 336, 338.
 Brøndbjerg i Astrup S. I 89.
 Brøndum i Hellig H. I 60, 79, 87.
 Brønnsdorff, Christian Oberst II 424. — Severin I 167. — Vilhelmine g. Juel-Rysensteen II 424.
 Buchwaldt og Buchwald, August II 458. — Carl Major I 213 Casper til Pronstorf I 212. — Casper Oberstl. I 213, 237. — Christian I 213. — Christian Hofjægerm. I 214. — Ditlev Amtmand g. Juul I 212 f. — Frederik Kmh. og Ritmester I 213, II 433. — Frederik C. Landraad I 201, 213. — Marie S. g. Moltke I 214, 222. — Niels Juul II 458. — Sophie Priorinde I 213. — Sophus Cand. jur. g. Juul-Rysensteen II 458. — Wulf Kmh. g. Juul I 213. — Slægt I 213.
 Budde, Dorte I 90, 92, 97.
 Buderupholm i Hornum H. II 445.
 Bugge, Asser I 43. — Eline g. Vendelbo II 311. — Lisbet g. Skarpenberg II 311. — Niels til Hald II 310 f.
 Bugislav, Hans Hertug I 116 f.
 Bure, S. I 93, II 395.
 Bülow, Hans Kmh. II 431. — Isabella g. Juel-Rysensteen II 434. — Juliane g. Juel-Rysensteen II 431.
 Bødtker, Charlotte g. Olsen II 437.
 Bøjstrup, Karen g. Benderup II 322.
 Bøllemosegaard i Ellested II 329.
 Bølling, H. II 346.
 Bønnerup i Hemmed S. I 69.
 **Bøvling* se Rysensteen.
 *Bøvling K. i Skadberg H. II 411 f, 417, 420, 422, 424 f, 455, 481 f.
 Carstensen, Charlotte g. Harhoff II 458.
 Cederfeld, Anne g. Paulsen II 432.
 Christensen, Birgitte g. Juel-Rysensteen II 435. — Verner Proprietær II 435.
 Christian VIII I 224.
 Christian IX I 262.
 Christian X I 283.
 Christian, Hertug af Augustenborg I 237.

- Christianopel II 379.
 Christianssand I 140, 146.
 Christiansstad II 380.
 Claudi, Skolebestyrer I 268.
 Clausdatter, Karen II 326.
 Clemmensen, Christen, Rektor II 392.
 Coiget, V. J. Hofkansler II 390.
 Coyet, Axel I 171, Familie I 172. — Vilhelm II 390.
 Copmann, W. U. Godsforvalter I 268, II 473. — Joh. Godsforvalter I 300, II 473.
 Crone, A. Præst I 239, 265, II 464, 472 f.
 Culmsee, Agnes g. Hansen II 442.
 Daa, Claus I 148. — Gregers General II 412, 417. — Herluf I 84, II 360.
 Dahlerup, Læge I 268.
 Danneskjold-Samsøe, Ingeborg g. Moltke I 243. — Familie I 237. — Sophus I 237 f.
 Davinde, S. I 328.
 Deden, Cathrine g. Bille II 419. — Claus Oberst II 421. — Otto II 421.
 Dietrick, Frk. g. Arenstorff II 425.
 Dirckinck, Baron I 222.
 Djørup i Bislev S. I 75, 88 f, 90, II 317.
 *Dollerup, K. II 418.
 Dolmer By i Nørre H. II 330.
 Donneruplund i Norvang H. II 340.
Dronningborg ved Randers I 195.
 Due, Albert, Kapt. I 165. — Anne g. Juul I 163 f, 165 f, 170. — Berndt I 163. — Else I 50. — Mannerup I 165, II 348.
 Dueholm Kloster II 345.
 Dunsted, Dronninglund H. II 335.
 Duval, Jean de Bracy II 375.
 Dyre, Frantz II 327. — Johannes Nielsen II 314. — Karen g. Kaas II 327. — Karen Hansdat. II 333. — Niels Jacobsen II 315. — Palle I 99.
 Dyrskot, Peder II 376.
 Dostrup I 167.
 Eidorff, P., Godsforvalter II 473.
 Einsidel, Sidonia g. Podebusk II 391.
 Einsidelsborg paa Fyen II 391.
 Ellbrecht, Anton, Oberst I 161 f. — Conrad, Oberst I 161. — Slægt I 162.
 Emmiksdatter, Anne g. Kaas I 77, II 329.
Engestofte paa Lolland I 105.
 Eriksen, Anders, Præst I 114.
 Eskbjerg i Tudse H. I 105, II 396.
 Eskildstrup i Vinding H. I 273.
Eskier i Nørre H. I 105.
 Essingbæk Birk og Kloster I 59, 71.
 Estrup i Jylland I 35.
 Estrup, Minister I 249, II 450 f.
 Fasti, Johannes Splid II 314.
 Fausbøll, Frk. I 285.
 *Feldballe, S. og K. I 78, 90.
 Ferritslev i Asum I 209, 273.
 Ferdinand, Prins I 224.
Ferritslevgaard i Asum H. I 250, 271.
 Fjaltring, K. II 416.
 *Fjellerup, S. og K. I 50, 52, 54, 69 f, 74.
 Flakkebjerg, H. I 88.
 Fleskum H. I 88, II 317.
 Flindt, Christine g. Bekker II 438.
 Floes i Essingbæk I 71.
 Flynder, S. I 89.
 Fløndereng I 74.
 Foss, Christen, Magister I 83, II 377.
 Foussing, S. I 93.
Fragdrup i Vebbestrup I 150.
 Frantz, Philip, Hertug I 116 f, 118.
 Frantzen, Alvilda g. Thaulow I 303.
 Fraugdegaard I 192.
 **Fraugde Kirke* I 192.
 Frederik III I 124 ff.
 Frederik VI I 224.
 Frederik VII I 223 f.
 Frederik VIII I 235, 244, 262.
 Frederik Wilhelm, Prins af Hessen-Philippsthal I 224, 246.
 Freistrup i Lundby S. I 60.
 Friis, Anders I 65, 89 97. — Anne g. Lunge I 65. — Anne Cathrine g. Juul I 104, 129, II 395. — Barbra I 111. — Christian, Oberst I 112. — Christian, Kansler I 104, 129, II 393, 395. — Christian, Greve, Generallojtnant I 175. — Elisabet g. Juul I 105, 116, 129, 143, II 372, 375, 395, 400. — Elisabet I 180, II 348. — Elisabet g. 1° Due, 2° Holck II 348. — Hans II 348. Henrik til Odden I 65. — Henrik til Ørbækluude II 342, 346, 347. — Jesper II 347, 368. — Jesper, Oberst II 348. — Johan II 348. — Johan, Kansler I 62. — Jytte II 348. — Laurids I 93, 97. — Niels I 97. — Sigvard II 367. — Sophie Hedvig, Comtesse g. Juul I 175 f. — Vivike g. Rodsteen II 342.
 Fristrup II 316.
 Frue Kirke i Aalborg, II 421 f.
 Frue Kirke i Svendborg II 340.
Frostrup i Framlev H. II 355, 404.
 Fuirendal se Vindingegaard.
 Funch, Marie g. Paulsen II 433.
 Færch, Alfred, Ingeniør II 444. — Jørgen Basse, Købmd. II 444. — Niels Andersen, Købmd. II 423, 444. — Otilie C. g. Schleppegrell II 444.
 Fæveile i Sønder H. I 101 f.
 Fons, Marie g. Mourier I 246.
 Føvling, K. og S. I 79.
 Gabel, Christian, Admiral I 159. — Christoffer, Sekondl. I 159. — Christoffer, Rente-mester I 140, 158. — Ermegaard g. Budde I 159. — Frederik g. Juul I 140 f, 150, 158, 160, II 407. — Frederik Vilh., Etatsraad I 159. — Ovidia g. v. Ahnen I 159. — Valdemar, Oberstl. I 159.
 Galen, Margrethe Erlandsdat. I 30.
 Galt, Anna g. Friis II 367. — Birte g. Unger II 365, 367. — Birgitte Marie II 365. — Folmer II 366. — Gjord II 364, 366. — Gjord Pedersen II 366. — Knud g. Juul II 366. — Knud II 366. — Mogens II 367. — Niels II 367. — Ove II 367. — Peder Ebbe-

- sen I 56 f. — Regitse II 367. — Vibeke II 367.
- Galø i Varberg I 56.
- Gammeltoft i Nees S. I 89.
- Gangsted S. I 46 f.
- Gediken, Peter, Magister II 378.
- Gersdorff, Charlotte A. I 17, 177 ff, 183 f, 209, II 357. — Frederik I 177. — Ollegaard I 175, 177.
- Gersdorffslund i Hads H. I 184, 187.
- Gimling, K. II 343 f.
- *Gimsing, K. og S. I 89, 96.
- Ginding H. I 53, 92, II 315, 396.
- Gjelskov paa Fyn I 77, II 329.
- Gjelstrup i Vokslev S. I 75.
- Gjerlev H. I 74.
- Gjoe, Marcus, Kmh. I 137.
- Gjessinggaard i Norhald H. I 89, 97, II 382, 388, 391.
- Glenstrup S. i Norhald H. I 169.
- Glerup i Viborg S. II 376.
- Glob, Slægt I 50. — Anders (1391) I 45. — Anne g. Urne I 66. — Erik til Ostergaard I 50, 67. — Johanne (1450) I 50, II 476. — Karen g. Krabbe II 476. — Mette g. Juul I 491, II 476. — Mogens I 50. — Niels II 314, 476. — N. N. Mogensdat. g. Skernow I 67. — Oluf I 70. — Peder Mogensen I 49 f.
- *Glaesborg, S. og K. I 48, 69, 80, II 327, 329 f.
- Godsforvaltre paa Ravnholt II 473.
- *Gosmer K. i Hads S. I 189 f.
- Griffenfeldt I 143 f.
- Grimstrup i Nørre H. II 330.
- Grindlose S. I 217.
- Griis, Jacob I 18. — Niels I 45. — Peder I 18.
- Grubbe, Anne Marie g. Hog I 99. — Christian I 89. — Erik g. Juul I 98, 116. — Iver I 99. — Johannes I 43. — Laurids til Gammelgd. I 98. — Laurids I 99. — Marie g. 1° Gyldenlove, 2° Dyre I 99. — Niels II 315. — Sivert I 83.
- Grue, M., Præst I 285.
- Grydstedt i Hornum H. I 89.
- Grüner, Ebba g. Scholler I 195.
- Græskarsholm I 74.
- Grønderup i Hjem H. II 317.
- Gronfeldt i Agri S. I 81.
- Gudum Kloster I 85 f.
- Guldberg, Johanne Hoegh- g. Gyldenkrone II 433. — Ove Hoegh-, Minister I 188.
- Gunderstedgd i Slet H. I 26, II 315, 317.
- Gunderup i Gislum H. II 316, 369, 375, 397.
- Gundestrup i Aars H. I 89.
- Gundelved i Løve H. II 396.
- Gyldenkrone, Carl, Kmh., Baron II 434, 455. — Ebbe, Baron II 458. — Emma, Baronesse II 434. — Holger g. Juul-Rysenstein, II 449, 455. — Julie v. H., Baronesse II 434. — Jørgen, Baron II 458. — Oscar, Ritm., Baron II 434. — Ove, Baron g. Juul-Rysenstein II 433. — Vilhelm, Oberstl., Baron II 433. — Theone, Baronesse g. Schultz II 434.
- Gyldenlove, Ulrik Frederik I 99.
- Gyldenstjerne, Axel til Svanholm I 171. — Christopher II 45. — Ermegaard g. Bjørn II 368. — Gabriel I 60. — Hilleborg g. Bille II 331. — Henrik, Rigsraad (1400) I 46, 48. — Jytte I 89. — Sophie g. Rosenkrantz I 48. — Sophie g. Schested I 168, 171. — Ollegaard II 377.
- Hadeln, Elise O. g. Meinig II 449.
- Haderup K. i Hjerm H. I 106.
- Hads H. I 46.
- Hahn, Sophie g. Buchwaldt I 212.
- Hak, Peter Egtheside Saltensec I 38.
- Hald i Norlyng H. II 412, 416.
- Hald (Haal) i Orslev Kloster S. II 310.
- Hald H. I 28.
- Hald S. I 89.
- Hammelev i Nørre H. I 69.
- Hammerum H. II 346.
- Han, Vester-, Herred I 50.
- Hansen, Hans, Proprietær II 441. — Jens, Kannik II 325. — Oscar, Proprietær II 442. — Peter, Skovfoged II 472. — Thalia g. Staggemeier II 442. — Theodor, Proprietær II 442. — Thomas Secher, Proprietær II 441. — Valdemar, Proprietær II 442.
- Harboe, Hans, Gaardfæster I 50.
- Hardenberg, Julie g. Platen I 238.
- Harhoff, Bess Juul II 458. — Else Juul II 458. — G. F. H., Oberst II 458. — James Arnold, Overretssagf. g. Juul II 458.
- Hartmann, Anton II 436. — Birgitte II 436. — Frederik (Fritz), Kobmd. II 436. — Frederik, Slotsforv. II 436. — Frederik Adolph, Proprietær II 436.
- Hasselholt i Ginding H. I 28, 44, II 315.
- Haugwitz, Peter, g. Juul II 339.
- Havgaard i Rinds H. I 81.
- Havndrup paa Fyn I 209, 273.
- Havnö i Hindsted H. II 421.
- Haxthausen, Charlotte, Comtesse I 201. — Christian F., Greve I 199. — Christian O., Greve I 200. — Clemens, General I 189. — Clemens, Baron, I 201. — Gregers C., Greve g. Juul I 199 f. — Louise, Comtesse g. Buchwaldt I 201. — Margrete S. Comtesse g. Rantzau I 201. — Ove, Greve, Overhofmarskalk I 201. — Vibeke, Comtesse I 201.
- Hedegaard i Glaesborg S. I 48 f, 52, 70, 74, 101 f, II 323 f, 329, 331 f.
- Hee I 35, II 346.
- Hegerlund, Jens I 219, II 469.
- Heirupgaard paa Fyn I 77.
- Hellerup K. I 210, 226, II 471.
- Hellerup i Vinding H. I 209 f, 211, 226 f, 249, 250, 252, 272, II 472.
- Hellum H. I 28, 45 f, 53, 57, 59 f, 69, 71, 74, 79, 87, 101, 150, II 317.
- Hellum By i Hellum H. I 57, 69, 79, 87.
- Helmers, L., Forpagter I 246.

- Hemmed S. og K. I 69, II 330.
 Hennings, Rosalie g. Moltke I 196.
 Henriksen, Anders I 49.
Herpinggaard i Vandfuld H. II 416, 419, 424, 429 f.
 *Herrested S. og K. I 181, 183, 199, 210 f, 219, 234, 239, 241, 250, 253, 267, 272 f, 274, II 469 f.
 Herskind, Frederikke g. Færch II 444.
Hersomgaard i Sønderlyng II 330, 366.
 Hindsted H. I 53, 57, 60, 71, 74, 81, 87, 89 f, 150, 169.
 Hindstrup i Lunde H. I 218.
 Hing H. I 86.
 Hjerm H. I 89 f, 92 f, II 396.
 *Hjerm, K. og S. I 112, II 399 f, 401 ff.
 Hjortlev i Lunde H. I 209, 273.
 Hodsager i Hodsager S. I 53.
 Hoenegaard, Elisabet g. Olsen II 437.
 Hofde se Hoved.
Hofstadel i Hjerm H. I 92.
 Holbæk Ladegaard II 391.
 Holck, Eiler II 367. — Frederik, Baron II 348. — Frederik, Oberstl., Baron II 421. — Gustav, Greve I 222, 224, 236 f. — Henrik II 367. — Iver, Baron, Geheimeraad II 421, 424.
 Holckenhavn II 421.
 Hollendsbjerg i Rougso H. I 74, 90, II 382.
Hollumgaard i Astrup I 87.
 Hollunger, Hollingerus Nielsen I 38.
 Holm, Eiler I 105. — Jacob I 80.
 Holmgaardby i Nørrehald H. I 169.
Holmegaard i Vinding H. I 250, 271, II 473.
 *Holmens Kirke i Kbhvn. I 192, 200.
 *Holmsland K og S. II 346, 365, 409.
 Holste, Esge, se under Juul.
 Holsten, Adam C., Geheimeraad I 181, 237, 249. — Marie F. Emilie, Baronesse g. Juul I 248, 263 f.
 Holstein, U. A., Greve, Storkansler II 466.
 Honig, Johann g. thor Straten II 436.
 Hoppe, Thorkil, Kmjkr. I 222.
 Hornemann, Anna g. Paulsen II 433.
 Hornum, H. I 26, 28, 89 f, 93, II 315.
 Horsnis i Helligum H. II 317.
 Hoved (Hoffuit, Hofde) i Vor H. I 26, 47 f, 49 f, 52.
Hougaard, Neder, i Vesterbølle S. II 312.
 Hovlbjerg H I 90.
 Hudevadgaard i Lunde H. I 227.
 Huitfeldt, Lage II 311. — Sofie I 195.
 Humlum S. og K. II 409.
Hungstrup I 89, 97.
 Hvarre i Hindsted H. I 169.
 Hvas, Jens I 57. — Mikkel I 57.
 Hvide, Anders Stigson I 37, 40, II 310. — Anders Offesen I 48.
Hvidsten i Gjerlev H. I 26, 32, 97, II 309, 312 f, 322.
 Hvorum i Onsild I 70, 101.
 Hvorvarp i Ulstrup S. I 60.
 Hygum S. og K. II 409.
- Hoeg, Bo I 18, II 315, 476. — Elisabet I 101. — Erik g. Juul I 101, 139, II 332. — Frederik C. II 405. — Gunner Bo's Datter II 315. — Iver Juul I 101. — Jacob til Bjørnsholm I 101. — Jørgen til Todbøl I 101. — Just I 102. — Jytte g. Krag II 345. — Margrethe II 315. — Stygge til Gjorslev I 99, 137.
 Høgholm i Sønder H. I 101 f.
 Højbjerg Kirke II 328.
 Højbygaard paa Lolland II 331.
 *Højen K. II 335.
 Højrup S. I 226.
 Højstadel i Stadil S. I 94.
 Hørbygaard i Tudse H. II 390.
 *Hørby K. og S. II 364, 376.
Horblynd i Dronninglund H. II 342, 364, 376, 397.
 Ingenhaven, Benedicte g. Schack I 183. — Johan, General I 183.
 Ilshøj i Ø. Tørslev S. I 60.
 Iversen, Margrete I 285.
 Jensdatter, Anne g. Juel II 325.
 Jershaug paa Fyn II 343.
 Jersholm I 74.
 Juel, Anne g. Juul II 325. — Antoinette g. Ellbrecht I 161. — Christence g. Rosenkrantz I 85, II 343. — Christina g. Wissing I 161. — Elsebe g. Juul II 336, 341, 343, 346, 363. — Erik I 92. — Hedvig g. Haxthausen I 199. — Ingeborg g. Krabbe II 365. — Jens til Kjeldgd. II 336. — Kjeld, Biskop II 325. — Knud, Gesandt I 222. — Mogens til Pallesbjerg I 81. — Peder I 120. — Rudolf, Kmh. I 292.
 Juel-Brockdorff, Carl, Baron I Side 262, 269.
Julianelyst i Vor H. II 430 f, 431.
 Jule, Slægt I 13, II 459. — Montpræger I 13.
 Julstrup I 31.
 Juul, Johannes I 13. — Knud I 13. — Laurids I 13. — Søren H. I 460.
 Juul (af Slægten Juul med Lillie), Absalon til Meilgd. I 74 f, 77, 80, II 327. — Absalon c. 1611 II 364, 365. — Absalon, f. c. 1598 I 98. — Agnes g. Mourier I 243. — Anders, Foged I 16, 21, 48, 50 f, 52. — Anna g. Bille II 331. — Anna g. Haxthausen I 199. — Anne g. Offenbergt II 341, 346. — Anne f. 1544 I 75. — Anne g. 1° Navl, 2° Kaas I 74, 76, 81, 90. — Anne f. 1737 I 183. — Anne g. Gabel I 140 f, 158. — Anne g. Steuch I 172 f. — Antoinette g. Ellbrecht I 161. — Axel til Willestrup I 14, 16, 22, 24, 28, 54, 55, II 322 f, 325 f. — Axel f. c. 1590 I 98. — Axel til Kvistrup I 14, 16, 47, 93 f, 98, 105, 110, 116, 119, 131, 138, 143, II 330, 372, 375, 383, 392. — Axel til Bjørnsholm I 100, 118, II 363 f, 365, 367. — Axel, Løjtnant I 304. — Barbara f. Juul I 111, 131, II 372, 399, 401, 405. — Barbara f. 1632 II 405. — Beatrix (1302) g. Svendsen II 309. — Benedicte f. 1554 I 80. — Berete

g. Galt I 16, II 330, 365, 366 f. — Berndt til Svanholm I 22, 169, 171. — Berndt, f. 1701, I 170. — Bertha f. 1787 I 214. — Birthe g. Krakowitz II 355, 358. — Charlotta g. Buchwaldt I 213 f. — Christen Sørensen (1457) I 47, 49. — Christence g. Krabbe I 116, II 365, 369. — Christian Sehestedt, Kmh. f. 1806 I 15, 23 f, 211, 219, 220. — Christian Sehestedt, Kmh., f. 1867 I 78, 106, 112, 268. — Christian Sehestedt, Geheimeraad I 15, 17, 23, 95, 112, 176, 191, 193, 201, II 364. — Christian Ove f. 1918 I 306. — Christian Frederik † 1743 I 193. — Christian Frederik til St. Borupgaard I 15, 23, 112, 176, 193, II 364. — Christiane g. Kaas I 191. — Christiane f. 1737, Hofdame I 178, 183. — Christiane g. Wissing I 161. — Christopher f. 1603 I 98, II 392. — Claus Sørensen II 326. — Dorte f. 1543 I 75. — Dorte g. Tornekraands I 67 f, 75, 88, II 327, 329. — Dorte g. 1° Krabbe, 2° Hoeg I 100, 118. — Dorte g. Munck I 28, II 322. — Dorte g. Kaas II 329, 331, 345. — Dorte g. Offenborg II 339, 346. — Drude II 405. — Elisabet C. II 357. — Elne g. Ubbeson II 311. — Else g. Vebner I 14, 16, 79, 87, II 327, 361. — Else II 390. — Else 1543 I 54. — Else Sehestedt g. Thaulow I 23, 302. — Else g. Lindenov II 322, 389. — Erik til Hedegd. I 54, 74, II 322. — Esger I 306. — Esger, Ærkebiskop I 21, 25 ff, 27, 32, 33 f. — Esge Holst (1378) II 475. — Frands, Brigadier I 15, 22, II 347, 348. — Frands til Meilgd. I 77, II 329, 332. — Frederik til Willestrup I 14, 16, 22, 112, 142, 145, 150, 160, 162, II 363 f, 416, 418, 465. — Frederik Sigfred Sehestedt f. 1811 I 219. — Georgine Sehestedt I 246. — Hans II 347. — Hans II 371. — Hans, Kornet I 17, II 357. — Hans til Staarupgaard I 22, 101, 116, II 329 f, 335, 339, 341, 344, 346, 364, 379. — Henrik II 389. — Herman II 347. — Ide Marie g. Skram II 340, 346. — Ingeborg f. 1650 I 137, 158. — Ingeborg g. Below I 111, II 400 f, 404. — Ingfred g. 1° Huitfeld, 2° Conradsen II 311. — Iver til Willestrup I 14, 16, 22, 24, 47, 72, 74, 76, 79, 81 f, 83, 167, II 326, 328, 331, 361, 363 f. — Iver II 389. — Iver Nielsen (1380) I 12, 44, II 315. — Iver til Birkholm II 390. — Iver til Hedegd. II 323. — Iver f. 1652 I 158. — Iver Axelsen II 481. — Jacob (1562) I 81. — Jens, Ritmester I 170 f. — Jens Iversen (1391) I 20 f, 26, 43, 45. — Jens Nielsen (1300) I 33, II 309. — Jens, Marinekapt. I 17, II 355. — Jens Sørensen (1454) I 47, 49. — Jes Truelsen til Vesløs II 476. — Johannes Æuær II 311. — Julie (Lily) Sehestedt g. 1° Moltke, 2° Rantzau I 196, 241. — Jørgen til Aggersbøl og Laage I 14, 16, 118, II 330, 332, 333, 339.

— Karen f. 1556 I 81. — Karen g. Rodsteen II 341, 364. — Karen f. 1551 I 80. — Karen, Klosterfrøken II 357, 464. — Kirsten g. Vasspyd I 85, 87, 89, 92, 97, II 384. — Kirsten til Horbylund I 89, II 342, 361, 363, II 364 f. — Kirsten g. Sandberg I 14, 22, 79, 81, 90. — Kirsten II 390. — Knud Esgesen (1408) II 475. — Las Maltesen II 315. — Lene Sophie II 390. — Lily se Julie. — Ludvig Frederik, Kmh., Gesandt I 15, 181, 196. — Magdalene f. 1568 I 82. — Magnus Jensen (1343) II 312. — Magnus Myre II 312. — Magnus Maltesen (1367) I 43. — Malte Nielsen I 21, 26, 32, 43. — Malte Nielsen til Gunderstedgaard I 20, 44, II 314. — Malte Nielsen til Pandum (1446) II 315. — Malte Nielsen til Pandum (1475) II 316. — Malte til Gjessinggaard I 14, 16, 92, 98, 106, 116, 344, II 377. — Manderup, f. 1754, I 201. — Maren g. Reedtz II 388, 390. — Maren g. Grubbe I 98 f, 102, 116. — Maren II 390. — Marine g. Basse II 324. — Margrethe † 1584 I 54. — Margrethe g. Podebusk II 388, 390. — Mette (1550) I 51. — Mette Marie g. Lerskov I 15, 142, 145, 150, 159, 162, II 408, 410, 465. — Mogens, stud. jur., I 23, 305. — Mogens Jensen (1400) II 313. — Mærede g. Lang II 313. — Nicolaj F. f. 1747 I 199. — Nicolaj F. f. 1752 I 201. — Niels (1285), Ridder I 13, 25 f, 28, 31 f. — Niels til Kongstedlund I 64 f, 74, 76, 81, 84, II 328, 358. — Niels Maltesen (1300) I 43 f. — Niels Maltesen (1450) I 27, II 315 f. — Niels Maltesen (1397) I 18, 20, 45, II 314. — Niels Maltesen II 317. — Niels Munk til Ballebo I 13, 20, 28, 46, 48, 55. — Niels Papæ II 476. — Niels Jensen til Hvidsten I 13, 26, II 311. — Niels Sørensen til Hoved I 13, 26, 48, 49 f. — Niels Sørensen, Rektor, I 54 f., 69, 83, II 325. — Niels Sørensen II 326. — Niels til Bjørnsholm II 363 f, 371, 397, 399. — Oluf Brandt (1463) I 21, 51. — Oluf † for 1627 I 102. — Ove til Meilgd. I 74 f, 79, 81, 85, 87, 113, II 326, 361, 363. — Ove til Brusgaard II 329, 332, 336, 346. — Ove til Willestrup I 14, 16, 22, 24, 47, 93 ff, 98, 102, 106, 111, 159 f, II 342, 363, 391, 397 f, 465. — Ove, Generallojtn., I 15, 22, 72, 112, 165, 169 f, 172, 174, II 364. — Ove Sehestedt, f. 1781, Kmh., I 15, 23, 212, 214. — Ove Sehestedt, f. 1830, Kmh., I 15, 17, 23, 181, 211, 241, 246. — Ove Sehestedt, f. 1892, Forpagter, I 23, 304, 305. — Palne Jensen (1300) I 26 f, 28, 37, 41, 43, II 309, 310. — Peder (1316), Ridder, I 27, 33, 38. — Philippus (1568) II 324. — Sophie g. Stobée I 172 f. — Sophie g. Moltke I 195. — Sophie g. Friis II 347. — Sophie g. Buchwaldt I 212. — Sophie M. Sehestedt, Stiftsdame, I 246. — Splid Esgesen (1406) II

475. — Sten II 389. — Søren Jensen (1450) I 12, 46, 47. — Søren Nielsen til Hede-
gaard og Østergd. I 16, 21, 50, 51 f, 67, 70.
— Søren Nielsen, Præst, II 326. — Thomas
Maltesen (1327) I 13, 43. — Tue, Ærkebisp,
se Nielsen. — Tønne til Taarupgd. I 14,
16, 22, 47, 92, 94, 98, 102, 114, 118, 138,
143, II 375, 388, 397, 399 f. — Verner †
1628 I 102, 114. — Vincents † 1629 I 102,
114, II 384. — Vincents, f. 1564, I 82. —
Øllegaard g. Schack-Rathlow I 178, 183 ff,
186. — Zacheus Magnussen (1344) II 312.
— Zacheus Myre (1406) II 312.
- Juel-Rysensteen (friherrelig Linie), Amalie II
434. — Andrea g. Hartmann II 436. —
Andreas II 436. — Anna, f. 1804, II 434.
— Anne Sophie g. Holck II 421. — Bodil
g. Buchwald II 458. — Carl Adolf, Kmh.,
I 112, II 364, 431. — Christen II 437. —
Christian F., Oberst, II 422. — Christian,
Oberst, f. 1651, I 14, 16 f, 22, 25, 140, 142, 150,
158, 160, 164, II 405. — Christian F., Major,
I 119, II 435, 438. — Christian H., f. 1793,
II 431. — Christian H., f. 1796, II 432. —
Christian, f. 1809, II 436. — Christian V.,
f. 1811, II 436. — Christian Lenthe II 437.
— Christian F. A., Prmlt., II 440. — Chri-
stian F. A., Minister, I 17, 112, II 364,
448. — Christiane g. Kruse II 412. — Chri-
stiane g. Deden II 421. — Christiane II 440.
— Christiane Lenthe II 444, 446. — Chri-
stine II 422. — Elisabeth g. Olsen II 437.
— Emilie II 444, 446. — Henrik Rüse II
420. — Henriette II 422. — Henriette g.
Paulsen II 431. — Inge g. Harhoff II
458. — Ivar Adolph, Major, II 435. —
Johanne g. thor Straten II 435. — Johanne
g. Schleppegrell II 442 ff, 449. — Juliane
II 441. — Louise g. Hansen II 441. —
Niels, Kmh., I 112, II 364, 441, 445. —
Niels, f. 1840, II 448. — Niels Krag II
418, 420, 423. — Otilie g. Paulsen II
433 f. — Otilie Christiane II 447, 449. —
Otilie g. Færch II 444. — Otto Henrik
II 418. — Ove Henrik, f. 1681, II 364,
414. — Ove Henrik, f. 1845, II 448. —
Ove, Oberstl., f. 1771, I 112, II 364, 428.
— Philippine, f. 1842, II 448. — Sophie
Charlotte, f. 1840, II 448. — Sophie Char-
lotte g. Gyldenkrone II 433. — Vibeke g.
1° Gyldenkrone, 2° Ankjær, II 364, 454.
- Jolbygaard i Tisted Amt II 331.
Jyderup i Tudse H. I 105.
- Kaas, Anne g. Rostrup II 332. — Birgitte
Sophie † 1778 I 193. — Christian (1314),
Provst, I 32. — Elena Nielsdat. g. Juul
II 310. — Erik til Gjelskov I 77, II 329,
331. — Frederik, Admiral, g. Juul, I 191 f.
— Hans, Kommandør, I 191. — Hartvig
g. Juul I 77, 87, II 329, 361. — Jens I 60,
II 354. — Johanne g. Frands Juul II 354 f.
— Johanne g. Ove Juul II 327. — Jørgen
til Gjelskov g. Juul I 77, II 329 f. — Kir-
sten g. Skram II 340. — Kirsten g. Below
II 404. — Margrete g. Stig Andersen II 310.
Mogens til Stovringgaard I 89. — Niels
Lændi (1285) I 28, 32, II 310. — Niels til
Jølbygaard II 327. — Niels Kansler I 70,
74. — Ove † 1769 I 193. — Sophie Hedvig
I 192 f. — Susanne g. Schaffalitzky de
Muckadel I 193. — Ulrik I 192 f.
- Kall. Edel g. Basse II 324.
Kappendrup paa Fyn I 227, 273.
Kardyb i Hellum H. I 100.
Karlby i N. Hald H. I 169.
*Kastbjerg K. og S. I 77, II 330.
Kasted Kirkegaard II 442.
Kastel i Vinding H. I 98.
Kattrup i Love H. I 161, II 396 f.
Kattrup, Minna, g. Ankiær, II 455.
Kedelsmed Oluf Christensen II 367.
Keilstrup i Feldballe S. I 90.
Keldal i Blære S. II 316 f.
Kirkeskov i Astrup S. I 60, 169.
Kirkgaard, Ingrid, g. Mourier, I 246.
Kiær, Jørgen, Kancelliraad, II 445.
Philipine g. Juel-Rysensteen II 445.
Kiærsholm I 81.
Kjeldergaard i Norre H. I 81.
Klogerup I 388.
Klopstock, C., Legationssekretær, I 202 f.
Knarmose i Hellum H. I 101.
Knudsdatter, Maren, II 325.
Knudstrup i Vesterbølle S. I 59.
Knuth, C., Greve, I 295. — F. g. Juul
II 470.
Kokholm i Skadborg H. I 89.
Kolby i Hjern H. I 92, 94.
Komdrupgaard i Hellum H. I 28, 45, 74, 79.
Komdrup Kirkegaard II 435 f.
Kongelf i Norge I 91.
*S. Kongerslev K. I 64, II 360, 364, 386.
N. Kongerslev I 71, 74, 100, 102.
*Kongstedlund i Hellum H. I 74, 100, 102,
II 359, 367.
Korsris se Lundbæk.
- Krabbe, Anne, I 63, II 328, 476. — Gertrud
g. Sandberg I 81. — Gregers I 116. —
Hans til Søgaard II 365. — Helveg I 101,
111, 137. — Ingeborg I 101. — Ivar g.
Juul I 100, 102, II 368. — Ivar I 60. —
Ivar (1428) II 315. — Iver I 101. — Lisbet
g. Due I 164. — Morten II 476. — Niels
II 393. — Niels til Vesløs I 100. — Niels
til Torstedlund II 326. — Tyge til Bustrup
II 365. — Vivike I 101.
- Krabbesholm i Hindborg H. II 355.
Krackowitz, David Sigfried, Landraad, g.
Juul, II 358.
Krag, Erik, I 102. — Henrik til Trinderup
I 89. — Lisbet g. Juul II 345, 347. —
Niels Lensmand II 345. — Otto, Øverste
Sekretair I 132, II 346. — Sofie g. Rant-
zau II 414.
- Kragelund paa Fyn I 273.
Kragelund i Hellum H. I 101.

- Kragerup* i Love H. I 128 f, 142, 149 f, 160 f, 164, II 408.
 Krasse, Esge til Assendrup I 89.
 Krobbkiær i Astrup S. I 60, 63.
 Krog, Augusta, g. Schleppegrel, II 444. — A., cand. mag., I 285.
 Krøgnos, Else, I 48.
 Krogsbølle I 209.
Krogsgaard i Skodborg H. I 89.
 Krøllerup i Nørre H. II 335.
 Krooch, Elne (1352) I 31. — Kalle Sivert I 31. — Niels (1268) I 30. — Niels (1318) I 20, 31.
 Kruse, Anne II 413. — Christian, Oberst, g. Juul, II 412. — Christian, Amtmand, II 412. — Else g. Daa II 412. — Henrik, Ritmester, II 414. — Johanne Marie II 413. — Mogens til Spøtrup I 101, 137. — Niels II 312.
 Kvillerup paa Fyn I 250.
Kvistgaard i Hjerm H. I 89 f, 93, II 317.
 **Kvistrup* i Hjerm H. I 27, 97, 138, II 395, 401, 408.
 København I 105, 129, 154, 251, 272, II 388.
 Kærbygaard ved Aarhus II 442.
Laage i Nørvang H. II 330, 334 f, 339, 341, 346.
 Laen i Glæsberg S. I 69.
 Lang, Bo, Biskop, II 313 f. — Mogens g. Juul II 313.
Langdat i Blære S. II 316 f.
 Lange, Anders Frost II 313. — Barbara g. Galt II 366. — Bo Thomesen I 28, 44 f. — Esge Frost I 28, II 475. — Ide g. Juul II 336. — Iver Thommesen II 314. — Iver Ebbesen (1325) I 28, 43. — Iver Iversen I 28, 43, II 314, 476. — Johannes Poulsen (1392) I 44 f. — Karen g. Below II 330, 404. — Malte Iversen Munk til Kleitrup I 46. — Marine Andersdat. Frost I 28, II 313. — Poul Boesen (1392) I 45. — Sophie Esgesdat. Frost II 315, 475. — Thomas Iversen I 28, 43, II 314.
 Langholt I 74.
 Laugesen, Johan, I 38, 43.
 Lason, Marie, g. Bülow, II 431.
 Legater se tilsidst.
 Leerskov, Poul, g. Juul, I 160.
 Leinert, Frederikke, g. Hansen, II 442.
 Lerche, Christian, I 105. — Dagmar g. Richelieu I 306. — Peder I 43.
 Lillienkjold, Frederikke, g. Mohrsen, II 426.
 Lindenov, Anne, g. Coijet, II 390. — Christian I 18, 127. — Hans II 390. — Henrik II 392. — Holger II 392. — Malte Juul II 390. — Otto II 389. — Otto g. Juul II 389. — Otto til Borreby II 389, 392. — Vibiike g. Ramel II 390.
 Lindstrøm, Chr., Billedhugger, I 106, II 402.
Lindtorp i Hjerm H. I 93, 97, 100.
 Luckner, Constance, Comtesse, I 214.
 Lumby I 210, 272.
Lumsmark i Asp S. I 89.
 Lund, Cecilie M., g. Færch, II 444.
 **Lundbæk* i Hornum H. I 27, 75 f, 88, 97, 118 f, 142, 148, 164, II 407, 414, 418 f, 424, 426, 428, 438 ff, 445, 449, 455.
 Lundby i Hjerm H. I 60, 89.
 Lundby K. paa Fyn I 210, 272.
 Lunde S. I 209, 217 f.
Lundgaard i Rostrup S. I 60.
Lundsgaard paa Fyn II 342 f, 391.
 Lunge, Christoffer, I 74. — Dorte II 328. — Ivar I 74. — Jorgen til Odden II 325. — Kirsten g. Juul I 53, 63, 65, 71 f, 74, 83, II 325. — Niels I 56. — Ove til Tirsbæk I 56, 65, 85. — Ove til Odden I 113, 167. — Sophie Jørgensdal I 101.
 Lunow, Anna, g. Munk, II 322. — Erik, Foged (1410) I 49. — Iver I 51. — Lars II 323. — Margrethe I 51, 59. — Niels I 60, II 323.
 Lydekøbing K. II 389.
 Lykke, Anne, g. Skernov, I 67. — Ivar, Rigsraad I 92, 98, 100. — Jacob, Rigsraad I 52, 68. — Jørgen, Rigsraad I 61. — Kirstine I 68, 75. — Mogens II 378. — Peder I 68 II 461.
Lykkesholm paa Fyn I 273.
 Lykkesholm i Sønder H. I 101 f.
 Lyngby S. I 71.
 Lütjenburg I 214.
 Lützwow, Hugo, Amtmand, I 139, II 342, 345. — Ide II 344. — Magnus II 342. — Markus II 344. — Marie g. Offenberg II 339.
 Løgholm I 74.
 Logstedt i Aars H. II 316.
Løvenborg se Birkholm.
 Løvenkrone I 101.
 Løvenskjold, Vilhelmine, g. v. d. Maase, I 223.
 Maabjerg S. I 93 f, II 395.
 Maare paa Fyn I 273.
 v. d. Maase, Amalie, g. Juul, I 222 f, 237. — Frederik, Kmh., I 223. — Marie I 224.
 Madsen, Rasmus, Præst, II 326.
 Madum Hoved I 53, 60, 87, 90, II 462.
 Mallings, K., II 434.
 **Mallesholm* i Skaane II 385 f, 388, 390.
 Mariager Len I 127, 137.
 Marsvin, Anne, I 118, 158, II 369. — Ellen I 118. — Jørgen I 119, II 369.
 Medelsom H. I 74.
 **Meilgaard* i Nørre H. I 52, 60, 67 ff, 74 f, 79, 80, 101, II 327, 329, 332.
 Meilstrup i Gislum H. I 148.
 Meinig, Carl, Etatsraad, II 449. — Elisabet g. Juul-Rysensteen II 448.
 Merløse H. I 93, 105, II 384, 396.
 Meyer, Elisabet, g. Kruse, II 414. — Thyra g. Schmiegelow I 304.
 Mogensen, Niels, I 18, II 313.
 Mohrsen, Christiane, g. 1° Juul-Rysensteen, 2° Adeler II 426. — Philip, Kommandør, II 426.
 Møllerup, Christiane, g. Christensen, II 435.
 Moltke, Adam, Greve, I 196, 222, 241. —

- Adam, Lensgreve, I 195. — Adam, Greve, I 243. — Carl, Greve, I 196. — Christian F., Greve, I 196. — Henrik, Greve, Amtmand, I 214. — Mathias, Greve, Amtmand, I 196. — Otto J., Greve, g. Juul, I 195. — Otto J. g. Juul I 196, 241. — Rosalie, Comtesse, g. Platen, I 243.
- Mormand, Maren, II 366.
- Mortens K. i Randers II 337.
- Morup i Hjerm H. I 93.
- Moskergaard i Struur I 89.
- Mourier, Alfred, Forpagter, I 245. — Christian, Skovrider, I 245. — Clara g. Helmers I 246. — Georg, Skovrider, g. Juul, I 244 f, II 471 f. — Gustav, Proprietær, I 246. — Konrad, Admiral, I 245.
- Mundelstrup i Faarup II 449 f, 454.
- Mundstrup i Galten H. II 338.
- Munk, Anders til Brusgd. I 46, 53. — Anne Gundesdat. I 45, II 315. — Anne g. Gyldenstjerne I 46, 48 f. — Benedicte g. Tornekrannds I 67. — Bolde I 54. — Christian Nielsen (1399) I 45. — Dorte g. Parsberg I 84, 92, 113. — Else Stigsdatter I 46. — Gunde til Tordsgaard II 315. — Gunde til Havbro I 45, 54, II 459. — Gunde Nielsen I 61. — Jens I 54. — Jens Madsen til Visborggd. I 46, 67. — Jens Nielsen af Ferslev II 316. — Jesper Munk g. Juul I 28, II 322, 459. — Johannes Nielsen (1394) I 45. — Kirstine g. Krag I 89, 97. — Laurids til Hungstrup I 61, II 322 f. — Mads Jensen II 315. — Malte Gundesen II 315. — Mette til Brusgd. g. 1° Skernov, 2° Thott I 51, 67, II 459. — Niels, lille I 45. — Niels til Ballebo se Juul. — Niels til Bruusgaard I 46, 54, 67. — Niels Gundesen II 314. — Niels til Gjessinggd. I 60 f, II 459. — Niels i Havbro I 54. — Oluf I 89, 97. — Peder til Holbækgaard, Ridder, II 309, 314. — Peder i Komdrup I 61, 81. — Peder til Vesterriis I 54. — Peder til Havbro I 54, 61. — Pernille g. Brok I 46, II 461. — Stig til Nørgaard I 46, 48. — Søren til Havbro I 54. — Søren i Komdrup (1396) I 45. — Tyge Torbernsen (1380) I 45.
- Murkeskov I 74.
- Mus, Tule (1319) I 41, II 310.
- Moldrup i Hindsted H. I 53, 60, 79, 87.
- Møller, Poul Martin, Digter, I 96. — Søren Ladefoged I 100.
- Mørck, Marie, g. Gyldenkrone, II 434.
- Mørdrup I 169.
- Mørk-Hansen, K. E., Skovrider, I 273, II 472.
- Morner, C. G., Greve, Oberstl., I 173.
- Mørup i Hammerum H. II 366.
- Mynster, Constance, g. Mourier, I 245.
- Naarup S. I 209.
- Naur S. I 98, II 395.
- Navl, Anne, I 79. — Jørgen til Vesterby I 77. — Laurids til Norby g. Juul I 77. — Laurids til Hedegaard I 79.
- Nationalmuseet i Kbhvn. I 73, 78, 106, II 366, 402.
- Neb, Anne, I 67.
- Neergaard, W., Hofjægerm., I 278, 284.
- Nees S. I 89.
- Nielsdatter, Mette, g. Olsen, II 437.
- Nielsen, Laurits, Kannik, II 318, 320 f. — Niels, Overlærer, I 268. — Svend, Borgmester, I 54. — Tue, Ærkebiskop, II 318.
- Nislevgaard paa Fyn I 179, 226 f, 250, 271, 301 f, II 473.
- Næraa I 209, 227.
- Nøddebo Kirkegaard II 433.
- Norby i Tim I 92.
- Norhald H. I 90.
- Nørlund I 62.
- Nørlyng H. I 89, 105.
- Nørre H. I 48, 67, 69, 74, 81, 93.
- Nørre Skov i Hindsted H. I 169.
- Norvang H. II 396.
- Ny Kirke ved Stougd. II 391.
- Oby i Skaane I 173.
- Odum S. I 93.
- Offenberg, Anna, g. Skinkel, II 340. — Christian, Kapt., II 340. — Christoffer, Amtmand, II 339. — Deliane g. Haugwitz II 339. — Eleonora g. Pogrell II 340. — Elisabeth D. II 340. — Frederik, Amtmand, II 339, 341. — Hans Kommandor, II 340. — Rudolf, Oberst, g. Juul, II 339, 341.
- Olsen, Andrea Elisabeth II 437. — Carl Christian, Realskolebestyrer, II 437. — Marie B. g. Aagaard II 437. — Mette Birgitte II 437. — Niels C., Forpagter, II 436 f. — Niels, Sognepræst, II 437. — Ole, Barber, II 437. — Oluf, Proprietair, II 437.
- Olufsen, Christen, I 90.
- Ore i Lunde H. I 227.
- Ormstrup II 316.
- Osten, Louise, g. Haxthausen, I 200.
- Ostenfeld, Christen, II 372, 374 f. — Peder, Dr., II 372.
- *Otterup S. og K. I 183, 209, 217, 226, 272.
- Ottestrup paa Sjælland I 124, 149.
- Overgaard i Bislev S. I 89.
- Ovesen, Overlærer, II 448.
- Pachs, Christoffer til Torup II 331.
- Palstrup i Houlberg og Lysgaard H. I 90, 92, II 327, 331 f.
- Pandum i Hornum H. I 26 f, 75, 85, 137, 142, 149, 164, II 315 f, 317, 407, 414, 418 f, 424, 426, 438 f.
- Panter, Henrik Nielsen, I 33, 44, II 310. — Jens Nielsen II 310. — Niels Jensen I 44.
- Papæ, Johannes (1319) I 40. — Niels (1367) I 18.
- Parsberg, Christoffer til Hviderup I 84. — Ingeborg g. Juul I 74, 84, 87 f, 101, 138, II 384, 395, 402. — Regitse I 101, 139. — Sophie I 93. — Tønne I 102. — Verner I 92, 138.
- Paulsen, Carl Aug., Ritmester, II 433. — Carl, Skovrider, II 433. — Frederik, Over-

- forster, g. Juul, II 432, 434. — Henriette g. Buchwaldt II 433. — Juliane, Hofdame, II 433. — Julius, Telegrafbestyrer, II 433. — Otto, Oberstl., II 433. — Ove Peter, Jagtjunker, I 234, 433. — Peter, Generalmajor, II 432.
- Peck, Niels (1300) II 310.
- Pedersen, Hans, Sognepræst, II 326. — Niels i Taarup II 321. — Niels, Præst, II 321. — Niels (1447) II 321.
- Petersdorf, Christian, Greve, I 268.
- Petri Kirke i København I 159.
- Pind, Jenny, g. Paulsen, II 433.
- Platen, Hallermund (Rigsgravelig), Agnes g. Juul I 238. — Clara g. Juul I 238. — Georg, Greve, I 238. — Georg Hans, Greve, I 243.
- Plesner, Sophie, g. Kier, II 445. — Kammerraad, Godsforvalter, II 473.
- Podebusk, Anna II 391. — Claus til Barsebæk I 89. — Elisabet II 392. — Helene til Vandaas II 391. — Henrik, Landkommisær II 391. — Henrik, Kaptl. II 391. — Lena II 390. — Malte II 392. — Maurids til Einsidelsborg, g. Juul, I 127, II 391. — Ursula g. 1° Thott, 2° Promnitz, II 391. — Vibeke g. Lindenov II 389.
- Progrell, Henning, Oberst, II 340.
- Promnitz, Anshelm, Rigs greve, II 392.
- Provstgaard i Hjerm H. I 93.
- Putbus se Podebusk.
- Raben, Karen A., g. Schleppegrell, II 444. — Sophie Hedvig I 195.
- Ramel, Anne, g. Juul, I 105, II 379. — Hans, Landsdommer, II 390. — Henrik til Bækkeskov II 379, 393.
- Rammegaard i Skodborg H. II 409, 412, 414, 416, 419, 424, 429 f.
- Randrup i Mellum H. I 100.
- Rani, Jakob Nielsen, I 38. — Niels I 38.
- Rantzau, Adolf, Greve, I 224. — Anne I 101. — Bendix I 81. — Carl F., Lensgreve, g. Juul, I 242. — Carl, Greve, I 242. — Ditlev Frederik, Greve, Kmh., I 201. — Eleonore I 218. — Erik I 93. — Frands II 393. — Frederik S., General, Greve, I 218, 220, 225, II 428 ff. — Ida Anna, Comtesse, g. Juul-Rysensteen, II 414. — Jens Christian, Greve, I 243. — Johan til Bygholm I 158. — Otto, Greve, II 414. — Sophie Hedvig, Comtesse, g. Juul, I 218 f.
- Rathlow, Christian, Geheimeraad, I 184.
- Rathlowsdal i Hads H. I 184, 187.
- *Ravnholt I 81, 113, 118, 178 ff, 189, 211, 233 f, 250, 252, 259, 264, 267, 272 f, 301 f, II 466 f, 468 f, 472 f.
- Ravnholtkassen I 227, 233, 257.
- Rebstrup i Hornum H. I 100.
- Reedtz, Frederik til Tygestrup II 390. — Karen g. Kaas II 354. — Margrethe II 399. — Sten g. Juul II 390.
- Reedtz-Thott, Anna, Baronesse, g. Juul, I 237. — Otto, Baron, I 237.
- Ref, Christen, Læsemester, II 345.
- Refs I 74.
- Refsnæs i Hellum H. I 138, II 435.
- Refstrup i Hindsted H. I 150, II 335.
- Refsvindinge I 179, 209.
- Rehoff, Caroline Amalie, g. Hartman, II 436.
- Rekhalse, Birgitte, g. Vebner, I 79.
- Rekkergaard i Bolling H. II 332, 336.
- Resen, S. I 89.
- Resen, Laurids Mikkel, Præst, II 326.
- Ll. Restrup i Rinds H. II 330.
- Reventlow, Anne Sophie II 466. — Christine Sophie II 466. — Conrad, Storkansler, I 158, II 466. — Sybille I 195.
- Richelieu, Andreas, siam. Admiral, I 306. — Dagmar (Jing) g. Juul I 306.
- Rindom, S. II 346.
- Rinds H. I 45, 59, 81, II 312.
- Rode, Johannes I 115, II 392 f.
- Rodsteen, Markor til Lundsgaard, II 341. — Palle II 341, 343.
- Roenborg i Veirum S. I 89.
- Roepstorff, Frederik, Kmh., I 236. — Hedevig g. Reedtz Thott I 237.
- Rolfsted S. og H. I 209 f, 217, 272.
- Rosenkrantz, Birgitte I 81. — Elisabet g. Steuch I 172. — Erik Ottesen I 48, 50. — Erik Timmesen I 48. — Gunde I 116, 124, II 346. — Holger den Lærde I 86, II 343. — Holger I 71, II 343. — Ide g. Lützw II 343. — Jorgen til Rosenholm I 46, II 328, 338. — Jørgen til Kjeldgd. I 94, — Mette g. Holck II 421. — Niels Axelsen II 327, 369. — Oluf I 146. — Otte Nielsen I 48. — Ove II 327. — Palle II 399. — Regitze g. Galt II 366. — Verner, Amtmand I 169. — Vibeke I 102.
- Rosholm II 314.
- *Rostrup K. og S. I 59, 74, 81, 87, 89, 165, 167, 169, 272.
- Rostrup, Dorethe II 346. — Elsebe II 346. — Gunde II 346. — Hans til Selleskovgaard II 332. — Karen g. Juul II 332. — Sophie II 346.
- Rougsø H. I 74, 90, II 313, 382.
- Rybniczek, Franz, Kusk I 248, II 472.
- Rygaard, Sønderhald H. II 330 f, 345.
- Rynkeby K. I 210.
- Rüse, Henrik, General II 407, 408 f. — Johanne g. Juul-Rysensteen II 407.
- Rysensteen i Skodborg H. I 86, II 408, 410 f, 414, 417, 429 f.
- Ryslinge K. I 227, 272 f.
- Ryslinge S. paa Fyn I 217, 273.
- Rønnekamp, Ane Marie, g. thor Straten, II 435.
- Rønninge S. paa Fyn I 250.
- Rørt i Hads H. I 46.
- Sabro H. II 310.
- Sael S. I 93.
- Sale S. II 315.
- Sandberg, Anders til Kvelstrup I 81, 101. — Henrik, General, I 146, II 399. — Henrik g. Juul I 81. — Tyge II 378. — Ulrik I 90.

- Scavenius, Fam. I 271.
 Schack, Niels Rosenkrantz, I 183.
 Schack-Rathlow, Dorte, g. Haxthausen, I 188 f. — Dorte, g. Rathlow, I 184. — Joachim, Minister, g. Juul, I 178, 183, 208, II 364.
 Schaffalitzky de Muckadell, A., Lensgreve, I 292. — Belzy, Comtesse, g. Paulsen, II 433. — Erik, Greve, I 193.
 Scheel, Christen, Greve, I 205. — Lucie, Comtesse, g. Juul, I 205 f, 217, 220, 222, 225. — Jørgen I 205.
 Schleppegrell, Frederik, General, g. Juul-Rysensteen, II 442. — Frederik, Oberstl., II 444. — Otto, General, II 442. — Otto II 444. — Otto, Lojtnant, II 444. — Vilhelm, Overfører, II 444.
 Schilden, Augusta M. Friccus von, I 249.
 Schlegel, Marie, g. Hansen, II 442.
 Schmiegelow, Christian, Skibsreder, I 304. — Thyra, g. Juul, I 304.
 Schiebel, Sofie, g. Arenstorff, I 304, II 425.
 Schlamersdorf Kirkegaard I 212.
 Schoenfeldt, Frederikke, I 214.
 Scholdt, Didrik, Admiral, I 158.
 Schultz, August, Admiral, II 434.
 Schwertfeger, Molly, g. Buchwaldt, I 213.
 Schøller, Christian, General, I 195. — Ebba g. Mourier I 245. — Isabella g. Juul I 195.
 Secher, Edel, g. Hansen, II 441.
 Seefeldt, Enevold, I 89. — Maren I 137 f, 150.
 Seeman, Jutta, g. Hansen, II 442.
 Sehested, Birgitte, I 167, 169. — Elisabet g. Juul I 167. — Else I 169. — Frederik, Major, I 167, 169, II 355. — Hannibal I 130 f, 136. — Jens, Oberst, I 167 f. — Johan, General, I 193. — Jytte g. Friis II 348. — Malte, Lensmand, I 84. — Maren g. Juul I 84. — Mogens, Rigsraad, II 393. — Slægt I 167. — Sofie II 399.
 Sehestedt, Christian, Geheimeraad, I 17, 177 ff, II 355. — Christoffer, Geheimeraad, I 177. — Charlotte Amalie se Gersdorff.
 Selchausdal se Gundelved.
 Selleberggaard i Bjerge H. I 180.
 Sielleskovgaard i Framlev H. II 340, 404.
 Siem i Hellum H. I 59 f, 69.
 Siir S. I 93 f.
 Siirgaard I 94.
 *Sindbjerg K. II 335.
 Skads H. I 26.
 Skadst S. I 35, II 314.
 Skalmstrup I 97.
 Skarpenberg, Gotschalck, II 311.
 Skeeby S. og K. I 217, 226, 272.
 Skeel, Albert til Jungtgaard, II 361 f. — Beate I 101. — Christen, Rigsraad, I 105, 144. — Elisabet Sophie I 177. — Ingeborg g. Rodsten II 341, 343.
 Skernov, Anders Iversen, I 50, 67. — Dorte g. Juul I 51, 70. — Iver Andersen I 50 f, 67. — Karen Marquardsen g. Glob I 50. — Marquard Iversen I 52, 67. — N. W. Marquardsdatter g. Skernov I 67. — Niels Marquardsen I 51, 67 ff, 75.
 Skindbjerg i Kastberg S. II 330.
 Skinkel, Morten I 101. — Sten, Oberstl., II 340.
 Skivum K. II 439.
 Skadborg H. I 89.
 Skovgaard i Norager S. II 330, 345 f.
 Skovgaard i Fjends H. I 93, 97.
 Skovlyst i Søllinge S. I 253.
 Skovriddere paa Ravnholt II 471 f.
 Skovstrup i Fleskum H. I 60, 88.
 Skrambs Eng i Asp S. I 89.
 Skram, Anne II 341. — Elisabet II 341. — Jacob til Fruergaard I 89. — Jens Juul II 340. — Otto g. Juul II 340, 363. — Ove Juul II 340. — Valdemar til Selleskovgaard II 340. — Valdemar, Kaptajn, II 340.
 Skurup K. og S. i Skaane I 172.
 Skytte, Christen, Læge, II 378.
 Skærback i Norre H. I 52, 67.
 Skærvad i Norre H. I 46.
 Skærso i Draaby S. II 312.
 Skæve K. I 74.
 Slet H. I 26, 28, 45, 60, II 315.
 Smollerupgaard i Fjends H. II 346.
 *O. Snede K. II 335.
 Sneumgaard I 183, 185.
 Snorupgaard i Hornum H. I 85 f.
 Sohngaardsholm i Fleskum H. II 435.
 Solberg i Hellum H. I 46, 150.
 Sollergaard, Vejrum S. I 89.
 Sondrup S. II 316.
 Sonnerup paa Sjælland I 92, II 384.
Sophielyst se Julianelyst.
Sophienlund i Herrested S. I 250.
 Sparre, Christian, I 117.
 Spentrup i Nørhald H. II 382.
 Sperling, Otto, Læge, II 393, 399.
 Spøtrup i Rødding S. II 317.
Staarupgaard i Fjends H. II 338, 346.
 Stadil S. I 94.
 Staggemeier, O. C., Kaptajn, II 442.
Staveldal i Hjerm S. I 93.
 Staverskov, Johannes, I 40.
 Stenstrup, Cathrine, II 436.
 Stenstrup i Hindsted H. I 59, 169.
Stenumgaard i Ulvborg H. II 338.
 Sterck, Per, I 50.
 Steuch, Anna Hedvig, I 172. — Elof, Professor, g. Juul, I 172. — Mathias, Ærkebiskop, I 172. — Sophie Elisabet I 172.
 Stiftelser se sidst i Bogen.
 Stobée, Lorentz, Generalm., I 173. — Samuel A., Major, g. Juul, I 173.
Strandbygaard i Gislum H. II 369, 374.
 *Strandby Kirke II 371.
 Strandet i Fjends H. II 346.
 Strahlendorff, Anne, g. Juul, I 47 f. — Vicke (1412) I 48.
 Straten, thor. Birgitte, II 436. — Christiane II 436. — Johan, Forpagter, II 436. — Johan, Justitsraad, II 435. — Josias, Pro-

- prietær, g. Juel-Rysensteen, II 435. — Rudolph II 436. — Slægt II 483.
- Strigsted i Bjerre H. II 335.
- Strustrup, Vennebjerg H. II 364.
- Struur I 89.
- Stubbæo, Petro, Magister, I 102, 114.
- Stubbendrup i Søllinge S. I 250, 271, II 471.
- Stupperup I 60.
- Stovring i Hornum H. I 30.
- Stovringgaard i Stovring H. I 26, 32, 53, 70, II 309 f.
- Stybe, Lærer, I 220.
- Stygge, Anna, g. Juul, II 360 f. — Else II 322. — Maurids II 361. — Thomas I 80, II 360.
- Svanholm i Skaane I 171 f, 177.
- Svanholm, Lauritz, Godsejer, II 436.
- Svensen, Gunnulf, II 309.
- Svingelbjerg i Rinds H. II 315.
- Sogaard i Merlose H. I 92, 97 f, 105, II 384, 397.
- Sogaard i Husby S. II 416.
- Sogaard paa Holmsland II 365 f, 369.
- Søllinge S. og K. I 217, 227, 250, 272 f.
- Søndergaard i Øslos II 324.
- Sønderhede i Hastrup S. I 35.
- Sønderholm I 119.
- Sønderskovgaard i Bølling II 366.
- Sosterud i Aars H. I 69.
- Sørslev S. I 226.
- Taarupgaard i Fjends H. I 93, 97, 105, 138, II 463.
- *Taarup Kirke I 106 f, II 377.
- Taarupgaards Stiftelse, se tilsidst i Bogen.
- Taarup i Vinding H. I 98.
- Taupadel, Anna, g. Bille, II 332.
- Tersera, Anna, g. Steuch, I 172.
- Thaulow, Per, I 303. — Sophus, Oberstl., I 303. — Thorkil, Kapt., I 303.
- Tholehoft I 74.
- Tholsensgaard i Asp S. I 89.
- thor Straten se Straten.
- Thorball, Elisabet, g. Valentiner, I 269 f.
- Thorup, Hans, Magister, II 392.
- Thorup i Nørherred I 71, 81.
- Thorup i Helligum H. I 87 f, 119.
- Thorup i Lunde H. I 227.
- Thott, Anne af Stovring, I 52, 70. — Axel Jepsen I 51. — Jep Axelsen I 51, 70. — Knud, Geheimeraad, II 392.
- Thoystrup i Hjerm S. I 93.
- Tinggaard i Asp S. I 89.
- Tinggaard i Vejrum S. I 93.
- Tingtved i Merlose H. I 93.
- Tirstrup K. I 101.
- Tisted Skov I 60.
- Tisted By i Astrup S. I 90.
- *Tjele K. I 99.
- Tjele i Sønderlyng H. I 98 f.
- Todbøl i Hundborg H. II 340.
- Toft, Charlotte, g. Olsen, II 437.
- Toftenæs i Alslev S. I 35.
- Tornekrands, Christopher, g. Juul, I 68, 75, 84, 87 f, II 353, 361. — Dorte g. Skernov I 67 f. — Erik Nielsen I 67, II 323. — Gunnar (1394) I 45. — Jakob (1394) I 45. — Mikkel til Kyo I 67, 75 f, II 315. — Niels Mikkelsen I 60, II 315. — Peter Andersen Munk I 44 f, 48.
- *Torning K. I 81 f.
- Torso i Fjends H. II 346.
- Torup se ogsaa Thorup.
- *Torup Kirke I 96, 169.
- Tostrup i Helligum H. I 53, 59, 79.
- Tostrup i Hindsted H. I 169.
- Tranderup i Sjæll. II 343.
- Trans K. II 416.
- Tridie, Maren, g. Basse, II 324.
- Treschow, Godsejer, I 284.
- Troelsen, Jes til Veslogd. I 18, 50. — Niels I 47. — Peder i Gedsted I 45. — Thomas i Gedsted I 45.
- Troelstrup i Aars H. I 44, II 315.
- Troldorp i Sabro H. II 310.
- Trolle, Mette, I 102.
- Trudsholm i Gerlev H. II 313.
- Truendsen, Christoffer, I 65.
- Tudse H. I 185, II 396.
- Tulstrup i Torup S. I 87.
- Tvede S. I 90, 97.
- Tyrestrup i Bislev S. I 76.
- Tøndel i Norge II 341.
- Tørslev, Øster S. I 60.
- Ubbæson, Johannes, g. Juul, II 311.
- Udsen, Jens Laugeson, I 38, 43.
- Udstrup i Ulfborg H. II 408, 412, 414, 418, 424.
- Ulfeldt, Else, g. Vasspyd, I 97. — Else g. Friis II 347, 368. — Korfits I 116, 125 f.
- Ulftand, Sophie, I 89. — Vibeke I 100.
- Ulkestrup i Merlose H. I 105, II 396.
- Ullstrup S. I 60, 69, II 316.
- Ulvborg H. I 86.
- Ulvstrup i Orum S. I 69.
- Unger, Eva, g. Galt, II 366. — Henrik II 405.
- Urne, Anna, I 118, 128, 149. — Christopher til Nørlund I 66. — Frederik til Bregentved I 117, 127, 162, II 399. — Jørgen I 116. — Kirsten g. Juul I 117, 120, 122 f, 129, 141 f, 156, II 341. — Lave II 315. — Mette I 177.
- Urup, Axel II 293.
- Urup Gaard II 430 f.
- Vaadsingegaard i Søllinge I 227.
- Vaadagergaard i Søllinge II 471 f.
- Waarst, Astrid, g. Olsen, II 437.
- Wad, Overlærer, I 268.
- Valentiner, Carl, Forpagter, I 269 f. — Elise g. Juul I 269. — Slægt I 269 f.
- Valgaard i Hjerm H. I 92.
- Valsgaard i Hindsted H. I 71, 87, 150, 169.
- Vandaas i Skaane II 387 f, 390.
- Vandfuld H. I 81.
- Vardesyssel I 26, 32, 43, II 314.
- Warner, E., Skovrider, I 235, II 471.
- Vasspyd, Erik, I 84. — Just g. Juul I 84 f,

- 97 f. — Kirsten g. Navl I 77. — Mads til Søggaard I 97.
- Vebbestrup i Hindsted H. I 87, 150.
- Vebner, Christence, g. Stygge, I 80, II 360. — Peder g. Juul I 79, II 360. — Terkil I 79.
- Vebnersholm i Føvling I 79.
- Wedell-Jarlsberg, Cathrine, Comtesse, g. Juul I 195. — Frederik, Greve, General, I 195.
- Wedel, J. F., Skovrider, II 472.
- Veggerby K. og S. I 93, 148, 164, 169, II 408, 449.
- *Vejrum S. og K. I 89, 92 f, 97.
- Vendelboe, Christian, II 311, 313 f. — Ingeborg g. Bugge II 311. — Peder II 312.
- Wendinghausen, v. Reden, Thusvilda, g. Moltke, I 196.
- Vesløggaard i Vester Han H. I 50, II 476.
- Vesterbæk i Skads H. II 364.
- Vesterbølle S. i Rinds H. II 312, 315.
- Vestergaard i Glæsborg S. I 69.
- Vesterris i Bislev S. I 89.
- Wetberg, Anne, g. Deden, II 421.
- Viborg I 66, 69, 71, 80, 85, 93, 105, 119, 150, 164, II 397, 408, 412 f.
- *Viborg Domkirke II 347, 412 f.
- Viffert, Jon II 459. — Lage Jensen II 314. — Mads Jonsen II 317, 459. — Tale I 81.
- Viffertsholm I 138, 150, 160, 164, 167, II 410.
- Vifterp i Hindsted H. I 169.
- Vigerslev S. I 226.
- Vihelmsborg II 434.
- *Willestrup i Hindsted H. I 11, 53, 59 ff, 70 f, 74, 87, 91, 97, 119, 138, 142, 150, 164 ff, 169, 174, 253, 272, 304, II 459 ff, 465, 473.
- Willestrup Vandmølle I 53.
- Willestrøplund I 169.
- Willumsdatter, Vinike, I 84, II 360.
- Wimpffen, Frederik, Overfærster, I 220.
- Vind, Boltheld, I 30. — Gro I 30. — Niels I 116.
- Vinderslevgaard i Hids H. II 423, 441.
- Vindingegaard paa Sjælland I 124.
- Visborg K. II 421.
- Visselbjerg i Alslev S. I 32.
- Vinstrup paa Sjælland II 343.
- Wissing, Jens, I 161 f, II 465.
- Vitskøl se Bjørnsholm.
- Wittrup, Barbara, I 104, II 395.
- Viumgaard i N. Horne H. II 366.
- Vognsen, Ebbe Udsøn, I 31. — Esbern I 30. — Munk Elbek II 315. — Jens Laugesen, se Udsen.
- Vokslev S. I 76, 88 f, 93, 119, 148 f, 164, II 315, 408.
- Volby I 51.
- Volstrup i Hjerm H. I 27, 90, 97, II 375 f, 395, 400.
- Voergaard i Hellum H. II 343.
- Vor Herred I 46 f.
- Worm, Ole, II 398.
- Worsaae, Caroline, g. Rantzau, I 242. — Jørgine Christine g. Blechingberg II 454.
- Værum i Galten H. I 92.
- Øland II 314.
- Ølby S. I 93.
- Ølundsgaard i Lunde H. I 301 f.
- Ørnhoved i Hammerum H. II 331.
- *Ørslev K. I 161.
- Ørslev Kloster S. II 310.
- Ørum S. I 69, II 327.
- Østergaard i Fjellerup S. I 50, 52, 74 f, 101, II 327, 330, 345 f.
- Østergaard i Bigum I 89.
- Østrup I 148.
- Zoega, Adolph, Magister, I 115.

SLÆGTEN JUULS LEGATER OG STIFTELSER

- Legat for Viborg Skole (Stipendium Juulianum) II Side 362 f.
- Fattige i Taarup og Kvols I Side 108 f.
 - Fattige i Engestofte Sogn I Side 112.
 - Begravelsen i Hjerm Kirke I Side 80, 82.
 - Viborg Skole I Side 80, 82.
 - Horsens Skole I Side 80.
 - Haderup Kirke I Side 106.
 - Grenaa Skole II Side 330.
 - Hørby Skole II Side 365.
 - Herrested Hospital I Side 212.
 - Trængende indenfor »Fynske Brandassurance« I Side 233.
 - Trængende Konfirmander i Søllested og Herrested Sogn I Side 241.
 - Samfundet for Vanføre og Foreningen af 1837 til forsømte Børns Frelse I Side 241.
 - Viborg Domkirke II Side 413.
 - Fæstere under Lundbæk II Side 446 f.
 - 11. Bataillon II Side 447.

Taarupgaards Stiftelse I Side 111 f, 168, 180, 195, II 468.

Niels Juel-Rysensteens Stiftelse II Side 447.

Sophie Charlotte Baronesse Juel-Rysensteens Mindelegat af $\frac{1}{2}$ 1889 II Side 447.

Sophie Charlotte Baronesse Juel-Rysensteens Stiftelse II Side 447 f, 454.

Rysensteens Legat II Side 434.

Baronesse Juels Fattiglegat II Side 420.

Ynglingen Ove Henrik Juels Mindelegat II Side 447.

BILLEDFORTEGNELSE

I. DEL

<p>Fig. 1. Juel-Rysensteensk Vaaben.
 - 2. Nicolaus Croc, Vaaben.
 - 3. Niels Munk (Juul), Vaaben.
 - 4. Ældre Billede af Willestrup.
 - 5—6. Relieffer af Axel Juul til Willestrup og Kirstine Lunge.
 - 7. Astrup Kirke.
 - 8. Relieffer paa Willestrup Lade af Axel Juul til Willestrup og Kirstine Lunge.
 9. Tavle over Porten paa Meilgaard, 1573.
 - 10. Meilgaard c. 1850.
 - 11. Ligsten i Astrup Kirke over Axel Juul og Kirstine Lunge.
 - 12. Prædikestol i Rostrup Kirke.
 - 13. Epitaphium i Bislev Kirke over Christoffer Mikkelsen Tornekrands og Dorte Juul.
 - 14. Ligsten i Feldballe Kirke over Hartvig Kaas og Anne Juul.
 - 15. Ligsten i Tornving Kirke over Henrik Sandberg og Kirsten Juul.
 - 16. Portalen paa Willestrup.
 - 17. Ingeborg Parsbergs Kiste i Roskilde adelige Jomfrukloster.
 - 18. Iver Juuls Epitaphium og Alteret i Astrup Kirke.
 - 19. Iver Juuls Epitaphium i Astrup Kirke.
 - 20. Ligsten i Asminderup Kirke over Just Vasspyd og Kirsten Juul.
 - 21. Iver Krabbe, Portal paa Kongstedlund.
 - 22. Tønne Juul.
 - 23. Anne Cathrine Friis.
 - 24. Taarupgaard c. 1850.
 - 25. Epitaphium i Taarup Kirke over Tønne Juul.
 - 26. Tønne Juul, Kobberstik.
 - 27. Ove Juul til Willestrup, Ungdoms-portræt.
 - 28. Ove Juul til Willestrup.
 - 29. Kirsten Urne.
 - 30. Ove Juul til Willestrup.
 - 31. Ove Juul til Willestrup, Kobberstik.
 - 32. Anne Due.</p> | <p>Fig. 33. Etatsraad Frederik Juul.
 - 34. Elisabet Sehested.
 - 35. Generallojtnant Ove Juul som yngre.
 - 36. Generallojtnant Ove Juul.
 - 37. Generalinde Sophie Hedevig Juul, f. Comtesse Friis.
 - 38. Geheimeraad Chr. Sehestedt.
 - 39. Geheimeraadinde Charlotte Amalie Sehestedt, f. Gersdorff.
 - 40. Nislevgaard 1701.
 - 41. Ravnholt 1701.
 - 42. Geheimeraadinde Øllegaard Schack-Rathlow, f. Juul.
 - 43. Geheimeraad Schack-Rathlow.
 - 44. Kapellet i Gosmer Kirke. Den Schack-Rathlowske Begravelse.
 - 45. Admiralinde Christiane Elisabet Kaas, f. Juul.
 - 46. Kapellet i Fraugde Kirke. Den Kaaske Begravelse.
 - 47. Grev Haxthausens Epitaphium i Holmens Kirke.
 - 48. Geheimeraad Chr. Sehestedt Juul.
 - 49. Geheimeraadinde Lucie Charlotte Sehestedt Juul, f. Comtesse Scheel.
 - 50. Geheimeraad Chr. Sehestedt Juul, Relief.
 - 51. Mindestøtte i Ravnholt Have for Geheimeraadinde Sehestedt Juul.
 - 52. Ravnholt c. 1800.
 - 53. Kort over Ravnholt 1803.
 - 54. Kammerherreinde Sophie Hedvig Sehestedt Juul, f. Comtesse Rantzau.
 - 55. Kammerherre O. Sehestedt Juul.
 - 56. Kammerherre C. Sehestedt Juul som ung.
 - 57. Kammerherre C. Sehestedt Juul.
 - 58. Hellerup c. 1850.
 - 59. Hellerup c. 1921.
 - 60. Kammerherre C. Sehestedt Juuls Stue paa Ravnholt.
 - 61. Kammerherre C. Sehestedt Juul.
 - 62. Mindestøtte i Ravnholt Have for Kammerherre C. Sehestedt Juul.
 - 63. Ravnholt c. 1850.
 - 64. Jagtbillede.</p> |
|--|--|

- Fig. 65. Kammerherreinde Anna Sehestedt Juul, f. Baronesse Reedtz-Thott.
- 66. Kammerherreinde Agnes Sehestedt Juul, f. Comtesse Platen.
 - 67. Kammerherreinde Clara Sehestedt Juul, f. Comtesse Platen.
 - 68. Grevinde Lily Rantzau, f. Sehestedt Juul.
 - 69. Fru Agnes Mourier, f. Sehestedt Juul.
 - 70. Stiftsdame, Frk. Sophie Sehestedt Juul.
 - 71. Kammerherre O. Sehestedt Juul.
 - 72. Kammerherreinde Emilie Sehestedt Juul, f. Baronesse Holsten.
 - 73. Vildsvin paa Foderpladsen, Ravnholt Dyrehave.
 - 74. Opgangen fra Haven i Taarnet.
 - 75. Ravnholt c. 1865.
 - 76—77. Herrested Kirke for Restaurationen.
 - 78. Willestrup set fra Vilhelminelund.
 - 79. Willestrup c. 1850.
 - 80. Indkørselen til Ravnholt.
 - 81. Lystyachten »Emilie« udfør Mols.
 - 82. Kammerherreinde Emilie Sehestedt Juul, f. Baronesse Holsten.
 - 83. Kammerherre O. Sehestedt Juul.
 - 84. Salen paa Ravnholt c. 1880.
 - 85. Spisestuen paa Ravnholt c. 1880.
 - 86. Jagt paa Ravnholt 1874.
 - 87. Kammerherre O. Sehestedt Juul med sit Firspand.
 - 88. Kammerherreindens Stue paa Ravnholt, c. 1880.
 - 89. Mindestotte i Ravnholt Have for Kammerherreinde E. Sehestedt Juul.
 - 90. Mindestøtten i Ravnholt Have for Kammerherre O. Sehestedt Juul.
 - 91—92. Den Sehestedt Juulske Begravelse paa Herrested Kirkegaard.
 - 93. Kammerherre C. Sehestedt Juul 1890.
 - 94. Kammerherre E. Sehestedt Juul 1890.
 - 95. Ravnholt 1921.
 - 96. Kammerherre Sehestedt Juuls Hus i Kristianiagade i København.
 - 97. Kammerherreindens Stue i Huset i Kristianiagade.
 - 98. Otterup Kirke med det Sehestedtske Kapel.
 - 99. Det indre af Kapellet i Otterup Kirke.
- Fig. 100. Lykkesholm 1921.
- 101. Kammerherreinden i sin Stue paa Ravnholt.
 - 102. Landmandsforsamlingen i Odense 1900 paa Ravnholt.
 - 103. Gallerigang, Ravnholt.
 - 104. Det store Biblioteksværelse, Ravnholt.
 - 105. Kammerherre og Kammerherreinde Sehestedt Juul med Bornene og Følkenene fra Hovedbygningen.
 - 106. Efter Jagtfrokost paa Hellerup 1909.
 - 107. Jagt paa Lykkesholm 1916.
 - 108. Det sidste Firspand paa Ravnholt.
 - 109. Kammerherreinde Sehestedt Juul med yngste Son.
 - 110. Salen paa Ravnholt, Julen 1921.
 - 111. Isning paa Gaarddammen.
 - 112. Ravnholt set fra Ryslingevejen 1924.
 - 113. Kammerherreinden korer ud med Børnebørnene 1922.
 - 114. Ravnholt set fra Ost.
 - 115. Willestrup 1920.
 - 116. Portalen paa Willestrup 1920.
 - 117. Indkørselen til Willestrup 1920.
 - 118. Gammel Gang paa Willestrup 1920.
 - 119. Parti fra Madum Sø.
 - 120. Gammel Allé i Ravnholt Have 1922.
 - 121. Udsigt mod Syd over Ravnholt Have.
 - 122. Kammerherre Chr. Sehestedt Juul, 1914.
 - 123. Lindkiær, set fra Vest.
 - 124. Det franske Anlæg i Ravnholt Have, 1920.
 - 125. Vejen til Lindkiær, Ravnholt 1925.
 - 126. Kammerherre Chr. Sehestedt Juuls Værelse paa Ravnholt.
 - 127. Nislevgaard 1889.
 - 128. Parti af den gamle Hovedbygning paa Nislevgaard 1889.
 - 129. Nislevgaard efter Ombygningen, 1922.
 - 130. Frk. Else Sehestedt Juul, 1912.
 - 131. Løjtnant Axel Juul, 1917.
 - 132. Frk. Thyra Schmiegelow, 1924.
 - 133. Mogens Juul, 1920.
 - 134. Ove Sehestedt Juul, 1925.
 - 135. Frk. Dagmar (Jing) de Richelieu, 1913.
 - 136. Per Thaulow og Christian Sehestedt Juul, 1922.

II. DEL

- Fig. 137. Tavle i Bigom Kirke over Maren Juul.
- 138. Ove Juul til Brusgaard. Kobberstik.
 - 139. Kongstedlund.
 - 140. S. Kongerslev Kirke.
 - 141. Prædikestol i S. Kongerslev Kirke.
 - 142. Altertavle i S. Kongerslev Kirke.
 - 143. Epitaphium i Holmsland Kirke over Hans Krabbe og Christence Juul.
- Fig. 144. Gitterdor til Axel Juuls Gravkapel i Bjørnsholm Kirke.
- 145. Ældre Billede af Bjørnsholm.
 - 146. Bjørnsholm c. 1900.
 - 147. Løvenborg 1774.
 - 148. Løvenborg set, fra Sydvest.
 - 149. Portalen paa Løvenborg.
 - 150. Løvenborg, set fra Nordvest.
 - 151. Maltesholm, 1638.

Fig.152. Maltesholm, 1900.

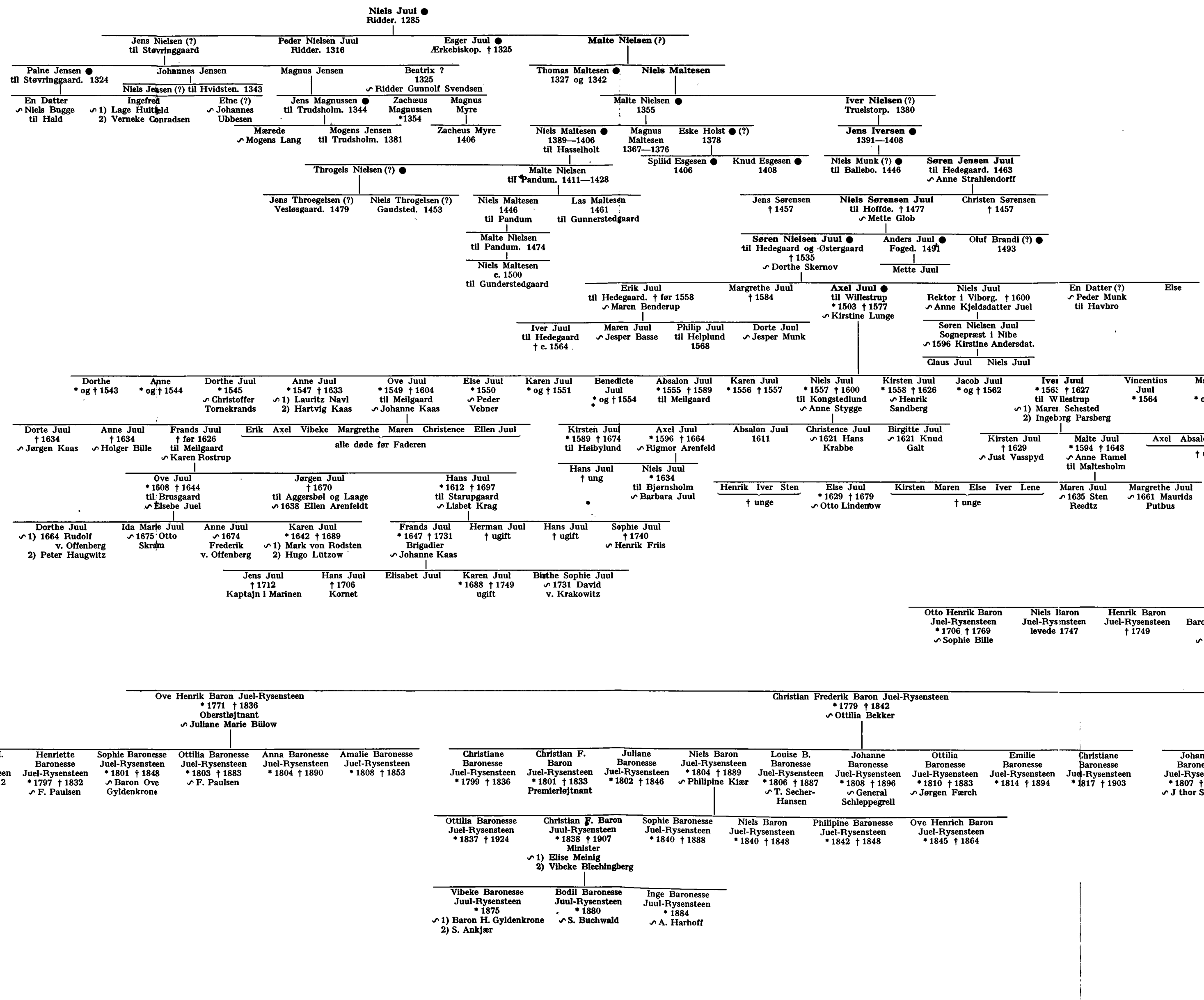
- 153. Malte Juul og hans Svigerson Sten Reedtz.
- 154. Axel Juul til Kvistrup og Volstrup.
- 155. Kiste med Axel Juuls og Elisabet Friis's Vaabner.
- 156. Epitaphium i Hjerm Kirke over Axel Juul til Kvistrup og Volstrup og Fru Elisabet Friis.
- 157. Epitaphiet i Hjerm Kirke: Oliemaleri af Axel Juul til Volstrup og Kvistrup.
- 158. Oberst, Lensbaron Christian Juul-Rysenstein.
- 158. Rysenstein c. 1850.
- 159. Parti af Rysenstein.
- 160. Altertavle i Bovling Kirke.
- 161. Lensbaron Ove Henrik Juul-Rysenstein.
- 162. Lensbaronesse Ida Anna Juul-Rysenstein, f. Comtesse Rantzau.
- 163. Lensbaron Otto Henrik Juul-Rysenstein.
- 164. Lensbaronesse Sophie Dorothea Juul-Rysenstein, f. Bille.
- 165. Lensbaron Christian Frederik Juul-Rysenstein med Sønnen Ove Henrik, 9 Aar gl.

- Fig.166. Lensbaronesse Christiane Dorothea Juul-Rysenstein, f. Mohrsen, med Sonnen Christian Frederik, 1 Aar gl.
- 167. Lensbaron Ove Henrik Juul-Rysenstein.
- 168. Lensbaron Carl Adolph Juul-Rysenstein.
- 169. Lensbaron Christian Frederik Juul-Rysenstein.
- 170. Lensbaronesse Ottilia Juul-Rysenstein, f. Bekker.
- 171. Lundbæk c. 1850.
- 172. Indkørselen til Lundbæk, 1919.
- 173. Lensbaron Niels Juul-Rysenstein.
- 174. Lensbaronesse Philippine Juul-Rysenstein, f. Kiær.
- 175. Mundelstrup.
- 176. Mundelstrup.
- 177. Lensbaron Chr. Juul-Rysenstein.
- 178. Lensbaronesse Elise Juul-Rysenstein, f. Meinig.
- 179. Et Hjørne af den Juul-Rysensteenske Begravelse paa Bislev Kirkegaard.
- 180. Fru Vibeke Ankiær, f. Baronesse Juul-Rysenstein.
- 181. Kisterne i Krypten i Herrested Kirke.

Foruden de her i Bogen afbildede findes følgende identificerede Portræt-Malerier paa Ravnholt af Personer, som er knyttet til Slægten eller til Stedet.

- Birthe Brockenhuus*, f. Comtesse Scheel (1767—1787), gift med Overhofmester Johan Ludvig Brockenhuus.
- Grev *Christian Friis* til Frijsenborg, Generallojtnant (1691—1763) og Hustru, Grevinde *Øllegaard Friis*, f. Gersdorff (1687—1734).
- Frederik Gersdorff* til Ravnholt og Tølløse (1650—1691) og Hustru *Elisabet Sophie Skeel* (1660—1690).
- Baronesse *Dorothea Sophie Haxthausen*, gift med Generallojtnant, Baron Haxthausen, en Datter af Geheimeraad Schack-Rathlow. Hun døde 21 Aar gl. i 1778.
- Geheimekonferentsraad, Baron *Adam Holsten* til Holstenshus (1793—1879).
- Admiral *Frederik Christian Kaas* (1725—1803); Pastelmaleri, mulig malet af Jens Juul (Clausen og Rist: Portrætmalerens Dagbog Side 165).
- Axel Juul* til Willestrup og Hustru, Fru *Kirstine Lunge*, begge Billeder malede af Prof. Otto Bache efter Reliefferne paa Willestrup.
- Lojtnant *Axel Juul*, malet af Moritz i 1921.
- Kammerherre *Christian Sehested Juul* (f. 1867) og Kammerherreinde *Elise Sehested Juul*, f. Valentin. Begge Billeder malede af Prof. Otto Bache henholdsvis 1899 og 1898.
- Frk. *Else Sehested Juul*, malet af Frk. Thornam i 1891.
- Frk. *Else Sehested Juul* og *Ove Sehested Juul*, et Billede malet i 1895 af Prof. Otto Bache.
- Iver Juul* til Willestrup og Hustru, Fru *Ingeborg Parsberg*. Billedet af Iver Juul er malet af Prof. Otto Bache efter Sandstensportrætfiguren i Epitaphiet i Astrup Kirke.
- Frk. *Julie (Lilly) Sehested Juul* (1845—1899), gift med Greve Carl Rantzau. Billedet malet i 1848.
- Kammerherre *Ove Sehested Juul* († 1882), malet 1863 af Prof. Otto Bache, og Kammerherre-

- inde *Emilie Sehestedt Juul*, f. Baronesse Holsten, Copie. Originalen paa Langesø, malet 1854 af H. A. Schiøtt.
- Oberst, Baron *Christian Juel-Rysensteen* (1651—1690). — Paa Billedet staar paamalet hans Navn, men det er dog meget tvivlsomt, om det er ham. For Eks. bærer han paa Billedet det hvide Baand, men det vides ikke, at han har faaet dette tildelt.
- Kammerherreinde *Vilhelmine v. d. Maase*, f. Løvenskjold (1779—1829), gift med Staldmester, Kammerherre Fr. v. d. Maase.
- Grev *Ditlev Reventlow*, vistnok Geheimeraad Grev D. R. (1712—83).
- Grevinde *Anne Margrethe Reventlow*, f. Gabel (1651—1678), gift med Storkansler, Grev Conrad Reventlow.
- Grevinde *Sophie Amalie Reventlow*, f. Hahn (1664—1722), gift med Storkansler, Grev Conrad Reventlow.
- Dronning *Anna Sophie*, f. Comtesse Reventlow.
- Comtesse *Christine Armgard Reventlow* (1711—1779), gift med Hertug Frederik Carl af Holsten-Sønderborg-Plöen.
- Geheimeraad *Ivar Rosenkrantz* (1674—1745) og Hustru, *Birte Rosenkrantz*, f. Gersdorff († 1719).
- Grevinde *Susanne Birgille Schaffalitzky de Muckadell*, f. Kaas (1777—1796), Datter af Admiral Kaas og Christiane Elisabet Birgitte Juul.
- Grev *Christen Scheel* (1743—1771) og Hustru Grevinde *Eleonora Agnes Scheel*, f. Raben (1743—1808).
- Generallojtnant *J. Sehested* til Katholm (1649—1730).
- Admiral *M. Sehested*, † 1695. Dette Navn er malet paa Maleriets Ramme i Midten af det 19. Aarhundrede. Da der ingen Admiral findes af dette Navn, forestiller det maaske snarere Kommandør Magnus Sehestedt, der døde 1710 og var en Broder til Geheimeraad Chr. Sehestedt.
- Geheimeraad *Christian Sehestedt* (1666—1740), Maleri i hel Fig., afbildet i Danske Herregaarde 1920.
- Geheimeraadinde *Charlotte Amalie Sehestedt*, f. Gersdorff (1685—1754), malet af Prof. Otto Bache i hel Figur efter Brystbilledet i Bogen som Pendant til ovennævnte Billede af hendes Mand. Foruden dette findes der endnu paa Ravnholt et Maleri af hende som yngre (Brystbillede).
- Geheimeraad *Christoffer Sehestedt* til Nislevgaard (1628—1699).
- Frk. *Frederikke Vilhelmine Sehestedt*, ugift (1668—1730).

STAMTAVLE OVER SLEGTEN JUUL

1924

For de med ● forsynede af denældste Slægt kendes Vaabnene, som altsaa alle viser Lillien. De fremhævede Navne viser Hovedlinien.

TRYKFEJL

- Side 165. Sct. Arden, læs: St. Arden.
- » 218. Sehested Juul, læs: Sehestedt Juul.
 - » 226. Stuppendrup, læs: Stubbendrup.
 - » 297. Grev A. Knuth, læs: Grev C. Knuth.
 - » 302. Else Sehestedt Juul, døbt $\frac{2}{9}$, læs: $\frac{12}{9}$.
 - » 417, a) Tørring, læs: Tørring.
b) Tørring, læs: Ferring; Dybde, læs: Dybe.
 - » 445. 5 L. f. n. 1458, læs: 1845.
 - » 456. Overprædidiet, læs: Overpræsidiæt.

TILFØJELSER

- Side 305. Løjtnant Axel Juul og Fru Thyra Juul fik i 1925 en Datter, Anne Juul, født d. $\frac{16}{6}$ paa Willestrup, døbt d. $\frac{23}{8}$ s. A. i Astrup Kirke.
- » 371. I 1918 blev Bjørnsholm Kirke nedlagt som Kirke og Messingdøbefadet, de to Malm-Lysetager m. m. overførtes til den nærliggende, nyopførte Overlade Kirke.